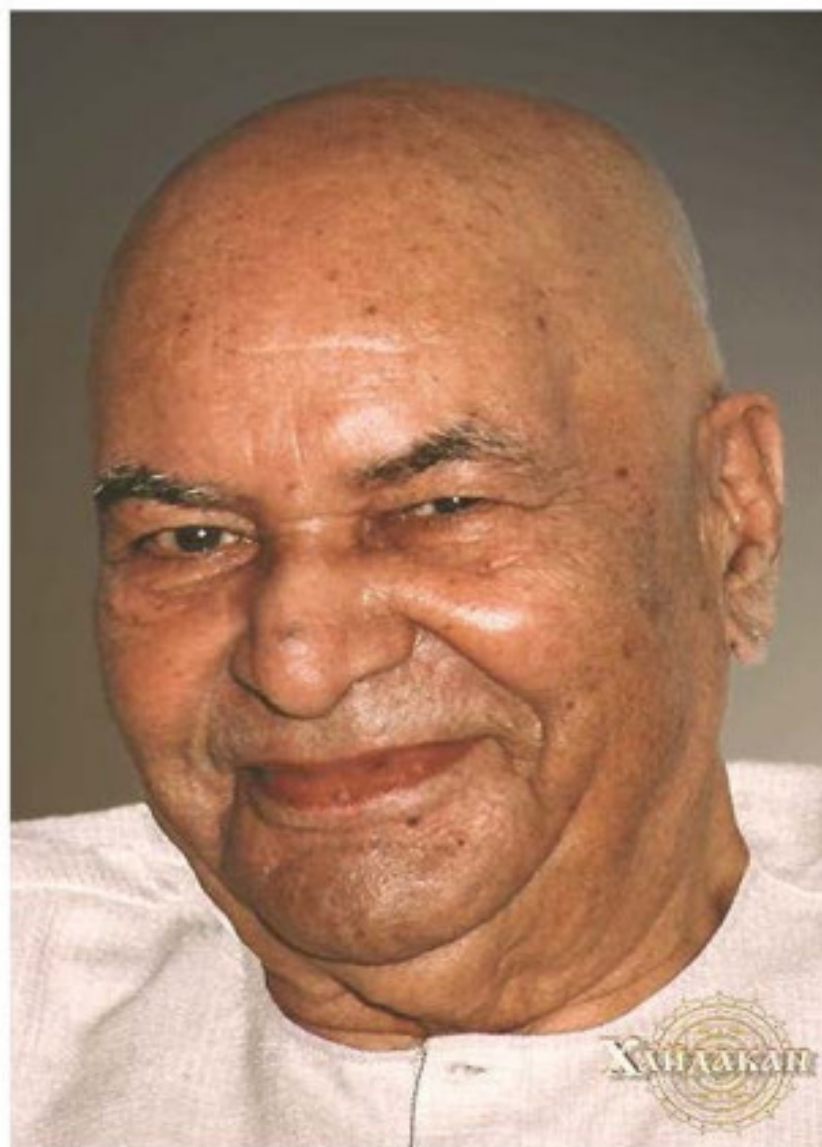

НИЩО НИКОГА НЕ СЕ Е СЛУЧВАЛО

БИОГРАФИЯ НА ПАПАДЖИ

Том Първи

ДЕЙВИД ГОДМАН

**ДЕЙВИД ГОДМАН
НИЩО НИКОГА НЕ СЕ Е
СЛУЧВАЛО
БИОГРАФИЯ НА ПАПАДЖИ**

Превод: Иван Барзов

chitanka.info

„Като знам, че моето лично себе и безличното Себе
са по природа едно и също,
как може да има някой, който да медитира,
или нещо, върху което да медитира?
Каквото и да харесвам, каквото и да давам,
каквото и да посвещавам, каквото и да правя,
нищо не ми принадлежи.
Аз съм без недостатък,
не съм се раждал, не ще умирам.
Аз имам непоклатимото убеждение,
че съм свободен в началото,
свободен в края,
свободен по средата,
с неродена чистота и простота.“

Пападжи

Хариванш Лай Пунджа, в днешно време наричан „Пападжи“ от многобройните си поклонници, е живял в Лакнау, Индия. В негово присъствие и чрез неговите динамични предавания безброй хора са станали осъзнати за безличната реалност, която стои в основата на света и на всички преживявания на сетивни обекти.

Първият том на тази основна нова биография обхваща ранните му години в Пенджаб, драматичните му срещи с неговия Учител, Шри Рамана Махарши, и други духовни светили, работата му като ръководител на рудодобивна мина и учителските му срещи с негови южноиндийски поклонници в края на 60-те години на XX век.

Дейвид Годман, Пападжи и една наета змия на мост в Хардвар, през март 1993 г.

Дейвид Годман живее в Индия от 1976 г., предимно в ашрама на Шри Рамана Махарши. Той е написал или редактирал четири други книги за Шри Рамана и негови преки поклонници: *Бъди такъв, какъвто си*, *Без ум — Аз съм Себето*, *Интервюта с Пападжи*, и *Живот по Словото на Бхагаван*. През периода 1993–1997 г. той живее в Лакнау, изследва и пише тази книга и присъства на сатсангите на Пападжи.

ПРЕДГОВОР

Преди много години започнах да правя проучвания за това, което се надявах да бъде основна нова биография на Шри Рамана Махарши — несравнимия южноиндийски мъдрец и светец, чийто живот и учения са повлияли, осветили и преобразили безброй хора във всички краища на света. Проектът беше едва започнал, когато разбрах, че естеството на такова същество прави невъзможно създаването на фиксиран и обективно точен разказ. Истинският мъдрец е безименното, безформено Сърце на всичко, което е. Макар че може да изглежда, че има личност, характер и история, неговите думи и дела — суровината на всяка биография, са преди всичко отговор на умовете на хората, които влизат в контакт с него. Всеки човек, който се приближи до истински Учител, ще види и преживее нещо различно, но преживяването винаги ще бъде отражение на нуждите, стремежите и вътрешната зрялост на този човек. Тези, които го виждат най-ясно, са тези, които чрез неговата милост имат директно преживяване на неговата безформеност. Както веднъж самият Шри Рамана пише в една от своите тамилски поеми: „Познава ме единствено този, който ме познава такъв, какъвто съм наистина.“

Разбирайки това, аз преместих фокуса на моите проучвания върху живота и преживяванията на неговите поклонници, които са имали забележителни преживявания на пробуждане в негово присъствие. За няколко години събрах многобройни, дълги разкази от първо лице, които разкриха какво е било да живееш с него, да говориш с него и да преживееш неговата заразителна вътрешна тишина. Имах намерение да посветя по една дълга глава на всеки поклонник, но в два от случаите материалът беше толкова обширен и толкова завладяващ, че главите се разраснаха в цели самостоятелни книги. Първата, Живот в духа на словото на Бхагаван, разказ за многобройните години, които Анамалай Свами прекарва с Шри Рамана, беше публикувана през 1994 г. Оттогава прекарах по-голямата част от последните три години в събиране и редактиране на материали за живота и ученията на Шри

Хариванш Лай Пунджа, сега широко известен като „Пападжи“, родом от провинция Пенджаб, който е бил заведен при Шри Рамана през 40-те години. Тези първи три тома на *Нищо никога не се е случвало* са моят опит да представя живота и ученията му от най-ранното му детство до определен момент през 80-те години, когато той започва да привлича вниманието на голям брой хора от Запада. Надявам се по-късните събития да бъдат отразени в следващи толове. Ще се радвам да получа информация и кореспонденция от всеки, който се е срещал с Пападжи през 80-те и 90-те, за да може историята на живота му да бъде представена възможно най-пълно.

Разказът на *Нищо никога не се е случвало* е преди всичко разказ от първо лице на самия Пападжи, редактиран от мен и допълнен с истории и интервюта, които събрах от неговото семейство и поклонници. Моите собствени редакционни допълнения, коментари и обяснения се появяват на различни места в курсив. С цел удобство и простота, в цялата книга аз го наричам „Пападжи“ („уважаван баща“), въпреки че това име стана популярно едва през последните няколко години. В други периоди от живота си той е получавал много други имена и титли: „Рам“, „Харбанс“, „Харилал“, „Пунджаджи“, „Свамиджи“, „Махарадж“, „Учителят“ и дори „Скорпион Баба“.

Тъй като Пападжи е бил възпитаван и е получил образованието си в управляваната от Британия Индия, неговият писмен английски има тенденция да следва британската, а не американската употреба. Затова аз запазих този стил, особено след като Пападжи преди няколко години ми каза, че не харесва по-ранна книга за него, защото го представя да звучи „твърде американски“.

За мен беше голяма чест и привилегия да живея с Пападжи и да работя с него по тази книга. Аз сега я предлагам и посвещавам на Шри Рамана Махарши и на всички онези, включително Пападжи, които са влезли в контакт с него и които сега го познават такъв, какъвто е той наистина. Прекарах по-голямата част от последните петнадесет години живеейки и работейки с такива същества. За мен, да пиша за тях беше един акт на почит и изключително уважение. Хроникирайки техния живот и учения, аз съм се стремил да постигна стандарт за фактическа точност и научност, които извеждат текстовете отвъд сферата на обикновеното житиеписване, но същевременно аз не крия факта, че разглеждам тези хора като проявления на Бог на земята. Аз изразявам

благоговението си към техните постижения и почитането си към тяхното екзалтирано състояние, като събирам каквато мога информация за тях и като я представям на широката публика с надеждата, че поне няколко от читателите ще бъдат вдъхновени да се стремят към реалността, която тези същества толкова лесно проявяват. Тези книги са моят личен акт на обожание.

Ще завърша със стих от Тукарам, Маратски светец от седемнадесети век, който се чувствал почти по същия начин по отношение на собствените си писания:

*Думите са единствените
Бижута, които притежавам.
Думите са единствените
Дрехи, които нося.
Думите са единствената храна
Която поддържа живота ми.
Думите са единственото богатство
Коего раздавам сред хората.*

*Казва Тука [Тукарам],
„Свидетелствай Словото.
То е Бог.
Аз Го боготворя
Чрез думи.“*

Дейвид Годман

*Лакнау, март,
1997 г.*

БЛАГОДАРНОСТИ

Тази книга беше трудоемък проект, за който много хора допринесоха със своето време, опит и знания. Бих искал да благодаря на следните хора за техния принос и помощ:

Текст и истории: Основният източник за тази книга беше самият Пападжи. В началото на този проект той прекара едно цяло лято в писане на отговори на подробен въпросник, който му бях дал. Когато по-късно му зададох допълнителни въпроси за неговия живот и учения, той добави още 100 страници към оригиналния си разказ от 234 страници. В допълнение на писмените си отговори, той отговори и на много от моите въпроси по време на неговите сатсанги през 1995 и 1996 г. в Лакнау. Впоследствие, Пападжи прегледа всички завършени глави и направи някои корекции. Обикновено те бяха незначителни, като промяна на изписването на различни имена. Между февруари и октомври 1996 г., по време на сатсангите си в Лакнау, той прочете на глас около две трети от книгата. Подробености за датите могат да бъдат намерени в раздела „Източници“ в края на всеки том. Бих искал да благодаря на Пападжи за всички негови писмени и устни разкази и обяснения, за активното му насърчаване през всички етапи на проекта, както и за даването му на разрешение да събирам информация от личните му писма, бележниците и дневниците му, както и от неговите роднини и поклонници.

Аз интервюирах много от поклонниците на Пападжи по време на моето проучване. Впоследствие, винаги когато беше възможно, аз молах всички поклонници, чиито истории се появяват тук, да проверят разказите, които ги касаят, за да се убедят, че написаното от мен за тях е правилно и приемливо. Бих искал да благодаря на всички, които допринесоха за този процес, като ми разказаха своите истории, като ми изпратиха копия на кореспонденция и като провериха верността на техния разказ. Някои от поклонниците, които познавах Пападжи от

двадесет години или повече, също така се съгласиха да прегледат целия ми ръкопис и да направят редакционни и фактически предложения за корекции. Този процес доведе до много полезни допълнения и корекции. Бих искал специално да благодаря на Мийра Декукс, Радж и Виняк Прабху, Ом Пракаш Сиял, Рави Бакре и Раман Елис за техните многобройни критични коментари и допълнителни случки.

Набор и въвеждане: Между 1992 и 1995 г., докато дава сатсанги в Лакнау, Пападжи често говори за различни случки от живота си. Около 800 часа разговори и диалози от този период са записани на аудио и видеокасети. Много хора слушаха тези касети от мое име и набираха в текстови вид истории, свързани с живота на Пападжи. Бих искал да благодаря на Рийна за координирането на този аспект от работата, на Джахнави и Чандрамана за това, че те самите свършиха около половината от работата, и на следните хора за изпълнението на останалата част:

Адити, Алба, Амадан, Амравати, Ана, Анджелина, Ан, Аруна, Аша, Атма, Боб, Бриджбала, Каролайн, Дарел, Динеш, Дурга, Гаури, Гомати, Гопал Рам, Гопи Кришна, Джая, Джаянт, Кейт, Катя, Кеван, Кирпарам, Кришнапрем, Майтрей, Нирмала, Нитя, Прасана, Прия, Радха, Рамба, Рани, Санкалпа, Сантош, Шамбу, Шанти, Шубха, Ситара, Спар, Сюзън, Тривено, Ваджра, Васанта, Йоги.

По време на проучването си натрупах хиляди страници материали под формата на писма, интервюта и истории. Много хора помогнаха при написването на този материал, но специално бих искал да спомена Катя, Кирпарам, американския Бхагирти и германския Бхагирти, тъй като всеки от тях посвети по няколкостотин часа от времето си за въвеждане на тези данни на моя компютър.

Графика, снимки и общ дизайн: Повечето снимки в тази книга са от личната колекция на Пападжи. Бих искал да благодаря на неговите роднини и поклонници за предоставянето на останалите снимки. Специално бих желал да спомена Маркус Хорлахер и Рави Бакре. Първият обиколи областите Карнатака и Гоа събирайки всички налични снимки от 60-те и 70-те години от поклонници, които са го познавали през този период. А Рави Бакре съдейства на този проект и положи значителни усилия да идентифицира всички хора, които присъстваха на стари групови снимки. Самият Пападжи избра снимката, която е на предната корица^[1]. Той също така провери черно-белите снимки, които избрах да придружават текста, и редактира няколко от моите обяснения към снимките.

Бих искал да благодаря на Дхарамата и Рама за работата, която свършиха по картите, на Карол Уотс за изпълнението на корицата, на Майк Покрева, Мишел Мур и Рама за подобряване на много от старите снимки и на Прия за работата, която свърши по форматирането на страници и общия дизайн.

Техническа и финансова помощ: Аз съм задължен на един поклонник, който пожела да остане анонимен, за даряване на средствата за първото отпечатване на тази книга. Преди публикуването, по-голямата част от финансовата подкрепа за подготовката на тази книга дойде от Камал от фондация Авадхута. Бих искал да му благодаря за средствата и оборудването, които направиха възможно създаването на тази книга и за това, че той никога не ми каза „не“ на нито една от многобройните ми молби, които му изпратих. Благодарности и на Ом Пракаш за това, че поддържаше в изправност капризния ми и разнебитен компютър сред топлината и праха на Лакнау. Също така искам да отбележа и благодаря на Алмира за нейната щедра, любяща и топлосърдечна подкрепа през всичките години на създаването на тази книга.

Проучвания, преводи, редакции и корекции: Рама Бонър-Кроуел енергично проучи за мен много неясни исторически факти и помогна при подготовката на речника. Благодарности на него и на

следните хора, които прегледаха моя ръкопис и откриха много думи и пасажи, които се нуждаеха от коригиране или подобряване: Гита, Джая, Джахнави, Васанта, Дев Гогой, Свами Раманананда Гири и Свами Нирванананда. Свами Раманананда Гири също така преведе и частите от дневника на Пападжи, които не бяха на английски. Благодаря и на Анасуя, която преведе някои от диалозите на сатсанги от 70-те години, които първоначално бяха записани на френски език, и на Мийра, която успя да открие един от старите поклонници на Пападжи в Австралия и да го интервюира от мое име.

Въпреки че приех предложения и помощ от много различни страни, аз поемам пълната отговорност за окончателния текст и за евентуални грешки, които той може да съдържа.

Издатели: Бих искал да благодаря на президента на Шри Раманасрамам, че ми даде разрешение да включа снимка на Шри Рамана Махарши; Отец Джеймс Стюарт от Обществото Абхишиктананда, Делхи, за това, че ми разреши да цитирам надълго от публикуваните трудове на Свами Абхишиктананда; Карлос Силва за това, че ми позволи да използвам откъси от неговата автобиография Четвъртото движение, и Penguin Books, затова че ми позволиха да препечатам стиха на Тукарам от Словата на Тука в превод на Дилип Читре.

Главни градове и политическо деление на Индия и Пакистан

[1] Това важи за оригиналното издание на английски, тук за корицата е избрана друга снимка, поради по-добро качество. — Б.пр. ↑

РАНЕН ЖИВОТ

В началото на XX век районът около Лиалпур, град в западен Пенджаб, е бил до голяма степен погранична територия. Британското правителство, в силното си желание да засели територията, предлагало дарение от двеста декара на всеки, който се наеме да разчисти горската земя и да я обработва. Един нов напоителен канал превърнал селското стопанство в жизнеспособна търговска възможност, което накарало хиляди хора от други, победни райони на Индия да мигрират там. Град Лиалпур е бил построен от британците през деветнадесети век, за да бъде център на тези нови начинания. Наречен е на един от висшите британски администратори и централните му улици наподобяват линиите на Флага на Обединението — британското знаме. Повечето от местните жители в областта Лиалпур са били мюсюлмани, но по-голямата част от новопристигналите, които се заселват в самия град, са били сикхи или индуси, които отиват там, за да създадат свой поминък. Когато първата вълна на заселване завършила, населението на Лиалпур е било около 40 000 души, от които близо половината са били сикхи и индуси.

Семейството на Пападжи не е било част от тази миграционна вълна от фермери. То принадлежало на малка браминска общност, която е живяла в района в продължение на много поколения. Един от предците на Пападжи е бил пандит^[1] [професионален учен] в двора на Махарадж Ранджит Сингх, последният владетел на Сикхското кралство, управлявало по-голямата част от Пенджаб до средата на миналия век. Групата брамини, към която принадлежи Пападжи, традиционно са били пандити, но бащата на Пападжи, Пармананд, къса със семейната традиция и започва да работи в железниците като началник-гара. По това време британското правителство се нуждаело от голям брой грамотни, образовани хора, които да управляват тяхната администрация, така че за браминските

общности, които по традиция са били образованият елит на Индия, се отваряли много нови възможности за работа.

Около 1911 г. Пармананд се оженил за 16-годишно момиче на име Ямуна Деви. По това време той самият е бил на двадесет години. Две години по-късно се ражда Пападжи, който става първото от деветте им деца. Традицията повелявала бебето да се роди във фамилията дом на майката, който е бил в малко селце наречено Мураливали на около осемдесет километра североизточно от Лиалпур.

В по-ранни източници за живота на Пападжи се твърди, че рождената му дата е 13 октомври 1910 г. Обаче доказателствата, които събрах от негови документи, от семейството му, от хора, които са го познавали, когато е бил млад, и от случките, които самият Пападжи разказва за своя ранен живот, ме накараха да вярвам, че той е роден на 13 октомври 1913 г. Макар че Пападжи е наясно, че в официалните му документи е посочена тази по-късна дата, той е на мнение, че тези документи са неточни и действителната му година на раждане е 1910. При написването на този разказ аз избрах по-късната година, а своите съображения съм изложил по-подробно в „Източници и бележки“.

Тъй като Пармананд е бил многократно прехвърлян от една гара на друга и често е работел в отдалечени части на страната, където няма възможност за настаняване на семейството му, първоначално Пападжи не живеел заедно с него. Първите си шест години Пападжи прекарал най-вече с майка си в Мураливали в дома на баба си и дядо си по майчина линия. Най-близкият град бил Гуджранвала — областен център, на около десет километра разстояние. В края на този период Пармананд купил къща в Гуру Нанак Пура — малък брамински анклав в южната част на Лиалпур. Въпреки че Пармананд продължавал да живее и работи в различни части на Пенджаб и Балучистан и често взимал семейството със себе си на новите си местоназначения, къщата в Лиалпур останала главният им семеен дом до разделянето на Индия през 1947 г.

Пападжи има бегли спомени за това, че са се местели от град на град и не помни много подробности.

„Цял живот пътувам — ми каза той веднъж — Прекарах целия си живот местейки се от място на място. Докато старостта не ме

принуди да се установя в Лакнау в края на 80-те години, никога не съм прекарвал повече от година и нещо на едно място.“

В допълнение към честите премествания, налагани от професията на баща му, Пападжи също така е бил взиман и на много екскурзии. Всяка година в горещия летен сезон цялото семейство взимало поне един месец отпуска, за да пътува до Хардвар — свещен град на брега на река Ганг. На това място Ганг напуска подножието на Хималаите и навлиза в равнините на Индия. Любовта на Пападжи към Ганг и по-специално към Хардвар, която продължава през целия му живот, води началото си от тези ранни години, когато е прекарвал много седмици всяка година в игра покрай реката.

Цял живот бях притеглян към Хардвар. Дори когато бях малък, ходехме там с родителите ми за поне един-два месеца всяка година. Баща ми работеше в железниците, затова получавахме безплатни билети за пътуване до там и обратно. По време на нашите двумесечни летни ваканции той си взимаше отпуска и идваше с нас в Хардвар. Научих се да плувам в Ганг, когато бях само на пет години. В тази ранна възраст дори успях да преплувам реката от единия до другия бряг.

И двамата родители на Пападжи са били религиозни и практикуващи индуисти. Ямуна Деви изпълнявала бхаджани [молитвени песни] пред жените от нейното село, а Пармананд е бил почти фанатично отдаден да прави джапа с „Джай Ситарам“. Джапа означава повторение на Божие име. Самият Пападжи усещал естествено влечение към духовния живот, но то не се проявявало в обичайните външни практики. Вместо това, още от три-четири годишна възраст нататък, той си сядал тихо в усамотение, със затворени очи, и потъвал в потока на тишината течаща през него. Ранните му духовни дейности толкова впечатлили родителите му, че те му дали прякора „Рам“. Рам е герой на Рамаяна, считан за възплъщение на Бог Вишну. В по-общ смисъл, „Рам“ също така е и популярно име на Самия Бог.

Пападжи има малко спомени от ранното си детство, но аз научих много подробности от по-малката му сестра Сумитра. Макар

че вероятно е била твърде малка, за да е свидетел на някои от събитията, странното поведение на Пападжи от ранните му години се превърнало в част от семейния фолклор. Говорих с нея в дома ѝ в Делхи през 1994 година. В отговорите си тя винаги наричаше Пападжи „Бай Сахеб“, израз на пенджабски, който означава „уважаван по-голям брат“.

Дейвид: Кои са най-ранните ти спомени от живота на семейството?

Сумитра: Родена съм през 1918 г., така че съм с пет години по-малка от Бай Сахеб. Съответно, най-ранните ми спомени са от 20-те години на миналия век. Баща ни беше началник-гара на много различни места. Той често не си беше вкъщи, а ние трябваше доста да се местим от град на град.

Дейвид: Можеш ли да си спомниш някое от многото места, където баща ти е работил като началник-гара?

Сумитра: Това бяха предимно много малки населени места. Едно от тях се наричаше Чийчон Ки Малиан. Това беше по линията от Лиалпур до Лахор. Той беше изпратен в Гати и Убас Пур, които са близо до Лиалпур. Имаше гара, наречена Дад Патиани близо до Харапа, а веднъж той работеше в Мултан. Имаше и други места, но не мога да си спомня имената.

Дейвид: Винаги ли ходехте с баща си, когато го преместваха, или останалата част от семейството оставаше на едно място?

Сумитра: Обикновено ходехме с него, където и да отидеше. Прехвърляха го на всеки няколко години. Където и да отидехме ни биваше осигурено настаняване в правителствени жилища. В началото, местата, където ни пращаха бяха много малки. Те бяха села с малко удобства. Ходехме направо до нивите, за да купуваме зеленчуци от фермерите, защото често нямаше от къде другаде да ги вземем. Отглеждахме биволи, които ни осигуряваха мляко и сметана. Всички много обичахме млякото и сметаната, никога не можехме да им се наситим.

Като бяхме малки около нас винаги имаше биволи. Понякога те дори живееха с нас в къщата. Бай Сахеб и брат му ги водеха на паша в близките джунгли. Имаше много змии на тези места, толкова много, че

даже пълзяха по теб ако седнеш някъде дори за кратко. Бай Сахеп ми каза, че те понякога ядели храната, която си е взел за обяд. За него това не беше проблем, защото той никога не се е страхувал от змии. Когато беше много малък, той ги хващаше зад главата им и ги размахваше около главата си. Обичаше да си играе със змиите.

Дейвид: Как се забавлявахте из тези затънтени места? Как ви минаваше времето?

Сумитра: Забавлявахме се много като си играехме с влаковете. Играехме си вътре в тях, когато пристигаха на гарата, а когато се движеха по перона се качвахме и слизахме от тях.

Бай Сахеп беше много палав. Той си правеше много шеги с магазинерите. Собствениците на магазини често оставяха бизнеса си в ръцете на млади момчета през горещата част на деня или когато нямаше много работа. Бай Сахеп ги изчакваше да спрат да гледат и тогава минаваше по улицата и ги пръскаше с топла вода. Веднъж дори хвърли гореща пепел по тях.

Дейвид: Пападжи ми каза, че когато бил много малък, майка му го е наричала „Рам“. Как е получил това име?

Сумитра: Когато беше много малък, той мажеше тялото си с кал и правеше *пуджапат* [ритуални молитвени практики, включващи *пуджа*, *джапа* и рецитация на духовни текстове]. Докато беше в това състояние той многократно повтаряше: „Аз съм Рам. Аз съм Рам“. Поради това, баща ни на шега му даде прякора „Рам“. Името се задържа и родителите ни в крайна сметка го наричаха „Рам“.

Името „Рам“ не е просто прякор от детството. В средата на 70-те години попаднах между поклонници, които още го наричаха с това име. Все пак родителите на Пападжи обикновено го наричали Харбанс, умалителна форма на Хариванш.

Дейвид: С какви други духовни неща се занимаваше той? Какво помниш от ранния му духовен живот?

Сумитра: Той посещаваше ашрами на *садху*, които бяха извън града. Често оставаше там до късно през нощта. Когато майка ни веднъж му се скара, че се е прибрал късно след едно такова посещение,

той отговори: „Аз бивол ли съм, че да трябва да съм вкъщи до шест, за да можеш да ме издоиш?“ Понякога, когато не се прибираше, баща ни ходеше да го търси в *садху бела* [лагер на *садху*], който се намиреше точно след края на града. Това беше когато живеехме в Лиалпур. Татко винаги знаеше къде да го намери. Когато *Бай Сахеп* изчезваше, винаги можеше да бъде открит при местните *садху*.

Садху са индуски монаси, които често водят странстващ живот, скитайки се из провинцията и просещи храна. Групата садху, която живеела до Лиалпур, не била от индуси, а принадлежала на една прочута със своята дивост мюсюлманска секта наречена „Маст Каландър“, известна със своите танци, пеене и ексцентрично, нестандартно поведение. През 1995 г. Пападжи нарече един от своите поклонници „Маст Каландър“. Мъжът не беше запознат с традицията им, затова попита Пападжи за повече информация.

Маст Каландър: Можете ли да ми разкажете някакви истории за Маст Каландърите, които сте срещали?

Пападжи: Когато бях много млад, една група от тези хора къмпингуваше на края на града ни. Те винаги се обличаха в черно и носеха метални гривни на китките си. Когато напяваха и пееха, те удряха тези гривни с пръчка по много ритмичен начин. Бяха щастливи, безгрижни хора, които просто обикаляха наоколо и повтаряха „Маст Каландър, Маст Каландър“ — така бяха получили и името си. Повечето хора в Пенджаб малко се страхуваха от тях. Всички смятаха, че тези Маст Каландъри са опасни, както и малко луди, но аз харесвах тяхната компания. Когато си Маст Каландър не ти пука за нищо. Те дори не просеха за храната си. Пееха и танцуваха, дрънкаха си гривните, викаха „Маст Каландър!“ и това беше достатъчно да накара хората да идват и да им дават храна. Всяка нощ, от 10 ч. вечерта до 6 ч. сутринта, те си имаха програма с песни и танци в лагера си. Аз обичах да присъствам, но знаех, че родителите ми никога няма да ми разрешат да остана с тях цялата нощ.

Понякога казвах на майка ми: „Уговорих се да остана у един мой приятел, за да можем заедно да си напишем домашните. Ще прекарам

нощта там и утре сутрин ще отида на училище направо от дома им.“

Така, докато родителите ми си мислеха, че уча или спя, аз бях навън с Маст Каландърите, гледайки ги как танцуват и пеят. Те наемаха местните проститутки да дойдат и да танцуват за тях. Тези жени, разбира се, искаха да им се плаща. Лидерът на Маст Каландърите от Лиалпур владееше някакви *сидхи* [свръхестествени сили]. Той можеше да материализира монети рупии, когато си пожелае, така че можеше винаги да плаща за забавлението на групата си. По онова време една рупия беше много пари. В днешно време, човек вероятно трябва да похарчи сто рупии, за да купи нещата, които тогава можеше да купи с една. Този човек изглежда имаше неограничен приток от рупии на монети. Той просто потъркваше ръка по коляното си и в нея се появяваше една монета от рупия. На всички момичета, всеки път, когато танцуваха им се даваше по една монета от рупия, което го направи много популярен сред тях. Обичайната им тарифа беше много по-ниска от това. В днешно време, хора като Сатя Сай Баба материализират *вибхути* [свещена пепел] за своите поклонници, но какво може човек да се направи с *вибхути*? Да материализираш пари, за да плащаш за забавлението си е доста по-практично постижение.

Винаги когато Пападжи изчезвал, родителите му знаели, че най-вероятно ще го намерят в садху бела на края на града.

Веднъж, когато баща му отишъл да го прибере, Пападжи му казал: „Защо си дошъл да ме търсиш, а не ме оставиш при Бога?“

Пармананд никога не му разрешавал да остава с групата. Въпреки че редовно назидавал садху за това, че позволяват на сина му да прекарва толкова много време там, Маст Каландърите продължавали да позволяват на Пападжи да гледа техните представления.

В книгата „Интервюта с Пападжи“ аз разказах друга случка от ранните му години. Ето версията на Пападжи:

По време на детството ми, другите момчета пресъздаваха своите фантазии, като играеха на войници или се правеха на известни спортисти или владетели. Аз обаче, имах желание да имитирам *садху*.

Не знаех нищо за вътрешния живот на тези хора, но бях доста доволен просто да им подражавам външно. Особено си спомням един ден, когато реших да си играя да бъда гол *садху* и убедих сестра ми да се включи в играта. Съблякохме се, намазахме телата си с дървесна пепел, за да имитираме *вибхути* и седнахме с кръстосани крака пред един огън, които запалихме в градината ни. Това беше най-много, което можехме да направим, защото не знаехме нищо за медитация или йога. Един от съседите ни случайно погледнал над общата ни градинска ограда и бил разбираемо шокиран да види там голо момиче, намазано с пепел. Ние бяхме толкова невинни, въобще не ни беше хрумвало, че е неуместно малко момиче да седи навън без дрехи върху себе си. Съседът повика майка ни и играта рязко приключи.

Попитам Сумитра за това, предполагайки, че може би тя е била сестрата в тази история.

Дейвид: Пападжи разказа една история за това как веднъж се съблякъл чисто гол, намазал се с дървесна пепел и седнал в градината, преструвайки се на *садху*. Каза, че е убедил една от сестрите си също да се съблече и да се присъедини към него. Ти ли беше тази сестра?

Сумитра: [смее се] Не, не бях аз. Това беше дъщерята на един от съседите ни. Казваше се Шейла. Майка ѝ много се ядоса, когато я видя седнала в нашата градина без дрехи и дойде да се възмущава пред майка ни: „Какво правят? Какво правят?“ Тя не можеше да разбере, че това са само две деца играещи, че са *садху*. Ние знаехме, че той обича да се прави на *садху*, но беше трудно да убедим съседите, че това е просто невинна игра.

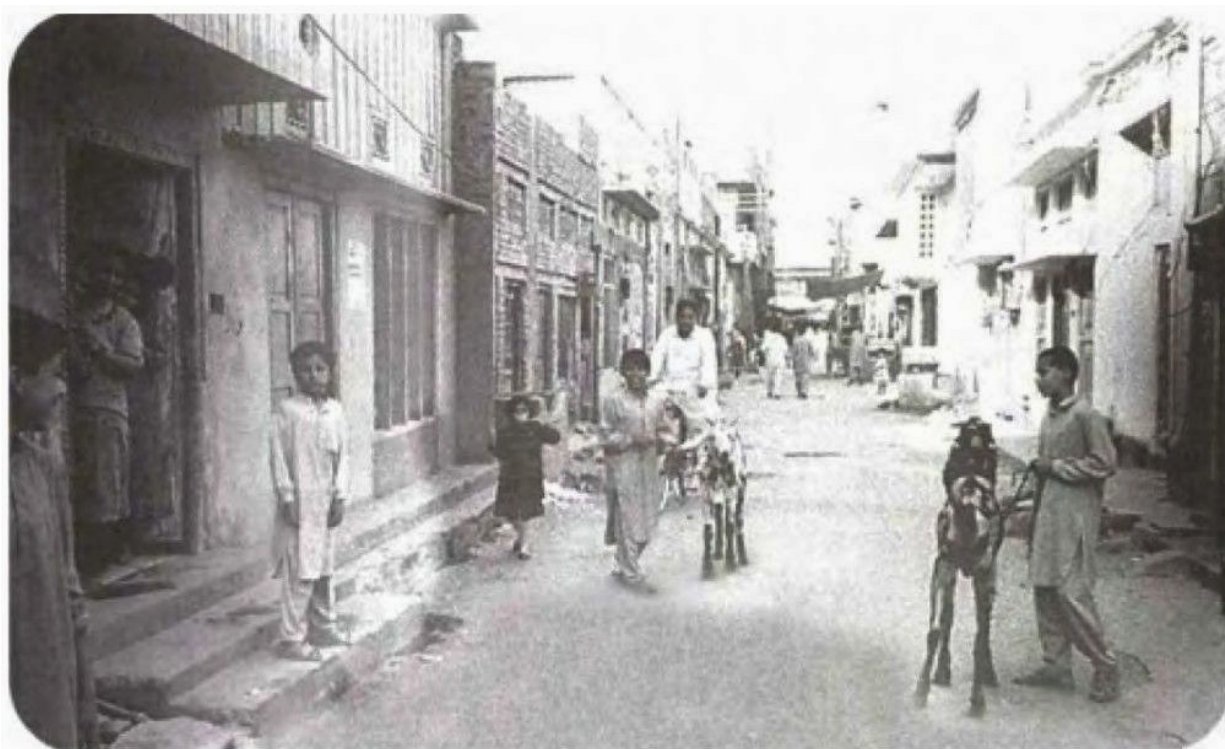
Дейвид: Значи той често е седял така?

Сумитра: Често седеше с кръстосани крака на пода. Когато приятелите му идваха на гости, той караше и тях да седат в същата поза на пода. За *Бай Сахеп* това не беше просто игра. Той често навлизаше в състояние, в което беше лесно да се види, че той се преобразява по някакъв начин. Лицето му се променяше напълно, до такава степен, че вече не приличаше на човека, когото познавахме. Също така, по време на тези трансформации косата му настръхваше.

Веднъж, след като излезе от едно такова състояние го попитах: „Къде отиваш, когато изглеждаш така?“

Той отговори: „Това не е като пътуване с влак. То е по-скоро като полет във въздуха със самолет.“

Нощите му в лагерите на садху и часовете прекарани у дома, потопен в медитативни състояния, му оставяли малко време за училищната му работа. Това не го притеснявало, тъй като и без това той нямал интерес към нея.

Дванадесета улица, Гуру Нанак Пур, Лиалпур: улицата, на която живяло семейството на Пападжи до 1947 г. Това е актуална снимка. Тъй като бяха минали почти петдесет години откакто Пападжи за последно е видял тази улица, той не може да определи коя е била тяхната къща.

Не си пишех домашните, когато бях на училище. Предпочитах да си прекарвам времето в игра. На следващия ден отивах на училище с

разтреперени колене, знаейки, че вероятно ще бъда наказан, защото съм без домашни, но въпреки това не ги пишех. Да играя беше много по-забавно. За ненаписаните домашни понякога ни биеха с пръчка, но най-често учителят ни караше да стоим прави по цял ден. Харесваше ми да стоя прав. Беше много по-добре от това да седиш, опитвайки се да решаваш задачите, които учителят постоянно даваше. Самият учител не можеше да ни бие; той можеше само да ни изпрати при главния учител, защото всички пръчки се държаха в неговия кабинет.

Никога не си давах много зор докато ходех на училище. Харесваше ми да играя с моите приятели и обичах да излизам при *садху* през нощта, но нямаше никакво време за училищна работа. Бях вратар в момчешкия футболен отбор, така че бях свикнал да стоя наоколо, без да правя нищо за дълги периоди от време. Вратарят не участва често в играта, през повечето време той просто си стои там и чака нещо да се случи.

Учителят ми вдигна ръце от мен. Влизах в класната стая, той ме питаше за домашното и когато му казвах, че не съм го написал, ме прашаше на моето място в ъгъла, където прекарвах деня с лице към стената. Понеже тези наказания не действаха, той започна да ме оставя прав до чина по цял ден. Той смяташе, че аз накрая ще се уморя и ще искам да седна на чина, но аз така и не отстъпих. Тренировките ми като вратар ме подготвиха да стоя прав през целия ден, без да изпитвам дискомфорт.

Ако не бях в настроение да стоя прав до чина си цял ден, изобщо не отивах на училище. Излизах и си играех сам. Аз лично мисля, че играенето е по-полезно за малките деца, отколкото седенето на чин по цял ден и изучаването на книги. Мисля, че знаех това по онова време. Винаги имах това усещане в себе си: „Защо да си губя времето в изучаване на книги, когато вместо това мога да изляза и да играя?“

Ключовото събитие в детството на Пападжи е било едно дълбоко преживяване, което е имал, когато семейството му е било на гости при роднини в Лахор. Тъй като той веднъж ми го описа като „най-ранният ми спомен“, вероятно то предхожда всички останали случки, които е разказвал до сега. Всъщност мисля, че би било справедливо да се каже, че всички специални преживявания от

детството и юношеството му са били следствие на това единствено събитие.

Беше 1919 г. Британците, след като наскоро бяха триумфирали в Първата световна война, дадоха на всички ученици едномесечна ваканция, за да могат да се включат в тържествата за победата. Даже ни дадоха малки значки, които да носим за отпразнуване на победата. Майка ми реши, че тази непланирана ваканция е идеална възможност да посетим някои от роднините ни, които живеяха в Лахор. Посещението трябва да е било през лятото на тази година, защото ясно си спомням, че по онова време беше сезонът на мангото.

Една вечер, докато всички седяхме в къщата на роднините в Лахор, някой започна да приготвя напитка от манго, мляко и бадеми за всички. Това би трябвало да е много апетитно лакомство за момче на моята възраст, но когато ми беше поднесена чаша от напитката, аз не направих опит да протегна ръка и да я взема. Не че не исках да я пия. Истината беше, че току-що аз бях обхванат и погълнат от състояние, което ме направи толкова омиротворен и щастлив, че не можех да реагирам на предложената чаша. Майка ми и другите присъстващи жени бяха едновременно изумени и разтревожени от внезапното ми бездействие. Всички ме наобиколиха, опитвайки се да разберат какво се е случило и какво да направят. По това време очите ми бяха затворени. Макар че не бях в състояние да отговоря на техните въпроси, можех да чуя дискусията около мен и напълно осъзнавах опитите им да ме върнат в обичайното ми състояние. Те ме разтърсиха, нежно ме пляскаха по лицето, щипеха ме по бузите, някой дори ме вдигна във въздуха, но нищо не предизвика никакъв физически отговор от мен. Това не беше проява на упоритост от моя страна. Преживяването беше толкова поразително, че на практика бе парализирало способността ми да реагирам на всякакви външни стимули. За около час те опитваха всичко, за което се сетиха, за да ме върнат в нормално състояние на съзнанието, но всичките им опити се провалиха.

Аз не бях болен, това не беше ми се случвало преди и малко преди това да започне, аз няхах никакви странни симптоми. Поради внезапността на събитието, тъй като до тогава никога не ми се беше случвало такова нещо и понеже никакво разтърсване не можеше да ме

събуди, семейството ми стигна до заключението, че внезапно и мистериозно съм бил обладан от зъл дух. В онези времена нямаше психиатри, при които да ме заведат. Когато нещо подобно се случеше, стандартното решение беше да се отведе жертвата в местната джамия, където *мулата* [мюсюлмански свещеник] да извърши екзорсизъм. Дори водехме биволите си при него, когато се разболееха или спираха да дават мляко, като се надявахме, че неговия екзорсизъм и мантри по някакъв начин ще премахнат нещастieto.

И така, въпреки че произхождах от индуско семейство, ме занесоха в местната джамия и ме показаха на *мулата*. Той напяваше няколко думи, като същевременно прекарваше някакви метални щипки над тялото ми. Това беше стандартен начин за извършване на екзорсизъм. *Мулата*, с обичайния си оптимизъм каза, че аз скоро ще се възстановя, но усилията му, като тези на моето семейство преди това, не успяха да ме изкарат от състоянието, в което бях. Все още парализиран, бях пренесен вкъщи, където ме сложиха в леглото. В продължение на два пълни дни останах в това умиротворено, блажено, щастливо състояние, неспособен да общувам с никого, но все пак напълно осъзнат за всичко, което се случваше около мен.

В края на този двудневен период отново отворих очи. Майка ми, която беше пламенна Кришна *бхакта* [поклонничка], дойде при мен и ме попита: „Видя ли Кришна?“

Виждайки колко съм щастлив, тя се беше отказала от първоначалната си идея, че съм обсебен, и я замени с теорията, че съм имал мистично преживяване включващо нейното любимо божество.

„Не — отговорих аз — всичко, което мога да кажа за това е, че бях много щастлив.“

Що се отнася до първопричините, аз бях в неведение толкова, колкото и семейството ми. Не знаех какво бях преживял, нито какво предизвика внезапното ми потъване в това интензивно и парализиращо щастие.

Казах на майка ми, която продължаваше да ме разпитва: „Беше страхотно щастие, страхотен покой, страхотна красота. Повече от това не мога да кажа.“

Майка ми не се отказваше от теорията си. Тя отиде и донесе една картинка с изображение на Кришна като дете, показа ми я и попита: „Видя ли някой като този?“

Отново ѝ казах: „Не, не видях.“

Въпреки че това не съвпаднаше с моето собствено, директно преживяване, майка ми някак си ме убеди, че щастието ми е било причинено от влизането ми в контакт с Кришна. Тя ме насърчи да стана поклонник на Кришна, казвайки ми, че ако медитирам върху Кришна и повтарям Неговото име, преживяването ми с Него рано или късно ще се върне.

Този разказ, с малки модификации, е описан в книгата „Интервюта с Пападжи“. През 1995 г., когато финландският журналист на име Риши го интервюира, Пападжи добавя няколко допълнителни подробности:

Сълзи капеха от очите ми по време на преживяването. Те бяха сълзи на щастие. Майка ми искаше да разбере защо плачех, но аз не можех да ѝ кажа. Дори не си спомнях, че съм плакал. Майка ми се тревожеше за мен и през следващите няколко дни не ме изпускаше от поглед. Дори ме накара да спя с нея.

Няколко дни по-късно се върнахме в Лиалпур и аз се върнах на училище. Но през цялото време в съзнанието ми се въртеше една мисъл: „Какво е това, което ми дава това щастие през цялото време?“ Това щастие постоянно ме теглеше към себе си. Не оставяше вниманието ми да отиде никъде другаде.

Къщата ни имаше голяма градина, в която имаше един портокалов храст. Всеки ден, когато се прибирах се от училище сядах зад храста с книга в ръце. Не ме интересуваше съдържанието на книгата. Тя беше просто за да убеждава родителите ми, че си уча уроците. Не мога да опиша какво се случваше вътре в мен, освен да кажа, че нещо ме теглеше далеч от всички дейности на света.

Как ми дойде това преживяване? Не знам. Случи се без никакви усилия от моя страна. Не бях направил нищо, за да го получа, нито пък бях чувал за такива преживявания да са се случвали на други хора. Никой в семейство ми не беше споменавал за такива състояния. По това време не знаехме хинди или санскрит, така че никога не сме били изложени на философските произведения на тези езици. Ние учехме персийски и урду в училище и у дома, и можехме да прочетем някои от

поемите на тези езици, но тези няколкостотин годишни поеми на практика не ми помогнаха да разбера какво се бе случило.

Риши: Какъв беше ефектът от това преживяване в живота Ви?

Пападжи: Първо, не бих го нарекъл преживяване, защото за да има преживяване трябва да има преживяващ и нещо, което се преживява. Нямаше нито преживяващ, нито преживявано. Нещо ме теглеше навътре, но това, което ме теглеше нямаше форма. Не знам какво беше. Но ти питаш за ефекта. Това е по-лесно да се опише. От този момент до сега аз винаги съм бил щастлив. Щастието, което усещах докато бях парализиран, не ме напусна, след като телесните ми функции се нормализираха. Това вътрешно щастие остана, но още не знам какво е то.

Преди няколко години, през 1994 г., по време на един от редовните си сатсанги в Лакнау, той отново подчерта неописуемия характер на случилото се с него:

Не виждах нищо. Изобщо не възприемах нищо, така че как въобще бих могъл да го опиша? Единствената фраза, която се доближава до описанието на това, което усещах, е „безпричинно щастие“. Винаги когато ме питат за това, което се случи в този ден, аз се потапям отново в това място на щастие, място, което е напълно отвъд времето. Не мога да го опиша, но чувството още го има, въпреки че се случи преди много десетилетия. Не мога да го нарека „нищо“ и не мога да го нарека „нещо“. Бях много осъзнат, но за какво бях осъзнат не мога да кажа. Понякога го наричам празнота, но това не е задоволително. Тази дума не предава радостта и чистото щастие на това състояние.

Оставям на Риши да зададе следващия, очевиден въпрос:

Риши: Защо станавате такъв пламенен поклонник на Господ Кришна след такова дълбоко преживяване на Себето?

Пападжи: Вече ти казах, че това не беше преживяване от какъвто и да е вид, защото в него нямаше преживяващ. Що се отнася до това, че

е било преживяване на Себето, по онова време аз дори не знаех какво означава този термин.

Майка ми беше поклонничка на Кришна, както са и милиони други хора из цяла Индия. Аз възприемах историите и традициите на Кришна *бхакти* [отдаденост на Кришна] от нея, докато те станаха част и от моя живот. Аз се влюбих в Неговата форма, защото, за мен, Той беше толкова красив човек.

По онова време аз бях много невинен, така че връзката ми с Него не беше според обичайните ритуали. Повечето Кришна *бхакти* се отнасят към Него като към велико същество, като към самия Бог, и се опитват да Го обичат така както отдаденият обича Бога. Бог е самата любов. Той не се нуждае от любов от никого. В началото на практика не бях Негов поклонник. Аз бях просто Негов приятел. Обичах Го като приятел, затова Той идваше и си играеше с мен в тази форма. Не се отнасях с Него като с Бог. Просто се смеех и играех с Него по същия начин, по който го правех и с всяко друго момче на моята възраст.

Следвайки съвета на майка си, Пападжи започнал да изпълнява традиционни бхакти садхани [молитвени практики]. Резултатите били незабавни.

Майка ми сама ме научи как да изпълнявам всичките различни ритуали и практики свързани с култа към Кришна. Веднъж щом започнах, не след дълго развих интензивна и страстна любов към формата на Кришна.

Особено ме привличаше една картинка на детето Кришна, същата, която майка ми ми беше показала в последния ден от моето преживяване. За мен, лицето му беше толкова неописуемо красиво, толкова магнетично привлекателно, че няхах трудности да изливам цялата си любов и преданост в него. Беше отпечатана в чужбина и някак си неуместно имаше надпис „Произведено в Бавария“.

В резултат на тези интензивни *бхакти* практики, Кришна започна да се явява пред мен, приемайки същия вид като на картинката. Той редовно ми се явяваше нощем, играеше си с мен и дори се опитваше да спи в леглото ми. Бях много невинен по онова време. Аз не осъзнавах,

че ми се явява едно от великите божества на индуизма и че някои Негови поклонници чакат цели животи, за да Го зърнат даже веднъж. Наивно си мислех, че за Него е съвсем естествено да се появява в спалнята ми и да си играе с мен.

Физическата му форма бе толкова истинска, колкото и моята — можех да я усетя и да я пипна — но Той можеше да се появява и в по-фина форма. Ако си покриех главата с одеяло, все още можех да Го виждам. Даже когато затворех очи, образът Му пак беше пред мен. Този Кришна беше пълен с игрива енергия. Той винаги се появяваше, след като си лягах и Неговата детска и ентусиазирана игривост ме държеше буден и ми пречеше да спя. След като свикнах с първоначалните му посещения, започнах да усещам, че Неговите появи стават малко досадни, защото Той ми пречеше спя дори когато бях много уморен. Докато се опитвах да измисля някакъв начин да Го накарам да си отиде, ми хрумна, че би било добра идея да го изпратя да види майка ми. Знаех, че като пламенна Кришна *бхакта*, тя също много би се радвала да Го види.

Една вечер го попитах: „Защо не отидеш и не спиш при майка ми? Ти не ми даваш да спя. Отиди при майка ми, вместо при мен.“

Кришна изглежда не се интересувахе от компанията на майка ми. Той никога не отиде при нея, защото предпочиташе да прекарва цялото Си време с мен.

Една вечер майка ми дочу как си говорим и попита: „С кого си говориш?“

„Говоря си с твоя Кришна — отвърнах простодушно — Той ме безпокои през нощта и не ми дава да спя. Ако си затворя очите пак Го виждам, понякога дори по-ясно, отколкото когато са отворени. Понякога си покривам главата с одеяло, но продължавам да Го виждам. Той винаги иска да спи с мен, но аз не мога да спя докато е тук.“

Тя влезе в стаята да види какво става, но не Го видя. За всичките пъти, когато Кришна идваше вкъщи, тя не можа да Го види нито веднъж.

Когато Го нямаше, аз винаги изпитвах желание да Го видя. Наистина исках да Го виждам и да играя с Него. Единственият проблем беше, че често, когато идваше аз бях толкова уморен, че чувствах, че Той трябва, след известно време, да ме остави на мира, за да мога да си легна и да поспя малко.

Той не идваше всяка вечер. Понякога Го виждах, друг път не. Никога не се усъмних в Неговата реалност; никога не си помислих, че е някакво видение. Дори веднъж му написах пощенска картичка, за да му кажа колко много Го обичам. Изпратих я по пощата и въобще не бях изненадан, че получих отговор от Него, с редовна пощенска марка, надлежно подпечатан и доставен от пощальона. За мен Той беше толкова реален, че изглеждаше съвсем естествено да си кореспондирам с Него по пощата.

От момента, в който Кришна дойде за първи път в живота ми, интересът ми към училищната работа намаля още повече. Седях в клас, привидно внимавах, но умът и сърцето ми бяха в образа на Кришна. Понякога, когато в мен се надигаха вълни на блаженство, аз се отдавах на това състояние и губех връзка с външния свят.

Майката на Пападжи често пеела бхаджани в дома си или другаде в квартала. Всички местни жени се събирали и пеели песни, възхваляващи Кришна. Пападжи си спомня, че е присъствал на много от тези церемонии.

Когато бях момче на шест години и в продължение на години след това, майка ми ме водеше на сатсанги в квартала. Вечерно време се събираха около двадесет жени да пеят бхаджани. Пеехме и отмервахме ритъма с пляскане на ръце, удряне на барабани и дрънкане с *чимтас* — музикален инструмент, който изглежда като чифт дълги щипки с месингови пръстени в краищата, като звукът се получава чрез удряне на двете страни една в друга. Често през нощта тя ме взимаше със себе си, когато излизаше да танцува *рас лила* [танци в чест на Кришна]. В онези дни тя ме водеше навсякъде със себе си.

В представленията рас лила някоя от жените се облича като Кришна, а останалите играят Негови поклоннички. Пеят се песни, най-често молеци Кришна да се появи. Попитах Сумитра, какво си спомня за тези квартални събирания.

Сумитра: Жените обикновено се събираха в нашата къща, защото тя беше единствената с електричество в квартала. *Бай Сахеп* посрещаше жените на вратата и ги насочваше към майка ни. Когато всички се съберяха, една играеше като Кришна, а всички останали бяха Негови поклоннички. Имаше много пеене и танци, по време на които жените молеха Кришна да се появи пред тях. Но Той не се появяваше на тях, а вместо това се явяваше на *Бай Сахеп*, който започна да получава *даршан* [благословия] на Кришна, още когато беше много малък. Понякога, по време на песните и танците, той навлизаше в *самадхи*.

Дейвид: Ти някога видя ли го да си играе с Кришна? Той казва, че Кришна редовно идвал и си играел с него през нощта в спалнята му.

Сумитра: Всички деца спяхме заедно в една стая. Майка ми и баща ми спяха в друга. Кришна се появяваше в нашата стая и *Бай Сахеп* си играеше с Него, но никой друг не Го виждаше. Аз виждах *Бай Сахеп* да говори, да скача и да играе, но не можех да видя с кого си играе. Понякога той казваше на Кришна да иде да играе с майка ни, защото знаеше, че тя много иска да Го види, но Той никога не отиваше. Той искаше да си играе само с *Бай Сахеп*.

Една сутрин чух *Бай Сахеп* да казва на майка ни: „Миналата нощ, докато спях в моята стая ми се стори, че всички лампи в стаята са включени. Когато погледнах, видях, че не са лампите, а е бил Кришна. Той бе изпълвал цялата стая със светлина. Аз си играх с Него през нощта, но когато се уморих му казах: «Майка ми е в съседната стая. Защо не отидеш да си поиграеш с нея?» Но сега Той не е тук и Той ми липсва. Ако Той дойде отново, няма да Му кажа да отиде и да си играе с теб.“

Дейвид: По онова време той правеше ли някакви духовни практики или просто си играеше с Кришна?

Сумитра: Той винаги правеше *пуджапат* [ритуални практики на отдаденост] и се опитваше да ни накара и ние да се присъединим към него. Само за да му угодят, другите братя и сестри се преструваха, че се включват, но ние никога нямахме неговата страст към това. В крайна сметка обаче това започна да оказва някакъв ефект върху нас. Започнахме да вярваме в Бога и да се отнасяме по-сериозно към практиките.

Сега съм вече възрастна жена. Не съм много здрава, защото имам висока кръвна захар, но имам пълна вяра, че Богинята се грижи за мен. Тя всеки ден ми носи храна и ме храни. Аз също така правя малки книжки за Рам и Кришна и ги продавам. Мога да проследя, че вярата ми в Бога започна в онези детски години, когато *Бай Сахеб* ни накара да правим всички тези *пуджи* и по този начин ни предаде част от своята страст към Бога.

Сумитра почина през 1996 г. Преди смъртта ѝ писах на Лийла, другата жива сестра на Пападжи, и я попитах какво си спомня за детството на Пападжи. Тя също си спомни за рас лила и участието на Пападжи в тях. Отговорът ѝ е под формата на писмо, адресирано до по-големия ѝ брат:

Уважаеми *Бай Сахеб Джи*,

ДЖАЙ СИТАРАМ!^[2]

Спомняш ли си случката в Лиалпур, когато беше малко момче? Ти имаше свято видение на *Бхагаван* [Бога]. Докато скъпата ни майка и нейните приятелки правеха *рас лила* късно през нощта, тя каза „Тази нощ, по време на *рас лила* ние ще имаме *даршан* [видение] на *Бхагаван*“. Тя изпя със силен глас един *бхаджан* със следните думи:

Ела, ела, О мой Кришна, ела!
Макар сърцето ми да се вълнува,
нищо не е под мой контрол.
Нощта стана тъмна.
Черни облаци изпълниха небето.
Кришна, избави ме от това отделяне от
Теб!
Кришна, моля Те ела, ела!

Изцяло забравили себе си, потопени в пеенето на тази песен, скъпата ни майка и нейните приятелки изпаднаха в транс и загубиха външното си съзнание. След като влязоха в този транс, Радха [съпругата на Кришна] и Кришнаджи се появиха от другата стая. Ти не можеше да издържаш великолепието на тази ослепителна гледка.

Ти Му каза: „Бхагаван, не аз Те повиках. Скъпата ми майка Те повика. Отиди при нея.“

По-късно ти Го описа като каза, че и короната и дрехите Му били обсипани с диаманти и перли.

Ти също така каза: „Като видях поразителния Му външен вид, аз наистина станах Негов собствен, но величието му и украсеното му облекло бяха такава великолепна гледка, че не можех да издържам за много дълго гледката на това видение. Затова го помолих да отиде да види майка ни.“

Скъпата ми майка тогава дойде в съзнание, но щом го направи, Шри Бхагаван изчезна. След тази необичайна и странна случка ти не можеше да станеш от леглото си в продължение на няколко месеца.

През целия си живот Пападжи е имал способността по-скоро да преживява думите, отколкото просто да си мисли за тях. Тази необичайна способност се проявявала в много случаи и отчасти обяснява защо боговете му се появявали толкова много. Когато той чувал истории за живота на Кришна, Кришна често се появявал пред него. По-късно в живота му, когато чува за традиции свързани с други божества, тези богове също се появявали пред него. Понякога той казва, че невинността му е била причината за появите. Тъй като той не се съмнявал, че боговете са истински, и тъй като той никога не поставял под съмнение способността им да се появяват пред него, те се появявали.

Никога не съм се съмнявал в тези неща по време на детството си. Първият ми учител беше собствената ми майка. Каквото и да ми казваше, то веднага ми се случваше. Тя ми разказваше истории за

индуските богове и докато ги разказваше, историите се случваха пред мен. Героите се появяваха пред мен и пресъздаваха своите драми за мен. Когато ти се случват подобни неща, как можеш да имаш съмнения?

Както и да е, тези истории за боговете не са просто истории. Има една същност, една истина в тях, а историите са просто средства за предаване на тези истини.

В допълнение на пеенето на Кришна бхаджани, Ямуна Деву също така изучавала Веданта — индуска философия, която произлиза от Упанишадите. Това са древни текстове, които са писани главно преди повече от две хиляди години. Философията на Веданта, която е произлязла от тях, е с много по-скорошен произход.

Майката на Пападжи редовно посещавала уроци, давани от Исвар Чандър, бирник в селото, който също така бил и наемател в къща, собственост на семейството на Пападжи. Той преподавал философията на Веданта като четял Вичар Сагар — книга, написана от Нисчалдас, светец от Пенджаб от деветнадесети век. На места Вичар Сагар била много сложна, затова Исвар Чандър често спирал, за да дава коментари и обяснения. В свободното си време този човек също така давал на Ямуна Деву и уроци по медитация.

Пападжи започнал да присъства на тези срещи заедно с майка си, когато бил на около седем години. Той едва ли е възприемал пълния смисъл и значение на текста, но бил ревностен ученик. Когато Ямуна Деву забелязала колко се интересува от тези учения, тя започнала да го учи вкъщи. Пападжи описва някои от тези ранни уроци:

Майка ми ме учеше на философия по много практически начини. Аз бях още много малък, когато тя реши, че е време да науча как петте елемента — земя, вода, огън, въздух и пространство — реагират помежду си и защо невинаги остават заедно.

„Водата движи земята“ — спомням си как тя каза и го илюстрира, като ми показва как бреговете на реката ще бъдат отмити от бързите водни течения. След това, поставяйки мокрите си дрехи близо до огъня, тя ми показваше как огънят изсушава водата. След това изгаси един

пламък като го духна, за да ми покаже как въздухът побеждава огъня. Нейните демонстрации ми показаха, че когато елементите са изложени един на друг, обикновено един от тях премахва другия.

Тя вече ми беше казала, че тялото се състои от петте елемента, което ме накара да се чудя как всички те са успели да останат заедно на едно място, без да се борят помежду си. Този мой въпрос доведе до поредната практическа демонстрация, която беше един от първите ми уроци по философия.

Тя събра различни видове боб и житни зърна и ги постави в отделни купчинки на кухненския под. В отделни групи имаше ориз, пшеница, царевица, нахут и боб. В началото имаше пет различни купчинки и всяка от тях съдържаеше по пет зърна. Тези пет групи представляваха петте различни елемента.

Първо тя взе едно зърно от купчината царевица и го добави към купчината на житото. След това, тъй като пшеничната група вече имаше шест зърна, тя взе едно зърно пшеница и го добави към купчината ориз. По този начин тя местеше бобовите и житните зърна, едно по едно, докато накрая всяка от петте купчини беше комбинация от петте различни елемента. Предполагам, че идеята на тази част от демонстрацията е била да ми покаже, че тези коренно различни елементи могат да се комбинират и да се слейт заедно в едно ястие, в което никой компонент няма да се бори с някой от останалите. Но демонстрацията не спря дотук. Макар че още бях само малко момче, майка ми започна да ми изнася лекция за философското значение на тези комбинирани елементи.

„Тези двадесет и пет семена са *татвите* в човешкото тяло.“ После тя ми ги изброи всичките.

Самкхя, индийската философия, която Ямуна Деви обяснявала по опростен начин на Пападжи, има сложен и много незападен начин за обясняване на начина, по който животът функционира в човешкото тяло. Двадесет и петте татви са основните компоненти или елементи, които се свързват или реагират заедно, за да проявят света и съзнателния живот, който го обитава. Те са петте елемента [земя, вода, огън, въздух и пространство], петте сетивни органа [нос, очи, уши, език и тяло], пет способности за умствено функциониране [его,

ум, интелект и др.], пет „органа на действие“, които включват частите на тялото, отговарящи за хващане на предмети, ходене, говорене и т.н., и пет прани. Праната може общо да бъде определена като жизнената сила, която оживява и поддържа тялото. Тя се подразделя на различни прани, които отговарят за функционирането на различни органи в тялото.

Познаването на тези компоненти и начина, по който те взаимодействат помежду си, е от съществено значение за разбирането на някои от системите на индийската философия. Майка ми, която беше научена на тези неща от един от нейните учители, реши, че аз съм достатъчно зрял, за да бъда въведен в тези сложни системи на мислене още в много ранна възраст. Макар че схванах идеите, които тя се опитваше да ми предаде, не мога да кажа, че някога съм ги приемал като работещ модел, за начина, по който вселената наистина функционира. В мен имаше едно инстинктивно знание, което си даваше сметка, че тези описания не са приложими за никаква основна и постоянна реалност. По-скоро, те бяха описания и идеи за скоропреходното тяло.

След формулирането на тази сложна система на *татвите* и техните взаимоотношения помежду им, нашите философи като следваща стъпка заявяват, че всичко това трябва да бъде отхвърлено като „не аз“. Духовните учители насърчават систематичното отхвърляне на всяка идентификация с тези *татви*.

„Аз не съм тялото. Аз не съм органите на сетивата. Аз не съм елементите на знанието. Аз не съм органите на тялото. Всички тези принадлежат на тялото, а аз съм отвъд всичко това.“

Идентификацията с тези двадесет и пет компонента трябва да бъде отказана. След като това е направено, човек може да започне истинското проучване „Кой съм аз?“. Именно това проучване накрая довежда до свободата.

Макар че майка ми беше пламенна Кришна бхакта, тя бе много добре запозната с *Веданта*. Тя ме насърчи да правя практиката *нетинети* [не това, не това], като ми казваше, че трябва да се идентифицирам с Брахман, с Върховния Аз, а не с тялото и неговите съставни елементи.

Тя ме насърчаваше да повтарям *махавакя* [велика фраза от Упанишадите] „Ахам Брахмасми“, „Аз съм Брахман“, и ме учеше кое е реално и истинско, и кое — нереално и заслужаващо отхвърляне.

„Ти си Брахман — ми казваше тя — Нищо друго не съществува в цялата вселена, освен Брахман, и ти си Това. Брахман е отвъд всичко, за което можеш да си помислиш. Има едно място, където слънцето не грее, нито луната, нито звездите. На това място елементите земя, вода, огън и въздух не съществуват. Това е Брахман и това е твоето върховно и истинско жилище. Ако достигнеш това място и пребиваваш там, след като си надраснал този физически свят и всичките му *татви*, няма да се върнеш в тази безкрайна *самсара* на раждане и смърт.“

Това беше тежка храна за едно младо момче, но от поведението и духовните ми интереси тя виждаше, че не съм обикновено дете. Аз възприемах тази информация и този светоглед доста лесно, но това не беше нещо, което напълно приемах чак до много години по-късно.

Параграфът за мястото, където слънцето, луната и звездите не греят, е перифраза от Бхагавад Гита, глава петнадесета, шести стих: „Нито слънцето, нито луната, нито дори огънят могат да осветят това върховно самосияещо състояние, и които го постигнат никога не се връщат на този свят. Това е моята върховна обител.“

Пападжи често се подигравал на опитите на майка си да надрасне тялото, като се отрича от идентификация с татвите или другите му съставни части. Това е разказът, който той даде в книгата „Интервюта с Пападжи“:

Той [Исвар Чандър] знаеше много произведения на Веданта и можеше по всички тях да изнася лекции с голям авторитет. Любимото му беше *Вичар Сагар* от индуския светец Нисчалдас. Майка ми можеше да рецитира големи части от него наизуст. Много години по-късно, когато се запознах с Шри Рамана Махарши, разбрах, че той също го харесва и дори е направил съкратен превод на езика тамил под заглавието *Вичара Мани Мала*.

Учителят на майка ми я беше накарал да научи наизуст много ведантски *шлоки*^[3], които тя си напяваше по най-различно време на

деня. Традиционната ведантска *садхана*^[4] се извършва чрез утвърждаване и отричане. Човек или повтаря или размишлява върху някоя от *махаваките* [велики фрази], като „Аз съм *Брахман*“, или се опитва да отхвърли идентифицирането с тялото, като казва и чувства: „Аз не съм тялото, не съм кожата, не съм кръвта“ и т.н. Целта е да се постигне нагласа на ума, при която човек се убеждава, че истинската му природа е Себето, и че идентификацията с тялото или съставните му части е погрешна.

Майка ми си напяваше всички тези стихове „Аз не съм...“ и на мен те ми се виждаха много смешни... Не можех да видя смисъла на тези практики, които просто изброяваха по безкрайно банален начин това, което човек не е. Когато майка ми се къпеше, тя си напяваше: „Аз не съм плътта, аз не съм кръвта, аз не съм жлъчката, аз не съм костите“ и т.н. Това беше прекалено за мен. Аз ѝ виках: „Какво правиш там? Къпеш ли се или чистиш тоалетната?“ Толкова много ѝ се подигравах, че тя накрая спря да пее тези стихове на глас.

Той се подигравал на религиозните дейности на майка си и по други начини. Сумитра дава подробности, преди да продължи да описва някои други необикновени случки от детството му:

Сумитра: Майка ни ходеше с нас на много религиозни места. Тя много харесваше Хардвар, затова ходехме там много пъти.

Тя обичаше да пее *бхаджани* и едновременно да си акомпанира на барабан. Затова я бяха нарекли „*Ямуна дхолки вали*“ [*Ямуна барабанистката*]. Тя изпадаше в екстаз, когато пееше за Кришна. Поклащаше се наляво-надясно и сълзи се стичаха по бузите ѝ. *Бай Сахеб* обаче не се впечатляваше от тези изпълнения. Видеше ли я да се държи така, той ѝ викаше: „Майко, кой е умрял? Защо ридаеш така?“

Дейвид: Това ми напомня за една друга история. Веднъж ти ми разказа за една от сестрите ти, която умряла, и как реагира Пападжи. Би ли я разказала отново?

Сумитра: Веднъж, когато *Бай Сахеб* и ние останалите спяхме, майка ни влезе в стаята ни и ни събуди всички. Тя каза: „Станете всички. Сестричката ви бебе умря.“ Всички започнахме да плачем. *Бай*

Сахеб забеляза, че майка ни изобщо не плаче. Вместо това тя си повтаряше името „Рам, Рам“.

Бай Сахеб попита майка ни: „Защо не плачеш?“

Майка ни отговори: „Който и дойде на този свят, трябва да умре. Защо трябва човек да плаче за това?“

Когато мъртвото тяло беше отнесено за погребение, *Бай Сахеб* придружи погребението. Преди да се върне, той остави знак върху гроба. Всеки ден той се връщаше там. За няколко последователни дни той се връщаше на мястото на погребението, но не за да оплаква смъртта. Той отиваше там, за да изрови гроба и да провери дали мъртвата му сестричка не е оживяла отново.

Дейвид: Какво си спомняш от вашите екскурзии до Хардвар с *Бай Сахеб*?

Сумитра: Цялото семейство ходехме за около два месеца всяка година. Баща ни си взимаше отпуск и всички заедно отивахме там.

Веднъж, когато бяхме там, *Бай Сахеб* и един от по-малките му братя намериха една жена *садху*, за която се предполагаше, че пази *мауна* [обет за мълчание]. *Бай Сахеб* беше подозрителен към твърдението ѝ, че тя никога не разговаряла с никого, затова той се скри близо до колибата ѝ, за да я наблюдава какво прави. След известно време дойде мъж с малко храна. Двамата разговаряха заедно известно време, доказвайки, че подозренията на *Бай Сахеб* са верни. Той толкова се разгневи, че тя лъже всички казвайки им, че е в *мауна*, че той се качи до нейната колиба, запали я и я изгори до основи.

Бай Сахеб не понасяше хора, които лъжат. Той винаги много се разгневяваше ако намереше хора, които се опитват да измамят или заблудят други хора. Той беше много строг с нас в нашата къща. Ако някога хванеше някой от братята и сестрите си да говорят лъжи, той ги биеше. Ние всички научихме от опит, че е по-безопасно да казваме истината. Винаги ни казваше: „Каквито и да са фактите, винаги трябва да казваш истината“.

Дейвид: Какви бяха амбициите му, когато беше много млад? Какъв е искал да стане, когато порасне?

Сумитра: Той винаги е искал да бъде *садху*. Никой никога не се е съмнявал в това. Веднъж, когато някой го попита защо иска да стане *садху* когато порасне, той отвърна: „Аз вече съм *садху*. Нямам нужда да чакам докато порасна.“

В допълнение към Исвар Чандър, майката на Пападжи е имала и няколко други учители. Имало е един човек на име Гопал Дасджи, който бил известен певец на бхакти песни. Имало и друг, наречен Госвами Ганеш Дас, който бил социален работник и президент на местния клон на една индуиска организация наречена „Санатан Дхарма“. Този мъж провеждал редовно събирания в квартала на Пападжи, на които присъствали Ямуна Деви и други местни жени, включително Брахма Деви, съпругата на учителя. Много години по-късно този човек построил един ашрам в Хардвар и го нарекъл „Сант Риши Ашрам“. Пападжи често е отсядал там през 70-те и 80-те години и с него винаги са се отнасяли много гостоприемно, защото се е знаело, че той е добър приятел на основателя на ашрама.

Ямуна Деви имала и още един учител от Кашимир наречен Авадхута Шалиграм. Той ѝ четял Йога Васища и проявявал голям интерес към духовното развитие на Пападжи. Пападжи описва връзката си с него:

Авадхута Шалиграм много ме харесваше. Той ми препоръчваше книги, които да чета и често ми даваше съвети по духовни въпроси. Той притежаваше много земя, имаше много крави и прекарваше половината от времето си в преподаване, а другата половина в управление на своята собственост и владения.

Един ден той направи на майка ми изумително предложение: „Моля те, дай ми твоя син. Ще го направя свой имотен наследник, както и духовен наследник. Когато умра, всичко, което имам, ще бъде негово. Ще се грижа за неговото духовно развитие, но за да получи всичко това, той трябва да се съгласи с едно условие. Той не трябва да се жени и трябва да остане *брахмачари* [безбрачен ученик]. Ако той се съгласи и ако ти се съгласиш, аз ще поема пълната отговорност за него.“

Майка ми изпитваше голяма любов и уважение към този мъж, но беше твърде привързана към мен, за да помисли да ме предаде на някой друг. Тя отказа предложението му. Аз също много го уважавах. Ако майка ми беше приела предложението му, аз с радост щях да отида с него.

Веднъж Пападжи ми каза: „Когато майка ми отказа предложението му, той произнесе нещо, което според него беше някакво проклятие.

Той каза: «Ако аз не мога да го имам, тогава и ти също няма да го имаш. Той ще напусне семейството си и ще стане санясин [отречен монах]. Това момче не е предопределено да си стои вкъщи и да води спокоен живот със семейството си.»“

Макар че Пападжи никога формално не е приемал саняса, той направил няколко опита в по-късните си години да избяга от своите семейни и светски задължения. Никой опит не бил напълно успешен.

Имало е и други свами, с които майка му се консултирала, но Пападжи нямал никакво желание да ги посещава. Това е неговото описание на един неуспешен опит да го накара да посети един от новите ѝ съветници:

Тя обяви, че ще ме заведе при нов свами, защото искаше да получа някои специални духовни указания от него. На мен не ми хареса нито идеята, нито мъжът, който тя беше избрала за мен.

Казах ѝ: „Ако ме заведеш при този човек, ще го изпитам дали наистина е победил страстите си. Веднага щом го видя, ще му ударя един шамар по лицето. Ако се ядоса, ще знам, че той няма себеконтрол. Ако не се ядоса, тогава ще го слушам и ще приема каквото има да ме учи.“

Майка ми знаеше, че съм напълно способен да изпълня закана си. Не желаейки да изпада в неудобно положение от моите неуважителни действия, тя се отказа от плановете си да ме заведе при него.

Когато бил на около десет или единадесет, влюбването на Пападжи в загадъчното състояние на щастие, което било с него от деня, в който пренебрегнал напитката с манго в Лахор, го подтикнало към изследване на живота на Буда.

Аз бях просто дете, твърде малко, за да разбера какво ми се бе случило. Нещо ме привличаше навътре, но никой не можеше да ми каже какво е това. Едва по-късно в живота четох книгите, в които се говори за реализация и просветление. По онова време, дори и да ги бях чел, подобни думи щяха да са ми безсмислени. Имаше щастие през цялото време, но самото състояние, което го предизвикваше, беше отвъд това щастие и отвъд всяко описание. Ако избира дадена дума и се опитам да я напасна на това преживяване, тя винаги се проваля в някакво отношение. Например, това не беше любов, защото любовта винаги е между двама души, две отделни неща. Аз бях абсолютно сам в това състояние, без обичащ, без любов и без обичан.

Спрях да спя през нощта. Очите ми се затваряха, но нямаше сън. Бях опиянен от нещо, без да знам какво е това. Винаги имаше това щастие, щастие, щастие. Никога не утихваше. Аз не можех да го напусна и то не можеше да ме напусне. Сядах зад храстите в моята градина и се оставях на това състояние да ме погълне, без някога да знам какво е това или какво ми се случва. Тогава, един ден, в един от моите учебници за училище, прочетох за живота на Буда, как той напуснал дома си в търсене на просветление. Думата някак си резонираше в мен.

Помислих си: „Може би този човек може да ми каже нещо за това странно нещо, което ми се случи“.

Започнах да търся информация за живота му с надеждата, че тя ще обясни какво се случваше с мен.

Първоначално Пападжи бил привлечен от физическата форма на Буда. Първата снимка, на която той попаднал, била репродукция на известния образ на „гладувания Буда“.

Ранен модел за подражание: статуя на гладувания Буда, вероятно тази, която вдъхновила Пападжи да отслабне. Оригиналът се намира в музей в Лахор. По време на юношеството на Пападжи този образ бил широко разпространен в детските книги.

Всичко започна, когато видях едно изображение на Буда в учебник по история в училище. Това изображение показваше периода от живота му, когато той се опитвал да живее само с по едно зърно ориз на ден. Лицето беше много красиво, но тялото беше като скелет, само кожа и кости. Аз веднага почувствах голямо привличане към него, въпреки че тогава не знаех нищо за неговите учения. Просто се влюбих в красивото му лице и реших, че трябва да се опитам да му подражавам. На изображението, той медитираше под едно дърво. По онова време не знаех това. Всъщност аз дори не знаех какво е медитация.

Необезсърчен, аз си помислих: „Аз мога да направя това. Мога да седя с кръстосани крака под дърво. Мога да бъда като него.“

Започнах да седя с кръстосани крака в нашата градина под едни розови храсти. Седейки там, аз се чувствах щастлив и доволен, че хармонизирам начина си на живот с този човек, в когото се бях влюбил. После, за да увеличи още повече приликата, аз реших, че трябва да се опитам да направя тялото си да прилича на неговото, подобно на скелет тяло. По онова време в нашата къща ние вземахме храната си от майка ни, а после отивахме и я ядяхме поотделно. Това правеше лесно за мен да си изхвърлям храната. Когато никой не гледаше, излизах навън и давах цялата си храна на кучетата на улицата. След известно време успях да спра да ям напълно. Станах толкова слаб и тънък, че накрая костите ми започнаха да стърчат, точно като тези на Буда. Това ме направи много щастлив и аз станах много горд от новото си състояние. Съучениците ми в училище много ме зарадваха, когато ми дадоха прякора „Будата“, защото виждаха колко слаб ставам.

Баща ми работеше за железниците. В този конкретен период от живота си той работеше в Балучистан като началник-гара. Тъй като работата му беше доста далеч, ние го виждахме само когато се прибираще в отпуск. Около месец след началото на моето гладуване той се прибра в едно от редовните си посещения и беше шокиран да види колко слаб съм станал по време на отсъствието му. Той ме заведе при различни лекари и ги накара да ме прегледат, за да се разбере какво не е наред. Никой от тях не заподозря, че аз умишлено постя.

Един от тях каза на баща ми: „Той израства на височина много бързо, затова става толкова слаб. Давайте му добра храна, много мляко

и сухи плодове.“

Майка ми последва съвета, добавяйки и малко от себе си. Всеки ден тя казваше: „Яж повече масло, яж повече масло“. Кучетата на улицата станаха много дебели и щастливи, защото новата диета заминаваше по същия начин като старата.

Учебникът по история в училище, който съдържаше образа на Буда, беше просто ръководство за деца. Основните биографични факти бяха дадени, но понятията за медитация и просветление не бяха подходящо обяснени. Вероятно авторът не е смятал, че тези много съществени неща биха представлявали интерес за децата. И така, аз останах в неведение за това, какво наистина е правел той под това дърво и защо последното му постижение е било толкова голямо. Независимо от това, аз все още се чувствах привлечен от него и още изпитвах желание да го имитирам по възможно най-близкия начин.

От този учебник научих, че Буда е носел оранжеви дрехи и че той е просел за храната си, ходейки от къща на къща с купа за просене. Това беше нещо, което с малко изобретателност можех да копирам.

Майка ми имаше едно бяло сари, което ми се струваше идеално да го преправя на роба. Аз го взех без тя да ме види и го боядисах в охра, цвета на дрехите на Буда. Облякох го по начина, който смятах за правилен, и започнах да се преструвам на просещ монах. Намерих една купа, с която да прося и обикалях нагоре-надолу по улиците на Лиалпур, просейки милостиня. Преди да се прибера, се преобличах в обикновените си дрехи и завивах оранжевото сари в един хартиен пакет. Държах пакета сред училищните си книги — място, което си мислех, че никой няма да се интересува да гледа.

Един от приятелите ми разбра какво правя и ми каза: „Номерът ти няма да мине. Някой ще те разпознае и ще каже на семейството ти какво правиш.“

Чувствайки се много уверен в способността си да го правя тайно, аз му казах: „Твоите родители ме познават. Ще дойда в къщата ви с дрехите си и ще поискам храна. Ако мога да заблудя тях, тогава мога да заблудя всеки.“

Облякох си сарито, намазах цялото си лице с пепел, за да се маскирам още повече, сложих една шапка на главата си и тръгнах към дома им с купата си за просене. Беше около 8 ч. вечерта, така че тъмнината също ми помогна да се маскирам. Извиках „*Бикша! Бикша!*“

[Милостиня! Милостиня!], защото бях виждал *садху* да молят за храна, като викаха по този начин. Тъй като не ми беше хрумвало, че някой може да разпознае гласа ми, аз не се опитвах да го маскирам. Майката на моя приятел дойде на вратата, не показва признаци, че ме е разпознала и ме покани да вляза да ям.

„Свамиджи, Бабаджи, влез и хапни нещо“ — каза тя, като ме въведе и ми предложи храна.

Аз тръгнах с нея, играейки ролята, която си бях определил.

„Дете мое — казах ѝ аз, въпреки че тя трябва да е била около тридесет години по-възрастна от мен — ще имаш деца и ще получиш много пари.“

Бях чувал свами да благославят жените по този начин. Тъй като повечето жени искаха да забогатеят и да имат няколко сина, странстващите свами даваха на тези фантазии своите благословии с надеждата да получат по-добър прием и нещо хубаво за ядене.

Тогава, смеейки се, тя свали шапката ми и ми каза, че винаги е знаела кой съм всъщност.

„Външният ти вид е доста добър — каза тя — но аз те познах по гласа ти.“

Тогава съпругът ѝ се прибра и тя му обясни какво става.

Той каза пренебрежително: „Кой няма да те познае, ако излезеш да просиш така? Скоро ще бъдеш разкрит.“

Сега беше мой ред да се смея, защото по-рано същия ден бях просил в магазина му и взех от него една *дхела* — медна монета от половин *пайза*. Показах му монетата.

Той трябваше малко да преразгледа мнението си. „Трябва да съм бил зает с клиентите си — каза той — сигурно съм ти го дал, без да гледам.“

„Не, това не е вярно — отвърнах искрено — Ти ме видя много ясно. Аз минах покрай магазина ти като просех. Ти ме видя, повика ме в отговор, и ми даде тази монета. Маскировката ми е достатъчно добра. Номерът ми минава, стига да не говоря с хора, които може да разпознаят гласа ми.“

Тези хора се забавляваха от моите лудории, без да знаят, че правех такива неща редовно с откраднатото, боядисано сари. Те не казаха на майка ми, така че можех да продължа с превъплъщението си.

Майка ми имаше само три сарита. Един ден, доста скоро след като бях взел бялото, тя изпра другите две и започна да търси третото, защото трябваше да го облече. Разбира се, не можеше да го намери никъде. Тя никога не ме попита за това, защото тъй като не бях момиче на нея не ѝ беше хрумвало, че на мен то би могло да ми потрябва за нещо. Накрая тя реши, че трябва да го е дала на дхоби [човека занимаващ се с прането] и че той го е загубил или е забравил да го върне.

Последната фаза на подражаването ми на Буда дойде, когато открих, че той е изнасял проповеди на обществени места. Това ме вдъхнови, защото това беше един нов аспект от живота му, който можех да копирам. Не знаех абсолютно нищо за будизма, но никога не ми хрумна, че това може да е пречка, когато изляза да проповядвам.

По средата на нашия град имаше часовникова кула, а близо до нея имаше една издигната платформа, където всички местни политици изнасяха своите речи. Това до голяма степен беше центърът на Лиалпур, защото от там тръгваха всички пътища за други градове. Аз си сложих обичайната дегизировка, уверено изкачих стъпалата и започнах да изнасям първата си публична реч. Не си спомням нищо от това, което говорих — не би могло да бъде за будизма, защото абсолютно нищо не знаех за него — но си спомням, че изнесох речта си с голям патос и самоувереност. Говорех на минувачите много разпалено, като от време на време вдигах ръка и размахвах пръст, за да подчертая тезите, които излагах. Бях виждал политиците да жестикулират така, когато изнасят своите речи.

Аз чувствах, че съм сложил успешно начало на своята ораторска кариера и съм направил още една крачка към целта си да имитирам Буда във всичко, което той е правил. При различни поводи се връщах до часовниковата кула и там изнесох много проповеди. За съжаление, Лиалпур не беше голям град. Неизбежно беше някой, който ме познава, рано или късно да ме разпознае. Затова не беше изненада, когато един ден един от съседите ми ме забеляза и разказа на майка ми за моите лудории.

Отначало тя беше много скептична. „Как би могъл да е той? — попита тя — Откъде би могъл да вземе оранжева роба?“ Тогава, спомняйки си за липсващото сари, тя отиде до шкафа, където държах книгите си и намери хартиения пакет. Играта свърши, тъй като това

открытие фактически сложи край на кратката ми кариера като имитатор на Буда.

Неотдавнашна фотография на часовниковата кула в центъра на Лиалпур, под която Пападжи изнасял своите будистки проповеди в

ранните си тийнейджърски години. Няколко години по-късно той изнася и политически речи там. По време на юношеството на Пападжи, районът около основата на кулата е бил тревист парк.

Това беше абсурден, но много забавен епизод от живота ми, който, в ретроспекция, виждам, че отразяваше състоянието ми по онова време. Не бях пакостлив. Никога не съм считал това за някаква детска лудория. Някаква сила ме принуждаваше да го правя. Може би някакви стари самскарри [навици от минали животи] се проявяваха и ме караха да се държа по този начин.

Майка ми не ми се ядоса много. Ние винаги бяхме имали добри отношения и тя можа да види смешната страна на ситуацията. Тъй като тя е била много млада, когато съм се родил, ние се държахме помежду си по-скоро като брат и сестра, отколкото като майка и син. Ние играехме, пеехме и танцувахме заедно и доста често дори спяхме в едно легло.

Попитах Сумитра дали си спомня неговите имитации на Буда:

Дейвид: Спомняш ли си времето, когато той се е преструвал на будистки монах? В един период той пости, защото е искал да изглежда като образ на гладувания Буда, който е видял. Помниш ли този период?

Сумитра: Не си спомням той самият да е гладувал. Той винаги си беше много слаб, когато беше млад, така че вероятно не съм забелязала, че отслабва. Но си спомням случката, когато майка ни откри робата, с която той излизаше да проси и да проповядва. Тя не му беше ядосана.

Тя просто попита: „Кога се преобрази така? По Бога ли си запален? Как се сдоби с такъв огън?“

Бай Сахеб отговори: „Когато има голям огън, това е разпалването, най-малките клонки първи се запалват.“

В един от своите сатсанги в Лакнау Пападжи прави следните коментари относно този период от живота си: „Буда беше първият ми Гуру [Учител]. Аз го обичах и следвах примера му, подражавайки му във всичко, което правех. Накрая, и аз като него, дори избягах от дома

си, за да търся Бога. И в крайна сметка, подобно на него, аз открих, че човек не е нужно да избяга надалеч, за да Го открие. Дървото бодхи е вътре в теб. На никое друго място няма да Го намериш.“

В друг от своите сатсанги той даде допълнителни коментари за този период от живота си.

Как се случи всичко това, просто от едно виждане на образа на Буда? Как се влюбих в този човек, този медитиращ Буда? Нямам отговор и обяснение. Някаква сила ме принуждаваше да бъда като него, да го имитирам по възможно най-много начини. Това очарование беше необяснимо, защото аз не знаех нищо за него. В началото не знаех историята му, нито знаех защо той седи тихо със затворени очи. Не знаех, че той се опитва да постигне просветление, защото това беше идея, която никога не бях срещал дотогава. Аз просто се чувствах принуден да следвам примера му. Не се нуждаех да прося. Аз принадлежах на добро семейство от средната класа, което ми сервираше много храна у дома. Нямах нужда да излизам и да изнасям лекции в центъра на града. Някаква сила просто ме караше да отида там и да го правя.

Когато периодът ми на „будистки монах“ приключи, аз го имитирах, като седях тихо със затворени очи. Винаги когато намирах време, сядах и затварях очи. Даже в класната стая в училище често затварях очи и бивах притеглен в този поток, който течеше през мен.

Да се каже, че „аз медитирах“, не е съвсем точно, защото аз не правех каквото и да е. По-правилно би било да се каже, че медитацията се бе влюбила в това младо момче, до такава степен, че не му позволяваше да прави нищо друго. Тя не му позволяваше да спи през нощта, а някои нощи не му позволяваше даже и да стои в леглото.

Посред нощ, дори през зимата, тази медитация шепнеше в ухото му: „Стани, момче, полунощ е. Излез от леглото си, напусни компанията на родителите си, седни на земята и ми позволи да те погълна.“

Това е истинска любов. Това е истинска медитация. Когато седнеш и се опитваш да спреш ума си да бяга в десет различни посоки, това не е медитация. Това е просто игра на ума.

Попитах Пападжи за някои от различните неща, които са му се случвали през този период:

Дейвид: В твоите ранни тийнейджърски години, ти често си стоял буден по цяла нощ, медитирайки. Каква медитация правеше?

Пападжи: Не беше никакъв определен вид. Това беше просто медитация. Но тя продължаваше за много часове през нощта. Не си напяхах мантра и не правех никаква друга преднамерена практика. В мен имаше просто едно силно чувство, че трябва да избягвам спането. Не мога да кажа защо беше там това чувство. Няма нищо вредно в спането през цялата нощ. Може би това беше просто проява на *пурва самскара* [тенденция от предишен живот].

Родителите ми не обичаха да ме виждат да медитирам по цяла нощ. Те казваха: „Трябва да спиш. Трябва да спиш. Утре трябва да ходиш на училище.“

Те ме принуждаваха да се върна в леглото и ме покриваха със завивката. Аз просто си лежах там със завивката върху главата си и оставях медитацията да продължи. Те можеха понякога да ме принудят да не седя на пода, но не можеха да спрат медитацията да ме погълне.

Не се опитвах да постигна нищо чрез тази медитация. Това просто беше нещо, което ми се случваше, често посред нощ.

Дейвид: Също така, понякога си споменавал, че в ранните ти тийнейджърски години понякога си бивал заобиколен от светлина и че, дори когато си си слагал главата под одеяло и си затварял очи, светлината пак е оставала. Можеш ли да разкажеш за тези преживявания?

Пападжи: Често виждах потоп от светлина, въпреки че очите ми бяха затворени. Това се случваше също и когато си затварях очите през деня. Даже днес, същото нещо понякога се случва, когато седя в стаята си.

Дейвид: Веднъж ти си медитирал толкова дълбоко, че никой не е могъл да общува с теб. Какво се случи в този ден?

Пападжи: Това се случи една нощ в средата на зимата. Ние всички спяхме заедно в една стая на нашата къща в Лиалпур. Аз се събудих, седнах на земята и започнах да медитирам. Това не беше нещо,

което бях решил да правя. Тялото ми просто стана от леглото и седна на пода. Не мисля, че имах избор по въпроса. Родителите ми се събудиха и се опитаха да ме убедят да се върна в леглото, но без успех. Аз бях в някакъв транс и никой не можеше да общува с мен или да ме накара да направя каквото и да било.

След няколко часа баща ми се отказа да се опитва да ме накара да се преместя. Той отиде да доведе д-р Сингх, нашият лекар, защото си помисли, че може би внезапно съм се разболял от някаква тежка болест. Лекарят живееше в града, на около два километра от нас. Баща ми го събудил и го довел в нашата къща с личната *тонга* [двуколесна количка, теглена от кон] на лекаря.

Д-р Сингх ме прегледа със стетоскопа [слушалките] си, почука ме по гърба на няколко места, а после отвори очите ми и погледна в тях. Не можа да открие нищо физически нередно в мен.

Тогаваш той каза на баща ми: „Не се тревожи за него и не го безпокой. Физически няма нищо нередно с него. Той просто медитира много дълбоко. Никога не съм виждал някой, който да може да медитира толкова дълбоко. Той вероятно е бил йога в предишния си живот. Сигурно някои от старите му *самсари* са дошли и са го накарали да седне в това състояние.“

Седях в това състояние два дни, без да ям и да спя, просто се наслаждавах на вътрешния мир, който беше дошъл при мен.

Дейвид: Ти също така си имал някакъв вид преживяване на смърт, когато си бил на около дванадесет. Можеш ли да опишеш какво се случи?

Пападжи: Изведнъж се почувствах сякаш умирам. Легнах на пода и забелязах, че дъхът ми е спрял. Баща ми ме намери в това състояние и се консултира с един лекар от железниците. Този лекар ме прегледа и след това каза на баща ми, че това може да е астма. Той даде да взема някакво лекарство, но то не промени нищо.

Аз се възстанових от този конкретен пристъп без медицинска помощ, но често имах чувството: „Аз ще умра. Утре сутринта ще бъда отнесен на мястото за кремация и ще бъда изгорен.“

Това изобщо не ме притесняваше. Това не изглеждаше като нещо, което трябва да се опитам да избегна. Вместо това, реших да медитирам, защото бях чувал, че някои йоги умират докато медитират.

Медитацията надви страха от смъртта, но усещането, че ми предстои смърт, остана за още известно време.

Имало и още един случай, когато д-р Сингх трябвало да бъде повикан в къщата, за да се погрижи за последиците от медитациите на Пападжи. Самият Пападжи разказва историята:

Когато бях на около петнадесет, отидох в къща на приятел по време на годишните тържества за празника Холи. Неговата майка ми предложи няколко *пакори* [пържени в дълбока мазнина вкуснотии], която тя беше направила за фестивала. Аз с радост изядох две. Тъй като бяха много вкусни, поисках още. Изненадващо, тя отказа. Можех да видя, че тя ги беше направила в големи количества и че планира да направи още много, така че не можех да разбера защо ме ограничава до две. Отговорът, както разбрах по-късно, беше, че тя слагаше *бханг* [листа от канабис] в тях и не искаше да поглъщам твърде голяма доза. В онези дни беше доста обичайно да се слага малко *бханг* в храната в дните на фестивала. На сватби, например, *бхангът* правеше гостите много щастливи и увеличаваше апетита им. Сватбите бяха чудесни случаи за преяждане. С апетит, стимулиран от *бханг*, гостите получаваха вълчи апетит и извършваха големи подвизи на лакомията.

Прибрах се вкъщи и започнах да се занимавам с обичайните си домакински задължения, които включваха доене на биволите ни. Има един трик при доене на биволи. Докарваш телето при майката и слагаш устата му на зърно от вимето. Тези биволски майки са много умни. Когато знаят, че млякото влиза в устата на телето им, то тече много лесно. Така че, поставяш устата на телето на зърно от вимето, изчакваш млякото да започне да идва, след което отделяш устата на телето и започваш да доиш. Веднъж щом потече добър поток, майката не може да го забави или спре.

Онази вечер аз сложих устата на телето на зърно от вимето на майката и я оставих там. Аз до такава степен не осъзнавах какво върша, че просто седнах там и оставих телето да изконсумира почти всичкото майчино мляко. Майката и телето бяха много щастливи, но този ден нямахме много мляко за пиене. Аз бях в съноподобно състояние, в

което сякаш нищо нямаше значение. Просто се насладих да гледам как телето изпива всичкото си мляко.

Майка ми излезе да види какво правя, защото доенето продължи много по-дълго от обикновено. Нейната поява ме извади от унеса ми и изведнъж осъзнах, че е време за вечеря и че много силно огладнявам.

Влязох вътре и седнах да вечерям. Майка ми правеше чапати. След като изядох всички, които тя беше сготвила, поисках още, защото още бях гладен. Тя направи допълнително, но дори те не бяха достатъчни, за да утолят глада ми. Изядох ги толкова бързо, колкото тя можеше да ги приготви, и продължих да искам още. Едва когато изядох около двадесет, тя разбра какво ми се е случило.

Тя се разсмя и възкликна: „Ти си ял *бханг*, нали? Кой ти даде да ядеш *бханг*?“

Разказах ѝ за *накорите* и тя отново се разсмя. Сега вече започвах да разбирам защо майката на моя приятел ме беше ограничила до две. Освен че бях изключително гладен, бях започнал да се чувствам и малко опиянен.

Тази нощ ние всички спяхме в една стая. В полунощ станах от леглото, седнах в *падмасана* [позиция пълен лотос] и извиках със силен глас: „Ти не си ми баща! Ти не си ми майка!“ После навлязох в дълбока медитация. Родителите ми се събудиха, но не бяха много разтревожени от поведението ми. Те просто предположиха, че все още страдам от последиците на *бханга*, който бях ял.

В 3 ч. сутринта все още седях там със затворени очи. Родителите ми се събудиха, защото от устата ми излизаха някакви странни и неразбираеми звуци. Те се опитаха да ме събудят, но аз бях в твърде дълбока медитация, за да се събудя. Майка ми, мислейки, че изпадам в *делириум* [умопомрачение], убеди баща ми да излезе и да намери лекар. На него му беше трудно да убеди лекар да дойде, защото беше посред нощ и фестивален ден. Накрая обаче, той намери един и го доведе в къщата.

Този лекар ми направи задълбочен преглед докато родителите ми гледаха тревожно. Аз осъзнавах какво прави той и разтревожените коментари на майка ми, но не можех да изляза от това състояние или да се държа нормално. Лекарят накрая обяви решението си.

„Поздравления — каза той, обръщайки се към родителите ми — имате много хубаво момче, много добър син. Няма нищо физически

нередно с него. Той просто е потопен в много дълбока медитация. Когато тя свърши, той ще излезе от нея съвсем естествено и ще бъде напълно нормален.“

През цялата тази нощ и през целия следващ ден бях потопен в това състояние. През деня продължих да издавам странни звуци, които никой не можеше да разбере, докато един местен пандит мина покрай нашата къща.

Той чу какво говоря, разбра го, влезе и обяви: „Това момче напява части от *Яджур Веда* на санскрит. Къде и кога се е научил да напява така?“

Отговорът най-вероятно е, че съм се научил в някакъв предишен живот. По онова време аз знаех пенджабски, родния ми език, урду, езика на местните мюсюлмани и малко персийски. Не знаех никакъв санскрит и никога не бях чувал дори за *Яджур Веда*. Вероятно *бхангът* бе предизвикал някои спомени и знания, останали от предишен живот. Както беше предсказал лекарят, накрая аз се върнах към нормалното — без какво познаване на санскрит или *Ведите* — и възобнових обичайното си ежедневие.

Стремежът на Пападжи за по-добро разбиране на случилото се с него го отвежда до една от местните библиотеки. Чрез тази библиотека той за първи път се запознава с някои от класическите текстове на индуизма.

Последната оцеляла сграда в индуската част на Мураливали, селото, което е родно място както на Пападжси, така и на Рам Тирта. След Разделянето [между Индия и Пакистан], всички къщи в селото, в които преди това са живеели индуси, са били напълно разрушени. Първоначално, Мураливали е включвал две малки села.

Един от учителите на майка ми ме насърчи да се запиша в една местна библиотека, която имаше добра селекция от духовни книги. Започнах да чета книги за *Веданта* и индуски светци. Именно тази библиотека ме запозна с *Йога Васища*, книга, на която винаги съм се наслаждавал. Един ден се опитах да взема назаем книга за Свами Рам Тирта, индуски светец, който отива в уединение в Хималаите през двадесетте си години и умира там, когато е само на тридесет и четири. Имах специална причина да заема тази книга: той е бил по-големият брат на майка ми, така че естествено исках да науча повече за него.

Библиотекарят ме беше наблюдавал как взимам назаем всички тези книги с нарастващо чувство на тревога. В средната класа на индуското общество е напълно приемливо да се проявява малко интерес към духовните въпроси, но когато интересът започне да се превръща в мания, алармата започва да звъни. Този добронамерен библиотекар вероятно е смятал, че приемам религията си прекалено сериозно и че може да свърша като чичо си. Повечето семейства биха били много нещастни, ако някой от членовете им се отдели в ранна възраст, за да стане скитащ *садху* в Хималаите. Библиотекарят, чувствайки, че действа за най-висшето благо, отказа да ми позволи да взема назаем тази книга за чичо ми. По-късно той отиде при майка ми и я предупреди, че показвам нещо, което за него е нездравословен интерес към мистицизма. Майка ми не обърна внимание. Тъй като собственият ѝ живот се въртеше около нейната *садхана* [духовна практика], тя беше щастлива да има син, който изглежда проявяваше подобна наклонност.

Пападжи е бил запознат с писанията на Свами Рам Тирта и Свами Вивекананда в ранните си тийнейджърски години. Тези учители са смесвали писането и изнасянето на беседи по Веданта с пламенни националистически речи. И двамата са отишли в Америка, за да предадат посланието на Веданта на Запад, и двамата са били заслужено известни в Индия с духовните си постижения и с войнствените си политически речи. Тези свамита са били ранни модели за подражание на Пападжи.

Когато е бил още в ранна тийнейджърска възраст, той казал на майка си: „Един ден аз също ще отида на Запад, за да разпространя там дхармата [правилния път]“.

Като най-известен член на семейството, Рам Тирта често е бил посочван като пример за подражание на другите. Веднъж Ямуна Деви събрала всичките си деца и ги попитала колективно: „Кой иска да бъде като Рам Тирта, когато порасне?“

Пападжи пристъпил напред и обявил: „Аз ще го направя! Аз ще бъда като него и ще направя всичко, което той е направил.“

Този отговор трябва да е зарадвал Ямуна Деви, защото преди раждането на Пападжи тя редовно се е молила на Кришна за син, който да бъде като Рам Тирта.

Един поклонник, който познавал и Пападжи, и Ямуна Деви през 70-те години, веднъж чул Пападжи да казва: „Преди да се родя, майка ми каза на близките си: «Ако не родя светец, който да бъде като брат ми, тогава съм просто свиня, която ражда прасенца». Тя беше много силна жена.“

Пападжи е имал късмета да има родители, които сами са имали страст към духовния живот и които са можели да разберат и съпреживяват някои от странните неща, които са му се случвали. Вече имаш повод да спомена бхаджаните на майка му и нейните изпълнения на рас лила. Бащата на Пападжи, Пармананд, имал своя духовна мания: той бил много привързан да прави джапа [повтаряне на Божие име]на фразата „Джай Ситарам“ („Слава на Рам и Сита“). Сита е съпругата на Бог Рам. Тези думи винаги били на устните му, дори когато бил на работа. Навикът му да изпълнява непрекъснато джапа по време на работа понякога му причинявал проблеми, както разказва Сумитра:

Баща ми много обичаше святото име „Джай Ситарам“. Казваше го, преди да отиде някъде, преди лягане за сън, сутрин при ставане, а също и преди да яде каквато и да е храна. Той също така използваше една малка рисунка на Кришна и правеше пуджа [ритуално обожание] на нея. Баща ми ни казваше да повтаряме фразата „Джай Ситарам“ и да вярваме в нея. Даже в края на живота си той все още повтаряше „Джай Ситарам“.

В един случай неговата отдаденост му причинила проблем. Той си правел пуджа вътре в гарата по време на служебното си работно време. Тъй като бил зает със своята пуджа, а не с влаковете, той забравил да смени един сигнал, който би позволил на следващия влак да влезе в гарата. Влакът трябвало да изчака извън гарата докато той приключи пуджата си. Ръководителите му научили за това и го отстранили. Имаше официално разследване, на което баща ми трябваше да се яви и да обясни небрежността си. Баща ни не се разкая.

Когато бил попитан за обяснение, той отвърнал: „Аз изпълнявах дълга си към Бога, докато Бог се грижеше за моята работа.“

Той беше порицан, но не бяха предприети по-нататъшни действия.

Макар че това отношение може да изглежда безотговорно, Пармананд имал поне един случай, който доказва вярата му, че Бог се грижи за работата на железниците. Следващият случай идва от Б. Д. Десай, поклонник на Пападжи, който познавал Пармананд в края на 60-те години.

Веднъж говорих с Пармананд за работата му в службата.

Той каза: „Бог се грижеше за мен докато работех. Аз правех джапа докато работех, а Бог се грижеше за служебните ми задължения. Не съм имал никакво съмнение в това.

Веднъж забравих, че трябва да дам сигнал на приближаващ се влак, защото вниманието ми беше в моята джапа. Забравих да му съобщя, че може да премине през гарата. Без този сигнал той би останал отвън, причинявайки забавяне. Когато накрая разбрах, че съм забравил, се втурнах навън да дам правилния сигнал. Някой на перона ми каза, че влакът вече е преминал през гарата. Сигналят трябва да е бил подаден от някой, но аз бях единственият присъстващ служител на железницата. Това беше много малка гара и трябваше да правя всичко сам.

Помислих си: «Бог се грижи за работата ми. Мога да се върна към моята джапа.»“

И Ямуна Деви, и Пармананд пламенно се стремели да получат видение на своите избрани божества. Никой от тях не успял. Пармананд бил толкова обезсърчен от този неуспех, че веднъж решил да сложи край на живота си. Той оставил бележка в офиса си, че ще се самоубие, като информирал семейството си, че не иска да живее повече, защото животът без видение на Бога е неприемлив за него. Той се качил на моста, който пресичал железопътните линии с намерението да се хвърли на пътя на влак, който по разписание не спирал на гарата. Той бил спасен от помощник-началника на гарата, който намерил бележката на бюрото на Пармананд. Тъй като бележката точно посочвала какво планира да направи Пармананд,

помощникът му успял да изтича до моста и да го изтегли от парапета, преди да мине следващият влак.

В тийнейджърските си години Пападжи бил пратен да учи в интернат на Аря Самадж. Тези училища били основани от индуски реформатор, наречен Свами Даянанд. Усещайки, че младите момчета не получават правилно обучение за собствената си култура и история в управляваните от Великобритания средни училища, той създал свое собствено училище. То става успешно и се отварят много други. Всички те били наречени „Англо-ведически училища на Даянанд“. Повечето големи градове в Пенджаб имали по една от тези институции. Докато посещавал това училище, Пападжи имал още едно дълбоко мистично преживяване.

Всяка сутрин се събирахме навън и сядахме в полукръг, докато се напяха молитва. Тя винаги завършваше с думите „Ом шанти, шанти, шанти“ [Ом, мир, мир, мир]. В края на молитвата в двора на училището се вдигаше знаме с отпечатан знак „Ом“. Докато се вдигаше знамето, ние всички трябваше да скочим и да извикаме: „Слава на Дхарма! Слава на Майка Индия! Слава на Свами Даянанд!“

Една сутрин, в края на молитвата, напяхането „Ом, шанти, шанти, шанти“ накара цялото ми тяло да се вцепени. Бях парализиран по почти същия начин, както когато като малко момче ми предложиха напитка от манго в Лахор. Аз осъзнавах всичко, което се случваше около мен, и вътре в мен имаше едно чудесно чувство на мир и щастие, но не можех да движа нито един от мускулите си, нито да реагирам на нещо. Останалите момчета скочиха и поздравиха знамето, оставяйки ме да седя на земята в моето парализирано състояние.

Учителят, който наблюдаваше молитвите, ме видя, че седя на земята и просто предположи, че съм мързелив или непослушен. Той вписа името ми в списък на подлежащи на наказание от директора. Това означаваше, че на следващата сутрин трябваше да се явя пред директора и да бъда бит с пръчка. Учителят напусна сцената, без да установи истинската причина за моята неподвижност. Междувременно, другите момчета започнаха да ми се подиграват. Когато разбраха, че не съм в състояние да отговоря на подигравките им, те решиха да инсценират пародия на погребение. Вдигнаха тялото ми, разпънаха ме

на техните рамене, а след това се престориха, че ме отнасят на гробището, за да бъде кремиран. Трябваше да се оставя на играта им, защото не бях способен да се оплаквам или да се съпротивлявам. Когато се наситиха да се забавляват, те ме занесоха в спалното помещение и ме хвърлиха на леглото ми. Останах там през останалата част от деня, парализиран, но погълнат от вътрешно състояние на мир и щастие.

На следващата сутрин, напълно възстановен, се явих пред директора за моето наказание. Той извади пръчката си, но преди да има възможност да я използва, аз го попитах: „Моля, господине, какво би трябвало да направя? Каква грешка се смята, че съм допуснал?“

Директорът нямаше представа. Учителите просто му бяха дали списък с момчета, които да бъдат бити с пръчка, тъй като самите учители нямаха право да прилагат телесни наказания. Той се консултира с учителя, който ме беше изпратил при него, и му беше казано за моя акт на „неподчинение“ предходния ден.

Аз му казах: „Не съм отказал да стана. Аз внезапно се вцепених целия и не можех да се движа.“ Разказах му за преживяването, като му обясних, че то бе предизвикано от чуването на думите „*Ом шанти, шанти, шанти*“ в края на сутрешната молитва. Този директор беше много добър човек. Поддръжник на Махатма Ганди, той вършеше своята работа, без да взима заплата, защото вярваше, че индуските момчета трябва да бъдат възпитавани и образовани в индуска среда. По онова време, освен светските държавни училища имаше и сикхски, индуски и християнски учебни заведения. Тъй като директорът ни би трябвало да ни налага индуски ценности и идеали, той осъзна абсурдността да ме наказва за това, че съм имал мистично преживяване като следствие от слушането на индуска молитва. Той ме пусна и в по-късните години станахме доста добри приятели.

През всичките си ученически години Пападжи обичал да спортува и особено тези спортове, в които можел да демонстрира своята сила. Той е доста над средния ръст за индиец и винаги е имал мускулесто, добре развито тяло. През юношеството си той е можел да вдига и да носи болни биволи, които не можели да се движат сами.

Дейвид: Колко добър беше в различните спортове, които си играл? На какво ниво се състезавахте?

Пападжи: Играех крикет и хокей в училището си до областното ниво. Присъединих се и към отбор по теглене на въже, който се състезаваше на ниво област. Вечер често играех бадминтон. Същевременно участвах и в много състезания по лека атлетика: високият скок, тласкането на гюле, хвърлянето на копие и диск ми бяха любими.

Харесвах спортове, в които можех да демонстрирам силата си. Пред къщи имах една дървена трупа, наречена *мугдар*, за да тренирам вдигане на тежести. Тези трупи са цилиндрични, дълги около 75 см и имат дръжка отгоре. Теглото варира в зависимост от диаметъра. Други хора, които искаха да демонстрират силата си, идваха и тренираха с мен. По онова време вдигането на тежести с *мугдари* беше често срещан спорт в селата. За дълго време занимаването с този *мугдар* беше основното ми хоби.

По-късно се захванах с борба и станах много добър в нея. След като напуснах училище, имах работа, която ме отведе на много места в Индия. Където и да отидех, търсех местната арена за борба и предизвиквах на двубой всеки, който беше там. Обикновено печелех.

Неговата огромна сила се оказала много полезна, когато банда крадци се опитала да нахлуе в къщата на семейството му. Пападжи е бил в средата на тийнейджърските си години, когато се случил този инцидент.

Веднъж някакви крадци се опитаха да нахлуят в къщата на нашето семейство в Лиалпур. Около седем от тях прескочиха оградната ни стена и започнаха да плякосват къщата. Взеха нашата шевна машина, един от онези стари грамофони с големите високоговорители, онези, които виждате на грамофонните плочи на „His Master’s Voice“^[5], и много други неща. Един от тях ме намери в стаята ми и застана над мен да ме пази с голямо метално копие насочено към лицето ми. Аз знаех, че той е там, но се престорих, че не знам. Просто лежах със

затворени очи, сякаш спях. Човекът, който ме пазеше, си тръгна последен. Когато той изтича към стената, за да избяга аз го подгоних и хванах тялото му, когато той започна да се изкачва по стената. Той беше намазал тялото си с течено масло, за да може лесно да избяга ако някой го сграбчи, но въпреки това аз успях добре да го сграбча и му попречих да се изкачи по стената. Докато го държах, аз многократно извиках за помощ. Някои членове на моето семейство ме чуха и втурвайки се дойдоха. С тяхна помощ аз лесно го надвих.

Крадецът беше извлечен навън и окачен на дърво с главата надолу. Останалите членове на семейството ми искаха да го бият с пръчки докато той висеше там, но аз ги убедих да не го правят.

„Той е моят крадец — казах аз — Аз съм този, който го хвана. Хванах го отзад, докато той се изкачваше по стената на нашия комплекс. Това не беше много спортменско. Сега ще го предизвикам на истинско състезание. Отрежете му въжетата и му дайте десет метра стартов аванс. Ако избяга, може да задържи всичко, което е откраднал. Ако го хвана, той трябва да върне всички неща, които е откраднал.“

Баща ми се разсмя, защото смяташе, че се шегувам. Както и да е, той не се притесняваше, защото знаеше, че съм добър атлет и че лесно мога да настигна крадеца.

Крадецът призна поражение още преди състезанието да започне.

Той каза: „По-силен си от мен. Лесно ще спечелиш. Освен това, ти ме спаси от побой, затова трябва да покажа благодарността си към теб. Ако изчакаш тук, ще върна всичко откраднатото.“

Баща ми не искаше да го пусне.

„Не го слушайте! — извика той — Той е крадец! Защо трябва да вярвате на човек като този? Той ще изчезне и никога повече няма да видим нашата собственост.“

Отново казах: „Той е моят крадец. Аз го хванах. Аз реших да го пусна. Аз му вярвам, че ще се върне.“

Ние му отрязяхме въжето и го пуснахме. За голямо удивление на цялото ни семейство, той се върна същия ден с всички неща, които приятелите му бяха откраднали от къщата ни. Също така, той дойде с покана от своята банда.

„Ти си много силен мъж — каза той — Мислех си, че никой не може да ме хване и да ме задържи. Ти още си само момче, но успя да го направиш. Никога не съм се бил с никой толкова силен като теб. Имам

голямо уважение към твоята сила и към твоята готовност да ми се довериш. Дойдох да те покана у дома си на вечеря.“

Баща ми не искаше да се смесвам с банда крадци, затова се опита да ме спре.

Казах му: „Те доказаха, че може да им се вярва. Нищо лошо няма да ми се случи ако отида.“

Лидерът на бандата беше изпратил два коня, един за пратеника и един за мен. Аз яздих обратно с пратеника и получих много хубава вечеря с цялата му банда. След това те винаги се отнасяха добре с мен и ме поздравяваха по много приятелски начин.

Попитам Сумитра дали си спомня тази случка:

Дейвид: Пападжи понякога разказва една история за крадец, когото е хванал, когато е бил на около шестнадесет години. Той казва, че крадецът бил толкова впечатлен от силата му, че го поканил на вечеря с всички останали членове на неговата банда. Помниш ли това?

Сумитра: Той винаги беше много силен. Когато ходеше на училище и известно време след това, той обичаше да играе всякакъв спорт, в който можеше да демонстрира силата си. Най-много харесваше вдигането на тежести и борбата.

Не си спомням този конкретен инцидент, но той залови много крадци в други случаи. Веднъж той хвана крадец, който крадеше пъпеша от поле близо до нашата къща. *Бай Сахеб* го видя да се отдалечава от полето с голям тежък вързоп.

Предполагайки, че в него има откраднати пъпеша, той спря мъжа и го попита: „Какво имаш във вързоп си?“

Мъжът не можа да даде задоволителен отговор, затова *Бай Сахеб* го накара да отвори вързоп. Вътре бяха пъпешите, които той беше откраднал. *Бай Сахеб* го накара да сложи вързоп пъпеша на главата си и след това го принуди няколко пъти да бяга нагоре и надолу по полето, носейки този тежък товар.

След като бе бягал около три километра с пъпешите, *Бай Сахеб* му каза: „Това е твоето наказание за кражбата на пъпешите. Сега можеш да си вървиш вкъщи и остави пъпешите тук.“

При друг случай, една група крадци едновременно обираше всички къщи на нашата улица. Във всяка къща имаше поне по един

член на бандата. *Бай Сахеб* се събуди и разбра, че къщата ни се ограбва. Докато се опитваше да залови крадеца, мъжът изсвири силно. Това беше сигнал към всички останали крадци да избягат, защото един от тях е бил открит. Всички те избягаха заедно, включително и този, който беше в нашата къща.

Има трета случка, която си спомням. Петнадесетгодишно британско момиче беше отвлечено от група крадци в нашия район. *Бай Сахеб* забеляза един от членовете на бандата, когато последният купуваше билети на гарата. Мъжът купи три билета и след това се качи на влака сам. *Бай Сахеб* си помисли, че това е подозрително, защото никой друг не го придружаваше при качване във влака. Той се обади по телефона в Лиалпур, което беше дестинацията на трите билета, които мъжът беше купил, и каза на началника на гарата, че има нещо подозрително в този човек. Той беше арестуван при пристигането му, заедно с мъж, който беше с него. По-късно момичето беше освободено невредимо.

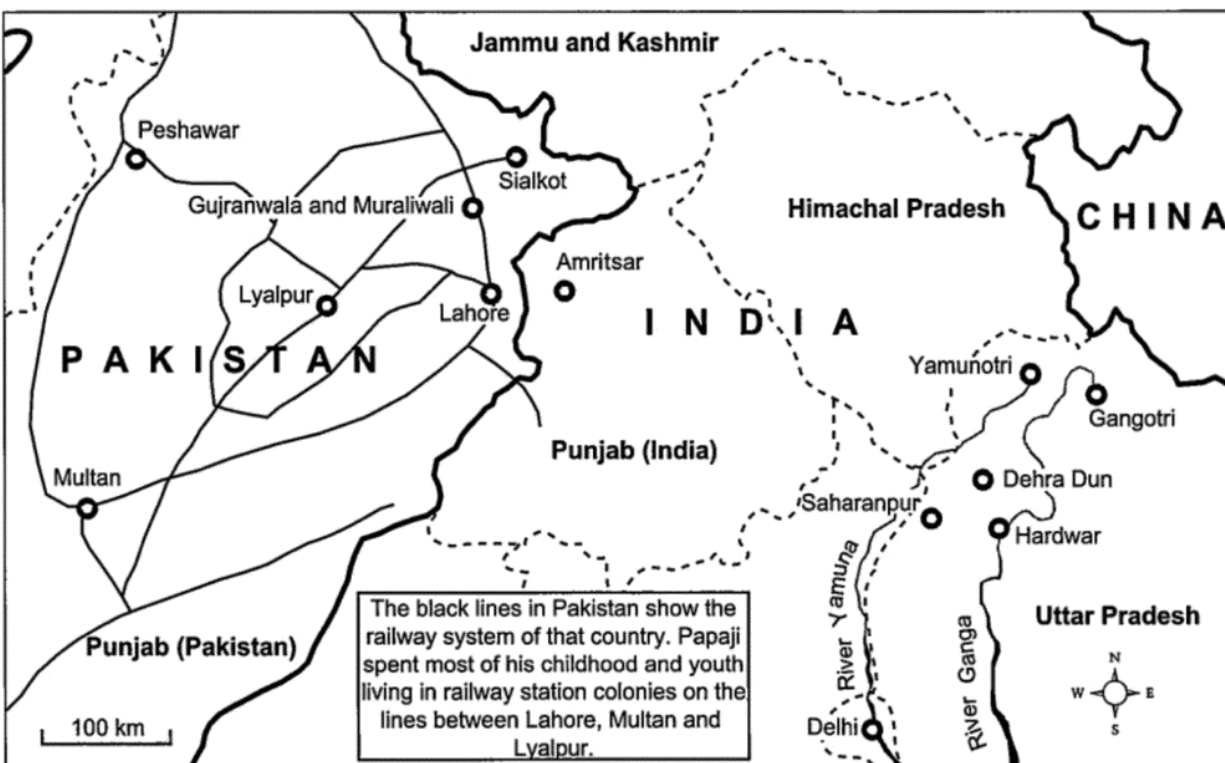
Докато още е бил ученик, Пападжи активно участвал в различни кампании, чиято цел е била да се прекрати британското управление в Индия. Областта Пенджаб вече е била свидетел на много антибритански движения. През втората половина на XIX век Движението Кука, водено от Баба Рам Сингх, мобилизира хиляди селяни в кампания срещу британското управление. Макар че започва като движение за религиозна реформа, то скоро се разширява и в социални и политически дейности. Петдесет години преди Ганди да се сети за идеята, Движението Кука организира кампания за несътрудничество, която бойкотира британските правителствени работни места, училища, съдилища и вноса на чуждестранни платове. През 1870-те то се превръща във въоръжено въстание, потушено от британското правителство.

В началото на XX век фермерите, дошли в района на Лиалпур, провеждат масови кампании срещу несправедливите закони за наследството, наложени им от британците. Тогавашното правителство позволява най-големите синове да наследят земята, която е била дарена на новодошлите, но ако най-големият син умре преди баща си, никой друг от семейството няма право да я наследи.

След смъртта на първоначалния собственик земята се връща на британското правителство. Организация, наречена „Бхарат Мата“ (Майка Индия), мобилизира собствениците на земя да водят кампания срещу тези несправедливи закони. Борбата е дълга и грозна, в която няколко души загиват в безредици, както в Лиалпур, така и в Гуджранвала, градовете, където Пападжи прекарва по-голямата част от юношеството си. Атмосферата в тези градове е била заредена с бунт през годините, в които Пападжи живеел в тях. Кампанията за промяна на законите е успешна и е обявена за първата голяма победа на организирана индийска група над британската администрация.

По време на детството на Пападжи, няколко малки групи в Пенджаб участват в актове на насилие срещу избрани британски цели, но те не били в състояние да привлекат голям брой от своите съграждани от Пенджаб да поемат подобен курс.

Едно събитие, повече от всяко друго, променя отношението на хората от Пенджаб към британското управление. През април 1919 г. британските войници избиват стотици невъоръжени демонстранти в Джалианвала Багх, Амритсар. Голяма тълпа се е била събрала, за да протестира мирно срещу забраната за публични събрания. Генерал Дайър, британският командир, не прави опит да арестува никой от тях, нито ги кара да се разпръснат. Той просто подрежда войските си пред тълпата и им заповядва да открият огън. Демонстрантите няма къде да отидат, тъй като митингът бил организиран на голямо открито пространство, заобиколено от сгради от всички страни. Имало само един изход и той е бил охраняван от британските войници. Войските изстрелват 1600 патрона в невъоръжената тълпа и спират едва когато амуниците им свършат. Първоначално генерал Дайер е бил тръгнал с няколко артилерийски оръдия, но не успял да ги закара до мястото на клането, тъй като те не могли да се придвижват по тесните улици в района на Джалианвала Багх.

Черните линии в Пакистан показват железопътната мрежа на страната. Пападжи прекарва по-голямата част от своето детство и юношество в колонии около железопътни гари по линиите между Лахор, Мултан и Лиалпур.

При последващо разследване, когато той бил попитан дали би използвал артилерийските оръжия, ако беше успял да ги закара до мястото, където е била събрана тълпата, генерал Дайър отговорил: „Да, вероятно бих. На индийците трябваше да им бъде даден урок.“

Клането предизвиква огромна вълна от гняв във всички части на Индия, но последиците от него най-силно се усетили в Пенджаб. То мотивира много млади хора от Пенджаб да водят енергична кампания срещу присъствието на британците в Индия.

Отначало те насочват енергията си към движението за несътрудничество, което наскоро е било започнато от Махатма Ганди. То е отзвук на Движението Кука, доколкото иска от всички индийци да се разграничат от британските владетели, отказвайки да сътрудничат по какъвто и да е начин на администраторите на страната. Предвиждало се е то да бъде мирен, ненасилствен протест, но през 1922 г. група селяни в област Горакпур, в днешния Утар Прадеш, обграждат полицейски участък в Чаури Чаура и го

подпалват. Двадесет и един полицаи, които били затворени вътре, изгарят до смърт. Ганди бил толкова шокиран от този единствен акт на насилие, че отменил движението за несътрудничество, защото не искал насилието да излезе извън контрол.

Решението на Ганди оставя много млади мъже в Пенджаб без отдушник на гнева им срещу правителството. Някои от тях, включително и Пападжи, решават да поемат курс на въоръжено насилие срещу британските владетели.

Пападжи се интересува от тези революционни групи, защото, подобно на много млади мъже от неговото поколение, той изпитва пламенен гняв срещу британците за узурпирането на правителството на страната и за третирането на опозиционерите по такъв насилствен начин. В писмо, написано през 1983 г. до Радж Прабху, един от неговите поклонници, Пападжи коментира: „Клането в Джалианвала Багх ме превърна от пацифист в убиец на британците“.

Пападжи е бил само на шест години, когато се случва клането, но последиците от това събитие отекват в цялото пенджабско общество през следващите години. Пападжи вероятно е разбрал за това в ранните си тийнейджърски години, тъй като това е периодът от живота му, когато той започва да се насочва към войнствената кауза.

Имало и още един фактор, който го радикализирал и го изкарал от официалната индийската политика, вкарвайки го в насилствения свят на революционерите. Това бил един законодателен акт, наречен Законът Роулат, който бил въведен за ограничаване на размириците в страната. Той давал на полицията широк кръг от правомощия, като задържане без съд и произволни обиски на хора и имущество. Макар че е бил предвиден да се използва само срещу терористи, той бил масово злоупотребяван и довел до това, много невинни хора да бъдат арестувани, претърсвани и изтезавани. Пападжи прочел за насилственото третиране на политическите затворници в британските затвори и решил, че насилствените репресии ще бъдат най-подходящият отговор на това.

Британското управление на Индия беше оспорвано по много начини. Имаше едно усещане във въздуха, че ако се организираме

правилно и окажем достатъчен натиск върху правителството, можем да сложим край на колониалната окупация. Ганди, най-известният от борците за свобода, възприе кампания за несътрудничество и ненасилие, надявайки се, че ако достатъчно индийци откажат да се подчиняват на заповедите на британците, те ще приемат, че страната е неуправляема и ще ни оставят да се грижим за собствените си работи. Аз изобщо не приех тази теория. Аз бях и съм силно вярващ в директните действия и чувствах, че трябва да се изправим смело срещу британците с демонстрация на сила.

„Ако някакви хора нахлуят в къщата ни — разсъждавах аз — и я завладеят до такава степен, че са ни накарали да се подчиняваме на техните заповеди, какво следва да направим?“

Отговорът на Ганди би бил: „Учтиво ги помолете да си тръгнат и ако кажат «не», откажете да се подчинявате на всичките им заповеди.“

Аз мислех, че този подход е страхлив. Според моя опит, хората, които са се настанили в чужд имот и са присвоили чужда собственост, не се вслушват в учтиви молби. Затова аз подкрепях вземането на пръчка и изгонването им насила.

Желанието на Пападжи да прогони британците с насилствени средства се смекчава от разбирането, че арестът му би имал последствия за цялото му семейство. Ако той бъде арестуван по сериозно обвинение, като убийство на британски служители, баща му най-вероятно би загубил работата си в британското правителство. Случи ли се това, не би останал никой, който да издържа семейството. Родителите на Пападжи, които знаели за желанието му да се отдаде на насилствена революционна дейност, го убедили да ограничи дейността си до пропаганда. Те смятали, че ако той бъде арестуван само заради антибритански речи, Пармананд вероятно ще може да запази работата си.

Пападжи се оказал добър пропагандист на революционната кауза. Той е бил пламенен, талантлив публичен оратор още когато е бил ученик. Неговите „будистки“ проповеди на градския площад разкриват талант за говорене пред публика, който остава с него до края на живота му.

Сумитра има ярки спомени от тези дни, когато е водил кампания за насилственото сваляне от власт на британците:

Дейвид: Ами политическата му дейност? Какво си спомняш от революционните му години?

Сумитра: Той излизаше с другите млади мъже и скандираше антибритански призови по улиците. Той участва в много такива демонстрации. Той викаше: „Гад дайо ларай диян лал джандиян!“ [Забийте червеното знаме като символ на нашата битка!] и „Вадхо горе те каро меман рандиян!“ [Убийте британските войници и направете вдовици белите проститутки!].

Дейвид: Казаха ми, че той също така е изнасял антибритански речи в Лиалпур.

Сумитра: Да, той изнасяше публични беседи на пазара. Много хора идваха и го слушаха. Когато британците се опитаха да предприемат репресии срещу такива дейности, родителите ни се опитваха да го задържат у дома, но той отказваше да остане. Даже когато имаше голям риск да бъде арестуван, той пак излизаше и изнасяше своите речи.

Един ден един от приятелите му дойде у нас и каза на майка ни: „Днес трябва да излезем. Хариванш Лай изнася лекция на подиума в града. Ние всички искаме да отидем.“

Това беше време, когато бяха извършвани много арести, така че майка ни много се притесни за безопасността на *Бай Сахеп*. Тя го накара да седи в къщата и заключи вратата, за да не може той да излезе и да присъства на митинга. *Бай Сахеп* много се ядоса. Той започна да крещи и се опита да разбие вратата, но тя беше твърде здрава за него. След това излезе на двора, който беше в средата на нашата къща. Той намери въже, завърза го на покрива и се качи на покрива на къщата. За да слезе от другата страна, той използва сари, което беше усукал като въже.

След като избяга, той отиде на площада в центъра на града и произнесе речта си в 16 часа. Дойдоха някакви полицаи и се опитаха да го арестуват, но той избяга и се отърва. Полицията хукна след него с викове: „Хванете го! Хванете го!“, но не можа да го намери. Вместо да

избяга от площада, той се скри под подиума, докато търсачите му се отказаха.

Той изнасяше речите си облечен като *садху*. Той се преоблече в обикновените си дрехи, докато се криеше под подиума, и се прибра у дома късно през нощта, когато почувства, че ще бъде безопасно да се върне. Всичко това се случи докато той беше още на училище, преди да се ожени.

В средата на двадесетте години много от пенджабските революционери принадлежали към тайна организация, наречена „Революционната партия“. Това била толкова тайна организация, че дори името ѝ не било публично известно. През 1926 г. нейните лидери решават, че тя трябва да има публична фасада, чрез която да може да контактува с потенциални нови членове. Фасадната организация била наречена „Науджаван Бхарат Сабха“ (Индийската младежка асамблея). Пападжи е бил член и на двете — Революционната партия и Науджаван Бхарат Сабха. Един от нейните основатели, Раджа Рам Састри, описва нейната цел в книга, която той пише за пенджабските революционери:

За известно време се извършваше работа по разпространение на революционни идеи сред младежта чрез тайна екстремистка литература. Но скоро стана ясно, че Революционната партия трябва да излезе наяве и да запознае хората със своите възгледи. С тази цел през 1926 г. беше основан Науджаван Бхарат Сабха. Всъщност, това беше явната фасада на Революционната партия.

Много от водещите пенджабски революционери са били социалисти. Тяхната цел е била да свалят британското управление на Индия и да го заменят с местно социалистическо правителство. Макар че Науджаван Бхарат Сабха не споменава за революционна или насилствена дейност, обявените ѝ цели са били явно социалистически. Те са:

- 1. Да се създаде Обединена република на индийските работници и селяни.*

2. Да възпитава патриотизъм, основан на национализъм, сред младежта.

3. Да помага и симпатизира на такива движения в икономическата, социалната и индустриалната сфера, които са противоположни на комунализма^[6] и биха били полезни за постигането на идеална републиканска държава на работниците и селяните.

4. Да организира работници и селяни.

Напомних на Пападжи, че повечето от неговите колеги революционери са били социалисти или марксисти и го попитах дали някога е приемал техните политически възгледи. Въпреки че сестра му си спомня как той е марширувал по улиците начело на демонстрации, скандирайки „Забийте червеното знаме като символ на нашата битка!“, Пападжи отрече някога да е бил комунист или социалист. Той е бил, каза той, член на тези различни революционни групи просто защото те били единствените хора, които познавал, които били решени да прогонят британците със сила.

Науджаван Бхарат Сабха основава клонове из целия Пенджаб. В училища и колежи те организирали срещи и лекции, чиято цел е била да разпалят пламъците на национализма сред младежта. Често е имало беседи за герои от миналото, които загиват като мъченици в борбата за Независимост. На тези от публиката, които проявявали интерес към тези беседи, били раздавани брошури на различни политически и социални теми. Онези, които изглеждали, че показват силна решителност за директни действия срещу британците, накрая били въвеждани в една или повече от малките революционни групи, които използвали тези срещи за набирање на нови членове.

Най-голямата и най-решителна революционна организация била група, която включвала Бхагат Сингх и Сукдев, двама от водещите пенджабски революционери. Първоначално групата им се наричала „Републиканска асоциация на Индустан“, макар че по-късно тя добавя думата „социалистическа“ като втора дума от името. Пападжи официално никога не е бил член на тази организация, въпреки че добре е познавал и Бхагат Сингх, и Сукдев. Всъщност Сукдев е бил наемател на къща в Лиалпур, която е била собственост на семейството на Пападжи.

Въпреки че Пападжи не е участвал пряко в нито едно от революционните действия извършени от Републиканската асоциация на Индустан, кратко обобщение на постиженията ѝ ще бъде полезно, тъй като дейностите на групата стават косвена причина за едно от собствените военствени действия на Пападжи.

През 1928 г. британското правителство назначава седемчленен орган, наречен Комисията на Саймън, за да проучи възможността за конституционни реформи в Индия. Всичките седем членове били британци. Членовете на всички индийски политически групи решават да бойкотират работата на този орган, тъй като в него не е бил назначен нито един индиец. Където и да пътувала Комисията на Саймън в Индия, тя била посрещана с масови антибритански демонстрации. Когато комисията пристигнала в Лахор през октомври 1928 г., тя не била в състояние да се придвижва, тъй като демонстрантите били блокирали всички пътища. Командирът на полицията, началник Скот, заповядал на хората си да шурмуват тълпата и да бият демонстрантите с лати — дълги пръчки, които били давани на полицията. Лидер на демонстрацията бил известен политик от Пенджаб, наречен Пенджаб Кесри Лала Ладжпат Рай. Той е бил жестоко пребит от полицията и умира от нараняванията си няколко дни по-късно. Републиканската асоциация на Индустан, под ръководството на Бхагат Сингх и Сукдев, решава да отмъсти за убийството, като убие началник Скот — човекът дал заповедта за атаката с лати. Била организирана засада, но един от групата на Бхагат Сингх, който трябвало да идентифицира началника, посочил погрешен човек. В резултат, Бхагат Сингх стреля и убива не началника, а заместник-началника Сондърс. На следващия ден групата публично поема отговорност за престъплението чрез плакати, разлепени на много стени из целия Лахор. На плакатите пишело, че Социалистическата републиканска армия на Индустан е извършила убийството, за да отмъсти за смъртта на Пенджаб Кесри Лала Ладжпат Рай.

Тогава Бхагат Сингх решава, че революционното движение се нуждае от повече публичност. Той съобщава на приятелите си, че възнамерява да хвърли малка бомба с ниска мощност в правителственото събрание, а след това да се предаде на полицията. Той не възнамерявал да убива никого; той просто искал да използва

последващия процес като платформа, от която да проповядва революционна пропаганда.

Хвърлянето на тази бомба имало огромни последствия. Въпреки че тя не убила никого и въпреки че Бхагат Сингх веднага се предал на полицията, актът подтиква британското правителство към действие. Всички известни революционери и техните сътрудници били арестувани и разпитвани. Някои станали доносници на полицията, които разкрили местоположението на фабрики за бомби в Лахор и Сахаранпур. Когато полицията нахлула на тези места, били открити няколко хиляди бомби. Пистолетът, който бил намерен у Бхагат Сингх, когато той се предал, след като хвърлил бомбата в събранието, се оказал същият, с който е убит заместник-началника Сондърс. Той е обвинен в убийство и няколко други престъпления.

Повечето от революционерите били арестувани и изправени пред съд в дело, станало известно като „Процесът за конспирация в Лахор“. Пападжи не е бил замесен в това дело, но много от приятелите му са били арестувани и осъдени. Показах му списък на всички хора, които са били подсъдими и го помолих да отбележи имената на тези, които той лично е познавал. Имената, които той идентифицира, са дадени по-долу, заедно с присъдите, които са получили:

1. Бхагат Сингх — обесен.
2. Сукдев — обесен.
3. Шиврам Радж гуру — обесен.
4. Джайдев Капур — доживотен затвор.
5. Кишори Лай — доживотен затвор.
6. Кундан Лай — седем години каторга.
7. Джатиндранат Дас — умира от гладна стачка в затвора, преди да бъде осъден.

Той отбеляза и името на Дешрадж, който бил оправдан в края на процеса. Първоначално са били обвинени двадесет и пет души, но само шестнадесет могли да бъдат представени в съда. Седмият човек от списъка на Пападжи, Джатиндранат Дас, бил доведен от Бенгалия, за да научи пенджабските революционери как да правят бомби и той е бил тясно свързан с двете фабрики за бомби, открити в Лахор и Сахаранпур. В книгата „Интервюта с Пападжи“ Пападжи признава, че „е бил обучаван как да прави бомби“ от Революционната партия.

Процесът за конспирация в Лахор ефективно унищожил революционните групи в Пенджаб, но оцелелите членове се решили на една последна атака, за да отмъстят за загубата на толкова много от своите членове. Било решено да се взриви специален влак, който превозвал вицекраля — главният представител на британското правителство в Индия. Пападжи участвал активно в планирането на тази мисия, макар че не участвал в самия бомбен атентат.

Когато за пръв път попитал Пападжи кой още е замесен в този бомбен атентат, той отговорил: „Съвестта ми няма да ми позволи да разкрия подробностите“. Наскоро той призна, че човек на име Хансрадж Уайърлес е бил активен участник. Този човек придобил името си с това, че бил един от първите мъже в Индия, които демонстрирали предаването на радиосигнали. По-късно той използва своите технически и научни знания за направата на дистанционно-управляеми бомби за революционерите.

Групата на Пападжи успяла да взриви влака на вицекраля, но самият вицекрал избягал невредим, тъй като бомбата не била взривена точно под неговия вагон. Това бил последният ефективен акт на пенджабските революционери, защото скоро след това Чандрасекхар Азад, единственият лидер, който все още бил извън затвора, бил убит при престрелка с полицията.

Антибританската дейност на Пападжи не се ограничавала до правене на бомби и изнасяне на пропагандни речи. Той разказа за два други ексцентрични плана, насочени срещу британските служители.

Дейвид: Веднъж ми каза, че докато още си бил на училище, си имал план да призовеш духове в местното гробище, защото си смятал, че ако успееш да получиш контрол над тях, ще можеш да ги използваш за борба срещу британците.

Пападжи: Да, казах на приятелите ми в Революционната партия за този план, но те просто ми се присмяха. Въпреки това, аз продължих с плана. Бях чел за тази практика в някаква книга. В нея се казваше, че ако напявам определена мантра всяка нощ на гробище в продължение на двадесет и един дни, ще се появи мощен дух, който ще изпълни моите заповеди. Мислех си, че бих могъл да използвам един от тези духове в нашата борба срещу британците. Знаех, че родителите ми няма

да одобряват да седя по цяла нощ на гробище в продължение на три седмици, затова им казах, че ще нощувам при един от приятелите си за няколко седмици.

„Трябва да учим заедно“ — казах аз. Този вид истории винаги радваше родителите ми, защото те знаеха колко малко училищна работа вършех.

В продължение на три седмици прекарвах цялата нощ на едно гробище, напявайки тази мантра. На края на тези двадесет и един дни, пред мен се появи един отвратително грозен дух и ме попита какво искам. Той имаше рога, дълъг остър нос с рог на края и уста в задната част на главата си, пълна с черни зъби. Аз бях ужасен. Косата ми настръхна и бях парализиран от страх.

„Какво искаш? — повтори призракът — Мога да ти дам каквото си поискаш. Много съм доволен от твоята *тапас* [аскетична практика]. Винаги когато ме повикаш, мога да ти дам всичко каквото си поискаш.“

Тапас е дума, която означава жестоки практики, често включващи телесно умъртвяване. Традиционно те се извършвали за придобиване на духовна сила или за получаване на дарове от боговете.

Бях толкова уплашен, че избягах и никога не се върнах. Не знам дали би имало някаква полза от призрака срещу британците, но той се оказа полезен много години по-късно. Аз бродех из високите Хималаи и бях много гладен. Наоколо нямаше населени места откъдето да си набавя храна. Изведнъж си спомних този дух, който ми се беше появил преди много години, обещавайки, че ще ми даде всичко, което поискам ако някога го призова.

Помислих си: „Нека видя дали той може да направи нещо полезно“.

Призовах го и за моя изненада той веднага се появи пред мен. Този път изобщо не се страхувах от него.

„Гладен съм — обях — Доставяш ли храна на тези отдалечени места?“

Призракът веднага ми осигури пресни плодове, плодове, които растат само в равнините. Той изчезна и никога повече не го използвах.

Дейвид: Имал си и още един план: да станеш невидим, така че да можеш да застреляш областния магистрат в британския клуб, без да бъдеш забелязан. Как проработи това?

Пападжи: Намерих копие на Йога сутрите на Патанджали в местната библиотека. В тях имаше раздел за това как да се постигнат осем различни *сидхи* или свръхестествени сили. Една от споменатите беше невидимост.

Помислих си: „Това би било добър трик. Тези британци ни причиняваха толкова много нещастия. Ако бях невидим, наистина бих могъл да създам нещастия на британците.“

По това време Бхагат Сингх, Сукдев и Раджгуру вече бяха обесени. Бях стигнал до заключението, че не можем да се борим с британците с конвенционални средства. Британия по онова време беше една от най-силните страни в света. Тя имаше огромна армия и военноморски флот — хиляди обучени, въоръжени мъже, които лесно можеха да потушат бунт от няколко зле въоръжени и зле обучени индийци. След като една малка бомба беше хвърлена в събранието, те унищожиха цялото ни революционно движение.

И така, помислих си, нека видя дали мога да стана невидим. Ако успея, ще вляза в клуб Ченаб с револвер и ще пръсна мозъка на областния магистрат. Нямаше друг начин да вляза в този държан от британци клуб. В онези дни хората с кафява кожа не бяха допускани до входната врата.

Също така исках да отмъстя на някои от служителите на затвора, които се отнасяха много зле с политическите затворници. Бях чел във вестника, че един тъмничар от Северозападната гранична провинция карал затворниците си да стоят цяла нощ, навлезли до шия в местната река. Познавах този район и знаех, че водата там е леденостудена. От време на време той им позволявал да излязат, за да може да ги разпита. Той ги питал за имената на други хора, които се занимавали с антибританска дейност. Ако те не си признавали и не издавали имена, бивали бити и връщани обратно в реката. Исках да убия и този човек.

Помислих си: „Първо, ще се отърва от областния магистрат тук. Ако се измъкна, ще се кача до Северозападната гранична провинция и ще се погрижа и за този тъмничар.“

Не се получи. Овластяването на тези *сидхи* не е нещо, което може да се направи в един следобед. Необходими са години и години всеотдайна практика, за да се постигнат тези подвизи. Много години по-късно срещнах човек в Хардвар, който можеше да ходи по повърхността на Ганг. Той бил прекарал четиридесет години, за да овладее техниката. Аз бях твърде нетърпелив за успех. Нямах излишни четиридесет години. След като не успях след първите няколко опита, аз се отказах.

С изключение на последната история, която изглежда се е случила някъде в началото на 30-те години, на практика всички революционни дейности на Пападжи се случват докато той все още е бил на училище. Той е имал детство и юношество изпълнени с изключителни събития. Виденията на Кришна, дълбоките мистични преживявания, революционните и спортни дейности вече бяха описани. Трябва да се спомене още един аспект от ранния живот на Пападжи, за да се завърши картината на младостта му.

Още докато е на училище, той открива талант за писане на поезия на езика урду. Родният език на Пападжи е пенджабски, но образователната система по онова време е целяла завършилите зрелостници да бъдат квалифицирани да заемат канцеларски длъжности в британските служби. За да се получи такава работа е трябвало да се издържи приеман изпит по персийски и урду, така че и двата предмета са били преподавани широко в училищата. Урду е бил официалният език на провинциалното правителство, а познаването на персийската литература по онова време се е считало за социално постижение за образования пенджабец, по същия начин, както познаването на латински и гръцки се е смятало за съществено за много европейски господа от епохата.

Аз изучавах урду и персийски в училище и развих силен интерес към езиците. Открих хора в нашия район, които знаеха тези езици много добре и ходех при тях за допълнителни уроци. Учех с няколко добри поети и писатели, които ме въведоха в класиката на двата езика.

С цялото това ранно излагане на добра литература, аз придобих силен интерес към поезията. Участвах в училищните състезания, които се провеждаха на фестивални дни, и веднъж спечелих награда, когато прочетох стихотворението си за *Басант Панчми*, „Пролетният сезон“. Вероятно част от интереса ми към поезията бях получил от майка ми, която композира няколко песни на пенджабски. Нашето семейство беше много литературно. Две от сестрите ми също съчиняваха стихове на урду и пенджабски. Аз още обичам да слушам поети, когато четат стиховете си, но вече нямам влечение аз самият да ги съчинявам.

Поетичните състезания били отличителна черта на панджабската култура по онова време. Всички състезатели се събирали в една стая и им бил даван един ред от поема на урду. След това, те трябвало да съставят ново стихотворение, следвайки темата на дадения ред и използвайки същия стихотворен метър и рима. Стихотворенията били оценявани от гостуващи писатели или поети, и на авторите на най-добрите стихове били присъждани награди. Пападжи пишел поезия на урду под псевдонима „Каусар“ и в продължение на няколко години включвал този псевдоним винаги когато изписвал пълното си име.

Тук трябва да спомена, че в детството си Пападжи и семейството му използвали името „Шарма“ — наставка, която всички брамини имали право да използват. След като напуснал училище, Пападжи предпочитал да използва името „Пунджа“. Всички индуси принадлежат към определена подгрупа или категория. Тези категории се наричат готри, а името на готрата на Пападжи е Пунджа. Неговите лични имена, Харивани Лай, могат да се преведат като „рубинът в голямото Божие семейство“.

Когато Пападжи взел зрелостния си изпит на 16-годишна възраст, Пармананд решил, че той трябва незабавно да започне работа, тъй като били необходими допълнителни средства за издръжката на вече много голямото семейство. Пармананд също така решил, че Пападжи трябва да се ожени. По онова време било съвсем нормално пенджабските момчета да се женят в средата на тийнейджърските си години, а техните съпруги често били

момичета, които били даже още по-млади. Освен в много редки случаи, всички бракове се уреждали от родителите на двойката.

Пападжи нямал никакъв интерес към това, да се жени, но въпреки това се съгласил да изпълни предложението на баща си. Пармананд намерил подходящо браминско момиче на име Видявати в Мултан, голям град, където той бил работил като началник-гара. В деня на сключването на брака, Пападжи бил на шестнадесет, а неговата булка празнувала четиринадесетия си рожден ден.

Попитал Пападжи как е издържал жена си и семейството си през ранните години на брака си. Това беше неговият отговор:

След като си взех моите училищни зрелостни изпити, баща ми не можеше да си позволи да ме изпрати в колеж в Лахор, защото другите ми братя и сестри също трябваше да получат образование. Нямах достатъчно пари за всички нас да ходим на училище едновременно. Видях реклама във вестник *Трибуната*, която беше пусната от фирма, която търсеше представител за своите хирургически и спортни стоки. Компанията беше базирана в Сиалкот. Кандидатствах за работата и си осигурих длъжността. Работата ми като продавач наложи много пътувания из цялата страна.

При едно от моите бизнес пътувания до Бомбай намерих постоянна, по-добре платена работа във фирма базирана в Карачи. Тази фирма също ме нае да работя по продажбите. Доведох жена си в Бомбай и се установихме в една гуджаратска част на града. Това беше добра работа. Аз печелех достатъчно пари, за да издържам жена си и децата си, и даже имах допълнителни пари да изпращам вкъщи до останалата част от семейството ми в Лиалпур.

Двете работни места, които Пападжи си осигурил като продавач, дошли след период на работа в Лиалпур, в който той започнал и управлявал свой собствен бизнес за известно време. Той отворил няколко магазина, чието управление било поето от други членове на семейството му, когато той поел работата в базираната в Сиалкот фирма. Сумитра дава някои подробности:

Дейвид: Какво направи Пападжи, след като напусна училище?

Сумитра: Той се ожени, когато беше на шестнадесет, но не стоеше много у дома. Той все заминаваше някъде — или по работа, или на поклонения, за да види светци или свети места. В онези дни съпругата му не се оплакваше много от честите му отсъствия.

Веднъж *Бай Сахеп* каза: „Вдъхновението да отида на всички тези поклонения дойде от жена ми“.

Това, което искаше да каже беше, че можеше да избяга до тези места винаги когато искаше, защото в онези ранни години тя никога не се оплакваше много от тази страна на живота му.

Дейвид: Защо Пападжи се е преместил в Бомбай, след като е работил няколко години в Лиалпур?

Сумитра: Не знам. Не мога да си спомня.

Сумитра ми говореше на пенджабски и нейните отговори бяха превеждани от Сивани, дъщерята на Пападжи. В този момент от разговора, Сивани зададе свой собствен въпрос: „Дали не е защото е намерил момиче в Бомбай? Избягал ли е след момиче?“

Сумитра: Не, той никога не е бил такъв. Той никога не се е замесвал с никое от момичетата. Той обичаше да слуша музика, но не допускаше никаква музика в къщата с похотливи или вулгарни текстове. Той не позволяваше на никой от братята и сестрите си да слуша песни със сексуална тематика.

Дейвид: Ами работата? Какво правеше, за да издържа жена си?

Сумитра: Когато баща ни най-накрая се пенсионира, ние всички се установихме в Лиалпур. Като най-голям син, *Бай Сахеп* трябваше да печели пари за нас. Той отвори магазин, наречен „Бомбайски магазини за основни стоки“, в който се продаваха чай и други провизии. Лека-полека бизнесът се разширяваше, докато семейството ни не управляваше пет магазина, всички съседни един на друг, на една и съща улица. По-късно, с увеличаването на семейството, ние превърнахме тези магазини в къщи. *Бай Сахеп* също така отвори магазин, който

продаваше дамска козметика. Той сам управляваше този магазин, преди да се премести в Бомбай.

Когато баща ни се пенсионира, той получи една еднократна сума от железниците. По онова време нямаше месечна пенсия. Той даде цялата сума на *Бай Сахеб* и го помоли да се грижи за нея. *Бай Сахеб* я инвестира в някои парцели земя, които ни бяха отнети след Разделянето. След пенсионирането на баща ни, *Бай Сахеб* пое цялата отговорност за финансите на семейството.

Баща ни винаги е изпитвал голямо уважение към *Бай Сахеб*. Около десет години преди да умре, той записа в дневника си: „Моят син Хариванш Лай е моят Гуру“. Сама видях това отбелязване в дневника му.

Двете оцелели деца на Пападжи, Сивани и Сурендра, са родени през 30-те години: Сивани през 1935 г. и Сурендра през 1936 г. Друго дете, дъщеря наречена Рамини, умира през ранното си детство. Попитах Пападжи за подробности за нейната смърт и реакцията му към нея.

Една от дъщерите ми се разболя и беше приета в болница. Тогава тя беше на три години. Жена ми остана с нея, за да я гледа. Ходех сутрин, за да занеса храна и за двете. След няколко дни жена ми дойде в къщата ни с рикша. Дъщеря ми беше с нея.

Бях изненадан да ги видя. „По-добре ли е?“ — попитах аз.

„Не — каза жена ми — Тя е мъртва. Донесох тялото у дома.“

Когато жена ми се появи, на мен изобщо не ми мина през ума, че дъщеря ми може да е мъртва, защото жена ми не показваше никакви признаци на скръб.

Взех тялото от нея и отидох на мястото за кремация. Аз сам я зарових там с помощта на един съсед. В нашата общност традицията е децата до петгодишна възраст да се погребват, а не да се кремират. Нямах никаква реакция в съзнанието си.

Пападжи остава в Бомбай със съпругата си дълги години. Работата му като продавач му дава изобилни възможности да пътува до много други части на Индия. В допълнение на командировките си, той отива на няколко поклонения, за да види свещени места или известни свами. Едно такова пътуване било до Насик в Махаращра, за да се срещне със свами наречен Сатчитананда; друго било до Ришикеш, за да види Свами Пурушотамананда, известен учител, който живеел в пещера на няколко километра на север от града. Тъй като Пападжи все още бил пристрастен към формата на Кришна, той търсел свами, които биха могли да го посъветват как да накара Кришна да се появява винаги когато Пападжи поиска. Никой от тези свами не можал да му помогне. Пападжи все още правел много медитации и джапа през този период, но неговите практики не давали визуални преживявания на Кришна толкова често, колкото искал.

Един човек, който го впечатлил, бил Свами Нитянанда, Гуруто на Свами Муктананда. В ранните години, когато Пападжи работел в Бомбай, Свами Нитянанда живеел наблизко, във Ваджрешвари. Пападжи бил заведен да го види от един от съседите си.

Срещнах Нитянанда за първи път през 1932 г. Моят съсед Пурушотам пътуваше до Ваджрешвари, за да получи неговия даршан, затова реших да го придружа. Тъй като беше на около петдесет и пет километра, отидохме там с колата му. Пурушотам беше спекулант на финансовите пазари в Бомбай. Той отиваше при Нитянанда само за да получи съвет как да инвестира парите си. Ваджрешвари, мястото, където живееше Нитянанда, е известно също така със своите горещи серни извори. Много хора се къпеха там, за да лекуват кожни заболявания или да облекчават заболявания като артрит и ревматизъм. Намира се съвсем близо до Ганешпури, мястото, където Свами Муктананда е имал главния си ашрам много години по-късно.

Тръгнахме от Бомбай една неделя, много рано сутринта. При пристигането ни, всички в нашата група направиха прострация^[7] пред великия свами. Моят приятел, съпругата му, дъщеря им и чичо им направиха прострация с благоговение в краката му, но когато аз коленичих, той не ми позволи да докосна нозете му.

Всички веднага предположиха, че той не ми позволява да направя прострация, защото съм голям грешник. Те всички започнаха да се чудят какво ли ужасно дело съм извършил, за да си спечеля такъв позор. Обаче свами не каза нищо, нито пък аз.

Когато Пурушотам ми разказа теорията си, аз казах: „Аз съм честен човек. Отивам в офиса си всяка сутрин в 9 ч., цял ден работя и си тръгвам за вкъщи в 18 часа. Аз здраво работя за парите си. Ти си просто комарджия. Дошъл си тук само за да намериш начини да увеличиш печалбите си от хазарт.“

Много хора дойдоха през деня, направиха прострация пред Нитянанда и оставиха подаръци за него. Когато беше време за хранене, на хората, които бяха там беше позволено да ядат с него.

Същата вечер, когато нашата група стана да си тръгва, Нитянанда посочи към мен и ми каза, че трябва да остана.

„Но аз трябва утре да съм в офиса“ — запротестирах аз.

Той не ме пускаше. В крайна сметка помолих моя приятел да отиде в офиса ми на следващия ден и да подаде молба за двудневен непредвиден отпуск.

„Този човек е светец — казах аз — така че не мога да не му се подчиня, когато той ми казва да остана. Кажи на началника ми какво ми се е случило и му кажи, че ще се върна веднага щом мога.“

„Но как ще се върнеш? — попитаха те — Нямаш транспорт, а тук е в средата на джунглата.“

„Ще реша този проблем утре — казах аз — Този човек иска да остана, така че оставам.“

Много от хората, които го посещаваха по онова време, бяха спекуланти на злато и памук. Нитянанда никога не говореше с някой от тях, но често правеше странни жестове с ръце. Спекулантите задаваха въпроси за бъдещата цена на златото и след това интерпретираха странните му движения на ръцете като отговори на въпроса.

През цялата нощ седяхме заедно, но никакви думи не минаха между нас. Той никога не ми каза защо ме е помолил да остана. Ние просто прекарахме цялата нощ седейки заедно. Никой от нас не спа. Преди да си тръгна, той ми даде монета от две ана. Това е монета с много малка стойност. В онези дни това беше една осма от рупията. На сутринта той помоли бизнесмен от Парси на име Диншоу да ме закара обратно в града с колата си.

Когато после срещнах Пурушотам и неговото семейство, те всички бяха много нетърпеливи да разберат какво ми беше казал Нитянанда.

„Нищо — казах аз — Той не проговори и аз също не проговорих.“

Когато му показах монетата, която бях получил от Нитянанда, Пурушотам веднага искаше да я купи от мен.

„Ако имам тази монета — каза той — бизнесът ми ще процъфтява. Колко искаш за нея?“

Отказах да се разделя с нея. Чувствах, че това е *прасад* от велик светец, затова не исках да я изпусна от притежанието си.

На този етап от живота си Пападжи не е можал да оцени истинското състояние на Нитянанда, но след втора среща през 50-те години, той заявява, че Нитянанда е просветлен. На няколко пъти той казва, че Нитянанда е принадлежал към група ексцентрични индуски садху, които понякога били наричани агори. Това е термин, който означава религиозни учители, които действат по странни и неконвенционални начини и които обикновено са изоставили всички социално приети норми на поведение. Ето какво имаше да каже Пападжи за тези хора в един от неотдавнашните си сатсанги в Лакнау:

Нитянанда беше *сидха пуруша* [просветлено същество], от вида на тези, които са известни като *агори*. *Агорите* нямат учения. Обикновено те се скитат наоколо, без да говорят, без да се мият. Понякога са голи, а понякога носят стари скъсани чували като дрехи.

Имаше един *агори* в родния ми град в Пенджаб. Много учени хора — адвокати, учители, бизнесмени — ходеха при него. Няколко *агори* станаха доста известни. Ним Кароли Баба беше такъв. Много години по-късно, когато живеех в Лакнау, го виждах да се скита край река Гомти. Той прекара доста време в храма на Хануман там. Срещнах друг *агори* през 50-те години близо до Кришнагири, когато шофирах от Тируванамалай до Бангалор.

Срещата на Пападжи с Кришнагири агори ще бъде описана в Глава „Ръководител на мина“. Този агори, който живеел в родния му град, бил лидерът на садху, който материализирвал монети, за да плаща за своите танцьорки.

Годините на Пападжи в Бомбай изглежда са били без съществени събития. Няколко пъти го питах какво е правел там през целите 30-те години, но той никога не си спомни никакви паметни събития. Веднъж обаче ми каза, че той до такава степен се бил асимилирал в културата на града, че успешно можел да представи себе си като човек от област Гуджарат. В Бомбай има две основни етнически и езикови групи: маратите, чиято езикова провинция се простира най-вече на изток и юг от града, и гуджаратите, които формират основната група в региона на север. По едно време Пападжи бил отседнал при наемодател, който приемал наематели само от Гуджарат. Пападжи говорел езика толкова добре, че успял да го убеди, че е от Гуджарат, но само до момента, няколко месеца по-късно, когато Видявати, съпругата на Пападжи, направила неочаквана визита. Тя не знаела езика и не се обличала по традиционния гуджаратски начин. По това време Пападжи вече бил създал толкова добри отношения със своя хазяин, че му било позволено да остане.

Понякога Пападжи носталгично говори, че редовно е пътувал, за да се види с близките си в Лиалпур, с влак, който правел курсове между Бомбай и Пешавар.

В онези дни тарифите бяха евтини и влаковете рядко бяха претъпкани. Винаги съм харесвал пътуванията с влак, но това пътуване беше особено приятно. Тъй като ми харесваше да говоря с хора по време на пътуването, аз сядах до някого и започвах разговор. След няколко минути си намирах някакво извинение и си тръгвах. Във влак винаги има многобройни добри извинения, ако искаш да спреш разговор и да отидеш някъде другаде. Често прекарвах цялото пътуване в скитане нагоре-надолу из влака, започвайки разговор с всеки, който изглеждаше интересен.

Пападжи трябва да се е върнал в Лиалпур за доста дълъг период през средата или края на 30-те години, защото понякога говори за период, когато е бил секретар на Ария Самадж в Лиалпур. Политическите дейности, които той предприема от името на движението, започват в средата на тридесетте години и куминират през 1938 г.

Тук ще се отклоня, за да дам малко предистория на Ария Самадж, тъй като познаването на неговите убеждения и дейности може да даде един прозорец, през който да се види състоянието на съзнанието на Пападжи в края на 30-те години, и по-специално политическите и религиозни възгледи, които той вероятно е поддържал и възприемал.

Ария Самадж е основано от Свами Даянанд Сарасвати през втората половина на деветнадесети век. Макар че се основава твърдо на ведическия индуизъм, то проповядва една пречистена форма, която отхвърля повечето от популярните му проявления. То се противопоставя на многобожието и особено се противопоставя на почитането на идоли, било то у дома или в храмове; не вярва в легендите и митовете на Пураните; противопоставя се на ролята на браминските жреци като посредници между човека и Бога; не одобрява почти всички ритуални практики, включително ходенето на поклонения; и се противопоставя на „недосегаемостта“ и на дългогодишната традиция, че индуските вдовици не могат да се женят повторно. Свами Даянанд излага идеите си в книга озаглавена „Сатярт Пракаш“ — произведение, което впоследствие се превръща в библия на цялото движение.

Ария Самадж е било особено силно в Пенджаб. След основаването на Самадж в Лахор през 1877 г., Свами Даянанд формулира основните принципи на организацията, които трябвало да се приемат от всички нови членове:

1. Първата причина за цялото знание и за всичко, което е познато чрез знанието, е Парамешвара [Върховният Господ].

2. Бог е съществуващ, интелигентен и блажен. Той е безформен, всемогъщ, справедлив, милостив, нероден, безкраен, неизменен, безначален, ненадминат, подкрепата на всичко, господарят на всичко, вездесъщ, всепроникващ, нестареещ, безсмъртен, безстрашен, вечен и свят, и творецът на всичко.

3. Ведите са писанията на истинското знание. Първото задължение на Ариите [членовете на Ария Самадж] е да ги четат, да ги преподават, да ги рецитират и да слушат, когато те се четат.

4. Човек трябва винаги да е готов да приеме истината и да се откаже от неистината.

5. Всичко трябва да се прави според предписанията на дхарма, с други думи, след нужното обмисляне кое е правилно и кое грешно.

6. Главната цел на това общество е да прави добро на света, т.е. да се грижи за неговото физическо, социално и духовно благополучие.

7. Взаимоотношенията на всеки с всичко трябва да се регулират от любовта и справедливостта, в съответствие с предписанията на дхарма.

8. Човек трябва да насърчава видя [знанието] и да пропъжда авидя [незнанието].

9. Човек не бива да се задоволява само със собственото си благополучие, а трябва да се грижи за него, в името на благополучието на всички.

10. Човек трябва да счита себе си за ограничен да следва алтруистичните решения на обществото, докато при следването на правилата за индивидуално благополучие, човек трябва да е свободен.

Всички кандидати за членство трябвало да подпишат документ, заявяващ, че са съгласни с тези основни принципи. Пападжи трябва да е подписал, но е съмнително, че е приемал всичките десет точки. През тези години той все още е бил пламенен Кришна бхакта. Текстове за живота и ученията на Кришна не са ведически, те са от Пураните — източник, за който Ария Самадж твърди, че няма истински авторитет.

В десетилетията след основаване на движението, из целия Пенджаб се отваряли училища на Ария Самадж. Макар че е трябвало да преподават образование в западен стил на своите ученици, за да могат те да имат нужната квалификация за правителствени длъжности и висше образование, принципите на Ария Самадж също били широко разпространявани. Самият Пападжи е посещавал училище на Ария Самадж през 20-те години и вероятно се е запознал с неговите идеали и вярвания през по-късните си години в училище.

В периода, когато Пападжи е бил свързан с организацията, тя е била в строго войнствена фаза. Тя е организираща кампании, за да върне изгнаниците обратно в традиционния индуски живот; работила за прекратяване на всички различия между кастите и се противопоставяла на правителства, ръководени от мюсюлмани, които тормозят индуси в различни части на страната. Две нови институции били основани, за да ръководят тази кампания: Ария Ракша (Арийската отбрана) и Ария Вир Дал (Арийската армия). Пападжи трябва да е принадлежал към една от тези групи, защото казва, че от името на Ария Самадж е вербувал и обучавал стотици млади пенджабци да отидат и да се борят срещу дискриминационната политика на Низам от Хайдерабад.

Преди Независимостта е имало много „княжески щати“, които са били привидно независими. Те са имали свои владетели, обикновено наследствен махараджа, и са имали известна степен на независимост във вътрешните си дела. Хайдерабад е бил най-големият от тези щати и в разцвета си контролираната от него територия е била по-голяма от тази на повечето европейски държави. Неговият владетел, Низам, е бил смятан за най-богатият човек в Индия. Той също така е бил фанатичен мюсюлманин. През 30-те години Низам се опитал да ограничи дейността на Ария Самадж в управляваната от него територия, защото усещал, че движението се опитва да обърне мюсюлманите към индуизъм. В крайна сметка той забранил на пропагандистите на Ария Самадж да влизат в неговия щат.

В отговор на тази атака, клоновете на Ария Самадж в Пенджаб се мобилизирали и изпратили хиляди индуси да демонстрират срещу него. Низам ги арестувал всички и ги вкарал в затвора. В разгара на кампанията е имало около 8 000 демонстранти на Ария Самадж в затворите в Хайдерабад. Няколкостотин от тях са били обучени и изпратени там от Пападжи. Най-накрая Низам отстъпил, освободил Ариите и им позволил да възобновят дейността си в неговия щат. Това е било голяма и категорична победа за Ария Самадж.

След приключването на тази кампания, Пападжи се връща в Бомбай и възобновява работата си там. Той остава в града, работейки в същата фирма до 1942 г. В началото на същата година той прави нещо, което изглежда като извратен ход в кариерата на

човек, който толкова бурно се е противопоставял на британското управление в Индия. Той кандидатства за място в курс, който обучава индийци за офицери в британската армия. Кандидатурата му била приета.

Втората световна война е била в ход и армията масово е набирала хора. Преди това, офицерите преминавали през обширен тригодишен курс в Индийската военна академия в Дехра Дун, в подножието на Хималаите, но скоро след избухване на войната, в същата академия били стартирани извънредни шестмесечни курсове, за да се отговори на нуждата от офицери за огромната военновременна армия.

Пападжи не бил станал изведнъж привърженик на британското управление. Той възнамерявал да използва времето си в армията, за да получи подходящо военно обучение за сметка на британското правителство.

Няколко от нас [оцелели революционери] тогава решихме да възприемем друг подход. Втората световна война беше в ход и британското правителство активно набираше индийски войници за своята армия. Ние решихме, че трябва да се присъединим към армията като шпиони, да научим за тактиката, стратегията и военното дело, а след това, когато дойде подходящият момент, да извършим преврат или просто да насочим оръжията си срещу британците. Някои от нас също така смятаха, че след като сме научили военното изкуство, можем да дезертираме и да се присъединим към Индийската национална армия, която се бие заедно с японците срещу британците. Аз кандидатствах за курс за обучение на офицери в Индийската военна академия и веднага бях приет. Британците, за щастие, изглежда нямаха никакви данни за моите партизански дейности.

Пападжи бил напълно наясно, че пенджабските революционери от края на 20-те и началото на 30-те години били зле обучени и екипирани. Те просто нямали военните знания и умения, за да превърнат революционния си плам в значителни атаки срещу британското управление. Републиканската асоциация на Индустан

(РАИ), главната революционна организация, постигнала много малко. Скоро след основаването ѝ, много от членовете ѝ били арестувани при несполосан банков обир в Какори, който бил с цел да събере средства за революцията. Впоследствие, няколко от основателите на РАИ били обесени за ролята им в тази афера. Опитът на РАИ да убие началник Скот се объркал, когато един от членовете на бандата го идентифицирал погрешно. Когато влакът на вицекраля бил взривен, експлозивите се взривили под грешния вагон. Съдебният процес за конспирация в Лахор дал много благоприятна публичност на революционното движение, но не можел да се счита за успех, тъй като той завършил с унищожаването на самото движение. Оцелелите лидери на групата не издържали дълго. Бхагаватичаран Вохра, една от интелектуалните движещи сили на движението, скоро след това случайно се взривил докато правел бомба, докато Чандрасекар Азад, командирът на РАИ, бил убит при престрелка с полицията през 1931 г. С неговата смърт, партията изпаднала в безплодна забрава.

Още едно събитие подчертава несполосаната аматьорщина, която изглежда е била разпространена в кампаниите на революционерите. През 1928 г. бил планиран друг грабеж на банка с цел събиране на средства за движението. Чандрасекар Азад, Бхагат Сингх, Сукдев, Раджгуру, Хансрадж Вохра и няколко други направили план за ограбване на Пенджабската национална банка в Лахор. Тъй като били твърде бедни, за да си позволят собствени превозни средства, те наели такси, което да използват като кола за бягство. Бъдещите грабители чакали пред банката, но таксито така и не пристигнало. След дълго закъснение, един от членовете им пристигнал в наета тонга, двуколка теглена от кон, и обявил, че никой не може да накара таксито да потегли. Грабежът бил отменен.

Опитът научил Пападжи, че малки, зле екипирани групи не могат ефективно да се борят срещу британското управление. Затова избухването на войната предоставило на оцелелите борци златна възможност да получат подходящо обучение и достъп до сложни оръжия и боеприпаси.

Пападжи понякога е питан защо, като Кришна бхакта, е бил толкова отдаден на пътя на насилието. Той обикновено отговаря на такива въпроси като се позовава на собствения живот на Кришна и

на съвета, които Кришна дава на Арджуна на бойното поле на Курукиштра. Това е отговор, който той дава на посетител през 1995 г., който го попитал защо е избрал пътя на насилието през младостта си:

Аз се боря, защото съм поклонник на Кришна. Самият Кришна е бил добър боец и казва на своя преданоотдаден Арджуна, че и той трябва да се бори за това, което е наистина негово. В *Махабхарата*, когато армиите се събират за битка, Арджуна казва на Кришна, че не иска да участва в битка, защото лидерите на противниковата армия са негови роднини и негови бивши учители. Кришна го заставя да се бие.

Той на практика казва: „Мъжете, които ти се противопоставят, са лоши хора, които трябва да умрат за това, което са направили. Твоя работа и твой дълг е да ги убиеш, затова не бягай.“ Какво толкова лошо бяха направили тези хора? Те бяха превзели царството на Арджуна по нечестен начин. Англичаните бяха превзели страната ми, така че защо да не се боря, за да си я върна?

Арджуна все още не можел да се насили да убие всички тези хора, затова Кришна му казал: „Не ти убиваш тези хора. Аз го правя. Аз реших, че всички тези хора трябва да умрат за това, което са направили. Предай ума си на Мен. Ти си просто Мой инструмент. Излез и унищожи враговете си. Аз ще се грижа за теб и когато битката приключи, твоето царство ще ти бъде върнато.“

Арджуна се бил за благото на страната си. Той се бил, за да възстанови мира в собствената си земя. Рам също е трябвало да излезе и да води война, когато бил несправедливо лишен от жена Си. Не е грешно да се убива при такива обстоятелства. Грешно е да се убиват невинни хора, но когато някой те е лишил от земята ти и свободата ти, твой дълг е да излезеш и да се биеш, за да ги спечелиш обратно. По-добре е да умреш, отколкото да живееш като роб.

Хубаво е да живееш в мир и хармония, но светът не е такъв. Понякога трябва да се бориш, за да донесеш справедливост и мир на света.

На Запад моралните закони, произтичащи от юдо-християнските религии, се считат за универсални. С други думи, всички трябва да спазват едни и същи закони. Индуизмът не възприема това отношение. За всяка група индуси има различни правила и задължения. Воините, например, имат морален дълг да защитават територията на своите владетели и да отстояват върховенството на закона в съответните им кралства. Войник, който тръгва срещу своята дхарма, моралния кодекс на своята група, като медитира, вместо да се бие, се счита, че извършва грях. От друга страна, монах, който се бие, вместо да медитира, също върши грях, защото и той нарушава дхармата на своята конкретна група. Пападжи е избрал пътя на война и подкрепя дхармата на избраната от него професия, като се бори енергично за свободата на родината си.

Пападжи започва военното си обучение през април 1942 г. Най-старата оцеляла негова снимка идва от този период. Той се появява на групова снимка на „Рота К“ — името на учебното му подразделение. Всички по-ранни и последващи снимки, направени преди 1947 г., са били изгубени в суматоката, последвала разделянето на Индия. По онова време къщата и имота на семейството на Пападжи са били плякосани и всичките им лични документи и снимки са били изгубени.

Официална групова снимка на Рота К, направена вероятно през септември 1942 г. Пападжи е в бялото кръгче.

Въпреки че армейското обучение е било физически тежко, изглежда Пападжи го е харесвал. В по-младите си години той винаги е обичал физическите предизвикателства и е процъфтявал в среда, където са били необходими сила и издръжливост. Ето няколко от спомените му от армейския живот:

През 1942 г., годината, в която преминах обучението, военната ситуация не изглеждаше добре за Британска Индия. Японците атакуваха от изток, докато германците и италианците заплашваха да атакуват от запад. Италианците не бяха голяма заплаха. Хиляди техни войници, които се бяха предали в битка в Африка, бяха интернирани в лагер близо до Дехра Дун и в даден момент аз бях назначен да ги охранявам. Аз открих, че повечето от тях бяха търговци, повикани на задължителна военна служба, които не бяха получили абсолютно никаква военна подготовка. При първата възможност те вдигнали ръце и се предали. Те не искаха да се бият и не искаха да умират. Те просто искаха да бъдат някъде в безопасност докато войната свърши. Някои от тях приготвяха хубав хляб в лагера си и нямаха нищо против да го споделят със своите пазачи.

Армията беше много по-притеснена от японците, които заплашваха да нахлуят в Индия от изток. Те превзеха Бирма (бел.прев. днес Мианмар), която тогава беше част от Индия, и се подготвяха за пълномащабно нахлуване в останалата част на Индия.

Японците бяха считани за експерти в борбата без никакви оръжия, затова на нашия обучаващ старшина, който се казваше Синклер, му беше възложено да ни научи на японските техники на невъоръжен бой, при които човек атакува врага с юмруци, удряйки уязвими части на тялото. По време на тези упражнения този сержант от Шотландия се биеше с всеки кадет, един по един, за да научим тези специални техники. Те бяха жестоки, брутални уроци, по време на които няколко кадети бяха хоспитализирани, включително и аз. По време на един от моите двубои с него си счупих десните палец и кутре.

Този човек не обичаше индийците. Той винаги ни заливаше с расови обиди и ни ругаеше. В армията никое изречение не изглеждаше

пълно без поне две четирибуквени псувни. Старшина Синклер ни псуваше по цял ден и непрекъснато ни се подиграваше за това, което той твърдеше, че е наша расова долнокачественост. Това ме ядоса, затова следващия път, когато той поиска доброволец, когото да бие по време на една от така наречените му тренировъчни сесии, излязох аз. Този път имахме много добър бой, защото използвах уменията си по борба, за да го държа близо до себе си. По този начин той не можеше да използва специалните си удари върху мен. Той се опита да ме удуши, но аз успях да се измъкна от хватката му, като го ухапах по топките. Никой не се оплака от насилието, което ни беше нанесено. Всички се подготвихме за война и всички осъзнавахме необходимостта да бъдем по-силни, по-тренирани и по-издръжливи.

За да се бие във война, човек се нуждае от дисциплина, нужно е да си сътрудничи със своите бойни другари и е нужно да бъде безстрашен. Тези добродетели ни бяха втъпявани по време на обучението ни. Ако един човек от даден взвод се държи непорядъчно или направи грешка, всички в този взвод биват наказани. Правила като тези ни научиха да действаме отговорно в съюз. Когато започнаха да ни обстрелват с боеприпаси в тренировъчни упражнения, ние се научихме как да побеждаваме страха си и да се движим напред, вместо назад. Реакции и поведение като това трябва да бъдат преподавани и научени, защото те не са естествени.

Редовно ни изпращаха на 32-километрови кросове и имаше чести походи по маршрут, при които трябваше да ходим по цял ден с пушки и тежки раници. Бяхме обучавани да стреляме с пушки с калибър 0.303 инча (7.7 мм.) и скоро открих, че имам естествен талант за това. Винаги имах по десет попадения от десет изстрела на стрелковия полигон. Имаше и тактически упражнения, при които ни учеха как да придвижваме хора и техника в условията на бойното поле.

Веднъж ни заповядаха поход до Ямунотри, изворът на река Ямуна. В тази област надморската височина е над 3000 м и е много красиво. Там бяхме подложени на тежки тренировки, за забавление на местните фермери. Те не бяха чували за Адолф Хитлер и дори не знаеха, че има война. Те сядаха на скалите и се смееха на всички тези странни мъже, тичащи наоколо с тежки раници на гърба.

На това пътуване един от британските офицери предложи всички да си вземем почивка и да поплуваме в реката. Въпреки че знаехме, че

ще бъде леденостудена, ние всички приветствахме възможността за почивка, за да се отпуснем и да се разхладим. За голямо мое учудване, британските офицери свалиха всичките си дрехи и скочиха голи в реката. Аз влязох по долни гащи, защото ми беше прекалено неудобно да се появя гол на публично място. Никой не се къпе гол в Индия, дори когато няма никой друг наоколо.

Един от офицерите ме забеляза и ми се подигра.

„Какво ти става? — попита той — Какво криеш в гащите си, което е такава тайна? Не е ли същото като на всички останали?“

Останалите британски офицери скочиха върху мен, свалиха ми гащите и ме хвърлиха обратно в реката.

Винаги съм се срамувал да се появявам гол на публични места. През 70-те се озовах на нудистки плаж във Франция с мои приятели. Всички бяха голи, освен мен.

Едно малко момченце се приближи до мен, посочи късите ми гащета и попита майка си: „Какво е това странно нещо, с което е облечен?“

Другите хора там също ми се подиграваха, но тъй като това не беше армията, никой насила не ме съблече и не ме хвърли във водата.

Строгостта и бруталността на обучението не можеха да потиснат вътрешния духовен огън, който още гореше в мен. Спомням си един случай, когато бях навън марширувайки с моя взвод. Сигурно бяхме около тридесет души, маршируващи в редици по трима. Бях някъде по средата. Имах раница с тегло около десет кг, тежка пушка, противогаз от лявата страна на колана и бутилка с вода отдясно. Докато вървахме, аз се озовах в състояние на силен екстаз. Дължината на похода и тежестта, която носех, бяха забравени, защото ходех през целия ден, без да осъзнавам нищо друго, освен силно вътрешно чувство на блаженство. Когато влязох в лагера в края на деня, изведнъж осъзнах, че нямам абсолютно никакви спомени за събитията от този ден. Блаженството ги беше изтрило всичките.

Блаженото и щастливо състояние, на което Пападжи за първи път се насладил като дете, никога не го било напускало, нито пристрастяването му към формата на Кришна било намаляло, когато

е станал възрастен. Те просто създали един заден фон за всички други негови дейности.

Може да звучи странно, но вманиачаването ми по Кришна и ревностната ми любов към Него никога не намаляха през този войнствен период от живота ми. Вълни от блаженство все още се надигаха в мен винаги когато си помислях за Него, и доста често се озовавах в екстатични състояния, в които няхах контрол над тялото си. Веднъж, например, случайно чух някой да споменава името „Кришна“, докато вървях по градска улица. Самото споменаване на името ме вкара в един вид екстаз, по време на който ми беше много трудно да контролирам себе си. Когато ме обля вълна от бхакти, аз едва не изпаднах в транс насред пътя.

Когато Пападжи завършва, той е произведен в чин старши лейтенант. Първото му назначение е било като интендант — офицерът, отговорен за закупуването и поддържането на консумативи. Когато били необходими доставки за неговото подразделение, той изпращал искане до армейска база за доставки. Ако артикулите, които е поръчал, не били налични там, се връщало писмено съобщение, заявяващо: „Купувайте на място“. Това означавало, че той трябва да се опита да купи всичко, от което се нуждаел, от местни, официално предложени доставчици. Тъй като Втората световна война била увеличила значително числеността на армията за кратко време, повечето невоенни артикули не били налични чрез официалните армейски канали. Поради това, на интендантите се давали много възможности да закупуват консумативи от местни агенти. Пападжи използвал тази ситуация, за да генерира допълнителни доходи за своето семейство. Магазините, които семейството на Пападжи притежавало в Лиалпур, били превърнати в малки фабрики, които снабдявали британската армия. Сумитра си спомня някои от нещата, които са произвеждали.

През 40-те години, когато *Бай Сахеп* беше в армията, той правеше големи поръчки при нас. Той беше офицер по покупките, така че можеше да прави огромни поръчки от името на армията. По време на войната нашите пет магазина произвеждаха големи количества сапун и вакса за обувки, които тогава *Бай Сахеп* купуваше от нас. Тези поръчки направиха много пари за нас.

Пападжи трябва да е имал уговорка с някой от местните армейски контрагенти да купуват консумативи от семейството му. Това е била неправилна, незаконна уговорка и ако неговите висшестоящи офицери са били разбрали какво прави, той вероятно е щял да бъде изправен пред военен съд.

По време на това назначение предаността на Пападжи към формата на Кришна се усилила до степен, в която тя се превърнала в център на живота му.

Животът в армията означаваше поддържане на външна фасада на нормалност и военна трезвост. Откритото изразяване на любов към индуски бог биха били гледани с лошо око до такава степен, че биха застрашили кариерата ми. Това ме накара да водя двойствен живот. През деня играех ролята на *офицер-сахиб*, твърд и безстрашен. През нощта, зад заключени врати, аз се превръщах се в Кришна *гопи* [предана жена на Кришна]. Освобождавах моя ординарец, като му казвах да не ме безпокои с обичайната чаша чай в 5 ч. сутринта. Това ми даваше цялата нощ с любимия ми Кришна. Офицерите на британската армия бяха много странни: те имаха слуги, които да правят всичко вместо тях. Някои от тях дори караха ординарците си да им обличат и събличат панталоните. Аз не използвах много моя, така че никой не обърна много внимание, когато му казах, че няма нужда да идва през нощта или рано сутрин.

Не се задоволявах с това да правя *джапа* с името на Кришна или да обожавам неодушевена картина или статуя. Искях Самият Кришна да се появява пред мен, така както Той често правеше, когато бях млад, за да мога да излея любовта си към Него директно.

Преструвах се, че съм Радха, съпругата на Кришна, защото си мислех, че ако я имитирам напълно, Кришна ще дойде и ще се появи пред мен. Обличах се в сари, украсявах тялото си с гривни и женски бижута, и даже гримирвах лицето си. Харчех по-голямата част от свободните си пари за женски бижута, за да мога да се издокарам и да угодя на Кришна.

Носейки всичкия този реквизит, аз наистина убеждавах себе си, че съм Радха, чезнеца от копнеж по своя божествен любим. Проработи. Кришна се появяваше и аз изливах сърцето си към Него. В сутрините, след като Кришна ми се беше появил, лицето ми биваше озарено от щастието на божествената любов. Един от моите висшестоящи офицери погрешно сметна състоянието ми за пиянство и нареди на бармана в офицерския стол да не ми дава повече от три малки питиета на ден. Барманът съвсем вярно му каза, че никога не съм пил, но той не му повярва. Той просто не можеше да разбере как някой може да изглежда толкова сияещо щастлив, без да използва алкохолни стимуланти.

Пападжи първоначално бил влязъл в армията с надеждата, че ще намери достатъчно съмишленици патриоти, които биха искали да използват обучението си, за да се борят срещу британците. Той е трябвало да се откаже от плановете си, когато открил, че очакванията му са нереалистични.

Аз скоро открих, че нашите революционни планове са непрактични. Там имаше твърде малко хора от нас, за да образуваме ефективно ядро за преврат, а твърдата йерархична структура на армията правеше практически невъзможно организирането на каквито и да било ефективни подривни дейности. Моят интерес към революцията спадна пред тези практически реалности.

Въпреки че националистическите ми амбиции изсъхнаха и умряха по време на краткия ми период в армията, страстта ми към Кришна се усили до такава степен, че не можех да мисля за почти нищо друго. Армията не беше благоприятно място за един *бхакта*, който единствено искаше да се отдаде на манията си по Кришна, затова аз подадох оставка за напускане на назначението си. Това беше трудно да

се направи по време на война, но със съдействието на симпатизиращ командващ офицер, на когото обясних моето затруднение, аз успях да се освободя от военните си задължения.

Прибрах се у дома, за да се изправа срещу гнева на баща си. Тъй като имах жена и семейство, които да издържам, той сметна за непроситимо, че съм се отказал от обещаваща кариера, без да имам нищо друго на което да разчитам. Това, което той каза беше вярно — аз можех да имам блестяща кариера в армията. Всичките ми съученици от училището за подготовка на офицери, които направиха армията своя кариера, продължиха, заемайки ръководни длъжности в армията през годините след Независимостта през 1947 г. Баща ми беше особено разтревожен, защото позицията ми в армията осигуряваше постоянен доход на мнозина от членовете на семейството, които работеха в магазините ни в Лиалпур.

Неговият гняв всъщност не ме разстрои. По онова време аз исках Бога и го исках повече от всичко друго на света. Исках също така да намеря истински Гуру, който да ми помогне в моето търсене. Знаейки, че ще е трудно да намеря такъв учител ако остана в армията, аз напуснах с намерението да обиколя Индия, за да видя дали мога да намеря някой, който би могъл да ми помогне в моето търсене.

Пападжи през 1942 г.: увеличение от груповата снимка от армията.

[1] Подробен речник на специални думи има в края на книгата. — Б.пр. ↑

[2] Слава на Рам и Сита! — Б.пр. ↑

[3] Кратко четиристишие на санскрит. — Б.пр. ↑

[4] Духовна практика. — Б.пр. ↑

[5] „Гласът на неговия господар“ — звукозаписна компания.
Името идва от рисунка на куче, което слуша грамофон. — Б.пр. ↑

[6] Теория или система на управление, при която всяка област/щат е практически независима държава, а нацията е просто федерация от такива държави. — Б.пр. ↑

[7] В Индия пълна прострация означава лягане на земята по корем в цял ръст, обърнат към обекта на прострацията в знак на преклонение пред него. Друг вариант на прострацията е на колене, седнал в поклон, с молитвено събрани длани пред гърди или с докосване на нозете на обекта на поклонение, има и други варианти. Обект на преклонение обикновено е светец или духовен учител. — Б.пр. ↑

РАМАНА МАХАРШИ

Търсенето на Пападжи на Гуру, който да му покаже Бога, е започнало много преди той да напусне армията. През 30-те години той бил посетил повечето светци и свамита, за които бил чувал, но никой не го впечатлил, нито му дал някакво удовлетворение. Един от първите свамита, при които отишъл, бил човек на име Сатчитананда, който живеел в Насик, Махаращра. Дядото на Пападжи по бащина линия го бил завел до Насик, когато Пападжи бил само на пет години, така че може би е чул за този свами чрез него. Той тръгнал с големи очаквания, но бързо се разочаровал.

Този свами беше на около осемдесет и пет години, когато се срещнах с него около 1930 г. Приближих се много уважително към него и го попитах: „Свами, имам огромно желание да видя Бога. Можете ли да ми Го покажете? Изминах дълъг път, за да ви видя, само защото искам да видя Бога.“

Свами не се интересувахе от молбата ми за помощ, защото имаше по-належаща работа.

„Не мога да те видя днес — отговори той. — Имам някои важни правни дела, с които трябва да се занимавам. Този мъж, който седи до мен, е мой адвокат. Ангажиран съм във важен спор за собственост. Днес трябва да посветя цялото си време на това.“

Аз приех обяснението му и седнах тихо, докато двамата обсъждаха казуса със земята. Седейки и слушайки научих, че свамито притежавал обширно парче земя, което искал да загради със стена. Той не можел да завърши стената, защото една част от земята, с площ 2.5 м на 2.5 м, била заета от друг садху, който отказвал да я напусне. Вторият садху, който също бил възрастен мъж, бил живял около шестдесет години на това мъничко парче земя. Първоначално, малкият парцел е бил незаета държавна земя. Старият садху си бил построил малка барака и бил прекарал по-голямата част от живота си там. Обаче Свами Сатчитананда наскоро бил убедил правителството да му дари голямо

парче земя, което включвало парцела на *садху*. *Садху*, претендиращ за правата на заселник на държавна земя, бил отказал да я освободи, така че въпросът бил отнесен в съда.

По време на дискусиата научих, че на Свами Сатчитананда са били дарени 40 декара земя, но това очевидно не му беше достатъчно. Той искаше този допълнителен парцел от 2.5 м на 2.5 м, който е бил зает в продължение на шестдесет години от някой друг, и беше готов да се обърне към съда, за да се бори за него.

През цялото време на моето посещение свамито беше зает със своите правни дискусии. Никога не успях да проведа нито един разговор с него за желанието ми да видя Бога. Върнах се вкъщи много разочарован. Когато се запознах по-добре с ашрамите и с други религиозни институции, открих, че подобни битки са често срещани навсякъде.

Преди няколко години помолих Пападжи за списък на всички свамита, при които той е ходил по време на търсенето си на учител, който може да му покаже Бога. Той изписа следните имена и включи местата, където ги е срещнал:

- 1. Свами Пуришотаманандаджи, Васища Гуха, близо до Ришикеш.*
- 2. Свами Кришнананда, Девапраяг [сливането на реките Ганг и Алакнанда].*
- 3. Шанкарачария от Джшоши Мат.*
- 4. Шанкарачария от Дварка Пийт.*
- 5. Свами Видя Тиртха, Шанкарачария от Шрингери Мат.*
- 6. Сатчитананда, Тапован Ашрам, Насик, Махаращра.*
- 7. Неизвестен светец в Пандхарпур, Махаращра.*
- 8. Вайшнавски светец във Вриндаван.*
- 9. Свами Шивананда, Ришикеш.*

Посещението на Пападжи при Пурушотамананда също изглежда се е случило в началото на 30-те години. Той никога не е говорил за срещата им, освен да каже, че познава този свами, защото е идвал от Ришикеш в родния град на Пападжи веднъж годишно за церемония, организирана от група наречена „Санатан Дхарма“.

Изглежда, че той се е срещнал с повечето учители от този списък по време на голямо поклонение, което е предприел след

напускане на службата си в армията. Когато говори за това пътешествие, той никога не дава подробности. Само споменава, че е питал всеки учител: „Виждали ли сте Бога и ако сте, можете ли да ми Го покажете?“ Никой не можел да направи това.

Само една среща изглежда се е била запечатала в съзнанието му: посещение в ашрама на Свами Шивананда, някъде между април и септември 1942 г., когато той все още се е обучавал за офицер в Индийската военна академия.

Аз ходех от място на място, от учител на учител, от ашрам на ашрам, от център на център, търсейки някой, който да може да ми покаже Бога. Обходих цялата страна, от север до юг, от изток до запад, но никой не ме задоволи. Това беше много сериозно търсене, но където и да отидех, хората ми се подиграваха.

Аз заставах пред свамито на всяко място и питах: „Виждали ли сте Бога? И ако сте, можете ли да ми Го покажете?“

Тези, които не ми се смееха, ми казваха да седна с тях и да правя някаква практика. Те казваха: „Не можеш да видиш Бога, без да си медитирал върху Него за известно време. Остани тук, присъедини се към нашата група, напаявай името Му и може би един ден Той ще се появи пред теб.“

Аз не бях доволен от този отговор. Мислех си: „Бог е като слънцето. Нямам нужда от никаква практика, за да Го видя. Просто ми трябва някой, който да насочи главата ми в правилната посока, или някой, който може да премахне пердето от очите ми, така че Той веднага да ми стане видим. Моят Бог е всичката любов, всичката милост, всичкото величие. Защо би крил Той Себе Си от мен?“

Когато се обучавах в Индийската военна академия в Дехра Дун, аз чух за човек в Ришикеш, който имал много ученици. Името му беше Свами Шивананда. Следващата неделя, официален празник в академията, аз пътувах шестдесет и пет километра до Ришикеш, за да видя дали този свами желае да ми покаже Бога. Бях облечен с военната си униформа, която вероятно не направи добро впечатление на всички свамита, които намерих да медитират там. Също така, аз имах нещо като комплекс за превъзходство в онези дни. Даже не си свалих ботушите, когато влязох да се срещна с него.

Отидох до него и му зададох обичайния си въпрос: „Виждали ли сте Бога и ако сте, можете ли да ми Го покажете?“

Той не ми отговори, но въпросът и отношението ми сякаш разстроиха някои от хората, които седяха там.

„Как можеш да влизаш тук и да изискваш такова нещо? — попита един от тях — Някои от нас седят тук и медитират вече четиридесет години. Братите ни побеляха в постоянното ни търсене на Бога. Мислиш ли, че Той ще се покаже на някой, който влиза с кални ботуши и изисква незабавен *даршан*?“

„Това е много проста работа — отвърнах аз — Ако отида в магазин и поискам торба ориз, собственикът ми я дава. Аз я плащам и излизам. Тогава работата е приключена. Ако собственикът на магазина има желания от мен продукт, той не ме кара да седя на пода и да медитирам, за да го получа. Ако няма този продукт, той ми казва това и аз отивам някъде другаде.

Виждането на Бога е много важно за мен. Всъщност това е най-важното нещо в живота ми. Готов съм да платя всяка цена за това. Ако вашият свами може да ми покаже Бога, аз ще му дам живота си. Той може да отнеме живота ми или да ме накара да му служа до деня, в който умре. Ако има това, което искам, той трябва да ми го даде. Ако го няма, трябва да ми каже, за да не губя повече време тук. И така, вашият свами видял ли е Бога и ако Го е видял, готов ли е да ми Го покаже?“

Тази реч много разгневи всички. Имаше около петстотин души там. Избутаха ме вън от залата и не ме пуснаха обратно.

Когато се провалили всичките му опити да намери Учител, който може да му покаже Бога, той се върнал при семейството си в Лиалпур. Скоро след това той получил едно посещение, което щяло да промени живота му:

Скоро след завръщането ми, на вратата ни се появи един *садху*, който поиска храна. Поканих го да влезе, предложих му храна и му зададох въпроса, който беше най-главният в съзнанието ми. „Можеш ли да ми покажеш Бога? Ако не, познаваш ли някой, който може?“

За голяма моя изненада, той ми даде положителен отговор. „Да, познавам човек, който може да ти покаже Бога. Ако отидеш да видиш този човек, всичко ще бъде наред за теб. Името му е Рамана Махарши.“

Тъй като не бях чувал за него преди, попитах къде живее и получих отговор: „Шри Раманасрамам, Тируванамалай“. Тъй като и за мястото не бях чувал никога, го попитах за упътване как да стигна до там.

Той ми даде подробни инструкции: „Вземи влака до Мадрас. Когато стигнеш Мадрас, отиди на гара Егмор. Оттам тръгват теснолинейните влакове. Вземи влак оттам до място, наречено Вилупурам. Там трябва да смениш влаковете. После вземи влак от там до Тируванамалай.“

Записах си всички тези подробности със смесени чувства. Бях много щастлив да чуя, че има поне един човек в Индия, който може да ми покаже Бога, но също така знаех, че нямам никакви средства, за да отида да го видя. Бях похарчил всички пари, които бях спестил от периода си в армията, за неуспешното си поклонение и знаех, че баща ми няма да ми окаже никаква помощ. Той не одобряваше моите духовни пътувания, чувствайки, с известно право, че вместо това трябва да посвещавам времето си за издръжка на семейството си.

Когато казах на баща ми, че искам да отида на юг, за да видя още един свами, той избухна в гняв.

„Ами жена ти и децата ти? — настоя той — Не беше ли достатъчно, че напусна армията, ами сега трябва да се втурнеш до другия край на Индия, отдавайки се на безумното си търсене на духовни приключения?“

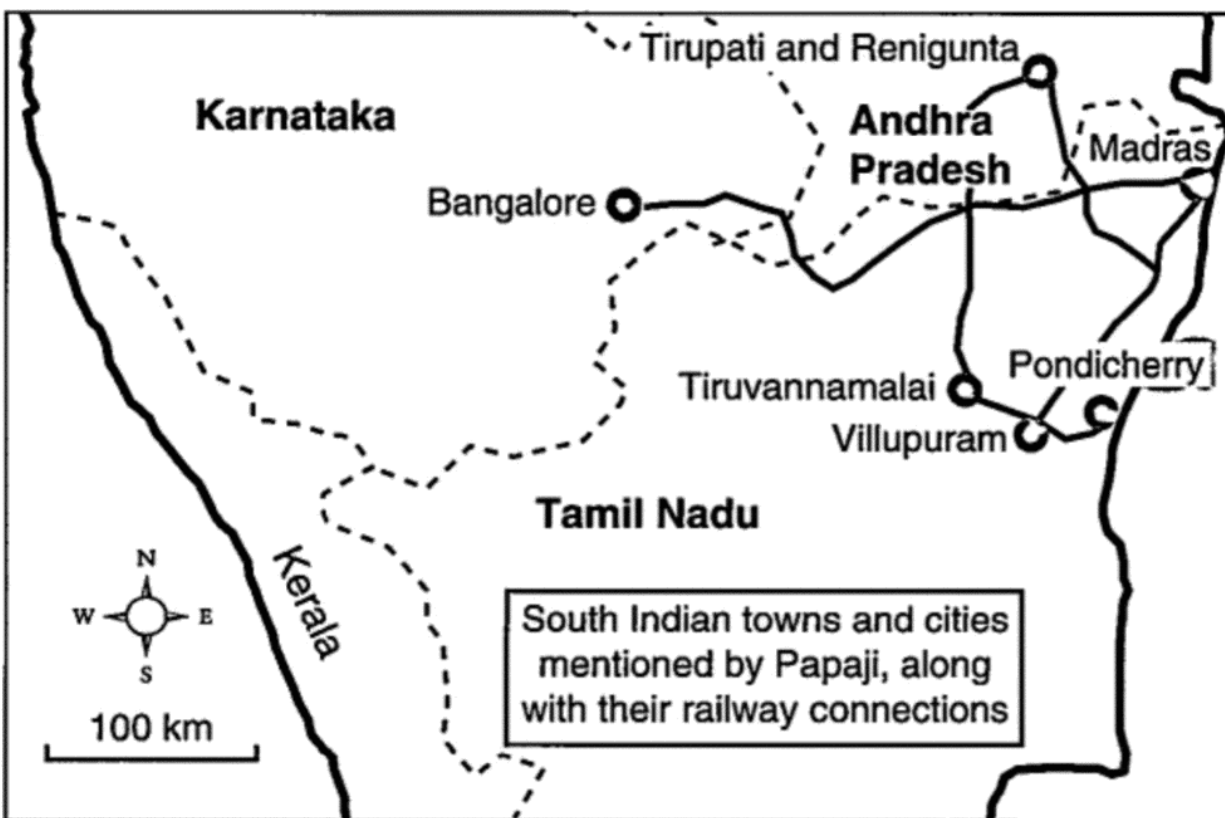
Очевидно, никаква помощ нямаше да дойде от тази посока.

Скоро след това отидох в града и случайно срещнах един от старите си приятели. Той държеше сергия за чай.

„Не съм те виждал отдавна — отбеляза той — Чух, че си напуснал назначението си в армията.“

„Да — отговорих — отказах се завинаги“.

„И какво правиш сега?“ — попита той.

Южноиндийски села и градове споменати от Пападжи, заедно с техните железопътни връзки

„Нищо — отговорих — Търся си някаква работа.“

„Е, сядай — каза той — Ще ти дам да пийнеш малко мляко. Тъй като в момента не работиш, не е нужно да плащаш.“

Седнах и започнах да разглеждам един вестник, който беше на една от масите. След като току-що ми беше припомнено моето безработно състояние, отворих страницата, в която бяха изброени всички обяви за работа. Едно свободно място изглеждаше точно като по поръчка за мен: „В Мадрас се нуждаем от бивш офицер от армията.“ Британската армия търсеше бивш офицер, който да управлява всички провизии в столова, която обслужваше британски военнослужещи. Потърсих адреса, на който да кандидатствам и установих, че фирмата, която е пуснала рекламата, е базирана в Пешавар, близък град. Изпратих молбата си там, заедно с моя снимка в армейска униформа, и веднага бях нает. Не само това, ами фирмата ми даде пари, за да стигна до Мадрас и ми каза, че няма нужда да се явявам на работа за един месец. По този начин аз получих пари да отида при Махарши и

възможност да прекарам време в неговото присъствие, преди да се явя на работа.

Беше 1944 г., а аз бях на тридесет и една години.

Последвах съвета на *садхута* и пътувах с влак до Тируванамалай. Когато слязох там, открих, че ашрамът на Махарши е на около три километра, от другата страна на града, затова наех една волска каруца да закара там мен и багажа ми. Веднага щом стигнахме ашрама, скочих от каруцата, сложих чантите си в общежитието на мъжете и тръгнах да търся този човек, който може да ми покаже Бога. Надникнах през прозореца му и видях, седнал на диван вътре, същия човек, който беше посетил къщата ми в Пенджаб. Бях отвратен.

„Този човек е измамник — казах си аз — Появява се той в моята къща в Пенджаб, казва ми да отида до Тируванамалай, а след това скача във влака, за да може да стигне преди мен.“

Бях му толкова ядосан, че реших дори да не влизам в залата, където той седеше. Добавяйки го в ума си към дългия списък с измамници, които бях срещнал при първото си поклонение из Индия, аз се завъртях кръгом и тръгнах, за да си събера чантите.

Докато се готвех да си тръгна със същата каруца, която ме беше докарала до ашрама, един от местните се обърна към мен и ме попита: „Не си ли от север? Приличаш на северноиндиец.“

По-късно разбрах, че се казва Фрамджи и че притежава кино в Мадрас.

„Да, така е“ — отговорих.

„Не пристигна ли току-що? — попита той, отбелязвайки, че се подготвям да напускам — Няма ли да останеш тук поне за няколко дни?“

Разказах му историята за това как се озовах в Тируванамалай и в заключение му казах: „Този човек пътува из страната и се саморекламира. Не искам да го виждам. Дойдох тук, защото той каза, че тук има човек, който може да ми покаже Бога. Ако този човек наистина има способността да ми покаже Бога, защо не го направи в моята къща в Пенджаб, когато дойде да ме види? Защо ме накара да бия целия този път до тук? Аз не се интересувам да виждам такъв човек.“

Фрамджи каза: „Не, не, ти грешиш. Той не е напускал този град през последните четиридесет и осем години. Това е или случай на погрешно идентифициране, или по някакъв начин, чрез силата си, той е

успял да се появи в Пенджаб, докато физическото му тяло е било тук. Веднъж някакво момиче от Америка дойде тук и разказа подобна история. Тези неща наистина се случват понякога. Сигурен ли си, че не си направил грешка?“

„Не — отвърнах, абсолютно сигурен в себе си — Разпознавам човека. Не съм направил грешка.“

„В такъв случай — отвърна той — моля те, остани. Аз ще те представя на управителя и той ще ти даде място за отсядане.“

Съгласих се с предложението му само защото беше възбудено любопитството ми. Нещо странно се беше случило и исках да разбера точно какво беше то. Имах намерение да се изправя лице с лице срещу Махарши насаме и да поискам обяснение за странното му поведение.

Скоро обаче разбрах, че той никога не давал лични срещи, затова аз реших вместо това да се опитам да го видя, когато голямата стая, в която той виждаше посетителите, беше относително празна.

Обядвах в ашрама. В края на храненето Махарши се върна в стаята си заедно със своя придружител. Никой друг не го последва. Не знаех, че имало неофициално правило посетителите да не ходят да го виждат между 11:30 и 14:30 ч. Управителят бил решил, че Махарши се нуждае от почивка за няколко часа след обяд, но тъй като Махарши не спазвал правила, които пречели на хората да идват да го виждат, бил постигнат компромис. Вратите му оставали отворени, но всички посетители и поклонници били енергично убеждавани да не ходят да го виждат през тези часове. Без да знам това, аз последвах Махарши в стаята му, мислейки си, че това е най-доброто време за лична среща.

Придружителят на Махарши, човек на име Кришнасвами, се опита да ме разубеди. „Не сега — каза той — Върни се в 14:30 ч.“ Махарши дочу разговора и каза на Кришнасвами, че мога да вляза и да го видя.

Приблжих се към него настроен войнствено. „Вие ли сте човекът, който дойде да ме види в дома ми в Пенджаб?“ — попитах аз. Махарши запази мълчание.

Опитах отново. „Вие ли дойдохте в къщата ми и ми казахте да дойда тук? Вие ли сте човекът, който ме изпрати тук?“ Отново Махарши не направи никакъв коментар.

Тъй като той не желаше да отговори на нито един от тези въпроси, аз пристъпих към основната цел на моето посещение.

„Виждали ли сте Бога? — попитах — И ако сте, можете ли да ми дадете възможност да Го видя? Готов съм да платя всякаква цена, дори и живота си, но вашата част от сделката е, че трябва да ми покажете Бога.“

„Не — отговори той — не мога да ти покажа Бога нито да ти дам възможност да видиш Бога, защото Бог не е обект, който може да бъде видян. Бог е субектът. Той е наблюдателят. Не се занимавай с обекти, които могат да бъдат видени. Открий кой е наблюдателят.“ Той също така добави: „Само ти си Бог“, сякаш за да ме укори, че търся един Бог, който е извън мен и отделен от мен.

Неговите думи не ме впечатлиха. Струваха ми се, че те са просто още едно извинение, което да добавя към дългия списък с извинения, които бях чувал от свамита из цялата страна. Той беше обещал да ми покаже Бога, но сега се опитваше да ми каже, че не само, че той не може да ми покаже Бога, но и че никой друг не може. Аз бих отхвърлил него и думите му без повече да се замислям, ако не беше едно преживяване, което имах веднага след като той ми каза да открия кое е това „аз“, което иска да види Бога. В края на думите си той ме погледна и като се втренчи в очите ми, цялото ми тяло започна да трепери и да се тресе. Тръпка от нервна енергия прониза тялото ми. Нервните ми окончания се чувстваха сякаш танцуват, а косата ми настръхна. Вътре в себе си аз станах осъзнат за духовното Сърце. Това не е физическото сърце. Това е по-скоро източникът и подкрепата на всичко, което съществува. Вътре в Сърцето видях или почувствах нещо като затворена пъпка. Беше много лъскава и синкава. Под погледа на Махарши и аз, бидейки в състояние на вътрешна тишина, усетих как тази пъпка се отваря и разцъфва. Използвам думата „пъпка“, но това не е точно описание. По-правилно би било да се каже, че нещо, което се усещаше като пъпка, се отвори и разцъфна в мен в Сърцето. И когато казвам „Сърце“, нямам предвид, че разцъфването се случи на определено място в тялото. Това Сърце, това Сърце на моето Сърце, не беше нито вътре, нито извън тялото. Не мога да дам по-точно описание на случилото се. Всичко, което мога да кажа, е, че в присъствието на Махарши, и под неговия поглед, Сърцето се отвори и разцъфна. Това беше едно изключително преживяване, такова, каквото никога не бях имал преди. Не бях дошъл да търся каквото и да е преживяване, затова то напълно ме изненада, когато се случи.

Само веднъж съм чувал Пападжи да говори за това забележително преживяване. Това беше в отговор на следния въпрос, който му зададох:

„Рамана Махарши понякога казва, че има много малка дупка в духовното Сърце. Той казва, че в сахаджа [естественото, напълно просветлено] състояние тя е отворена, но в други състояния е затворена. Твоето сърце по този начин ли се отвори в присъствието на Бхагаван [Махарши]? Бхагаван също така веднъж казва, описвайки процеса на просветление, че «обърнатото надолу Сърце става обърнато нагоре и остава като Това». Ти имаше ли някакво подобно преживяване?“

Пападжи продължава:

Макар че бях имал изключително силно преживяване в присъствието на Махарши, неговото изказване „Само ти си Бог“ и съветът му „открий кой е наблюдателят“ не ме привличаха силно. Склонността ми да търся един Бог вън от мен не беше прогонена нито от думите му, нито от преживяването, което бях имал с него.

Мислех си: „Не е хубаво да бъдеш шоколад. Аз искам да вкусвам шоколада.“ Искях да оставам отделен от Бога, за да мога да се наслаждавам на блаженството от обединението с Него.

Когато поклонниците влязоха същия следобед, аз гледах на всички тях с доста предубедено око на фанатичен Кришна бхакта. Доколкото можех да видя, те просто си седяха тихо и не правеха нищо. Помислих си: „Изглежда тук никой не напява името на Бога. Нито един човек няма *мала* [броеница], с която да прави *джапа*. Как могат те да се смятат за добри поклонници?“ Моите възгледи за религиозна практика бяха доста ограничени. Всички тези хора може да са медитирали, но моето мнение беше, че те всички си губеха времето.

Прехвърлих критичния си поглед върху Махарши и възникнаха подобни мисли.

„Този човек трябва да дава добър пример на своите поклонници. Той си седи мълчаливо и не дава никакви беседи върху Бога. Изглежда, че самият той не напява името на Бога, нито пък фокусира вниманието

си върху Него по някакъв начин. Тези ученици седят наоколо и са мързеливи, защото самият Учител седи там и нищо не прави. Как би могъл този човек да ми покаже Бога, когато самият той не проявява интерес към Него?“

С подобни мисли, въртящи се в ума ми, не след дълго аз създадох чувство на отвращение както към Махарши, така и към хората, които го заобикаляха. Все още имах известно свободно време преди да трябва да се явя за работата в Мадрас, но не исках да го прекарвам с всички тези духовно мързеливи хора в ашрама. Заминах за другата страна на Аруначала, на няколко километра, намерих хубаво тихо място в гората от северната страна на хълма и се установих там, за да си правя моята Кришна *джана*, сам и необезпокояван.

Останах там за около седмица, потопен в моите поклоннически практики. Кришна често се появяваше пред мен и ние прекарвахме много време играейки заедно. В края на този период почувствах, че е време да се върна в Мадрас, за да се подготвя за новата си работа. На излизане от града направих още едно посещение в ашрама, отчасти, за да се сбогувам, и отчасти, за да кажа на Махарши, че не се нуждая от неговата помощ, за да видя Бога, защото аз Го виждах всеки ден със собствените си усилия.

Когато се явих пред него, Махарши попита: „Къде беше? Къде живееш?“

„От другата страна на планината“ — отвърнах.

„И какво правеше там?“ — попита той.

Той ме беше насочил към моята реплика.

„Играех си с моя Кришна“ — казах аз с много самодоволен тон.

Бях много горд с постижението си и се чувствах превъзхождащ Махарши, защото бях абсолютно убеден, че Кришна не му се беше явявал през този период.

„О, така ли? — коментира той, изглеждайки изненадан и заинтригуван — Много добре, много хубаво. Виждаш ли Го сега?“

„Не, сър, не го виждам — отговорих — Виждам Го само когато имам видения.“

Все още се чувствах много доволен от себе си, усещайки, че на мен са ми били дадени тези видения, докато на Махарши не.

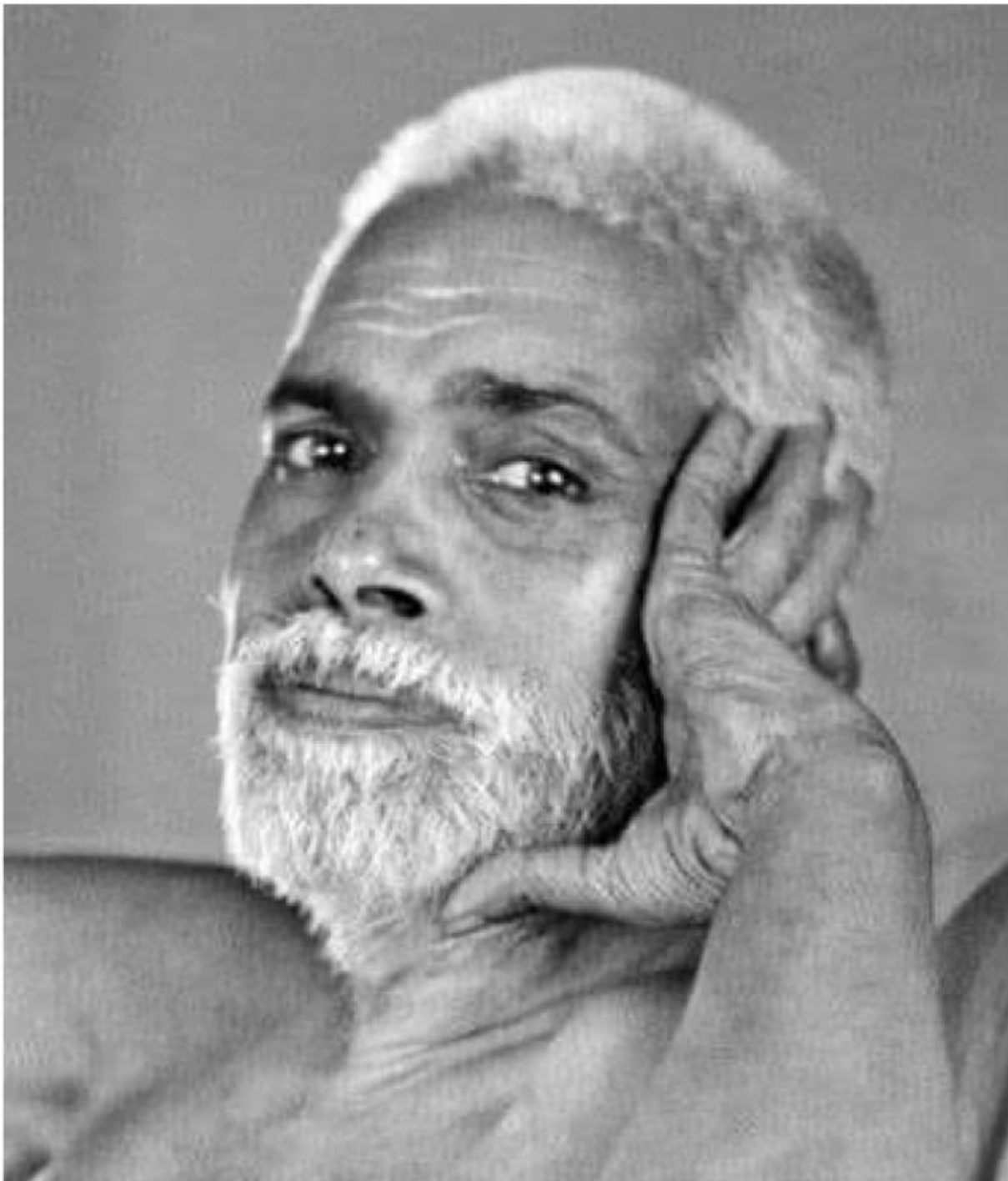
„Значи Кришна идва и си играе с теб, а след това изчезва — каза Махарши — Каква е ползата от Бог, който се появява и изчезва? Ако

Той е истински Бог, Той трябва да бъде с теб през цялото време.“

Липсата на интерес у Махарши към моите визуални преживявания ме разколеба малко, но не до такава степен, че да съм готов да се вслушам в съветите му. Той ми казваше да се откажа от търсенето на външен Бог и вместо това да открия произхода и идентичността на този, който иска да Го види. Това беше твърде много за мен, за да го преглътна. Цял живот на преданост към Кришна ме бяха направили неспособен да си представя духовното търсене по друг начин, освен този, на търсене на един физически Бог.

Въпреки че съветите му не ми харесваха, все пак имаше нещо в Махарши, което ме вдъхновяваше и привличаше. Помолих го да ми даде мантра, надявайки се по този начин да получа неговото одобрение за моя собствена форма на духовност. Той отказа, въпреки че по-късно, когато се бях върнал в Мадрас, той наистина ми даде такава по време на сън. После го попитах дали би желал да ми даде *саняса*, тъй като няха голямо желание да приема новата си работа в Мадрас. Бях я приел само защото тя ми беше дала начин да дойда да видя Махарши. Той отказа също и тази молба. Тъй като, според моето недоволно мнение, не бях получил от Махарши нищо друго, освен едно добро преживяване и няколко лоши съвета, аз се върнах в Мадрас, за да поема новата си работа.

Намерих хубава къща, в която да живея, достатъчно голяма, за да настаня семейството си, и започнах моята работа. Самата работа не ме интересуваше много, но я вършех съвестно и давах най-доброто, на което съм способен, защото имах жена и деца, които да издържам. Всичкото ми свободно време и енергия бяха посветени на общуването с Кришна. Направих стая за *пуджа* в къщата си, като информирах жена си, че когато съм в нея, никога не бива да ме безпокоят. Всяка сутрин в 2:30 ч. аз ставах и започвах своето четене и напяване. Понякога четях различните истории за Кришна или *Упанишадите* или *Гитата*, но най-вече правех *джапа* на името. Синхронизирах *джапата* с дишането си. Изчислявайки, че вдишвам около 24 000 пъти на ден, реших, че трябва да повтарям името на Бога поне веднъж за всеки дъх, който съм поел. Аз култивирах идеята, че всеки дъх, който съм поел и който не е използван за произнасяне на божие то име, е пропилян. Намерих това за сравнително лесна цел за постигане.

Снимка на Рамана Махарши, направена в средата на 40-те години, периодът, когато Пападжи е посещавал Шри Раманасрамам. Макар че има стотици оцелели фотографии на Рамана Махарши и неговите поклонници, никоя от тях не включва Пападжи. Аз не успях да намеря никакви снимки на Пападжи, направени през периода 1942 — 1948 г.

Тогава ми хрумна мисълта: „Имаше години в живота ми, когато не бях напоявал името изобщо. Всички тези вдишвания бяха пропиляни. Ако увеличи рецитациите си до 50 000 на ден, аз мога да компенсирам всички тези вдишвания, които пропилях, когато бях млад.“ Скоро постигнах тази нова цел, като през цялото време успях да синхронизирам напояването с някаква част от дъха.

Стоях в стаята си за *пуджа*, напоявайки името, от 2:30 ч. през нощта до 9:30 ч. сутринта, а след това тръгнах да отивам в офиса, защото работата там започваше в десет. Винаги си вземах моята *мала* с мен на работа. Докато вървах до трамвайната спирка или седях в трамвая по пътя към офиса, аз продължавах с моята *джана*. Даже по време на работа, аз тайно си превъртах *джана мала*, ако нямаше нещо друго, което да изисква моето внимание. Имаше храм на Кришна в Рояпета, който беше близо до моята къща. Често ходех там сутрин и вечер, на отиване и връщане от работа. В края на всеки работен ден се връщах вкъщи, заключвах се отново в стаята си за *пуджа* и продължавах да напоявам името на Кришна, докато дойде време за сън. Аз също така спях в стаята за *пуджа*, като по този начин ефективно се откъсвах от всякакво взаимодействие със семейството си. Даже спрях да говоря с тях.

След известно време в Мадрас, Пападжи имал видение, което го принудило да преоцени предишните си предубедени изводи за Махарши:

От детството си, от около шестгодишна възраст, аз бях влюбен в Кришна. Знаех за Кришна *бхактите* и как те се държат, но никога не бях чувал за светци, които просто си седят тихо. В Пенджаб хората показваха своята преданост, като пеят *бхаджани*, а не като си седят тихо. На този фон, аз не оцених правилно това, което видях, когато за първи път срещнах Махарши.

При първото си посещение аз имах някои добри преживявания и се чувствах привлечен от Махарши по някакъв начин, но нямах много любов към него. Нито пък му вярвах.

Един ден, обаче, всичко това се промени. Самият Махарши се появи пред мен в Мадрас и каза: „Само *бхакти*^[1] към Кришна е истинска. Само *бхакти* към Кришна е истинска.“ По това време аз

знаех, че той никога не напуска Тируванамалай, по каквато и да е причина, така че трябваше да приема, че това е някакво видение.

Върнах се в Тируванамалай, за да получа потвърждение на това проявление. Искях да го попитам дали той наистина се беше явил пред мен и беше казал тези неща за *бхакти* към Кришна. Аз имах известно несъгласие с него при първото си посещение и това несъгласие някак си се беше заклешило в съзнанието ми. Ако някой винаги е съгласен с теб, ти не мислиш много за него. Но ако си се карал с някого, този човек и кавгата, която сте имали, винаги изплуват в съзнанието ти. Това се случваше с мен в Мадрас. Често ми идваха мисли за Махарши, защото аз не бях съгласен с неговите възгледи за Бога.

Отидох обратно в Раманасрамам и попитах Махарши: „Вие ли сте човекът, който ми се яви в Мадрас и ми каза: «Само *бхакти* към Кришна е истинска.»?“ Той чу въпроса ми, но не ми даде отговор.

Докато чаках отговор, дойде група поклонници от Вриндаван. Те бяха на обиколка на места за поклонение в Юга. При посещението си в Тирупати те били чули, че в Тируванамалай има един свами, който си заслужава да бъде посетен. И така, те всички дойдоха, за да получат *даршан*. Водачът на групата подари на Махарши картина на Кришна, който свири на флейта за Радха. Беше красива картина. Докато Махарши гледаше картината, по бузите му започнаха да се стичат сълзи. Когато имаш силна преданост към Кришна, лесно можеш да различиш други предани, които имат същата страст. Аз можех да видя, че това са истински сълзи на преданост и че те идват от сърцето, а не от ума. Докато гледах как сълзите се стичат по бузите му, аз почувствах как те капеха в собственото ми Сърце. Това беше божествен душ, който изпълни Сърцето ми с любов. Той беше толкова щастлив, гледайки тази картина, и аз се почувствах толкова щастлив, като го гледах как той ѝ се възхищава.

Помислих си: „Този човек криеше своята преданост от мен. Той не обича да я показва публично, но сега аз разбрах тайната му. Той е точно толкова *бхакта*, колкото съм и аз.“

Птицата не може да лети без две крила. След това откровение аз видях, че Махарши се извисяваше върху двете крила на *бхакти* и *джнана* [преданост и трансцендентно знание]. От този момент нататък, моите съмнения се изпариха и аз имах огромна вяра в него.

При завръщането си в Мадрас, Пападжи продължил с интензивната си джапа, този път убеден, че е на прав път. Скоро след това той имал удивително видение:

Една сутрин, около 2:00 ч. през нощта, чух гласове пред вратата си. Знаех, че не може да е съпругата ми, защото ѝ бях дал строги инструкции да не ме безпокоят, докато съм в стаята си за *пуджа*. Тогава ми хрумна, че това може да са някои от роднините ми от Пенджаб, които да са ни дошли на гости. Влакът от Пенджаб обикновено пристигаше в Мадрас вечерта, но ми се струваше напълно възможно влакът да е пристигнал с няколко часа закъснение и пътниците едва сега да са успели да стигнат до къщата ни. Любопитството ми се възбуди и аз реших да отворя вратата, за да разбера кои са те. Представете си моето изумление, когато като отворих вратата, видях не група роднини, а сияещите форми на Рам, Сита, Лакшман и Хануман, стоящи отвън. Не можех да разбера какво правят там. Бях прекарал голямата част от живота си, призовавайки Кришна, никога не бях изпитвал голямо привличане към Рам или някакъв интерес към Него. Независимо от това, аз направих прострация пред всички тях с голямо възхищение и благоговение.

Втурнах се да събудя жена си, която спеше в съседната стая. „Събуди се! Събуди се! — извиках, разтърсвайки я енергично — Рам, Сита и Лакшман са ни дошли на гости. Отиди в кухнята и им пригответи нещо за ядене и пиене. Аз ще ги приема в стаята за *пуджа*.“

Тя ме погледна, сякаш съм луд. „Ти просто сънуваш — каза тя — Върни се в леглото и поспи. Сутринта трябва да ходиш на работа.“

„Не! Не! — настоях аз, издърпвайки я от леглото — Те наистина са там. Ела и виж сама ако не ми вярваш.“

Заведох я в стаята за *пуджа*, но тя не можа да види никой от тях. Аз ги виждах много ясно, но за жена ми те бяха невидими. Тя се върна в леглото, оплаквайки се от моите фантазии и халюцинации.

Когато отново бях сам с боговете, Сита вдигна дясната си ръка в жест на благословение и започна да говори.

„Ние сме дошли от Айодхия, за да те посетим, защото Хануман ни каза, че тук в Мадрас има един много велик Кришна *бхакта*.“

Погледнах към вдигнатата ѝ ръка, като периферно забелязвах всички линии, които бяха на дланта. Този образ трябва да се е запечатал

трайно в паметта ми, защото всеки път, когато си припомня това видение, аз ясно виждам всички линии на тази ръка, точно както бяха в деня, в който тя се появи пред мен. Телата им не бяха, доколкото можех да определя, нормални човешки тела, защото виждах през тях и смътно различавах това, което беше зад тях, но те всички бяха изключително красиви. След известно време забелязах, че Гаруда, гигантският орел, който служи като превозното средство на Вишну, стои отвън на верандата ми, прикрепен към колесница. Боговете заеха местата си в колесницата, която след това излетя и започна да се отдалечава. Гледах как се движи по небето, ставайки все по-малка и по-малка, докато пътуваше все по-далеч и по-далеч. Нямаше усещане за време докато всичко това се случваше, но предположих, че посещението беше продължило само няколко минути.

Затова бях изненадан да чуя жена ми да блъска по вратата и да казва: „Побързай, късно е! Ако не тръгнеш скоро, ще закъснееш за работа.“

Проверих часа и видях, че е почти 9:30. Видението трябваше да е продължило около седем часа. Тръгнах за работа, като божествените образи на моите нощни посетители все още се въртяха в съзнанието ми. Не споменах събитията през нощта на никого в офиса, защото бях възприел навика да свеждам разговорите си там до минимум. Говорех, когато трябваше да се свърши някаква работа. В останалото време пазех мълчание.

Изпитвах дълбоко чувство на благодарност към Хануман, за това че доведе Рам и Сита в дома ми. Няколко дни по-късно реших да изразя своята благодарност по осезаем начин, като направя поклонение в Читракют, мястото, където Рам и Сита бяха прекарвали годините си на изгнание от Айодхия.

Скоро след това си взех отпуск от работата си и направих дългото пътуване до Читракют. При пристигането си отседнах в Калкута Дхарамсала, близо до река Мандакини. Не бях ходил там преди, затова не знаех какво да правя и къде да отида. В първия си ден просто излязох на разходка с намерението да се изкъпя в реката.

Когато излизах от реката, забелязах един мъж застанал на брега, облечен в старо скъсано *дхоти* и *курта*. Той ме попита много любезно дали може да ме заведе на *парикрама* на Камад Гири [обиколка на Хълма Камад].

Не отговорих, защото предварително вече бях решил да не говоря по време на престоя си в Читракют. Бях си обещал, че ще пея само името Рам. Бях решил и да постя през цялото време докато съм там. Направих знак на натрапника да си отиде. С различни жестове и сигнали му показвах, че искам да бъда оставен на мира, че не говоря и че не искам помощта му, когато правя *парикрама*.

Необезсърчен от моя отказ, той предложи да ми прочете *Рамаяна*, докато правим *парикрама*. Това събуди любопитството ми, тъй като никога преди не бях чувал *Рамаяна* да се напява. Бях направил по-голямата част от духовното си четене в Пенджаб, когато бях малък. Там *Рамаяна* не беше налична на никой от езиците, които можех да чета добре, така че никога не си бях правил труда да преглеждам книгата. Повечето от книгите, които бях виждал в Пенджаб, бяха отпечатани на урду, езикът на съдилищата в щата. Аз знаех урду добре, но по онова време не бях изучавал достатъчно хинди или санскрит, за да прочета творбата на тези езици.

Наруших обета си за мълчание, защото си помислих, че би било добра идея да видя всички свети места докато този човек напява *Рамаяна*. Казах му, че с удоволствие ще слушам неговото напяване, ако той се съгласи с няколко условия, които ще поставя. Първо, казах, той не бива да ме води в нито един от храмовете. Аз все още си мислех, че той е туристически гид, който ще получава комисионна от свещениците в различните храмове, в които ме заведе. Големите места за поклонение са пълни с такива хора. Второто условие беше, че той не трябва да говори с мен изобщо. Можеше да напява *Рамаяна*, но иначе трябваше да пази мълчание. Той се съгласи и с двете ми условия.

Започнахме разходката си. Помолих го да върви няколко крачки пред мен, защото не исках да бъда безпокоен по никакъв начин. Той започна рецитацията си със сладък мелодичен глас. Аз все още вярвах, че той беше излязъл да печели пари от мен, но бях много впечатлен от начина, по който четеше текста. Всяка дума, която изговаряше, сякаш потъваше в сърцето ми и оставаше там. Увеличих скоростта си, за да го настигна, защото исках да видя от коя част на книгата рецитира той. За моя изненада видях, че по бузите му се лееше постоянен поток от сълзи. Той бе толкова трогнат от думите, че беше в състояние на екстаз.

Думите, проникващи в сърцето ми, и силната емоция, с която бяха изговаряни, ми повлияха по същия начин. Косата ми започна да

настръхва, тялото ми започна да трепери и започнах да се задушавам от собствените си сълзи.

След няколко километра той се спря до един стар кладенец и ми каза да пийна малко вода. Аз не исках да пия нищо.

Обясних му: „Никога не пия вода и не ям храна докато правя *парикрама*. Обичаят не е такъв.“

„Това е много свещена вода — каза моят гид — Това място се нарича Бхарат Куп. Самият Бхарат е пил вода тук. Трябва да пийнете малко.“

Предадох се и отпих една глътка. Някак си, в негово присъствие, обетите ми да не ям, пия и говоря, не изглеждаха толкова важни.

Правех разходката с боси крака. Пешеходната пътека беше покрита с тръни и макар че се опитвах внимателно да ги избягвам, накрая настъпих един голям, който се заби в петата на стъпалото ми. Извиках на моя гид, че трябва да спра за няколко минути, за да извадя тръна.

Седнах, докато той изтегли малко вода от един близък кладенец. Той пи от малка *лота* [канче], която носеше със себе си. След това кратко освежаване той продължи с мелодичното си напяване. Аз, междувременно, имах проблеми с тръна си. Не можех да го извадя от стъпалото си. Когато моят гид видя, че нямам голям успех, той взе друг трън от земята, хвана стъпалото ми в ръката си и внимателно извади тръна.

След това той извади от кърпата си два огромни *ладу* [сферични сладкиши]. Те трябва да са тежали по около 1 кг всеки. Видът им възбуди разни усещания в стомаха ми. Въпреки че си бях обещал, че няма да ям по време на пътуването си, перспективата да ям тези *ладу* ме накара да променя решението си.

Започнах да ям, но този *ладу* беше твърде голям за мен. Не мисля, че изядох повече от половината му. Увих остатъка в кърпата му и му го върнах. Ние станахме и продължихме разходката си. Отне ни осем часа, за да завършим *парикрамата* и да се върнем на мястото, от което бяхме тръгнали по-рано същата сутрин.

След като пътешествието ни приключи, аз забелязах една сладкарница близо до брега на реката. Исках да дам нещо на пандита, защото бях много доволен както от компанията му, така и от искреното му напяване. Помолих го да изчака няколко минути, докато отида до

магазина да купя някои неща. Купих 2 кг сладкиши в кутия и пъхнах 51 рупии под връвта обвързваща кутията. Поставяйки моя подарък пред него, аз направих прострация и му изразих своята благодарност. За моя голяма изненада, той отказа да го приеме. Тъй като през цялото време предполагах, че той ме е водил около светите места в очакване на възнаграждение, аз просто предположих, че той иска още пари. Сумата, която бях предложил, беше много щедро дарение за онези дни, затова отказах да добавям повече.

„Няма да ти дам повече — казах — Това, което предложих, е повече от достатъчно за услугите, които ми оказа.“

Бях малко разочарован, че той не прие предложението ми, защото си бях създал добро мнение за него.

Той поклати глава. „Никога не приемам пари от хора, които придружавам около този хълм. Аз не съм туристически гид. Тук съм, за да помогна на всички добри *бхакти* на Рам, които намеря тук. Правя го от любов към Рам, а не заради пари.“

„Е — казах аз — поне взemi парите за семейството си. Ако не ги приемаш като личен подарък, можеш поне да ги вземеш у дома и да ги дадеш на семейството си.“

Той отново отказа, като каза, че никога не взимал пари от *бхакти* на Рам за услугите си.

Отказът му ме накара да го погледна дълго и изпитателно. Не можех да схвана какво правеше той на такова място. За първи път забелязах, че очите му са с необичайна форма. Човешките очи имат форма на бадем. Неговите изглеждаха по-кръгли. Никога по-рано не бях виждал очи с такава форма.

Тогава ми хрумна мисълта: „Това са очите на маймуна, а не на човешко същество. Никой нормален човек не изглежда така.“

Не му казах това. Не е учтиво да кажеш на някого, с когото току-що си прекарал няколко приятни часа, че прилича на маймуна. Продължих да изучавам лицето му, докато изведнъж осъзнах, че има нещо познато в него.

„Това прилича на човека, който ме посети в Мадрас, когато доведе Рам и Сита в дома ми. Възможно ли е това да е самият Хануман? Хануман ли дойде при мен и ме разведе около това свято място?“

Не изговорих това на глас; това беше просто мисъл, която мина през ума ми.

Веднага моят водач възкликна през смях: „Смятате ли, че съм Хануман?“

После той плесна с ръце с някакво детско веселие и изчезна яко дим във въздуха. В този момент със сигурност знаех, че съм прекарал деня с Хануман и че той ми беше напявал *Рамаяна* и ме беше придружавал около това свещено място. Първата ми мисъл беше по-скоро на съжаление, отколкото на щастие. Искаше ми се да бях знаел това докато се разхождахме и да бях запазил част от *ладуто*, който ми беше дал, вместо да му го върна.

Аз седях там цялата нощ, неспособен да заспя. Просто бях твърде развълнуван, за да направя нещо друго, освен да си спомням с изумление събитията от изминалия ден.

Останах в Читракют за още седем дни, но така и не срещнах Хануман повече. Беше ми дадена двадесетдневна отпускат от офиса ми в Мадрас, така че нямаше нужда да бързам обратно. През останалите дни посетих други известни места в района: Ашрам Анасуя Атрея, пещерния храм Гупт Годавари, Хануман Дхара и Сита Расой в Сила. Също така останах в Тулси Гат за няколко часа. Това е мястото, където Свами Тулсидас е написал *Рамчаритманас*. Говори се, че той е пеел *Рамаяна* с такъв ревностен плам, че самият Рам е идвал да я слуша. Има една поговорка, възникнала от този случай:

*Читракют ке гхат пар бхай сантан ки бхир,
Тулсидас чандан гхисе тилак дейт Рагхубир.*

Това означава: „На *гхата*^[2] на Читракют, светците се събират, за да слушат беседата. Тулсидас прави сандалова паста, докато Рам нанася *тилак*^[3] върху челата на поклонниците.“

В един от дните на посещението си, се изкъпах във водопада близо до Хануман Дхара. Докато си тръгвах и вървах по пътеката, някои от поклонниците, които срещнах, ми казаха, че трябва да ги придружа до Сита Расой. Това е кухнята на Сита, където някога се е хранила. Отидох там с тях и веднага бях привлечен от едно растение тулси, което растеше там. Когато се приближих до него, за да го разгледам по-отблизо, видях самата Сита да се материализира и да

предлага вода на растението. Тя го обиколи, изпълнявайки *парикрама*, а после изчезна също толкова мистериозно, както се бе появила.

Върнах се в Мадрас в щастливо настроение. Това беше едно много успешно пътуване за мен.

Макар че виденията на Рам, Сита и Хануман били изпълващи с блаженство и благоговение, те предизвикали необичаен страничен ефект: Пападжи установил, че повече не може да напява името на Бога.

Когато се опитах да възобновя напяването си, установих, че не мога да повтарям името на Кришна повече. Някак си, умът ми отказваше да сътрудничи. Също така, не можех да чета нито една от духовните си книги. Умът ми, освободен от мисли и тих, отказваше да се концентрира върху или да обърне внимание на който и да е от духовните обекти, които се опитвах да поставя пред него. Всичко това беше много озадачаващо. В продължение на четвърт век божественото име течеше без усилие в ума ми; сега не можех да го произнеса даже веднъж.

Отидох да видя Свами Кайласананда, ръководителя на Мисията Рамакришна в Мадрас, и му казах, че вече не мога да повтарям името. Обясних, че от години напявам Божието име и че съм чел и много духовни книги. Сега, казах му, независимо колко силно се опитвам, умът ми не се съсредоточва върху нищо свързано с Бога.

Свами Кайласананда отговори като ми каза, че това е, което християнските мистици наричат: тъмната нощ на душата. Това е етап в *садхана*, каза той, в който практикуващият открива, след години усилия, че практиката изведнъж става много трудна или безрезултатна. След като ме помоли да не се отказвам от опитите, той ми каза да дойда да присъствам на редовните сатсанги, които се провеждат в Мисията, защото чувстваше, че в такава атмосфера може би ще ми е по-лесно да възобновя мислите си за Бога. Не намерих съвета му за много задоволителен. Никога не се върнах, нито пък посетих никакви събрания. Отидох при няколко други известни свамита в Мадрас, но всички те ми казаха горе-долу същото: „Не се отказвай да опитваш,

присъствай на нашите сатсанги и сме сигурни, че проблемът скоро ще изчезне.“

Никога не присъствах на никоя от тези срещи, отчасти защото имах ниско мнение за съветите и отчасти защото не смятах, че тези хора са квалифицирани да ме съветват. Макар че можех да видя, че те са доста добри *садха*ци [духовни практикуващи], аз също така чувствах, че те не бяха имали пряко преживяване на Бога — преживяване, което според мен би ги направило по-квалифицирани да дават оценка на моя случай.

Пападжи също се обърна към Свами Вималананда в Милапор и Свами Нитянанда, който тогава бил президент на Гаудия Мат в Мадрас, и разговарял с тях за проблема си. И двете срещи били незадоволителни.

Мислите ми отново се насочиха към Махарши в Тируванамалай.

„Този човек — помислих си аз — дойде чак до Пенджаб под някаква форма, появи се на вратата ми и ме насочи да дойда да го видя в Тируванамалай. Отидох там и имах много добро преживяване, когато седнах с него. Този човек трябва да е квалифициран да ме съветва. Той също така ми се появи и в Мадрас. Трябва да има силна връзка между нас, за да се появи той два пъти по този начин. Ще отида там и ще видя какво ще каже.“

На следващия уикенд трябваше да имам половин ден почивка в събота следобед. Неделя, разбира се, беше почивен ден всяка седмица. Взех влака в събота и се отправих още веднъж към залата, където седеше Махарши. Както при първото ми посещение, аз чувствах, че въпросът ми е личен, затова потърсих друга възможност да говоря с него, когато няма никой друг наоколо. Прибягвайки до същата хитрост, която бях използвал при първото си посещение при Махарши, аз отидох да го видя след обяд. Знаех, че тогава залата ще бъде празна. Както при предишното ми пътуване, придружителят се опита да ме убеди да се върна по-късно, но отново Махарши се намеси и ми даде разрешение да вляза и говоря с него.

Седнах пред Махарши и започнах да му разказвам моята история.

„В продължение на двадесет и пет години повтарям името на Кришна. До неотдавна успях да правя по 50 000 повторения на ден. Също така четях много духовна литература. Тогава Рам, Сита, Лакшман и Хануман се появиха пред мен. След като те си тръгнаха, аз не можех да продължа с практиката си. Не мога да повтарям името повече. Не мога да чета книгите си. Не мога да медитирам. Чувствам се много утихнал вътрешно, но вече нямам никакво желание да насочвам вниманието си към Бога. Всъщност, не мога да го направя, дори и да се опитвам. Умът ми отказва да се занимава с мисли за Бога. Какво се случи с мен и какво трябва да правя?“

Махарши ме погледна и попита: „Как дойде тук от Мадрас?“

Аз не виждах смисъла на въпроса му, но учтиво му казах отговора: „С влак.“

„И какво се случи, когато пристигна на гарата в Тируванамалай?“ — попита той.

„Е, аз слязох от влака, предадох билета си и наех една волска двуколка да ме закара до ашрама.“

„И когато стигна ашрама и заплати на шофьора на двуколката, какво се случи с двуколката?“

„Тя си замина, вероятно се върна в града“ — казах аз, без още да разбирам накъде води тази поредица от въпроси.

След това Махарши обясни накъде бие.

„Влакът те закара до твоята дестинация. Ти слезе от него, защото повече нямаше нужда от него. Той те беше довел до мястото, до което искаше да стигнеш. По същия начин и с волската двуколка. Ти слезе от нея, когато тя те докара до Раманасрамам. Повече нямаш нужда нито от влака, нито от двуколката. Те бяха средство да те докарат тук. Сега ти си тук, те не ти трябва за нищо.“

Това е, каквото се е случило с твоето напяване. Твоята *джапа*, твоето четене и твоята медитация те докараха до твоята духовна дестинация. Ти повече не се нуждаеш от тях. Ти самият не си се отказал от практиките си; те самите са те напуснали, защото са изпълнили целта си. Ти си пристигнал.“

После ме погледна съсредоточено. Можех да почувствам как цялото ми тяло и ум се измиваха от вълни на чистота. Те се пречистваха от мълчаливия му поглед. Можех да почувствам как той гледа съсредоточено в моето Сърце. Под този пленяващ поглед, усетих как

всеки атом на тялото ми се пречиства. Сякаш за мен се създаваше едно ново тяло. Течеше процес на трансформация — старото тяло умираше, атом по атом, а на негово място се създаваше ново тяло. Тогава, изведнъж, разбрах. Разбрах, че този човек, който ми беше говорил беше, в действителност, това, което вече бях, това, което винаги съм бил. Имаше внезапен ефект на разпознаване, когато станах осъзнат за Себето. Използвам думата „разпознаване“ умишлено, защото веднага след като ми беше разкрито преживяването, аз знаех, непогрешимо, че това е същото състояние на мир и щастие, в което бях потопен като шестгодишно момче в Лахор, в случая, когато отказах да приема напитката от манго. Мълчаливото втрещване на Махарши отново ме установи в това първично състояние. Желанието да търся външен Бог умря в прякото познаване и преживяване на Себето, което Махарши ми разкри. Не мога да опиша какво точно беше или е преживяването, защото книгите са прави, когато казват, че думите не могат да го предадат. Мога да говоря само за периферни неща. Мога да кажа, че всяка клетка, всеки атом в тялото ми скочиха в повишена будност, защото всички те разпознаха и преживяха Себето, което ги оживява и поддържа, но самото преживяване не мога да опиша. Знаех, че духовното ми търсене категорично бе приключило, но източникът на това знание винаги ще остане неописуем.

Станах и направих прострация пред Махарши в знак на благодарност. Най-накрая бях разбрал какви бяха и са неговите учения. Той ми беше казал да не се привързвам към никакъв физически бог, защото всички форми са нетрайни. Той можеше да види, че основните ми пречки бяха красивата форма на бога и любовта, която изпитвах към него. Беше ме посъветвал да игнорирам появата на тези краткотрайни богове и вместо това да изследвам природата и източника на този, който иска да ги види. Той се беше опитал да ме насочи към това, което е реално и постоянно, но аз глупаво и арогантно не бях обърнал никакво внимание на съвета му.

Обръщайки се ретроспективно назад във времето, сега можех да видя, че въпросът „Кой съм аз?“ беше единственият въпрос, който трябваше да си задам години преди това. Аз бях имал пряко преживяване на Себето, когато бях на шест, но не го бях оценил правилно или високо. Майка ми ме беше убедила, че това е преживяване на Кришна и по някакъв начин ми беше промила мозъка

да предприема търсене на външен бог, който според нея можеше да ми даде това единствено преживяване, което толкова много желаех. През целия си живот на духовно търсене бях срещнал стотици *садху*, свами и гуру, но никой от тях не ми беше казал простата истина, по начина, по който Махарши го беше направил.

Никой от тях не беше казал: „Бог е вътре в теб. Той не е отделен от теб. Ти сам си Бог. Ако намериш източника на ума като се запиташ «Кой съм аз?», ти ще Го преживееш в Сърцето си като Себето.“

Ако бях срещнал Махарши по-рано в живота си, ако бях слушал ученията му и ги бях приложил на практика, аз вероятно щях да си спестя години на безплодно външно търсене.

Трябва да направя още един коментар за величието на Махарши. В дните, които последваха видението ми на Рам, Сита и Хануман, аз обиколих целия Мадрас, търсейки съвет как да започна отново моето напяване. Свамитата, които видях там ми дадоха изтъркани набожни фрази, защото те не можеха да видят в Сърцето ми и в ума ми, по начина, по който Махарши можеше. Няколко дни по-късно, когато дойдох и седнах пред Махарши, той не ми каза да продължа да се опитвам, защото можеше да види че съм достигнал състояние, в което интензивното ми напяване никога не би могло да бъде възобновено отново. „Ти пристигна“ — каза той. Той знаеше в какво състояние съм, макар че аз самият не го разбирах. Той насочи своя божествен поглед към мен и чрез този единствен поглед на благодат той ми показва и ме накара да оценя високо това, което вече бях.

Истинският Учител гледа в ума ти и в Сърцето ти, вижда в какво състояние си, и дава съвети, които са винаги подходящи и уместни. Други хора, които не са установени в Себето, могат да дават само съвети, които се базират или на техния ограничен опит, или на това, което те са чули или прочели. Този съвет е често глупав. Истинският Учител никога няма да те подведе с лоши съвети, защото той винаги знае от какво имаш нужда и винаги знае в какво състояние си.

Махарши ме беше учил, че не бива да бягам след формите на богове като Кришна, защото те са краткотрайни. Макар че следвах съвета му откакто той ми показва кой съм аз, въпреки това образите на богове продължават да ми се появяват. Даже сега, десетилетия след като духовното ми търсене приключи, Кришна все още редовно ми се явява. Все още изпитвам голяма любов към Него винаги когато се появи, но

Той вече няма силата да ме кара да търся нещо извън моето собствено Себе.

Нека обясня. Когато бях малко момче си мислех, че тялото на Кришна е истинско, защото можех да го докосна. Сега знам, че това не е истинският критерий за реалността. Реалността е това, което винаги съществува и никога не се променя, и само безформеното Себе отговаря на тази дефиниция. Затова, гледайки ретроспективно в миналото мога да кажа, че когато бях момче, появата на Кришна в спалнята ми беше едно преходно, нереално явление, което беше възникнало в съзнанието — единствената реалност. Всички други появи на Кришна в моя живот могат да бъдат класифицирани по същия начин. Сега, пребивавайки като Себето, аз не мога да бъда измамен или заблуден от величието на боговете, даже от тези, които се появяват точно пред мен, защото знам, че каквато и сила или красота да изглежда, че имат, тя е илюзорна. Всичката сила и красота са вътре в мен, като мое собствено Себе. Вече нямам нужда да ги търся никъде другаде.

Последователността на събитията, които току-що очертах, произхожда главно от разказа публикуван в книгата „Интервюта с Пападжи“. Аз я представих на Пападжи преди публикуването ѝ и получих отговор, който гласеше: „Прегледах черновата на разказа изпратен от теб... Не намирам нищо за промяна. Благодаря ти.“

Въпреки че получих неговото одобрение за текста и въпреки че беше публикуван в тази форма, трябва да призная, че никога не бях напълно сигурен, че правилно съм описал различните срещи на Пападжи с Рамана Махарши. Имах на разположение няколко версии на живота му, някои от които противоречаха на другите. Ръкописът, който представих го смятах за предварителен проект. Аз просто събрах материала в реда, който изглеждаше най-смислен за мен, и му го представих за мнение. Обаче той го хареса толкова много, че го публикува, без да променя нищо. Не ми се наложи да се занимавам отново с несъответствията, докато не започнах работа по тази книга.

Основният проблем, що се отнася до мен, беше: „Кога Пападжи наистина става просветлен?“ В много случаи, когато е говорил за живота си и за връзката си с Рамана Махарши, Пападжи казва, че

неговото финално преживяване с неговия Учител е дошло при първото му посещение, след като Махарши му казва: „Каквото се появява и изчезва не е реално“. Всъщност, това беше версията, която той ми даде, когато го интервюирах в Ботаническите градини в Лакнау през 1993 г. Този разказ, публикуван също в книгата „Интервюта с Пападжи“, е версията, която той най-често разказва, когато бива помолен да опише момента на неговото просветление. Когато той ми разказа историята, това беше в отговор на моя въпрос: „Можете ли да опишете какво се случи в деня, в който най-накрая го получихте? Как се случи това?“

Не можех да видя как би могло това да бъде кулминацията на историята, тъй като той на няколко пъти е казвал, че е напуснал Махарши, за да се върне в Мадрас, защото не е бил доволен или от човека, или от ученията му. Също така, при завръщането си в Мадрас той започва интензивна практика на Кришна джапа — един курс на действие, който би изглеждал необясним ако се е случил след окончателно преживяване на просветление. Обаче, в интервю, което той даде в началото на 1995 г., той изглежда не мисли, че това е проблем:

Въпрос: Какво ви накара да продължите медитацията си върху Господ Кришна след първото си голямо преживяване с Махарши?

Отговор: Медитацията е винаги полезна, дори и след просветлението. Какво друго можеш да правиш тогава? Медитацията означава, че ти не се привързваш към нищо, което не е вечно.

Въпрос: Но накрая, вие не сте могли да правите тази медитация повече. След като Рам и Сита са ви посетили, вие не сте могли да медитирате отново върху Кришна.

Отговор: Ако аз повече не медитирам върху Кришна, това е само защото сега чувствам, че аз съм Той. По тази причина аз не се нуждаю да бъда Негов преданоотдаден, нито Той да бъде мой Господ. Ние сме едно и също.

Когато Пападжи говори за срещите, които е имал с различни индушки богове, тонът му е почиттелен и уважителен. Това

отношение е особено подчертано, когато говори за срещи с Рам, Кришна и Шива. Виденията, които е имал на тях, очевидно са му дали изключително омиротворяващи и блажени преживявания. От друга страна, той също така понякога казва, че тези богове не са просветлени същества, въпреки че имат огромна сила и присъствие. Това отношение е интересно, тъй като то дава различна перспектива за многото божествени видения, които е имал. Той казва, че тези богове не са се явявали пред него, за да го благословят с техния даршан. Напротив, те са искали неговия даршан, защото са знаели, че Пападжи е в по-високо състояние.

Пападжи дава повече подробности по тази тема в същото интервю, от което бяха взети предишните въпроси и отговори.

Въпрос: Защо боговете са дошли да ви посетят, докато вие интензивно сте припявали името на Кришна? Имам предвид случая в Мадрас, когато Рам, Сита и Лакшман са се появили пред вас.

Отговор: Човек, който е просветлен е по-висш от боговете. Защо? Защото боговете все още имат неосъществени желания. Виж историите на всички индуски богове. Те всички са привързани към красиви жени. Кришна е привързан към Радха, Рам към Сита, Шива към Парвати и т.н. Тези богове не са просветлени, защото не са се отказали от своите привързаности. За да премахнат привързаностите си, те идват да видят хората, които са просветлени.

Често разказвам една история за един просветлен мъдрец, който заспал под едно дърво. Когато се събудил, открил, че е заобиколен от богове от рая. Той попитал защо са дошли да го видят и ето какво казал един от тях:

„Ние дойдохме на твоя сатсанг. В рая няма сатсанг като този. Там никой не е просветлен.“

„Но аз спях — казал мъдрецът — Просто се бях вгълбил, спейки под едно дърво.“

„Знаем — казал богът — Но дори когато спиш, ние изпитваме такъв мир с теб, какъвто не можем да намерим никъде в рая.“

Ето как стоят нещата. Боговете може да имат страхотни сили и дълъг живот, но те не са намерили постоянния мир на просветлението.

Просветлението не е налично в рая. За да го получат, боговете трябва да се върнат на земята и да се преродят тук.

Има различни планове или светове, всеки от които има различен набор от същества. В така наречените висши сфери има богоподобни същества, а в долните светове има демонични, подобни на животни същества. Аз съм посещавал тези светове и лично съм виждал какво се случва там. Висшите сфери са красиви места. Телата на съществата, които живеят там, са полупрозрачни и красиви. Долните светове изглежда са пълни със странни, деформирани същества. Видях някои с грозни, осакатени тела: с едно око, с една ноздра и странно оформени туловища. Някои от тях бяха канибали, които изглежда живеяха като се ядяха един друг. Това беше ужасно място, така че не останах много дълго там.

След смъртта човек може да се прероди в който и да е от тези светове, но свободата, *мокша*, е налична само в този свят. Боговете могат да се наслаждават на небесните си светове в продължение на хиляди години, но накрая ще трябва да се преродят отново.

Твоят въпрос беше: „Защо тези богове се появиха пред мен?“ Отговорът е: „Те искаха окончателно освобождение и знаеха, че не могат да го получат в рая.“

Човек би си помислил, че въпросът кога Пападжи е станал просветлен, би могъл лесно да се разреши като го попитате директно. За съжаление, той обикновено отказва да приеме, че това е събитие, случило се в определен момент.

„Просветлението — казва той — не е нещо, което се случва във времето или в определен момент. Просветление е разбирането, че времето не е реално. То е едно разбиране, което надхвърля времето напълно. Просветлението и робството са концепции, които съществуват само докато съществува времето. Щом времето изчезне, тези понятия също изчезват.“

Въпроси за това дали дадени събития в живота му са се случили преди или след неговото просветление — един възможен начин да се определи кога се е случило — също клонят към това да се отхвърлят като неуместни, както същият интервюиращ е установил, когато се е

опитал да разбере какво точно се е случило при различните посещения на Пападжи в Раманасрамам.

Въпрос: Това се случи преди или след просветлението ви?

Отговор: Няма преди и няма след, защото това не е нещо, което зависи от времето. Нито мога да кажа даже: „Аз съм просветлен“. Никога не го казвам, защото това е просто още една концепция, към която да си привързан. Да кажеш „Аз съм просветлен“ означава, че човек приема, че има друго състояние, наречено „робство“ или „невежество“, и че човек може да преминава от едното в другото. Това също е концепция. Аз повече не приемам подобни концепции.

Аз не съм правил никакъв опит да притискам Пападжи по този въпрос, тъй като разрешаването на този проблем не зависи само от установяването на това, какво точно се е случило при първите му няколко посещения при Махарши. Истината, колкото и необичайно да изглежда, изглежда е, че Пападжи се е „събудил“ за истинската си природа на около шестгодишна възраст, в случая, когато е игнорирал напитката от манго в Лахор. От този момент нататък, казва той, преживяването винаги е било с него. Той не го е губил, за да си го върне по-късно в присъствието на Махарши; Махарши просто му е показал стойността на това, което вече е имал, и му е показал, че то е далеч по-ценно и постоянно от даршана на преходните богове. Попитах го за тази коренно различна версия на живота му, през юни 1995 г., по време на един от сатсангите му в Лакнау. Това започна със задаването на въпроси относно отговор, който той ми беше написал предходната година. Маркираният в по-тясна колона текст е моят първоначален въпрос и отговорът на него от Пападжи през 1994 г. Материалът, който е с нормална ширина, идва от обсъждането през юни 1995 г. на неговите по-ранни писмени бележки:

Дейвид: Това е твоят отговор на въпрос, който ти зададох миналия декември. Бих искал да ти задам още няколко въпроса в тази връзка:

Въпрос: Ти постоянно казваш, че не е възможно човек да има временно преживяване на Себето. Казваш: „Ако едно преживяване идва и си отива, това не е преживяване на Себето, защото Себето никога не идва и не си отива. Ако едно преживяване идва и си отива, то това трябва да е преживяване на ума.“

Обаче, когато говориш за преживяването, което си имал, когато си бил момче в Лахор, често казваш, че това е било пряко преживяване на Себето, което по-късно те е напуснало. Ти прекарваш двадесет и пет години опитвайки се да си го върнеш и когато получаваш последното си преживяване в присъствието на Махарши, казваш, че веднага си го разпознал като същото състояние, в което си бил, когато си бил на шест години. Не доказват ли събитията в собствения ти живот, че човек може да има временно преживяване на Себето?

Преди да прочете отговора си, Пападжи постави под въпрос някои от приетите предположения във въпроса:

Пападжи: В твоя въпрос ти казваш „преживяването, което сте имали, когато сте били момче в Лахор...“ е било „пряко преживяване на Себето, което по-късно ви е напуснало“. Изобщо не мислех за това по този начин. Първо, аз не знаех дали това беше преживяване изобщо. Без значение дали беше пряко или косвено. Що се отнася до мен, не бих могъл да кажа, че това беше преживяване изобщо.

Не знаех нищо за Себето; не знаех дали Себето е било там или не, и със сигурност не знаех нищо за преживяването му. Никога не бях чувал думи като *мокша*, знание, освобождаване и свобода, и ако ги бях чувал те не биха означавали нищо за мен.

После казваш: „Вие прекарвате двадесет и пет години опитвайки се да си го върнете и когато получавате последното си преживяване в присъствието на Махарши, вие казвате, че веднага сте го разпознали като същото състояние, в което сте били, когато сте били на шест години“.

Когато отидох при Махарши, аз видях много хора от цял свят, не само от Индия. Те седяха с него, разговаряха с него и се наслаждаваха на неговата компания. Защо бяхме там всички ние? Това беше, защото всички разпознахме нещо специално в този стар човек, нещо, което не можехме да намерим в никой друг човек. Отначало аз не го разпознах, но скоро той ми показа кой е и ме принуди да разпозная и призная неговото величие.

Имаше нещо в него, което ме привличаше. Скоро разбрах, че това „нещо“ приличаше на преживяването, което бях имал, когато бях на шест години. Но когато бях на шест, аз не оцених стойността му. Не знаех, че това преживяване, тази свобода, е нещо много рядко и че идва само при много малък брой хора по света. То дойде при мен, без да съм го търсил и аз не оцених истинската му стойност.

Ако предложиш на много малко дете избор между банкнота от сто долара и близалка, то ще избере близалката, а не парите, защото не знае стойността на парите. Не знае, че то може да си купи хиляда близалки с това парче хартия.

Когато бях на шест, аз нямах средствата да оценя преживяването. Правилното оценяване ми беше дадено едва по-късно от Махарши. Когато седнах пред него, аз най-накрая разбрах, че това ранно преживяване, което дойде при мен без никакво усилие, е скъпоценно бижу, чиято стойност никога не съм знаел преди.

Сега ще прочета отговора, който ти дадох преди няколко месеца и ще видя дали е същият:

Отговор: По времето, когато имах това преживяване на шестгодишна възраст, аз не му придадох никаква особена стойност. Мислех си, че всички имат това естествено състояние на мир, щастие и невинност от раждането нататък. Като дете бях щастлив и вярвах, че всички деца имат същото щастие като мен. През младостта си отидох да видя няколко светци в Пенджаб и в други части на страната. Едва тогава открих, че състоянието, в което се намирах аз, бе много различно от състоянието, в което се намираха други хора. Другите говореха и цитираха от книги, но нямаха никакво собствено преживяване.

Ето какво се случва, когато отидеш в който и да е ашрам. Някой важно изглеждащ свами ще чете някоя свещена книга, но думите, които чете няма да са негово собствено преживяване. Където и да отидеш — Ришикеш, Хардвар, Тапован — ще намериш свамита, които четат и дават лекции по текстове, за които нямат никакво пряко преживяване.

Можеш да намериш такива хора във всеки ашрам в Индия. Те могат да дават красиви лекции, но думите, които говорят идват от книгите, които са прочели, а не от тяхно собствено преживяване.

Когато отидох в Раманасрамам и срещнах моя Учител, открих, че този човек е доста различен от другите светци, които бях виждал. Когато го срещнах открих, че преживяването, което бях имал на шестгодишна възраст, беше същото, в което беше и самият Махарши. Но когато бях на шест, не го оценявах или не осъзнавах колко рядко е то. Когато бях на шест, то просто дойде при мен от само себе си. След като се срещнах с Махарши аз разбрах стойността му. Аз разбрах, че това е едно много рядко преживяване, което малко хора имат.

Във въпроса си ти казваш, че съм прекарал двадесет и пет години в опити да си го върна. По-правилно би било да се каже, че аз просто не можех да опиша какво преживявах. Причината беше, че то не може да се опише. Защото каквото и да се описва, то трябва да бъде обект на зрението, звука, докосването. Мирът и щастието, които преживях не можеха да се опишат или получат от каквато и да е дейност на ума. Това, което може да се опише във времето, трябва да бъде обект на миналото, а не на настоящето.

Преживяването, което имах на шестгодишна възраст, е постоянно. То е настоящето и аз винаги живея в него.

Само преживяванията на обекти могат да бъдат описвани. Едно умствено преживяване може да бъде описано, защото такова преживяване е обект, който е преживян от субект. Всички умствени преживявания са такива. Но това е отвъд ума, така че как би могло да се

опише? Как можеш да опишеш нещо, когато няма никакъв преживяващ?

Това преживяване никога не е било описвано. Никога не е било разказвано, никога не е било разкривано, никога преди не е било описвано в свещените писания. Каквото и да прочетете в свещените писания, то не е тази истина, не е това преживяване. *Упанишадите* и *Ведите* са пълни с чудесни истории и философии, но авторът Вияса е трябвало да признае най-накрая, че не е описал самата истина. Всичко, което той може да каже за тази последна истина, за това окончателно преживяване, е „*нетти-нетти*“, „не това, не това“.

Ако видиш една майка да целува детето си и да му се радва, как можеш да изпиташ това чувство на целуването и радостта, която следва, ако никога по-рано не си целувал никого? Какво ще каже тази жена, ако я попиташ какво е преживяването да целува собственото си дете? Мисля, че единственият честен отговор, който тя може да ти даде, е: „Имай си собствено дете и тогава сам ще разбереш какво е“. Ето това разбирам под „пряко преживяване“.

А какво ще кажеш за това преживяване, което е отвъд всички понятия на ума? То има едно специално качество. Ако се приближиш до човек, който има това пряко преживяване на истината, ти имаш чувството: „Има нещо около този човек, което ми дава спокойствие. Не мога да го опиша какво е, но определено го има.“

Тази сила, тази енергия, това преживяване ще те привличат и ще те карат да искаш да го преживяваш все повече и повече. Махарши имаше тази сила, но даже той не можеше да я опише. Той просто седеше тихо. Той даже не отговаряше на повечето въпроси, които му бяха задавани. За дълги периоди той игнорираше всички и всичко, просто седейки тихо с отворени очи, но без да вижда нищо. Но хората, които седяха там знаеха, че можеш да намериш мир, ако седиш в неговото присъствие. Ето защо около него се събираха хора от цял свят.

Дейвид: Ти изглежда казваш, че преживяването на мир, което си имал на шестгодишна възраст, никога не те е напускало. Ако това е така, защо не си бил доволен от него? Защо след това ти все още си търсил Бога извън себе си и защо си обикалял из Индия да търсиш Гуру, който да може да ти Го покаже?

Пападжи: Това беше поради моята невинност. Като дете ми беше казано, че мога да видя Бога със собствените си очи. Нямах причина да

не вярвам на подобни твърдения, защото Самият Кришна често се появяваше пред мен и играеше с мен.

Беседите, които майка ми ми даде ме убедиха, че тези видения са нормална част от духовния живот.

Тя казваше: „Нарасимха е видял Кришна и Му е говорил. Тулсидас е говорил директно на Рам, и Рам се появил пред него. Мирабай е говорила на Кришна, танцувала е с Него, пеела Му е и е играела с Него.“

Истории като тази бяха съвсем приемливи за мен, защото аз имах свои собствени преживявания как Кришна се появява и играе с мен. Играенето с боговете и обичането им все повече и повече са много пристрастяващи. Колкото повече го правех, толкова повече исках те да се появяват и да играят с мен. Станах пристрастен към *даршана* на Кришна до такава степен, че целият ми живот се въртеше около намирането на начини да Го накарам да ми се яви.

Това желание, Бог да ми се явява винаги когато поисквах, никога не беше напълно задоволено, затова започнах да търся учител или Гуру, който да е виждал Самия Кришна и да може да ми Го покаже. Искях да науча от такъв учител как да накарам Кришна да се появява винаги когато пожелаех да Го направя. Пропътувах Индия надлъж и нашир търсейки такъв човек, но никой не можа да ме задоволи.

Желанието ми да видя Бога ме отведе на много места. На всяко място задавах един и същ въпрос: „Можете ли да ми покажете Бога?“ Хората или ми се разгневяха, или се смееха на моята молба.

Но когато отидох да видя Махарши, получих съвсем различен отговор. Когато го попитах: „Виждали ли сте Бога? Можете ли да ми Го покажете?“ той просто запази мълчание. Той отказа да ми отговори. Аз не бях задоволен от неговото мълчание. Ако задам въпрос като този, отговорът би трябвало да бъде или да, или не. Аз бях гневен и отвратен, че той напълно беше игнорирал това, което за мен беше най-важният въпрос на света.

Отидох на другата страна на Аруначала и останах там за няколко дни, защото не исках да прекарвам повече време с Махарши и с неговите поклонници. В края на този период аз се отбих в ашрама, за да кажа на Махарши, че напускам града, за да започна нова работа в Мадрас. Придружителят му се опита да ме спре да вляза, защото беше

неразрешеното време на деня, но Махарши му махна с ръка и ме пусна да вляза в залата му.

Аз отново му зададох този въпрос: „Виждали ли сте Бога и можете ли да ми Го покажете?“

Този път той ми даде отговор.

„Всичко, което виждаш, не може да бъде Бога. Каквото и да виждаш трябва да е обект на сетивата ти. Бог не е обект на сетивата ти. Бог е този, чрез когото всички неща биват виждани, вкусвани, докосвани и т.н., но Той Самият не може да бъде видян, защото Той е наблюдателят, а не обект на зрението.“

Това беше нещо много ново за мен. Аз не просто мислех за това; аз незабавно преживях каквото той казваше. Знаех: „Аз съм наблюдателят, а не обектите, които възприемам“.

Това преживяване, което имах, беше същото, което бях имал, когато бях малко момче в Лахор. В онзи случай също то не се случи чрез медитация. Ние просто си седяхме вечерта и пиехме студена напитка. Аз бях толкова парализиран от това откровение на вътрешно щастие, че не можех да помръдна за два дни.

Когато най-накрая можех да функционирам отново по нормален начин, аз не можех да опиша какво ми се бе случило. Семейството ми искаше да знае какво бях преживял, но аз не можех да им кажа, защото случилото се не би могло да бъде описано от никого. Аз исках да знам какво се бе случило с мен. Исках да знам „Какво е това преживяване?“ Но никой около мен изглежда не знаеше нищо за него. Затова, когато имах нужната възраст, започнах да тичам от място на място, търсейки някой, който да знае какво означава, някой, който сам го е имал, някой, който може да го докаже, като ми го покаже. Когато срещнах Махарши, за пръв път в живота си имах чувството: „Този човек е виждал същото нещо, което бях видял аз. Той не може да го опише, както и аз не мога.“ Когато срещнах Махарши, аз бях задоволен, защото знаех, че най-накрая съм намерил човек, който директно знае какво е това необяснимо преживяване.

Дейвид: Често казваш, че ако един ученик има преживяване, той би трябвало да го представи на своя учител и то да бъде оценено. Това ли се случи, когато срещна Махарши?

Пападжи: Да, нещо подобно се случи. Аз самият не можех да го оценя, защото не бях квалифициран. Говорих по-рано за деца, които

избират шоколад вместо стодоларова банкнота, защото не знаят истинската стойност на хартиените пари. Аз бях такъв. Имах видения и екстаз. Богове танцуваха пред мен и играеха с мен. Това бяха моите шоколади. Махарши беше този, който ми показва директно, че банкнотата от сто долара, която носех със себе си през цялото време, е по-ценна от всички близалки взети заедно. Той я оцени за мен, но не по начин, който той или аз бихме могли да опишем.

Дейвид: През целия си живот си имал способността да преживяваш истинското значение на думите, вместо просто да мислиш за тях. В детството си, когато си мислил за Кришна, Кришна се появявал. Когато си чел за *кундалини* в книгата на Джон Уудроф „Змиевидната сила“, си имал преживяване на *кундалини*. Когато си срещнал Махарши и той ти е казал да откриеш кой е наблюдателят, ти веднага си преживял наблюдателя. С този специален талант за преживяване на думи, ти просто си се нуждаел от някой, който да ти каже да погледнеш към „Аза“, за да можеш да преживееш неговата истинска същност. Това правилно описание ли е на случилото се?

Пападжи: Това, разбира се, е много вярно. Винаги когато чуя дума, аз веднага разбирам какво означава думата. Аз преживявам думата, вместо просто да мисля за нея. Току-що говорех за шоколад. Когато чуеш думата „шоколад“, това е просто дума, шум, пътуващ по въздуха. Но ако вече си опитвал шоколад, тя може да предизвика у теб вкус, аромат в устата ти. Ако кажа „кисел лимон“, може да получиш това остро, гъделичкащо усещане в устата или гърлото. Но когато изговарям думи като Бог, Кришна, Исус, Аллах или Йехова, нищо не се случва вътре в теб, защото никога досега не си имал вкуса на това, което са те наистина. Тези думи са просто символ на нещо, за което не може да се говори, и ако никога не си имал преживяването, към което посочвам, самите думи няма да ти дадат това изтръпване, онзи аромат на това, което е реално и истинско.

Прочетох *Змиевидната сила* за първи път, когато работех в мините [през 50-те години]. Чичото на мъжа, който отговаряше за нашия автомобилен отдел, имаше един екземпляр, но не го разбираше. Той ми го донесе и ме помоли да обясня някои от нещата, които не разбираше.

Казах му: „Не съм я чел, но ако оставиш книгата тук, ще я прегледам. Когато дойдеш отново, ще бъда в по-добра позиция да

отговоря на твоите въпроси.“

Аз прегледах книгата и веднага преживях *кундалини* в собственото си тяло. Прочетох думите, погледнах диаграмите и веднага преживях това, към което те сочеха. Нямах нужда да практикувам нито едно от описаните там упражнения. Само четенето на думите беше достатъчно. Не мога да кажа как се случи. Всичко, което мога да кажа, е, че думите се превърнаха в мое преживяване.

Ти ме питаш дали съм преживял наблюдателя просто защото вниманието ми е било насочено към него от Махарши. Отговорът е „Да“.

Когато говоря за лимон, ти знаеш за какво говоря. Ти си виждал лимон като обект пред теб, така че можеш да ми кажеш как изглежда и даже може да се опиташ да опишеш какъв е вкусът му. Но думата „Аз“ е различна. Никой никога не го е виждал. Можеш да претърсиш цялото си тяло от главата до петите, но няма да го намериш. Можеш да погледнеш навсякъде вътре в себе си: в стъпалата, носа, краката, ръцете, главата и т.н., но никога не можеш да го намериш, защото „Азът“ не е обект. Това не е нещо, което принадлежи на теб. Това си ти самият и ти никога не намираш себе си като разглеждаш нещата, които принадлежат на това себе.

Кой е собственикът на всички тези неща, които гледаш докато провеждаш това търсене? Този собственик не може да бъде описан. Но ти не се нуждаеш от никакво описание, за да знаеш кой си. Ти го знаеш пряко. Казваш си „Аз съм“ и веднага знаеш, че това е истината за това кой си. Не е нужно да го търсиш някъде, защото това е твоето пряко преживяване. Трябва ли да питаш твоето собствено Себе кой си? Ти си Дейвид Годман. До теб е Бхарат Митра. Ще питаш ли „Къде е Бхарат Митра?“ ако той седи до тебе? Ти си по-близо до собственото си Себе, отколкото до Бхарат Митра. Ще питаш ли: „Къде е Дейвид Годман?“

Това, което се опитвам да кажа, е следното: Глупаво е да се пита „Къде е Бога?“ защото ти си Самия Бог. Ти си Това. Знай го и кажи „Аз съм това, че Аз съм“. Не е нужно да питаш и то не може да ти бъде показано.

Дейвид: Когато те срещнах за първи път, ти ми каза: „Ако бях се запитал: «Кой съм аз?», когато бях на шест години, работата ми щеше да приключи още там и тогава. Но никой никога не ми беше казвал да

погледна към «Аза», докато не срещнах Махарши двадесет и пет години по-късно.“

Пападжи: Да, това е много вярно. Никой никога не ми каза: „Погледни към твоя «Аз». Погледни към източника на твоите мисли.“

Ако търсиш духовни съвети в тази страна, някой ще ти каже „Отиди в храма на Хануман и Му кажи какво искаш. Ако му направиш хубаво жертвоприношение, Той може да изпълни желанието ти.“

Ето как хората си мислят, че трябва да се отнасят с Бога. Никой никога не говори за „Аза“. Никой не ти казва за източника на „Аза“. През този век единствено Махарши обяви това послание. Той каза: „Погледни към собственото си Себе и имай пряко преживяване на този, който си в действителност“. Затова толкова много хора отидоха да го видят.

Други учители казваха: „Избягай от семейния си живот. Стани йога. Отиди в Хималаите. Смени цвета на дрехите си, седи в пещера и изпълнявай някои трудни *тапас* за няколко години.“

Махарши, от друга страна, каза: „Продължавай с обичайното си занимание, защото отказването от него и отиването в пещера няма да ти помогне. Ако искаш да постигнеш нещо духовно, попитай се «Кой съм аз?» Открий кой си ти, като откриеш откъде идва това «аз», което си мислиш, че си.“

Бях войник в армията. Повечето хора смятат, че това не е много духовна професия, но аз бях в екстаз през по-голямата част от времето, когато бях в армията. Умът ми беше насочен към Бога, така че нямаше значение какви задължения изпълнява тялото ми. Ако имаш правилното отношение, работата ти никога няма да бъде пречка. Тъй като бях фокусиран върху Бога, дори обикновените военни дейности имаха духовно значение за мен.

В началото, когато влязох във Военната академия в Дехра Дун, аз бях научен да стоя мирно. Винаги когато чуех тази дума, аз ставах наблюдателен за всичко, което се случва вътре в мен. Следващата заповед обикновено беше: „Свободно!“ Винаги когато чуех тази конкретна команда, аз я приемах като наставление да отпусна ума и да го освободя от всички мисли. Винаги когато чуех тази заповед, аз просто зарязвах всички мисли и се отпусках във вътрешна тишина.

По-късно ни заведоха на стрелковия полигон и ни учиха как да стреляме с карабина с калибър 0.303. Трябваше да гледаме през задния

мерник по такъв начин, че мерника отпред и целта, в която се целим, да са в центъра му. И тогава ни казаха: „Задръжте дъха си докато стреляте, защото ако дишате, тялото ви ще се движи и няма да поддържате целта си стабилна“.

От това аз веднага научих, че за да запази правилната цел и да уцели точно в центъра, човек трябва да е вътрешно абсолютно тих и неподвижен. Когато стрелях, аз се концентрирах върху правилното позициониране на мерниците, бях абсолютно неподвижен физически и умствено, и после натисках спусъка. Бях много добър стрелец. Всеки път, когато стрелях, от десет изстрела получавах по десет попадения точно в центъра на мишената. В моята рота имаше някои хора, които изобщо не можеха да уцелят даже мишената, защото не бяха разбрали истинското значение на инструкциите.

Дейвид: Наистина ли си можел да имаш окончателното преживяване, когато си бил на шест, без физическото присъствие на Гуру?

Пападжи: Да. Аз имах същото преживяване дори без физическото присъствие на Гуру. Всеки има това преживяване без физическото присъствие на Гуру. Гуруто просто ти дава указания как да откриеш това сам.

Новолуние в небето може да е трудно да се види. Но някой, който сам го е виждал, може да каже на тези, които не са го видели: „Погледнете, на клона на това дърво стои един гарван. Вижте къде сочи пръстът ми. Зад главата на гарвана можете да видите луната.“

Ако следваш съветите, ще видиш луната, но ако задържаш вниманието си върху сочещия пръст или гарвана или клона на дървото, ти ще пропуснеш идеята на указанията, които ти се дават. Книгите, които са оставени от основателите на различни религии, и учителите, които ги разясняват, са пръстите, които сочат. Хората в крайна сметка се фокусират върху тези пръсти и не следват посоката на погледа, за да видят към какво сочат те. Никоя книга, никой човек, никоя дума не разкриват истината. Ти сам трябва да я потърсиш и да я видиш. Това трябва да бъде твое собствено преживяване, а не нещо, което си взел от някой друг.

Дейвид: Не се ли нуждаеше от тези двадесет и пет години интензивна *бхакти* към Кришна, за да изгориш всички твои неосъществени желания?

Пападжи: Това беше моето желание: да виждам Кришна със собствените си очи. Това желание дойде не от този живот, а от предишен. Аз се опитвах да видя Кришна дори в последния си предишен живот. В този настоящ живот аз ходих на мястото, където бях живял в последния си предишен живот. Видях храма, който бях построил там, и идола на Кришна, който бях монтирал в храма, но старото ми *самадхи* е било отнесено от река Тунгабхадра. Това желание не беше осъществено, затова аз имах нужда от ново раждане, за да го приключа. Всеки, който към момента на смъртта си има неосъществено желание, ще трябва да се върне отново в друго тяло, което отново ще се опита да изпълни това желание. Това ще продължи да се случва, докато не останат повече никакви желания. И когато няма никакво желание, това се нарича свобода, освобождение, еманципация. Това е краят на цикъла на раждане и смърт.

Дейвид: Беше ли ти предопределено да се срещнеш с Махарши през 1944 г. и да имаш окончателното си преживяване с него, или това можеше да се случи по-рано?

Пападжи: Ако прочетеш живота ми, ще разбереш, че това е трябвало да се случи, че съм бил предопределен да се срещна с него. За мен беше планирано да се срещна с него. Но същевременно аз мога да кажа, че не вярвам в съдбата, защото за повечето хора съдбата означава един вид безропотен фатализъм. Хората със слаб ум обвиняват съдбата за всичко, което им се случва. Моят ум никога не е бил слаб. Никога не приемах, че животът ми трябва да следва някакъв определен модел. Аз знаех какво искам и излязох да се боря за това.

Няма нужда да обвиняваш съдбата за всички неща, които ти се случват. Ако искаш да си свободен, защо ти е да мислиш дали е предопределено или не? Просто вземи решение: „Искам да бъда свободен днес. Искам да бъда свободен точно сега. Отказвам да го отлагам.“ Това преживяване ще дойде, когато откажеш да приемеш каквото и да е оправдание или причина за забавянето му.

За вас е голям късмет да бъдете тук в Лакнау. Това преживяване е налично сега и то е налично тук, в самия Лакнау. Как може да кажете, че „сега“ не е тук? Сега е винаги тук. Нито в следващия момент, нито в последния момент, нито утре, нито вчера. Между следващия момент и предишния момент има нещо, което не всеки може да види. Защо? Защото трябва да бъдеш него, а не да го видиш. Ето как откривате

пролуката и оставате там. Това същество е достъпно по всяко време за всички, но вие трябва да бъдете сериозни ако искате да бъдете едно с него. Трябва да вземете решение, че няма да отлагате. Вие сега сте в много добри условия. Не пропускайте този шанс, който ви е даден. От шест милиарда души по света днес, само около стотина са тук. Такъв страхотен късмет имате! Няма да ви обезкуражавам. То ще дойде при вас, защото то е вече тук. Не е нужно да се опитвате. Точно опитването е, което ви създава проблеми. Не се опитвайте и дори не мислете. Мисленето също се нуждае от известно използване на главата ви. Не мислете и не полагайте усилие. И тогава ще видите какво ще се получи.

Когато за първи път съставих разказ за живота на Пападжи, този, който впоследствие се появи в книгата „Интервюта с Пападжи“, работех основавайки се на предположението, че духовната му кариера има начало, среда и край, и че кулминацията настъпва по време на една от ранните му срещи с Махарши. Аз подредих фактите, за да отговарят на това предположение, без тогава да знам, че самият той има напълно различно виждане за събитията от живота си. През октомври 1995 г., в отговор на друг въпрос, който му зададох в сатсанг, той потвърди също толкова категорично, че окончателното му преживяване е дошло, когато е бил момче в Лахор.

Имах пряко преживяване [когато ми беше предложена тази напитка от манго], но никой там не можеше да ми каже: „Това е истината. Нямах нужда от нищо друго.“

Вместо това, всички ми казваха: „Мирът, на който се наслаждаваше в това състояние, дойде заради Кришна. Ако започнеш да Го обожаваш, Той ще се появи пред теб и ще те направи щастлив.“

Аз вече бях щастлив, но по някакъв начин тези неинформирани хора ме накараха да правя *садхана*, защото мислеха, че имам нужда от нови преживявания. Тъй като нямаш никой, който да може да каже с авторитет: „Нямаш нужда от нищо друго. Остани такъв, какъвто си“, в резултат аз прекарах години в търсене на външни богове.

Нямаше промяна в моето разбиране, моето преживяване и моето убеждение, откакто бях на шест години. От шестгодишна възраст до сега, когато съм на повече от осемдесет години, няма промяна, но тази истина, това разбиране, не ми бяха напълно разкрити, докато не срещнах Махарши. Това е ролята на истинския учител: да ви покаже и да ви каже, че вие вече сте Това, и да го направи по такъв авторитетен начин, че никога да не се усъмните в думите му.

Пълният текст на този разговор ще се появи в по-късна глава, „Гуру и ученик“. Междувременно, аз ще се върна към историята на живота на Пападжи. Когато прекъснах разказа, за да започна това дълго отклонение за точната дата на просветлението на Пападжи, той беше в Раманасрамам, описвайки случилото се в деня, когато е отишъл да каже на Махарши, че вече не може да продължава със своята джапа. След това много важно посещение той се върнал да работи за британската армия в Мадрас.

След това преживяване в присъствието на Махарши, външният ми живот продължи почти както преди. Върнах се в Мадрас, продължих работата си и издържах семейството си по най-добрия начин според възможностите си. През уикендите или когато натрупвах достатъчно отпуск, аз се връщах в Тируванамалай, седях в краката на моя Учител и се наслаждавах на сияещото му присъствие. Циничният, скептичен търсач, който се беше агресивно конфронтирал с Махарши при първото си посещение, си беше отишъл завинаги. Всичко което остана, беше любов към него.

През първите няколко месеца след това посещение, аз не бях имал нито една мисъл. Можех да отида в офиса и да изпълнявам всичките си задължения, без никога да имам никаква мисъл в главата. Това беше същото, както когато ходех в Тируванамалай. Дали седях в залата с Махарши, обикалях по планината или пазарувах в града, всичко което правех се изпълняваше без никаква умствена дейност изобщо. Имаше един океан от вътрешна тишина, който никога не пораждаше дори една вълничка от мисъл. Не ми отне дълго време, за да осъзная, че умът и мислите не са необходими, за да функционираш в света. Когато човек

пребивава като Себето, някаква божествена сила поема контрол върху живота на човека. Тогава всички действия се случват спонтанно и се изпълняват много ефективно, без никакви умствени усилия или дейност.

Често водех семейството и колеги от службата в ашрама през уикендите. От всички хора, които заведох, Махарши изглежда особено обичаше дъщеря ми. Тя беше научила езика тамил доста добре през времето прекарано в Мадрас, така че можеше да разговаря с него на родния му език. Те се смееха и играеха заедно всеки път, когато го посещавахме.

При едно от моите посещения, тя седна пред Махарши и влезе в нещо, което изглеждаше като дълбок медитативен транс. Когато звънецът за обяд удари, аз не успях да я събудя. Махарши ме посъветва да я оставя на спокойствие, затова отидохме да ядем без нея. Когато се върнахме, тя все още беше на същото място и в същото състояние. Тя прекара още няколко часа в това състояние, преди да се върне към нормалното си будно състояние.

Майор Чадуик наблюдаваше всичко това с голям интерес. След като преживяването ѝ приключи, той се обърна към Махарши и каза: „Тук съм от десет години, но никога не съм имал подобно преживяване. Това седемгодишно момиче изглежда имаше това преживяване, без да полага никакви усилия. Как е възможно това?“

Махарши само се усмихна и каза: „Откъде знаеш, че тя не е по-стара от теб?“

След това силно преживяване, дъщеря ми се влюби в Махарши и се привърза много към формата му. Преди да си тръгнем тя му каза: „Ти си моят баща. Няма да се върна в Мадрас. Ще остана тук с теб.“

Махарши се усмихна и каза: „Не, ти не можеш да останеш тук. Трябва да се върнеш с истинския си баща. Отиди на училище, завърши образованието си и след това можеш да се върнеш, ако искаш.“

Преживяването оказа дълбоко влияние върху живота ѝ. Само преди няколко седмици [септември 1992 г.] я чух да казва на някого в кухнята ни, че оттогава не е минал и ден без тя да има някакъв спомен за това събитие. Но ако я попитах за това, тя не може да даде никакъв отговор. Ако някой я попита: „Какво се случи онзи ден, когато беше в транс пред Махарши?“, отговорът ѝ винаги е един и същ. Просто

започва да плаче. Тя никога не беше в състояние да опише или обясни, даже на мен, какво точно се бе случило.

При моите посещения в Шри Раманасрамам, аз седях в залата с Махарши, като го слушах как се справя с всички въпроси и съмнения, които поклонниците му даваха. Понякога, ако някой отговор не беше ясен, или ако не отговаряше на моето собствено преживяване, аз самият задавах въпрос. Моето обучение в армията ме научи, че трябва да продължавам да разпитвам, докато не разбера напълно какво ми се обяснява. Аз приложих същите принципи и към философските учения на Махарши.

Веднъж например, го чух да казва на посетител, че духовният Сърдечен център се намира от дясната страна на гръдния кош и че мисълта „аз“ възниква от това място и там утихва. Това не съвпаднаше с моето собствено преживяване на Сърцето. При първото ми посещение при Махарши, когато Сърцето ми се отвори и разцъфна аз знаех, че то не е нито вътре, нито извън тялото. Въз основа на собственото си преживяване на Себето аз знаех, че не е възможно да се каже, че Сърцето може да бъде ограничено от тялото или локализирано в него.

Затова се включих в разговора и попитах: „Защо поставяте духовното Сърце от дясната страна на гърдите и го ограничавате до това място? Не може да има дясно или ляво за Сърцето, защото то не пребивава вътре или извън тялото. Защо не кажете, че е навсякъде? Как можете да ограничите истината до едно място в тялото? Няма ли да е по-правилно да се каже, че тялото се намира в Сърцето, а не Сърцето в тялото?“

Аз бях доста енергичен и безстрашен в задаването на въпросите си, защото това беше методът, на който бях научен в армията.

Махарши ми даде отговор, който напълно ме удовлетвори. Обръщайки се към мен, той обясни, че говори по този начин само на хора, които все още се идентифицират с телата си.

„Когато говоря за «аз», което възниква от дясната страна на тялото, от едно място в дясната страна на гърдите, информацията е за тези хора, които все още смятат, че те са тялото. На тези хора казвам, че Сърцето се намира там. Но наистина не е съвсем правилно да се каже, че «азът» възниква от и се слива със Сърцето от дясната страна на гърдите. Сърцето е едно друго име на Реалността и то не е нито вътре, нито извън тялото; за него не може да има вътре или вън, тъй като

единствено то съществува. Под «Сърце» аз не разбирам някакъв физиологичен орган или сплит или нещо подобно, но докато човек се идентифицира с тялото и мисли, че е тялото, за него се препоръчва да види къде в тялото мисълта «аз» възниква и се слива отново. Това трябва да е Сърцето от дясната страна на гърдите, тъй като всеки човек, независимо от расата и религията, и на какъвто и език да казва «аз», сочи дясната страна на гърдите, за да се посочи. Това е така по целия свят, така че това трябва да е мястото. И чрез интензивно наблюдаване на ежедневно възникване на мисълта «аз» при събуждане и нейното утихване при заспиване, човек може да види, че тя е в това Сърце от дясната страна.“

Обичах да говоря с Махарши, когато беше сам или когато имаше много малко хора наоколо, но това често не беше възможно. През по-голямата част от деня той беше заобиколен от хора. Даже когато се обръщах към него с въпрос, трябваше да имам под ръка преводач, защото моят тамил не беше достатъчно добър, за да поддържа философски разговор.

Летните месеци бяха най-доброто време да го хванеш в тиха обстановка. Климатът беше толкова неприятен по това време, че идваха малко посетители. Веднъж през май, в разгара на лятото, бяхме само около петима с Махарши. Чадуик, един от петимата, се пошегува по този въпрос: „Ние сме твоите бедни поклонници, Бхагаван. Всички, които могат да си позволят да отидат на хълмовете, за да се охладят, си тръгнаха. Само ние, бедняците, останахме.“

Махарши се засмя и отговори: „Да, да останеш тук през лятото, без да избягаш, е истинската *тапас*“.

Да правите тапас означава да се подложите на някаква тежка форма на духовна дисциплина, за да постигнете духовен напредък. Тъй като думата тапас произлиза от санскритска дума означаваща „горещина“, Бхагаван вероятно е направил умишлена игра на думи.

Пападжи продължава:

Понякога придружавах Махарши при разходките му из ашрама. Това ми даде възможност да разговарям насаме с него и да наблюдавам от първа ръка как той се държи с поклонници и работници в ашрама. Гледах го как контролира раздаването на храната, така че всички да

получават равни порции; гледах го как възразява на работници, които искаха да му правят прострация, вместо да продължават с работата си. Всичко, което правеше, съдържаше урок за нас. Всяка стъпка, която той правеше, беше сама по себе си учение.

Махарши предпочиташе да работи сдържано и незабележимо с хората около себе си. Нямаше големи демонстрации на неговата сила, а просто непрекъснато фино излъчване на благодат, което неумолимо проникваше в сърцата на всички, които влизаха в контакт с него.

Един инцидент, на който станах свидетел, илюстрира много добре финия и косвен начин, по който той работеше с нас. Една жена донесе мъртвия си син при Махарши, като постави трупа пред дивана. Изглежда момчето бе починало от ухапване от змия. Жената молеше Махарши да го върне към живота, но той умишлено игнорираше нея и нейните многократни молби. След няколко часа управителят на ашрама я накара да отнесе тялото. На излизане от ашрама тя срещна някакъв змийски чародеец, който твърдеше, че може да излекува сина ѝ. Мъжът направи нещо на ръката на момчето, на мястото, където е бил ухапан, и момчето веднага се съживи, въпреки че беше мъртъв за няколко часа.

Поклонниците в ашрама приписаха чудотворното излекуване на Махарши, казвайки: „Когато на вниманието на *джнани* се постави проблем, някаква «автоматична божествена дейност» довежда до решение“.

Според тази теория, Махарши не е направил нищо съзнателно, за да помогне на момчето, но на по-дълбоко, несъзнателно ниво, неговото осъзнаване на проблема е довело до появата на правилния човек на правилното място. Махарши, разбира се, отхвърли всякаква отговорност за чудотворното излекуване. „Така ли?“ — беше единственият му отговор, когато му разказаха за драматичното възстановяване на момчето. Това беше типично за Махарши. Той никога не правеше никакви чудеса и никога не приемаше никаква отговорност за онези, които изглежда се случваха или в негово присъствие, или поради вярата на поклонника в него. Единствените „чудеса“ на които той се отдаваше, бяха тези, на вътрешна трансформация. С дума, поглед, жест или просто оставайки в мълчание, той успокояваше умовете на хората около себе си, давайки им възможност да осъзнаят кои са те наистина. Няма по-голямо чудо от това.

По това време Пападжи се среща с друг велик светец, мюсюлмански пир от Багдад. За него му било казано от професор от Алахабад, когото бил срещнал в Раманасрамам:

Докато работех в Мадрас, получих телеграма от д-р Сайед в Аллахабад, който ме помоли да разбера дали има мюсюлмански *пир*, който живее на улица Линги Чети в Мадрас. Д-р Сайед беше мой приятел, когото бях срещнал в Раманасрамам. Той беше едновременно мюсюлманин и Кришна *бхакта*, много необичайна комбинация. Телеграмата ме информира, че трябва да попитам в къщата на Хан Бахадур Абдул Рашид, армейски контрагент работил за Чеширския полк, който тогава е бил базиран в Авади. По-късно разбрах, че д-р Сайед е научил за този човек от негов познат суфи в Пешавар. Когато неговият приятел суфи му казал, че този *пир* е мистик от най-висш ранг, той изведнъж почувствал силно желание да го види.

Тъй като самият аз работех за армията, аз знаех за този Хан Бахадур, човекът, от когото може да се получи информация за *пира*. Той притежаваше фабрика и имаше договор с армейската база в Ренигунта.

Отидох да го видя на работното му място и го слушах, докато той ми разказваше увлекателната история за това как се запознал с този *пир*.

„Пътувах с ван, когато забелязах един факир да върви по пътя. Предложих му да го закарам и в крайна сметка го заведох у дома си в къщата ми на улица Линги Чети. Той изглежда нямаше къде да отседне, затова му казах, че може да се чувства у дома си в моята къща. Аз си мислех, че му правя услуга, но той отказа, като каза, че никога не отсядал при никого. Изглежда той обича да стои абсолютно сам на места, където няма шанс да срещне някой друг. Имам още една къща, съседна на тази, в която живея. Там бяха някои от шивачите, които работят за моята фабрика, но освен тях къщата беше необитавана. Обясних на факира, че мога да организирам тези шивачи да вършат работата си някъде другаде, и че след като си заминат, той ще може да разполага с цялата къща за себе си. Той прие, при условие че на никого няма да бъде позволявано да влиза в тази къща, освен на него самия. Даже на мен нямаше да е позволено да вляза, след като той се премести там. Това беше странна молба, но я приех. По някакъв начин аз се чувствах привлечен от този човек и исках да му служа. Всеки ден

оставям храна пред вратата му. Той я приема, но всъщност не съм го виждал от деня, в който се нанесе. Той излиза само да вземе храната, когато наоколо няма никой друг.“

Обясних целта на посещението си. „Един мой приятел в Аллахабад ме помоли да разпитам, защото иска да дойде да го види. Той изобщо среща ли се с хора? Дали да му пиша и да му кажа да дойде?“

„Не мога да кажа — отговори Хан Бахадур — Ако има късмет, факирът може да отвори вратата си за него. Той прие возенето с моя ван и се съгласи да живее в една от къщите ми. Аз считам това за мой добър късмет. Но досега той не се е съгласил да се види с никого. Дори на мен не ми позволява да дойда да го посетя.

Преди няколко седмици бях поканен на специална коледна вечеря под домакинството на губернатора на Президентството на Мадрас, сър Малкълм Най. По време на церемонията съпругата му ме попита дали има светци в града, които може да посети. Казах ѝ за *пира*, който живее в тази къща, но я предупредих, че той вероятно няма да има желание да я види, тъй като никога не отваряше вратата си за никого. Тя все пак искаше да опита, затова уговорихме време да се обадим заедно на факира.

В уречения ден се качихме заедно на вратата му. Почуках, обясних кой съм и го информирах, че съпругата на губернатора на Президентството на Мадрас би искала да го види за няколко минути, за да получи неговия *даршан*. Нямаше отговор. Извиних се на лейди Най като казах, че някои факири са такива. От тях зависи как ще решат кого да видят и кого да избегнат.

Можете да пишете на приятеля си в Аллахабад и да му кажете всичко това. Ако все още иска да дойде, той ще знае какво да очаква, когато почука на вратата.“

Написах писмо до д-р Сайед, като му разказах цялата история. Мислех си, че моето писмо ще го обезкуражи да дойде. Обаче той не изчака писмото ми да пристигне. Той беше потвърдил от независим източник, че *пирът* е в тази къща, и беше напуснал Аллахабад още преди моето писмо да стигне до него. Той пристигнал на вратата ми рано на следващия ден, нетърпелив да ме придружи до *пира*. Аз не съм бил там, когато е пристигнал, затова жена ми му сервира закуска. Тя му каза, че трябва да се върна от офиса си в 13 часа, но той не искал

да чака толкова дълго. Появи се в кабинета ми и ме помоли веднага да го заведа да види *пир*а.

Как бих могъл да изляза от офиса насред сутринта за такова пътуване? Казах му, че директорът ми няма да позволи такова пътуване през работно време. Без да се обезсърчава, д-р Сайед отиде да се срещне с шефа ми и някак си го убеди да ме пусне за няколко часа.

Отидох в офиса на Хан Бахадур и представих д-р Сайед като професора от университета в Аллахабад, който беше дошъл чак до Мадрас, за да се срещне с този *пир*. Той не беше оптимист относно шансовете ни да влезем. Той повтори историята за съпругата на губернатора, тъй като д-р Сайед все още не знаеше за тази случка и добави, че е малко вероятно мъжът да отвори вратата за нас.

Хан Бахадур ни заведе до вратата и ни остави там. Д-р Сайед почука и се представи на персийски, тъй като смяташе, че това ще докаже неговите достойнства. Той преподаваше ориенталски езици в Аллахабад и беше признат експерт по исляма. Никакъв отговор не дойде отвътре.

„Нека да почакаме малко — каза той — сега е часът за *намаз*. Той може да казва молитвите си.“

Двайсет минути по-късно той почука отново. Този път *пирът* му отговори, като извика отвътре да си върви.

Д-р Сайед не се зарадва, когато чу това. Беше направил дълго пътуване специално, за да се срещне с този човек, а не можеше дори да мине през входната врата.

„Този човек не е като Махарши — оплака се той — Махарши е на разположение на всеки, който иска да го види. Този човек не допуска дори един човек да го види. Как можем да се ползваме от тези светци, ако те дори не ни допускат в тяхното присъствие? Нека се върнем в дома ти. Губим си времето тук.“

Не исках да си тръгвам, без да съм видял този *пир*.

„Върни се в къщата ми и обядвай с жена ми. Кажи й какво правя. Дойдох да видя този човек и няма да си тръгна, докато не го видя.“

Имах чувството, че човек, който е толкова решен да избягва компания от всякакъв вид, трябва да е някой, който си заслужава да се срещне.

Д-р Сайед не беше изминал повече от няколко метра по улицата, когато *пирът* отвори вратата за мен. Посочих отдалечаващата се фигура

на професора и обясних, че той е дошъл специално от Аллахабад, за да го види.

„Да го извикам ли обратно?“ — попитах.

„Не — каза *пирът* много твърдо — Той не е дошъл тук с добър мотив. Той иска да му помогна да разреши имотен спор в негова полза. Не се интересувам да срещам такива хора. Ти, от друга страна, си *пир* на Индия. Радвам се да срещам хора като теб.“

Той ме покани да вляза и ме помоли да седна на неговата *сазенамаз* — лична молитвена постелка. Поседяхме заедно в мълчание за известно време. Малко по-късно отново се почука на вратата.

„Това е моят обяд — обяви *пирът* — Слугата на Хан Бахадур го оставя на прага ми всеки ден по обяд. Ти трябва да ядеш с мен.“

Седнахме заедно и споделихме обяда му. По време на яденето той ми разказа историята на живота си. Първоначално той бил професор от Багдад, но в един момент изпитал желание да дойде в Индия, за да се срещне с някои от живите Учители на Индия.

„Знам за хора като Шамс Табриз от Мултан, Кабир и други велики Учители от миналото — каза той — Почувствах желание да дойда тук, за да видя дали днес Индия все още ражда такива велики Учители.“

Разказах му за Рамана Махарши и също споменах един *суфи*, когото бях срещнал в родния си град в Пенджаб. Той прояви голям интерес към това, което имах да кажа за Махарши, особено след като живееше толкова близо до Мадрас.

Около 15 ч. му казах, че трябва да се прибера, защото там ще ме чака моят приятел от Аллахабад. Попитах *пира* дали мога да дойда да го видя отново, но той беше уклончив.

„Не е нужно да идваш — каза той — Аз ще бъда с теб, винаги когато пожелаеш да ме видиш.“

Когато се прибрах вкъщи, жена ми ми каза, че д-р Сайед вече си е тръгнал за гарата.

„Той си е взел само три дни отпуск от университета си — каза тя — Имаше билет за връщане за следобедния влак. Не можеше да изчака да те види, защото това би означавало да отсъства от работата си в Аллахабад.“

Писах му, като му разказах какво се случи, след като ме остави пред вратата на *пира*. Той ми писа в отговор и ме информира, че казаното от *пира* за него е било вярно. Той участвал в спор за имот в

Аллахабад. За няколко години имал работа като преподавател в университет в Англия. По време на отсъствието му някои от неговите роднини се нанесли в къщата му. При завръщането му те отказали да я освободят, въпреки че първоначално се били съгласили, че ще обитават къщата само по време на неговото пребиваване в Англия. Той искаше благословиите на *пира*, за да си върне къщата, поради което *пирът* отказа да се срещне с него.

Д-р Сайед ми писа, че е разочарован, че не е успял да се срещне с *пира*, но добави няколко реда за това, колко е щастлив, че аз съм успял да се срещна с друг велик светец.

Въпреки че *пирът* не ме насърчи да дойда отново, аз го убедих да дойде с мен, за да се срещнем с Махарши на едно от посещенията ми през уикендите. В Тируванамалай ние седяхме заедно в залата за известно време, гледайки Махарши. Само след няколко минути, *пирът* стана, поздрави го и излезе.

Когато го настигнах и го попитах защо си тръгна толкова внезапно, той каза: „Аз помирих това единствено цвете в градината на индуизма. Нямам нужда да помиришвам никое друго. Сега аз съм доволен и мога да се върна в Багдад.“

Този човек беше *джнани*, истински познавач на реалността. Такива същества са много редки. За тези няколко минути с Махарши той успя да се убеди, че разцъфването на *джнана* при индусите не се различава от най-висшето преживяване, постигнато от ислямските светци.

При честите си посещения в Раманасрамам Пападжи се сприятелил с по-малкия брат на Махарши, който често го посещавал, когато идвал в Мадрас по работа. Също така, къщата на Пападжи се превърнала в център за поклонници, които пътували до и от Раманасрамам.

Ниранджанананда Свами, известен с прякора си Чинасвами, беше по-малкият брат на Махарши и управител на ашрама. Той много ме обичаше. Винаги когато идваше в Мадрас, за да върши някаква работа от името на ашрама, той ме посещаваше за кратко в апартамента ми на

улица Лойдс. Той идваше главно да върши печатарски работи за ашрама, но също така и за други дребни поръчки, като например закупуване на нови гуми за волските талиги на ашрама. Винаги го канех да обядва с мен, но той обикновено се оправдаваше с аргумента, че трябва да се върне в ашрама със следобедния влак. Когато беше време да се връща, обикновено го придружавах чак до Милапор. При една от тези разходки, докато го изпращах, той ми каза, че Махарши е дал пълните си благословии само на мен, а даже на по-малкия си брат не ги е дал.

Ходех до ашрама два пъти месечно. Събота и неделя бяха почивни дни в армейските магазини, където работех, затова обикновено ходех през уикендите. Взимах влака в събота следобед и се връщах в неделя вечерта. Това ми даваше една нощ и един ден в ашрама.

Веднъж отидох в ашрама с един мой стар приятел от Бангалор, който идваше в Мадрас да ме види. Той знаеше за финансовото ми състояние, защото жена ми му се оплакваше, че харча половината от заплатата си не само за пътуване два пъти месечно до Тируванамалай, но и за садху и гости от Шри Раманасрамам, които канех в нашия дом. Много от тях пренощуваха при мен, докато чакаха да хванат влакове за Бомбай, Делхи и други места.

Веднъж, в деня за плащане на заплатата, отидох в Шри Раманасрамам, без първо да дам пари на жена ми за наема на апартамента, за училищните такси на децата и за други домакински разходи. Имах всички тези пари в джоба си, но забравих да ѝ ги дам, преди да тръгна. Разбрах грешката си едва на гарата, когато извадих парите си, за да си купя билета и видях, че сумата за жена ми все още е при мен. Споменах това на моя приятел от Бангалор, който пътуваше с мен.

Прекарах уикенда в ашрама. Когато се канех да замина за Мадрас в неделя следобед, си помислих: „Защо да връщам обратно всички пари със себе си?“ Вместо това ги дадох на Чинасвами като дарение за ашрама.

Моят приятел, който си тръгваше по същото време, даде дарение от 10 рупии. Когато ме видя да предавам парите си, той знаеше, че давам цялата си заплата на ашрама и че парите трябваше да се използват за всичките ми домакински разходи в Мадрас. Той каза този факт на Ниранджанананда Свами, който тогава отказа да приеме моето

дарение. Чинасвами каза, че ще приеме само 10 рупии от мен, същата сума, която приятелят ми беше дал. Докато ми връщаше останалата сума, той спомена, че по онова време ашрамът нямал много разходи.

„В момента готвим само за около двадесет души — каза той — Дневните ни разходи не са много високи. Харчим само по около 80 рупии на ден, така че не се нуждаем от твоите пари.“

Много хора имаха проблеми с Чинасвами, но аз винаги се разбирах много добре с него. Неговият син, Шри Т. Н. Венкатараман, който беше председател на Съвета на настоятелите в Раманасрамам в продължение на много години, винаги когато посещавах ашрама ми казваше, че съм единственият поддръжник на баща му. Имах много добри отношения с всички настоятели на ашрама.

Съпругата на Пападжи имала други причини да се безпокои от неговото привидно нехайно отношение към парите:

В съботните вечери, ако не бях на посещение при Махарши за уикенда, ходех на плажа Марина в Мадрас и медитирах през цялата нощ. Приблизително по това време, мисля, че беше 1945 г., прочетох една история за Рамакришна Парамахамса, великият светец от Бенгал.

Той сядал край река Ганг в Калкута с купчина камъни от едната си страна и купчина монети от другата. Той хвърлял редувайки последователно монети и камъни в реката, опитвайки се да разбере дали има разлика между двете. Накрая, стигнал до заключението, че няма разлика между тях и хвърлил всичките си останали пари във водата. Духът му на отричане и пълното му пренебрежение към парите ми харесаха толкова много, че реших да му подражавам при посещенията си на плажа. Винаги когато ходех там, аз хвърлях в морето каквото и да имах в джобовете си, без дори да запазвам достатъчно за трамвайната си такса до вкъщи. В ранната сутрин си правех една дълга разходка до дома.

Една събота вечер жена ми и децата ми решиха да дойдат с мен на плажа. Щом пристигнахме й казах: „Всеки път, когато дойда тук, аз съм поразен от този велик дух на отричане. Хвърлям всичко, което имам в морето и се прибирам вкъщи пеш без нищо. Тъй като ме придружавате тази седмица, вие трябва да направите същото. Свалете всичките си

бижутата — вашите пръстени, гривни, обеци, гривни за глезени — и ги хвърлете в морето.“

Жена ми помисли, че съм луд, и ми го каза по недвусмислен начин. Тя обаче не запази бижутата си за много дълго. Около седмица по-късно в къщата ни имаше обир, при който бяха откраднати бижутата, с които тя бе отказала да се раздели на плажа.

По онова време ние бяхме взели апартамента си под наем от учител, който живееше на етаж под нас. Той имаше шест дъщери и момче с детски паралич, което не можеше да ходи. За едно индийско семейство това беше невъобразима катастрофа: момчето никога нямаше да работи или да намери съпруга, а бащата, нископлатен мъж, трябваше да намери шест големи зестри, за да омъжи всичките си дъщери.

Една вечер се прибирахме от един храм, където бяхме на празник на Кришна Джанмастами. Когато наближихме къщата си, забелязахме учителят да слиза по стълба от нашия балкон на неговия етаж. Влязохме вътре и открихме, че бижутата на жена ми са откраднати заедно с някои от нейните сарита.

Помислих си: „Беше ни предопределено да загубим тези бижута. Тя не искаше да ги хвърли в морето, затова дойде крадец и ги взе от нея.“

Съжалявах този човек от долния етаж. Той имаше толкова много проблеми в живота си, толкова дъщери, които да отгледа и да им намери съпрузи, и болен син, когото също да гледа.

Помислих си: „Нека задържи парите, които ще получи от бижутата. Той има нужда от тях, за да се грижи за семейството си.“

Няколко дни по-късно получих заплашително писмо от адвокат на хазяина, в което се казваше, че ако не платя дължимия наем за къщата, ще бъда изгонен. Той твърдеше, че дължа наем за дванадесет месеца, докато аз знаех, че бях платил целия си наем, включително авансово за следващите три месеца. Потърсих разписките и установих, че те също са откраднати. Без тези документи аз не можех да докажа, че изобщо съм плащал някакъв наем.

Тъй като отказах да платя пари, хазяинът в крайна сметка ме даде на съд. Обясних на съдията какво се бе случило, че всъщност бях видял хазяина да слиза от апартамента ми в деня, в който разписките изчезнаха.

„Подадохте ли си жалба в полицията?“ — попита той.

„Не — отговорих — Той е беден човек при лоши обстоятелства. Не исках да му създавам още повече проблеми. Той се нуждае от пари, за да омъжи дъщерите си, затова не се оплаках.“

Съдията повярва на моята история и отхвърли делото, но преди да ме пусне, ме предупреди, като каза: „Г-н Пунджа, внимавайте. Този вид почтеност няма да ви помогне. Тя само ще ви създаде повече проблеми.“

По-късно научих от нашите съседи, че не за първи път учителят пробвал този трик върху един от своите наематели. Тъй като не можехме да останем повече там след случилото се, ние се изнесохме възможно най-скоро. Седем дни след прекратяване на делото, единственият син на учителя почина. Не след дълго самият учител почина на петдесетгодишна възраст, след като бе ухапан от змия. Ако мамиш някого, природата няма да те остави на мира. Ще изпиташ последствията.

Попитах съпругата и децата му дали някога им е хрумвало, че семейните нещастия може да са резултат от нечестния живот, който са водили. Жена му се държеше така, сякаш не знаеше за какво говоря. Напомних ѝ за бижутата, които бяха откраднати от апартамента ни. В нощта, когато се случи това, тя държеше стълбата за съпруга си, така че трябва да е знаела какво прави той. Тя отрече всичко. Бях се опитал да им помогна, като не подадох жалба, но те заведоха дело и ме дадоха под съд. След това, когато делото им беше отхвърлено, те продължиха да лъжат за това. Такъв е начинът на живот на света.

Този свят е една голяма *самсара*. Всички са уловени в нея, както честните, така и нечестните. Много малко хора осъзнават това и правят успешно усилия да избягат. Това го разбрах, когато седях на плажа и гледах как рибарите ловят рибите с мрежа и ги изкарват на брега. Две лодки с дълга мрежа между тях се движеха бавно към брега. Рибите биваха заобиколени, но те не се тревожат. Все още има много вода за тях, в която да се движат. Това е положението на всички в света. Ние сме обградени от мрежата на смъртта. Ако не направим нещо по въпроса, сме обречени да умрем, но на кого му пука, кой се опитва да избяга? Почти никой.

Книгата на Рамакришна, която четях, имаше една случка за различните реакции на рибите, които откриват, че са хванати в мрежа.

Докато гледах как рибарите прибират улова си, осъзнах точността и уместността на думите му.

Има някои риби, които са толкова подозрителни, че изобщо никога няма да се доближат до мрежата. Те имат инстинктивно недоверие към нея. Има светци, които са били такива. От детството си нататък, те са отказвали на света да ги докосва изобщо. Те осъзнават опасността от нещата, които са непостоянни, и не се занимават с тях. „Мрежата не беше тук вчера. Тя е преходно нещо. Ще я избегна.“ Сукадев е бил човек, който никога не е позволил на света да го докосне.

Останалите разпознават опасността едва когато мрежата започне да се затваря около тях. В началото бягството е сравнително лесно. Преди краищата на мрежата да се съединят, човек може да изплува вън от опасност, като напусне зоната, която мрежите ще заградят. Веднага щом почувстваш натиска на мрежата, трябва да се втурнеш към свободата, иначе ще бъде твърде късно. Тези, които достатъчно рано в живота усещат, че мрежата на *самсара* се затваря около тях, са тези, които бързо изплуват надалеч и избягват. Рам Тирта принадлежи на тази категория. Той бил женен и имал работа като професор по математика, но усетил, че мрежата се затваря около него и изплувал в безопасност, преди да го улови.

Тези, които отлагат опита си да се освободят, по каквато и да е причина, вероятно ще открият, че са се озовали на масата за вечеря на някой друг. Когато мрежата се затваря и стяга, някои риби се държат за мрежата заради сигурност. Да се държиш за каквото и да било в рамките на *самсара* няма да ти помогне. Привързаностите към семейство, приятели или религиозни идеи няма да ви помогнат. Те просто улесняват смъртта да ви хване. Някои риби осъзнават голямата опасност, в която се намират, едва когато мрежата се затвори. Те правят късен опит за освобождаване, опитвайки се да прескочат мрежата. Повечето от тях не успяват. Или рибарите ги хващат докато скачат, или грабливите птици ги улавят във въздуха. Много малко успяват да прескочат мрежата и да оцелеят. Това са хората, които се пробуждат за опасностите на *самсара*, след като са били оплитани в продължение на десетилетия в семейството си, работата си, отговорностите си и т.н. През четиридесетте, петдесетте и шестдесетте си години малцина осъзнават затруднението си и се борят смело, за да избягат. Малцина от тях успяват, но повечето не. Останалите, голямото мнозинство, не

правят нищо до последната възможна минута. Те започват да се борят едва през последните няколко секунди преди да бъдат извадени от водата. Това са хората, които го отлагат за далеч след пенсионирането си, мислейки, че първо ще се погрижат за всичките си светски дела. Детството и юношеството са най-лесните периоди за бягство. След това става все по-трудно и по-трудно.

Една нощ видях един рибар да изважда улова си на брега. Той застана на брега и пусна една или две живи риби обратно в морето. Жена му му помагаше. Не можех да разбера какво прави, затова отидох при него и го попитах защо връща рибата обратно в морето.

„За да покажем благодарността си към морето, затова че осигурява храната ни“ — отговори той.

Някои хора чакат чудо да ги спаси в последната минута. Може да се случи, но вероятно няма. По-добре е да излезеш със собствените си усилия, докато все още имаш силата, младостта и влечението да го направиш.

Пападжи нямал планове да се връща в Лиалпур, за да се види отново с родителите си, но в средата на 1947 г. политическите събития в Индия го принудили да напусне Раманасрамам. Той самият дава предисторията на заминаването си, преди да опише драматичното си пътуване до дома.

През 1947 г. британското правителство, под натиска на мюсюлманите, реши, че след Независимостта Индия ще бъде разделена. Областите с мюсюлманско мнозинство ще образуват новата държава Пакистан; останалата територия ще бъде новата, независима Индия. В северозапада, границата преминаваше приблизително от север на юг и бе разположена на изток от Лахор. Това означаваше, че семейството ми ще се окаже в Пакистан след Независимостта, която трябваше да се случи през август. През месеците преди Независимостта много мюсюлмани от Индия мигрираха в зараждащата се държава Пакистан. По същото време много индуси, които живееха в райони, които щяха да бъдат в Пакистан, ги напуснаха, за да живеят в Индия. Емоциите се засилиха и в двете общности. Индусите, опитващи се да

напуснат Пакистан, биваха нападани, ограбвани и дори убивани от мюсюлмани, докато мюсюлманите, които се опитваха да напуснат Индия, биваха подложени на същото отношение от индусите. Насилието ескалира чак до там, че цели влакове с индуси, напускащи Пакистан, биваха отвлечени и разстрелвани от мюсюлмани, докато в другата посока индусите атакуваха влакове от бягащи мюсюлмани и убиваха всички пътници. Не знаех нищо за всичко това, защото не ме беше грижа да чета вестници или да слушам радио.

През юли 1947 г., месец преди Независимостта, Девараджа Мудалиар, съставителят на *Ден след ден с Бхагаван*, се приближи до мен и ме попита от коя част на Пенджаб идвам. Когато му казах, че идвам от град на много километри западно от Лахор, той ме информира за предстоящото Разделяне, подчертавайки, че семейството ми и къщата на баща ми ще се окажат в Пакистан.

„Къде са всички членове на твоето семейство в момента?“ — попита той.

„Доколкото знам — отговорих, тъй като нямах много контакти с тях — те всички все още са в родния ми град. Никой от тях не живее на място, което ще бъде в Индия.“

„Тогава защо не отидеш да ги доведеш? — попита той — Не е безопасно за тях да остават там.“ Той ми разказа за масовите кланета, които се случват, и настоя, че е мой дълг да се грижа за семейството си като ги заведа на безопасно място. Той дори ми предложи да ги доведе в Тируванамалай.

„Няма да отида — казах му — Не мога да напусна компанията на Махарши.“

Това не беше оправдание; чувствах, че това беше вярно съвсем буквално. Бях стигнал до етап в отношенията си с Махарши, при който го обичах толкова много, че не можех да откъсна очи от него и не можех да обмислям идеята да отида на другия край на страната за неопределен период от време.

Степента на привързаност на Пападжи добре се илюстрира от една история, която той ми разказа през 1994 г.

През по-голямата част от живота на Махарши достъпът до него е бил неограничен. Поклонниците можели да влизат и да го виждат по всяко време. Но към края на живота му, когато големи тълпи идвали всеки ден в ашрама, на него му били давани няколко периода за почивка, през които никой не бивал допускан до залата с него. На мен ми беше трудно да съм далеч от неговото присъствие, затова когато вратите на залата бяха заключени, аз седях пред прозореца и гледах вътре. Диванът на Махарши беше разположен по такъв начин, че не се виждаше от прозореца, но когато той малко се раздвижваше или се протягаше, понякога беше възможно да мернеш крак или лакът. Перспективата за такова мярване ме държеше залепен за прозореца с часове. Обикновено не виждах нищо, но понякога бивах възнаграден от мярване на някой от крайниците му, който се движи. Перспективата да получа такъв *даршан* беше достатъчна, за да ме държи до прозореца по цял ден. Аз даже спях там през нощта. Бях толкова влюбен в неговата форма, че не исках да пропусна и най-малката възможност да виждам дори малка част от нея.

Когато ме пускаха в залата, вниманието ми винаги беше върху неговото лице. Не можех да гледам нищо друго. Понякога очите му бяха полуотворени, но през повечето време те бяха широко отворени и празни. Никога не съм виждал очи като неговите в никое друго живо същество. Само веднъж през този период, той погледна обратно право към мен. Погледна право в очите ми, очите ни се срещнаха, като любовник гледащ в очите на любимата си. Цялото ми тяло се разтrese и завибрира. Не усещах присъствието на тялото изобщо. Сълзи потекоха от очите ми и гърлото ми се задави. С часове не можех да говоря с никого.

След като не успял да убеди Пападжи да си тръгне, Девараджа Мудалиар отнесе въпроса до Махарши.

Този ден, докато придружавахме Махарши на вечерната му разходка извън ашрама, Девараджа Мудалиар се обърна към него и каза: „Семейството на Пунджа изглежда е блокирано в западен Пенджаб. Той не иска да отиде там. Нито изглежда се интересува да се

опита да ги измъкне. Независимостта е след по-малко от месец. Ако не отиде сега, после може да е късно.“

Махарши се съгласи с него, че моето място е със семейството ми. Той ми каза: „Ще има много проблеми в района, от който идваш. Защо не отидеш веднага там? Защо не отидеш и не отведеш семейството си?“

Макар че това се равняваше на заповед, аз все още се колебаех. От деня, в който Махарши ми беше показал кой съм аз, изпитвах огромна любов към него и огромна привързаност към него. Искрено чувствах, че нямам никаква друга връзка в света, освен тази, която имах с него. Опитах се да обясня позицията си на Махарши.

„Този стар живот беше само един сън — казах аз — Сънувах, че имам жена и семейство. Когато те срещнах, ти сложи край на съня ми. Вече нямам семейство. Имам само теб.“

Махарши ми опонира, като каза: „Но ако знаеш, че семейството ти е сън, какво значение има ако останеш в този сън и изпълниш дълга си? Защо се страхуваш да отидеш, ако това е само сън?“

Тогавя обясних основната причина за нежеланието ми да отида. „Аз съм прекалено привързан към твоята физическа форма. Не мога да те напусна. Обичам те толкова много, че не мога да откъсна очите си от теб. Как бих могъл да си тръгна?“

„Аз съм с теб, където и да си“ — беше неговият отговор.

От начина, по който говореше с мен разбрах, че той е твърдо решен, че трябва да отида. Последното му изявление беше, на практика, благословия за предстоящото ми пътуване и за бъдещия ми живот като цяло.

Веднага разбрах дълбокото значение на забележката му. „Азът“, който беше истинската природа на моя Учител, беше и моята вътрешна реалност. Как бих могъл да съм далеч от това „Аз“? Това беше моето собствено Себе, и двамата с моя Учител знаехме, че нищо друго не съществува.

Приех решението му. Направих прострация пред него и за първи и единствен път в живота си докоснах нозете му като акт на благоговение, любов и уважение. Той обикновено не позволяваше на никого да докосва нозете му, но това беше специален случай и той не възрази. Преди да стана, събрах част от праха под нозете му и го сложих в джоба си, за да го запазя като свещен спомен. Помолих и за неговите благословии, защото имах предчувствието, че това е

последната ни раздяла. Аз някак си знаех, че никога повече няма да го видя.

Напуснах ашрама и се отправих към Лахор. Атмосферата там беше точно толкова лоша, колкото ми беше казано да очаквам. Ядосани мюсюлмани тичаха наоколо крещейки: „Убийте индусите! Убийте индусите!“ Други викаха: „Ние получихме Пакистан толкова лесно, нека сега нахлуем в Индия и да я завладеем! Нека я вземем с меч!“ Някои от тях всъщност имаха мечове в ръцете си, които размахваха във въздуха, докато скандираха лозунгите си.

Отидох до гарата и си купих билет за родния ми град. Намерих място в почти празен вагон, сложих чантите си там и излязох да пия едно питие на щанда за чай на перона.

Изненадан, че намерих влака толкова празен, попитах един от минувачите „Какво става? Защо влакът е толкова празен?“

Той ми обясни причината. „Индусите не пътуват повече. Те се страхуват да отидат, където и да било с влак, защото тук са малцинство. Толкова много пътници във влак са убити, че никой не иска да пътува повече по този начин.“

В онези дни на насилие индусите и мюсюлманите пътуваха в отделни вагони, за да могат да се защитават взаимно в случай на проблеми. Почти празните вагони, които гледах, бяха тези, заети от индуси.

И тогава вътрешен глас, гласът на моя Учител, ми каза: „Отиди и седни с мюсюлманите в тяхното отделение. Там нищо няма да ти се случи.“

На пръв поглед това изглеждаше добра идея, но имах съмнения относно способността си да заблудя пътуващите с мен мюсюлмани да повярват, че съм един от тях. Освен че бях облечен много различно, ушите ми бяха пробити — нещо, което мюсюлманите не правят. Имах и много забележима татуировка „Ом“ от външната страна на едната ми длан. Аз произхождах от общност на брамини индуси, които смятаха, че всички мюсюлмани са замърсени и нечисти, защото ядат говеждо месо. Всеки, който искаше да влезе в нашата къща, трябваше първо да покаже външната страна на дланта си. Всички местни индуси там имаха татуиран „Ом“; мюсюлманите нямаха. Индусите биваха допускани; мюсюлманите не.

Вслушах се в гласа и седнах с мюсюлманите. Никой не възрази или постави под въпрос правото ми да бъда там. Разговаряхме помежду си за обикновени неща и когато те от време на време избухваха в скандирания „Убий индусите! Убийте индусите!“, аз се включвах. Някъде в провинцията влакът беше спрял от мюсюлмани и всички пътници в индуските вагони бяха застреляни. Никой не ми обърна внимание, въпреки че поне за моите собствени очи аз очевидно бях индус.

Слязох от влака, когато стигнах в Лиалпур и взех една *тонга* от гарата, но когато разбрах, че шофьорът е мюсюлманин, не посмях да му кажа къде живея. Вместо да му кажа да ме закара в Гуру Нанак Пура, мястото, където живееха родителите ми, аз му казах да ме остави в Ислям Пура. Извървах последните два километра до къщата си по безлюдни улици. Когато стигнах до дома си, той беше заключен и залостен, както всички останали къщи в района. Почуках силно, но никой не отговори. Накрая баща ми се появи на покрива и поиска да разбере кой съм.

„Това е синът ти, Харбанс! — извиках в отговор — Не виждаш ли? Не разпознаваш ли гласа ми?“ [Харбанс е името, с което родителите на Пападжи се обръщали към него.]

Той ме позна и показва своето удивление от завръщането ми. Той знаеше, че семейните ми задължения никога не са заемали високо място сред приоритетите ми.

„За какво си се върнал? — попита той малко скептично — Пенджаб гори. Индусите са убивани навсякъде. Както и да е, как успя да дойдеш до тук? Влаковете продължават ли да се движат?“

„Да — обадох се аз — влаковете все още се движат. Така дойдох тук.“

Баща ми помисли известно време, преди да вземе важно решение.

„В такъв случай — каза той — трябва да изведеш семейството от Пенджаб и да ги настаниш някъде в Индия. Ако влаковете все още се движат, мога да получа железопътни пропуски за всички вас.“

По време на обсъжданията, които последваха, баща ми спомена, че заместник-комисарят на областта е бил мой стар армейски приятел. Тъй като и двамата мислехме, че той може да ни помогне по някакъв начин, отидохме да се срещнем с него на следващия ден. Представих му баща си и му разказах за нашата ситуация и планове. Той се съгласи да

постави полицейски охранител пред дома ни, за да ни предпази от разбойническите банди, които обикаляха квартала. Като брамини индуси, ние щяхме да бъдем главна цел на банди като тези.

На следващия ден, снабдени със съответните пропуски, аз изведох тридесет и четири членове на моето семейство, от тях почти всички жени, от Западен Пенджаб в Индия. По време на пътуването ни станахме свидетели на много убийства. До Лахор бяха убивани индусите. След Лахор сикхите убиваха мюсюлманите. Навсякъде имаше ужасни сцени.

Махарши ме беше изпратил в Пенджаб да изпълня дълга си. Това беше типично за него, защото той никога не позволяваше на своите поклонници да изоставят семейните си задължения.

С думите: „Аз съм с теб, където и да си“, той ме изпрати, за да изпълня задълженията си.

Когато за първи път чух тази забележка, аз оцених само нейното философско значение. Не ми беше хрумнало, че и физически ще бъда под неговата грижа и закрила. Обаче това очевидно бе така. Той ми беше казал къде да седна във влака. В продължение на много часове след клането бях седял неразпознат в мюсюлмански вагон, въпреки че имах белези, които ме идентифицираха като индус. В обстановка на пълна анархия бях осигурил места за голям контингент от семейството си и ги изведох въвн от опасност с последния влак, който изобщо някога тръгна от Лахор за Индия. След Независимостта трансграничните железопътни линии бяха демонтирани и самата граница беше затворена. Благодаратта на Учителя ни защити и предпази всички нас от нараняване.

Заведох семейството си в Лакнау, защото там имах приятел от армейския си период, на когото знаех, че мога да разчитам за помощ. През първия месец отседнахме при него в Нака Хиндола, който е близо до гара Чарбагх, но беше прекалено пренаселено за двете ни семейства, затова през септември 1947 г. заведох всичките си роднини в една нова къща в Нархи. Даже там беше много пренаселено: над тридесет от нас трябваше да живеем в четири стаи. Тази къща беше моят постоянен дом в продължение на много години. Един по един роднините ми се преместваха в други къщи и други градове, но аз останах там със семейството си до 1990 г.

Родителите ми останаха в Пакистан до след Разделянето, но животът там скоро станал непоносим. Нашето семейство притежаваше няколко съседни къщи на улица в Гуру Нанак Пура, но те скоро били превзети от мюсюлмански бежанци. На родителите ми било позволено да задържат една стая в една къща. Когато протестирали им било казано, че една стая е достатъчно място за живеене на двама души. Хората, които незаконно се нанесли, знаели, че никое мюсюлманско правителство никога няма да ги изгони. Накрая родителите ми потърсили помощта на заместник-комисаря, който им беше предложил закрила по време на краткото ми посещение, и той се погрижил те да отлетят до Индия. Преди да се качат на самолета всичките им притежания били откраднати от пакистанските служители, които отказали да им позволят да вземат каквото и да било със себе си. Даже личните бижута на майка ми били откраднати. Пристигнали в Лакнау само с дрехите на гърба си. Не успях да се свържа с тях след моето заминаване от Лиалпур, затова те нямали представа къде съм. Те даже не знаели дали останалата част от семейството им са живи или мъртви. Накрая те ни открили, като попитали в правителствения офис, където бежанците имигранти можеха да оставят своите имена и адреси. Бях оставил адреса си в Нархи там, в случай че те се появят в офиса да ни търсят. Първоначално те се преместиха в къщата в Нархи с нас, но тъй като там беше толкова пренаселено, скоро им намерих отделна къща на Бътлър Роуд, малко извън града на брега на река Гомти.

След две години семейството ми започна да се дели и да се разотива в различни посоки. Сестрите ми, свекървите им и няколко други членове на семейството се преместиха в други градове в Северна Индия. Жена ми и децата ми, родителите ми и двамата ми братя продължиха да са с мен в Лакнау. Двамата ми братя започнаха колеж в Лакнау и решиха да останат там докато не завършат.

Не можеше и дума да става за връщане при Махарши, защото аз бях единственият член на семейството, който имаше някаква квалификация да работи в Индия. Поех отговорността за семейните дела и се ангажирах да изхранвам, обличам и издържам тази огромна група бедни бежанци. След като бях слушал Махарши в продължение на няколко години, аз знаех наизуст съвета, който той винаги даваше на главите на семейство: „Пребивавай като Себето и върши своите задължения в света, без да се привързваш към тях по никакъв начин.“

През следващите няколко години имах широки възможности да живея тази философия.

Трябваше да работя денем и нощем, за да поддържам семейството си. Винаги съм бил голям, силен мъж, но въпреки това преживях изтощително, тежко време, опитвайки се да се справя с всички нужди и очаквания на тридесет и четири души на моя издръжка, всички ние изпаднали в нужда в една чужда земя. Семейството ми не изпитваше нужда да прави икономии, което хич не облекчаваше ситуацията. В редките случаи, когато се прибирах къщи, намирах къща, пълна с жени, които пият чай и пържат планини от *пакори* [пържени в дълбока мазнина вкуснотиин]. Спомням си, че почти всяка седмица им купувах 18-килограмова кутия с олио за готвене.

Едно от ранните работни места на Пападжис било продавач в магазин за спортни стоки, разположен в Хазрат Гандж, главният търговски център в Лакнау. По-късно, обаче, той получил по-добра работа за демонстрация и продажба на селскостопанска техника за чуждестранна фирма, наречена Алис Чалмърс. Тази работа го отвела из целия щат Утар Прадеш, въпреки че бил базиран главно в Басти, централно управление за областта, разположено на изток от Лакнау. Той трябвало да закарва машините и оборудването на неговата фирма в селата от неговата област и да демонстрира тяхната полезност пред местните фермери. Това била лесна работа за него, тъй като той бил придобил обширни познания за тежката техника през периода си в британската армия.

При една от командировките си той имал необичайна среща с напълно непознат човек, който дошъл при него, търсейки видение на Бога:

Бях назначен в Басти да демонстрирам плугове, трактори и други земекопни машини. Фирмата, в която работех, се опитваше да ги продава на фермери отглеждащи тръстика. Един ден бях повикан от директора ми да присъствам на конференция в Лакнау. Пътуването ми дотам премина през Айодхия, родното място на Господ Рам. През този град тече река Сарию, но в онези дни нямаше мост. Пътниците

трябваше да прекосят реката с лодка. Когато слизах на другия бряг, видях млад мъж да стои на брега на реката. Той се приближи до мен и каза, че ме е чакал там цял ден и е много щастлив, че най-после съм дошъл. Погледнах го, но той не приличаше на никого, когото бях виждал преди. Той се представи като лекар от Гуджарат.

„Аз съм *бхакта* на Рам — започна той — Един астролог в Сурат ми каза, че всеки, който отиде в Айодхия и прекара един месец непрекъснато напявайки мантри за Рам, всяка година в продължение на шест години, ще срещне Рам в човешка форма.“

Той ме отведе настрана и ме помоли да седна на една дървена пейка. Това бяха пейките, които свещениците използваха, когато отиваха на брега на реката, за да извършват религиозни церемонии.

„Това е последният ден от последния месец — каза той — От шест години идвам тук и напявам мантрата на Рам. Днес трябва да видя Рам. Ако не го видя, за мен няма да остане нищо друго да направя, освен да предложа това тяло на реката. Взех решение, че ако Рам не ми се появи днес, аз ще се удавя в тази река.“

Не виждах какво общо има това с мен, затова му казах: „Аз съм просто механик, който работи за фирма в Басти. Бях извикан да присъствам на среща в Лакнау. Не мога да ти помогна. Не знам нищо за Рам. Това не е моя работа. Не мога да изисквам Рам да се появи пред теб. Тук, в Айодхия, има много светии и свами. Това е голям център за поклонение. Може би трябва да отидеш и да потърсиш някой, който може да ти помогне.“

Дори му предложих няколко имена и адреси, но той отказа да бъде отблъснат от твърдението ми, че съм невеж по духовните въпроси.

„Един глас в сърцето ми каза, че ще има някой в този курс на лодката, който може да ми покаже Рам. Този глас ми каза, че той ще бъде облечен в кхаки и че ще кара мотоциклет. Вие сте единственият човек, който отговаря на това описание. Гласът ми каза, че трябва да изчакам този човек, защото той е този, който би ми показал Рам.“

Аз станах да си тръгвам, обяснявайки му докато вървах, че трябва да си тръгна, преди да е станало тъмно. Когато ме видя да си тръгвам, той скочи в реката и нагази навътре докато водата не покри главата му. Започна да се мятта наоколо и видях, че вероятно ще се удави, ако не направя нещо, за да му помогна. Сkochих в реката с всичките си дрехи и доплувах до него. Нямаше време да се съблека, защото главата му вече

беше изчезнала под водата веднъж. Хванах го и се опитах да го върна на брега, но той не искаше да бъде спасен.

Той се мъчеше да се освободи от хватката ми и ми извика: „Ти трябва да ми покажеш Рам! Трябва да обещаеш да ми покажеш Рам! Ако не го направиш, никога няма да се върна на брега на реката! Ти си последният човек, когото ще видя на този свят! Ако не можеш да ми покажеш Рам, ще се удавя и ще Го видя във Вайкунта! [индуското небе, където живее Рам]. Не мога да продължа да живея, без да Го видя!“

„Това е самоубийство — казах — Ако умреш по този начин, няма да отидеш във Вайкунта. Ще получиш много лошо прераждане, ако изпълниш заплахата си.“

„Не ме интересува! — извика той — Днес е денят! Ако не видя Рам през следващите няколко минути ще се удавя! Ти си единственият човек, който може да ми помогне. Покажи ми Рам или ме остави да умра!“

Приех искането му, защото нямаше друг начин да го извадя от реката.

Няколко минути по-късно се върнахме на брега, целите вир-вода и опитващи се да си поемем дъх. Той се обърна към мен и каза: „Сега трябва да изпълниш обещанието си. Ако не го направиш или не можеш да го направиш, аз ще се върна в реката да се удавя.“

Изправен пред този много реален ултиматум, знаех, че трябва да се опитам да му помогна да види Господ Рам. Помолих го да седне. Когато той се успокои, го погледнах и казах: „Самият Рам стои пред теб. Не виждаш ли сам, че Той е там?“

Изведнъж той Го видя. Лицето му се преобрази, осветено от някакво преживяване на видение. Той се хвърли на земята и многократно направи прострации както пред мен, така и пред видението на Рам, което виждаше. Когато най-накрая стана, той обяви, че иска да прекара остатъка от живота си в служене на мен. Каза ми, че амбицията, която е имал цял живот, е била изпълнена и че като израз на своята благодарност иска да посвети остатъка от живота си на служене на мен.

Не исках неговото служене и не исках някой да ме следва наоколо до края на живота ми. Вместо това предложих той да извърши малка церемония, за да покаже своята благодарност, след което да се разделим и всеки да си върви по пътя.

Той имаше една малка чанта, тенджера за готвене и екземпляр на *Рамаяна* със себе си. Когато го попитах къде е отседнал в Айодхия, той ми показва един изоставен храм близо до неизползван вир за къпане. Реката леко бе променила своето течение, оставяйки тази яма висока и суха.

Позволих му да направи Гуру *пуджа* с вода, която беше донесъл от Сарию. Той направи три прострации в края на церемонията, след което отново ме попита дали може да ме придружи и да ми служи. Отново отказах.

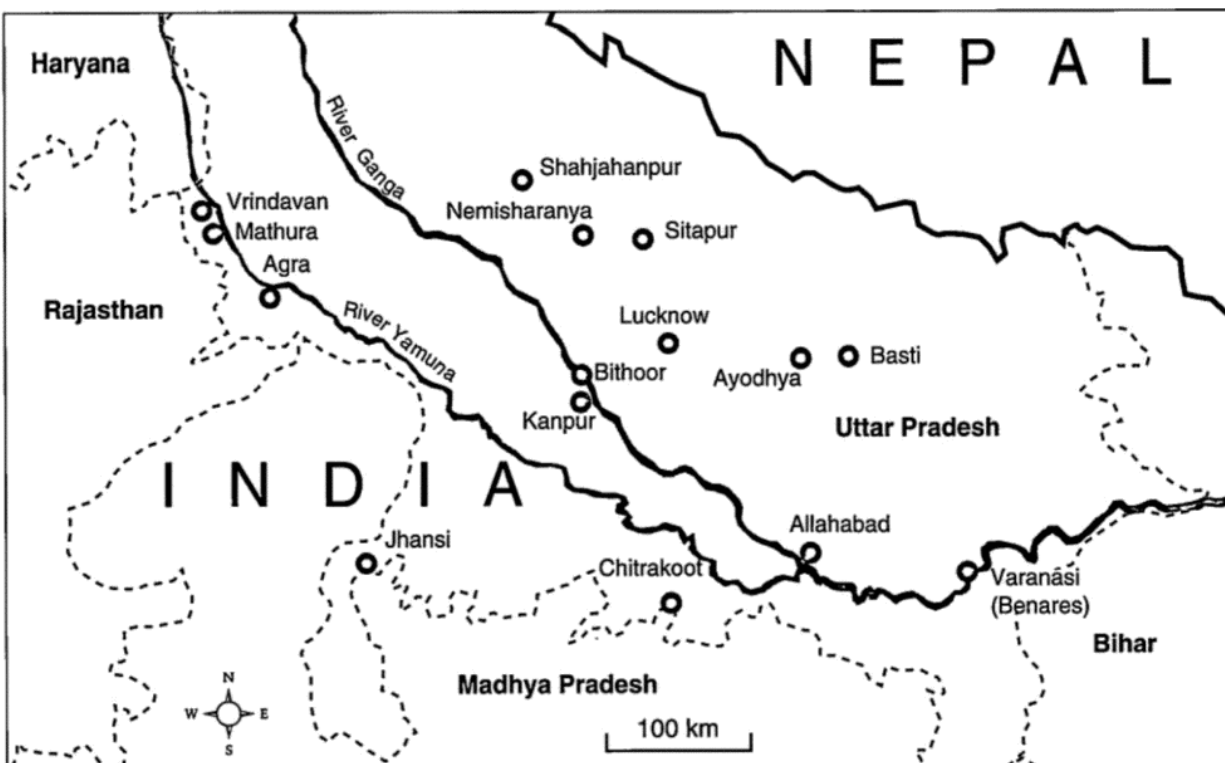
„Не мога да те взема със себе си — казах — Остани тук и празнувай. Дългогодишното ти желание най-накрая беше изпълнено. Повикай някои брамини и бедни хора, и ги нахрани, за да покажеш своята благодарност. Остани тук още няколко дни, почитайки Рам в този храм. След това се върни при семейството си и им разкажи как Рам ти се е явил тук, в Айодхия.“

Приготвих се да си тръгвам, но мъжът ме хвана и каза жално: „Но аз дори не знам кой сте. Къде живеете? Как мога да ви намеря отново?“

Не исках този човек да ме следва наоколо до края на живота ми, затова му казах: „Никога не давам адреса си на никого. Ако искаш да служиш на някого, служи на Рам.“

Оставих го там, взех мотора си и продължих с пътуването си до Лакнау.

Странни срещи като тази щели да станат характерни за учителската кариера на Пападжи през следващите години. Търсачите се оказвали насочвани към него и в негово присъствие те имали необикновени преживявания. Тези, които искали да видят Бога в определена форма, Го откривали да се появява във видение, докато тези, които имали силно желание за духовна свобода, често имали пряко преживяване на Себето. В никой случай Пападжи не давал никаква садхана или практика. Тези забележителни преживявания се случвали просто защото поклонникът е бил в неговото присъствие.

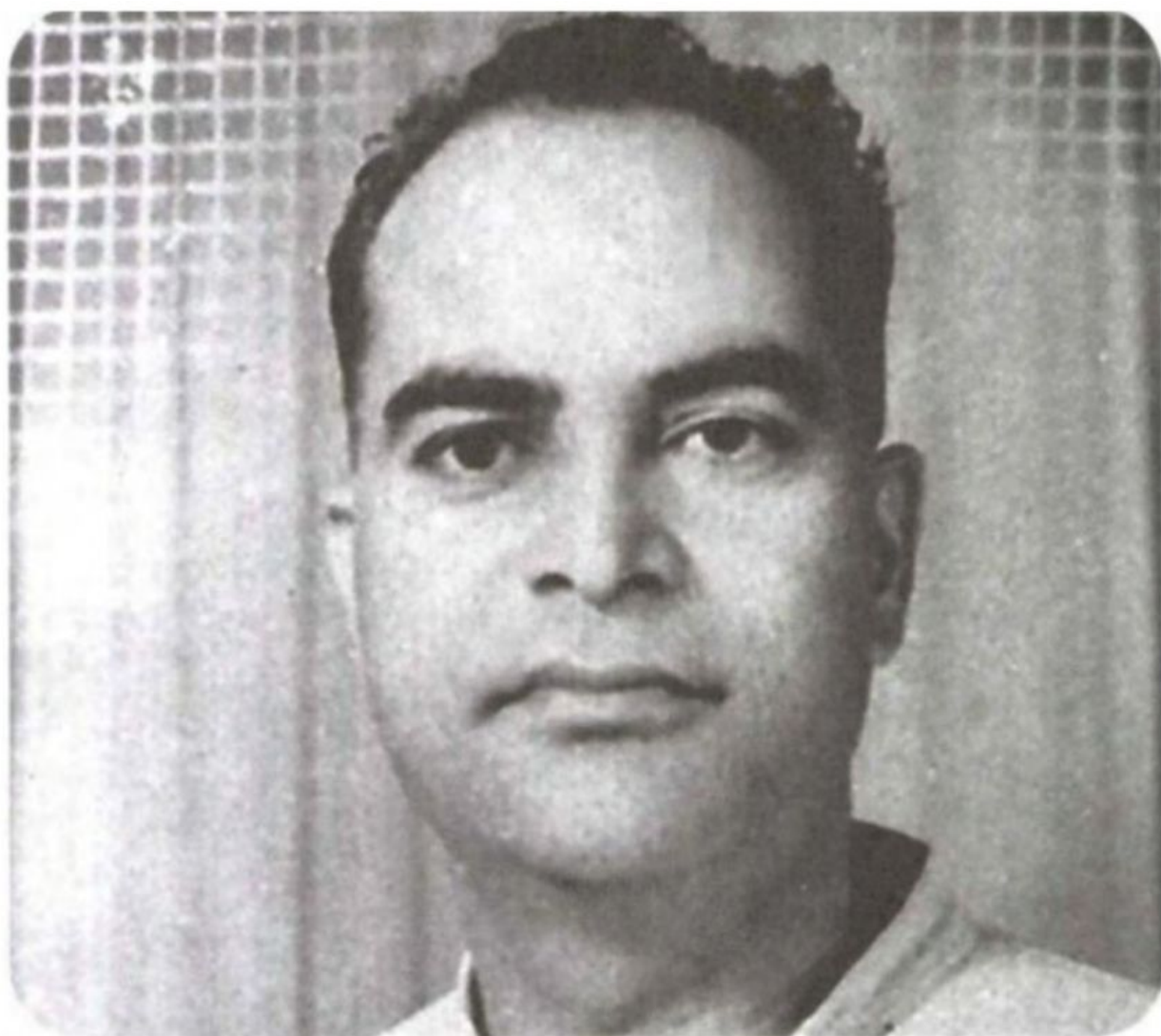

Тъй като тази среща в Айодхия е най-ранната от този тип, която успях да запиша, аз попитах Пападжи кога е започнал кариерата си като Гуру, очаквайки той да даде някаква дата през 40-те години. Отговорът му беше много изненадващ:

Кариерата ми на Гуру започна още когато бях момче на четиринадесет. Една жена, която беше наша съседка, попита майка ми: „Защо лицето на сина ти сияе и грее като на йога?“ Даже в онези дни други хора можеха да видят, че нямам обикновено детство. Тази жена беше достатъчно интелигентна, за да предусети причината за различния ми външен вид. Тя ме питаше дали правя някакъв вид *джапа* и дали лицето ми не грее в резултат на това. Ако практикуваш йога, лицето ти ще започне да сияе. След известно време не можеш да го скриеш от други хора.

Директорът на моето училище веднъж дойде в къщата ми. Той събираше дарения от родителите на всички ученици, които посещаваха неговото училище. Докато седеше в нашата къща, той ме изучаваше внимателно. Той също така каза, че приличам на йога, и искаше да знае какви упражнения правя.

След Разделянето този човек също дойде и се установи в Лакнау. Срегнах го докато се разхождах по Хазрат Гандж няколко години по-късно. Направих прострация пред него на улицата, защото това е начинът, по който изразяваме уважение към нашите стари учители. Той беше много изненадан от поведението ми, особено след като беше чул, че съм станал велик йога.

Пападжи: снимката вероятно е направена в Лакнау около 1950 г.

Той ми каза: „Когато говоря с приятелите си за учениците, на които съм преподавал, те искат да знаят колко от тях са имали успешна кариера. Казвам им: «Някои от тях станаха съдии, а двама от тях станаха посланици, но също така се гордея, че съм произвел един велик йога». Тогава им разказвам за теб.“

Това беше същият човек, който беше отказал да ме бие с пръчка, след като бях имал дълбокото преживяване в училище, след чуването да се напява „Ом шанти, шанти, шанти“ по време на сутрешните молитви.

В англо-ведическите училища Даянанда е традиционно учениците да поздравяват учителите си всяка сутрин, като докосват нозете им в знак на уважение. Пападжи просто бил поздравил стария си учител по начина, по който винаги го е правил в миналото.

Говорих със Сивани, дъщерята на Пападжи, относно твърдението му, че е започнал кариерата си на Гуру докато още е бил в ранна тийнейджърска възраст.

„Най-ранните ми спомени за него — отговори тя — са от 1940 г., когато бях на около пет. Дадже тогава имаше постоянен поток от хора, които идваха да го видят за духовни съвети или сатсанг. Където и да живеехме, хора винаги се стичаха в къщата по всяко време на деня и нощта. Целият му живот беше такъв.“

Пападжи потвърди, че учителската му кариера е започнала от много ранна възраст, в отговор, който той даде на Риши, финландски телевизионен журналист, който го интервюира през февруари 1995 г.:

Риши: След вашето просветление вие сякаш продължихте с нормалния си живот. Защо не започнахте незабавно да помагате на други, които все още страдат?

Пападжи: Аз продължих обичайния си живот, но вече имаше различно отношение към него. Знаех, че всичко, което правя, се извършва автоматично, че не се прави от мен, докато имам наум постигането на някакъв резултат. Когато се извършват действия без никаква мисъл за бъдещо възнаграждение, има едно състрадание и една светлина, които се предават на всички наоколо. Блаженството и мирът, които такъв човек усеща, автоматично се предават на други хора. Човек не трябва да излиза с идеята: „Ще направя това или онова, за да помогна на други хора, които страдат“. Това е действие с идеята за възнаграждение и то не помага на никого.

Ти казваш: „Защо не започнахте незабавно да помагате на други, които все още страдат?“ Аз започнах даже още когато бях малко момче, когато жените от моето село идваха в къщата ни, за да пеят техните Кришна бхаджани. Не е нужно да се обличаш в оранжево и да си пуснеш дълга брада, за да помагаш. То може да се прави много дискретно. Моите обикновени дрехи и нормалната ми работа бяха добра маскировка за мен. Те държаха много хора надалеч и ми позволиха да работя ненатрапчиво.

Пападжи изнасял духовни лекции в ранните си тийнейджърски години, което може би е една от причините той да датира учителската си кариера от тази епоха, но с изключение на баща си, той изглежда не е имал поклонници, които са го смятали за Гуру, до 1940-те години. Най-ранният, на когото попаднах, беше мюсюлманският професор д-р Хафиз Сайед, когото Пападжи срещнал в Раманасрамам в средата на 40-те години. Това е същият човек, който искал от Пападжи да го заведе да види пира в Мадрас. Връзката започнала с необикновена, предопределена среща:

Бях отседнал в Шри Раманасрамам с жена си и децата си. Децата ми си играели пред залата, където седял Махарши, когато д-р Сайед излязъл и ги видял.

Той ги попитал: „Къде е баща ви?“

Те отговорили: „Той отиде в къщата, която наехме в нивите“.

„Можете ли да ме заведете при него? — попитал д-р Сайед — Не знам къде е това. Искам да се срещна с него.“

Той влезе в къщата ми няколко минути по-късно. Предложих му чай и го поканих да дойде на обяд по-късно, но той не прие. Каза, че неговият готвач вече му е приготвил храна в собствената му къща и че трябва да се върне навреме, за да я изяде.

„Но можете да дойдете на чай с мен този следобед — каза той — Елате в пет часа, защото има нещо интересно, което искам да обсъдя с вас.“

Приех поканата и няколко часа по-късно взех цялото си семейство в къщата на професора.

След като чаят свърши, д-р Сайед премина към основния въпрос на срещата. „Вярвате ли в астрологията?“ — попита той.

Отговорих: „Не, не вярвам“.

Той продължи като ми каза, че мюсюлманите също не трябва да вярват на това, но наскоро се било случило нещо, което го накарало да преразгледа своите възгледи.

„Сега не съм толкова сигурен — започна той — Може би до известна степен вярвам в това, но не съм напълно убеден.“

Той ми показва хороскоп, който е бил изготвен за него на санскрит. Беше преведен на английски от д-р Радхакришнан, видния философ и учител, който по-късно стана президент на Индия. Д-р Сайед е познавал д-р Радхакришнан, когато са работили заедно в университет в Англия. Д-р Сайед е бил персийски специалист, докато д-р Радхакришнан е преподавал сравнителна религия. Хороскопът бил дошъл от колекция на *Брихат Нади*. Това е много мистериозна и древна школа по астрология.

Преди много векове някои индийски мъдреци, за които се твърди, че били водени от *риши* Брихат, записали хиляди лични хороскопи за хора, които ще се родят в далечното бъдеще. Всички те били във формата на ръкописи върху палмови листа. Има няколко места в Индия, които твърдят, че имат копия на всички тези предсказания. Човек може да отиде там и да провери дали там се съхранява собствения му хороскоп. Има едно надеждно място в Хошиарпур в Пенджаб, има и други центрове, които имат копия, но много от местата, които рекламират тези листа днес, са мошенически. Д-р Сайед трябва да е намерил една от редките автентични колекции, защото предсказанието, което ми показва в този ден, беше удивително точно.

Предсказанието започваше с това, че д-р Сайед е бил индус в последния си предишен живот и че е бил ученик на известен древен Гуру. Той бил извършил някакво действие, което много ядосало този Гуру.

Гуруто го проклет, с думите: „В следващия си живот ти ще се родиш като мюсюлманин, но любовта ти към индуизма и любовта ти към Кришна ще останат с теб.“

Това обясняваше странната смесица от вярвания, които имаше д-р Сайед. Макар че бил мюсюлманин по рождение и макар че много харесвал всичко, свързано с ислямската традиция, той също така бил и Кришна *бхакта*, който носел със себе си миниатюрно издание на *Бхагавад Гита* в джоба на гърдите си. Той също така беше станал

ученик на Рамана Махарши, нещо, което никой ортодоксален мюсюлманин не би направил.

Този хороскоп казваше, че в настоящия си живот той ще отиде във Вриндаван и ще получи инициация от свами, наречен Баба Харидас. Според хороскопа, този Харидас в последния си живот е бил съученик на Сайед при неговия Гуру. Когато на д-р Сайед било дадено това предсказание, той вече бил отишъл във Вриндаван и бил получил посвещение от този свами. Имаше още една връзка от миналия му живот. Хороскопът казваше, че друг от неговите *Гуру-бай* [съученици] ще се роди като съвременник на д-р Сайед, ще се казва Никсън и ще промени името си на Кришна Прем. По онова време имаше един англичанин на име Никсън, който беше велик Кришна *бхакта*. Той бил дошъл в Индия, установил се в Алмора и станал учител, след като променил името си на Кришна Прем. Д-р Сайед също познавал този човек, тъй като те за известно време били в един и същ университет.

Точните предсказания не свършваха с това. По-нататък в хороскопа беше посочено, че през 1932 г. д-р Сайед ще се срещне с Рамана Махарши и ще го приеме за свой Гуру. Това била годината, в която д-р Сайед за първи път се срещнал с Махарши. Имаше още едно предсказание, която тепърва трябваше да се сбъдне. На листа беше посочено, че през 1944 г. д-р Сайед ще се срещне с човек на име „Хариваншлал“, който в крайна сметка ще стане неговият последен Гуру. Д-р Сайед беше малко озадачен от това предсказание. Годината, в която ми го показва беше 1944-та, но той нямаше представа кой е Хариваншлал, нито къде може да бъде намерен. Освен това, той не търсеше нов Гуру. Той беше напълно удовлетворен от Махарши.

Когато видях името си „Хариваншлал“, написано на страницата, замълчах. Не му казах, че това е моето собствено име. В онези дни хората в ашрама ме познаваха само като г-н Пунджа от Пенджаб. Никога не бях казвал на никого, че малкото ми име е Хариваншлал.

Това предсказание също се сбъдна. Д-р Сайед стана много привързан към мен и в крайна сметка той стана мой ученик. След смъртта на Махарши през 1950 г., той често ме посещаваше в горите на Карнатака и аз често го посещавах в дома му в Аллахабад. Той живееше на Граждански линии № 2, Аллахабад, адрес, който беше доста близо до този, на друг мой ученик. Този друг ученик беше служител в Провинциалната държавна служба, който по това време беше назначен

в Джханси като съдия. Когато беше в Аллахабад, той отсядаше в колония, наречена Алън Гандж.

През 50-те години аз работех в различни части на Карнатака. На всеки шест месеца д-р Сайед идвал в Бангалор и питал директора на моята фирма къде съм. Д-р Сайед беше смятан за нещо като ВИП, защото познаваше много важни хора в Индия, затова директорът на моята фирма винаги му даваше кола да го закара в която и да е част от гората, в която работех. Той даже изпращаше готвач и малко храна, за да мога да угощавам своя гост подобаващо. Д-р Сайед обикновено прекарваше около месец с мен и след това се връщаше към преподавателската си работа в университета в Аллахабад.

Д-р Сайед беше обявил, че аз съм неговият Гуру, дори докато Махарши беше все още жив. Много от хората в Раманасрамам не харесаха това. Един от тях, г-н Босе от Бенгал, беше особено критичен. Д-р Сайед обикновено отговаряше с цитиране на една персийска поговорка:

Тифале мариям хуа каре кой, мере марц ки дуа каре
кой

Това означава: „Дори и Исус да е, синът на Дева Мария. Ако не е помогнал лично на мен, какво ме ползва това?“

Много други стари поклонници на Бхагаван ме посетиха или в Лакнау, или в горите на Карнатака: С. С. Коен, Дилип Кумар Рой, Б. М. С. Найдю и няколко други. Но д-р Сайед беше този, който имаше най-силната връзка.

Когато пристигнах в Лакнау от Лиалпур, писах на д-р Сайед, за да му кажа къде съм. Той дойде веднага, като доведе със себе си Сароджини Найдю, една от най-известните поетеси в Индия. По това време тя беше губернатор на Обединените провинции, щатът, който по-късно бе преименуван на Утар Прадеш. През следващите години д-р Сайед ме посещаваше редовно в Лакнау и аз се стараех да го виждам всеки път, когато посещавах Аллахабад.

Пападжи започва да дава редовни сатсанги в края на 40-те години и скоро придобива репутацията на динамичен учител, който предизвиква незабавни резултати. Някои от местните хора в Лакнау започнали да го посещават редовно и даже няколко чужденци намерили своя път до вратата му.

Чужденците за пръв път започнаха да ме посещават в края на 40-те години, но някои от първите, които дойдоха, не знаеха много английски или друг индийски език, който знаех. Спомням си един холандец, който пристигна през 1948 г., без да знае английски изобщо. Една жена от Австрия превеждаше въпросите му като му говореше на немски, но той дори и немски не знаеше много добре. Беше трудна работа да се опитам да разбера какво иска.

Едно испанско момче дойде около 1950 г. Той също не знаеше никакъв английски. В онези дни събирах речници, защото трябваше да науча много езици през работните си дни. Намерих един испано-английски речник в колекцията си и му го дадох. С помощта на тази книга той успя да се изрази много бавно и много зле.

Когато не съм бил в стаята, един от моите индийски ученици го попитал: „Как можеш да говориш с Учителя и да получиш нещо от него, ако нямате общ език?“

Изглежда той отговорил по обичайния си измъчен начин: „Даже да знаех неговия език и той да знаеше моя, той не би могъл чрез думи да ми предаде това, което имам нужда да знам. Дойдох тук за различен вид предаване. Дойдох, за да почувствам неговия мир и любов. Ние не се нуждаем от общ език за това. Аз мога да почувствам тези неща, въпреки че не можем да си говорим много добре.“

Учениците бяха изумени от разбирането, показано в неговия отговор. Испанецът остана и в рамките на около месец успя да проговори английски достатъчно добре, за да бъде разбран.

Една от първите чужденки, които го намерили, била германка на име Тони, която била първата от дълга поредица жени, които се опитали да се прилепят към Пападжи.

След разделянето на Индия през 1947 г., аз напуснах Лиалпур и отидох в Лакнау с голям контингент от семейството ми. Не всички от нас дойдоха. Някои от жените и родителите ми останаха в Пакистан. Към петнадесети септември те можеха да се присъединят към мен, защото си бях намерил работа и им бях подготвил място за отсядане. В онези дни на всички бежанци от Пакистан беше давана първа преференция за работа и специални дажби от плат, захар и други стоки. Баща ми имаше късмета да получи временна работа в Министерството на информацията и радиопредаването. До офиса му имаше един супермаркет, чийто собственик имаше много интересна житейска история.

Родителите му го били изпратили в Берлин да учи право, но когато завършил, той осъзнал, че не се чувства вдъхновен да се занимава с тази професия, въпреки че тя би била много престижна. Докато се обучавал в Берлин, той се бил влюбил в момиче на име Антоанета, която той наричаше Тони.

Баща ми се срещнал с Тони при едно от посещенията си в магазина на съпруга ѝ. Поговорил с нея за мен, обяснявайки, че съм ученик на Рамана Махарши, южноиндийски Гуру. Тони била любопитна да се срещне с мен, затова помолила баща ми да я заведе в къщата ми в Нархи.

Тя дойде в нашата къща и седна на един от диваните в предната стая. Баща ми ни остави сами, защото трябваше да отиде и да се заеме с работата си. Когато започнахме да говорим, скоро стана ясно, че тя говори английски свободно. Тя поиска моето разрешение да запали цигара. Не отказах, макар че имяхме домашно правило, че никой не бива да пуши в стаята. След известен предварителен разговор, тя попита дали може да ми зададе въпрос. Приблужи се много близо до мен и сложи ръката си на коляното ми. Аз бях доста изненадан, защото в онези дни няхах много опит в това как се държат чужденките. Вместо да ми зададе въпрос, тя ми показа една книга, наречена *Вечната философия*, редактирана от Алдъс Хъксли.

Отворих книгата и прочетох някои твърдения на Майстер Екхарт, германски светец и мистик, живял преди няколкостотин години. Никога не бях срещал името му преди, но само от прочитането на няколко реда

можех да кажа, че неговият възглед за света и за себе си беше индийски, а не западен.

Вдигнах поглед от четенето си и й казах с известна изненада: „Това, което той пише, е от *Упанишадите*“.

Виждах, че тя е сериозен ученик по философия, затова обещах да й дам някои други книги за четене.

В един момент тя каза: „Дойдох в Индия със съпруга си, не заради брачните ни отношения, а за да се срещна със светец. Съпругът ми изобщо не се интересува от осъзнаване на истината, но за мен това е най-важното нещо в живота ми.“

Тогава тя ме шокира, като каза, че е влюбена в мен.

Казах й: „Можеш да ме обичаш като брат или като учител, или просто като твоето собствено Себе“.

Тя нямаше предвид това. Погледна ме провокиращо, усмихна се и каза: „Не. Искам да те обичам, както съпругата обича съпруга си.“

Почувствах, че трябва да съм стриктен и строг с нея, преди нещата да излязат от контрол.

„Имам жена на долния етаж и деца, за които да се грижа. Не се интересувам от връзка с никой друг.“

Тя не изглеждаше обезсърчена от моя категоричен отказ. Вместо това, опита различен подход.

„Знам, че индийците са много зле платени — каза тя — Моето правителство има схема за подпомагане на своите граждани в Индия. Ако германка се омъжи за индийски мъж, тя има право на пенсия от германското правителство, за да може да поддържа стандарта си на живот в Индия.“

Изглежда намекваше, че ако се ожения за нея, германското правителство ще се грижи за мен до края на живота ми. Не знам дали тази схема съществуваше наистина, но това ми каза тя.

След това продължи с думите: „Когато съпругът ми ме заведе в селото си, родителите му не бяха доволни. Те не искаха да ме приемат за снаха. Съпругът ми беше решил да започне бизнес в този град. Родителите ми бяха дали много пари в случай че искаме да започнем някакъв подобен бизнес, затова му ги дадох.“

Изведнъж тя започна да се смее и каза: „Бих искала да направя малко понички за теб, но индийците не харесват вкуса на тази храна“.

След тази рязка смяна на темата, тя се върна към финансовите си примапки. „Имам достатъчно пари, за да дам 2 000 рупии на жена ти“ — каза тя. Изглежда тя смяташе, че това ще бъде достатъчно, за да ѝ се плати и да се отърве от нея.

„Ако имаш връзка с мен — продължи тя — ще се погрижа за всички твои домакински разходи, включително обучението на децата ти.“

Мислейки, че ме е убедила с тези парични предложения, тя се приближи към мен и ме попита дали може да ме целуне.

Много твърдо отхвърлих нейните аванси. „Ти дойде тук за напътствия в търсенето ти — ѝ казах — Но ти не искаш това. Опитваш се да разстроиш семейството ми. Махай се!“

Тя изглеждаше много разочарована от отказа ми. Тръгна си, изглеждайки много обезсърчена и взе велосипедна рикша, за да се върне в къщата си.

Съпругът ѝ работел в магазина си. Когато пристигнала в къщата си, там била само нейната прислужница. След като била в къщата само за няколко минути, Тони изведнъж започнала да танцува и да плаче по един лудешки, френетичен начин. Нейната прислужница била толкова изплашена от поведението ѝ, че избягала да доведе съпруга на Тони. Той дошъл веднага, но не можал нищо да направи, за да я успокои. Тя просто продължила да танцува и да плаче.

Накрая съпругът се свързал с баща ми, който отишъл да ги види посред нощ. Когато се появил, тя извикала: „Не искам теб. Иди и доведи сина си. Само него искам да видя.“

Баща ми дойде в къщата ми и ми каза: „Изглежда, че тя е напълно полудяла. Трябва да отидеш там веднага. Отвън има кола, която чака да те закара там.“

Отначало отказах поканата, без да посочвам причина.

„Но ти трябва да отидеш — каза той — Нещо се е случило по време на срещата ѝ с теб. Нещо се е запалило в сърцето ѝ, което не е било там преди. Тя танцува като Мирабай и напява името ти. Твоята дхарма е да помагаш на сериозни търсачи като нея.“

Баща ми изглеждаше озадачен. Той не можеше да разбере защо отказвам да помогна на някой, който толкова очевидно се нуждае от спешно внимание. Той знаеше, че срещата ни по някакъв начин е подтикнала дивите ѝ преживявания и смяташе, че като подбудител на

тях аз нося някаква специална отговорност. Накрая, когато той ме попита директно защо отказвам да отида, му казах какво се бе случило по-рано същия ден.

„Когато я остави сама в стаята ми по-рано днес, тя ми каза, че иска да бъде моя съпруга. Опита се да ме подкупи, за да приема, а след това, когато отказах, тя се опита да ме целуне. Как мога да отида в къщата на такава жена? Ако отида там, тя просто отново ще се опита да ме хване в капан.“

Баща ми веднага разбра и се съгласи с моето решение. „О, разбирам. Не биваше да я водя при теб. Не разбирах, че това е, което тя наистина е искала. Аз съм виновен, но как бих могъл да знам, че тя ще се държи по такъв глупав начин?“

Баща ми си тръгна, после разказал цялата история на съпруга на Тони и казал, че при тези обстоятелства той напълно подкрепя решението ми да стоя далеч от жена му.

През следващите два дни тя нито ядяла, нито спяла. Продължавала с екстатичното си танцуване денонощно. Накрая съпругът ѝ се отвратил от нея, изхвърлил цялото ѝ имущество, продал магазина си и изчезнал на неизвестно място. Изглежда и той е бил толкова щастлив да се отърве от нея, колкото и аз.

Дълго време не я видях отново. Много години по-късно, когато пътувахме в Хималаите с някои чуждестранни момчета и момичета, разбрах, че тя се е събрала отново със съпруга си и че сега те живеят в ашрам близо до Хардвар. Срегнахме се при следните обстоятелства.

Ашрамът, в който бях отседнал, беше отказал да настане чуждестранните момичета, които пътуваха с мен. Управителят ми каза: „Това е място за отсядане на *санясини*. Не позволяваме жени да спят тук.“

Той каза, че мъжете могат да останат, но жените ще трябва да намерят настаняване на друго място. Предложи да опитаме в един наскоро построен ашрам, който имал квартири само за жени.

Отидох на мястото, което той описа. Когато попитах за управителя се оказа, че той е съпругът на Тони. Изглежда, сякаш те отново се бяха събрали, защото тя също беше там по това време.

Тони ме видя от верандата на горния етаж и веднага дотича да ме поздрави. Самата тя бе станала някакъв вид гуру и имаше няколко свои ученици. Макар че беше облечена в шафрановите^[4] дрехи на отречен

човек, тя дойде при мен и започна да ме прегръща и целува. Между прегръдките и целувките ми каза, че е взела *саняса* от Ананда Маи Ма.

Тя покани всички нас да отседнем в ашрама, който изглежда се справяше много добре. Беше добре построен, имаше тридесет стаи и хубав храм вътре. Благодарих ѝ за предложението, като ѝ казах, че всички сме си уредили настаняване на друго място. Не исках да се забъркам отново в нейните афери. Събрах групата си и всички се преместихме в ашрама Сапт Риши, който бе възможно най-далеч от нейното място в границите на града.

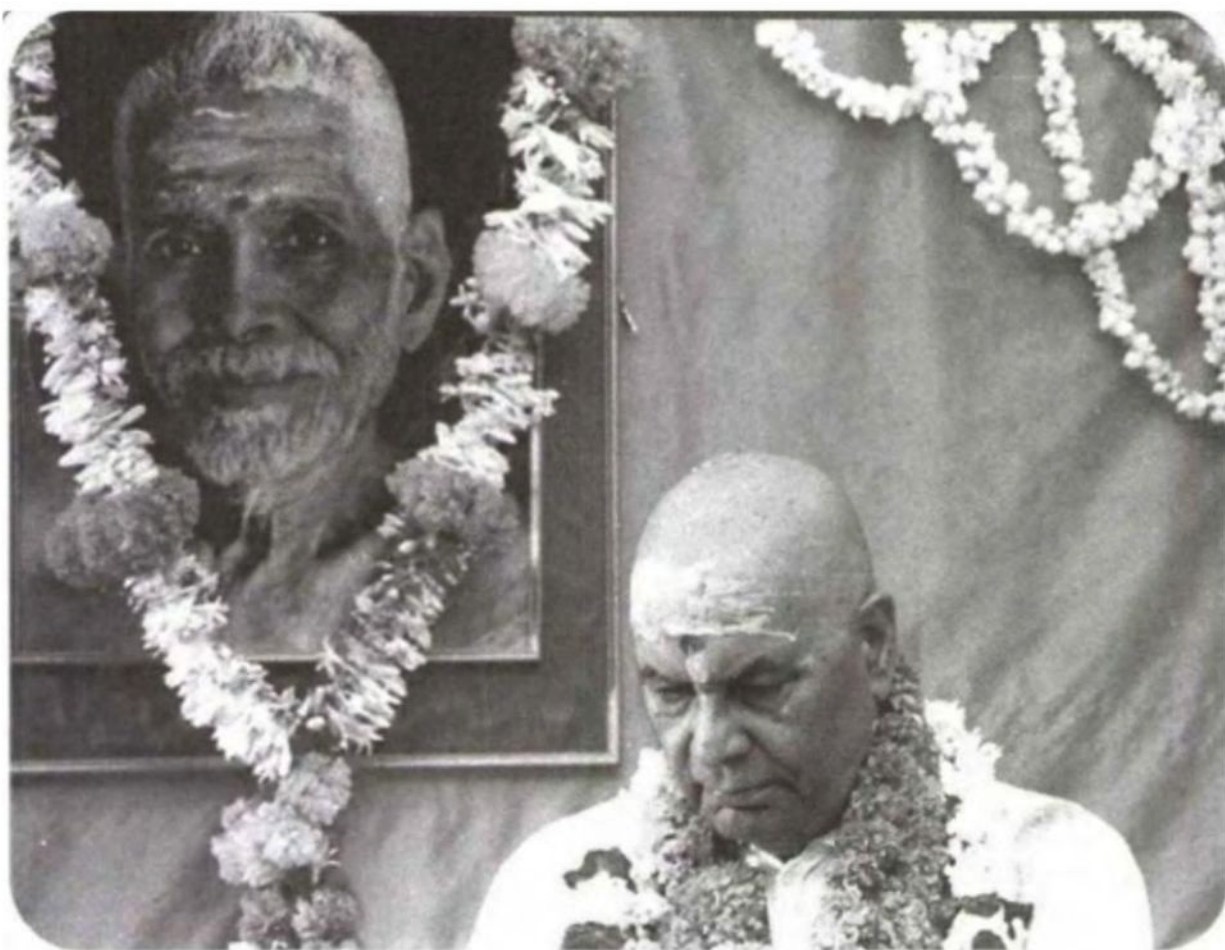
Както бил предвидил, когато напуснал Раманасрамам през август 1947 г., Пападжи никога повече не успял да види Рамана Махарши. Семейните му задължения го държали ограничен до Утар Прадеш. Той знаел, че Махарши не е в добро здраве, тъй като историята за болестта му била широко отразявана във вестниците, но смъртта му през 1950 г. дошла като вид изненада за него:

В 8:45 ч. вечерта, на 14 април, 1950 г., аз се разхождах по една улица в Лакнау. Изведнъж усетих чудовищен спазъм в гърдите, който почти ме повали на земята. Помислих, че това трябва да е някакъв вид инфаркт. Няколко секунди по-късно видях няколко души, сочещи нагоре към голям метеор, който преминаваше през небето. Това беше метеорът, който хиляди хора в цяла Индия видяха през първите няколко секунди след смъртта на Махарши. Много хора казаха, че инстинктивно са знаели, че появата на метеора означава, че Махарши е мъртъв. Това никога не ми хрумна тогава. Разбрах за смъртта му едва когато слушах новините по радиото на следващия ден.

Пападжи продължил да работи за Алис Чалмърс до 1952 г. В свободното си време давал сатсанги в Лакнау и посещавал някои от новите си ученици в различни части на Утар Прадеш. Той започнал да придобива репутация на учител до такава степен, че в местните вестници започнали да се появяват статии. Когато тълпи от нови

посетители започнали да прииждат при него, той решил да напусне работата си и да се върне в Южна Индия:

Толкова много хора започнаха да тичат при мен и статии във вестници бяха публикувани. Когато броят на хората достигна четиридесет или петдесет, няхах друг избор, освен да избягам на юг, където бях живял преди.

Празнуване на Гуру Пурнима през 1995 г. в Сатсанг Бхаван, Лакнау. Пападжи започва да дава сатсанги в тази зала през 1992 г. Голямата фотография на Шри Рамана Махарши е поставена там през 1993 г. Пападжи се покланял на тази фотография на неговия Гуру, преди да започне своите сатсанги. После той ги провеждал от място за сядане точно под снимката.

Пападжи си мислел да се върне в Раманасрамам и да живее там живот в уединение, но съдбата имала други планове за него. Разказът за неуспешния му опит да се откаже от светските си отговорности ще бъде изложен в следващата глава.

Преди да завърша тази глава за физическата връзка на Пападжи с неговия Учител, бих искал да добавя една кратка случка, която демонстрира благоговението и благодарността, които той още изпитва към Шри Рамана Махарши.

Седях с него през 1992 г., току-що приключил да го интервюирам по темата за събитията, случили се, когато е бил в Раманасрамам през 40-те години.

„Вие ми разказахте всички факти — казах аз — Като заключение, бихте ли казали няколко думи за това, какво чувствате към Махарши днес? Би било хубав завършек, ако може просто да кажете няколко думи на благодарност или признателност, обобщавайки това, което Махарши е направил за вас.“

Той отвори уста да говори, но никакви думи не излязоха. След две или три секунди по бузите му потекоха сълзи.

Той обърна глава, за да скрие сълзите си. „Не мога да отговоря на този въпрос — каза той — Не мога да говоря за това. Никакви думи никога не могат да го изразят.“

Макар че през следващите години открих, че Пападжи рядко говори за благодарността, която изпитва към Шри Рамана Махарши, аз намерих следните разкриващи коментари в писмо, което Пападжи е написал до един от своите ученици през 1982 г.:

Моят Учител говореше в тишина.

Моят Учител говореше чрез очите си.

Моят Учител говореше чрез думи.

Всичките три езика, които съм чувал.

Кришна пее чрез Своята флейта:

това го чух.

Рама със стрелата Си стреля по мишена:

това го научих.

ПРОСВЕТЛЕНИЕТ не приема каквото е написано,
видяно, възприето или чуто:

Тази Праджна [трансцендентно осъзнаване] МЕ прие.

-
- [1] *Бхакти* означава любяща преданост към Бога, а *бхакта* е човек, който практикува бхакти, т.е. предано отдаден на Бога човек. — Б.пр. ↑
- [2] Стъпаловидни тераси отстрани на река. — Б.пр. ↑
- [3] Цветна точка. — Б.пр. ↑
- [4] Бледо оранжеви. — Б.пр. ↑

РЪКОВОДИТЕЛ НА МИНА

Пападжи съвестно се грижел за семейството си в Лакнау в продължение на няколко години. Решението да напусне, за да отиде на юг било взето по две причини: първо, той не искал да бъде заобиколен от голяма група поклонници, и второ, той вече не чувствал, че семейството му е негова собствена отговорност.

До 1952 г. по-голямата част от семейството ми беше напуснала първоначалния ни дом в Лакнау в Нархи и се бе заселила в различни части на Северна Индия. Някои отидоха в Делхи, някои в Канпур, а други във Варанаси. Аз сам бях издържал семейството в продължение на няколко години и им бях помагал да намерят нови места за живеене. След като всички бяха щастливо уредени, почувствах, че съм изпълнил дължимите си задължения към семейството си. Напуснах работата си и заминах за Южна Индия с намерението да се върна отново в Шри Раманасрамам.

Реших да се върна в Шри Раманасрамам, защото открих, че светските дейности нямат край. Един цял живот не е достатъчен за разрешаването им. *Самсара* трябва да бъде изоставена. Човек не трябва да хаби живота си, грижейки се за други хора. Те са донесли своята собствена *прарабдха* [съдба] в този свят.

Помислих си: „Богът, който ги е създал, ще се грижи за тях. Те повече не са моя отговорност.“

С това разбиране, аз внезапно напуснах работата си и дома си, и тръгнах обратно за Южна Индия. Имах намерение да остана за постоянно в Раманасрамам, въпреки че Махарши беше напуснал тялото си.

По пътя натам останах да ношувам за една нощ в Мадрас при един мой стар поклонник, който работеше в държавния монетен двор. След вечеря той ми даде стая и ме попита дали бих искал да остана с него още няколко дни. Напомни ми, че не бях ходил в Мадрас от 1947 г., и с умиление си спомни как заедно сме посещавали ашрама.

Сестрата на този мъж беше омъжена за горски предприемач от Уорда, Махаращра. Тяхната дъщеря, която учеше в десети клас в училище, беше отседнала при нас в къщата, защото беше дошла в Мадрас да прекара известно време с чичо си. Тя беше на около седемнадесет години и говореше много добре английски.

През нощта тя влезе в стаята ми и обяви, че иска да спи с мен. Аз бях доста шокиран от поведението ѝ. Преструвайки се, че не разбирам защо е там, поисках да знам какво прави тя в стаята ми в толкова странен час.

Когато тя повтори молбата си, аз казах: „Чичо ти и леля ти и двете им дъщери ще се чудят къде си и ще започнат да те търсят“.

Опитвах се да я накарам да разбере, че това, което възнамерява, не е възможно в малко домакинство. Да апелирам към чувството ѝ за морал вероятно нямаше да я накара да напусне стаята. От това, което току-що ми бе казала, не изглеждаше тя да има много силно чувство за етика. Продължих, казвайки, че тя не би могла да остане в стаята ми за дълго време, без да предизвиква подозрение и безпокойство в останалата част от къщата. Изглежда и този подход не проработи.

„Това си е моя лична работа — каза тя — Току-що се влюбих в теб. Тази вечер на масата за вечеря ти ме погледна по много специален начин и от начина, по който ме погледна, съм сигурна, че и ти имаш любов към мен.“

Не можех да позволя това да продължава повече. Тя беше седемнадесетгодишно момиче, роднина на моя домакин, и беше сама в спалнята ми посред нощ, опитвайки се да започне афера с мен.

Казах ѝ: „Не ме интересува предложението ти. Аз съм на път за Тируванамалай. Дойдох в тази къща само за да прекарам известно време с чичо ти, защото се опознахме много добре преди няколко години.“

Като ѝ казах, че си тръгвам, се бях надявал да я убедя, че съм просто временен посетител, който скоро ще да напусне живота ѝ, но новината изглежда не я притесни.

„И аз ще дойда с теб“ — отговори тя.

Това беше нещо, което определено не можех да допусна. Отказах да я взема със себе си. Обаче, за да съм сигурен, че тя няма да ме последва, ѝ казах: „Ще се върна по-късно и ще отседна при теб и семейството ти отново“.

Скоро след това заминах за Тируванамалай мислейки, че съм избягал от нея, но тя беше решително момиче. Няколко години по-късно тя ме откри и още веднъж се опита да започне афера с мен.

Подробности за последващите му срещи с това момиче ще има в края на тази глава.

Пападжи намерил стая близо до Раманасрамам и отседнал там. Няколко седмици по-късно, когато обикалял по склоновете на Аруначала, той срещнал един французин, който живеел в една от пещерите. Това е разказът на Пападжи за срещата и последващия разговор:

Изкачвах се по хълма в посока на Скандашрам. Бяха ми казали, че наблизо живеела учителка от Керала. Искях да отида да се срещна с нея, но когато пристигнах, тя медитираше и не искаше да бъде безпокоена.

Един минаващ пастир, който се грижеше за няколко пасящи кози, извика: „Има един чужденец, който живее в пещера наблизо. Защо не отидеш да се срещнеш с него?“

Приех съвета му, последвах инструкциите му и тръгнах да търся този човек. Искях да разбера защо един чужденец би живял в пещера на Аруначала. Упътванията бяха точни и аз го намерих след няколко минути. Когато влязох през входа, видях един мъж, клекнал на пода, приготвящ се да готви храна.

„От колко време живееш тук?“ — попитах.

Той не ми отговори. Вместо това, покри лицето си с длан. Когато му стана ясно, че не разбирам смисъла и значението на жеста му, той отиде в друга част на пещерата, намери парче хартия, написа нещо върху него и ми го подаде. Пишеше, че съблюдава *мауна* [мълчание] и не иска да говори с никого.

Беше облечен в оранжевата роба на *санясин* и правеше всичко възможно да спазва традиционните правила. Макар че готвеше храната си в деня, в който бях дошъл, по-късно разбрах, че той често ходел да проси за обяда си по улиците на Тируванамалай. Успявал да спазва обета си на мълчание дори по време на обиколките си за просене. Обикновено *санясините* застават пред къща и викат за храна. Понякога те пеят *бхаджани*, за да привлекат вниманието на хората вътре. Този

човек просто стоял отвън и чакал да дойде подаяние на храна. Ако нищо не му било давано, той мълчаливо се местел на друга къща.

Аз не бях впечатлен от неговото наложено мълчание. Казах му: „Ти направи толкова много действия, само за да ми кажеш, че съблюдаваш *мауна*. Сложи ръка на устата си; отиде за лист хартия и химикалка; написа ми съобщение и ми го даде. Нямаше ли да е просто за теб просто малко да си помръднеш езика и да поговориш с мен? Мислиш си, че пазиш мълчание, но това е само гласово мълчание. Умът ти все още работи. Трябваше да използваш ума си, за да потърсиш хартията и химикалката, и трябваше да използваш ума си, за да напишеш, че пазиш мълчание. Истинското мълчание е, когато имаш мълчалив ум, даже когато говориш.“

Той се отказа от мълчанието си и започна да ми задава много въпроси. Искаше да разбере кой съм, от колко време съм в ашрама и какво мисля за Махарши. Зададе ми много въпроси за Махарши и изрази щастие то си, че имам толкова много вяра в него. Също така ми зададе няколко въпроса за християнството и искаше да знае дали съм чел Библията. По някое време ми каза, че се казва Свами Абхишиктананда.

По време на началните си коментари той спомена, че е прекарал известно време в Северна Индия, на брега на Ганг. „Но в днешно време — добави той — прекарвам много време в Кулиталай на място, наречено Шантиванам Ашрам.“

Попитах го дали някога е посещавал *самадхито* на един гол светец, който е бил известен в тази област. Той не беше чувал за него, затова предадох историята, както ми беше разказана.

Един ден този светец отишъл да се изкъпе в река Кавери. Той изчезнал и няколко месеца никой повече не го бил виждал. Шест месеца по-късно някакви общи работници, които изкопавали пясък от сухото речно корито, го намерили там, заровен жив. Вероятно той е бил завлечен от прииждане на реката, когато е отишъл да се къпе. Мъжът бил още жив, въпреки че бил погребан под земята в продължение на шест месеца. Той трябва да е използвал йогисткото си обучение, за да задържи по някакъв начин своята *пра*на [жизнена сила] в тялото, докато то е било под земята. Когато светецът бил изкопан, той просто отишъл до брега на реката, седнал и продължил медитацията си. След смъртта му, няколко години по-късно, над тялото му било издигнато *самадхи* и

много хора идвали да го посетят, за да търсят благословии от светеца. Свами Абхишиктананда каза, че никога не е посещавал храма *самадхи*, но ми обеща, че ще направи това при следващото си посещение в района.

Ние станехме доста добри приятели и през следващите години той ме посещаваше на много от местата, на които бях изпращан в Карнатака. След като се пенсионирах, той също дойде да ме види в Делхи и Лакнау. Въпреки че носеше облекло на *санясин* и въпреки че се опитваше да пази вътрешно и външно мълчание, той беше много активен човек. Когато го погледнах в очите, той не изглеждаше да е човек намерил мир в ума си. Имах ясното усещане, че той се опитва да скрие нещо от мен.

По-рано в живота си Свами Абхишиктананда е бил отшелнически Бенедиктински монах, наречен отец Анри Льо Сокс. Той бил получил разрешение от своя орден във Франция да дойде в Индия, за да експериментира с различни форми на монашески живот. Доколкото основната му цел е била да направи християнството по-привлекателно за индусите, той е бил в голяма степен мисионер. Той е искал Индия да стане християнска държава и за да постигне тази цел, той искал да намери нови начини, за да накара индусите да приемат ученията на църквата. Чувствал, че ако християнските свещеници възприемат облеклото на санясините и живеят като садху, е вероятно те да срещнат приемане в Индия. Затова той носел оранжеви роби и живеел в пещера. Макар че обсъждал християнството при първата си среща с Пападжи, той не разкрил, че все още е свещеник изпълняващ мисия, нито разкрил плана на мисията, която първоначално го била довела в Индия. Това може да обясни чувството на Пападжи, че той е криел нещо.

За католически свещеник, Свами Абхишиктананда бил забележително съпричастен към индуската традиция. Той изучавал индуските писания и експериментирал с практиките за преданост и медитация, които те препоръчват. Въпреки че смятал, че християнството може да научи много неща от индуизма, през по-голямата част от живота си той не можел да приеме, че чрез индуизма може да се намери истинско спасение.

Свами Абхишиктананда никога не е ставал поклонник на Пападжи, но те поддържали връзка помежду си около двадесет години. Свами е първият човек, който публикувал разказ за срещата на Пападжи с Рамана Махарши във френската си книга „Сувенири д'Аруначала“, която по-късно се появила на английски като „Тайната на Аруначала“. Книгата съдържа и дълъг разказ за първата им среща. Възпроизвеждам го тук изцяло, тъй като това е най-ранният записан диалог с инструкции между Пападжи и търсач на истината.

Откъсът започва как Свами Абхишиктананда пита Пападжи как е успял да го открие.

„Как успя да стигнеш дотук? Кой би могъл да ти каже за мен? Кой те насочи към моята пещера?“

„Ти ме повика — отговори той [Пападжи], гледайки ме право в очите — и ето ме тук.“

Аз се усмихнах доста скептично на това, но той продължи с пълна сериозност:

„Нека да повторя: Ти беше този, който ме повика. Себето привлича Себето. Какво друго очакваш?“

Говорихме за Махарши, неговото учение и неговите поклонници, като с всичко това той беше отлично запознат.

Близо до мен лежаха някои книги, включително *Бхагавад Гита* и *Упанишадите*, от които обичах да цитирам на посетителите си. Това беше поради опита ми през предходната година с един брамински педант от Танджоре, който изостави високомерното си отношение, само след като изрецитирах на един дъх имената на главните *Упанишади*...

Когато темата на разговора ни премина от Махарши към тази на свещените писания, аз взех една от книгите си, за да цитирам текст от нея, тъй като не притежавах памет на индиец, която му позволява да научава всичко наизуст. Добавих, че започнах да уча малко санскрит, за да мога по-добре да разбирам тези текстове.

„И каква е ползата от всичко това? — безцеремонно попита Харилал [Пападжи] — Всичките ти книги, всичкото загубеното време за изучаване на различни езици! Кой език използваш, за да разговаряш с *атман*? [Себето]“

Докато се опитвах да защита гледната си точка, той отново ме прекъсна: „Забрави за това! На практика, освен *атман*, какво друго има? И така, твоят английски, санскрит и останалите, по какъв начин ти помагат? Има ли някаква полза от тях при разговаряне с *атмана*, със Себето, при говорене със *себе си*? Нищо от това не води до нещо полезно. *Атманът* няма нищо общо нито с книги, нито с езици, нито с каквото и да е писание. *Атманът* е — и това е всичко!“

„Аз също — продължи той — някога бях луд по четенето; но никога нищо не научих от него. Сега не чета нищо или чета толкова малко, че няма значение. Даже и *Гитата* не чета, чийто думи в миналото през цялото време звънтяха като музика в сърцето ми. Аз също и не медитирам повече — *атманът* няма нищо общо с медитацията. Същото е и с *джапа*, повтарянето на божествени имена, с мантрите, литаниите, *бхаджаните*, всякакъв вид благоговейна молитва и лирика. Имах период, когато съвсем естествено използвах всичко това — с голям плам! Разбира се, използвах ги с децата си и все още го правя понякога; но само заради тях, защото на тяхната възраст те се нуждаят от такива неща. Това прилича по-скоро на начина, по който се включвам в техните игри; в края на краищата, не е ли всичко само игра, *лилата* [божествената игра] на *атмана*, Себето?“

Със сигурност никога досега не бях срещал *адвайтин*, който да е толкова искрен и автентичен. В Индия наистина има тълпи от хора, които говорят учено за *адвайта* [недуалността], особено в Юга и в ашрамските среди; но те обикновено са първите, които тичат към храмовете да предлагат *пуджа* за успеха на начинанията си на фондовата борса или да получат някакво развитие в кариерата; да не говорим за ужасната егоцентричност, която толкова често съпътства интелектуалното преподаване на *Веданта*. Въпреки това, не отиваше ли Хариалал твърде далеч? Човек не трябва ли да отчита индивидуалните слабости; и докато все още не е познал Себето, неразумно е човек да се държи така, сякаш го е познал. Аз бях обсъждал това един ден с известен професор по философия в Мадрас, д-р Т. М. П. Махадеван, самият той верен поклонник на Махарши и човек, който беше абсолютно убеден на рационално ниво в истинността на *адвайта*, и освен това човек, който беше останал напълно верен на церемониалните си задължения, често посещаваше храмове и предлагаше в тях обичайните *пуджи*. Според него, човек не бива да се

отказва от тези външни обреди, докато не престане да осъзнава двойствеността (между себе си и Себето). Когато изразих изненада от това и му напомних за учението на Шри Рамана, той беше готов да отиде толкова далеч, че да каже, че с приближаването на времето за „преминаване отвъд“, когато поклонението и молитвата станат донякъде изкуствени и дори неестествени, тогава — с одобрението на гуру, разбира се — човек може да се въздържа. Затова реагирах доста енергично на коментарите на Харилал.

„Кой познава, или е познал Себето? — отговори той — Всичко това е въпрос на думи. *Атманът* не може да бъде достигнат. Отделно от Себето, какво друго има? Кой достига Себето, освен Себето? «Непросветлението» е просто оправдание, което човек дава, опитвайки се да избяга от Реалното и продължавайки да води с чиста съвест закърнял живот на молитви, преданости и дори аскетизъм, всички, без съмнение много задоволяващи за малкото *его*, но всъщност напълно безполезни. Наистина ли слънцето е залязло, само защото аз съм затворил кепенците? Основната пречка пред просветлението е точно разбирането, че това просветление е все още очаквано.

Разбира се — отстъпи той — четенето не бива да бъде напълно отхвърляно. По-добре е да четеш, отколкото да мечтаеш или да клюкарстваш. А медитацията е по-добра от четенето. Обаче, *атманът* се разкрива само в максималната тишина, ако може така да се каже. Но още веднъж, ние трябва много внимателно да се пазим от предположението, че това мълчание има нещо общо с това, да мислим за него или да не мислим за него. Защото *атманът* не може да бъде сведен до нищо, което може да бъде казано, помислено или преподадено, или по същия начин до отрицание или липса на мисъл.“

Тогава аз казах: „Какво ще кажеш за всички тези пропагандисти на *адвайта*, които обикалят улиците и обществените места на страната ни и заливат библиотеките с техните публикации? Те протестират толкова шумно колкото могат срещу онези, които пропагандират западните религии, а самите те са по-тесногръди от всичките си опоненти. Те «притежават» истината и всеки, който не приема тяхната предполагаема всеобхващаща ведантска гледна точка, в техните очи, е просто глупак или фанатик.“

„Напълно си прав — отговори Харилал — Веднага щом *адвайта* се представи като религия, тя престава да бъде *адвайта*. Истината няма

никаква «Църква». Истината е Истина, и тя изобщо не може да бъде предавана на другите от никого. Истината сияе със собствената си светлина. Този, който твърди, че притежава Истината, или пък казва, че я е получил или че може да я предава, е или глупав, или шарлатанин.“

Той продължи да ме разпитва за мен, за начина ми на живот и как разбирах духовния живот...

[Той каза:] „Има само едно нещо, от което се нуждаеш, и това е да счупиш последните окови, които те задържат. Ти си напълно готов за това. Зарежи своите молитви, своето поклонение, своето съзерцание на това или онова. Осъзнай, че *ти си. Там твам аси* — ти си Това!

Ти наричаш себе си християнин; но това е безсмислено на етапа, който си достигнал. Погледни тук, чуй това — аз съм този, който е християнин, а ти си индусът. За всеки, който е видял Реалното, няма нито християнин, нито индус, нито будист, нито мюсюлманин. Само *атманът* е, и нищо не може нито да обвърже, нито да ограничи, нито да окачества *атмана*.

А сега, разкажи ми за духовните си преживявания.“

Още веднъж се опитах да се усмихна, за да скрия емоцията си, когато попитах: „Как искаш да ти разкажа това?“

Но той не се усмихваше: „На всяка цена аз трябва да знам. Каж ми както си искаш, с думи или без думи, но трябва да ми кажеш.“

Ние седяхме на скалната основа с кръстосани крака, обърнати един срещу друг. Не отговорих. Със задълбочаване на тишината, аз затворих очи, както направи и той, и останахме така за дълго време. После отново отворих очи, а той отвори своите, и за някакви секунди се вгледахме един в друг. Още веднъж очите ни се затвориха и когато най-накрая погледнах отново, видях, че очите му са широко отворени, но сякаш невиждащи.

„Ти обичаш тишината“ — каза той.

„Ти беше този, който ми предложи да я използвам, за да отговоря на въпроса ти. Затова го направих.“

„Ти се справи толкова забележително добре. Сега разбирам всичко. Ти си напълно готов. Какво чакаш?“

„Готов за какво? Уви, чувствам се толкова слаб, когато пред Бога си спомням това, което би трябвало да бъда.“

„Стига с тези глупости! Спри да говориш за различия. Никъде няма никакви различия. Има само *атман*. Бог е *атманът*, Себето на

всичко, което е. Аз съм *атманът*. Ти си *атманът*. Само Себето съществува, в себе си и във всичко.“

„Но откъде знаеш, че съм готов?“

„Когато една жена е готова да роди, разбира се, тя е наясно с това. И всяка жена, която вече е била майка, знае признаците без сянка на съмнение. Същото е и с тези, които са близо до пробуждането, или по-скоро, чието «аз» е на път да изчезне в светлината на същественото и уникално Аз. Видях го в очите ти тази сутрин, когато се разминахме на базара, без да забележа; това беше моментът, когато ти ме повика.“

„Говориш така, сякаш си бил изпратен тук изрично, за да ми съобщиш тази новина.“

„Дали съм бил изпратен или не, аз трябваше да ти кажа това. Сега е направено. Ако не ми вярваш, това си е твоя работа. Но не можеш да излезеш от това. Ако е необходимо, ще се срещнем отново за окончателното решение. Или може би някой друг ще се намеси, някой, на когото няма да можеш да устоиш.“

„Но ако, както казваш, съм толкова близо до пробуждането, защо ти не продължиш и не ме пробудиш?“

„Въобще не може да става въпрос за пробуждане на някого. Кой всъщност е спящият? Как може човек да събуди това, което не спи и никога не е заспивало? Спане, сънуване, будност, всичко това е въпрос на тялото и сетивата, които се намират в тялото, включително, разбира се, мислите, желанията и волята. Ти това тяло ли си? Ти тази мисъл ли си, която имаш за присъстване или съществуване в границите на това тяло? Когато си в дълбок сън, продължаваш ли да имаш някаква мисъл или осъзнаване, че си? Но въпреки това, дори тогава, ти съществуваш, ти *си*. Наистина, ти не си нито това тяло, което или спи или е будно, нито този мислещ ум, понякога ясен, а друг път объркан, който се скита и постоянно събира впечатления от всяка посока, нито пък си даже осъзнаването, което изчезва в дълбок сън, в кома и при смъртта на тялото.

Именно чрез *теб*, това е виждано и чувано, мислено и желано. Ти си това, което остава, когато повече нищо не се вижда или мисли, желае или чува. Това е *атманът*, Себето; това е, което си *ти* самият наистина и отвъд всички външни явления, които се променят и отминават. *Тат твам аси* — Ти си Това! Какво ти пречи да осъзнаеш това?

Можеш ли да си спомниш времето, когато си бил роден? Можеш ли да откриеш в паметта си някакъв момент, който би бил първият момент от твоето съществуване? Имаш ли някакво осъзнаване за началото на твоето съществуване? Не съществуваше ли вече, далеч преди момента, за който можеш да си спомниш, че си съществувал? Ако твоето съществуване е обвързано с паметта, която имаш за него, тогава какво се е случвало с теб във времената, за които нямаш спомен? Какво се случва с теб в момента, в който съзнанието заспи?

Нека ти кажа отново, има само едно нещо, което ти липсва. Влез в *гухата*, пещерата на своето сърце, и там осъзнай, че *ти си!*“

„Пещерата на моето сърце! — извиках — Аз наистина се опитвам да оставам там колкото мога повече. И да живея в пещера на тази Планина е за мен най-ценната помощ в този опит. В тази пещера, където живея — и още повече, в пещерата по-навътре, където изобщо няма светлина, където се оттеглям за медитация — ми беше даден неописуем мир и радост.“

„Твоята скална пещера е мъртво нещо. Как може тя да ти даде мир и щастие? Тя няма нищо общо с радостта, която казваш, че изпитваш, когато се оттеглиш в нея. По-вярно казано, това си ти, ти в твоите собствени дълбини, който си върховният мир и радост. Ти си този, който изпълва твоята пещера с този мир и радост, които ти самият си в твоята същност, в пещерата на твоето сърце. Блаженството, *ананда*, за което преживяваш някакъв вид ехо — наистина ли си толкова глупав да мислиш, че скалата е тази, която ти го дарява толкова щедро? Как можеш да се отдаваш на такива илюзии и да се откажеш да видиш? На практика, ти нито даваш, нито получаваш каквото и да било, и най-малко от всичко този мир (*шанти*) и тази радост (*ананда*). Ти си *ананда*, чиста *ананда*; и тази *ананда* дори не може повече да се нарича *ананда*, защото не може да бъде нито видяна, нито разбрана, нито наименувана. Тя просто е.“

Докато водех Харилал към пътеката, която водеше надолу от Планината, аз му посочих великолепия пейзаж, който се разкриваше пред нас — наблизко, град Тируванамалай със своя Храм; а в далечината, селска област, със скалисти хълмове стърчащи сред полетата и участъци от пустеещи земи. Точно в този момент слънцето залязваше. Казвах му нещо за великолепието на неговото изгряване всяка сутрин, още с изгрева обърнато към пещерата ми.

„Не се съмнявам, че това е възхитителна гледка — отговори той — но може ли да се сравнява със зората на Себето, с изгряването на Съществуването?“

По-късно често срещях Харилал. Ние се разбирахме толкова добре и имахме толкова дълбоко съгласие, че не можехме да пропуснем никоя възможност, която ни се представяше да бъдем заедно и да говорим за онези неща, които бяха централни в живота ни, особено след като и двамата бяхме разбрали, че има толкова малко хора, с които можехме да ги обсъждаме.

Въпреки това, на Харилал му беше много трудно да разбере защо аз все още трябваше да се чувствам обвързан с ритуалните и други задължения на моята християнска вяра. „Атманът, Себето, не е обвързано с нищо“ — често казваше той.

Този съвет, даден от Пападжи преди повече от четиридесет години и начинът, по който е даден, показват, че неговото основно послание и неговият стил на даване на напътствия не са се променили или еволюирали през годините. И тогава, и сега, когато се занимава с търсачи, той е директен, предизвикателен и конфронтационен в подхода си. Той ще каже на всеки, който е готов да слуша, че никаква практика не е нужна, за да се разбере или познае какво човек вече е, и че всяко усилие да се намери Себето е контрапродуктивно, тъй като то отклонява вниманието от това, което човек вече е.

Пападжи не прекарал много време в Раманасрамам. Няколко седмици след пристигането си той е бил отведен в Бангалор, за да започне нов етап от своя живот.

Когато се върнах в Раманасрамам, след като бях прекарал няколко години в Северна Индия, имах намерение да остана там за постоянно, но това не бе съдено да стане. Скоро след пристигането ми, някои мои стари приятели дойдоха в ашрама за празненствата на Рамана Джаянти [рожден ден] през тази година. Те бяха доста изненадани да ме видят, защото си мислеха, че все още живея и работя в Северна Индия. След като празненствата приключиха, те ме поканиха да отида с тях в Градините Уилсън, Бангалор, за да се срещна с други приятели и

роднини, които не бях виждал от много години. Казах им, че не искам да напускам ашрама, но те не искаха да слушат никое от моите възражения. Насила ме качиха в колата си и ме откараха до Бангалор.

Когато стигнахме Бангалор, който е на около пет часа път с кола от Тируванамалай, те ме настаняха в Басаванагуди в къщата на стария ми приятел Б. М. С. Найдю. Познавах го, когато работех в Мадрас в средата на 40-те години.

На следващата сутрин той предложи да отидем на разходка в Лалбагх, прочутите градини в центъра на Бангалор. Тъй като те бяха на пешеходно разстояние от къщата му, отидохме пеша. Разхождахме се из градините, като от време на време спирахме, за да се насладим на цветята, които бяха изложени. По-късно, докато преминахме през оранжерията, голяма стъклена конструкция в центъра на градините, срещнахме един човек, познат на г-н Найдю. Той се наричаше Кришна Лай Подар и ми беше представен като виден индустриалец, който имал широки бизнес интереси в Асам, Бенгал и Бихар. Спряхме за малко да си поговорим.

Докато разговаряхме, той каза: „Имам мина за слюда в Гирди, Бихар. Дойдох в Бангалор, защото наскоро получих разрешение за рудодобив на манган и желязо в някои от близките гори.“

После той продължи, задавайки ми всички обичайни въпроси — откъде съм, какво правя в Бангалор, дали съм женен, къде е семейството ми и т.н.

„Аз съм бивш военен — казах аз — Имам семейство в Лакнау и преди имах работа в Северна Индия. Но преди няколко седмици реших да се откажа от моята кариера там и да дойда на юг. Ашрамът на моя Гуру е в Тируванамалай. Обикновено живея там. Дойдох в Бангалор само защото някои мои приятели, които не съм виждал от много години, настояха, че трябва да дойда тук, за да се срещна с някои от техните приятели и роднини. Когато свърша ангажиментите си тук, ще се върна в Тируванамалай.“

„Как сте уредили финансово семейството си? — попита той — Кой се грижи за тях, докато прекарвате дните си в ашрам?“

„Бог се грижи за тях“ — отговорих.

Не се чувствах безотговорен. Наистина имах убеждението и вярата, че работа на Бога е да се грижи за света, включително всички членове на семейството ми, които по-рано издържах.

Г-н Подар беше на друго мнение. „Не можете да седите и нищо да не правите и да очаквате Бог да се грижи за вашето семейство. Имате жена и деца, които да издържате. Мога да ви предложа много добра работа. Ще ви платя повече от достатъчно, за да издържате семейството си. Искам да ръководите всичките работници в новите ми мини. Вече наех минни инженери, геолози, геодезисти и т.н. Това, което търся, е някой, който може да координира цялата работа. Ако приемете тази работа, вие ще отговаряте за надзора на всички работници. Ще плащате заплатите, ще ръководите транспортирането на рудата от мината до пристанищата и ще купувате всичкото необходимо оборудване, за да създадете мините и да ги поддържате в експлоатация. Искам мъж от Северна Индия да се грижи за цялата тази работа за мен. Ще ви осигуря всичко необходимо, включително готвач от Северна Индия, така че да не се налага да ядете странна храна.“

Това беше необичайно предложение, което да се направи на напълно непознат, особено такъв, който току-що беше изразил нежелание да работи повече. Едва много по-късно разбрах какво го бе подтикнало да направи офертата.

Той си бил помислил: „Този човек е бил офицер в армията, така че знае как да ръководи, да дава заповеди и да поддържа дисциплина. Сега живее в ашрам, така че това вероятно означава, че е честен и има духовни наклонности. Той е точно мъжът, който търся. Имам нужда от човек, на когото мога да се доверя с големи суми пари, някой, който може да работи ефективно сам, някой, който може да ръководи голям брой работници в лагер в джунглата и да получи много работа от тях.“

Отидохме в къщата му на Кришна Роуд и обсъдихме работата по-подробно. Той искаше да поема ръководството незабавно, без дори да се връщам в Раманасрамам. Това беше интригуващо предложение, но не виждах как бих могъл да го приема в толкова кратък срок. Имах само едно *дхоти* и един *банян* с мен. Как бих могъл изведнъж да замина за джунглата и да живея там за неопределен период?

Той изглежда не мислеше, че това е проблем. Всъщност той настоя да го придружа в пътуването му до рудниците на следващата сутрин.

„Ще ви взема в 8 ч. сутринта от къщата на г-н Найдугу — каза той, отхвърляйки всичките ми практически възражения — Вие наистина ще харесате гората. Там има високи планини и много диви животни.“

Трябва да призная, че това беше важно предимство в офертата за работа. Винаги съм харесвал уединението, и шансът да имам работа в една дива, отдалечена горска зона, много ме привличаше.

На следващата сутрин тръгнахме с кола за мините. Нашата дестинация беше на около шест часа път с кола от Бангалор. При пристигането ни той ме разведе из лагера, който все още се строеше. Това доста приличаше на погранично селище. Един булдозер все още беше там и разчистваше гората, а на вече разчистената земя се строяха бараки за работниците. Имаше камион, джип, булдозер и много хора тичаха наоколо, опитвайки се да организират новото селище.

След като обядвахме заедно, той ме попита какво мисля за мястото и работата, която ми предлага. Признах, че мястото много ми харесва. Навсякъде наоколо имаше гъста гора и на едно място, близо до бараките на служителите, имаше река, която мистериозно изчезваше в земята и сякаш не се появяваше повече. По време на кратката ни обиколка ми показаха и малък храм, в който се казваше, че Видяраня Свами е композирал прочутото си произведение *Панчадаси*. Цялата гора всъщност се наричаше Гората на Щат Видяраня. Освен че е бил известен учител, Видяраня е бил и министър-председател на Виджаянагар, империя, която е процъфтявала в тази област преди няколко десетилетия.

Приех работата без много колебания. Това ми изглеждаше правилното решение. Хареса ми идеята да прекарвам дните си в такава дива природа.

Върнахме се в Бангалор същия ден. Г-н Подар ми даде 100 000 рупии за някои плащания, които трябваше да се направят на следващия ден, и ми каза, че трябва да започна работа незабавно, без да се връщам в Тируванамалай да си взема моите вещи. Той самият каза, че ще се погрижи всичките ми вещи да ми бъдат препратени. На следващия ден се върнах в мините с парите и с малко храна, които г-н Подар ми беше дал. Ден по-късно се появиха дрехите ми от Тируванамалай, заедно с готвач от Северна Индия, който ми беше отреден да приготвя всичките ми ястия. Започваше нова ера в живота ми.

Г-н Подар взе адреса на съпругата ми в Лакнау. Без да ми каже, той започнал да ѝ праща по 500 рупии на месец, за да може тя да се грижи за всички разходи на семейството ми. Бях му казал, че Бог се

грижи за семейството ми. Г-н Подар не ми повярва, но несъзнателно той стана посредник на Бога.

Настаних се в гората и започнах работата си. Веднъж седмично шофирах обратно до Бангалор, за да събера достатъчно пари да платя всички сметки, но прекарвах останалото си време в гората, ръководейки цялата работа, която се вършеше там. Останах в Карнатака и съседния щат Гоа през следващите тринадесет години, работейки в този и други минни лагери като административен ръководител.

Когато попитах Пападжи за повече подробности за работата, която е вършел, той ми написа следния списък:

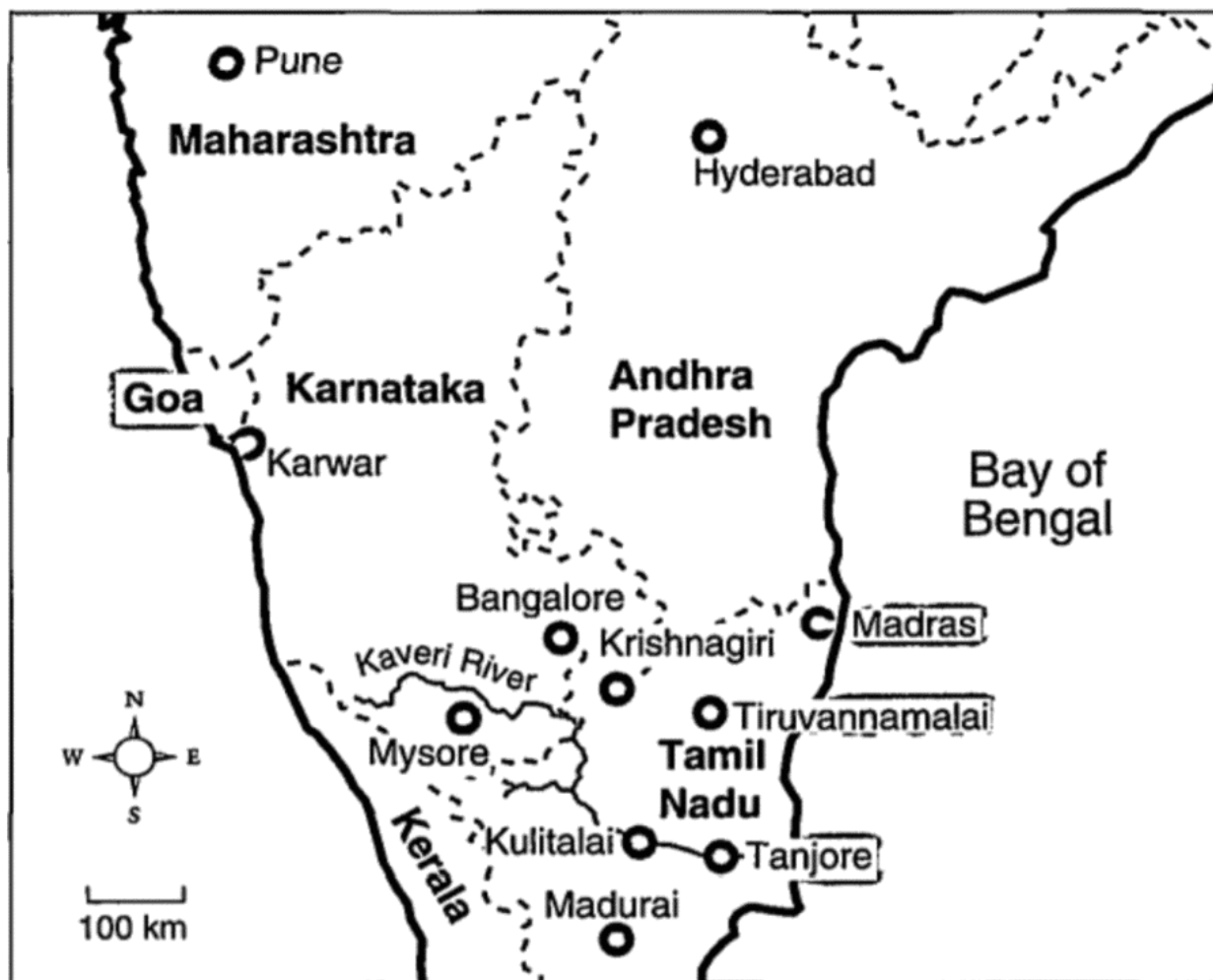
Имах много задачи в миньорската фирма:

1. Извличане на руда в мината, товарене в камионите и транспортиране до началото на жп линията.
2. Транспортиране на руда до Мангалор, Мадрас и Карвар, и организиране на превоза извън континента.
3. Плащания на работниците и заплати на персонала.
4. Закупуване на оборудване и консумативи.
5. Поддръжка на автомобилния сервиз.
6. Полагане на пътища до места за работа.
7. Организиране на работата за донасяне на вода от най-близкия водоизточник.
8. Благосъстояние на работниците.

Животът в джунглата бил суров и примитивен. Свами Абхишиктананда, редовен посетител на лагерите, които Пападжи ръководел, записва своите впечатления от начина на живот на Пападжи в „Тайната на Аруначала“.

Особено ми харесваше да се срещам с него в джунглите на Майсор, когато работеше там. Всеки път, когато минавах през тази част на света, например на път за Пуна или Бомбай, винаги прекъсвах

пътуването си поне за няколко дни, за да го видя... Той често ми казваше с каква радост ще напусне работа, след като синът му се ожени и на свой ред се установи...

Той ръководеше някои мини за желязо и манган дълбоко в джунглата и далеч от градовете, до които се стигаше само по ужасни пътища. Живееше в барака от слама, близо до работниците си. Със сигурност беше чудесно уединение за всеки, който би могъл да живее без човешко общество, но това беше нещо, което другите му колеги не харесваха, тъй като те не знаеха тайната да живеят в дълбините на своето същество...

След като чул тези прости думи от Рамана, които променили живота му, той открил, че всичките му желания били напълно изчезнали. Независимо от това, той здраво се залавяше за работата си с пълна ефективност и не пестеше никакви усилия, за да направи

рудниците си възможно най-продуктивни, а също и да открие нови и още по-добри находища на руда. Всеки, който го види да крачи наоколо с дългите си ботуши, докато оглежда мините си, или пък да се качва на волана на джип или камион, трудно би могъл да предположи за тайната на дълбокия му вътрешен живот. Той особено обичаше да описва изненадата на младо германско момиче, което било чуло за него и дошло да търси *садху*, когото то очаквало да намери или гол, или облечен в парцали, седнал неподвижен в някоя пещера или скрит в някой гъсталак на джунглата.

Пападжи рядко говори за суровостта на работата, но понякога говори за красотата на джунглата и за многото диви животни, които живеели там.

Харесвах уединението на джунглата, естествената красота на мястото, но животните понякога можеха да бъдат проблем. На едно място, където работех, нямаше вода в района, затова трябваше да я докарам с камион от място отдалечено на осемдесет километра. Местните мечки скоро откриха, че лагерът ни е добро място да отидат на водопой. Набегът в лагера ни през нощта им спестяваше дълга разходка.

Отначало държахме водата си навън в кофи, но тази система не продължи дълго, защото мечките идваха и я изпиваха всичката през нощта. Когато казах на всички работници да държат водата си вътре, мечките започнаха да влизат в колибите ни, за да взимат водата. Много от нашите хора живееха в крехки бараки от трева. Една твърдо решена мечка можеше да мине направо през стената, ако усетеше миризма на вода вътре.

По едно време споделях сламена барака с един мъж от Керала. Той беше един от надзорниците, които се грижеха за някои от нашите работници. Разделихме бараката си с тъкана бамбукова преграда. Една нощ мечка влезе в неговата половина от колибата и започна да души наоколо. Беше женска. Тя пхна носа си под чаршафа му и душеше между краката му, когато той се събуди. Той изпищя, скочи от леглото, изтича в моята половина от колибата и скочи в моето легло при мен.

Сигурно е смятал, че това е най-безопасното място. Мечката го последва и също се опита да влезе в леглото с нас. Беше студена нощ. Може би тя искаше да спи някъде на топло място. Трябваше да я прогоня, преди да мога да се върна в леглото.

В гората имаше и тигри, но те ни оставиха на мира. Изглежда си имаха свои собствени източници на храна и вода, така че нямаше нужда да правят набези в лагера ни. Тъй като не бяха ловувани в нашия район, те не се страхуваха да се показват от време на време. Веднъж ме караха по един от черните пътища близо до лагера, когато шофьорът ми спря и извика: „Тигър! Тигър!“ Той бе толкова изплашен, че се качи отзад при мен, защото в нашите джипове нямаше врати до предните седалки. Тигър майка седеше на пътя и си играеше с едно от малките си. Сигурно беше чула приближаването на джипа, но не направи опит да се отмести от пътя. Точно започваше да се стъмнява, затова включих фаровете, за да предупредя тигъра по деликатен начин, че се приближава превозно средство. Тя погледна в нашата посока, но не направи опит да се помръдне. След като се порадвах на тяхната игра за известно време, запалих двигателя и бавно потеглих към нея. Когато се приближихме, тя взе малкото си и го отнесе от пътя на безопасно място. Това беше много необичайно поведение за див тигър, особено такъв, които пази малкото си.

В района на лагера имаше и много змии, но те не ни създаваха толкова много проблеми.

Веднъж шофирах от Бангалор до нашия минен лагер в гората. По пътя спрях до едно езеро, защото трябваше да наля малко вода в радиатора на джипа си. Докато слизах към брега видях необичайна гледка: една змия, чиято задна част беше заровена в дупка, имаше жаба в устата си. Предната половина на жабата все още се виждаше. Тя беше жива и все още се опитваше да лови мухи за ядене. Тя не изглеждаше да се бори; просто продължаваше с обичайната си дейност да лови мухи и да ги яде. Змията ядеше жабата, а жабата ядеше мухите.

Първата ми мисъл беше: „Трябва да спася тази жаба, защото тя все още е жива“, но тогава ми дойде друга мисъл. „Тази змия също трябва да живее. Ако я лиша от храната ѝ, какво ще прави? А какво да кажем за мухите? Не заслужават ли и те да бъдат спасени? Те също биват изяждани. Но ако спася мухите, като ги прогоня с ръка, жабата ще ми се разсърди.“

Гледах тази малка драма за кратко, преди да стигна до заключение: „Остави ги на мира. Нищо от това не е твоя работа. Не се опитвай да се месиш във въпроси, които не те засягат. Ако се замесваш в светските дела, винаги ще причиняваш проблеми на някого. По-добре е да оставиш света на мира и да му позволиш той сам да се грижи за себе си.“

Тогава дойде друга мисъл: „Ето как действа *самсара*. Всеки е вече в челюстите на смъртта. Бягство не е възможно, но кой се бори? Кой го е грижа? Никой. Всички продължават да ядат, сякаш нищо не се е случило.“

Има нещо вътре в нас, до което смъртта не може да достигне. Змиите не могат да го ухапят и погълнат. Познаеш ли веднъж кой си ти наистина, смъртта никога повече не може да те докосне. Тялото може да бъде изядено, но след като имаш знанието, че ти не си тялото, как би могла смъртта да ти повлияе? Когато отхвърлиш идентифицирането си с тялото и вместо това се идентифицираш с това, което е реално и постоянно, тялото ще продължи да функционира, но окончателното му изчезване няма да те безпокои или засегне. Изхвърлянето на стара риза не влияе върху това кой си, защото знаеш, че ти не си ризата. След като спреш да вярваш, че ти си тялото, можеш да го оставиш да умре със знанието, че истинската ти природа няма да се промени по никакъв начин. Не се привързвай към нищо, което не е постоянно — това е тайната на вечния живот. Изхвърли всичко, което се появява и изчезва във времето и се дръж само за това, което е вечно.

Тъй като говорим за животни от гората, мога да ви разкажа историята за един питон, който видях, докато работех в джунглата. Това са много дълги, дебели змии. Карах по един от горските пътища близо до мястото, където работех, когато видях огромен питон, заемащ цялата ширина на пътя. Беше толкова дълъг, че главата и опашката му бяха извън пътя; само средната му част ми блокираше пътя. Не исках да го прегазя, затова се опитах да го накарам да се премести от пътя. Изглеждаше, че спи или си почива. След обилно хранене тези змии могат да изпаднат в своеобразна хибернация в продължение на дни. Хванах опашката и се опитах да я издърпам на една страна, за да мога да направя достатъчно широко пространство, за да може джипа ми да мине, но тя беше прекалено тежка за мен. Отказах се, седнах и изчаках да дойде следващия шофьор. Няколко минути по-късно по пътя дойде

камион. Шофьорът първоначално искаше да прегازی змията и да я убие, но аз някак си го убедих, че просто трябва да я издърпаме от едната страна на пътя, за да не блокира движението. Издърпването на жива змия с дължина шест метра не е работа, за която всеки иска да е доброволец, така че имах късмета да намеря някой, който поне е готов да опита. И двамата хванахме опашката, но тя все още беше прекалено тежка, за да я преместим. На мястото дойдоха още камиони. Новите шофьори искаха да заловят змията и да я отнесат с тях.

„Не — казах аз — Тази част от гората е под мой контрол. Тази змия принадлежи на мен. Няма да позволя на никой да я убие или да я отнесе. Можете да взимате дърва от тази гора, но не можете да взимате нито едно от живите животни.“

Това изобщо не беше вярно. Моята фирма просто имаше право да копае в гората, но блъфът проработи. Някои от шофьорите, които бяха спрели, ме разпознаха. Те знаеха, че представлявам миньорската фирма, която копаше наблизко, и бяха готови да повярват, че моята фирма има тези допълнителни права за горите. С помощта на още петима шофьори изтеглих змията извън пътя и я поставих под сянката на съседните дървета.

По-късно разказах тази история на няколко души. Един от тях отбеляза: „Има предание, че питоните не е нужно да ходят да си търсят храна. Смята се, че те имат магнетична сила в очите си, която привлича плячка към тях. Те използват тази сила върху преминаващи животни, като зайци например. Те лежат мълчаливи и неподвижни в гората, просто гледайки животни, които се приближават. Тези животни някак си биват хипнотизирани от погледа на питона и влизат право в устата му.“

Не знам дали това е истина, но историята ми хареса, защото по този начин работи силата на Гуру. Той си седи мълчаливо, без да поражда нито една мисъл. Тези, които погледне, биват хипнотизирани и стават негова плячка. Неподвижните, мълчаливи Гурута са големи хищници. Не е нужно да излизат да търсят храна. Поклонниците се появяват пред тях и влизат право в устата им. Това е магнетичната сила на тишината. Дататрея е бил такъв; Сука е бил такъв, както и моят собствен Учител. Той не говореше и не се движеше, обаче хора от цял свят бяха привлечени към него.

Винаги когато Пападжи натрупвал отпуск, той си взимал няколко почивни дни и отивал в Раманасрамам. При едно от тези пътувания той имал кратка и неочаквана среща с мистериозен светец, който живеел в горите близо до Кришнагири, на около половината път между Тируванамалай и Бангалор.

Докато чаках автобус на изолирано място близо до Кришнагири, един изключително дрипав мъж се приближи до мен. Носеше съдрани, мръсни дрехи и имаше отворени рани по краката си, които беше пренебрегнал до такава степен, че бяха заразени с червеи. Поговорихме известно време и аз предложих да махна червеите от крака му и да му дам някакво лекарство, което да помогне на раните му да заздравеят. Той не се интересувахе да получи никаква помощ от мен.

„Остави червеите там, където са — каза той — Те се наслаждават на своя обяд.“

Чувствайки, че не мога да го оставя в такова окаяно състояние, скъсах една ивица от шала, който носех, и я завързах около крака му, така че поне да може да има чиста превръзка. Казахме си „сбогом“ и той си отиде в близката гора.

Бях разбрал, че този мъж е *джнани*, и просто си разсъждавах каква ли странна карма го е накарала да пренебрегне тялото си по такъв начин, когато една жена се приближи до мен. Тя продаваше *идли* и *доса* [бел.прев. оризови кексчета и палачинки] на близка крайпътна сергия.

„Ти си голям късметлия — каза тя — Това беше *махатма* [велика душа]. Той живее в тази гора, но почти никога не се показва. Хората идват от Бангалор, за да получат неговия *даршан*, но той никога не позволява на никой да го намери, освен ако той самият не иска да се срещне с него. Аз самата седя тук по цял ден, но сега го видях за пръв път от повече от година насам. За пръв път го виждам той да се приближи до напълно непознат и да започне да говори с него.“

В друг случай Пападжи описва един много ексцентричен светец, който живеел в този район. Доста вероятно е, той да е бил същият човек.

Пътувах от Раманасрамам до Бангалор с кола. Докато пътувахме през безлюдна горска зона помолих шофьора ми да спре, защото исках да поседя сам тихо за известно време. След няколко минути му казах, че може да си отиде, защото изпитах желание да остана за известно време сам.

Той каза: „Нощ е и няма никой наоколо. Не мога да те оставя тук сам. Малко по-нататък по пътя има хубав храм на върха на хълм. Защо вместо това не отидеш там? Там има свещеник, който се грижи за него. Много хора ходят там, защото в тази област живее и велик светец. Той се крие в гората и почти никога не излиза, но този храм е едно от малкото места, които изглежда посещава редовно. Той е толкова известен, че хората идват чак от Бомбай и Калкута, за да получат неговия *даршан* и да търсят неговите благословии. Той е много странен човек, но има голяма сила. Ако хората имат късмета да го намерят, те го оставят той да пикае по дланите им. Ако след това оближат дланта си веднъж, те ще бъдат благословени със син, но ако той оближе собствената си длан, това означава, че човекът ще има дъщеря. Този човек винаги е прав.“

Пападжи никога не срещнал този човек, така че никога не е разбрал дали е същият, който позволявал на червеите да ядат крака му.

В книгата „Интервюта с Пападжи“, Пападжи описва срещите си с Рамана Махарши, мюсюлманския пир в Мадрас и този садху близо до Кришнагири. Той казва, че и тримата са джнани, но тяхното поведение и отношение към поклонниците са много различни.

От тези трима души, само Махарши се беше направил достъпен на всеки, който иска да го види, по двадесет и четири часа на ден. Садхуто от Кришнагири се криеше в гората си; мюсюлманският пир, когато беше отседнал в къщата на Хан Бахадур в Мадрас, се държеше заключен и отказваше да среща посетители, които искат да го видят. От тези трима, само Махарши беше лесен за намиране и лесен за достъп.

Моите собствени ранни посещения доказваха това. Той би могъл да замълчи при посещенията ми след обяд и да позволи на придружителя си да ме отпрати. Вместо това, усещайки, че имам спешен проблем, той ми позволи да вляза и да поговоря за нещата, които ме притесняват. На никой никога не е бил отказан достъп до него, с аргумента, че е незрял или неподходящ. Посетителите и поклонниците можеха да седят в неговото присъствие толкова дълго, колкото искат, всички те поглъщайки толкова благодат, колкото могат да асимилират. Само чрез своята *джнана*, Махарши беше извисяващ се духовен гигант. Като правеше себе си постоянно достъпен, блясъкът на неговото величие блестеше още повече.

Макар че Пападжи бил добър организатор и ефективен ръководител, първоначално той бил недостатъчно квалифициран да поеме някои от отговорностите си в миньорския лагер. Той се оказал в положение да управлява автопарк от около сто камиона, без да притежава необходимите умения да ги поддържа и експлоатира правилно. Затова неговата фирма го изпратила в Мадурай, в крайния юг на Индия, за да се научи как да управлява тази страна на бизнеса.

Моята фирма ме изпрати в Мадурай, за да се науча как да ръководя голям брой камиони. Там имаше транспортна фирма, наречена TVS, която доставяше товари в цяла Южна Индия. Бях управлявал около сто камиона в Карнатака, транспортирайки руда до пристанището на Мангалор на западното крайбрежие. Нямахме обучени механици и дори шофьорите не бяха с подходяща квалификация. Малко хора искаха да работят в джунглата, затова просто вземахме хора, навсякъде, където можехме. Лесно можете да си представите резултата. По камионите имаше много излишно износване, тъй като автопаркът не беше управляван професионално.

Моят директор се беше срещнал с ръководителя на транспортната фирма TVS, докато бил на почивка в Кашмир. Когато споменал проблемите, които имал в джунглата с толкова много неквалифицирани хора, шефът на TVS предложил да помогне.

„Изпрати един от твоите хора в моята централа в Мадурай за интензивен едномесечен курс. Ще му покажем как управляваме нашия парк от камиони и как най-добре използваме нашите превозни средства, шофьори и механици.“

Бях избран за работата, тъй като носех цялостна отговорност за транспорта на руда до пристанищата.

По време на престоя си там отидох да видя известния храм Меенакши, който се намира в центъра на града. Меенакши е местното име на Парвати, съпругата на Шива. Отидох подтикнат от внезапен импулс, така че нямах време да взема със себе си никакви приношения на плодове. Чувствах се малко виновен, че отидох с празни ръце, но за Меенакши, богинята на храма, изглежда това нямаше значение. Когато влязох през главната порта, тя се появи пред мен, усмихна се и ми предложи да ми даде лична обиколка на храма. Аз приех и бях воден от нея да видя всички основни светилища и аспекти на храма. След това тя ме придружи до главната порта, сбогува се и изчезна.

Това не била единствената среща на Пападжи с появяващи се храмови богини. Един от старите му поклонници ми писа, че си спомня Пападжи да говори за няколко подобни срещи в Южна Индия през 50-те години. За съжаление нито той, нито Пападжи си спомниха подробностите.

През 1954 г. Пападжи имал друго необикновено видение на женско божество. Това е дълга история, която започва, когато Пападжи прочита за голям фестивал, който предстоял да се случи в Северна Индия.

Работех в Южна Индия през 1954 г., когато прочетох във вестник, че същата година трябва да се проведе Маха Кумбха Мела в Аллахабад. Кумбха Мели се провеждат на всеки дванадесет години на мястото на сливане на три реки: Ганг, Ямуна и Сарасвати. Сарасвати не съществува във физическа форма, която може да се види. Смята се, че е невидима река, която се свързва с другите две в Аллахабад под земята.

След като се проведат дванадесет цикъла на Кумбха Мела, следва Маха Кумбха Мела, или „Великата Кумбха Мела“, която се провежда на

всеки 144 години. Това е фестивалът, който беше обявен във вестника. Винаги съм обичал Ганг и това беше възможност, която се случва веднъж в живота, да отида там и да се изкъпя по време на Маха Кумбха Мела. Милиони поклонници идват от цяла Индия, за да присъстват на тези *мели*, главно, за да се изкъпят в свещената Ганг, но и за да видят и срещнат хилядите *садху* и *йоги*, които се събират там по време на фестивала.

Взех малко отпуск от работата си и отидох на север, за да присъствам на фестивала. По време на посещението си отседнах при комисаря на Аллахабад, който беше мой стар поклонник. Като старши държавен служител в града, той играеше важна роля в организирането на *мелата*. Това беше огромно начинание да се организира и да се носи отговорност за него. Около осем милиона души присъстваха и на всички трябваше да се осигури храна и настаняване. Спомагателни услуги като канализация, транспорт и здравеопазване също трябваше да бъдат предоставени за това огромно множество.

Скоро след пристигането ми, комисарят, г-н Рамешвар Мишра, ме помоли да му помогна, като изпълнявам ролята на преводач за чуждестранен журналист, който беше дошъл да отразява фестивала за своя вестник. Той искаше да говори с *нагите*, голите *садху*, които прекарват по-голямата част от времето си в скитане из Хималаите. Тези хора рядко слизат масово в равнините, освен по времето на Кумбха Мели. Намерих един особено впечатляващ екземпляр, когото да интервюира: гол, намазан с пепел мъж със сплъстена коса, който ми се струваше, че е висок около 210 сантиметра.

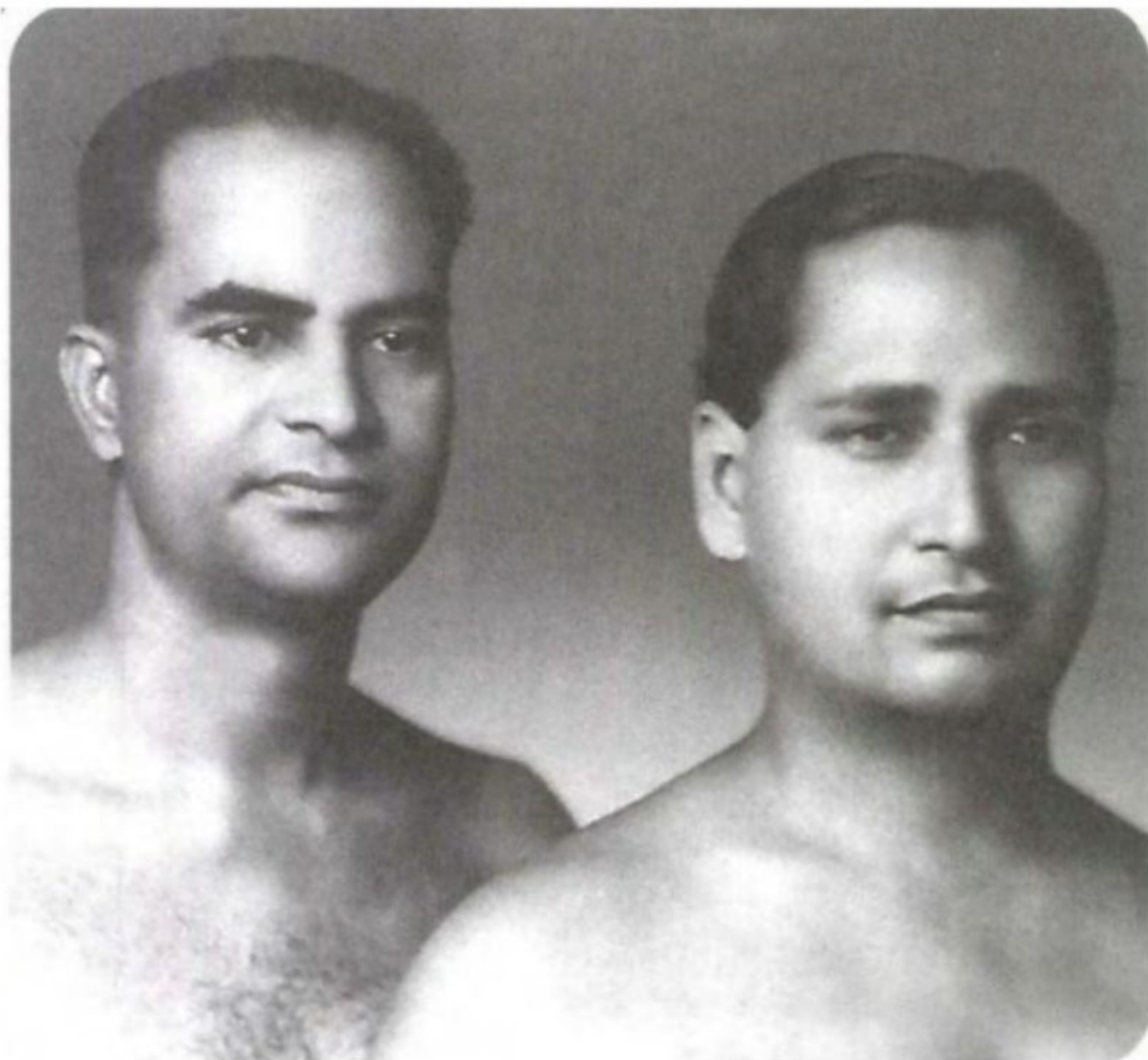
Рамешвар Мишра и семейството му са били близки поклонници на Пападжи в продължение на много години. За първи път той ги срещнал през 1948 г. в Лакнау, когато г-н Мишра бил назначен там. Г-н Мишра скоро станал поклонник на Пападжи и го посещавал често, дори когато бил назначаван в други градове в Утар Прадеш. В началото на 50-те години Пападжи бил редовен посетител в къщата му в Алън Гандж, Аллахабад.

Събрах следните подробности за връзката на г-н Мишра с Пападжи от професор О. П. Сайял, един от поклонниците на Пападжи от Лакнау.

Аз се срещах с Рамешвар Мишра много пъти, както в Лакнау, така и в Аллахабад. Макар че беше държавен служител, който заемаше много висши длъжности в Утар Прадеш, той също така умееше пламенно и умело да напява *Ведите*. Слушал съм много професионални свещеници и пандити да напяват Ведите, но никога не съм срещал друг, освен Мишра, който да може да наелектризира атмосферата около себе си със силата на своето напяване. Когато той правеше напяването си, пространството около него започваше да свети с божествена светлина.

Той беше голям поклонник на Пападжи и имаше абсолютна вяра в него. Винаги когато научеше, че Пападжи е в града, той просто си взимаше отпуск от работата си и не се връщаше в службата си, докато Пападжи не си е тръгнал. Ако Пападжи му кажеше, че идва да го посети в Аллахабад, Мишра отиваше на гарата, облечен само в *каупина* [парче плат около слабините], и носеше кутията на Пападжи на главата си, точно като носач. Той чувстваше, че трябва да отиде при своя Гуру възможно най-гол. В онези дни, винаги когато Пападжи пътуваше някъде, той вземаше всичките си притежания в голяма метална кутия. Макар че беше високопоставен държавен служител, Мишра обичаше да се смирява пред Пападжи, като се държеше така, сякаш е просто долен носач.

Той беше чел книгите на Рамакришна Парамахамса и от тях беше възприел идеята, че трябва да се отнася с жена си, сякаш тя е Божествената Майка. В опит да овладее плътските си инстинкти, той решил да започне да я почита като богиня. Всяка сутрин, когато ставал от леглото, той правел прострация в цял ръст на пода пред жена си и напявал десет *шлоки* за възхвала на богинята. Не мисля, че това някога е проработило. Пападжи веднъж ми каза, че той напявал *шлоките* сутрин, но на следващата вечер се връщал в леглото и правел секс с нея отново.

Пападжи (отляво) с Рамешвар Мишра. Тази снимка, направена около 1948 г., е втората най-стара оцеляла фотография на Пападжи.

Спомням си един разговор, който той имаше с Пападжи в Лакнау. Той оспорваше твърдението на Пападжи, че не са необходими усилия за познаване на Себето.

„Казваш, че не са необходими никакви усилия за познаване на Себето, но за всяко постижение е необходимо някакво усилие. Ако аз съм на брега на Ганг и искам да пия едно канче с вода, трябва да потопя канчето си в реката, да го вдигна до устните си, да изпия водата и след това да я глътна. Водата няма сама да скочи в устата ми. По същия начин не мога да очаквам просветлението да се спусне върху мен

внезапно, без никаква подготовка от моя страна. Ако не положи никакви усилия, то няма да дойде при мен.“

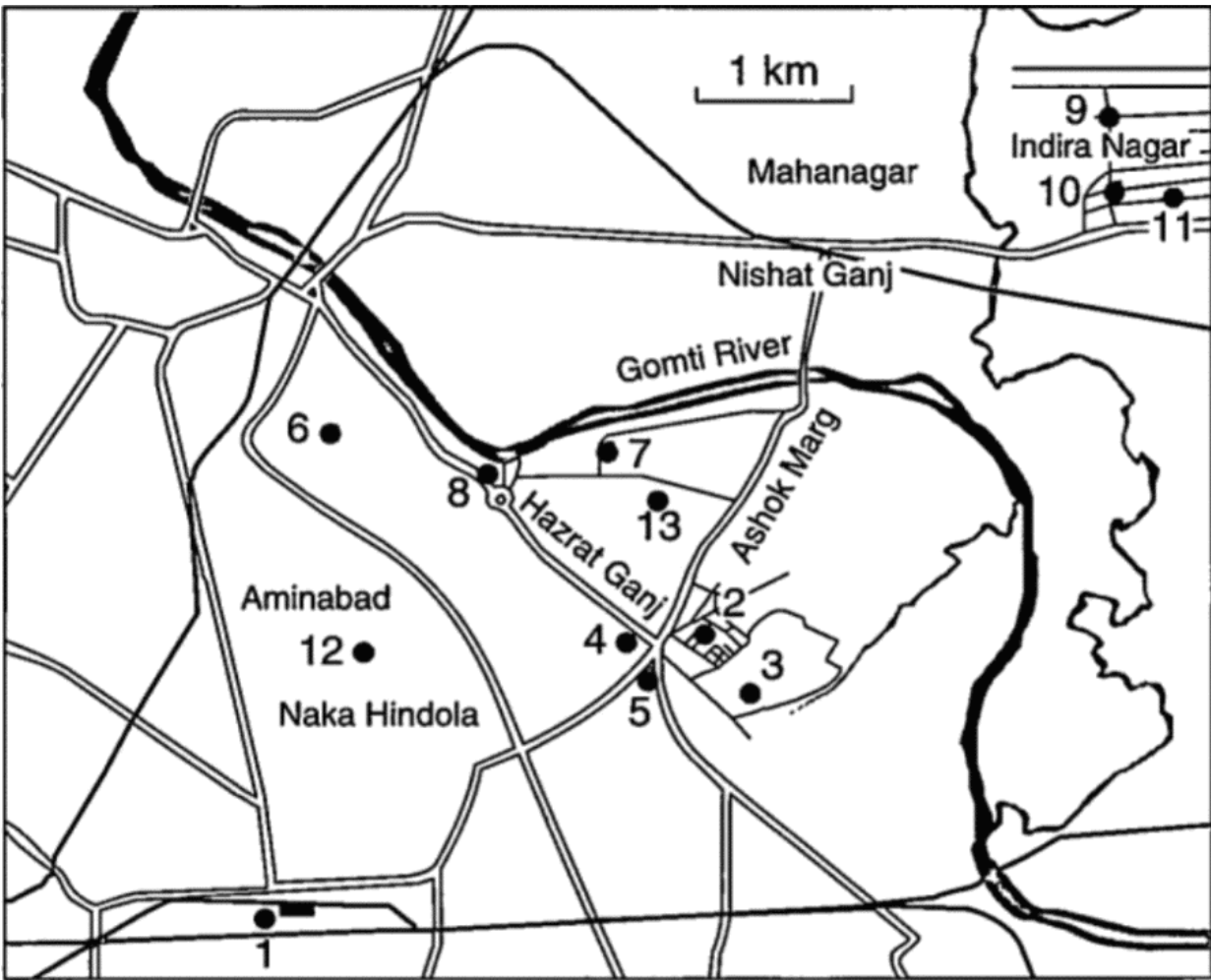
Пападжи веднага отговори: „За Ганг, за да бъде Ганг, тя трябва да бъде оградена от два бряга. Сега, ако изхвърлиш бреговете, къде е Ганг?“

Този отговор и интензивното втрещаване, което го придружаваше, унищожиха всички концепции на Мишра за просветлението и как то може да бъде постигнато. Той просто гледаше Пападжи със сълзи, стичащи се по бузите му. Той беше неспособен да даде никакъв друг отговор. С този единствен отговор Пападжи му беше показал състоянието, за което той смяташе, че трябва да работи толкова усилено, за да го постигне.

Мишра също така страдаше от силни пристъпи на мигрена, но той често казваше, че в присъствието на Пападжи те просто изчезвали. Спомням си как го видях веднъж в Лакнау, легнал в къщата на Пападжи в Нархи. Той ми каза колко е щастлив да си почива в присъствието на Пападжи, защото това било единственото място на света, където никога не изпитвал главоболие.

Мишра си взе ранно пенсиониране, отчасти защото нямаше никакъв интерес към светските дела и отчасти защото искаше да бъде сам. Той обаче нямаше много щастливо пенсиониране. Към края на живота си загуби по-голямата част от парите си и в последните си години нямаше кой да се грижи за него. Накрая, Сивани, дъщерята на Пападжи, го прие при себе си и се погрижи за него в Делхи. Мисля, че той почина там, някъде в началото на 80-те години.

През 1995 г., докато още събирах и редактирах материали за тази глава, майката на Рамешвар Мишра почина в Лакнау на деветдесет и шест годишна възраст. Пападжи присъстваше на погребението ѝ и се срещна с няколко членове на семейството, които не беше виждал от много години. На следващия ден всички те посетиха Пападжи в дома му в Индира Нагар. Когато видях Кайлаш, братът на Рамешвар Мишра, той си спомни за друг удивителен инцидент, станал през 1954 г., годината на Кумбха Мела. След като посетителите си отидоха, той разказа историята на поклонниците, които бяха с него в къщата.

ЛАКНАУ

Черните линии на картата показват железопътните линии минаващи през града. Тесните успоредни линии показват главните улици.

1. Чарбаг (жп гарата на Лакнау).
2. Нархи, базарът, в който Пападжи живее дълги години.
3. Зоопаркът на Лакнау.
4. Спортен магазин Кукредж, където Пападжи работи за кратко през 1947 г.
5. Централната поща в Лакнау.
6. Резиденцията, мястото на прочута обсада по време на индийския бунт от 1857 г.
7. Домът на родителите на Пападжи на Батлър Роуд.
8. Хотел Кларкс.

9. *Индира Нагар № 20/144А: домът на Пападжи през 1990–1997 г.*
10. *Сатсанг Бхаван (Индира Нагар № А-306), където Пападжи дава сатсанги през 1992–1997 г.*
11. *Храмът Бхутнатх.*
12. *Храмът на Хануман, Аминабад.*
13. *Хотел Карлтън.*

Кайлаш Мишра беше офицер във военноморския флот. Всички от семейство му имаха добра работа и добри позиции. През 1954 г. той срещнал момиче от Парси и поиска да се ожени за нея, но семейството му първоначално не искало да приеме момичето. Те били брамини и всички искали той да се ожени за браминско момиче. Накрая, той преодолял съпротивата им и ги убедил да дадат съгласието си за брака. Той си взе десетдневен отпуск и дойде в Лакнау за сватбата. Бях поканен да присъствам, защото няколко членове на семейството бяха мои поклонници. В деня на сватбата седях в къщата им с Рамешвар Мишра, сестра му, майка му и няколко други поклонници. Имахме малък сатсанг, докато течаха финалните приготовления. Кайлаш влезе в стаята, за да вземе една вървяща и говореща кукла, която някой му беше подарил. Когато видя другите членове на семейството си да седят там, вместо да работят, на лицето му се появи гневно изражение. Усещайки, че аз съм причината за бездействието на семейството му, той ми отправи гневен поглед докато излизаше от стаята.

Очите ни се срещнаха и аз отвърнах на неговия гневен поглед. При обстоятелства като тези, аз ставам огледало на емоциите на човека пред себе си. Кайлаш се спря с единия крак вътре в стаята, а другия крак отвън. Очите му продължаваха да са втренчени в моите, но цялото му тяло, включително лицето, беше внезапно парализирано. Гледахме се един друг за няколко секунди, преди да разбере, че той вече не е ядосан. Той просто беше парализиран от преживяване, което имаше. За около пет минути той остана вкоренен на мястото, с един крак вътре в стаята и един крак отвън.

Накрая аз станах и отидох да видя какво му става. Неговата продължаваща неподвижност започваше да ме тревожи. Раздрусих го опитвайки се да го изтръгна от състоянието му, но не можах да го върна

към нормалното. Когато на всички ни стана ясно, че той не може да отговаря, ние го вдигнахме, пренесохме го през стаята и го сложихме на легло. Докато седях до него, той повдигна главата си, сложи я в скута ми и се вгледа с любов в очите ми. Целият му антагонизъм беше изчезнал.

Междувременно часът за сватбата приближаваше. Няколко членове на семейството дойдоха при него, за да се опитат да го убедят да стане и да се приготви, но само с голяма неохота накрая той стана и изпълни церемонията. Веднага щом свърши, той отново се върна в скута ми.

Същата нощ, вместо да консумира брака със съпругата си, той настоя да спи с мен. Отказа да ме пусне и прекара цялата нощ легнал на леглото ми, плътно прилепнал до тялото ми. Новата му съпруга, естествено, беше много разстроена. Тя направи няколко неуспешни опита да накара съпруга си да си легне с нея, но той отказа да ѝ обърне каквото и да е внимание. Тя прекара по-голямата част от брачната си нощ, седейки на пода, плачейки.

На следващия ден Кайлаш трябваше да се върне в Бомбай. Придружих го до гарата, за да изпратя него и жена му. Въпреки че беше облечен в бялата униформа на офицер от военноморския флот, той направи прострация в цял ръст на мръсния перон и се държа за нозете ми за няколко минути. Успяхме да го качим във влака само няколко секунди преди да тръгне.

Сега Пападжси продължава разказа си за пътуването си до Аллахабад през 1954 г.:

Успях да получа двайсетдневен отпуск от работата си, защото бях натрупал почивни дни от предходния Великден и Коледа. Това ми даваше предостатъчно време да разгледам всички забележителности. Докато обикалях наоколо, видях, че всички големи ашрами и свамита имаха представители там. Те всички си бяха направили малки лагери и се опитваха да привличат посетителите да купуват техните книги или да слушат техните учения. Някои от лагерите имаха сатсанги, които продължаваха по двадесет и четири часа на ден.

В един от дните на мела се разхождах на около пет километра надолу по течението по бреговете на Ганг, защото исках да остана сам за известно време. Най-накрая стигнах до едно място, където си

мислех, че ще мога да си почина за известно време в уединение. Изведнъж обаче, сякаш от нищото пред мен се появи едно момиче и падна по очи в краката ми. Когато тя не стана, аз нежно повдигнах раменете ѝ и се огледах, за да видя дали родителите ѝ или приятелите ѝ не са някъде наоколо, защото тя не изглеждаше достатъчно възрастна, за да излиза сама. Изглеждаше на около седемнадесет години и индийските момичета на тази възраст не ходят сами на безлюдни места. Не можах да видя никой друг наоколо. Накрая тя се изправи. Макар че можех да видя, че е много красиво момиче, също така забелязах, че очите ѝ бяха доста раздалечени. Бяха черни и блестящи, но не приличаха на човешки очи. Приличаха повече на рибени, отколкото на човешки.

Попитах я къде са родителите ѝ и тя отговори, че няма такива.

Тогава попитах: „Защо ходиш тук сама? Защо не отидеш на *мела*, където са всички останали хора?“

Тя отговори: „Аз съм Ганг. Аз премахвам греховете на всички, които идват да се изкъпят в моите води. Слязох от небесата поради суровото въздържание, извършено от *риши* Бхагират, което той направи за благото на всички човешки същества. По време на тази Кумбха Мела осем милиона души се изкъпаха в моите води и измиха всичките си грехове. Какво да правя аз с всички тези грехове? Търсех истински мъдрец, в чийто крака да мога да положа всички тези грехове, но тук досега не открих никой, освен теб.

Всеки ден хиляди хора се потапят в моите води, за да се освободят от греховете си. И аз ги приемам, защото съм дала обет, че ще поемам греховете на всички, които се къпят в мен. Но не мога да ги трупам безкрайно. Трябва да намеря някой, на когото да ги дам. През последните седем дни търсих просветлен мъдрец, на когото да дам всички тези грехове, и накрая намерих теб. Докоснах краката ти, за да ти ги предам всичките.“

Погледнах я в очите, за да видя какъв вид същество бе тя наистина. Бяха красиви очи, но както вече казах, определено не бяха човешки. Докато я изучавах, открих, че мога да виждам право през нея. Тя беше достатъчно полупрозрачна, за да виждам какво има непосредствено зад нея.

Тя се обърна и тръгна обратно към реката. На брега на реката тя продължи да върви не във водата, а по повърхността ѝ. След като

направи няколко крачки по повърхността, тя бавно потъна в реката и отново стана едно с водите си.

В продължение на много часове стоях втренчен в реката и се чудех какво се бе случило. Чувствах, че съм получил голяма благословия. Колко други хора са я виждали в истинската ѝ форма? Тя беше богиня, слязла от небесата, за да пречисти греховете на смъртните, които се къпеха във водите ѝ, и ми се беше появила като човек, а не само като формата на реката.

Първият път, когато Пападжи ми разказа тази история, го попитах: „Може ли един джнани наистина да отнема греховете на други хора? Ти наистина ли поема греховете на всички тези хора?“

Той не отговори на втората част на въпроса, но отговори на първия въпрос, като каза: „Разбира се, че може. Това се случи с Рамана Махарши. Точно затова той толкова се разболя към края на живота си. Той поемаше кармата на хората около себе си и я преживяваше като физически болести.

Малко преди да умре, една от неговите поклоннички се приближила до него и му казала: «Бхагаван, ти винаги споделяш всичко, което идва при теб. Защо не споделиш това страдание с нас? Ако ни дадеш на всички по една малка част от него, то няма да ти влияе толкова много.»

Бхагаван се разсмял и отговорил: «А ти кой си мислиш, че ми даде това страдание първоначално?»

Не задавах въпроса от празно любопитство. Преди няколко месеца бях сънувал сън, в който Пападжи ми се появи, погледна ме и каза: „Греховете ти са простени“.

Казах му за това, след като той ми даде отговора как Рамана Махарши страда в резултат на поемането на кармата на поклонниците.

Попитах: „Наистина ли поема греховете ми?“

„Да — каза той — Взех ги всичките.“

През 1994 г. Пападжи даде официално интервю на американски журналист, който правеше филм за „Божествената Майка в духовните традиции по света“. Един от отговорите му беше особено значим:

Въпрос: За индуса Майката има много форми. Имате ли някоя любима, за която да разкажете? Моля, разкажете история за нея в тази обичана форма.

Пападжи: Има много различни майки, но от началото моята майка беше Ганг. За мен тя не е просто река, тя е Божествената Майка. От състрадание тя е приела формата на река. Ходил съм по бреговете ѝ от мястото на вливането ѝ в Бенгалския залив до Утаркаши, град близо до извора ѝ. Също така съм я виждал и в човешка физическа форма по време на Кумбха Мела през 1954 г.

След това Пападжи разказа подробно историята, която току-що описах. По време на същото интервю Пападжи отговори на няколко други въпроса за ролята и значението на Божествената Майка. Ето три от другите му отговори:

Въпрос: Кой е най-добрият начин да почитаме и да показваме нашата преданост към Божествената Майка?

Пападжи: Най-добрият начин да почиташ или да имаш преданост към Божествената Майка е да станеш неин божествен син. Това е най-добрият начин.

Въпрос: Как благодатта на Майката може да ни помогне да познаем Себето?

Пападжи: Ти се нуждаеш от благодатта на Майката или благодатта на твоя учител. Ако си получил тази благодат, ти си получил голямо благословение. Когато Божествената Майка те благослови, отвътре в теб ще възникне желанието: „Искам да бъда свободен!“ Ти няма да получиш това желание от биологичната си майка, а само от Божествената Майка, която живее вътре в теб. Тази *шакти*, тази Божествена Майка ти дава копнежа да погледнеш навътре в себе си, за да разбереш коя е тя, какво е тя и откъде идва. Само малцина благославя тя по този начин. Днес на този свят има шест милиарда души, но само няколко от тях са били избрани от Майката.

Въпрос: Християнството ни казва, че Мария, майката на Исус Христос, е била Божията Майка. През последните години хора по целия свят са имали видения на Майка Мария. Пример за това се случи в Босна по време на бруталната война. Откъде идват тези видения и какво е учението зад тях?

Пападжи: Тези неща могат да се случват. Видения на боговете могат да се появяват на хора с чисти умове. Виждах съм Мария във форма на видение няколко пъти. Също така видях и Исус веднъж, когато бях отседнал в Ришикеш. В онези дни някои чуждестранни мисионери редовно идваха да се срещат с мен. Разказах им за моите видения и те бяха много изненадани, че Исус и Мария са избрали да се разкрият пред мен. Един от тях дори писа за това в една от книгите си. Тези видения могат да се появят на всеки, който има чист и свят ум, и който търси или обожават Бога в определена форма.

Пападжи продължил да посещава г-н Мишра, неговият домакин при Кумбха Мела, винаги когато пътувал до Северна Индия. В следващата история Пападжи говори за друг, също толкова забележителен член на семейството му.

Г-н Мишра беше мой много стар и много скъп поклонник. За първи път се срещнах с него през 1948 г., когато той беше назначен в циментовия завод Чърк за служител по продажбите. През следващите години той беше местен на различни работни места из целия щат. Винаги когато бях в щата Утар Прадеш, се стараех да го посетя, където и да беше той.

По времето на тази история работех в Карнатака. Г-н Мишра беше магистрат в Шахджаханпур. Имах малко полагаем отпуск, затова се върнах в Лакнау с намерението да посетя семейството си. Обаче, при пристигането си в Лакнау не отидох направо в къщата си в Нархи, защото вместо това изведнъж почувствах силно желание да посетя г-н Мишра.

Отидох направо да го видя и в крайна сметка отседнах при него, защото и той, и съпругата му имаха много въпроси, на които искаха да отговоря.

Един ден, докато им говорех в хола им по различни духовни въпроси, осемгодишната им дъщеря се обърна към мен с интересна молба.

„Ти винаги говориш на родителите ми за Кришна. Днес искам да остана с теб, за да мога и аз да видя Кришна. Искам да го видя, защото много го обичам.“

Шофьорът, който щеше да я закара до училище, дойде на входната врата, за да я вземе. Тя вече малко закъсняваше за училище. Момичето отказа да тръгне, когато шофьорът я помоли да се качи в колата, затова майка ѝ започна да ѝ се сърди. Намесих се и я помолих да отиде на училище.

Казах: „Днес трябва да ходиш на училище. Утре ще ти покажа Кришна.“

Тя беше довольна от обещанието ми и тръгна за училище. На следващия ден тя отново ме помоли да ѝ покажа Кришна в момента, в който трябваше да отива на училище, и аз отново ѝ казах, че тя трябва да тръгва. Казах ѝ, че не може да пропуска училище и че някой друг път ще ѝ покажа Кришна. Този път тя ми се разсърди.

„Всеки ден ми казваш: «Утре, утре». Но когато утре дойде, ти не спазваш обещанието си.“

Този път казах: „Със сигурност ще ти покажа утре. Обещавам ти, че ако отидеш сега на училище, утре със сигурност ще ти Го покажа.“

На следващия ден момичето категорично отказа да ходи на училище, освен ако не ѝ покажа Кришна. Виждах и усещах вълнението ѝ. Тя наистина чувстваше, че е близо до това да има видение на Кришна, и наистина вярваше, че ако аз само се съглася да ѝ помогна, Кришна ще се появи пред нея.

Баща ѝ вече беше заминал на работата си, а майка ѝ работеше в кухнята. Казах ѝ да дойде в стаята ми и да затвори вратата след себе си.

„Сега — каза тя — покажи ми Кришна“.

Казах ѝ: „Кришна стои точно пред теб в момента. Не Го ли виждаш?“

„Не — оплака се тя — не го виждам. Къде е Той? Ти обеща да ми го покажеш, но не мога да Го видя никъде.“

Опитах друг подход. „Кришна е гладен — казах аз — Той се нуждае от нещо за ядене. Какво имаш да Му предложиш?“

Тя помисли малко и после отговори: „Имам малко шоколади в училищната си чанта. Майка ми ми ги даде да ги ям в училище.“

Тя хукна към стаята си и донесе един шоколад, който майка ѝ й беше дала.

Когато тя ми показва шоколада, аз казах: „А сега го дай на Кришна“.

„Но къде е той? — попита тя — Как мога да Му го дам, ако не Го виждам?“

Казах ѝ, че тя първо трябва да го предложи и че ако го предложи с ръка като даване на приношение, Кришна ще се появи пред нея и ще го приеме.

Тя сложи шоколада на дланта си и протегна ръката си напред колкото може.

Изведнъж тя извика много силно: „Кришна! Не може да Го изядеш целия! И аз искам част от него!“ После тя замахна с ръка с буен жест, който ми изглеждаше така, сякаш се опитваше да плесне някого по гърдите.

„Върни ми го! — извика тя — Искам половината!“

Майка ѝ чу вика и дотича в стаята ми да види какво се е случило.

„Скъпа, какво стана?“ — попита тя, изглеждайки много притеснена.

Дъщеря ѝ отговори: „Виж! Кришна яде моя шоколад. Той взе целия шоколад, затова Го плеснах. След като Го ударих, Той ми върна половината. Виж мамо! Сега Той ме прегръща. Той преплита краката си с моите. Той не иска да ме остави!“

Майка ѝ не беше впечатлена. „Лъжеш. Не виждам никой близо до теб, освен Учителя.“

„Но мамо, защо не можеш да Го видиш? Аз Го виждам толкова ясно. Той е точно пред мен!“

Когато майка ѝ отново изрази скептицизма си, момичето каза: „Е, щом не можеш да Го видиш, ще ти нарисувам една рисунка, за да можеш да видиш как изглежда Той“.

Тя донесе хартия и кутия с цветни моливи, седна и нарисува красива рисунка на Кришна. Виждах съм много рисунки и изображения на Кришна из цяла Индия, но никога не бях виждал рисунка, която приличаше на тази, която това момиче нарисува. Не би могла да бъде нарисувана по памет, защото нямаше други рисунки, които да приличат

на нейната. Това беше рисунка на две толкова красиво преплетени тела, че беше невъзможно да се види къде едното тяло свършва, а другото започва.

Пападжи е разказвал тази история няколко пъти в своите сатсанги в Лакнау.

През февруари 1994 г., един посетител му написа писмо, което просто казваше: „Можете ли да ми покажете Бога?“

Пападжи го извика отпред и разказа тази история за това как е показал Бога на това малко момиченце.

На края на историята той каза: „Знаеш ли защо това малко момиченце успя да види Бога? Това стана, защото тя беше невинна. Тя имаше непоклатимо убеждение, че Бог ще се появи пред нея, ако Му кажа. Когато имаш това убеждение, че Бог наистина стои пред теб, тогава Той физически се появява пред теб. Само твоето неверие ти пречи да го видиш.

Ти ме попита дали мога да ти покажа Бога. Казвам ти, че точно сега Той стои пред теб. Ако наистина вярваш, че Той е там, ти ще Го видиш. Сега, можеш ли да Го видиш?“

Мъжът замълча известно време, преди да каже: „Не, не мога да Го видя“.

„Погледни отново — каза Пападжи — Ако имаш тази невинност, ако имаш тази вяра, че Той е там, ти ще Го видиш. Можеш ли да Го видиш сега?“

След няколко секунди лицето на мъжа светна и той възкликна: „Мога да Го видя!“

Той падна върху нозете на Пападжи със смях и каза: „Толкова е лесно. Толкова е лесно.“

Пападжи беше толкова развеселен от случката, че избухна в неконтролируем смях. Той направи няколко опита да започне сатсанга отново, но всеки път не успяваше, защото не можеше да спре да се смее. След около десет минути смях, в който се включиха всички, Пападжи се отказа, приключи сатсанга и се прибра у дома.

По-късно същия ден Пападжи отбеляза: „Видях невинността в лицето му. Знаех, че той ще види нещо, ако просто му кажа, че Бог е пред него.“

Нещо много подобно се случило, когато Пападжси посетил Вриндаван около месец преди тази случка.

През януари 1994 г. пътувах до Делхи от Лакнау с шест поклонници. На връщане отидохме до Вриндаван и прекарахме няколко дни там в един от ашрамите. През първата ни сутрин там всички отидохме на закуска в ресторант.

Там имаше едно момче от Русия, което попита някого: „Кой е този човек седнал в колата?“

Казаха му името ми и той дойде да говори с мен. Представи се, като каза, че е дошъл във Вриндаван от Москва, за да търси Радха [съпругата на Кришна].

След закуската той ми разказа своята история.

„Отидох в Международното Общество за Кришна Съзнание в Москва и ги попитах: «Къде живее Радха?»

Те ми показаха статуята на Радха в техния храм и казаха: «Това е Радха».

Не им повярвах. За мен Радха е реален човек, а не каменна статуя.

Казах им: «Тя не ми говори. Искam да видя истинската Радха, тази, който ще ми говори.»

Те си помислиха, че съм луд. Казаха ми: «Тя не говори на никого. Това е само изображение на Радха.»

Аз не бях задоволен от едно изображение. Искah истинското нещо. Накрая, някой предложи да дойда във Вриндаван, защото понякога тя се явява на своите поклонници тук. Направих това пътуване с единствената цел да видя Радха като човек. Бях из целия Вриндаван и навсякъде, където отида, питам хората: «Къде е Радха? Искam да видя Радха. Къде е тя?» Хората тук постоянно ми казват да отида да я видя в тукашните храмове, но аз не искам да виждам статуя. Искam да видя самата Радха. Хората тук не се различават от тези в Москва. Те мислят, че Радха е просто статуя, която живее в храм.

Тогава някой ви посочи на улицата и каза, че сте човек, който е виждал Радха. Наистина ли сте виждали Радха?“

„Да — казах му — Виждал съм я много пъти.“

„Каква е връзката ви с нея?“ — попита той.

Това беше добър въпрос. Погледнах го и му отговорих: „Тя е моя съпруга“.

Този отговор го направи много щастлив. Той скочи и възкликна: „Да! Да! Вие сте човек, който наистина разбира. Това е и моята връзка с нея. Искам да видя жена си, а не някаква каменна статуя в храм. Искам да прегърна живата плът и кръв на жена си!“

После ме погледна с умоляващи очи. „Можете ли да ми покажете Радха? Не искам нищо друго на този свят. Искам само да видя Радха.“

Аз се канех да си тръгвам, затова го поканих да дойде с нас.

Казах му: „Не можем да говорим за такива неща по средата на улицата. Ела с мен в ашрама, където сме отседнали всички.“

Щом стигнахме до стаята ми, той започна да ме бомбардира с въпроси. Останах до късно, разговаряйки с него. Разговорът ни продължи до късно след полунощ.

Когато дойде време всички да си лягаме, той ми каза: „Няма да си тръгна. Мога ли да спя с теб в стаята ти? Ти си единственият човек, който наистина разбира за Радха. Ще остана с теб и няма да си тръгна.“

После той започна да изразява любовта си към Радха. „Без нея не мога нито да ям, нито да пия. Без нея не мога да спя или да се движа. Радха! Радха! Радха! Моля те, ела при мен!“

Прекъснах го, за да кажа: „Чие име напяваш? Ако някой е застанал точно пред теб, не е нужно да го викаш. Направо говориш с него директно. Радха е точно пред теб. Защо не я виждаш и не говориш с нея?“

И тогава той я видя за първи път.

Изведнъж той скочи и възкликна: „Виждам те! Виждам те!“ Падна върху тялото ми и започна да ме прегръща и целува. Той ме галеше и целуваше така, както би направил с жена си. Накрая се успокои и започна да ридае и да се тресе. Сложи главата си в скута ми и остана с мен до сутринта.

На следващия ден дойдоха някои хора да ме поканят в ашрама на Нийм Кароли Баба. Беше фестивален ден и те искаха да дойда там и да хапна. Поканих го да ни придружи и заедно си прекарахме много добре.

В края на деня той се обърна към мен и каза: „Моята мисия е изпълнена. Направих това, за което бях дошъл тук. Няма нищо повече за мен тук. Утре ще се върна в Москва и ще разкажа на всички там

историята за това, как срещнах Радха в истинската ѝ физическа форма тук, във Вриндаван.“

Не всеки, който идвал при Пападжи с молба да види Бога, получавал удовлетворяване на молбата си. Пападжи понякога разказва историята за един съдия, който дошъл при него със следната молба:

„Джанана получил просветление от Ацавакра за времето, необходимо на Джанана да преметне крака си над коня си. Казаха ми, че вие имате тази сила. Можете ли да ми дадете просветление за един миг?“

„Да — отговорил Пападжи — Но първо трябва да отидете на Хазрат Гандж [главния път в центъра на Лакнау] и да направите прострация в цял ръст на земята пред полицая, който регулира движението там. Ако направите това, гарантирам, че ще получите просветление.“

Съдията отказал. Той бил прекалено горд, за да се унижи пред нисш пътен полицай.

Пападжи понякога говори за два други случая през 50-те и 60-те години, когато отказва подобни искания, тъй като кандидатите не били достатъчно сериозни. В следващата версия той се обръща към един американец, който казал, че иска просветление, но имал само три дни, за да го получи, тъй като не можал да си вземе повече почивни дни от работата си.

Спомням си друг човек като теб, който дойде да ме види преди много години. Беше лекар. Никога не се бяхме срещали, но той по някакъв начин беше чул за мен. Този човек имаше да свърши някаква работа в една банка, която беше доста близо до къщата ми. Един от моите поклонници му бил казал, че в Нархи има човек на име Пунджаджи, който може да му покаже Бога, затова той си помислил да дойде и да ме провери.

В индийските банки винаги има голяма опашка за получаване на пари. Първо попълваш бланка за теглене и я даваш на един от служителите. След това служителят ти дава месингов жетон с номер, който показва кой по ред си на опашката.

Този лекар почука на вратата ми и каза, че е дошъл да разбере дали наистина мога да му покажа Бога. Поканих го да влезе, но той не прие, защото каза, че нямал много време.

Показа ми жетона си и каза: „Току-що дойдох от банката. В момента обработват документите ми там. Аз съм номер тринайсет на опашката. Мога да остана тук само толкова дълго, колкото е необходимо на другите дванадесет души да вземат парите си.“

Казах му: „Не можеш ли да се върнеш, след като си вземеш твоите пари? Не мога да ти покажа Бога, ако през цялото време се чудиш какво се случва в банката.“

„Не — отговори той — не мога да дойда по-късно. Поканен съм от губернатора на щата да изпея няколко *бхаджани* в дома му.“

Аз го отпратих го с думите: „Аз също съм зает човек. Нямам време да ти покажа Бога, ако ти нямаш време да стоиш тук.“

Това не беше изолиран случай. Дойдоха и други хора, искащи незабавни резултати, по време, което те си избера.

Едно момче, което познавах, учеше медицина тук, в Лакнау. Той беше студент в трета година в курса за Бакалавър по медицина и хирургия. Няколко пъти ми беше казвал, че иска да види Бога.

Казах му: „Първо завърши образованието си. След това, когато вече нямаш изпити, за които да учиш, ще ти покажа Бога.“

Не исках той да стане прекалено обсебен от духовните въпроси докато беше още в колежа, защото знаех, че това може да повлияе неблагоприятно върху кариерата му.

Тогава си помислих: „След като се дипломира, той ще бъде зает с пациентите си, със своите родители. Защо да отлагам?“

Затова му казах: „Ще ти покажа Рам. Ще ти покажа Бога и ще го направя утре. Ела в 6 ч. сутринта и обещавам, че ще ти покажа Бога.“

На следващата сутрин той пристигна в точния час. Помолих го да влезе и да затвори вратата след себе си, защото не исках никой да ни смущава. Докато затваряше вратата, някой на улицата извика името му.

Това момче каза: „Това звучи като брат ми. Сигурно е нещо важно, за да ме последва тук. Трябва да изляза и да разбера какво иска.“

Чух разговора, който последва.

„Някакви хора от друг град са дошли да се срещнат с нас относно предложение за брак. Те чакат у нас. Ти трябва да си там, защото

искаме да участваш в дискусиите. Не можеш да останеш тук. Всички чакаме теб, за да започнем преговорите.“

Тук в Индия семейството на булката отива при семейството на младоженеца, за да започнат дискусии за брак. Самата булка не идва. Родителите идват и преговарят от нейно име. Ако дискусиите са плодотворни, семейството на младоженеца ще си уговори среща, за да отиде и да провери булката.

Момчето ми каза: „Трябва да тръгвам сега. Това е важна семейна работа, която не може да започне без мен. Ще се върна веднага щом мога.“

Чаках го цяла сутрин, но той се върна едва след обяд.

„Съжалявам, че закъснях — каза той — но хората останаха цяла сутрин. После, понеже беше обяд, трябваше да им дадем обяд. Сега те си отидоха, можем да продължим с нашата работа.“

Отказах да го пусна. Застанах на прага и казах: „Един шанс ти беше даден. Няма да получиш друг. Ти би могъл да отложиш дискусиите си за няколко часа, ако наистина беше сериозен относно това, да видиш Бога. И даже ако си бяха тръгнали без те видят, има много други булки, които си търсят съпрузи. Предложих ти твоя шанс в 6 ч. тази сутрин, но ти го отхвърли, защото си мислеше, че семейните ти дела са по-важни от това да видиш Бога. Няма да получиш друг шанс.“

Когато дойде единственият ти шанс, трябва да го използваш, каквато и да е цената. Може да не получиш друг шанс.

По-рано в тази глава започнах поредица от истории за Кришна с разказ за това, как Пападжи е накарал дъщерята на Рамешвар Мишра да види Бога в спалнята му. Ще продължа с някои други истории за нея, които демонстрират интензивната бхакти, която тя имала към Пападжи:

Бях в Юга и работех, когато получих съобщение от Рамешвар Мишра, в което се казваше, че той е получил едномесечен отпуск и че иска да прекара известно време с мен във Варанаси. Аз също си взех малко отпуск и отидох да го видя.

След като прекарах няколко дни с него и семейството му, казах: „Тъй като съм в Севера, трябва да отида в Лакнау да видя жена си и децата си. Моля да ме извините, но не мога да прекарам цялото си време тук.“

Г-н Мишра ме убеди да остана още малко, като каза: „Следващата неделя ние всички се връщаме в Аллахабад. Това е на път за Лакнау. Ако дойдеш с нас, можеш да останеш в нашата къща и след това да отидеш в Лакнау по-късно.“

Съгласих се и прекарахме няколко допълнителни дни заедно в Аллахабад. По това време дъщерята на г-н Мишра беше станала толкова привързана към мен, че настояваше да спи в стаята ми. Когато чу, че планирам да пътувам до Лакнау без нея, тя намери въже и завърза нозете ми за леглото, за да не мога да си тръгна. При друг случай, когато я носех на раменете си, тя ме ухапа и се разсмя.

Семейството ѝ беше шокирано и се опита да я накаже, но тя каза: „Вие не разбирате. Обичам го толкова много, че понякога имам нужда да го опитам. Когато дойде импулсът, не мога да се спра. Трябва да го ухапя.“

Всяка сутрин по време на престоя ми там я водех до Тривени, мястото на сливане на реките Ганг, Ямуна и Сарасвати. След като се изкъпеше там, тя намазваше кал по цялото си тяло и седеше в медитация с часове. В 13 ч. трябваше да ѝ напомня за обяда и да я заведа обратно в къщата. Ако не го направех, тя щеше да седи там по цял ден.

Следващата случка се случила малко преди тази, за която Пападжги току-що спомена:

По време на един от престойте ми при Рамешвар Мишра той ме попита дали бих желал да се срещна с някои учени от университета в Аллахабад. Самият г-н Мишра беше завършил този университет и искаше да ме запознае с някои от хората, които още познаваше там. Съгласих се и насрочихме среща за следващата неделя. Главният гост трябваше да бъде професор Рой, ръководител на катедрата по философия. Той ни беше информирал предварително, че ще доведе със

себе си около десет свои студенти-изследователи. Всички те пристигнаха около 17 ч. и бяха направени нужните приготовления да бъдат настанени и да им се предложат напитки.

Винаги когато посещавах тази къща, осемгодишната дъщеря на г-н Мишра винаги искаше да бъде до мен, затова тя седна близо до мен по време на срещата. Професорът започна да ми задава въпроси, като ги въведе със забележката, че не бил получил задоволителни отговори на нито едно от тези запитвания, когато ги бил поставил в един ашрам в Аллахабад, където бил отседнал Шанкарачария.

Исках да му отговоря на английски, защото той не говореше хинди много добре, но това момиче ми заповяда да говоря на хинди, защото изобщо не разбира английски. Професорът помоли баща ѝ да я изведе от стаята, защото тя го смущава и му пречи да говори с мен, но тя настоя да остане близо до мен, като заяви, че при никакви обстоятелства няма да излезе.

Не исках нито момичето, нито професорът да са недоволни, затова казах на професор Рой „Това момиче ще отговори на вашите въпроси, след като ги кажа на хинди.“

Тя ме погледна и протестира: „Но аз не говоря английски!“

Погледнах я и повелително казах: „Когато говориш, ще говориш на английски“.

Професор Рой започна да задава въпросите си на английски. Отговарях на хинди, за да е доволно момичето. Тогава, за голямо изумление на всички, тя започна да ги превежда на перфектен английски. Тя беше ясна, красноречива и се изразяваше добре. Професор Рой често използваше думата „знание“, за да опише определена умствена функция. В отговорите си момичето използваше думата „учене“, когато говореше за същото нещо. Професорът възрази срещу използването на тази дума от нея, като каза, че думата му е по-подходяща за идеята, която се опитва да изрази. Накрая беше направена справка в Оксфордския речник и се установи, че нейното използване е по-точно.

Вестта за нейната способност скоро се разпространи из целия град. Хора започнаха да идват при нея, защото се говореше, че тя може да даде отговор на всеки въпрос.

Един *санясин* дойде при нея и попита: „Кой говори, когато отговаряш на тези въпроси?“

„Моят Гуруджи“ — отговори тя.

„И къде пребивава твоят Гуруджи?“ — попита санясинът.

„В Сърцето“ — отговори тя.

„А къде е Сърцето ти?“ — попита той.

Тя посочи гърдите ми и каза: „Моето Сърце е Сърцето на Гуруджи. Когато говоря, неговото Сърце е, което говори.“

Санясинът направи прострация пред нея и каза: „Сега разбирам какъв е този феномен“.

Това момиче, което нищо не знаеше за философия или английски, беше дало на учения професор и на този санясин практически урок за силата на Гуру бхакти.

След като останах известно време със семейство Мишра, си тръгнах, защото трябваше да се върна в Лакнау, за да видя жена си и децата си.

През целите 50-те години Пападжи периодично се връщал в Северна Индия, за да види семейството си и старите си поклонници. Тъй като условията за живот в миньорските лагери били много примитивни, Пападжи чувствал, че за семейството му ще е по-добре да си остане в Лакнау. Децата му завършили своето образование там и по-късно и двете учили в университета в Лакнау.

Пападжи подновявал своите сатсанги при тези посещения. Един от тях, записан от Свами Абхишиктананда в края на 50-те години и отпечатан в „Тайната на Аруначала“, дава представа за неговия директен и без глупости стил на действие.

Почти всяка година той отиваше в Лакнау, за да види семейството си, а също и многобройните приятели, които очакваха с нетърпение неговото идване. Малката му стая на практика винаги беше препълнена с хора...

Той никога не угаждаше на посетителите си... Беше най-строг към тези, които по негово мнение подвеждаха хората, като ги оставяха в застоя на външните религиозни практики, макар че практиките можеха да са толкова утешителни за ученика, колкото да са често доходоносни за така наречения гуру.

Една вечер известен лекар спря колата си в тясната алея, която минаваше покрай къщата му.

„Казват ми, сър, че вие сте притежателят на *сидхи* [духовни сили]. Така ли е? Искам да видя Бога; можете ли да ми помогнете да направя това?“

„Защо не?“ — хладнокръвно отговори Харилал.

„Тогава...?“

„Тогава, ако честно сте взели решение, можем да видим какво да направим. Но ще ви помоля първо да го обмислите много сериозно. Това не е незначителен въпрос и може да ви отведе много по-далеч, отколкото предполагате.“

„Няма значение. Не е нужно да се притеснявате. — Тогава, с многозначителна усмивка, той добави — Знайте, че съм напълно способен да платя за това.“

„Наистина ли? — попита Харилал — В такъв случай нека сложим картите си на масата и да говорим по работа.“

„Колко искате?“ И като каза това, посетителят извади чековата си книжка от джоба си и я сложи на масата.

„Колко сте готови да платите?“ — беше студеният отговор на Харилал.

„Ако поискате от мен един *лакх* [сто хиляди], тогава веднага бих ви написал чек за тази сума.“

„Наистина ли бихте могли да похарчите един *лакх* за тази работа? Няма ли това да ви вкара в затруднение? Помислете малко повече по въпроса, преди да вземете решение. В груби сметки какво е имотното ви състояние?“

Господинът започна да пресмята. Имоти, къща, ценни книжа, банкови сметки; сумарно той разполагаше с между шестдесет и пет и седемдесет *лакха*.

„Разбирам — мрачно каза Харилал. — Вие случайно подигравате ли ми се? Казвате, че искате да видите Бога, че това е вашето върховно желание и т.н. И сте готови да се откажете за тази цел само от една шестдесет и петата част от вашите притежания. Не можете така пренебрежително да се отнасяте с Бога! Накарахте ме да губя вашето време, както и моето. Няма смисъл да оставате и миг повече. Лека нощ!“

Работата на Пападжи в държавната гора Видяраня приключила след две години. След като станал нещо като експерт в създаването и ръководенето на минни лагери в отдалечени места, неговата фирма го изпратила на други места в Карнатака, за да върши подобна работа. Когато помолих Пападжи за списък на всички места, на които е работил през 50-те и 60-те години, той ми написа следния списък:

Трябваше да работя на много места за миннодобивната фирма:

- в Лагер М. Г. за желязна руда;
- в Хабегегуда за манганова руда, и двете в област Тумкур;
- в Читрадурга за манганова и желязна руда;
- в Халиял за манганова руда;
- в мини Ваджра за манганова руда;
- в Срингери за цианидова руда;
- в Анмод, Гоа, за желязна руда;
- в Касъл Рок, за манганова руда;
- в Дхармастала;
- в Кудремукх за желязна руда.

Периодът на работа е от 1953 до 1966 г.

Повечето от тези места са в северната или западната част на Карнатака.

След като Пападжи натрупал повече опит в миньорския бизнес, фирмата му го назначила да ръководи няколко лагера. Той пътувал от един лагер до друг, за да ръководи работата на всяко място и от време на време проверявал нови райони, където неговите работодатели се интересували от проучване или добив. През всички тези години той бил базиран в Чикмагалур, малък град в западна Карнатака. Той имал офис там, но прекарвал по-голямата част от времето си на път, инспектирайки мини или организирайки превоза на руда в близкото пристанище Мангалор на западното крайбрежие. За известно време той бил отседнал при местно семейство там, един от

чийто членове, Шри М. Пани, има топли спомени от посещенията на Пападжги.

Шри Пунджаджги прекара много години като член на нашето семейство в Чикмагалур. Тъй като бях представител на TVS за техните колетни услуги, прекарвах повечето време в склада им. Имах възможност да бъда в компанията на Шри Пунджаджги само когато се хранехме заедно. Съпругата ми и снаха ми много обичаха да приготвят северноиндийски ястия под ръководството на Шри Пунджаджги. Беше толкова забавно, готвенето се превърна в забавление, а не ежедневна работа. Ние все още приготвяме тези ястия дори сега, и когато го правим, си спомняме времената, когато те бяха приготвени за първи път от Шри Пунджаджги. Той обичаше компанията на децата на брат ми, всички на възраст под дванадесет години. В негово присъствие никой от нас никога не осъзнаваше минаването на времето.

Посетители често идваха да видят Шри Пунджаджги. Обикновено те сядяха мълчаливо пред него в продължение на часове. Той рядко говореше. Понякога, ако нямаше работа за вършене и никой не го посещаваше, той отиваше на дълга разходка в покрайнините на града.

Ние станяхме толкова привързани към неговото присъствие и компания, че ни омръзваше, когато той трябваше да заминава за дни в Мангалор, за да организира превоза на руда. Той ни изпращаше съобщения чрез нашите шофьори на камиони, които имаха работа там. В къщата наставаше голямо въодушевление, когато най-накрая получавахме съобщението, че той се готви да се върне у дома.

По едно време през този период решихме да потърсим нова къща. Ние споделяхме тази, в който живеехме, и всички чувствахме, че е време да се преместим на наше собствено място. През деня разглеждахме всички различни къщи, които бяха привлекли нашето внимание. Ако някоя от тях изглеждаше подходяща, казвахме на Шри Пунджаджги вечерта.

Неизменно той казваше „Покажете ми къщата“ и ние го завеждахме да я види.

Първоначално той беше много обезкуражаващ. Оглеждаше къщата, но не по обичайния начин. Вместо това, той по някакъв начин

се настройваше към вибрациите, натрупани там от предишните собственици.

„Не вземайте тази — казваше той — Тухлите плачат. Лоши неща са се случвали тук. Това няма да е добра къща за живеене.“

Той направи подобни коментари пред всичките първи няколко къщи, до които го заведохме. Най-накрая намерихме една, която получи одобрението му.

„Това е мястото за вас! — извика той — Това е много добра къща. Тухлите тук пеят «Рам! Рам!» Много хоми [ведически ритуали] и бхаджани са се провеждали тук. Преместете се в тази къща. Има много добра атмосфера.“

Една от задачите му беше да следи за благосъстоянието на работниците. Той ръководеше условията на живот и труд в мините и полагаше изключителни усилия, за да гарантира, че за работниците му се грижат подобаващо. Веднъж, в деня за заплати, той извървя много километри до хълмовете Бабабудин, за да плати на общи работници, които вършеха някаква работа за него там. Би могъл да отиде на следващия ден, когато дъждовете щяха да утихнат, но това би означавало да кара работниците да чакат парите си. При завръщането си той бе хванал тежка настинка, което не беше изненадващо. Беше прекарал целия ден, вървейки в дъжда. След няколко минути в дома ни изстинката изчезна и той отново стана съвсем нормален.

Когато го попитах как е успял да се възстанови толкова бързо, той се засмя и отговори: „Господ Шива се появи и намаза челото ми с *вибхути*. В момента, в който ме докосна, изстинката ми изчезна.“

Понякога изглеждаше, че той не обръща внимание на тялото си и на това, което прави то. Веднъж го гледах как пъха шепи люти чушки в устата си и ги дъвче разсеяно. Чудех се на способността му да яде така, без да си изгори устата. Когато му споменах това, той изведнъж осъзна какво прави. Изплю останалите люти чушки и поиска вода, за да потуши огъня в устата си. Докато не му напомних какво прави, той напълно не осъзнаваше тялото си и усещането за парене, което устата му сигурно е подавала.

Винаги беше забавно да си около него. Той рядко приемаше нещо на сериозно, и винаги се шегуваше, но шегите му често криеха в себе си сериозно послание. Синът на брат ми, например, който тогава беше

на около пет години, чуваше призива за молитва от местната джамия. Той подхвана думите и започна да ги пее в къщата.

Пунджаджи го чу и каза на шега: „Ти призоваваш мюсюлмански Бог, но ако той се появи, ще има проблем. Стаята ви за *пуджа* е пълна с индуски Богове. Ако този Бог, когото призоваваш, изведнъж се появи в стаята ви за *пуджа*, там ще започне голяма битка. Ако искаш мир в дома си, по-добре се придържай към Боговете, които вече имаш.“

Боговете бяха много реални за него; те не бяха просто снимки или идоли в стая за *пуджа*. Те често се появяваха пред него и говореха. Спомням си как един ден седях с него, докато той описваше преживяванията си в храма Махалакшми в Гоа и храма Мангала Деви в Мангалор. На всяко място Богинята се явявала пред него и говорела с часове.

Когато Пападжи се връщал от Мангалор при едно от редовните си пътувания, той имал едно изключително избягване на катастрофа.

Бях отишъл да натоваря кораб в пристанището на Мангалор. Цял ден контролирах товаренето на рудата в люковете. Трябваше да съм там, за да подсигурия, че всичката руда е натоварена и документите са изготвени правилно. След натоварването на кораба моята фирма получаваше деветдесет процента от стойността на рудата в брой. Останалите десет процента биваха изпращани в нашата банка след анализ на рудата. Трябваше да остана там в този конкретен ден, защото директорът ми изрично ме помоли да остана там, за да мога да получа чека за деветдесет процента от рудата веднага след натоварването на кораба. Той искаше да му донеса парите в Бангалор на следващия ден.

Работата не приключи преди 21:00 ч. Бях имал дълъг, уморителен ден без почивка и без храна. Капитанът на кораба ми беше предложил някаква храна, но аз отказах, защото съдържаше месо. Знаех, че ако трябва да стигна до Бангалор навреме, трябва да напусна Мангалор веднага и да шофирам цяла нощ. Това не беше работа, която особено ми харесваше. Бях гладен и изморен, но нямаше да мога да ям или спя, докато не изминех стотици километри през нощта.

Пътят над западната част на планината Гати се издига на около 900 метра над морското равнище. Беше труден път за шофиране дори през деня, защото трябваше да се преодолеят дванадесет трудни v-образни завоя. В онези дни имаше опасност и от дивите слонове, които все още бродеха из горите. Беше известно, че на няколко пъти тези слонове са атакували преминаващи камиони и са ги изтласквали от пътя в долината долу. Това беше път, по който човек трябваше да бъде особено бдителен и внимателен.

Непосредствената ми цел беше един денонощен хотел от другата страна на планината. Чувствах, че ако успея да стигна толкова далеч през нощта, ще мога да си почина, да хапна и да спя там няколко часа, преди да продължа сутринта към Бангалор.

Скоро след като започнах шофирането, трябва да съм заспал, защото следващото нещо, което си спомням, беше, че се събудих с глава върху волана. Чувствах се напълно буден, сякаш току-що бях спал добре няколко часа. Огледах се наоколо, за да видя къде се намирам и с изумление установих, че вече съм от другата страна на планината. Трябва да съм шофирал цяла нощ, докато съм спял. Бях преодолял всичките дванадесет v-образни завоя, без дори да осъзнавам, че шофирам. Когато претърсих паметта си, можех да си спомня само шофирането на първите няколко километра от Мангалор.

Хотелът, който целях, беше съвсем близо. Отидох там, изпих две чаши кафе и след това изминах останалите 160 километра до Бангалор, за да доставя чека на моя директор. След това отидох в хотел, взех си душ и се опитах да поспя, но тялото ми нямаше нужда от това. Тялото ми беше получило всичкия сън, който му беше необходим, докато шофирах през планината.

Кой беше шофирал джипа? Кой беше управлявал колата през v-образните завои? Дори през деня това бяха трудни пътища за шофиране. От едната страна имаше планини; от другата, дълбоки долини. А самият път беше широк само около шест метра. Днес, когато си спомня за този инцидент, косата ми настръхва. Ако аз наистина бях заспал, със сигурност щях да умира. И така, кой беше карал джипа?

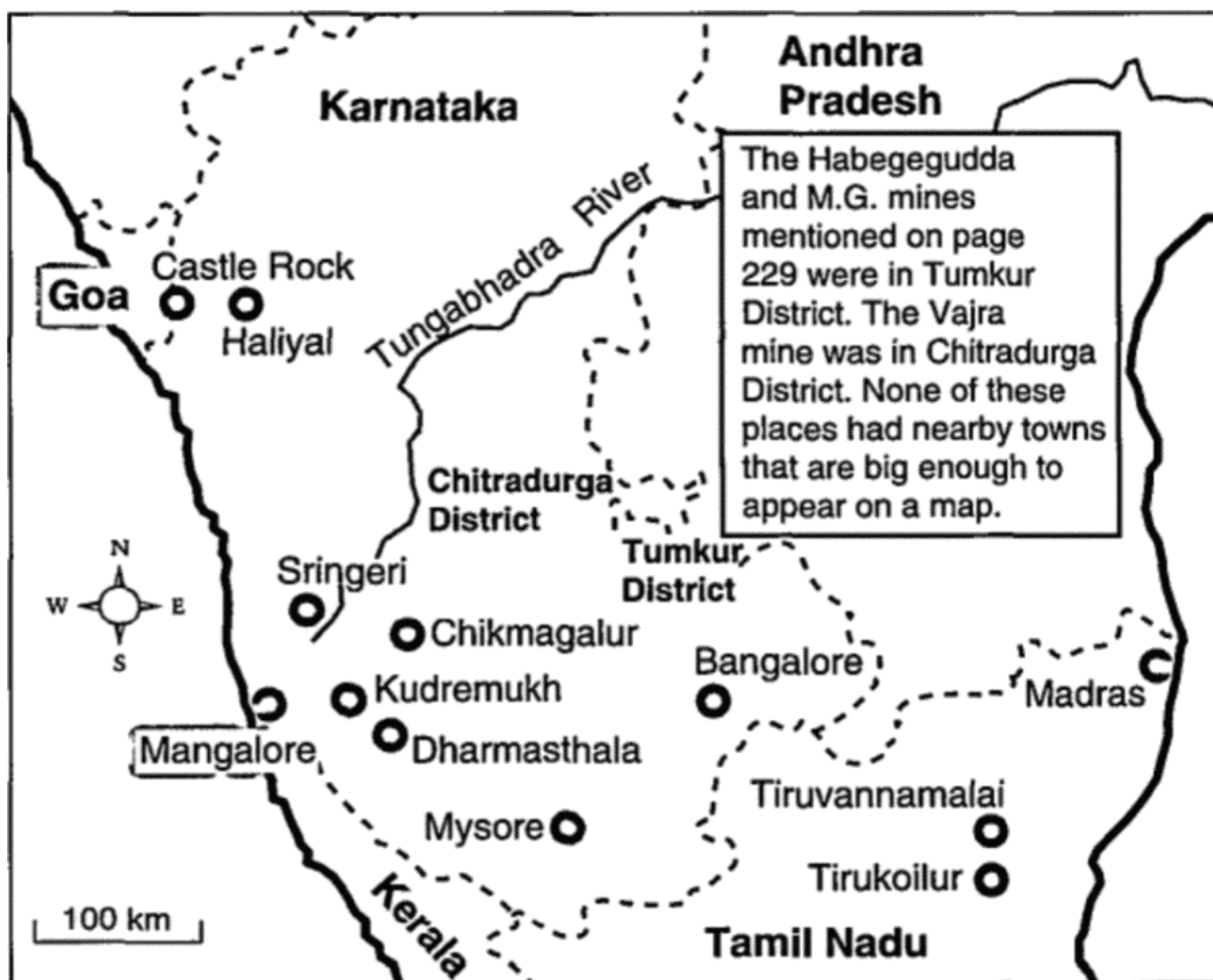
Мислил съм си за този инцидент много пъти. Единственият отговор, който мога да си дам, е, че оцелях по Божия милост. Някаква сила се е грижила за мен тази нощ, защото ми е било предопределено да живея. Бил съм предопределен да бъда представител на тази сила,

затова не ми е било позволено да умра. Оцелях, защото тази сила се е нуждаела от това тяло, за да върши работата си.

Друг инцидент, при който колата на Пападжи наистина претърпяла злополука, му причинил много повече проблеми.

Веднъж пътувах с джипа си от мина Ваджра до Чикмагалур, когато момиче на около тринадесет години изведнъж изтича да пресече пътя. Нямах време за предприемане на действия за избягване. Моят шофьор се блъсна право в нея и я уби. Местните селяни се втурнаха към нас с тояги в ръце. Изглеждаше така, сякаш искат да убият шофьора ми, затова му казах да продължи да кара, за да избегне нападението. В следващия град, в който отидохме, докладвах за инцидента на местната полиция. Семейството на мъртвото момиче също дойде в полицейското управление и каза, че моят шофьор умишлено е прегазил дъщеря им. Полицията повярва на тяхната версия, арестува шофьора ми и го вкара в местния затвор. Всички селяни дойдоха в затвора, за да оплакват мъртвото момиче и да добавят оплакванията си към всички тези, които полицията вече бе получила. Полицията ме върна на мястото на злополуката и записа показанията на всички. Въз основа на тези доклади беше депозиран Първи информационен доклад. Отговорният полицай конфискува джипа ми и ми каза, че ще задържи шофьора ми в ареста, докато делото не отиде в съда.

Знаех, че шофьорът ми не е виновен, затова при първата възможност подписах гаранция от 15 000 рупии, за да го измъкна от затвора. Трябваше също да поема ангажимента да го доведе в съда в деня на процеса или да платя 15 000 рупии.

Мините в Хабегегудда и М.Г., споменати на 197 стр., са били в област Тимкур. Мината във Ваджра е била в област Читрадурга. Никое от тези места не е било близо до селища, достатъчно големи, за да се посочат на карта.

Шофьорът, който се страхуваше, че може да бъде пратен за години в затвора ако бъде осъден, избяга при семейството си в Керала и не се яви на насрочения ден на съдебното дело. Бях наел адвокат на име Рамдас Айенгар, който убеди съдията да ми даде време да доведе шофьора в съда. Съдията ми даде седем дни да доведе укриващия се подсъдим.

Веднага изпратих човек в дома му в Керала, за да го върне за съдебното дело, но той не можа да бъде намерен. Съпругата му твърдяла, че не го е виждала повече от година. Мъжът вероятно се криеше там на юг, страхувайки се да се върне и да се изправи пред възможността да влезе в затвора.

Подадох молба за още седем дни удължаване, за да започна по-щателно търсене и съдията беше така любезен да ми го разреши. Той обаче ме предупреди, че това е последното удължаване.

„Ако не можете да представите шофьора на следващото насрочено заседание — ми каза той — ще трябва да платите 15 000 рупии на съда“.

Когато второто ми търсене също се провали, аз се примирих да се върна в съда и да помоля за разрешение да погася дълга си на вноски. Заплатата ми тогава не беше много висока. Надявах се, че ще успея да убедя съдията да ми позволи да изплащам дълга си с размер на вноските не повече от 200 рупии на месец. Тъй като имах жена и деца, които да издържам, не мислех, че мога да отделям повече от това всеки месец. Даже при такава вноска щеше да ми отнеме години, за да изплатя дълга.

Рамдас Айенгар ми каза, че не може да се яви лично за мен в деня на изслушването, тъй като имал уговорена среща на друго място, но предаде делото на някой, за когото каза, че е негов надежден приятел. Той ме увери, че този човек ще може да убеди съдията да ми даде лесен план за вноски по дълга.

Отидох в съда на уговорената дата, но не можах да намеря адвоката си никъде. Претърсих сградата, но той не беше там. В крайна сметка разбрах, че той е бил принуден да присъства на друго дело в друг съд и че не е имал време да ме информира. Това беше много неприятно. Не исках да вкарвам съдията в лошо настроение, защото трябваше да го убедя да бъде снизходителен към мен.

Точно преди да се гледа делото ми срещнах друг адвокат, който ми беше познат. Веднъж той ме беше посетил за кратко в къщата ми, за да поговорим за разликата между *бхакти* и *джнана*. Бях изчистил съмненията му в този случай, затова си помислих, че той може да пожелае да ми помогне с моя проблем. Изтичах до него и му обясних, че имам спешна нужда от адвокат, който да убеди съдията да ми позволи да изплащам дълговете си на лесни вноски. Моят приятел, който се казваше Т. Ситарамая, се съгласи да поеме случая срещу 100 рупии. Съгласих се и му платих сумата предварително. Бях донесъл малко пари със себе си, защото знаех, че каквото и да се случи, съдът ще поиска някакви пари от мен. Набързо дадох на г-н Ситарамая резюме на делото, докато влизахме в съда за изслушването.

Когато извикаха името ми, адвокатът ми обясни на съдията, че е бил нает само преди няколко минути и че ще му трябват няколко часа, за да проучи документите. Той обясни, че другият адвокат, когото бях ангажирал, не се е явил, защото е бил повикан да присъства на друго дело в Майсор. Съдията уважи молбата му и заседанието беше отложено за по-късно същия ден.

Докато изчакахме отложеното заседание казах на г-н Ситарамая: „Трябва да бъдете много учтиви със съдията. Аз не съм богат човек. Опитайте се да го убедите, че мога да си позволя да плащам само по 50 рупии на месец. Бъдете много извинителни, защото той може да определи размера на вноската на всяко ниво, което си хареса.“

Адвокатът разгледа накратко документите и каза, че може да се справи с делото много успешно.

След няколко часа, когато беше извикано моето име, г-н Ситарамая се изправи да говори, но вместо да поиска снизходителност, той започна да напада съда и съдията.

„Клиентът ми ще ви съди — започна той — Вие сте го тормозили ненужно. На няколко пъти сте го принуждавали да присъства на този съд. Вие нямате право да го призовавате тук. Вие сте губили времето му, затова го посъветвах да предприеме съдебни действия срещу вас.“

Духът ми потъна. С такъв адвокат ще имам късмет, ако завърша деня извън затвора. Г-н Ситарамая беше добре известен с ексцентричното си поведение в съда, но никога не съм предполагал, че умишлено ще саботира дело като това.

Той продължи: „Тук имам облигацията, която моят клиент е подписал. Тя гласи, че моят клиент ще плати 15 000 рупии на правителството на Махараджата на Майсор, ако не успее да представи шофьора си в съда. Този съд провежда делата на правителството на Индия, а не делата на Махараджата на Майсор. Вие нямате никакви правомощия да призовавате този човек тук и нямате право да го карате да плати дори един *пай* [една стотна от рупията].“

Г-н Ситарамая показва документите за гаранция на съдията и на прокурора. Имаше известна дискусия, но накрая те трябваше да се съгласят с него. Това, което се бе случило, бе следното: преди Независимостта областта, в който се намирах, принадлежеше на Махараджата на Майсор и беше управлявана от него. След обявяването на Независимостта щатът Майсор беше включен в новата независима

държава Индия и махараджата престана да има каквато и да е власт там. Обаче имаше един преходен период, през който новото щатско правителство използваше законовите бланки на щата Майсор, защото още не беше получило свои. През този период съдебният служител зачеркваше „Махараджата на Майсор“ от горната част на страницата и го заменяше с „Правителство на Индия“. Служителят, който беше изготвил гаранцията ми, беше забравил да го направи, така че финансовото ми задължение беше към несъществуващия щат Майсор, а не към правителството на Индия.

Тъй като щатът Майсор вече не съществуваше, и съдията, и прокурорът накрая се съгласиха, че не мога да бъда принуден да плащам парите на никого.

Делото беше прекратено.

Когато Рамдас, моят първоначален адвокат, се върна от Майсор, му разказах какво се бе случило. Той се извини, че той сам не бе забелязал това. Ако той се беше явил в съда от мое име, щях да прекарам остатъка от трудовия си живот, опитвайки се да изплатя този дълг.

По време на трудовата си кариера в Южна Индия Пападжи се срещнал с няколко души, които са били считани за велики светци. Срещата му със садхуто близо до Кришнагири вече бе описана. Той също така имал кратка среща със Свами Нитянанда, с когото преди това се е срещал, когато е работил в Бомбай в началото на 30-те години. През 50-те години Свами Нитянанда живеел в северна Керала. След едно от бизнес пътуванията си до Мангалор, Пападжи слязъл до северна Керала, за да види Нитянанда отново. Не съм го чувал да разказва за тази втора среща, но понякога е казвал, че свамито е бил много почитан в Керала и Южна Карнатака по това време и че много хора са имали неговия портрет в домовете си. Няколко души казали на Пападжи, че са станали много богати в резултат на получаването на благословиите на свамито.

Пападжи говори с по-голяма охота за някои от другите срещи, които е имал през този период.

Свами Абхишиктананда ми беше казал за този свами, наречен Гнанананда, който живеел в Тирукойлур. Това е град на десетина километра от Тируванамалай. Абхишиктананда имаше много високо мнение за него и даже написа книга за него. На една от срещите ни той предложи, че може да ми е интересно да го видя. За Гнанананда се смяташе, че е на 150 години, и хората, които са го познавали от петдесет или шестдесет години, казвали, че той изобщо не е остарял през този период. Отидох да го видя и открих, че е дебел, весел, стар мъж, пълен с енергия и добро настроение.

„Какво искаш?“ — попита той, когато се приближих до него.

„Нищо — казах аз — Просто дойдох за твоя *даршан*. Дойдох да те видя, защото един мой приятел ми предложи, че може да ми хареса да те посетя.“

„Много добре — каза той — Харесвам хора, които не искат нищо. Ела и седни до мен.“

Следващият човек, който пристигна, беше търговец на диаманти от Хайдерабад, придружен от съпругата си. Жена му имаше бижута, висящи от всички части на тялото ѝ.

„А вие какво искате?“ — попита той.

„Искаме син — каза той — Можете ли да ни помогнете?“

„Разбира се! — каза Гнанананда, извика помощника си и каза — Провери склада и виж дали имаме някакви синове на склад. Ако имаме някои излишни, дай един на тази двойка.“

Той беше приятен старец, който се шегуваше с всички. Много го харесах.

Няколко години по-късно срещнах друг човек, който имаше репутацията на велик светец. Пътувах за Бомбай, за да се погрижа за някои превозни работи там. Субрамания Айер, мой приятел, който работеше като комисар в Отдела за акцизи в Бомбай, ми беше предложил по пътя да се отбия в Пуна, за да се срещна с неговия Гуру, която беше жена на име Амаду Амма. Беше ми казал някои интересни неща за нея, така че взех адреса и отидох да я търся в Пуна. Намерих я да дава сатсанг в голяма обществена зала на горния етаж. Стотици хора бяха там. Не исках да говоря с нея; просто исках да гледам какво се случва от задната част на залата.

Субрамания ми беше казал, че тя е поклонничка на Ширди Сай Баба и че по някакъв начин тя е канал за неговата сила и благодат.

Съдейки по броя на хората, дошли да я видят, тя със сигурност беше много популярна.

След няколко минути един мъж дойде при мен и каза: „Амма иска да ви види. Тя иска да се срещне с вас.“

„Не мисля, че тя иска мен — казах аз — Аз не съм от нейните поклонници. Аз съм на път за Бомбай, за да свърша някои превозни работи. Тя сигурно търси някой друг.“

„Не — каза той — Тя даде много точно описание за вас и ми каза къде ще стоите. Никой друг не отговаря на описанието.“

Събух обувките си и станах, за да се срещна с нея. Тя седеше на пейка в предната част на залата и поздравяваше хората един по един, когато се приближаваха към нея. На стената зад нея имаше голям портрет на Сай Баба. Тя ме посрещна и ме накара да седна на пейката до нея.

Тя каза на един от своите придружители: „Този човек има същия вид сила като мен, но даже повече. Усетих я веднага щом той влезе в залата. Той трябва да е велик човек. Днес, всички могат да поздравяват него вместо мен.“

Не исках да седя там и да бъда център на внимание, но те ме принудиха да остана. Тя накара всички поклонници, които се приближаваха до нея, да направят прострация на мен, казвайки, че съм велика душа, която е дошла да благослови нейния сатсанг. Сякаш нямаше край опашката от хора, които чакаха да поднесат своите поздравии.

След известно време казах: „Един от вашите поклонници, Субрамания Айер, ми разказа за вас. Не дойдох тук с намерението да стоя дълго време. Шофьорът ми е отвън и имам работа в Бомбай. Не мога да остана тук цяла вечер.“

Тя не искаше да ме чуе. Трябваше да поздравя всички в нейния сатсанг, един по един. След това тя настоя да вечерям с нея. Когато вечерята приключи, беше почти 1 ч. през нощта.

„Не можеш да си тръгнеш сега — каза тя — Посред нощ е. Преспи тук и продължи към Бомбай утре сутринта.“

В крайна сметка прекарах нощта в нейния център. На следващата сутрин аз избягах, като й казах, че ще дойда да я видя отново, след като приключа работата си по превоза в Бомбай. Изпълних обещанието си. На връщане я взех и я заведох на екскурзия до Юга. Тя беше много

гостоприемна към мен, затова си взех няколко дни отпуска и ѝ показах Мадрас и Раманасрамам.

Няколко години по-късно попитах Субрамания какво се е случило с нея, тъй като отдавна не бях получавал новини. Той ми каза, че тя е изчезнала мистериозно. Влязла в храм на река Кришна и просто изчезнала. Никой никога повече не я видял.

В края на 50-те години, когато бях базиран в Чикмагалур, срещнах друг поклонник на тази жена. Той се казваше Сай Нараян и известно време е бил неин готвач. Намерих го, защото един мой приятел търсеше чудодейно лекарство за единствения си син. Този приятел, който самият беше лекар, имаше син с медицински нелечим мозъчен проблем. Момчето беше на около шестнадесет години, но беше бавноразвиващо се. На практика мозъкът му изобщо не се беше развил. Той имаше само интелектуалните способности на малко дете.

Моят приятел чул за Сай Нараян, защото беше известен с това, че можел да материализира предмети, по почти същия начин, по който Сатя Сай Баба се смята, че го прави в наши дни. Любимият му трик бил да материализира малки статуи на който и да е индуски бог, който неговите поклонници обожавали. Отидох заедно с моя приятел, доктора, да видя какво прави този човек.

Когато се приближихме до него, Сай Нараян каза: „Кой е любимият ви бог? Кого искате да ви материализирам?“

Хората преди нас молеха за статуи на Рам, Кришна и Шива, и на всички желанието им биваше изпълнено. Не бях достатъчно близо, за да видя дали той мами или не, но поклонниците, които бяха точно пред него, определено мислеха, че той материализира статуите, вместо да ги вади чрез фокуснически трик.

Не можех да видя как го прави, затова реших да го тествам като помоля за една много малко известна форма на Кали. В тази част на света никой не боготвореше Кали.

Той дори не се опита да я материализира. Вместо това попита: „Не бихте ли желали някоя друга форма на бог? Това не е благоприятна форма за обожаване.“

Тогава разбрах, че той сигурно има някъде таен склад за всички най-популярни божества и че ги изважда едно по едно, когато са поисквани.

Лекарят ме представи като духовен учител от Чикмагалур. Сай Нараян ни покани да поседнем с него за известно време, защото искаше да ни разкаже за собствения си учител.

„Тя се казваше Амаду Амма — започна той — и първоначално идваше от Раджамундри в Андхра Прадеш. Тя биваше обладавана от духа на Ширди Сай Баба. Винаги когато беше в това състояние на обладаване от него, тя можеше да отговаря на всеки въпрос, който ѝ беше поставян. Мога да ви покажа някои нейни снимки.“

Той извади фотоалбум и запрелиства страниците една по една. Една снимка привлече вниманието ми.

„Кой е мъжът на тази снимка?“ — попитах аз.

„Никой не знае — каза той — Той беше мистериозен посетител на един от сатсангите на Амма в Пуна. Тя го разпозна като велик светец и каза, че той има даже повече сила от нея. Тя го накара да седне до нея и помоли всичките си поклонници да направят прострация на него. След това той изчезна и никой повече не го видя. Чух слух, че е бил в армията, но с изключение на това не знам нищо за него.“

„Снимката не ви ли напомня за някого? — попитах аз, смеейки се — Може би някой, когото сте виждали наскоро.“

Изведнъж той осъзна кой съм аз. Направи прострация пред мен и се извини, че не ме е поздравил подобаващо преди.

Междувременно моят приятел беше нетърпелив да разбере дали този свами може да излекува сина му. Сай Нараян отговори много честно, че изобщо няма лечебни сили и че може само да материализира статуетки. Аз се съмнявах и за тази конкретна сила, но си замълчах, тъй като тогава бяхме негови гости.

В края на 50-те и началото на 60-те години, Пападжи давал сатсанги на малки групи в Чикмагалур. Повечето от неговите поклонници и приятели там били членове на местната бизнес общност. Една година, за един фестивален ден, всички те го поканили да ги посети в собствените им къщи по едно и също време.

Беше Нова година в Южна Индия. Не на 1 януари, както е на Запад. В Южна Индия, годината започва на друга дата. Няколко дни

преди това седях в офиса си в Чикмагалур. Един плантатор на кафе, който беше мой добър приятел, влезе и ме покани да дойда да обядвам с него на Нова година. Той живееше на около осемдесет километра от офиса ми.

„Трябва да дойдеш — каза той — Поканил съм всичките си приятели. Всички съседни плантатори ще бъдат там, заедно с много от моите роднини. Ще те очакваме по обяд. Трябва да обещаеш да дойдеш на обяд с нас, защото няма да започнем да се храним, докато не пристигнеш.“

Натоварване на руда в кораб в Мадрас някъде през 50-те години. Пападжи е четвъртият отляво надясно. Това е единствената снимка на Пападжи на работа в Южна Индия, която открих.

Това е една от традициите в Индия. Ако твоят Гуру се храни заедно с теб, не можеш да започнеш, преди да започне той. Приех, защото не исках да го разочаровам.

Малко по-късно дойде един от местните преподаватели в колежа и ме покани в дома си по същото време на същия ден.

„Ще ти покажем как го правим тук, в Юга — каза той — Не е като празненствата, които имате в Севера. Цялото ми семейство ще бъде там, както и някои от преподавателите от колежа. Ела по обяд. Всички ще те очакваме.“

Кимнах с глава. Не исках да кажа „да“ и не исках да кажа „не“. Надявах се, че кимването ми е достатъчно неангажиращо, но моят приятел го прие като категорично „да“.

Следващият, който пристигна, беше мой приятел, който притежаваше автобусен парк.

„Жена ми ме изпрати да те покана на обяд на Нова година — каза той — Давам голям обяд за всички мои служители. Трябва да дойдеш. Яденето започва на обяд.“

Кимнах и отново кимването ми беше изтълкувано като приемане.

Малко след това проведох подобен разговор с мъж, който беше собственик на един от местните хотели. Изглеждаше така, сякаш всички, които познавах, ме искаха в собствения им дом в този ден. Не исках да отказвам на нито един от тях, но знаех, че ще има проблем, защото всички обеди бяха насрочени по едно и също време и никой от хората нямаше да иска да яде, докато не пристигна. Въпреки че някои от къщите не бяха близо една до друга, аз си помислих, че вероятно бих могъл да удовлетвори всички, като прекарам по няколко минути във всяка от четирите къщи.

Когато дойде големият ден, установих, че не мога да присъствам на нито един от обедите.

Бях извикан в Мангалор по спешна работа и прекарах деня там, разрешавайки някои проблеми с товара. Не бях очаквал да бъда задържан в Мангалор, така че няха възможност да отменя нито една от поканите за обяд, които бях приел.

При завръщането си не получих никакви оплаквания за моето отсъствие, затова предположих, че по някакъв начин новината за внезапното ми заминаване за Мангалор е достигнала навреме до всичките четирима души. Тази неочаквана работа сякаш ми предостави приемливо извинение да не присъствам на нито едно от тържествата.

Няколко дни по-късно всичките четирима души се срещнали в банката. Това беше малко населено място и бизнесмените от града

винаги се засичаха един с друг. Собственикът на автобуси започнал разговора, като казал, че г-н Пунджа е дошъл на обяд с него на Нова година и е изял огромно количество храна. Това изненадало останалите трима. Всички те казали, че съм дошъл в къщите им за обяд и съм се хранил с тях.

Един от тях казал: „Жена ми го нахрани с пълно меню, заедно с *паясам*, плодове и *пацин*.“

Друг казал: „Същото нещо се случи в моята къща. Той сигурно изяде десет порции *паясам* [сладък, лепкав десерт, подобен на каша].“

Това естествено довело до обсъждане на времето. Всеки от тях искал да знае в колко часа съм бил в къщите на другите. Всички били на мнение, че съм ги посетил около дванадесет часа на обяд.

Тогава един от тях казал: „Може паметта ни за часа да е грешна, но как би могъл той да изяде толкова много храна по средата на деня? На фестивален ден храната винаги е много тежка, толкова тежка, че никой не иска да яде отново вечерта. Как би могъл да изяде четири огромни хранения в бърза последователност в средата на деня? Не е възможно.“

Плантаторът на кафе, г-н Суба Рао, предположил, че може да съм се хранил на четирите места едновременно.

„Такива чудеса са възможни — казал той — Виждал съм много необичайни неща да се случват около него.“

Всички те трябвало да приемат тази теория, защото нямало друго обяснение. Къщите им бяха на известно разстояние една от друга и всички били напълно сигурни, че съм изял всичките си ястия около дванадесет часа на обяд. Попитаха ме как съм го направил, но аз си замълчах. Не им казах, че съм прекарал целия ден в друг град, за да се занимавам с някаква спешна работа.

Самият Пападжи няма представа как го е направил, тъй като не е осъзнавал, че присъства на някоя от тези церемонии. Веднъж обаче той предложи възможно обяснение, като се позова на подобна случка, случила се преди няколкостотин години.

Имало някога един бръснар, който служел на местния цар. В онези времена бръснарите правели масажи, както и бръснене и подстригване. Царят имал артрит от много години и работата на бръснаря била всяка сутрин да ходи в двореца, за да обръсне краля и да масажира коленете му.

Един ден бръснарят получил неочаквано посещение от своя Гуру. Той си помислил: „Този Гуру е моят Бог. Трябва да остана вкъщи, за да му служа. Царят може да ме накаже и дори да загубя работата си, но днес трябва да си остана вкъщи, за да служа на моя Учител.“

По-късно същия ден, когато неговият Гуру си тръгнал, бръснарят отишъл в двореца, за да се извини на царя за отсъствието си. Той се приближил до портите много разтревожен, защото знаел, че царят има власт над живота и смъртта му.

Пазачът на двореца му казал: „Защо се връщаш? Царят отново ли те повика?“

Бръснарят не можел да разбере. Просто си помислил, че пазачът си прави майтап с него. Новината за неочакваното посещение на бръснаря се разпространила бързо и скоро стигнала до стаята, където бил царят. Той се втурнал навън да поздрави бръснаря и го прегърнал с голяма радост.

„След посещението ти тази сутрин — казал царят — артритът ми напълно изчезна. Това беше най-добрият масаж, който съм получавал. Искях да ти благодаря, но ти се изплъзна, преди да имам шанс. Радвам се, че се върна, защото искам да ти дам награда.“

Той му дал торба със злато и казал: „Няма нужда да идваш тук отново. Нямам нужда от повече масажи. Можеш да се пенсионираш и да се наслаждаваш на парите, които ти давам.“

Сега, какво се бе случило в този случай? Бръснарят бе показал своята лоялност към своя Гуру, като бе обслужил Него първо. Правейки това, той знаел, че застрашава работата си и даже може би живота си. Не го било грижа, защото да служи на своя Гуру било по-важно от спасяването на живота му. Когато имате такава степен на вяра и преданост, лесно могат да се случват чудеса. Неговият Гуру не бе направил нищо, но вярата на бръснаря в неговия Учител бе призовала сила, която се бе проявила в присъствието на бръснаря при царя и излекуването на болезнените стави на последния.

Тези неща могат да се случват около Учител, даже и той да не ги осъзнава. Аз приех тези покани за Нова година добросъвестно, но обстоятелствата ме отведоха другаде. Себето се материализира като Пунджаджи и изпълни задълженията си на четири различни места. Но не ме питайте как го направих. Това нямаше нищо общо с мен.

Макар че Пападжи бил почти неизвестен извън кръга, в който се движел, от време на време той приемал нови посетители, които пътували от далеч, за да го видят. Една такава среща била с д-р Джеймс от Лондон. Макар че Пападжи изглежда не е знаел какво точно се е случило с д-р Джеймс по време на тази много кратка среща, то трябва да е било нещо забележително, тъй като докторът се е отказал от своето натрапчиво търсене и си е тръгнал щастлив и доволен. Самият Пападжи понякога е казвал, че важните духовни пробуждания, на които е бил свидетел, са събитията, които са оказвали най-силно и дълготрайно въздействие върху паметта му. Ако това е така, трябва нещо много специално да се е случило с д-р Джеймс, защото това е една от историите, които Пападжи разказва много често.

Бях на гости в къщата на мой приятел, който живееше точно след края на Чикмагалур. Той беше един от местните плантатори на кафе. Няколко други наши приятели седяха с нас. Докато разговаряхме, забелязах едно такси да спира пред къщата. Слезе един чужденец и влезе, за да се присъедини към нас. Изглеждаше на около петдесет години.

Той се представи по следния начин: „Казвам се Джеймс и идвам от Лондон. Наскоро бях в Токио, където участвах в международна религиозна конференция. Там беше и поклонник на човек, наречен Пунджаджи. Той ми разказа за този човек и това, което чух от него, ме накара да реша, че трябва да дойда и да се срещна с него. Шофирах из цяла Южна Индия, за да го търся. Бях в Бангалор, Майсор, Белур и сега, накрая съм в Чикмагалур. Тук ли е г-н Пунджа? Искам да говоря с него.“

Представих се и го поканих да се присъедини към нас.

Той веднага каза: „Мога ли да говоря с вас и да задам въпрос?“

Казах му: „Вие току-що пристигнахте отдалеч. Вероятно сте много изморен. Защо първо не се измиете? Тогава можете да дойдете и да изпиете чаша кафе с нас.“

След няколко минути той отново се присъедини към нас и започна да разказва своята история.

„През последните десет години пътувах по целия свят, като посещавах духовни учители и им задавах въпроси. Не бях задоволен от нито един от отговорите, които получих. Има един конкретен въпрос, който ме мъчи. Искам да знам как се държи един просветлен човек. Искам да знам как се държи той в света.“

Дадох му отговора, който винаги давам, когато ми зададат този въпрос.

„Този въпрос може да възникне само в умовете на тези хора, които смятат, че са непросветлени. За един просветлен човек такъв въпрос никога няма да възникне.

Просветленият човек не следва никакви правила за поведение. Няма никакви правила и предписания, които той трябва да следва или спазва. Неговото поведение се определя от обстоятелствата, в които се намира. Той реагира като огледало на събитията и хората около себе си. След просветлението, не остава никакъв човек, който да решава дали да спазва или да не спазва някакъв набор от правила и предписания. Неговите действия са спонтанни реакции на всичко, което се случва около него. Той не може да избере да се подчинява или да не се подчинява на правилата, защото този човек, който прави избирането, е престанал да съществува. Просветленият човек действа, без да мисли. Няма причини за нищо, което прави той. Всичките му действия са отговор на нещата, които се случват около него.

Можете също така да кажете, че той е като електрическа светлина в стая. Всички дейности в тази стая се извършват в тази светлина, но самата светлина не играе никаква роля. Просветленият човек е светлина, която просто свети. Той не прави нищо друго. Той е свидетел на всички неща, които са осветени от светлината, но не участва в тях.“

Г-н Джеймс беше много щастлив от отговора ми. Той събра длани в жест на сбогуване и каза, че неговото търсене на отговор е приключило.

„Вие ми дадохте всичко, за което дойдох при вас — каза той — Нямам нужда да стоя повече. Сега се връщам в Лондон. Аз съм напълно задоволен от това, което се случи тук днес. Благодаря ви за това, което направихте за мен. Ще напиша всичко, което преживях през последните десет минути, и ще ви го изпратя от Бангалор по пощата.“

През тези няколко минути явно нещо много специално се бе случило с него. В него имаше едно щастие, което нямаше връзка с това, че бе получил отговор на въпроса си. Той беше открил нещо друго. Беше прекарал дни, пътувайки из цяла Южна Индия да ме търси, но след десет минути в моята компания беше готов да си тръгне и да се върне направо в Лондон. Защо? Той беше открил щастие, такова щастие, което не зависи от нищо и никого. Затова той можа да стане и да си тръгне само след няколко минути в моята компания. Той каза, че ще ми пише и ще ми каже какво се бе случило, но аз никога повече не го видях, нито получих вест от него.

Няколко други чужденци намерили своя път до Пападжи през този период. Тъй като повечето от тях били изпратени от Свами Абхишиктананда, френския монах, те имали склонност да са либерални католици, изследващи какво може да предложи индуизмът. Само един, Енрике Агилар, оставал за дълги периоди от време.

Този човек някога е бил монах в Монсерат, известен испански манастир близо до Барселона. Когато го срещнах за първи път, той все още носеше робите на своя орден. Това обаче не продължи дълго. Той имаше много проблеми с християнските си вярвания и с политиките и доктрините на църквата, така че се отказа да бъде монах. Започна много да се интересува от индуизма, научи санскрит и изучи много клонове на индийската философия. Той идваше да ме вижда редовно в продължение на три години в началото и средата на 60-те години.

След дълъг престой в Индия с мен, индийското правителство искаше от него да напусне страната. Не можеше да получава повече удължаване на визата си. Предложих му да отиде в Шри Ланка и да се присъедини към манастир там, защото той искаше да медитира на тихо място. Чужденците, които отидат в Шри Ланка и станат будистки

монаси, нямат проблеми с храна или визи. Правителството им позволява да останат колкото искат, а манастирите им осигуряват безплатна храна и квартира. Това е много добро уреждане за хора, които искат да седят и медитират по цял ден. Затова, той отиде в Шри Ланка, взе будистко име, присъедини се към манастир и заживя живота на будистки монах.

Няколко месеца по-късно той се върна в Индия с двадесетдневна виза, за да се консултира с мен по личен проблем.

„Излизах да прося с другите монаси — каза той — и докато бяхме на нашите обиколки, срещнах едно малайзийско мюсюлманско момиче и се влюбих в нея. Искам да се ожения за нея, но баща ѝ няма да даде разрешение, освен ако не приема исляма. Той няма да позволи на дъщеря си да се омъжи за някой, който не е мюсюлманин. Бащата е инспектор в полицията там. Момичето няма да направи нищо без негово съгласие.“

Знаех, че той не е наистина отдаден будист. Той просто беше отишъл в Шри Ланка, за да медитира на тихо място.

„Ако наистина си влюбен — казах аз — тогава ожени се за нея. В любовта няма религия. Откажи се от робите си, смени вярата си, ако това е, което е нужно да направиш, ожени се за нея и я вземи обратно в Испания със себе си. Можеш да започнеш нов живот с нея там. Не претендирай, че си безбрачен монах, ако държиш всички тези желания в себе си.“

Той не харесваше идеята да изостави монашеския живот. Беше бил монах от един или друг вид в продължение на много години, и беше доста привързан към начина на живот. Обаче, любовта му към момичето най-накрая победи желанието му да се облича в роби и да изглежда религиозен. Той се отказа от робата си на кратка церемония в Шри Ланка, отведе съпругата си обратно в Испания и създаде нов живот за себе си там. Няколко години по-късно отидох в Испания по негова покана. Отидохме обратно в стария му манастир и върнахме робите му. Той премина от християнски монах в индуски *садхак* [духовен практикуващ]; от индуски *садхак* в будистки монах; от будистки монах в обикновен мюсюлманин с новото име Мохамед Али. Никоя от тези религии не му донесе истинско щастие или удовлетворение. Днес той живее в Испания и се грижи за ферма.

Веднъж в края на 50-те години Пападжи шофирал от мина, която управлявал в окръг Шимога, до Мангалор. По пътя той спрял да обядва в къщата на Венкатасуба Рао, която била близо до Чикмагалур. Пападжи бил шофирал цялата сутрин, затова решил да подремне малко преди да яде, тъй като трябвало да продължи пътуването си по-късно същия ден. Докато спял, той имал удивителен сън за последния си предходен живот.

Винаги когато трябваше да шофирам 200-километровото разстояние от област Шимога до Мангалор, аз спирах и обядвах в Чикмагалур.

В този конкретен ден Венкатасуба Рао ми каза: „Днес е церемонията на нишката^[1] за моя син. Ще чакам приятелите и свещениците да пристигнат. Междувременно, моля, почини си. Ще те информирам, когато всичко е готово.“

Отидох да спя и веднага имах сън за предходния си живот. Открих, че съм бил йога, който е живеел на брега на река Тунга, на няколко километра от Шрингери. Това място е съвсем близо до Чикмагалур. Трябва да съм бил доста известен в този живот, защото имах голям ашрам и много поклонници. Бях построил храм в моя ашрам, в който бях монтирал черно каменно изображение на Кришна. Моето име в този живот беше Гопала Свами и ашрамът, който бях построил, беше кръстен на мен.

Освен че бях Кришна бхакта, бях и много способен йога. Бях овладял изкуството на *нирвикална самадхи* и можех да прекарвам дни, потопен в това състояние. Желанието ми да бъда в това състояние колкото е възможно повече, в крайна сметка доведе до смъртта ми. Влязох в самадхи и останах в това състояние в продължение на много дни. Моите поклонници не успяваха да ме върнат обратно в нормалното ми състояние на будност. На практика, те не можеха да ме накарат да отговоря по никакъв начин. Накрая те стигнаха до заключението, че може да съм умрял. Един от местните селяни, който беше смятан за експерт по тези въпроси, обяви, че ще направи дупка на върха на главата ми, за да види дали *праните* са напуснали тялото. Той взе мачете, което се използваше за отрязване на върховете на кокосовите

орехи, и разцепи и отвори черепа ми. Надниквайки в дупката, той обяви на всички, че определено съм мъртъв и че трябва да бъда погребан. Телата на светци се погребват и не се кремират. Аз осъзнавах, че всичко това се случва, но не можех да направя нищо, за да го предотвратя. Осъзнавах обкръжението си по някакъв дистанциран начин, но не можех да говоря или да се движа. Преживяването, което имах, никак си бе парализирало нервната ми система и всичките ми сетива, правейки ме неспособен да възразя срещу нищо, което правеха те. Дори осъзнавах, как тези хора поставят тялото ми в яма за *самадхи* и ме заравят. Когато запълниха дупката, аз се задуших и умрях.

Това състояние беше подобно на тези, които преживях като дете в този живот. След като пренебрегнах напитката с манго в Лахор и след като чух да пеят „*Ом шанти*“ в моя интернат, аз изпаднах в състояние на дълбок транс, в който не можех да отговарям на хората около мен, въпреки че смътно осъзнавах присъствието им. Тези състояния може да са дошли при мен, защото имах силното желание да им се наслаждавам в последния си живот. Моята отдаденост на Кришна в миналия ми живот също така обяснява защо толкова много се стремях да имам Неговия *даршан* в настоящия си живот. Като Гопала Свами имах голямо желание да видя Кришна. Когато се преродих като Пунджаджи, това желание се върна и ме принуди да прекарам години в търсене на външен Бог. Това е, което се случва с тези стари, неизпълнени желания. Ако те все още са там, когато умреш, трябва да се преродиш отново във форма, в която те да могат да бъдат изпълнени.

Имаше още едно неизпълнено желание, което беше пренесено в настоящия ми живот. Близко до моя ашрам живееше семейство, което се грижеше за всичките ми кокосови дървета по договор. Те подрязаха дърветата и задържаха по един от всеки двадесет кокосови ореха, които бяха набрали. Когато живеях в Южна Индия през 50-те години, открих, че същата тази система все още се прилага. Дъщерята на това семейство беше красиво младо момиче, на около двадесет години. Аз давах на нея и на семейството ѝ храна, сарита и пари в допълнение на кокосовите орехи, които печелеха, защото имах силно сексуално желание към това момиче. Тогава бях стар човек, но това не ми попречи да имам тези желания. Тези желания продължават дълго след времето, когато тялото може да направи нещо за тях. Аз не предприех действия да задоволя тези импулси, защото не исках да загубя репутацията си.

Бях известен йога, а това момиче беше просто работничка от нисша каста в моя ашрам. Това момиче се прероди в Пенджаб и в крайна сметка стана моя съпруга в този живот. Желанието беше налице и трябваше да се изпълни.

За първи път разбрах коя е тя, когато живеехме заедно в Мадрас през 40-те години, въпреки че по онова време не знаех за големия ашрам, който бях имал в Карнатака. Първоначално бях толкова шокиран от откритието, че живея с това момиче от нисшата каста от миналия си живот, че не можех да се накарам да я докосна. Не исках да докосвам даже дрехите ѝ. Бях възпитан като ортодоксален брамин и бях обучен да избягвам контакт с безкастови хора и с хора от по-нисши касти. Докато шокът отшуми, настоявах да перем дрехите си поотделно и ако случайно докоснех сушащите ѝ се дрехи, отивах да се изкъпя. Не можех да обясня странното си поведение на жена ми. В крайна сметка тя самата беше брамин в сегашния си живот и щеше много да се разстрои, ако ѝ бях казал, че изведнъж я виждам като момиче от нисша каста от друг живот. Казах ѝ години по-късно, но тя не ми повярва.

Когато се събудих от съня в къщата на Венкатасуба Рао, му извиках: „Бързо вземи химикал и хартия. Искам да запиша една информация. Току-що сънувах миналия си живот в ашрам наблизо. Искам да запиша подробностите как да стигна до там, преди да съм забравил. Имам достатъчно информация, за да намеря мястото, ако някога поискам да отида.“

Разказах цялата история на Венкатасуба Рао. Той беше доста въодушевен от това и искаше да направи екскурзия до това място, за да види дали все още е останала част от стария ми ашрам. Не можахме да отидем този ден, защото и двамата имахме ангажименти, но се уговорихме да отидем с моя джип в следващия ми свободен ден.

След няколко дни отидохме до реката да видим какво можем да намерим. Аз знаех, че ще позная ашрама, ако попадна на него, но не бях толкова сигурен за точния начин да стигна до там. Паркирах джипа до брега на реката в района, който си спомних от съня си. Започнахме да питаме всички хора, които срещаме, дали има храмове на Кришна в района, защото смятахме, че това ще е най-добрият начин да намерим мястото. Храмовете на Кришна не са често срещани в тази част на Карнатака, защото повечето хора там са Сайвити (бел.прев. поклонници на Шива).

Накрая намерихме един човек, който каза: „Да, тук наблизно има храм на Кришна, наречен Гопала Свами Девастанам. Бил е изоставен отдавна. Почти никой не ходи там в днешно време.“

Трябваше да прекосим реката на сал, задвижван от прът, тъй като нямаше мост. После тръгнахме към мястото, към което ни беше насочил фермерът. Веднага щом го видях, аз разпознах храма, който бях построил преди няколкостотин години. Вътре беше същата статуя на Кришна, която бях монтирал. Нямаше никаква друга следа от стария ми ашрам. Моето *самадхи* е било отнесено от реката и кокосовите дървета, които си спомних, бяха изчезнали всичките.

По-късно Пападжи е имал видения за други животи, които е имал. Те ще бъдат разказани в следващите глави. Преди да бъде йога в Южна Индия, той имал два живота в Европа като християнски свещеник. И двата са били преди няколкостотин години. Неговите разкази от време на време за тези минали прераждания ме подтикнаха да му задам следните въпроси.

Дейвид: Колко живота си прекарал в активно търсене на Бога или свободата? Защо това отне толкова дълго време? Някакви сериозни грешки ли направи, които те задържаха?

Пападжи: Виждал съм много минали животи. Имах едно видение край бреговете на Ганг, в което ги видях всички, хиляди и хиляди животи, от най-примитивното създание до моите човешки раждания. Но повечето от тези подробности не останаха в мен, когато видението свърши. Обаче, все пак имам спомени от последните три живота и знам какви грешки допуснах във всеки от тях. Разказах ти за миналия си живот, в който имаш силно желание за жена, която живееше в моя ашрам. Това желание ме накара да се преродя отново.

Преди няколко години Пападжи говори за последния си живот като йога в Южна Индия пред малка група поклонници в къщата си в Индира Нагар, Лакнау.

Тогава някой попита: „След всички тези тапас в последния ти живот, защо трябваше да се прераждаш отново?“

Той се разсмя и каза: „Секса! Прекарах три живота и 700 години без секс. Това е прекалено дълго време да чака човек. Но даже с всички тези животи на брахмачари, аз не угасих желанието. Просто го държах потиснато. Трябваше да се родя като глава на семейство в последния си живот, за да го преживея и да го надрасна.“

Пападжи продължава с предишния си отговор:

Преди много години прочетох книга за живота на Буда. Той пътувал в гора, когато внезапно бил поразен от силно главоболие.

Неговият придружител Ананда го попитал: „Мога ли да взема нещо от близкото село, за да облекча болката ти?“

Буда отговорил: „Не, Ананда, има причина за това главоболие. Преди стотици животи живеех в малко горско селце. От три години не беше имало мусонни дъждове. Селското езерце беше почти пресъхнало. Рибите, които живееха там, пляскаха наоколо, задъхвайки се за вода. Много от тях вече бяха умрели. Някои от младите момчета от селото хвърляха камъни по умиращите риби и се смееха. Аз също бях там и аз също ударих с камък една умираща риба.

Това е причината защо сега изпитвам това главоболие. Ударът, който нанесох на тази риба се върна при мен хиляди години по-късно. Нека го преживея. Трябва да платя този дълг.“

Това е, което се случва. Във всеки живот всички ние правим много грешки като тази, но няма как да избягаме от последствията им. Рано или късно ще дойде възмездие.

Дейвид: Какво ще кажеш за живота си като свещеник? Каква садхана правеше тогава?

Пападжи: Не практикувах никаква садхана, когато бях католически свещеник. В Библията не е предписана садхана. Просто ходех на църква и правех това, което църковните власти ми казваха да правя.

Дейвид: Имаше ли връзка от минал живот с твоя Учител, Рамана Махарши?

Пападжи: Трябва да съм имал много интимна връзка с него, иначе защо той посети родния ми град в Пенджаб и ми даде адреса си?

Но не знам къде е направена тази връзка. Не беше в тези животи, които си спомням добре.

Когато бях малък, се влюбих в Буда. Той ми стана първият Гуру. Приех облеклото на будистки монах, просех за храната си по улиците и даже се опитвах да изнасям беседи за будизма на главния площад в града. Трябва да е имало силни будистки самскари, за да може този вид поведение да се прояви в едно младо индуско момче, но не знам откъде са дошли. Не си спомням нито един живот като будист.

Пападжи разказа историята на последния си живот като Кришна бхакта на група от поклонници в Южна Индия през 1987 г. След това той коментира, че повечето от поклонниците, които идвали при него в този живот, са хора, които са били свързани с него в предишните му животи като йога и свещеник. От останалите, някои са хора, които е познавал преди десетилетия в настоящия си живот. Чувал съм го да казва, че някои от хората в неговите сатсанги в Лакнау през 90-те години, са му познати от техните предишни животи в Раманасрамам през 40-те години. Той рядко дава подробности, но е казал на няколко души какви са били отношенията им с него в минал живот.

Попитах го за тези връзки от други животи.

Дейвид: Ти си казал на няколко души, че си бил с тях в предишен живот. Имаш ли връзки от минал живот с много от хората, които идват да те видят, или само с малцина? Лесно ли е да се видят тези връзки? Как ти се разкриват те?

Пападжи: Понякога виждам хора във видения или сънища и разпознавам в кои други тела сме се познавали. Тези видения могат да се случат по всяко време. Понякога в главата ми просто се появява информация, че конкретен човек, когото познавам от някой друг живот, скоро ще пристигне. Не след дълго той се появява на вратата ми. Нов посетител може да влезе в къщата ми, но аз няма да го чувствам като нов човек. Макар че лицето може да не е познато, ще има вътрешно знание, че един от моите стари приятели, поклонници или сътрудници се е върнал, за да бъде отново с мен. Посетителите ми понякога казват,

че са имали сънища за мен и че те също чувстват, при първото си посещение, че са в присъствието на някой, когото познават от дълго време.

Веднъж, скоро след като се качих на Дуун експрес, за да се върна в Лакнау от Хардвар, един човек се приближи до мен и направи прострация пред мен много благоговейно. Никога преди не бях виждал този човек, но той сякаш знаеше кой съм.

„Срещали ли сме се преди?“ — попитах аз.

„Не — каза той — но имам силното чувство, че някога сте били мой учител, че ви познавах добре в някой друг живот. Чувството е толкова силно, че трябва да направя прострация пред вас.“

Като го погледнах, аз също почувствах, че го познавам под някаква друга форма, но не можех да си спомня къде и кога е било това. Той не остана. Слезе от влака и тръгна надолу по перона. Никога повече не го видях.

Ако знаеш как да го направиш, е възможно да видиш минали животи, като погледнеш дълбоко в очите на друг човек. За мен очите могат да бъдат много разкриващи. Те са един картотечен шкаф, пълен с информация за човека. Ако отвориш чекмедже на шкафа, ще видиш папките, подредени една зад друга. Ако имаш нужда от информация от някоя от тях, изваждаш я и я четеш. Един познавач може да чете очите по същия начин. Там има много пластове с информация. Избираш желаня пласт, фокусираш се върху него и информацията се разкрива. Има един пласт, който съдържа информацията за минали животи. Ако наистина искам да знам за някаква минала връзка, мога да погледна този пласт и да разбера, но го правя много рядко, защото това е като да четеш писма на други хора без тяхното разрешение.

Преди няколко години едно момиче се появи на входната ми врата посред нощ и започна да ми разказва за моите собствени минали животи. Тя беше в много истерично състояние, но някои от нещата, които каза, бяха удивително точни.

Тя беше отседнала в хотел Карлтън в града. По онова време много от моите поклонници отсядаха там, когато идваха в Лакнау. Вечерта тя пушила *ганджа*, което я вкарало в много странно състояние. Посред нощ тя станала убедена, че е на път да умре.

Започнала да крещи: „Умирам! Умирам! Помощ! Помощ! Умирам!“

Двама от другите ми поклонници дошли да видят какво става с нея. Тя била в истерия и непрекъснато настоявала, че е на път да умре. Крайниците ѝ били много студени, така че един от тях помислил, че може да има нещо вярно в странното ѝ твърдение. Въпреки че било посред нощ, другите двама поклонници решили да я доведат в къщата ми, защото не знаели какво друго да правят с нея. В този час на нощта нямало такситата или темпове (бел. прев. моторни триколки), затова те се опитали да спират преминаващите коли. Докато се опитвали да хванат кола на стоп, момичето се опитало да се самоубие, като скачало под преминаващи камиони. Всеки път, когато се опитвала, двете момчета трябвало да я изтеглят от пътя. Накрая те намерили някой, който се съгласил да ги докара чак до къщата ми, която беше на около пет километра. Те се появили в къщата ми около 23:30 ч. и захлопаха резето на входната ми врата.

Шайла, момиче, което беше отседнало в моята къща, излезе да види кой е и какво иска. Тя се върна и ми каза, че на входната врата има крещяща, истерична жена, която е убедена, че е на път да умре. Станах да видя какво може да се направи с нея. Поканих я да влезе и се опитах да я успокоя, но за дълго време тя не правеше нищо друго, освен да вика и пищи. Понякога беше доста обидна, но понякога казваше най-удивителни неща. В един изблик тя ми разказа за миналите ми животи и казаното от нея беше съвсем вярно. Тя описа последния ми живот като Кришна бхакта и йога много добре. Понякога тя плачеше и говореше за своите минали животи. Изглежда, че тя виждаше много от тях за първи път.

Там имаше едно немско момче на име Патрик. Тя му разказа и за неговите минали животи и това, което каза за него, също беше вярно. *Ганджата*, която беше пушила, явно бе е активирала нещо в мозъка ѝ. За час-два тя имаше достъп до всякакъв вид информация, която обикновено е добре скрита. Когато ефектът от дрогата отшумя, намерих им едно темпо и ги изпратих обратно в хотела им в града.

Няколко дни тя не се появи. Мисля, че беше засрамена от случилото се. Когато се появи отново, аз я приветствах обратно и ѝ дадох името „Паравани“, което означава „върховна реч“.

Когато разглеждах една от старите тетрадки на Пападжи, открих, че той я е накарал да напише няколко думи за преживяването си. Ето какво бе написала тя:

2 септември 1991 г.

Аз се бях преструвала, че искам да съм свободна. Желанието винаги беше тук — това желание ме носеше през всичките тези животи. До гуша ми дойде. Не знам как дойдох тук. Вечерта стоях пред огледалото. Видях тялото си отделено от МЕН. Тялото имаше различни животи. Видях ги всичките и плаках. После заспах и открих, че тялото ми е много слабо. Тялото стана много слабо. Но нямаше НИКАКВА привързаност към тялото. НИКАКЪВ Ум. Никакво его. Просто виждам какво е. Това Е.

Всичко напълно красиво.

Благодарна съм ти, Пападжи.

Паравани

В предишната глава споменах накратко една случка, в която Пападжи имаше опит с кундалини. Това е подходящо място да се разкаже цялата история, тъй като тя го доведе до човек, който също му разказа за последния му живот.

Прочетох книгата на Джон Уудроф „Змийската сила“, когато бях базиран в Чикмагалур. Един от моите работници я имаше, но не можеше да я разбере. Предложих да я прочета, за да мога да му обясня трудните части. Докато преминавах през книгата, усетих една змия, която беше в основата на гръбначния стълб, в муладхара чакра. Наистина я чух да съска там. После усетих, че някаква енергия се издига по гръбнака ми, през всички различни чакри. Тя премина нагоре през чакрите свадхищана, манипура, анахата, вишудха и аджна, и накрая стигна до сахасрара на върха на черепа. Когато стигна до сахасрара, забелязах, че усещам тялото си много леко. Чувствах го толкова леко, че имах чувството, че краката ми не докосват земята. Това

особено усещане за липса на контакт със земята продължи за известно време.

Горе-долу по същото време чувах слухове за странен лечител, който практикувал в Мангалор. Попадах на него, когато един мой приятел беше диагностициран с рак. Той отишъл при този лечител, който му казал, че трябва да инжектира някаква смъртоносна отрова в ръката му. Количеството, което той предписал, било повече от достатъчно, за да убие пациент, но моят приятел имал вяра и се подложил на лечението. Ракът изчезнал скоро след това. Други хора ми бяха разказвали за този човек и всеки от тях имаше също толкова странна история за разказване. Лекарят се казваше Вайдя Падманабхан, въпреки че в района беше известен и като „людия *сидха*“. *Сидха* е една от местните форми на южноиндийската медицина.

Поразпитах и разбрах, че той приемал само по десет пациента на ден. В клиниката му имало десет стола, подредени в редица един до друг. По време на прегледите си той сядал пред пациентите си и ги изучавал съсредоточено. Никога не ги питал какво не е наред, нито преглеждал телата им. След известно време той казвал на асистента си какво лекарство да приготви за всеки пациент. На всеки пациент били давани по десет дози и му било казвано да приема по една доза на ден в продължение на десет дни.

Асистентът казвал: „Ако лекарството подейства след два или три дни, спрете да го приемате. Хвърлете останалото в реката.“

Въпреки че неговите диагностични процедури и лечения били нетрадиционни, той имал много висок процент успеваемост. Реших да отида и да го проверя, защото си помислих, че той може да успее да направи нещо за това странно чувство на безтегловност, което изпитвах. Заех мястото си на редицата столове и зачаках да видя какво ще ми предпише. Той ме погледна няколко пъти, но не даде никаква рецепта на асистента си. Всички останали хора бяха обработени един по един и изпратени. Накрая, аз бях единственият човек, който остана там. Той ме обиколи няколко пъти с озадачен вид на лицето си.

В крайна сметка той наруши правилото си за мълчание, като ми каза: „Не знам какво правиш в моята клиника. Ти приличаш на мъртвец. Какво прави един мъртвец в моята клиника?“

Не отговорих.

Тогава той каза: „За какво си дошъл тук? Какво ти има?“

Отново не отговорих. Винаги когато посещавам хора, които твърдят, че притежават някаква психическа сила, никога не издавам никаква информация. Обичам да гледам какво могат те да разберат сами, без да получават никакви указания или сигнали от мен.

Той продължи да ме гледа съсредоточено и след още няколко секунди неговото озадаченото изражение бавно изчезна и беше заменено от вид на задоволство.

„Знаеш какъв е твоят проблем, нали?“ — каза той.

„Не — отвърнах аз — ти ми кажи. Затова дойдох тук.“

„В последния си живот си бил йога — каза той — Седял си в продължение на много дни в медитация. Правил си много *пранаяма* и си развил *джвалана*, *праничен* огън в стомаха, който изгарял всичката храна, която не си асимилирал. Никога не ти се е налагало да ходиш до тоалетната, защото този *праничен* огън е изгарял всичките ти остатъци. Този огън се е върнал отново. Не ходиш много до тоалетната, нали?“

Трябваше да призная, че беше прав. Тоалетните ми навици се бяха превърнали в нещо като майтап в горските лагери, където работех. Можех да ям по три добри хранения на ден, но седмици можеха да минат, преди нещо да излезе от другия край. Никога не бях болен или със запек, просто никога не изпитвах желание да ходя до тоалетната.

Нямахме тоалетни с вода в гората. Всяка сутрин пред колибата ми оставяха една кофа с вода. Очакваше се да я занеса в гората, да се изходя по голяма нужда, да се почистя и след това да върна празната кофа. Но моята кофа с вода оставаше недокосната в продължение на дни или седмици. Някои от работниците забелязаха, че аз много рядко използвам моята дажба вода. Те ме виждаха да ям и отказаха да повярват, че никога нямах нужда да се освобождавам от никаква храна, която съм изял. Някои от тях дори ме шпионираха рано сутрин, за да видят дали не правя тайни разходки до гората, но никога не ме хванаха, защото никога не ходех.

Често се чудех защо тялото ми е такова. Никога не ми беше хрумвало, че това също може да е нещо, пренесено от друг живот.

Вайдя Падманабхан ми каза: „В момента повечето от проблемите на тялото ти са резултат от тази йогистка енергия, която си създал в последния си живот, но те няма да са постоянни. Тъй като не правиш повече тези упражнения за *пранаяма*, необичайните странични ефекти

в крайна сметка ще отшумят. След няколко години ще ходиш до тоалетната точно толкова често, колкото всички останали.“

Прогнозата му се оказа вярна. След няколко години открих, че ходя все по-често и по-често, и към 70-те години тялото ми функционираше по същия начин като на всички останали. Вайдя Падманабхан не беше забелязал усещането за безтегловност, за което първоначално бях отишъл там, но това също вероятно беше страничен ефект от йога. След няколко години този проблем също изчезна.

През 60-те години Пападжи срещнал друг екстрасенс, който го впечатлил. Синът му, Сурендра, наскоро бил дошъл от Лакнау в Чикмагалур, защото Пападжи искал да му намери работа в минната индустрия. Една неделя те отишли заедно на базара в Чикмагалур, за да купят зеленчуци, защото на този ден имало специален пазар, на който понякога можели да се купят необичайни или трудни за намиране зеленчуци.

Докато вървахме към пазара, видяхме мъж на пешеходната пътека. Пред него имаше табела с нарисувана длан. Това показваше, че той е четец на длани, хиромант, който търси клиенти. Под нарисуваната ръка имаше надпис, който гласеше „Четене на длани, 50 пайса“.

Имах известен интерес към хиромантията, затова реших да проверя доколко е добър.

Казах на Сурендра: „Нека се позабавляваме с този човек. Ти си мълчи и ме остави аз да говоря“.

Отидохме при мъжа и поискахме четене.

Казах му: „Това момче е сирак. Загубил е баща си и няма работа. Много е разстроен от смъртта на баща си. Сега е сам, трябва да си намери работа, за да се издържа. Кога ще може да си намери работа и каква работа ще върши?“

Сурендра вече имаше работа в минната индустрия, като доставяше желязна руда за правителството. Беше доста доволен там, където беше. Говорих така само за да тествам хироманта. Искях да знам дали той наистина знае как да си върши работата. Повечето хора просто слушат какво казвате и след това го украсяват с вероятни истории и

сценарии около него. Знаех, че ще е необходим истински експерт, за да открие, че всичко, което казах, е невярно.

Мъжът проучи дланта на Сурендра за известно време, преди да обяви: „Бащата на това момче не е мъртъв. Той е *дживанмукта* [просветлен човек] и днес е дошъл на пазара, за да купи зеленчуци. Той ще го намери тук днес. Бащата на това момче определено е жив и ще остане жив, докато това момче навърши седемдесет години.“

Винаги когато Пападжи говори за тази случка, всички, разбира се, искат да знаят на колко години е Сурендра. Той беше на шестдесет през декември 1996 г. Пападжи се забавляваше много с тази история, като разказваше различни версии на различни хора. Възрастта, която той даваше, варираше от петдесет и седем до седемдесет. В продължение на много години петдесет и седем беше любимото му число, но с наближаването на петдесет и седмия рожден ден на Сурендра, предсказаната възраст започна да нараства, докато достигна сегашното си ниво от седемдесет. Това беше възрастта, която той избра, когато за последен път ми разказа историята преди около година.

Попитах Сурендра дали си спомня какво бе казал хиромантът и той отвърна: „Разбира се. Помня всяка дума.“

„И така, каква възраст каза?“ — попитах аз.

„Не искам да го цитирам — отвърна той — защото не искам всички да държат такава дата в ума си“.

„Това означава, че все още трябва да е в бъдещето“ — предположих аз.

„Да — потвърди Сурендра — Не беше конкретна дата. Това беше период от време и все още остава известно време от периода, който той предсказа. Повече от това няма да кажа.“

Пападжи продължава със своя разказ:

Това беше удивително точно четене, като се има предвид факта, че нарочно го бях подвел да повярва, че съм мъртъв. Погледнах очите му. Той самият не беше просветлен човек, затова просто като ме гледа не можеше да види в какво състояние съм аз. Трябва да е имал някаква

сидха, някаква психическа сила, за да предскаже истината. Не мисля, че той заподозря, че аз съм бащата на Сурендра. Правилните думи просто му идваха и той автоматично ги изговаряше.

Бях много впечатлен от четенето. Казах на Сурендра, че тъй като човекът е прочел много добре дланта му, искам да му платя повече от обичайната такса. В крайна сметка му дадох 10 рупии, което бяха всичките пари, които имах със себе си в този момент. Прибрахме се без зеленчуци.

Сурендра имаше хороскоп направен от един друг пандит. Този мъж също каза, че диаграмата показва, че бащата на момчето е *джнани*, просветлен човек.

Бях срещнал и още един хиромант, който ме впечатли. Видях го да седи пред централната поща в Лакнау през 50-те години. Минавах покрай сградата, когато го видях да рекламира услугите си като четец на длани. Наскоро бях попаднал на западни книги по хиромантия от Чеиро и Сен Жермен, затова реших да наблюдавам този човек за известно време, за да видя как функционира. Искях да видя дали е способен да прави подробни предсказания или просто дава общи съвети. Намерих си място на около два метра от него и зачаках там да видя какво ще се случи.

Първият мъж, който се приближи до него, изглежда беше на около четиридесет години. Имаше куфарче и изглеждаше много добре облечен. Предположих, че е някакъв местен бизнесмен.

„На колко години ще бъда в деня, когато умра?“ — попита мъжът и показва дланта си.

Когато клиент изглеждащ млад и здрав дойде с подобно запитване, повечето хироманти проучват линиите на дланите и след това казват „седемдесет“ или „осемдесет“. Клиентите обичат да чуват добри новини.

Този хиромант ме изненада, като каза много уверено: „Ще умреш, когато си на четиридесет и пет“.

„Не си прав — каза клиентът — но все пак това е добро четене. Ще ти дам 100 рупии вместо 25-те *пайса*, които обикновено взимаш.“

Той плати парите и тръгна по улицата. Това беше много озадачаваща среща. Бях дал на хироманта в Чикмагалур голям бонус, защото той ме смая с точното си четене. Този човек, от друга страна, даде голям бонус за това, което каза, че е погрешно четене. Бях

достатъчно заинтригуван, за да тръгна след него, за да видя що за човек е той.

Настигнах го и го попитах защо е платил толкова много за погрешно четене.

„Обречен съм да умра днес — каза мъжът — Въпреки че съм още млад, във форма и здрав, знам, че днес е последният ден от живота ми. Всъщност съм на тридесет и седем години, но може би изглеждах на около четиридесет и пет на този хиромант. Той също можеше да види, че имам много малко време да живея, така че в този смисъл неговото четене беше правилно. Дадох му допълнителните пари, защото той също знаеше, че времето ми е почти изтекло.“

„Защо сте толкова сигурен?“ — попитах аз.

„Астролог в Канпур ми каза, че днес ще бъде последният ден от живота ми. Той каза, че ако «прекося реката», може да успее да избегна тази съдба, затова дойдох в Лакнау за деня, за да видя дали мога да избегна предопределената си смърт. [Река Ганг тече между Канпур и Лакнау.] Не мисля обаче, че това ще проработи. Аз също чувствам, че днес е последният ден от живота ми.“

„Къде сте отседнали в Лакнау?“ — попитах аз.

„Настаних се в хотел Централ в Аминабад снощи — отговори той — но не искам да създавам проблеми на ръководството. Вратата е отворена, чантата ми е опакована и към нея има бележка, в която се казва, че всичките ми вещи следва да бъдат изпратени на семейството ми в Канпур, ако не се върна в стаята.“

Не изглеждаше депресиран или настроен за самоубийство. Той просто имаше непоклатима увереност, че часът на смъртта му е настъпил. Разделихме се и аз се върнах в къщата си в Нархи.

На следващия ден отидох да видя един човек в Аминабад, който е мюсюлмански квартал в стария Лакнау. По пътя отидох до храма на Хануман там, защото свещеникът беше мой стар приятел. След като си разменихме обичайните поздрави, той започна да ми разказва за гост, който беше имал предходния ден.

„Нещо много странно се случи тук вчера — започна той — Един човек донесе 500 *ладу* като приношение за Хануман. Бях изненадан, защото повечето хора носят само десет или петнадесет. Той ме помоли да раздам *ладуто* като *прасад* на поклонниците, които дойдат в храма този ден. Седна на пода тук и ме гледаше как раздавам първите няколко

ладу. Изведнъж той се свлече и припадна. Отидохме да доведем лекар, но когато той дойде, мъжът вече беше мъртъв. Изглеждаше напълно здрав, когато влезе, обаче няколко минути след пристигането си лежеше мъртъв на пода. Не знаехме кой е той, затова отворихме куфарчето му, за да видим дали не носи някаква идентификация със себе си. Вътре имаше писмо до съпругата му, малко пари и бележка, адресирана до управителя на хотел Централ, с молба да изпрати всичките му чанти на жена му в Канпур.“

Когато беше споменат хотел „Централ“, на мен ми дойде на ум, че това може да е човекът, когото бях видял пред централната поща. Описах дрехите и външния му вид, и свещеникът се съгласи, че това е човекът, който бе припаднал и починал в неговия храм предишния ден.

И така, какво да кажеш за събития като тези? В света има малцина надарени хироманти и астролози, които имат някаква психическа способност да предвиждат бъдещето много ясно и точно. Останалите си изкарват прехраната, като правят изфабрикувани предположения въз основа на това, което са научили и чели, а не на това, което интуитивно виждат.

В началото на тази глава Пападжи описва неприятностите, които е имал с едно седемнадесетгодишно момиче в Мадрас. Тя никога не го забравила. В началото на 60-те години, в момент, когато бракът ѝ се провалял, тя решила да се опита да го проследи и открие, за да потърси помощта му.

Тя писала на Раманасрамам, за да види дали имат адрес за препращане за мен. Някой в офиса ѝ дал адреса на централата на моята фирма в Бангалор. Тя напуснала дома си, посетила лично директора ми в кабинета му и го попитала за моя адрес. Той се опитал да я обезкуражи, като ѝ казал, че съм отседнал в много недостъпна част от гората в Карнатака и че ще е много трудно да стигне до мен там, защото няма обществен транспорт на такова отдалечено място. Той ѝ казал също така, че няма условия за отсядане на сами жени в гората. По онова време работех в един много примитивен лагер в окръг Шимога.

Когато тя каза, че не я интересува колко е недостъпно или какви удобства има там, той ѝ дал адреса и някои общи съвети как да стигне до мястото. Тя веднага дойде да ме види, като успя да ме намери без особени трудности. Бях много изненадан да открия колко решителна е била в опита си да ме намери. Тя каза, че иска да прекара време с мен, защото имала голям личен проблем, но нямаше къде да я настаня в лагера. Накрая намерих място за нея в туристическото бунгало Халиял. Предложих ѝ малко храна от нашия лагер и ѝ казах, че ще дойда да я посетя в туристическото бунгало някъде след 17 ч.

Беше опасно да правя такова обещание, защото знаех, че трябва да дежуря в лагера през цялата нощ. Трябваше да наглеждам работниците, за да осигуря, че работят безопасно. Знаех от други случаи, които бях чел във вестника, че ако има злополука по време на моето отсъствие, мога да бъда държан отговорен. Като управител на мината единствено аз отговарях за нейната безопасност. Ако можеше да се докаже, че съм извършил престъпна небрежност, можеше да бъда арестуван. Знаех, че има сериозно наказание за това престъпление: глоба до 1000 рупии или лишаване от свобода до пет години, в зависимост от тежестта на нарушението.

Тя остана при мен за няколко дни. При първия ни дълъг разговор разбрах, че е избягала от семейството си. Тя искаше да се премести при мен, но аз ѝ казах, че не мога да започна такава връзка с нея. Опитвах се да я убедя да се прибере вкъщи, като ѝ казах, че продължаващото ѝ присъствие близо до мен ще предизвика скандал, в резултат на което фирмата, в която работех, можеше да ме уволни. Отначало изглеждаше, че тя е готова да си тръгне, защото започна да говори за посещаване на Шри Раманасрамам. Тя спомена, че иска да заведе чичо си в ашрама и да го разведе наоколо. Въздъхнах с облекчение, когато я чух да казва това, но планът така и не се осъществи. След няколко дни безизходицата беше разрешена, когато чичо ѝ я проследил, като разпитал за нея в Шри Раманасрамам. Следвайки същия маршрут като нея, той се появи в централата на мината няколко дни след нея. За голямо мое облекчение той не ме обвини за случилото се. Той познаваше своенравния характер на племенницата си, а също така знаеше, че тя беше тази, която беше обикаляла из Южна Индия, опитвайки се да ме проследи и открие. Помолих го да я вземе обратно,

което той беше радостен да направи. Това беше причината той да я последва.

Много неохотно тя си отиде с чичо си, но когато пристигнали в Мадрас тя решила, че не иска да остава повече с него. Вместо това заминала за Хайдерабад и в рамките на месец отново тръгнала да ме преследва. Дотогава аз се бях преместил в Мангалор на западния бряг, но тя беше много решително младо момиче и не ѝ е било трудно да ме проследи. Тя дойде с кола и донесе със себе си всичките си лични бижута и голяма сума пари.

При пристигането си тя ми каза: „Бижутата, парите и колата ми бяха дадени по време на брака ми, така че те са мои и мога да правя с тях каквото си искам. Съпругът ми е управител на банка и син на съдия в Андхра Прадеш. Не мога повече да живея с него. Той има любовна афера с жена, която е омъжена за негов приятел от детството.“

Тя продължи да ми разказва подробности за сексуалните дейности и наклонности на съпруга си. От казаното от нея изглеждаше, че неговият сексуален живот бе дори по-необичаен от нейния.

„Веднъж бяхме на пикник близо до язовир Низам Сагар — започна тя — Бяхме четирима — съпругът ми, негов приятел, жената на приятеля му и аз. Вечерта всички отидохме да хапнем в местен ресторант. Другите пиеха уиски, но аз не исках да се присъединя към тях. По-късно всички се върнахме по стаите си. Докато влизах в стаята си, някой ми каза да изключа осветлението и да си легна да спя. Влязох в стаята и намерих приятеля на съпруга ми да лежи в леглото ми.

«Какво се е случило със съпруга ми?» — попитах. Просто си помислих, че е станала някаква грешка за това, в коя стая трябва да сме.

Приятелят на съпруга ми скоро ме извади от заблудението на тази конкретна представа.

«Той ще спи с жена ми тази вечер — каза той — Ние сме приятели от детинство и току-що се разбрахме да прекараме една нощ с жената на другия, просто за промяна.»

Знаех, че са пияни, но въпреки това, това не беше извинение за подобно поведение. Този инцидент беше последната капка, която преля чашата. Не бях щастлива с този мъж дори преди това да се случи. Тогава реших да го напусна. Вече подадох молба за развод, но трябва да живея шест месеца отделно от него, преди разводът да бъде законно регистриран от съда. Реших, че отсега нататък ще остана с теб за

постоянно. Никога не искам да те напускам. Ще остана с теб до края на живота си.“

След като чух нейната история, бях още по-малко склонен да се замесвам в нейните дела, отколкото бях преди. Знаех, че ако я приема, скоро ще трябва да се изправя пред гнева на съпруга ѝ и неговите роднини. Нямаше голям смисъл просто да ѝ кажа да си отиде, защото знаех, че тя няма да ме напусне по свое желание и да се върне при семейството си. Затова реших аз лично да я върна. Взех си отпуска от работата си и след това ѝ казах, че ще я върна при собственото ѝ семейство. Баща ѝ беше богат човек, който беше добре известен във Вардха. Помислих, че той ще е най-подходящият човек, който да се грижи за нея. Искях насаме да му кажа колко много ме безпокои дъщеря му и да го помоля да направи всичко възможно да я държи далеч от мен в бъдеще.

По това време Пападжи нямал много работа. Той почти се бил пенсиониран от работата си за Подар и оставал в Юга, само за да помага на Сурендра в неговата работа. Тъй като присъствието му вече не се изисквало в мините, той успял да си вземе дълга отпуска, за да се справи с този проблем. Повече подробности за този период ще намерите в началото на следващата глава.

Отидохме в неговия дом, но там не ни приеха добре. Нейният съпруг вече беше там, когато пристигнахме, защото когато тя изчезнала, той отначало си помислил, че тя може да се е върнала при родителите си. Влязохме право в голям семеен скандал.

Баща ѝ му крещеше, настоявайки да разбере защо той не е можал да държи жена си под контрол. Тъй като баща ѝ не я искаше обратно и тъй като тя отказа да се върне при съпруга си, решение, с което напълно се съгласих, когато разбрах що за човек е той, и двамата напуснахме Хайдерабад и заминахме за Секундерабад. При пристигането ни я настаних в хотелска стая там. Бях решил да си тръгна тайно, докато тя спи, да пътувам до Казипет с автобус или с такси и след това да хвана сутрешния влак — експрес „Великия хобот“ за Лакнау.

Изпълних плана си перфектно, но не успях да се отърва от нея. Четири дни по-късно тя се появила в къщата ми в Лакнау и седнала пред входната врата. Аз не съм бил там по това време.

Жена ми я попитала коя е тя, защото не я била виждала преди, и тя отговорила: „Аз съм съпругата на Пунджаджи“. След това тя седнала сама на пътя и започнала да чете *Бхагавад Гита*.

Когато пристигнах у дома, съпругата ми и семейството ми естествено искаха да знаят коя е тази странна жена, която твърди, че е моя съпруга. Разказах им всичко за нейната история и как ме е преследвала из цяла Индия. Не ми се искаше да бягам отново, нито пък мислех, че ще мога да я отпратя, затова попитах жена си дали може да остане временно с нас в къщата, докато реша какво да правя с нея.

Жена ми не я искаше в къщата, което беше съвсем разбираемо. Когато я попитах „Къде ще отседне и къде ще се храни тя, ако не се погрижим за нея?“ — тя отговори, че това не е наша работа.

Жена ми каза: „Както каза, тя все още има парите, които е получила като сватбен подарък. Ако не иска да се издържа с тях, тя винаги може да се върне при семейството си. Не е наша работа да се грижим за нея.“

Момичето беше решено да прекара остатъка от живота си с мен. След като ѝ беше отказан достъп до дома ми, вместо да се откаже, тя остана да седи цял ден пред вратата ми. Много наши съседни съчувстваха на затруднението ѝ и няколко от тях ѝ предложиха място в домовете си, но тя отказа всичките им предложения. Тя продължаваше да седи пред къщата ми и когато хората идваха да присъстват на моите сатсанги сутрин и вечер, тя ги спираше, преди да влязат и казваше: „Ако искаш свобода, трябва да жертваш всичко, за да останеш с Гуруто.“

Ако се интересуваха от нейната история, тя им казваше: „Напуснах съпруга си, шестмесечният си син, къщата си и роднините си, за да бъда с моя Гуру. Дойдох тук, за да бъда в присъствието на моя Гуру. Дори и да не ми говори, не ме интересува. Имам нужда само да го видя. Това ми е достатъчно. Ако мога само да го зървам от време на време, аз съм задоволена.“

Съпругът ѝ накрая разбрал, че тя е в Лакнау. Той имал връзка със съдия Шривастава Пател, един от нашите съдии в Лакнау. Чичо му, съдията Найдугу, бил работил с него във Върховния съд на Аллахабад.

След като съпругът ѝ се обадил на съдия Шривастава Пател, в къщата ми дойде инспектор от полицията.

„Получихме информация — каза той — че една дама от Хайдерабад е отседнала при вас. Искаме да говорим с нея. Къде е тя?“

Отидохме да я търсим и я намерихме на обичайното ѝ място отвън на улицата.

Инспекторът ѝ каза: „Помолен съм от началника на полицията да ви задържа. Ще ви върнем в Хайдерабад.“

Жената отказа да отиде. Тя показва съдебните документи за развод и каза: „Вече не съм собственост на този мъж. Аз се разведох с него отдавна. Той няма права над мен. Мога да отида, където ми харесва и да правя каквото ми харесва. И това, което харесвам, е да остана тук с моя Гуру.“

Полицаят прегледа документите ѝ и се убеди, че казаното от нея е вярно. Той се върнал при своя началник и му казал, че тя е отседнала близо до мен по своя собствена свободна воля и че тъй като е разведена, нейният съпруг и семейството му нямат право да ѝ казват какво може или не може да прави.

Скоро след това проведохме дълъг разговор. Тя не можеше да остане вечно на улицата, а аз исках да пътувам до Хималаите, без да се налага да прекарвам времето си в това, да я избягвам. Насърчих я да отиде в Шри Раманасрамам и да прекара времето си там в търсене на истината. Доста изненадващо, тя прие съвета ми и скоро след това замина, за да отиде на юг. Когато се уверих, че тя наистина е заминала и че не се крие някъде и чака да ме последва, заминах за Ришикеш.

По-късно чух, че тя е взела *саняса* и че след кратък период в Шри Раманасрамам се е преместила на други места. Тя ми писа няколко пъти, разказвайки ми къде е и какво прави, но повече не я видях.

[1] Церемонията на свещената нишка е за момчета, за да потвърди, че са на възраст за поемане на религиозна отговорност. — Б.пр. ↑

РАМ МАНДИР

От 1953 до 1964 г. Пападжи работил непрекъснато за „Мини и минерали Подар-Мартин“ — фирмата, която първоначално го била наела в Бангалор през 1952 г. През 1964 г. синът на Пападжи, Сурендра, вече дипломиран магистър по хуманитарни науки от университета в Лакнау, отишъл на юг в Чикмагалур, за да научи минния бизнес от баща си. Пападжи успял да му намери работа в „Минна фирма Ганеш“, съперничащо предприятие, което до голяма степен се конкурирало с фирмата на Пападжи. Когато Пападжи започнал да учи сина си на основите на бизнеса, той осъзнал, че влиза в конфликт на интереси. Тъй като бил близо до обичайната възраст за пенсиониране от петдесет и пет, Пападжи решил, да се откаже от работата си в Подар-Мартин, за да може да дава съвети на Сурендра. Подар-Мартин не желала да го освободи, затова го задържала като консултант. Пападжи обяснява позицията си в писмо, което пише до Свами Абхишиктананда в началото на 1965 г.:

Чикмагалур

Най-скъпи приятелю,

Много благодаря за писмото ти от 16 февруари 1965 г.

Миналата година напуснах работата си. Уредих сина ми да работи в друга фирма, която е нова в този бизнес. Затова трябваше да остана тук, за да обуча сина ми в минния бизнес. Синът ми Сурендра е отседнал в Мангалор.

Всъщност нямам работа тези дни.

Веднъж седмично трябва да ходя в мините и да съветвам собственика за всякакви полезни предложения, които следва да се извършат там.

По-късно същата година директорите на Подар-Мартин се опитали да убедят Пападжи, че може да работи за тях в различна

част на страната, на място, където те не се конкурирали с „Минна фирма Ганеш“. Пападжи приел предложението им и бил изпратен в едно от техните подразделения, която имало централно управление в Гоа. Макар че офиса му бил там, Пападжи прекарвал много време в шофиране из северна Карнатака, проверявайки мините, които фирмата му управлявала, и търсейки нови места, където да започнат минни операции. При едно от тези пътувания се случила удивителна поредица от събития, които отворили нова глава в неговия живот.

Работех за минна фирма, която ме изпрати в Панаджи в област Гоа. Фирмата, в която работех, беше получила лицензи за търсене на манганова руда в различни части на щата Карнатака. Една от задачите ми беше да посетя тези райони. Трябваше да проверя проучвателните работи, за да видя дали би било търговски изгодно да се създават мини в тези райони. На връщане към Панаджи след едно от тези пътувания, на едно от кръстовищата видях указателна табела, която гласеше: „Лонда 5 км“. Никога преди не бях ходил там, но изведнъж си спомних, че трябва да проверя този район по нареждане на моя директор, за да видя дали там има възможност за търговски добив на манган. Директорът ми искаше подробен доклад, преди да се наеме с трудоемкото официално кандидатстване за разрешение за откриване на мина там.

Карах до там с джипа си и веднага потърсих поща, защото имах писмо, което трябваше да напиша и пусна спешно. Валеше много силен дъжд и през покрива на джипа ми влизаше вода. Намерих пощенска станция там, но тя беше толкова малка, че нямаше защитено място от дъжда, където да напиша писмото си. Продължих по-нататък по улицата, докато стигнах до една къща, на която имаше табела, рекламираща лекарска клиника. Отвън имаше табела с надпис „Клиника Нараян“.

Помислих си: „Това ще е добро място. Там ще има чакалня, където мога да седна и да напиша писмото си.“

Вътре нямаше пациенти, затова лекарят се появи скоро след като аз влязох и седнах. Извиних се за натрапването си и обясних, че просто искам да седна на сухо място, защото трябва да напиша спешно писмо. Докторът, който беше доста млад, нямаше нищо против присъствието

ми там. На практика той дори ми донесе няколко листа хартия и химикалка, за да мога да напиша писмото си.

След няколко минути влезе баща му, изглеждайки доста загрижен.

Той каза на сина си: „Гуруджи не пристигна на гарата. Отидох да посрещна експрес Пуна с още двадесет души, но той не беше във влака. Всички имахме гирлянди, но той не се появи.“

Името на бащата беше Дататрея Бакре и той ми каза, че е местният лекар, ръководещ болница в Лонда. Той ме покани да дойда и да ям с тях, но аз се почувствах малко неудобно да приема. Той и другите поклонници бяха облечени в много елегантни копринени *дхоти*, каквито носят брамините, докато аз бях облечен с миньорски дрехи: гумени ботуши, каска и дъждобран. И тъй като до преди малко бях прекарал доста време отвън в дъжда, аз също така бях покрит с кал и вода. Виждах, че докторът се опитваше да разбере кой съм или по-скоро на коя общност принадлежа. Християните са мнозинство в някои части на Гоа, а аз се бях натрапил в това, което очевидно щеше да бъде традиционна браминска церемония.

За да ги успокоя, обясних моя мръсен и раздърпан вид, като казах, че съм брамин, който работи в близките гори за минна фирма и че цял ден съм бил навън под дъжда. Д-р Бакре каза, че мога да се изкъпя преди ядене. Той дори ми предложи чисто *дхоти*, да се преоблека.

Приех поканата му, но също така му казах, че не мога да остана дълго, тъй като ме очакваха да се върна в моя миньорски лагер в Касъл Рок. Имах среща там в 14 ч. с някои от моите колеги.

„Всичко е наред — каза той — Просто си измийте ръцете и елате на обяд.“

Мислейки, че той просто ми предлага обяд, за да бъде учтив с един минаващ непознат, казах: „Не е нужно да ми сервирате обяд. Ако ми дадете малко *прасада* от вашата *пуджа*, това ще е достатъчно.“

Това не беше възможна алтернатива за него. „Не мога да направя това — отвърна той — Мога да раздавам *прасада* само след като брамините са яли.“

Той и всички останали брамини носеха свещени нишки върху раменете си; те бяха голи до кръста и целите им чела бяха намазани с *вибхути*. Видях, че съм попаднал в едно много ортодоксално събиране, което накара съвестта ми малко да ме гризе. Бях се обявил за брамин, но не носех свещената си нишка. Това можеше да ги разстрои, особено

след като за тях това беше специален религиозен ден. Тъй като не се интересувах от увековечаване на традиции от този род, аз бях спрял да нося собствената си нишка много отдавна. Обаче, не желаейки да демонстрирам липса на уважение към техните традиционни ценности, казах на д-р Бакре, че предпочитам да ям облечен с ризата си. Не исках той да види, че вече не нося нишка.

Влязох в залата, която беше украсена, за да приеме гуруто, който не се беше появил. Имаше подиум, украсен с плат в ярки цветове и с десен на цветя, а пред него земята беше покрита със сложни цветни шарки. До този момент аз предполагах, че просто ще бъда допълнителен гост на техния обяд, но когато стигнахме до централната платформа, докторът ме покани да седна върху тигровата кожа, която беше поставена там, за да седне техният гуру на нея. Бях удивен. Единственото нещо, което знаеха за мен, беше, че съм кален миньор-брамин от близката гора и въпреки това те искаха да седна на почетното място, мястото, което беше специално запазено и украсено за собствения им учител.

Отказах, като казах, че не съм техен учител и че ще бъде неуважително за мен да седя на мястото, което е било специално запазено за него. Останалите подкрепиха искането на лекаря. Те всички искаха да седна върху тигровата кожа.

Накрая, аз седнах само за да им угодя, като още се чудех защо искаха да ми покажат такава почит и уважение. Очаквах да ми бъде сервирана храна, но вместо да ми дадат храна, група от около осем жени се приближи до мен и те ме попитаха дали могат да ми направят *пада пуджа*. Най-накрая разбрах защо настояваха да седна върху тигровата кожа: те искаха да ме приемат за свой Гуру. Сред жените бяха съпругата и дъщерите на лекаря. Те се приближиха до мен с голямо сребърно блюдо и всички необходими принадлежности за извършване на сложна *пуджа*. Не исках да ми правят *пада пуджа*, не на последно място, защото знаех, че краката ми са много мръсни поради всичката работа, която бях вършил през последните няколко часа. Казах им, че не искам да ми правят каквато и да е *пуджа*, но те не слушаха нито едно от възраженията ми.

Не можех да разбера как или защо ме бяха избрали за техен Гуру. Никога преди не бях посещавал града и никой там не ми беше познат по

никакъв начин. Не провеждах сатсанги в гората, така че нямаше начин да са чули, че в мините работи духовен учител.

Внезапно в ума ми се появи мисъл: „Нека да си седя тихо и да позволя да правят каквото си искат. Кой съм аз да приемам или отхвърлям? Аз не съм моето тяло. Нека продължат. Те ще бъдат щастливи, ако аз просто си седя тук тихо и им позволя да извършат своята пуджа.“

Те продължиха и направиха своята *пада пуджа* с голяма преданост. Когато тя свърши, жените събраха водата, с която бяха измили мръсните ми нозе и я изпиха. Удивих се отново. Дори аз не бих пил водата, която ми е измила нозете, а тези жени го правеха на напълно непознат човек.

В края на церемонията се сбогувах и излязох до джипа си. Не исках да удължавам престоя си сред тези странни хора, защото имах среща в гората. Седнах в джипа си и помолих шофьора ми да ме върне в лагера.

Шофьорът ми попита: „Ами другият пътник? Къде иска да отиде?“

Не бях забелязал никого, когато се качих в джипа, но когато погледнах зад мен, видях, че докторът седи на задната седалка. Сигурно е влязъл, докато разговарях с някои от жените.

Помислих си: „Може би иска да го закараме, за да види пациент или да отиде при някоя от неговите болници“.

Той не ме попита дали мога да го оставя някъде; просто си седеше тихо на задната седалка. Казах на шофьора да тръгва към лагера, предполагайки, че докторът ще ми каже къде иска да слезе или къде иска да отиде. Той изобщо не помръдна и не каза нищо. Накрая стигнахме до точка, където единствената възможна дестинация беше миньорският лагер, в който се връщах.

Обърнах се към него и казах: „Сега няма нищо пред нас, освен миньорския лагер. Къде искате да отидете? Преди да се върна, мога да накарам шофьора си да ви остави, където трябва да бъдете.“

Докторът отговори: „Идвам с вас във вашия лагер. Искам да видя къде живеете. Трябва да знам къде живеете и се храните, за да мога да ви изпращам храна. Сега вие сте нашият Гуру, така че ние трябва да ви служим. Познавам няколко души, които работят в мините и те всички ми казват, че повечето хора, които работят там, не са вегетарианци.

Вероятно имате проблеми с получаването на вегетарианска храна. Тъй като искам да ви изпращам добра вегетарианска храна всеки ден, трябва да знам къде да я доставям.“

По това време работех в Касъл Рок. Когато пристигнахме в лагера ми, се изкъпах и помолих моя готвач да сложи масата за всички служители, които щяха да се хранят там. Тогава му казах, че няма да ям с тях, защото вече бях ял в Лонда. След това помолих готвача да донесе малко плодове за мен и доктора, които да споделим в офиса.

Лекарят продължаваше да иска да ме храни редовно. Той ме попита в колко часа да ми донесе храна на следващия ден и какво бих искал да ям. Отново му казах, че не е необходимо.

„Имам си собствен готвач и той знае как да прави добра вегетарианска храна. Нямам нужда някой друг да ми носи храна. Всичко, от което се нуждая, е или тук, или може да бъде закупено в района.“

Лекарят каза, че жена му и дъщерите му са го изпратили с мен с джипа, защото искат да знаят къде живея. Те вече били решили, каза той, да ми изпращат храна всеки ден, защото искали да ядат остатъците като *прасад*.

Не можех да го разубедя, защото преди пътуването му с мен семейството му вече бе решило, че ще ми изпраща храна всеки ден.

На следващия ден дойде първото приношение на храна. Не беше лесна работа за тях да организират тази доставка. Лагерът ми беше на около петдесет километра от Лонда, така че някой трябваше да пътува това разстояние да ми донесе храната и след това да вземе останките обратно, за да яде семейството. Това продължи няколко дни. Когато видях, че семейството е решено да продължава с този ненужен ритуал за хранене, им предложих алтернативен план.

„Защо не ми намерите четири или пет къщи в самата Лонда. Фирмата може да плати наема. Аз ще отседна в една от тях, а останалият ми персонал може да използва другите. Ако сме базирани в самата Лонда, няма да е неудобно за вас да ми доставяте храна по този начин.“

Д-р Бакре организира всичко това през следващите няколко дни. Обясних преместването си на моя директор, като му казах, че ако живея в Лонда, бих могъл да използвам жп гарата там за превоза на руда. Обосновах този ход с това, че използването на железопътен транспорт

ще е по-евтино от транспортирането на рудата с камион. В рамките на една седмица всички живеехме и работехме в Лонда.

От деня, в който се преместих, докторът ме покани да вечерям с него всеки ден. Сутринта ми носеше закуска в дома ми и я оставяше там. След известно време той построи нова къща на известно разстояние от града и ме помоли да се преместя в нея и да я благословя за него. Приех поканата му и нарекох новото място „Рам Мандир“.

От този момент нататък Пападжи редовно давал сатсанг в Рам Мандир. Репутацията му се установила от уста на уста и за кратко време около него се събрала нова група поклонници. Следващият разказ е от племенника на д-р Дататрея Бакре, Субаш Тенгсе. Включих го тук, защото той дава интересна и подробна картина на ежедневието около Пападжи през този период.

За първи път срещнах Шри Пунджаджи през 1967 г. По това време бях само на седемнадесет години. Пътят ми до него беше криволичещ, като първо ме отведе до ашрама на Сатя Сай Баба. През тази година Сай Баба посети Карвар, моето родно място, и благослови четирима души от 5000, които бяха дошли да го видят, като сложи ръце на главите им. Аз бях един от четиримата късметлии. Скоро след това реших да избягам от къщи и да отида в неговия ашрам в Путапарти. Мислех си, че ще там ще се грижат за мен, ако им върша някаква работа. Получих 50 рупии от продажбата на малко плат, който баща ми ми беше дал, за да си направя риза, и с тази сума напуснах дома си и тръгнах към неговия ашрам. Сай Баба не беше там, когато пристигнах и никой не искаше да ме издържа в замяна на работа. Скоро ми свършиха парите и бях принуден да напусна. Тъй като не исках да се прибирам вкъщи, реших вместо това да отида в Лонда, село в окръг Белгаум, където имах някои други роднини. Не бях запазил пари за билета си обратно, така че трябваше да рискувам да пътувам без билет на връщане. На гара Хубли кондукторът ме хвана. Той ме заведе в купето си и ми зададе много въпроси за личния ми живот. Когато установи, че съм избягал от къщи, той ми каза, че ще се грижи за мен, ще ме храни и ще ми дава работа във влака. Всичко, което трябваше да правя, беше

безпрекословно да се подчинявам на неговите команди. Поръча ми кафе и *идли*, а после се опита да ме накара да седна в скута му. Изведнъж осъзнах, че той вероятно е хомосексуалист. Избягах от ужас, скочих от влака и веднага се качих на друг влак, който вече излизаше от гарата. Когато се поуспокоих малко, попитах някого къде отива влака и с радост открих, че съм се качил на влак, който отива директно в Лонда.

Чичо ми, д-р Дататрея Бакре, неговият син, д-р Нараян Бакре, моята по-голяма сестра Сумати и много други мои роднини живееха в Лонда. Отидох направо в къщата им и бях топло посрещнат. Същата вечер отидох с д-р Бакре в новопостроената вила, която той беше нарекъл „Рам Мандир“. Именно там срещнах Пунджаджи за първи път. В малка стая, пълна с дим от тамян, имаше няколко души, гледащи към един едър мъж, който носеше бяла *курта* и *лунги*. Никой не говореше и всички изглеждаха отпуснати. Усетих нещо във въздуха, което не можах веднага да разпозная. Когато най-накрая осъзнах какво е това, изпитах внезапен шок: това беше осезаемо чувство на мир, задоволство и радост. Понякога му задавах въпроси и той отговаряше на тях. Настроенията му сякаш се променяха от момент на момент. Понякога се смееше невинно като малко дете. После изведнъж ставаше пламенен и нападателен. Никой не спореше с него. Хората просто слушаха думите му и ги приемаха.

Бях смаян от неговата личност и от присъствието в стаята. Нещо в мен почувства: „Това е един цялостен и съвършен човек. Не виждам абсолютно никакъв недостатък в него.“ Присъствието му беше поразително и всички там изглежда благоговееха пред него.

В следващите дни научих малко за него от хората, които живееха наблизо. По-големият син на д-р Бакре, Нараян, ми каза, че Пунджаджи е бил ученик на Рамана Махарши, че наскоро се е пенсиониран от минния бизнес, че някога е бил в армията и т.н. Но нито един от фактите, които открих, не изглеждаше толкова впечатляващ, колкото чувството, което изпитвах, винаги когато го погледнех или седнех в неговото присъствие.

Някои от хората около него — Бабу Мургод, Индру Баба и Кешав Дхуме — бяха направили фирма за покупко-продажба на горски продукти. Печалбите бяха или давани на Пунджаджи, или изразходвани за какъвто и да е проект, който той препоръча.

Имаше още три момчета, които изглеждаха на около моята възраст: Арвинд Тенгсе, Суреш Дхуме и Аджит Таншикар. В крайна сметка ние вършехме повечето от ежедневната къщна работа в и около Рам Мандир. Всеки ден трябваше да вадим вода от кладенец, дълбок около двадесет метра. Също така трябваше да чистим къщата и всички кухненски принадлежности. В онези дни Пунджаджи ставаше около 5 ч. сутринта и отиваше сам в джунглата. Той не се връщаше преди около 9 или 10 ч. сутринта. В този час сестра ми или Мей, съпругата на д-р Дататрея Бакре, му приготвяше закуска. Понякога други поклонници му носеха храна да яде. Той вземаше малка част и след това разпределяше останалото като *прасад*. Всички се чувствахме като малки деца, хранени от любящ баща.

Актуална снимка на Рам Мандир, Лонда. Двете кокосови палми пред къщата са били засадени от Пападжи през 60-те години.

По природа аз съм мързелив човек, но когато бяхме в и около Рам Мандир, всички трябваше постоянно да работим. Пунджаджи искаше

от нас да работим усърдно, така че всички работехме усърдно, отчасти от любов и уважение, а отчасти, подозирам, защото всички малко се страхувахме от него. През целия ден идваха хора и му разказваха своите истории, и не само местни хора. Идваха от Карвар, Дхарвар, Белгаум и други места от съседните области. Понякога посетителите идваха с домашни проблеми, а понякога с духовни. Много хора идваха с описания на свои сънища, видения и дълбоки преживявания. Странни и чудесни неща сякаш се случваха около него през цялото време и винаги имаше някой, който чакаше да говори за някакво ново преживяване, което той или тя бяха имали.

Трябва да призная, че след известно време започнах малко да завиждам на начина на живот на Пунджаджи. Изглеждаше, че той прекарва по-голямата част от деня в релаксация, без да прави нищо, докато всички останали тичаха наоколо, правейки неща за него. Започнах да негодувам срещу работата, която трябваше да върша, мислейки, че ме експлоатират като неплатен слуга. Мислех си, че мислите и чувствата ми не се забелязват, но днес осъзнавам, че Пунджаджи мълчаливо е наблюдавал и следил всички нас. Кривите мисли в ума ми ме държаха далеч от него, защото изведнъж осъзнах, че не мога повече да се изправам пред него. Всъщност започнах да го избягвам. Мислите ми за него ме караха да се чувствам виновен, а гузната ми съвест ме държеше далеч от него.

Обаче този период не продължи дълго. Или по милостта на Пунджаджи, или по негова воля, грозната гъсеница, която пълзеше в пръстта при нозете му, внезапно и мигновено се превърна в красива пеперуда, която разпери криле и полетя на свобода. Беше като внезапен и неочакван удар от мълния. Като си спомням този момент, докато пиша това двадесет и седем години по-късно, тялото ми започва да изтръпва.

Нещо такова се случи: Беше вечер през август, около 20:30 ч. По онова време в Лонда всички си лягахме между 20:30 и 21:00 ч. Не се чуваха никакви звуци, само цвърчене на щурци и още няколко нощни насекоми. От много далеч чух изсвирване на влак. Пунджаджи седеше на стол. Арвинд, братовчедът на д-р Нараян, седеше при нозете му и масажираше десния му глезен. На тавана гореше малка крушка и Пунджаджи седеше под нея тихо и спокойно. След известно време той проведе кратък разговор с Арвинд. Тъкмо щях да излизам от стаята, когато Арвинд ме повика и ме помоли да масажирам другия крак на

Пунджаджи. В онези дни имах странната идея, че масажирането на Пунджаджи беше много долна, слугинска работа и се възмущавах, че ме караха да я правя. Започнах по отегчен и незаинтересован начин, като обхванах глезена му с ръце. Първата ми мисъл беше: „Какво голямо тяло има той! Даже с две ръце не мога напълно да обхвана крака му.“ Продължих с работата си, докато тези и други подобни светски мисли минаваха през ума ми.

Това, което се случи после, е отвъд всичко, за което мога да говоря или даже да си представя. Не мога да обясня това преживяване на никого. В един момент го масажирах, но в следващия момент вече не осъзнавах нито Арвинд, нито Пунджаджи, въпреки че умът ми все още усещаше по някакъв начин присъствието на последния. Имаше усещане на изтръпване в гръбнака ми, последвано от вълни и вълни на чиста радост. Една сияеща енергия ме погълна и аз се носех в океан от чиста енергия.

Изведнъж, повече нямаше Субаш и нямаше Пунджаджи. Нищо друго не съществуваше, освен чисто щастие и едно невероятно истинско чувство на тотално удовлетворение.

В този момент на удовлетворение някак си бе налице знанието, че това е нещото, което умът ми бе търсил безуспешно в продължение на еони и еони. Въздействието на това преживяване върху мен бе толкова силно, че даже днес, винаги когато си го спомня, мигновено изпадам в състояние без мисли. Никой преди или след това не ми е давал щастие като това, щастие, което не зависи от нищо материално. Не трябваше да правя нищо; не трябваше да изпълнявам нищо. Този момент на удовлетворение пристигна сам, без да е молен, и не зависеше от нищо и от никого.

Периодът, през който не осъзнавах нищо друго, освен това щастие, вероятно продължи около пет минути. По-късно, когато имах повече опит с Пунджаджи, видях и други хора да биват погълнати от състояния като това в продължение на часове. Но дали е за часове или минути е без значение. Това, което е важно, е да се отиде отвъд всички преживявания, дори и за секунда. Веднъж случи ли се това, човек повече никога няма да бъде същият.

Въпреки че хората идваха в Лонда и говореха за своите прекрасни преживявания, на мен не ми беше хрумвало, че нещо подобно е възможно за мен. Не търсех преживяване, нито правех нещо, за да се

опитам да го получа. Искам да подчертая, че никой не е нужно да прави нищо, за да получи благодатта на Пунджаджи, освен да дойде в неговото присъствие. Около него има осезаемо излъчване, която кара тези, които са изложени на него, да изоставят всичките си мисли и идеи, и да открият какво стои в основата им. Може би по-добра аналогия би била, че той е тигър, който изяжда мислите и умовете на тези, които се приближат. Човек не може да се скрие, да избяга или да се покатери на дърво. Човек може само да стои парализиран в неговото присъствие, докато не дойде моментът, в който той те връхлети и изяде.

След това преживяване, сега гледам на Пунджаджи по съвсем друг начин. По-точно, това е като да видиш цялото, вместо само някои от неговите части. Аз повече не го възприемам като тяло; вместо това го виждам като форма на чиста любов. Повече не се страхувам от него; има само любов, уважение и благоговение.

Пунджаджи се грижеше и за моето материално благосъстояние, както и за духовното ми благополучие. Той забеляза, че имам талант за рисуване и предложи на баща ми да ме изпратят в училище за изящни изкуства или в търговско художествено училище, където талантите ми биха могли да се развият. Баща ми искаше да постъпя в медицински колеж, но аз го разочаровах, като се провалих на моите изпити за свидетелство за завършено средно образование. Той не искаше да ме прати в художествено училище; искаше отново да положи изпитите си и да ги издържа с оценки, достатъчни, за да вляза в медицински или инженерен колеж.

Когато той отказа да плати за обучението ми в художествено училище, Пунджаджи се намеси и му каза: „Ако ти самият не го изпратиш в колеж по изкуства, аз ще го взема с мен обратно в Лакнау и ще уредя да го приемат в художествено училище там, дори ако трябва сам да плащам всичките му разноски“.

Баща ми отстъпи и ми позволи да уча изкуство, първо в Дхарвар, а по-късно в Бомбай. Днес съм успешен търговски художник, работещ в Бомбай.

Не вземам заслуга за нищо, което съм постигнал в този живот. Всичко, което ми се случи, и всичко, което съм постигнал, се случи само благодарение на милостта на Пунджаджи.

Пападжи окончателно се пенсионира от Подар-Мартин в началото на 1966 г. От този момент нататък той можел да посвещава цялото си време на новата си група поклонници в Лонда. Приблизително по същото време д-р Дататрея Бакре също решил да се откаже от работата си и да се пенсионира. Разказът за случилото се след това идва от Пападжи:

Един ден видях няколко пациенти да стоят пред Рам Мандир. Не изглеждаше там да има някой, който да се погрижи за тях.

Попитах д-р Нараян, неговия син: „Защо баща ти не е дошъл днес да се погрижи за тези пациенти? Те всички го чакат.“

„Баща ми напусна работата си — каза д-р Нараян — Той предаде всичките си задължения на своя асистент. Сега асистентът ще трябва да се грижи за всички тези хора.“

Това беше много странен обрат на събитията. Не можех да разбера защо той изведнъж е решил да подаде оставка. Той нямаше други средства, за да се издържа, а работата не му осигуряваше пенсия. В нито един от разговорите ни той не беше споменавал, че обмисля да се пенсионира.

Когато намерих доктора по-късно същия ден, той ми каза, че не иска повече да работи, защото иска да прекарва повече време с мен. Мисля, че той очакваше, че ще остана за постоянно с него до края на живота ни. На мен също ми бе минала мисълта, след пенсионирането си да остана за постоянно в Лонда.

Имах друг поклонник в района, наречен г-н Негинхал. Той беше един от местните горски служители. Някъде по времето, когато докторът подаде оставка, той ми предложи четиридесет декара земя на брега на река Кали. Аз приех дарението, но не за себе си. Предадох земята на съпругата на доктора и помолих д-р Дататрея Бакре да култивира земята, за да генерира малко повече доходи за семейството. По-късно помолих доктора да ми построи малка колиба на тази земя, където бих могъл да живея сам в гората.

Скоро докторът се превърна в ентузиазиран фермер. Той изора земята, засади кокосови палми и отгледа реколта от захарна тръстика, защото съвсем близо до фермата му имаше захарна мелница.

Преди да мога да се преместя в колибата на земята на д-р Бакре, трябваше да завърша някои семейни дела.

Казах на доктора: „Ще се върна в Лакнау за известно време. Трябва да уредя браковете на сина ми и на дъщеря ми и да уредя финансови средства за жена ми. Когато всичко това е уредено, ще мога да напусна това домакинство завинаги. Няма да имам повече задължения към тях.“

Пападжи на няколко пъти беше споменал в този разказ, че понякога изоставя семейството си, оставяйки благосъстоянието им на божественото провидение. Макар че повечето от опитите му да избяга се бяха провалили, човек не бива непременно да си прави извода, че той е пренебрегвал децата си и тяхното развитие. Говорих и със Сурендра, и със Сивани, двете му оцелели деца, и те го помнят като мил, любящ баща, който много се е стараел те да са постоянно обгрижвани, осигурени и щастливи. Когато всички живеели заедно в Мадрас, Пападжи водел цялото семейство на плажа или в гората през уикендите и празниците. Той също така понякога водел децата си в Раманасрамам, за да могат да се насладят на даршана на Махарши.

Пападжи продължил да живее заедно с децата си и да се грижи за тях през петте години, когато работил в Утар Прадеш (1947–1952 г.), но когато заминал за Южна Индия и получил работа в минната индустрия, съпругата и семейството му останали в Лакнау, защото в гората нямало удобни условия за семейства. Работодателят на Пападжи всеки месец пращал по 500 рупии до Лакнау от Бангалор, а самият Пападжи често пътувал до севера, за да посети семейството си и да провери благосъстоянието им.

Въпреки че самият Пападжи бил принуден да напусне училище на шестнадесетгодишна възраст, той работил усърдно, за да гарантира, че децата му са добре образовани. Първоначално те били затруднявани от честата смяна на адреса на Пападжи. Те започнали своето училище в Мадрас, където езикът на преподаване бил тамил. По-късно били изпратени на училище в Бангалор, където учителите преподавали на езика канада. Сивани и Сурендра били понижени с един клас, защото не знаели този език. По-късно Пападжи ги изпратил обратно в Лиалпур със съпругата си, но те имали още проблеми с

обучението си там. Езикът за преподаване в Пенджаб бил урду и те били понижени в клас още веднъж. След Разделянето те посещавали училище в Лакнау, където преобладаващият език е хинди. Въпреки тези ранни спънки, Сивани и Сурендра работили усърдно, и двамата завършили магистърска степен по приложни науки.

От дясно наляво, прави: С. Г. Негинхал, Бабурао Мургод, И. Дж. Камлани и братът на С. Г. Негинхал

Когато Сурендра се дипломирал, Пападжи го завел в Южна Индия, за да го научи на основите на минния бизнес. Пападжи винаги бил работил като служител в минна фирма, но Сурендра предпочитал да работи като частен изпълнител. В продължение на четири години той вършел минна работа по договор, като напуснал едва когато цената на рудата станала неизгодна. В онези дни правителството имало монопол върху изкупуването на руда. Тъй като правителството определяло цената на рудата и тъй като то контролирало всичкия износ, частните изпълнители били оставени на милостта на

държавните служители, които определяли цените. Когато вече не можело да се печелят пари от минния бизнес, Сурендра се върнал в Лакнау и следвайки стъпките на баща си станал пътуващ представител на фирма за продажба на електрически уреди. В продължение на много години той пътувал из целия Утар Прадеш, рекламирайки своите продукти. Той си взел ранно пенсиониране и наскоро се преместил в новопостроена къща в покрайнините на Лакнау.

Задължение на всеки индуски баща е да образова децата си и да ги омъжи или съответно ожени за подходящ партньор. В средата на 60-те години Пападжи си взел отпускателен отпуск от работата си, за да потърси подходящи партньори в живота за децата си. Той скоро намерил младоженец за Сивани, но родителите на момчето не я смятали за подходяща.

Бащата на момчето казал на Пападжи: „Дъщеря ви има магистърска степен. Тя е прекалено квалифицирана за нашето семейство. Поради образованието си тя няма да се впише добре в нашето семейство. Не мисля, че тя ще бъде щастлива с нас.“

Пападжи вече бил решил, че това е семейството, в което иска да омъжи дъщеря си.

Той казал на мъжа: „Знам, че те си подхождат добре, и знам, че тя ще се разбира много добре с всички членове на вашето семейство. Готов съм да демонстрирам убеждението си по практически начин. Сивани ще дойде и ще живее с вас шест месеца, не като съпруга на сина ви, а като член на семейството ви. Тя ще върши всички домашни работи, които бихте очаквали от снаха си. Ако не сте доволен в края на този период, вие няма да сте длъжен да сключвате брака“.

Бащата на момчето бил смаян от това предложение. „Никой никога не прави такова предложение. Никога не съм чувал някой да предлага дъщеря си при такива условия. Никой никога не би позволил на дъщеря си да живее в чужда къща, без първо тя да се омъжи.“

Ексцентричното предложение спечелило симпатията на бащата на момчето към Пападжи.

Той продължил: „Вие сте много необичаен човек, но харесвам вашия честен, директен подход към тази работа. Вие трябва да сте възпитали дъщеря си по много добър начин. Когато ви срещнах за първи път, не бях склонен да обмислям предложението ви, но сега, след

като разговарях с вас и изслушах предложението ви, искам нашето семейство да се съедини с вашето. Не е нужно да изпращате дъщеря си за шестмесечен пробен период. Ще принудя сина си да се ожени за нея.“

Бракът бил сключен и двойката се установила в Ню Делхи. В продължение на много години те държали фотостудио в южната част на града. Съпругът на Сивани починал през 1994 г., слагайки край на брака, продължил двадесет и седем години. При едно от последните си посещения в къщата на Пападжи в Лакнау, тя обяви, че никога не е имала нито една кавга със съпруга си през цялото това време.

Сега ще се върна към събитията от 1966 г. Преди Пападжи да отиде в Лакнау, за да търси подходящи партньори за децата си, той и д-р Дататрея Бакре отишли на пътуване до Хималаите. Д-р Бакре искал да отиде в Девапраяг, за да извърши церемонията шрадха за своите предци и Пападжи се съгласил да го придружи. Историята на тази конкретна експедиция ще бъде разказана в следваща глава. След това, Пападжи отишъл в Лакнау и уредил Сурендра да се ожени за момиче, чието семейство било дошло от Агра. Сватбата била насрочена за следващия януари. Няколко дни по-късно д-р Бакре, който междувременно се бил върнал в Лонда, получил следното писмо от Пападжи:

Пападжи със Сивани, неговата дъщеря, в зоологическата градина на Лакнау през 1957 г. По това време Сивани е била на двадесет и две години.

*Лакнау
1 февруари 1966 г.*

Днес се върнах от Праяг и намерих писмото ти... Нямам никакви планове да започвам някаква работа, където и да било. Не знам какво трябва да правя или какво не трябва да правя. Пуснах тялото си да се носи от ветровете. Нека ветровете го носят на север, юг, изток и запад. Не ме е грижа изобщо.

Харесвам някои приятели като теб и други, но само по една причина — знам, че те и аз сме едно. Единството играе в цялата тази вселена. Ти, аз и останалите — няма нещо, което да е отделено от нещо друго.

Преди да се върне в Лонда, Пападжи направил кратко посещение в Читракют, мястото, където Рам и Сита прекарали годините си на изгнание. Едно писмо, което той написал от там в края на март до д-р Дататрея Бакре, показва уважението, което изпитвал към него и семейството му:

Скъпи мой приятелю,

Току-що днес пристигнах от Нархи. Ще прекарам една седмица тук и след това ще отида в Айодхия. Говорих с Господ Рам и Майката на вселената за предаността, която ти, твоят син и жена ти имате към Него. Той се усмихна много благо, когато чу това.

След краткото си поклонение Пападжи се върнал в Лонда. Макар че си мислел, че ще прекарва по-голямата част от времето си там и даже имал план да се оттегли в уединение в малка колиба в земята на д-р Дататрея Бакре, в крайна сметка не това се случило. Той започнал да прави пътувания и поклонения със своите поклонници и рядко оставал някъде, включително в Лонда, за повече от няколко седмици без прекъсване. В едно от писмата си до д-р Дататрея Бакре (24 януари 1969 г.) той пише:

Божествената сила е огромна. Тя ме мести от място на място и всъщност аз не обичам да стоя на едно място. По-

точно е ако кажа, че не мога да остана на едно място за повече от около месец. Това е волята на моя Господ. Трябва да се съглася с нея. Не съм привързан към Лакнау по никакъв начин, нито пък съм очарован от някое друго място.

В годините, непосредствено след пенсионирането си, той пътувал надълго и нашироко из цяла Индия. Преглеждайки кореспонденцията му от този период, открих споменавания за посещения в Чикмагалур, Мангалор, Бангалор, Шри Раманасрамам, Пуна, Пандхарпур, Дхарвар, Бомбай, Ришикеш, Бадринат, Читракют, Айодхия, Варанаси, Пури, Дакшинешвар, Аланди и Агра. Някои от местата са били посещавани по няколко пъти.

Следващият разказ е от един от поклонниците, който пътувал с Пападжи през този период. Макар че той предпочита да остане анонимен, мога да кажа, че той е един от многото хора, които са били привлечени от Пападжи по време на престоя му в Рам Мандир.

Срещал съм много светци и святи хора в живота си, но не съм срещал никой като Учителя Пунджа. Не мисля, че има друг като него, някой, който да има тази сила да събужда другите мигновено и да им показва кои са те.

За първи път го срещнах случайно, далеч от моя постоянен адрес. Беше хубаво време на годината и бях на пътешествие за удоволствие. Денят, в който го срещнах, беше най-хубавият ден в живота ми. След като го срещнах, целият ми живот, който до този момент не беше привлекателен, се превърна във великолепен чрез неговата свята компания. Сега живея един живот на свободен, просветлен човек. Много, много благодарности на Мастърджи.

Когато го срещнах в този паметен ден, той ме прие за негов поклонник. Оттогава нататък много пъти стоях в нозете му. Ние пътувахме до много места, заедно с другите му поклонници. В онези дни около него нямаше много от нас. Пътувахме до Изтока, Запада, Севера и Юга. Понякога отивахме в планините, понякога на свещените реки, а понякога на морския бряг. Всеки момент в неговата компания беше божествено преживяване за мен. Ние се смеехме от все сърце и много се забавлявахме, където и да отидем. Когато Мастърджи се смее,

лицето му прилича на напълно разцъфнал лотос. Той ни научи как да се смеем и как да поддържаме смеха постоянно.

Ние прекарвахме много от времето си в дълги разходки и къпане във всяка река, която срещяхме. Правехме това дори, когато валеше силен дъжд. Понякога оставахме в джунглата, понякога при богати хора, а понякога при хора, които бяха много бедни. По всяко време и на всички места имаше едно и също удоволствие и обаяние в неговата свята компания. Макар че отсядахме на най-различни места и при хора от всякакви социални класи, забелязах, че той изглежда се чувстваше по-комфортно и отпуснато със семпли хора. Самият той изглежда предпочиташе непоказан и семпъл начин на живот.

Той никога не ни е карал да чувстваме, че е различен от нас по някакъв начин, нито пък е изисквал някакво специално отношение. На мен ми се струваше, че той обича и уважава своите поклонници повече, отколкото собствените си деца и членове на семейството. Той обичаше да отсяда с нас в семпли, отдалечени ашрами. Понякога живеехме в диви, страшни места, които бяха добър урок за развиване на безстрашие.

Понякога той вземаше нов поклонник от улицата, без да знае нищо за неговия произход. Той или тя веднага получаваха същото уважение и отношение, които получавахме и всички останали. Ако обаче нов поклонник дойдеше при него, за да намери благодат, той незабавно предприемаше стъпки, за да го разсъблече от неговото положение в обществото, неговите квалификации и всичките му идеи за религията. Той правеше това по толкова изкусен начин, че въпросният човек никога не се чувстваше наранен.

Той ни хранеше с най-вкусната храна и винаги ни даваше любов и уважение. Ние не просто получавахме духовни указания от него. Следвайки неговия пример, ние се научихме как да живеем добре и как да запазваме чувство за хумор. Даже когато обсъждаше сериозни духовни въпроси, той го правеше по един отпуснат, шеговит начин, без да оказва никакъв натиск върху поклонниците. Около него винаги имаше едно усещане на отпуснатост и мир.

Формалните сатсанги бяха нередовни и можеха да се случат по всяко време на деня. Те можеше да се случат неочаквано докато бяхме на разходка, или след чай следобед, или докато се къпехме в Ганг, или даже докато пътувахме с автобус. Спонтанността на тези сатсанги беше

най-хубавата им черта. Понякога дори ни даваше сатсанг докато спяхме, защото често се появяваше в сънищата ни и ни даваше указания или съвети. Ако някога попитахме за това на следващия ден, той потвърждаваше, че съветът е бил правилен.

Преживяванията на божественото също идваха нередовно и в най-странните моменти. Някои поклонници ги получаваха по време на разходка, някои по време на къпане, други по време на хранене и т.н. Ние всички изпитвахме голяма наслада и щастие в тези моменти. Когато Мастърджи видеше, че някой от нас преживява или е имал пряко преживяване, лицето му светваше от радост.

Вземеше ли веднъж Мастърджи някой под своето крило, той поемаше пълна отговорност за него или нея. По време на многобройните ми престои при него не мога да си спомня нито един инцидент или злополука. Даже и при най-екстремните климатични условия — силен дъжд или екстремни горещини и студове — никои никога не се разболя. Някак си той винаги предварително надушваше евентуалните трудности и съответно променяше програмата си, за да ги избегне.

Доколкото съм бил свидетел, той никога не налагаше нищо на своите поклонници. Той никога не ги караше да живеят по определен начин или да практикуват някаква конкретна *садхана*. Напротив, той отне бремето ни, освобождавайки ни от всички пречки, които стояха на пътя на нашето просветление. Той ни освободи от всички наши тревоги и ни показва истината за това, кои сме ние.

Някои хора идваха не за да намерят свобода, а за да бъдат облекчени от своето тежко бреме на страдание. Виждах съм го да говори с хора, които бяха обмисляли самоубийство и в рамките на няколко минути той съумяваше да ги направи щастливи и безгрижни. Познавах някои от тези хора лично и мога да потвърдя, че дори сега те все още са щастливи и водят нормален живот.

Какво друго мога да кажа? Както философският камък, който докосва желязото и го превръща в злато, така и Учителят Пунджаджи превърна всичко около себе си в злато, докато то не заблестя със собствения си блясък. Той премахна съмненията и двойствеността от умовете на онези, които дойдоха да го видят, и дари просветление на мнозина. Мракът не може да съществува в присъствието на слънцето. По същия начин, невежеството и егото на поклонника изчезваха в

компанията на Учителя. Тогава поклонниците биваха осветени от собствената си божествена светлина и сияеха в света като свободни хора. Не познавам друг Учител, който може да дарява този дар на толкова много хора, независимо от произхода им. Считам себе си за най-големия късметлия, че го срещнах в този живот. Благодаря му отново и отново за това, че ме дари със своята божествена благодат.

Следващият разказ е от Шри Б. Д. Десай, жител на Бомбай, който работел в счетоводството на хотел Тадж.

Още от детството си винаги съм имал вярата, че всичките ми действия се извършват от божественото. С напредването на живота ми това убеждение ставаше все по-твърдо и по-твърдо. Практикувах всички традиционни форми на обожаване на боговете и имах особена страст към местните светци на Махаращра. Прочетох за тях всичко, което можах.

През 60-те години имах някакъв вид сън, в който видях една висока фигура, облечена в шафранови дрехи и стояща до брега на река. Той ме погледна и каза: „Аз съм твоят благодетел“. Сънят се запечата в съзнанието ми, въпреки че не разбрах за какво става въпрос.

В края на 60-те години бях на гости на зет си в Лонда. Той работеше там като горски предприемач.

Той каза: „Един светец току-що дойде в нашия град. Искаш ли да отидеш и да го посетиш?“

„Разбира се, че искам — отвърнах аз — Нека отидем веднага.“

Изминахме около 200 метра по пътя и влязохме в сатсанга, който провеждаше Шри Пунджаджи. Около пет-шест души седяха пред него. Спомням си, че Пунджаджи беше със затворени очи, когато влязох. Когато седнах пред него, той отвори очи и ме приветства. Разгледах го внимателно и изведнъж си спомних, че това е мъжът, когото бях виждал в съня си преди няколко години. Разказах му за съня си и добавих: „Сигурен съм, че вие сте същият човек“.

Той ме помоли да затворя очи и да опиша какво виждам. Последвах неговите указания и съобщих: „Виждам джунглата и нищо друго“. Това беше странен отговор, но изглежда го удовлетвори.

„Много добре — каза той — Много добре.“ Имах чувството, че бях приет от него.

Някои от посетителите понякога задаваха въпроси, но не мога да кажа, че разбирах неговите отговори. Не можех да разбера какво се преподаваше, но знаех, че това не е традиционната форма на индуизма, в която бях възпитан. Мога да добавя, че това беше често срещана реакция от новите хора в онези дни. Пунджаджи правеше малко отстъпки заради произхода на хората. Той говореше от абсолютна гледна точка и ако хората не го разбираха, това беше техен проблем, а не негов.

Макар че не съвсем разбирах за какво говори, усещах желание да се връщам отново и отново. След няколко дни прекарвах цялото си време там. Започнах да върша лично служене на него и усетих как връзката ми става все по-силна и по-силна. Когато повече не можех да отлагам заминаването си, го поканих да отсяда в къщата ми, винаги когато идва в Бомбай. За моя голяма изненада и наслада, той прие поканата ми. Оттогава нататък, през следващите няколко години, той винаги отсядаше в къщата ми за известно време, когато минаваше през Бомбай.

Започнах да ходя на екскурзии с него. Той обичаше да пътува и изглежда харесваше моята компания. Ходих с него няколко пъти до Ришикеш и Хардвар и направих други екскурзии с него до Пандхарпур, храма Вайшно Деви в Кашмир, Варанаси и Читракют. Където и да бяхме, ние живеехме семпло и щастливо.

Той имаше навика да ходи на много дълги разходки почти всеки ден. Не беше необичайно да изминаваме по двадесет или тридесет километра на една разходка. Един ден, когато бях придружен от моята единадесетгодишна дъщеря, ние вървахме в продължение на седем часа в почти непрестанен дъжд, защото Пунджаджи искаше да види едно място, свързано с Рам Тирта — неговият чичо по майчина линия. Никой от нас не се умори, нито пък се простуди или пострада по някакъв друг начин. Можехме да направим всичко в неговата компания, защото всички знаехме, че той ни защитава и се грижи за нас. Трябва да спомена един негов навик. Винаги когато срещяхме течаща вода по време на разходките си, той винаги спираше да се изкъпе. Изглежда не можеше да устои на никоя река или поток, които се появяваха на пътя му.

Веднъж, когато бях в Ришикеш с него, усетих едно внезапно чувство на духовна некомпетентност. Знаех много малко философия и не правех никаква *садхана*, защото той не ми беше казал да правя. Чувствайки, че не се старая достатъчно, излязох, купих един екземпляр на *Йога Васища* и реших да го изуча, защото бях чувал Пунджаджи да го хвали много. Показах му книгата, мислейки, че той ще се радва да научи, че съм решил да я прочета и изуча. Вместо това, той ядосано я грабна от ръцете ми, разкъса я на парчета и я хвърли в Ганг. Първоначално той не даде никаква причина, но имах чувството, че ми казва, че нямам нужда да изучавам книги, докато имам неговата компания. Той потвърди това по-късно, когато представих проблема си директно на него.

„Не чувствам, че се старая достатъчно — казах аз — Имам чувството, че трябва да правя нещо, а не просто да седя по цял ден и да се наслаждавам на твоята компания.“

„В присъствието на Гуру — каза той — човек не е нужно да прави нищо. Само присъствието е достатъчно.“

В крайна сметка установих, че това е вярно. Докато прекарвах все повече и повече време с него, интелектуалното разбиране, което чувствах, че ми липсва, изведнъж стана маловажно. Въпросите и съмненията ми изчезнаха, като бяха заменени от покой, който не изисква усилие. Научих се да се наслаждавам на покоя, който винаги идваше около него, вместо да се тревожа за това, какво трябва да правя или дали напредвам. Той ме благослови със състояния без мисъл, изпълнени със светлина. Те сега са тук, независимо дали съм до него физически или съм отдалечен на стотици километри в Бомбай. Неговото божествено присъствие отне мислите ми, съмненията ми, тревогите и проблемите ми, и сега мога да намеря мир и покой, когато пожелае, винаги когато затворя очите си.

Аз съм му вечно съм благодарен за това, което той направи за мен и с мен. Той ми показва Бога и ми даде покой. Какво повече бих могъл да желая?

Пападжи има поклонници из целия свят, много от които рядко получават възможност да го видят. През годините, когато той редовно пътешествал надлъж и нашир из страната, Пападжи

поддържал връзка с много от своите поклонници по пощата. Той им разказвал за своите пътешествия и срещите си, отговарял на духовните им въпроси, питал за тяхното физическо и духовно благополучие, призовавал ги към по-висши духовни висоти и като цяло предлагал съвети и насърчение във всички области на живота им. Шри Десай получил около 150 писма от него, предимно в края на 60-те и началото на 70-те години. Тук включвам поредица от тях, защото те ярко илюстрират начина, по който Пападжи раздавал съвети и учения по пощата. Някои от по-старите писма са особено ценни, тъй като съдържат указания за традиционни индуски учения, които той рядко препоръчва в днешно време.

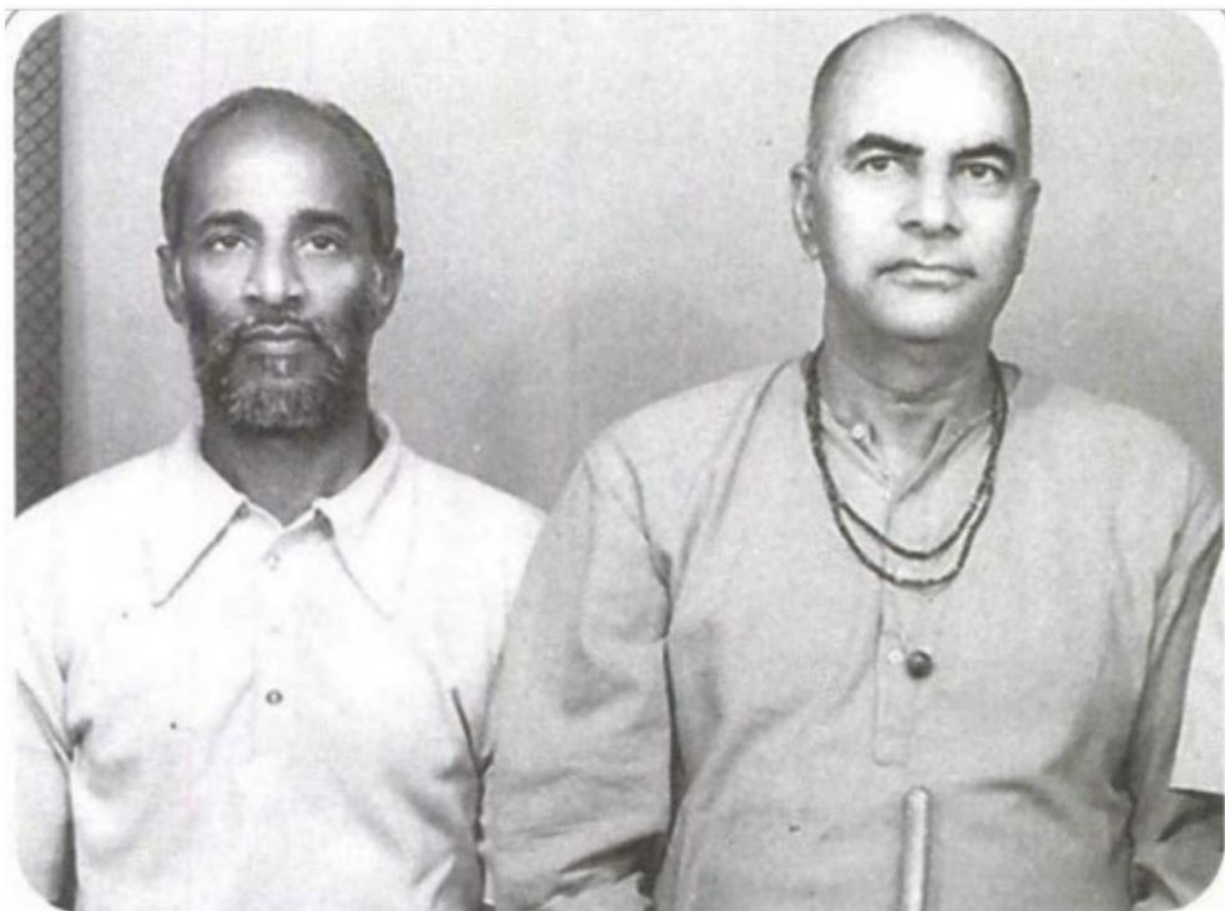
22 декември, 1968 г.

Лакнау

Скъпо Божествено Дете,

Получих писмото ти. То е изпълнено с Любов, с преданост, процеждаща се от всяка дума и мисъл. Имам велико доверие в теб. Ти отговаряш на всички изисквания за истински търсач на Истината. Трябваше да напусна Бомбай внезапно. В известен смисъл това беше добре, защото някои млади търсачи вече бяха пристигнали от Испания и ме чакаха. Ще лагерувам в Каши, Читракют и Ришикеш, и след това ще отида към Юга. Ще те държа информиран. Но засега за теб се препоръчва да останеш в къщата и да практикуваш още известно време. Истината седи в Сърцето на всички Същества. Осъзнай това първо в Сърцето на близките си — съпругата ти, дъщеря ти и приятелите ти. По този път ти се нуждаеш от благословията на всички, включително и на жена ти. Ако все още има останала следа от неразбиране, премахни я, защото трябва целият ти ум да е чист, като пречистено масло, за да може да бъде принесен на Господа. Имаш добра съпруга и сладко дете. Живей като истински *риши* в къщата. Не насърчавам хората да се отказват от своето положение в живота и вместо това да избягват в джунглите. Ако твоето търсене е интензивно, ти ще имаш *махатми* [велики същества] пред вратата си. Това е Божественият Закон. Ако има жегата, свежият бриз идва

сам. Премахвай входящите мисли и пази безмълвие. Бъди свидетел как Себето познава СЕБЕТО. Ще почувстваш такова блаженство, каквото никога не си изпитвал през всичките тези животи...

Шри Б. Д. Десай с Пападжи, снимка от началото на 70-те години

Следващото писмо е рядък пример за това, как Пападжи дава изрични инструкции относно традиционните практики за медитация. Там има препратки към Нараяна, Бог във формата на Вишну, защото всички хора в родното село на Шри Десай били поклонници на това божество.

6 януари 1969 г.

Лакнау

Скъпо Божествено Дете,

Днес получих писмото то от 3 януари 1969 г. Много се радвам да прочета, че се захващаш с практически помощни средства, за да достигнеш до Абсолютната Нараяна. Нараяна седи във всички Сърца на всички същества. Това Сърце не е това, което английската дума означава, това, което лежи отляво и тласка кръв. Сърцето, което имам предвид, е „Хридаям“. Самото същество на твоето тяло е това, което движи физическото сърце. Намира се от дясната страна, на пет сантиметра вдясно от средата [гръдната кост]. С малко практика можеш да го визуализираш съвсем ясно. Ако можеш да направиш това дори за четвърт секунда, ще станеш много щастлив. Само дълбока интровертност се изисква. Можеш да използваш името Нараяна, докато се гмуркаш в океана, където НАРАЯНА удобно почива във велик покой, велика *шанти*. Трябва да фиксираш цялата си концентрация върху Сърцето и да останеш в покой. Не е нужно да повтаряш напяване на глас, защото това е по-висш подход. Но ако искаш, може да повтаряш името на Нараяна с езика, с дишането или с ума, даже когато си зает с работата си. Пъпът не е добър център да се фокусираш върху него. Той раздвижва нисшите инстинкти и предизвиква възбуда на ума. Ако можеш да останеш в покой в собственото си същество, нищо от останалото не е нужно. Можеш да ми пишеш, винаги когато трябва да питаш нещо. Виждам в теб един практичен търсач и желая да постигнеш най-висшето постижение в самото това прераждане...

Още Любов към теб.

Твой в Себето

18 януари 1969 г.

Лакнау

Скъпо Божествено дете,

Радвам се, че имам писмото ти.

Целта, която трябва да се постигне, е покой на ума. Когато умът е в покой, въпросите, които задаваш, като „Как да разбера, че съм в покой?“, отпадат. Къде остава „Ти-то“, за да почувства покоя? Ти чувстваш само субективно щастие и съществуване — нищо обективно. Докато оставаш там, няма да имаш никаква представа за времето и тялото. Едва когато слезеш в телесното съзнание, разбираш, че „толкова много време е изминало“. Тези други въпроси възникват в телесното съзнание.

Приеми моята Любов

Твой в Себето

14 март 1969 г.

Лонда

Възлюбени Десай Джи,

... Сигурен съм, че стабилно си се насочил към Идеала. Ти имаш същността, за да се изправиш пред Истината, и ти ще се изправиш пред Него. Страхливецът е този, който бяга от Бога. Вземи решение да Го видиш точно в този живот. Няма по-голямо добро или заслуга от постигането на Него; постигнеш ли Него, всичко е постигнато.

Отдавай все повече и повече внимание на твоето собствено Себе. В критични моменти То няма да те измами и да избяга, както правят и са правили другите. Направи го твоя единствен приятел...

13 септември, 1969 г.

Лакнау

Мое Възлюбено Дете,

Изключително много се радвам да прочета писмото ти. Докато четях, почувствах емоциите, които са танцували в сърцето ти, докато си писал писмото. Изпитвам

повтарящо се щастие всеки път, когато прочета, че си отишъл да се срещнеш с Шри Джнанешвар в Аланди и че той те е благословил и дори ти е дал негова снимка. От какво повече се нуждаеш? Не чу ли хората да викат в хор по пътя към храма Дурга Мата: „Тя Самата кани поклонници на нейното място, като им пише“. По същия начин, всички светци призовават своите любящи поклонници, за да ги благословят. Много се радвам да открия пламъка на предаността горящ в теб, даже от времето на първата ни среща в Лонда. Скорошното ти поклонение със сигурност е прочистило спящите ти *васани*, макар че може и да не го осъзнаваш. Ако засадиш семе в земята и го изкопаеш на следващата сутрин, не може да се види видима промяна. Но независимо от това, вътре в него се случват огромни промени, промени, които ще накарат семето да поникне в рамките на ден или два. Компанията на светците работи по същия начин. Промените може да не са очевидни, но вътре те се случват. Рано или късно компанията на светец ще доведе до изкореняване на егото. Дали ще стане рано или късно зависи от жаждата на търсача. Умът не е нито крив, нито прав, макар в писмото си да казваш, че е първото. Но ти виждал ли си някога неговата изкривеност? Това е навикът на човек, който обвинява някой друг за своите грешки. Не е ли същият ум, който те заведе на добри места и те накара да общуваш с добри хора? Сприятели се с него. **Относно Бомбай.** Всички места са еднакви. Идеята, че има добри и лоши места, принадлежи на ума...

Джнанешвар, светецът, споменат от Пападжи в писмото му, е живял и преподавал преди няколкостотин години в Махаращра. Той започнал да преподава, докато бил още дете и написал знаменит коментар на Бхагавад Гита, който сега е известен като Джнанешвари. На шестнадесетгодишна възраст, когато почувствал, че учителската му мисия е завършена, той организирал да бъде зазидан в една пещера в Аланди, селото, споменато от Пападжи. Неговите поклонници твърдят, че той е все още жив там, погълнат от дълбоко самадхи. През периода от живота си, когато работил в Гоа, Пападжи посетил

тази пещера, за да отдаде почит на Джнанешвар. Това е неговият разказ за случилото се:

Веднъж отидох в Аланди в Махаращра, за да посетя *маха-самадхито* на Джнанешвар. Говори се, че той е бил само на шестнадесет години, когато казал на двамата си братя Нивритинатх и Супандева, и на сестра си Муктабай, че мисията му в живота е приключила. Той им казал, че ще влезе в пещера и ще остане там завинаги. Сестра му молила брат си да не слага край на живота си по този начин, но Джнанешвар бил решен да изпълни плана си. И така, входът на пещерата бил затворен завинаги.

Отидох до същата пещера, чудейки се дали Джнанешвар би могъл все още да медитира там. Докато стоях пред запечатания вход, изведнъж имах преживяването, че съм вътре в пещерата заедно с Джнанешвар. Видях го да седи там, погълнат от дълбоко медитативно състояние. Очите му бяха затворени и лицето му беше сияещо.

Мога да говоря добре езика марати, така че мога да чета *Джнанешвари*, без нужда от превод. При посещението си в Аланди срещнах двама учени, Мама Дандекар и г-н Джоши, които правеха проучвания върху *Джнанешвари*. С тях бяха и някои германци. Те бяха дошли да се консултират с тези експерти, защото правеха превод на книгата на немски.

Мама Дандекар ми каза, че няколко души от Аланди са съобщили, че са видели Джнанешвар да се къпе в река Индраяни. Можех да повярвам в това. Всеки човек с чист ум може да види и дори да стане това, за което мисли. Каквито и мисли да има, те се проявяват пред него.

22 септември, 1969 г.

Лакнау

Мое възлюбено Дете [Десай],

Много съм щастлив да открия, че имаш абсолютно ясно схващане за истината. Обясненията в писмото ти от 19 септември идват от невинния език на дете. Затова и аз се обръщам към теб по същия начин. Учените, които имат познания за четирите *Веди* и други науки, не са

квалифицирани да спечелят Божествената Благодат. Божественото иска твоята детинска Любов и твоето предаване в нозете му. Нищо друго. Тукарам не е бил нито учен, нито добър музикант, но виж колко безстрашно е говорил на Господ Витал. По същия начин, говори с него като твой баща. Поискай от него всичко, от което имаш нужда, и ще ти бъдат дадени не само трите вселени, но и това, което е отвъд тях — освобождение от цикъла на преражданията. Винаги наблюдавай ума и неговите акробатични навици. Ако можеш да го направиш, ще имаш свобода сега...

Следващата поредица от писма започва три години по-късно. По това време Шри Десай е станал пламенен поклонник на Кришна, който е свързан с известния храм Пандхарпур в Махаращра. Известен като Господ Витал или Господ Пандуранга, той е една от най-масово обожаваните форми на Кришна. Шри Десай пламенно търсел физически даршан от това божество, цел, която Пападжи насърчавал и одобрявал. През този период Пападжи обикновено започвал всичките си писма до Шри Десай с възклицанието: „Джая Джая Витал Пандуранга“, което означава „Слава“ или „Победа на Витал Пандуранга!“

През 90-те години, когато чужденците започнали да преобладават на неговите сатсанги, Пападжи спрял да говори за пътя на предаността. Макар че все още смята, че това е действителна форма на садхана, той е записан да казва, че западняците не са квалифицирани да следват традиционния път на бхакти, защото сърцата им са замърсени от прекалено много светски желания. В Интервюта с Пападжи, страница 221, той казва:

Западняците вече са продали ума и телата си на някой друг. В индуизма, ние предлагаме на Бога само цветя, които никога не са били помирисвани. Кой има сърце, което да предложи на Бога, което не е било помирисвано от никой друг? Как можеш да предложиш такова цвете или такова сърце на Бога?

Тъй като в днешно време в публичните си сатсанги Пападжи не е склонен да говори за бхакти и за медитациите върху имена и форми, тези писма са едни от редките оцелели примери за подход към Бога, който той често препоръчвал през ранните години на своята учителска кариера.

В първото писмо Пападжи поздравява Шри Десай за това, че е имал пряко преживяване на Кришна. В повечето от останалите той го съветва как да накара Кришна да се появи пред него.

10 август 1972 г.

Лакнау

ДЖАЯ ДЖАЯ ВИТАЛ ПАНДУРАНГА

О, скъпи мой,

Колко много ме зарадва този път. Когато те гледах в ашрама на Витал [в Ришикеш], знаех, че скоро ще дойде този изумителен ден. И така се случи. Обичах те даже когато се срещнахме за първи път в Лонда. Пиша всичко това, защото съм щастлив. Моето собствено щастие ме кара да пиша. И какво друго, освен това може да ми даде щастие? *Джая Джая Витал Пандуранга* не е мантра за повтаряне. Тя е била засадена в Кухината на Сърцето ти от самия Витал. Можеш сам да я чуеш там, без да се налага да я повтаряш. Всичко, което се случи, се случи внезапно в точния момент по милостта на Пандхаринат [Господът на Пандхарпур]. Сега можеш да го видиш как се взира в теб, с ръце върху бедрата си, с омайваща, обаче пакостлива, мека усмивка на лицето. О, скъпи мой сине, аз бях много щастлив да те видя да седиш пред мен, да говориш, да вървиш, да гледаш навън, докато наистина оставах интровертен и показвах всичките *аща сатва бхави* [осем физически признака на голяма преданост, като настръхване на космите на кожата, екстатични сълзи и т.н.], които се появяват върху физическото тяло на онези, които са възлюбени от Пандуранга. Много хора, които ме посещават, говорят за теб. Чувствам се щастлив, когато чуя хората да те

хвалят толкова много. Все още чувствам, че си с мен, дори физически. Поради лошото ми здраве не мога да ти служа правилно по начин, който да задоволява сърцето ми...

30 октомври 1972 г.

Лакнау

ДЖАЯ ДЖАЯ ВИТАЛ ПАНДУРАНГА

Мой Възлюбени Сине,

Много се радвам, че получих от теб поздравленията за Дивали в писмото ти от 28-ми. Нека всеки да запали лампа в Сърцето си, за да види Господа, който чака там *бхактите* да се приближат до него. За мен е най-голямото щастие да намеря човек, повтарящ Божественото Име, и още по-голямо блаженство получавам, когато намеря човек, който може да го поддържа, както казваш, че го правиш. Аз самият се чувствам, сякаш ставам праха под обувките на всеки поклонник, който изрича името на Господа. Винак [Прабху] има красив и прост начин за описване преживяването на Името. Той ми каза: „Преживяването на Името е самото ИМЕ“. Не се притеснявай дали вършиш работата си или не я вършиш. И двете означават едно и също нещо. Нито „АЗ ПРАВЯ“, нито „АЗ НЕ ПРАВЯ“ имат някаква връзка с АЗ СЪМ. То нито прави, нито не прави. Не се тревожи за обстоятелствата, в които Господ те е поставил. Твоята работа е да останеш потопен в Неговото Име и също така да вършиш работата, която ти е отредена. Харесва ми умствената отпадналост, която изпитваш, докато работиш. Тези мисли ти дават повече време да оставаш с Господа. Да останеш с Господа е по-добре, отколкото да пражосаш целия си живот в безполезна работа. Господът, седнал в собственото ти Сърце, ще те ръководи. Не се тревожи. Любов от Мукти, Мийра и мен.

13 ноември, 1972 г.

Моят собствен Обитател,

Най-много се радвам да те намеря прикован при нозете на Господа. Не мисли по този или онзи начин. Позволи на Господ Пандхаринат да те прегърне сега. Сега е Негов ред. Разбираш ли какво имам предвид или какво казвам? Питам, защото не намирам думи да ти кажа какво имам предвид. Отвори Сърцето си и ме чуй да казвам,

*Гледай навътре,
Говори навътре,
Слушай отвътре,
всичко едновременно, и ми кажи какво Е
то.*

2 декември 1972 г.
Лакнау(*)

ДЖАЯ ДЖАЯ ВИТАЛ

Мой благородни Сине,

Получих паричния превод днес и също прочетох за твоите преживявания. Ти не виждаш Господа, защото той е прекалено близо до теб! Кой е **ТОЗИ**, който не вижда? Всички са самото **ТОВА**, защото няма нищо отделено от него, което да се види. Ще ти стане ясно от само себе си. Винак винаги пише много хвалебствено за теб. Той е много мъдър син на моя Господ. По тази причина го обичам от самото начало. Той казва: „Десайджи има голям стремеж към отречението“. Радвам се, че времето още не е дошло. Продължавай. Не взимай незабавно решение. Отречението не е целта. От какво има да се отричаш? И след като си се отрекъл от нещо, то пак ще остане в света. Нещата, от които

се отказваш, не се унищожават. Защо да се тревожиш за нещата, които са там? Когато погледнем лицето на Пандуранга, всичко останало изглежда сякаш е Пандуранга. Десай джи, гордея се с твоята храбра преданост. Всеки дъх, който влиза и излиза, трябва да пее името на „Витал! Витал!“ Току-що името на Джанабай се появи в ума ми. От какво се отрече тя? Обаче дори тортите с кравешки тор, които тя направи, говореха името на Витал, защото всичко, до което се докосваше, беше Витал. Офисът, домът и пазарът, всички трябва да се превърнат в храма на Пандуранга. Чувам как порите ти пеят и космите ти настръхват при звука на името „Витал, Витал“. *Джая Джая Витал Пандуранга!*

3 декември 1972 г.

Лакнау

ВИТАЛ-ПАНДУРАНГА

„Когато гледам вътре, не съм го виждал. Но в същото време, не виждам нищо друго.“ О, скъпи приятелю, щастлив съм, че красиво си определил това възвишено преживяване. Сега, **Кой** е този, който не вижда нищо друго? Обърни лицето си още повече навътре, във Вътрешността. Погледни ГО и здраво ГО хвани, Той, който не вижда нищо друго. Какво друго има да се види, освен да се види **НАБЛЮДАТЕЛЯ**, който не е никой друг, освен Пандуранга? Той те гледа. Ти не Го гледаш. Затова казваш, че не Го виждаш. Сега е Негов ред да те види. Пази Тишина. Виж какво се случва после. Бъди нащрек. Гледай Навътре във Вътрешността.

16 декември 1972 г.

Хардвар

Скъпи Мой Сине,

В нощта на 14-ти срещу 15-ти, в ранните часове, преди да се събудя, те видях да стоиш с полуотворени очи, застанал до колене във водите на река Бхима. Тялото ти беше в хоризонтален поклон, блестеше с медночервен цвят и пред теб стоеше Господът на Пандхари, който само се усмихваше и се усмихваше, без да казва нищо. Можеш ли сега да се съмняваш в своята позиция? За дълго време ви виждах и двамата, докато накрая не преминах в будно състояние. Видението беше толкова ясно, че трябваше да ти пиша. Но дали това е видение, или факт, или и двете, или Отвъд? Както и да е, то е благоприятно...

*2 октомври 1973 г.
Лонда*

Мой Възлюбен Любим на Пандуранга,
Аз съм най-щастлив и най-благословен, че те имам в Сърцето си. Ти си направил крачка, която само един рядък ЧОВЕК може да направи на хиляда години. Това е сигурната Благодат на Господа и Благодатта на всички мъдреци и светци от миналото и настоящето. Сега не е нужно да имаш прекалено много контакти с хора, които имат различни възгледи от твоите, нито трябва да водиш кореспонденция с тях. Дръж Името на езика, в ума и в тишина, докато очакваш идването на Господа...

*1 декември 1976 г.
Париж*

джая джая десаи джи

Твоето писмо от 4 ноември, адресирано до мен във Венецуела, е било препратено до мен тук, във Франция. Ти говориш ИСТИНАТА, когато казваш: „Учителю джи, когато погледнах моята фотография на моменталната снимка, тя изглеждаше като Витал“. През цялото време ти си гледал

лица, които не са били твоето собствено лице. Това е твоето лице. Ти си свършил работата. Най-щастлив съм днес.

Ти си свободен от всякакви окови. Не допускай никакво съмнение. Не гледай назад. Витал от Пандхарпур те е благословил. ТОЙ влезе в Тялото ти. Това тяло е Пандхарпур и Самият Витал живее в него. Няма повече Десай джи. Позволи на Витал постоянно да пребивава в Неговата собствена ОБИТЕЛ. Не чети, не пиши и не говори. ПОЗВОЛИ ТОВА ДА СЕ СЛУЧИ. Мое скъпо момче, ТИ СИ СВЪРШИЛ РАБОТАТА...

14 декември 1977 г.

Хардвар

ДЖАЙ ДЖАЙ ВИТАЛ ПАНДУРАНГА

О, Възлюбен мой,

... Ти пееш името на Господ Пандуранга с всеки дъх. Какво друго е нужно? Името на Господа и Господа са неразделими, както сладостта и захарните бонбони. Името е корабът, който те отвежда безопасно до другия бряг, където Господ пребивава и с готовност те очаква, с четирите си ръце, протегнати към теб...

Младата дъщеря на Шри Десай, Бхарати, също била Кришна бхакта, която искала да има пряко видение на Него. Пападжи я насърчил в нейните усилия. В едно ранно писмо до баща ѝ (18 януари 1969 г.) Пападжи пише:

Да, ще се радвам, ако скъпата Бхарати пише често за преживяванията си собственоръчно — без диктовка. Тя е сладко дете. Едно момиче на нейната възраст, което искаше да види Кришна, влезе в контакт с мен през януари 1968 г. и в рамките на месец тя можеше да играе с Кришна, да яде с Кришна, да разговаря с Кришна, сякаш Той е един от

останалите й приятели. Децата нямат бариери на егото, затова те се свързват със своя Божествен Приятел почти незабавно...

Следващите три писма са адресирани до дъщерята на Шри Десай:

5 януари 1969 г.

Лакнау

Мое скъпо Божествено Дете,

Много се радвам, че получих писмото ти от 1-ви януари. Ти обичаш Кришна, затова аз те обичам. Кришна винаги живее близо до теб, но както знаеш, Той е палаво момче. Той обича да играе на криеница със своите *гопики* [жени поклоннички на Кришна]... Божественото вече се грижи за теб. Той те подтиква да Го обичаш. Следващия път, когато отиде в Бомбай, ще те видя...

Лакнау

26 юни 1971 г.

Скъпа Дъще,

Бях много щастлив да прочета писмото ти. Хубаво е, че си спомняш за мен, Мийра и Ганг, с които прекара около двадесет и два дни. Да, със сигурност Кришна ще дойде в стаята ти и ще говори с теб, ще яде с теб и ще играе тенис на маса с теб. Той се крие в сърцето ти и чака да го повикаш. Ако винаги го призоваваш, той ще дойде. Той е много палав, също като теб. Най-много него ще обичаш. Мийра го вижда постоянно и ти също можеш...

Мийра, която е спомената няколко пъти в тези писма, е белгийска поклонничка. Нейната история ще се появи в следващи

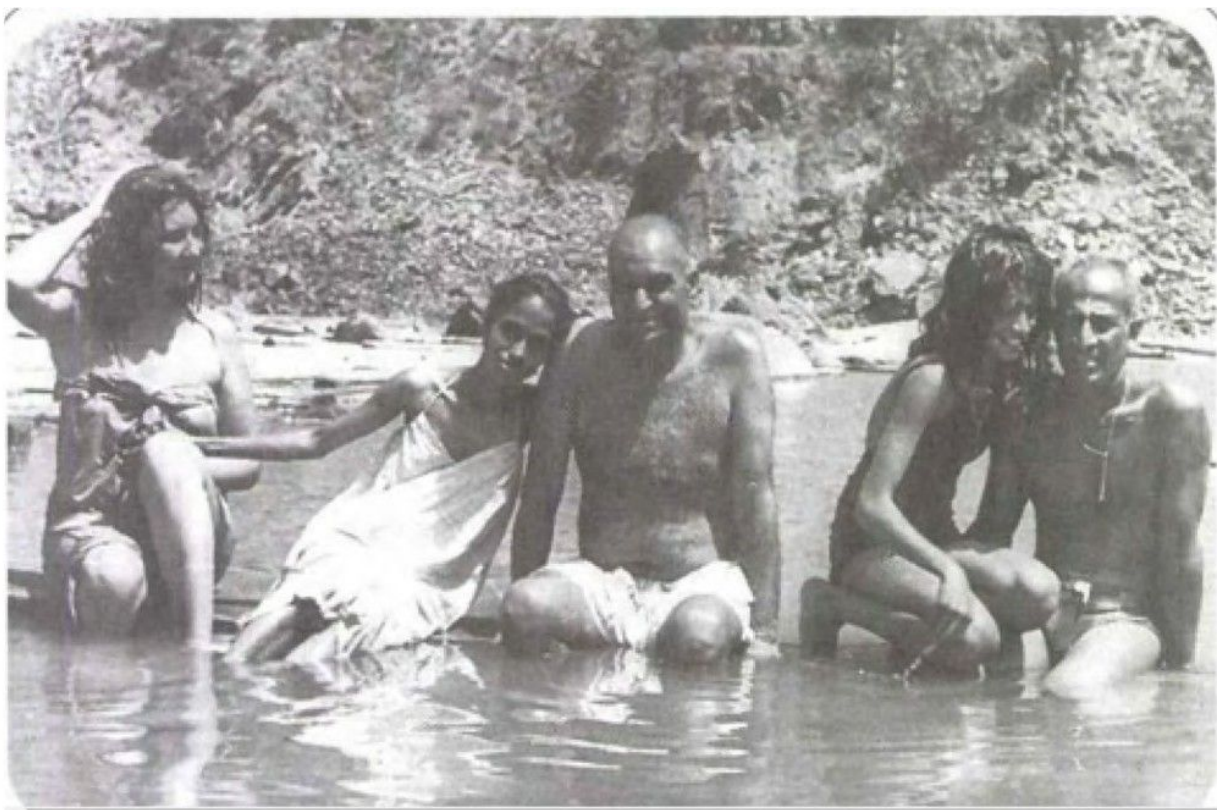
глави.

3 май 1973 г.

Скъпа Бхарати,

Джая Сита Рам. Много съм щастлив, че получих писмото ти, защото то ми дава такава вибрация на бхакти. То изпълва Сърцето ми с нектара на предаността. Със сигурност, мое скъпо, сладко дете, Господ те е благословил, затова имаш любов към Него. Господ стои точно зад теб, играейки на криеница с теб. Гледай Го. Отново Го гледай и ще Го намериш. Тогава погледни отново. Сега Той стои пред теб. Отвори очите си и Го виж. Затвори очите си и Го виж. Мое скъпо дете, нямай никакво съмнение, че Той е там... Когато се срещнем отново, ще играем с Него заедно. Баща ти вече си играе с Господа. Трябва да му правиш компания. Ти си голяма късметлийка, че си му станала дъщеря.

Напявай името Му, когато си будна и когато спиш. Слушай мелодията на флейтата Му. Гледай красивото Му лице. Докосни нозете Му и помириши аромата на Неговите гирлянди. Винаги бъди заета с мисли за Него. Когато ядеш, мисли, че Той яде. Когато говориш, мисли, че Той говори. Когато вървиш, мисли, че Той върви. Когато спиш, мисли, че Той спи.

Къпане в Ганг при Ришикеш или Хардвар в началото на 70-те години. От дясно наляво: Б. Д. Десай; Бхарати, неговата дъщеря; Пападжи; Анакутти, поклонничка от Керала; и Мийра, поклонничка от Белгия.

Търсенето от Шри Десай на видение или даршан на Господ Пандуранга било дълго и трудно. Обаче, когато Пападжи посетил Пандхарпур с намерението да получи даршан в главния храм там, той имал незабавна среща с него. Това е разказът на Пападжи за случилото се:

По това време работех в Гоа. Много хора отиваха в Пандхарпур на фестивала Асадхи Екадаши, извървявайки сто и шестдесетте километра от Аланди до Пандхарпур или пътувайки с волска каруца с багажа си. Аз пътувах с влак от Мирадж до Пандхарпур. На автобусната стоянка помолих един носач да ме отведе до някоя близка дхарамсала [къща за гости]. Управителят на първата дхарамсала, при която бях заведен, обясни, че никъде няма свободни стаи поради фестивала, но ми предложи да ми даде кутия, в която да държа багажа си. Заклучих кутията и излязох да търся храма.

Исках да получа *даршан* на божеството, но един от свещениците на храма ми каза, че има огромна змиевидна опашка от поклонници, които чакат да влязат. Била толкова дълга, че някои хора били стояли в нея от четири дни. Обикновено не била толкова дълга. Тези големи опашки се получавали само в големите фестивални дни.

Нямах време да чакам, защото посещавах града само за кратко. Казах на свещеника, че не мога да чакам на опашката, защото нямам достатъчно време.

„Е — каза той — ако не можете да чакате днес, ще трябва да се върнете друг ден, когато имате повече време.“

Вместо това реших да отида и да разгледам останалата част от храма. Обаче първо си помислих, че трябва да се изкъпя в река Бхима. Спуснах се до бреговете ѝ и намерих хиляди хора, които се къпеха там. Имаше толкова много хора, че даже не можех да си пробия път през тълпата, за да стигна до водата. От мястото, на което стоях, водата изглеждаше мръсна и кална. Промених решението си да се опитам да се изкъпя там и вместо това седнах на един надгробен камък, който се намираше малко по-назад от тълпите.

Един мъж, който приличаше на брамин, се приближи до мен и ме попита дали съм отишъл в храма, за да взема *даршана* на Пандхаринат Витал. Отговорих: „Нямам достатъчно време. Опашката е много дълга. Тук съм само за кратко. Ще се върна и ще видя Витал друг път, когато има по-малко хора.“

Браминът каза: „Аз съм свещеник в храма. Мога да ви уредя да получите *даршан*, без да стоите на опашката. Има друг вход към храма, който използваме при специални случаи. Мога да ви вкарам през този вход.“

Последвах го обратно в храма. Отидохме в задната част на комплекса и той ме вкара през вход, който не бях виждал преди. Оттам той ме заведе във вътрешното светилище и ми позволи да остана пред идолите на Витал и Рукмини за период от около пет минути. Той също така ми даде *прасад*. Докато се бях втренчил в идолите, свещеникът изчезна. На излизане го потърсих, защото исках да му благодаря, че ме пусна да вляза, но не можах никъде да го видя. Исках също да му дам *дакшина* [парично приношение за услугите, които беше извършил].

Върнах се в *дхарамсала*, където бях оставил чантите си. Докато бях там срещнах друг мъж, който каза, че е свещеник в храма. Казах му,

че съм дошъл в града за кратко посещение, само за да получа *даршан* на божествата.

Свещеникът каза: „Ако това е всичкото време, с което разполагате, няма да можете да влезете. Някои хора чакат на опашката с дни.“

„Знам — отвърнах аз — сам открих това тази сутрин. Но след като бях изоставил всякаква надежда да вляза, срещнах друг свещеник от храма, който беше достатъчно любезен да ме въведе през задната врата. Вече получих *даршан* и *прасад*.“

„Това е невъзможно — каза свещеникът — Той трябва да те е завел в друг храм. В този град има много храмове. Входът от страната на реката ли беше? Там имаше ли дълга опашка от поклонници, чакащи да влязат?“

„Да — казах аз — това беше същият храм, но не влязох през предния вход. Свещеникът ме вкара през задната врата. Това беше главният храм, този, в който всички се редят на опашка.“

Свещеникът все още отказваше да приеме, че по някакъв начин съм влязъл пререждайки всички останали.

„Не може да е същият храм — каза той — защото няма заден вход към този храм. Сигурно сте били заведени в друг. На гърба на този храм има непрекъснатата редица от магазини, продаващи кокосови орехи, плодове и цветя. Нищо друго.“

Предложих да му покажа вратата, през която бях влязъл в храма. Върнахме се заедно в храма и установих, че разположението е както той беше казал: имаше редица магазини, които не бях забелязал преди, без никаква видима врата или вход.

Не бях готов да се откажа от твърдението си. „Определено видях божествата в този храм — казах аз — Преди по-малко от час стоях пред тях.“

„Как изглеждаха?“ — попита свещеникът. Той си мислеше, че ако дам описание, той щеше да може да ми каже в кой от другите храмове съм бил.

Описах какво бях видял и му казах, че бях стоял сам пред статуите в продължение на около пет минути.

Моето описание отговаряше на статуите на Господ Пандуранга и Рукмини, които бяха в храма. Свещеникът трябваше да приеме, че съм

ги видял, но не можеше да разбере как съм успял да стоя там сам в продължение на пет минути.

„Има непрекъсната редица от поклонници, които се движат през светилището — каза той — Никой не може да стои сам пред тях за пет минути. Просто е невъзможно. Ако някой се опита да остане там, пазачите на храма го избутват да продължава да върви. В големи фестивални дни като днешния, *даршанът* е ходещ. На никого не се разрешава даже да спре, камо ли да бъде там сам за пет минути.“

Разказах му цялата история за това, което ми се беше случило онзи ден. Когато стигнах до частта за получаването на *прасад*, той ме попита какво съм направил с него. Все още имах малко останал и му го показвах. Именно този *прасад* най-накрая го убеди, че моята история е истинска. Това беше специален вид *прасад*, който се раздаваше в храма само на този конкретен ден. Свещеникът го разпозна и накрая трябваше да признае, че наистина съм имал личен *даршан* в храма.

Върнахме се в *джарамсала*, защото чантите ми все още бяха там. Предложих му малко пари, защото беше положил всички усилия да ме заведе в храма, но той отказа да ги приеме.

„Няма да взема никакви пари от вас — каза той — защото днес самият Господ ви е показал своя собствен храм. Чудо се е случило тук днес. Не мога да приема никакви пари от вас след случилото се. Това не е първият път, когато се случва нещо подобно. Има подобна история, която мога да ви разкажа.

Преди много време тук имало жена светица, наречена Джанабай. Господ Витал отишъл в къщата ѝ, защото искал да я заведе в храма. Тя самата не можела да дойде, въпреки че искала, защото свекърва ѝ не ѝ позволявала.

Един ден тя помолила свекърва си: «Днес е празникът на Асадхи Екадаши. Моля те, пусни ме в храма само за малко. Ще се върна възможно най-скоро.»

Свекърва ѝ отговорила, като я заключила в стаята ѝ.

Господ знаел за горещото ѝ желание да посети храма, затова той самият дошъл в нейната къща. Той отворил ключалката и освободил Джанабай. Когато си тръгвали, Господ Пандуранга я помолил да заключи вратата отвън, така че да изглежда, сякаш тя е все още в стаята си.

Джанабай отишла в храма с някои други момичета от квартала, които искали тя да отиде с тях. Когато *даршанът* приключил, тези момичета отишли и благодарили на свекървата, че позволила на Джанабай да ги придружи. Те не знаели, че ѝ е било забранено да посещава храма.

Свекървата била бясна. «Аз не ѝ позволих да излиза — казала тя ядосано — Тя беше заключена цял ден в стаята си. Ще ви покажа.»

Тя ги завела до стаята на Джанабай, за да покаже на момичетата, че Джанабай е заключена вътре. Когато се приближили, вратата била отворена и ключът бил в ръцете на Джанабай. Джанабай влизала, а Господ Витал излизал. Господ Витал заключил вратата и изчезнал. Свекървата не знаела какво се бе случило, но другите момичета знаели, че Господ е отключил стаята и впоследствие е позволил на Джанабай да го посети в храма.“

При завръщането си в Гоа разказах на много хора за чудотворното си посещение в храма. Те всички трябваше да ми повярват, защото самите те всички бяха имали личния опит да чакат на опашката за три или четири дни. Те знаеха, че не бих могъл да вляза и да имам усамотен *даршан* без някаква божествена намеса.

През 1973 г. Пападжи планирал да пътува от северна Карнатака до крайния юг на Индия. Той обаче трябвало да промени плановете си, когато един от неговите поклонници, Рави Бакре, имал драматично преживяване. Семейство Бакре беше това, което беше приело Пападжи за техен Гуру при първото му посещение в Лонда и по-късно беше построило Рам Мандир, в който той да живее. Самият Пападжи описва случилото се с Рави в писмо, което пише до Шри Десай:

*4 октомври 1973 г.
Лагер Карвар*

ДЖАЯ ДЖАЯ ВИТАЛ ПАНДУРАНГА

Мой Свят Сине,

Бях планирал да отида до Бангалор, за да видя Винаяк джи, и оттам да продължим заедно към Канякумари, но вчера видях писмо от Рави, адресирано до баща му [д-р Дататрея Бакре]. Той казва, че е закрил банковата си сметка и е изпратил всичките си пари на мен за мое собствено ползване. Той също така казва, че не може повече да служи на държавната си работа, след като е имал ясно зърване на истината чрез благодатта на своя Учител. Той заявява, че е решил да напусне работата си, за да може винаги да придружава своя Гуруджи и да му служи. Д-р Бакре и аз взехме първия автобус за Гоа и пристигнахме снощи. Пътуването отне десет часа. Когато почукахме на вратата му в 22 ч., той седеше пред снимката на своя Гуру и пръскаше божествена светлина навсякъде наоколо. Той легна прострян при нозете ми и очевидно беше много щастлив. Радвам се, че това момче е постигнало такива висоти след кратък престой от само двадесет и осем дни при мен. Баща му също е много щастлив. Д-р Бакре изобщо не се притесни, когато прочете писмото с подробностите за отречението на сина му.

Аз го помолих да продължи работата си и да остави останалото на мен.

Пападжи написал много писма до Рави Бакре през следващите години. Откъси от някои от другите ще се появят в главата „Отново в чужбина“. Следващите откъси са от три други писма, които Пападжи му написал, докато пътувал из Европа в средата на 70-те години.

Скъпи Рави,

Да, най-важно е да спазваш безмълвието по време на работа. Именно то е, което ти позволява да работиш, говориш, ходиш, гледаш, ядеш или каквото и друго да правиш. Важно е да знаеш какво не правиш, докато правиш това, което правиш. Дали разбираш, или не разбираш, е без

значение. И двете дейности са правене. Просто пази БЕЗМЪЛВИЕ!^[1]

Позволи ми да изразя голямото щастие, което изпитах, като прочетох писмото ти. Сега, когато вече не е тайна, мога да потвърдя предположението ти, че работех върху теб, докато говорех за храна и ходех на дълги разходки. Докато всичко това се случваше, аз се опитвах да те накарам да разбереш ИСТИНАТА, която е отвъд всяко разбиране.

Не си губи времето в духовни сладки приказки, четене на книги и различните гимнастически упражнения, които са наречени ритуали и практики на преданост. Всички те са конструкции на твоя ум. Ти прекрасно изрази своя висок статус, като „не се изрази“, но същевременно ти насочваш вниманието си към нещо, което е отвъд думите. Затова не помниш думите на Мен, защото тези думи отидоха отвъд тесния вход в паметта...

Получих много писма от Индия, но те не съдържат нищо оригинално.

Някои хора казват, че са имали хубави дъждове, някои са завършили книгите си, някои казват, че са се върнали благополучно у дома си от своите пътешествия за поклонения. Други говорят за съпругите си, синовете си, професиите си, доходите си, предстоящите бракове на децата си и неколцина говорят за сънищата си за Бога...

ДА! Ти си извън опасната зона на невежеството! Радвам се, че имам едно такова момче в Индия, някого, когото наистина бих могъл да уча, а не просто да проповядвам това, което е било бито на барабаните в продължение на хиляди години от проповедници, които просто искат да хипнотизирват хората. Това, което ти говориш, не е от писанията. Не си го копираш от никого. Не го цитираш от лекции, които си чул. Ти говориш за нещо, което не принадлежи на никого. То даже не идва от паметта ти, защото ти не си съхранил там нищо, което си чул от Мен. Ти не повтаряш свои думи. Както казваш в писмото си, истинските думи могат да дойдат само от висините на състоянието без усилия. Казваш в писмото си, че ще

продължиш да съзерцаваш, за да достигнеш тези висоти!
Може би това е едно безкрайно пътешествие?

Мое скъпо момче! Пиши ми от това безкрайно пътешествие.

Сега нека влезем в една нова реалност! Тази РЕАЛНОСТ не е от реалностите, за които е говорено от което и да е същество. Ти ще влезеш в тази Реалност само когато умът ти няма да я конструира и когато интелектът ти няма да я поддържа.

Гледай я като не Я гледаш...

Рави ми писа и ми предостави няколко подробности за ключовата среща, която е имал с Пападж:

Познавам Шри Пунджаджи от юни 1966 г. Имаше много моменти на екстаз в негово присъствие, но случката, която бих определил като повратна точка в моя живот, стана по време на един неформален сатсанг. Шри Пунджаджи беше споменал в отговор на нечий въпрос, че концепциите за робство и освобождение са еднакво неистински.

„Въпреки че човек не е нито ограничен, нито освободен — каза той — по-добре е да имаш концепцията «аз съм свободен», «аз съм освободен», защото мисленето «аз съм ограничен» просто причинява страдание и нещастие. Ако се преструваш, че ядеш нещо, защо да не се преструваш, че ядеш нещо вкусно, като бадеми, вместо да се преструваш, че ядеш нахут? Не си мисли, че си просяк, който има нужда от помощ. Вместо това, имай убеждението: «Аз съм Царят на Царете!»“

Въпреки че коментарите не бяха адресирани към мен, те имаха незабавно въздействие. Те задействаха процес на трансформация, който в крайна сметка промени начина, по който виждам себе си и света около мен. Този процес продължава. Все още продължава. В онези дни бях мрачен песимист. Думите на Шри Пунджаджи бяха един лъч светлина, който освети живота ми и моя свят, променяйки напълно начина, по който виждам себе си и нещата около мен.

Сред многото нови хора, които били привлечени към Пападжи по време на неговите ранни години в Лонда, били всички членове на семейство Прабху, които тогава живеели в Анкола — близък град. Винак Прабху описва как семейството му е влязло в контакт с Пападжи, преди да продължи да разказва за личните си преживявания от живота и пътуванията си с Пападжи.

Преди Шри Пунджаджи да влезе в живота ни, семейството ми живееше в състояние на обърканост. Чувствахме, че имаме нужда от духовно напътствие, защото се интересувахме сериозно от религиозния живот, но нищо, което опитахме, не ни даде някакво удовлетворение. Бяхме посетили много садху и свами, но съветите, които ни дадоха, само увеличили нашето състояние на обърканост. Те ни посъветваха да изпълняваме различни ритуали, да напяваме мантри и да ходим на поклонения. Всичко това ние стриктно изпълнихме, но то не доведе до никаква промяна в живота ни. То нямаше траен ефект върху нас, нито ни даде някакво удовлетворение. Мисля, че знаехме, че това са безсмислени упражнения и това знание просто се добави към нашето общо състояние на неудовлетвореност.

Бяхме добре образовани духовно, като бяхме проучили живота и писанията на стотици светци. Единственото нещо, за което всички бяхме съгласни, беше, че имаме нужда от напътствието на просветлен Учител, но никой от светите хора, които бяхме срещали досега, не ни беше задоволил. Някои от нас всъщност започваха да навлизат в състояние на остро отчаяние, защото бавно стигахме до заключението, че в света не са останали повече просветлени същества. Спомням си, че си мислех, че великите Учители от близкото минало, като Ширди Сай Баба, Рамакришна Парамахамса и Рамана Махарши, си бяха заминали всички, без да оставят никой на тяхната висота, който да продължи работата им.

Майка ми не беше толкова унила, защото имаше огромна вяра, че сме предопределени да срещнем такъв велик човек. Малко преди да почине, баща ѝ ѝ казал, че в света все още живеят *джнани*, които изглеждат като обикновени мъже и жени, които тихо разпространяват посланието си чрез сатсанг с избрани малки групи от поклонници.

Баща й беше починал, без даже да има *даршан* на такова същество, но майка ми имаше абсолютна вяра, че думите му са верни.

„Просто почакай и ще видиш — казваше тя — Знам, че един ден цялото ни семейство ще бъде благословено от посещение на познал Себето мъж, като Рам Тирта.“

Майка ми много обичаше Рам Тирта. Тя даже го била избрала за предмет на дисертацията си, когато учила в колежа.

Около 1965 г. баща ми сключи договор да произвежда железопътни траверси от горска дървесина, добита в района на Лонда. Там било мястото, където той за първи път срещнал Пунджаджи. При връщането си в Анкола, градът, където беше семейният ни дом, той ни даде много положителен отзив за този нов учител, когото беше срещнал. Макар че бяхме много разочаровани от всичките ни предишни срещи със свами и *садху*, ние всички искахме да се срещнем с този човек, който беше впечатлил толкова много баща ми. Когато баща ни ни разкри, че Пунджаджи пътувал много из северна Карнатака и че често посещавал поклонници и отсядал при тях за по няколко дни, всички ние го увещавахме да го покани в дома ни за няколко дни.

През следващите няколко седмици баща ми посещавал редовно Пунджаджи. За баща ми било много лесно да отиде до Рам Мандир, защото местоработата му била точно след края на селото. Всеки път, когато се връщаше вкъщи, всички с нетърпение го питахме дали е поканил Пунджаджи, но всеки път той трябваше да признае, че е бил прекалено стеснителен, за да се обърне към него с такава молба. В крайна сметка Пунджаджи сам се покани в дома ни в резултат на необикновено видение, което бе имал в Лонда. В това видение Пунджаджи видял майка ми да стои пред вратата на нашата къща в Анкола, със събрани длани в жест на добре дошъл.

Тя му казала: „Моля, елате и благословете нашия дом. Всички жадуваме да получим вашия *даршан*.“

Във видението майка ми се била идентифицирала като съпругата на Рамачандра Прабху, баща ми. И така, когато баща ми направил следващото си посещение в Рам Мандир, Пунджаджи му разказал за видението, което имал наскоро. Той описал предната част на къщата ни много подробно и всичко, което казал за нея, било вярно.

Баща ми веднага го поканил да дойде да отседне при нас за няколко дни. В онези дни брат ми Радж и аз учехме в колеж в Хубли,

град наблизно. Баща ми ни писа до там, увещавайки ни да се приберем вкъщи, за да се срещнем с Пунджаджи в деня, за който той беше поканен.

В уречения ден баща ми го доведе в дома ни. Всички ние направихме прострация пред него с голямо благоговение. Макар че никога преди не го бяхме срещали, ние всички усетихме една моментална връзка. Когато запознаванията приключиха, той ни отправи една успокояваща и благосклонна усмивка. Всеки един от нас знаеше в този момент, че бяхме намерили Учителя, когото всички бяхме търсили толкова дълго. Това беше едно изключително, колективно отдаване. Въпреки че бяхме силно разочаровани от срещите ни със свами преди това, ние не почувствахме никакво колебание да се отдадем на този човек в момента, в който той за първи път ни се усмихна. Изминаха десетилетия от деня, в който той влезе в живота ни, но хората, които присъстваха на това събитие — сестра ми Судха, брат ми Радж, родителите ми и аз — всички останахме негови поклонници.

Не твърдя, че това е особено забележително. През следващите години на нашето общуване с Пунджаджи, аз видях много други хора да го приемат за свой Учител само няколко секунди след срещата си с него. Един поглед от Пунджаджи често е достатъчен, за да покаже дори на цинични и скептични поклонници, че дългото им търсене на Гуру е приключило.

До момента, в който срещнахме Пунджаджи, ние много спорехме по духовни въпроси. Всеки от нас следваше своя си път и всеки смяташе, че той или тя е прав, а другите не са. Пунджаджи внимателно, но убедително ни показва, че ние всички грешим, като ни разкри, че всичките ни пътища и вярвания са безполезни задънени улици. Един по един се отказвахме от ценните си вярвания и практики и го оставихме да поеме отговорността за живота ни.

Преди първата си среща с Пунджаджи аз подкрепях добродетелите на карма йога в безкрайните духовни дискусии и спорове, които се водеха в нашия дом. Бях приел тази позиция, защото бях силно повлиян от Учителя Наяк, ветеран борец за свобода, който тогава живееше в Анкола. Той беше прекарал целия си живот в служба на бедните и потиснатите в нашия район, до такава степен, че беше известен като Ганди на Северна Карнатака. Струваше ми се, че той е

един смирен човек без его. Майка ми, обаче, така и не прие оценката ми за него.

Тя казваше: „Не можеш да определиш дали един човек е без его, просто като гледаш какво прави или като слушаш какво говори“.

Попитах Пунджаджи за това още при първата ни среща и той ме изненада, като взе страната на майка ми.

„Егото се проявява фино във всички същества — каза той — Поведението не е надежден индикатор за липса на его или за просветление“.

Приех изявлението му, без да го оспорвам по никакъв начин. Това беше една от любопитните последици от допускането на Пунджаджи в живота ни. Ние можеше да се караме безкрайно помежду си по духовни въпроси, но ако отнесяхме въпроса до него, една дума или едно изречение от него слагаше край на съмненията ни и разрушаваше убеждения, които бяха страстно защитавани с години. Отдаването беше не просто дума за нас. Установихме, че ние приемаме без възражение всичко, което той казваше.

В крайна сметка аз доведох Учителя Нияк при Пунджаджи, защото исках двамата да се срещнат. Учителят Нияк веднага разпозна величието на Пунджаджи и той също стана един от неговите поклонници.

Преди да срещнем Пунджаджи, имахме собствен семеен гуру. По традиция нашата каста си имаше свои гурута и при раждането ние автоматично ставахме техни поклонници. Взехме Пунджаджи с нас, за да види нашите гурута скоро след като го приехме за наш Учител. Той ни изненада всички, като съблече ризата си и направи прострация пред свамито. Той даже докосна нозете му, докато лежеше на пода. Ние не бяхме си създали особено високо мнение за този човек, затова бяхме изненадани от проявата на уважение от Пунджаджи. Свамито му даде кокосов орех, който той прие като *прасад*. На път за вкъщи той обясни поведението си.

„Аз съм глава на семейство. Този човек е *санясин*. Правилно и редно е да му покажа уважението си, като докосна нозете му. Това е традицията в тази страна. Не показвах уважение към вътрешното му състояние. Отдавах му уважение, защото той е свами. Всъщност, можех да видя, че той е много тамасичен^[2] човек. Той няма нито *сатва*, нито *раджас* в себе си.“

В последващите години го видях да се отнася по същия начин към други свами. Той проявяваше голямо външно уважение към носещите оранжеви роби, особено ако са ръководители на ашрами или манастири. Чух от други хора, че Пунджаджи е в приятелски отношения с всичките ръководители на ашрами в Ришикеш и Хардвар. Тези мъже отвърждали на уважението и приятелството му, като от време на време му изпращали поклонници. Това се случвало и на други места. Когато Пунджаджи бил в Чикмагалур, Шанкарачария от манастира Шрингери си създал много високо мнение за него. Ако хора идвали при Шанкарачария да търсят свобода, той често дискретно ги насочвал към Пунджаджи, защото знаел, че това е нещо, в което последният е специализиран. Срегнах четирима души, които ми казаха поотделно, че са били изпратени при Пунджаджи от този Шанкарачария. Тези големи свами не могли публично да показват уважението си към Пунджаджи, без да загубят престиж сред своите поклонници, но тайно те всички много го уважавали.

Когато опознахме по-добре Пунджаджи, той започна да дава съвети на семейството ми за всички аспекти на нашия живот. Той започна да управлява домакинството ни вместо нас, като ни научи на много практични неща, които никога по-рано не бяхме знаели. Майка ми и сестра ми се научиха на готварство от него. Той обсъждаше горския бизнес с баща ми, а когато разговаряше с брат ми и с мен, ни даваше съвети как да пазим здравето си и говореше с нас за последните спортни резултати във вестника. Той изглежда имаше изобилен запас от експертни знания за всичко, което засягаше живота ни. Водейки с личен пример, той ни научи как максимално да се възползваме от живота си, както духовно, така и материално. Когато не ни даваше съвети, той ни доставяше наслада с истории за миналото си или за пътешествията си в Индия. Той изглежда бе посетил всяко кътче на страната и очевидно можеше да се оправя на повечето индийски езици. Преди първото му посещение очаквахме да говорим с него на хинди, тъй като знаехме, че е от Пенджаб. Той обаче ни изуми, като разговаря с нас на чист канада.

Винаги когато ни посещаваше, ние винаги искахме да се отнасяме с него като към Бог, но той предпочиташе да бъде смятан просто за още един член на семейството. Един ден, например, рано сутринта, той искаше да се изкъпе, но установи, че банята ни е заета. Той просто излезе навън, съблече дрехите си и застана под дъжда. Беше сезонът на

мусоните, така че водният поток от небето беше също толкова силен, колкото и този в банята. Ние всички се чувствахме виновни, че му бяхме причинили такова неудобство, но когато му казахме, че винаги ще му даваме предимство ако иска да се къпе, той само се разсмя и каза, че предпочита да стои навън под дъжда. Оттогава нататък оставяхме хавлия и малко сапун на верандата си, в случай че той изведнъж реши да излезе навън, за да се наслади на райския душ.

Пунджаджи имаше едно изключително умение да накара хората да се откажат от погрешните си религиозни вярвания. Повечето хора са много привързани към своите идеи за Бога, *садхана* и просветлението, и обикновено се карат гръмогласно, ако някой се осмели да не се съгласи с тях. В Лонда много такива хора идваха да се срещнат с Пунджаджи, само за да се карат с него. Вероятно те се надяваха да го обърнат към собствената си сектантска гледна точка. В много случаи той довеждаше тези свадливи посетители в състояние на покой, в което те разбираха директно безполезността на всички вярвания. Някои от хората, които бяха дошли да го предизвикват, останаха и станаха негови най-добри поклонници. Пунджаджи беше толкова добър в това, че баща ми и д-р Бакре ходеха на базара да търсят нови хора, които да доведат на сатсанг. Пунджаджи беше толкова велик, разсъждаваха те, че всеки трябва да има възможност да седне пред него. Тридесет години по-късно някои от хората, които те събраха от улиците, още са негови поклонници.

През 60-те години Пунджаджи имаше толкова добра репутация, че умее да укротява заядливи посетители, че управителите на Шри Раманасрамам му изпращаха поклонници, които не можели да получат никакво удовлетворение, като разговарят с жителите на ашрама. Пунджаджи от време на време връщаше комплиментата, като изпращаше в Раманасрамам всякакви хора, които му причиняваха твърде много проблеми в Лонда.

„Отидете в Раманасрамам и пазете мълчание за няколко седмици — казваше той — Тогава се върнете и отново говорете с мен.“

Пунджаджи изненада много от посетителите, дошли да го видят, като отказваше да дава каквато и да е форма на *садхана*. На хората, които в Индия отиват при свами за помощ или съвет, винаги им се казва да правят някакъв вид медитация или практика. Пунджаджи, напротив, казваше на посетителите си да изоставят всичките си практики. Това

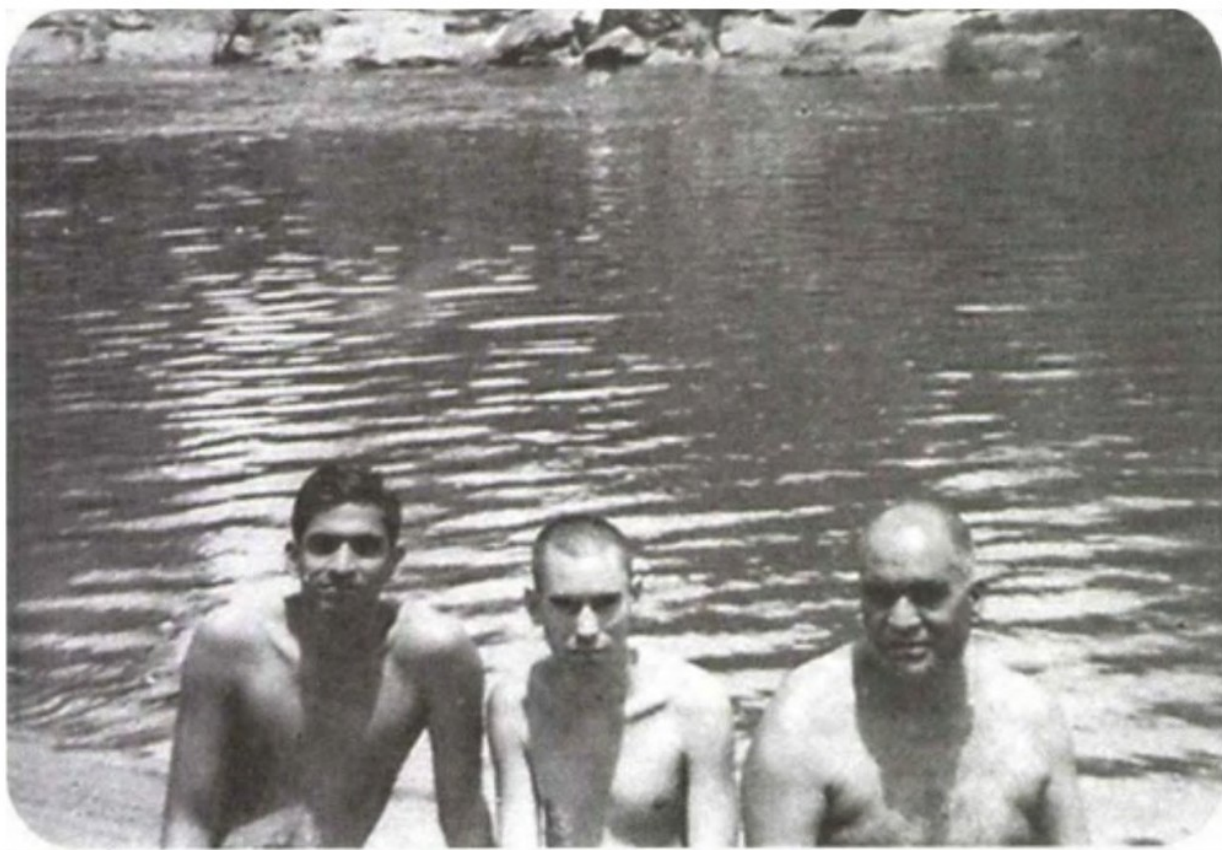
беше нещо, което обикновено им беше много трудно да приемат, защото почти всички смятат, че някаква форма на медитация е необходима за духовния напредък. Например, когато срещнах Пунджаджи за първи път, аз се опитвах да постигна състояние на *самадхи*, като правех концентрация върху изображение на святата сричка „Ом“, която бях изписал на стената си. Мислех си, че ако се опитвам достатъчно усърдно и достатъчно дълго, ще успея. Пунджаджи ми показва безполезността на подобни практики и ме насърчи вместо това да се заема със себе-изследване. Това беше единствената практика, която той препоръча, но дори тогава той не искаше хората да я приемат като форма на медитация.

„Направи го веднъж и го направи правилно — казваше той — и духовното ти търсене ще приключи мигновено.“

Наблюдавах го как учи хората в продължение на тридесет години и през цялото това време основното му послание никога не се е променяло: откажете се да се концентрирате върху обекти и вместо това намерете източника, откъдето произлизат всички мисли.

Сатсангите в Лонда бяха неформални. Нямаше определено време и специален формат. Понякога Пунджаджи разказваше истории или просто разказваше някои от собствените си преживявания. Той отговаряше на въпроси, ако някой имаше такива, но през повечето време поклонниците там изглеждаха доволни да седят мълчаливо в неговото присъствие. Веднъж, когато го посетихме, той четеше на глас *дохите* [куплети] на Кабир и ги коментираше. Всеки ден той избираше един или два ключови стиха и изнасяше беседа върху тях на хинди. Повечето сатсанги бяха на хинди в Лонда, защото някои от хората там не знаеха добре английски или канада. Тези лекции за Кабир бяха откровение за мен. Трябваше да изучаваме Кабир в училище като част от нашия курс по хинди, но нашият учител ни беше дал просто буквален превод на стиховете. Не беше направен опит да се предаде същността на неговото учение. Когато Пунджаджи се занимаваше със същия материал, ние имахме привилегията да видим и чуем един *джнани* да ни обяснява ума и сърцето на друг *джнани*. Неговите коментари бяха чудесно сливане на *бхакти* и *джнана*, илюстрирано от събития от живота на Кабир и стихове от негови поеми. Тези вдъхновени беседи започваха след обяд и често продължаваха до доста след залез-слънце. Някои от нещата, които Пунджаджи казваше, бяха

толкова трогателни, че плачех в продължение на минути. Толкова много прекрасни беседи от онези дни бяха загубени за бъдещите поколения, защото никой никога не си направи труда да ги запише на хартия или да направи аудио запис.

От ляво надясно: Винаяк Прабху, Енрике Агуилар и Пападжи на къпане в река Кали, близо до Лонда, в края на 60-те години.

Веднъж самият Пунджаджи беше трогнат до сълзи, до такава степен, че не можа да продължи беседата си. Не мога да си спомня точните думи на стиха, който коментираше, но беше този, в който Кабир казва: „Започвам да напявам името на Рам, но след известно време Самият Рам започва да напява «Кабир! Кабир!»“ По средата на обяснението си Пунджаджи изпадна в такъв екстаз на отдаденост, че не можеше да продължи. Гласът му се задави и сълзи започнаха да се стичат по лицето му. Той ни беше показвал главно своята *джнана* страна в Рам Мандир, но в този ден аз осъзнах какъв велик *бхакта* беше той. За около половин час той седеше мълчаливо и плачеше. След това той вдигна очи и каза: „Да отидем на разходка. Ние всички имаме

нужда да се разходим.“ Отне му часове, за да възстанови обичайното си дружелюбно състояние. Не мисля, че той успя напълно да се върне към нормалното си състояние преди следващия ден.

Имаше един неочакван страничен ефект от тези сатсанги върху Кабир. Кабир многократно казва в своите стихове, че човек се нуждае от Гуру и че трябва да му служи правилно. Попитах Пунджаджи за това и той се съгласи най-категорично.

„Трябва да служиш на Гуруто вярно и с цялото си сърце в продължение на дванадесет години — каза той — Това е традицията в тази страна. Ако не желаеш да служиш на Учителя, какво право имаш да очакваш той да ти даде нещо? Трябва да покажеш желанието си и отдадеността си, като работиш за него.“

По това време Рам Мандир все още се строеше. Ние доброволно предложихме услугите си и ни бе дадена работа да пренасяме колички пълни с пръст в градината. Рам Мандир беше на склон и ни помолиха да изравним земята ръчно. Не бяхме свикнали да вършим тежък ръчен труд, но оставахме да работим в духа на служба на Учителя. Брат ми Радж никога не беше в добро здраве. Той имаше слабо сърце, причинено от пристъп на ревматична треска като дете. Д-р Бакре се опита да каже на Пунджаджи, че този вид работа може да навреди на слабо момче като Радж, но Пунджаджи не се съгласи с него.

„Това момче има нужда от упражнения — каза той — Той е слаб, защото ти не му позволяваш да върши никаква тежка работа. Остави го да носи кал няколко седмици. Това ще изгради тялото му и ще го направи як, силен и здрав.“

Пунджаджи мислеше, че и двамата сме слабаки, които се нуждаят от повече упражнения. Като погледна към миналото, мога да кажа, че ние бяхме типични мързеливи тийнейджъри. Никой от нас не спортуваше и не правеше никакви упражнения, така че Пунджаджи беше решен да ни изгради, както физически, така и психически. Здравето и силата ни със сигурност се подобриха през следващите седмици.

Преди да срещна Пунджаджи, посещавах лекции, изнасяни от известни учители. Приблизително по това време Свами Чинмаянанда и Ачария Раджниш изнасяха беседи за *Бхагавад Гита* и други известни писания. Бях свикнал с обичайния формат на такива лекции: даден цитат от писанията биваше коментиран или обяснен чрез позоваване на

подобни идеи и пасажии в други текстове. Ако имаха някакво собствено мнение, което да изразят, лекторите обосноваваха твърденията си, като се позоваваха на други хора или други книги, които бяха в съгласие с тях. Лекциите на Пунджаджи бяха напълно различни. Макар че започваше по традиционния начин, като цитира даден стих и обяснява значението му, той никога не се опитваше да обосновава твърденията си, като се позовава на някакъв друг авторитет, освен неговото пряко преживяване на Себето.

Той можеше да каже: „Аз също имах това преживяване“ или „Не съм имал това преживяване“, но никога не казваше, например, „Това трябва да е вярно, защото и Шанкара е направил същото твърдение“.

Имаше едно изключение от това правило. Освен собственото му директно преживяване, единственият авторитет, който приемаше, беше този на собствения му Учител. Той често цитираше от книгите му и ако кажеше: „Моят Учител каза това“, това беше индикация, че той приема тези думи като окончателна преценка по какъвто и въпрос да обсъждахме.

Един ден той ни обясняваше възгледите на определена секта, която на практика била превърнала Кабир в някакъв вид Бог. Тази група постулирала седем нива на просветление. Според тяхната философия, Кабир бил единственият, който е успял да стигне до най-високото или седмото ниво. Други велики светци като Рамакришна Парамахамса и Рамана Махарши били отнесени към по-ниски позиции в йерархията. Пунджаджи обобщи идеите им един ден и след това коментира: „Няма нива на просветление. Преживяването на просветление е едно и също за всички.“ Обясненията му бяха прости и ясни. Той никога не правеше просветлението да звучи мистериозно или сложно. Мисля, че едно десетгодишно дете би могло да разбере повечето от това, което той имаше да каже.

Беше страхотно преживяване да го слушам как преминава през Кабир ред по ред. По време на беседите си Пунджаджи ни разкриваше собствените си най-съкровени преживявания и размишляваше дали Кабир се опитва да изрази същите чувства или не. В онези дни мисля, че Пунджаджи търсеше някой като себе си, с когото би могъл да споделя мислите си за просветлението. Тъй като не можеше да намери никой, той задушевно беседваше с Кабир чрез тези стихове. Понякога

имах чувството, че подслушваме интимен разговор между тези двама велики Учители.

Споменах по-рано, че Пунджаджи никога не обосноваваше никое от твърденията си с цитати от писанията. В ранните си дни в Лонда той не би могъл да цитира писанията, дори и да е искал, защото не бе чел повечето от тях. В Рам Мандир имаше много духовни книги и ние също имахме добра колекция в нашата къща в Анкола. Пунджаджи започна да чете тези книги само защото толкова много хора цитираха от тях, когато идваха на неговите сатсанги. При посещенията си в къщата ни, докато ние си пишехме домашните, той отиваше в библиотеката ни, избираше книга и я четеше. Той започна с *Ащавакра Гита*, а после премина към *Йога Васища*. По-късно той премина през адвайтските текстове, публикувани от Раманасрамам: *Трипура Рахасия*, *Адвайта Бодха Дийпика* и *Кайвалия Наванита*. Той беше изненадан да намери в тези книги изразяване на неговите собствени преживявания. Понякога се въодушевяваше и ни викаше: „Слушайте какво казва този човек! Точно това се случва с мен!“ След това той четеше стиха или абзаца, който бе привлякъл вниманието му.

Попитах го един ден защо никога не си е направил труда да прочете повечето от тези книги преди.

Той отговори: „Чувал съм за всички тези заглавия, но някак си така и не намерих време да ги прочета. През последните четиринадесет години работех в миньорски лагери. Там винаги имаше проблеми, които изискваха моето внимание, дори през нощта. Преди да се пенсионирам никога не съм имал време да прегледам никоя от тези книги.“

Когато посещавахме Рам Мандир, често го намирахме потопен в книгите на Нараян Бакре. Самият д-р Нараян беше голям читател. В онези дни той ходеше пеша до всички съседни села, когато правеше медицински обиколки. Понякога изминаваше осем до десет километра само за да посети един пациент. За да прекарва времето си докато върви, той четеше или от *Гитата*, или от *Джнанешвари* на Джнанешвар.

Когато видяхме колко много се радва Пунджаджи на тези книги, ние започнахме да купуваме нови за него. Много от големите ашрами на Индия издават евтини издания на класически текстове. Изпратихме хора да доставят тези книги и ги добавихме към колекцията в Рам Мандир. Давайки му нови книги беше добър начин да го накараме да

говори с нас за собствените си преживявания. Той прочита каквото и да му давахме, обясняваше ни трудните пасажии и после казваше кои части съвпадат със собствените му преживявания. Той никога не ни посъветва ние самите да четем някоя от тези книги. „Книгите няма да ви помогнат да се събудите“ — казваше той. Въпреки това, той наистина обичаше да чете какво великите книги от миналото имаха да кажат за просветлението. Ако посетители го молеха да препоръча добра книга за четене, той обикновено предлагаше *Трипура Рахасия* или някоя от книгите за Рамана Махарши. Макар че ни беше казал, че не е нужно да четем религиозни книги, веднъж той ни предложи да прочетем *В горите на познаването на Бога* от чичо му Рам Тирта. Самият той беше чел тази книга като тийнейджър. Когато му казахме, че майка ни я беше чела, когато бяхме деца, лицето му светна със сияеща усмивка. Тук трябва да спомена, че никога не сме имали романи или комикси в нашата къща, когато бях момче. Всички книги бяха духовни. Майка ми ни четеше на глас житията на известни светци и също така ни насърчаваше сами да четем такива книги в свободното си време. Като погледна назад, мога да кажа, че това беше едно чудесно възпитание. Нейната набожност и силното ѝ желание за жив Учител бяха основното формиращо влияние върху ранния ни живот.

Тук трябва да спомена, че майка ми също беше преобразена от Пунджаджи. Обикновено тя беше доста приказлива жена, но винаги когато Пунджаджи ни идваше на гости, над нея се спускаше една велика тишина. Тя седеше тихо в неговото присъствие със сълзи в очите. След като Пунджаджи влезе в живота ни, тя ни насърчаваше да прекарваме колкото се може повече време с него. Когато го срещнахме за първи път, ние учехме в колеж в съседен град. Живеехме там и се прибирахме само на празници или през уикендите. На първата ни лятна ваканция след срещата с Пунджаджи, ние се прибрахме вкъщи, очаквайки да прекараме времето си там. Майка ни имаше други идеи.

„Как можете да мислите да оставате тук? — попита тя — Отидете в Лонда и прекарвайте време с Пунджаджи. Сега, когато колежът е приключил, имате прекрасна възможност да прекарвате време в неговото присъствие. Отидете там веднага и останете толкова дълго, колкото можете. Кажете му, че винаги е добре дошъл да дойде тук, ако иска, но не си тръгвайте, докато той е там.“

Отидохме в Лонда и казахме на Пунджаджи какво е казала майка ни. Той беше възхитен от отношението ѝ.

„Колко майки изпращат децата си на учител през техните ваканции? — възкликна той — Тя почти не ви вижда вече, но щом получите дълга ваканция, ви праща тук, вместо да ви държи у дома. Не съм срещал никоя друга майка в Индия, която да се държи така.“

Отношението на майка ни ни позволи да прекарваме всичките си дълги ваканции в компанията на Пунджаджи в Лонда.

В онези дни всички, които идваха да видят Пунджаджи в Лонда, идваха с влак, защото малко хора имаха коли и автобусният транспорт не беше много добър. И така, железопътната гара в Лонда се превърна в един вид гостоприемна порта за всички поклонници, дошли за *даршана* на Пунджаджи. Новите хора получаваха добро посрещане там, защото самите служители на железницата на гарата, всички бяха поклонници. Началникът на гарата беше поклонник, както и арендаторът на столовата и няколко други. Рам Мандир беше само на няколко минути път пеша от гарата.

Когато Пунджаджи излизаше на разходка с нас, ние често спирахме на гарата и правехме малък сатсанг там с нашите приятели. Лонда беше едно заспало малко градче в онези дни. Всъщност би било по-правилно да го наречем голямо село. Малко влакове спираха там, така че за служителите на железницата беше лесно да си взимат почивка, за да седят с нас.

Когато самият Пунджаджи заминаваше на пътуване, гарата внезапно се събуждаше и придобиваше празнично настроение. Много хора идваха да го изпратят и имаше голямо празненство за изпращане на перона. Камлани, арендаторът на столовата на гарата, когото също наричахме Индру Баба, приготвяше много храна за хората на перона, а също и за онези, които имаха късмета да придружават Пунджаджи по време на пътуването му. Камлани никога не взимаше пари за храната, която сервираше на тези празненства за изпращане.

Пунджаджи винаги пътуваше с голям стил. Билетът му може да беше втора класа, но величественото му преминаване през северна Карнатака приличаше на това, на махараджа по време на кралска обиколка из неговата империя. Първо той измиташе и избърсваше праха в пространството непосредствено около себе си, за да го направи възможно най-чисто. След това се поставяха чаршафи на пейките и

постелки на пода. Когато всичко беше задоволително, той позволяваше на хората да влязат, за да се срещнат с него, и веднага започваше сатсанг. Няколко дни преди началото на пътуването той пишеше на всички поклонници, които живееха в градовете по линията, като ги информираше с кой влак ще пътува. На всяка гара го чакаше нова група хора. Той ги пускаше да влязат във влака и говореше с тях за няколко минути, докато влакът беше на тяхната гара. Всеки влак, в който беше той, се превръщаше в мобилен Рам Мандир, за толкова дълго колкото той беше пътник в него. Това пътуващо шоу винаги привличаше тълпа от любопитни зяпачи, но Пунджаджи ги игнорираше напълно. Той имаше някакво кралско пренебрежение към всички пътници и железопътни служители, които не бяха част от антуража му.

Понякога хората го придружаваха до следващата гара. Имаше нещо като неписано правило, че поклонниците могат да пътуват с него от собствения си град до следващата гара, ако искат. На следващата спирка те трябваше да слязат, за да направят път на новите хора, които искаха да се срещнат с него. Кондукторите също бяха негови поклонници, така че те позволяваха на всякакъв брой хора да пътуват с него, дори и да нямат билети. Обикновено един или двама души го придружаваха през цялото пътуване. Понякога той пътуваше с Шри Десаи от Бомбай. В други случаи брат ми или аз имяхме тази привилегия.

Това беше теснолинейна железопътна линия с един метър ширина^[3] и по онова време влаковете се движеха много бавно. Често бяха необходими часове дори за пътуване на очевидно къси разстояния. Пунджаджи ни научи да се наслаждаваме на тези пътувания в пълна степен. За него пътуването не беше едно временно и скучно неудобство, а беше възможност да се наслаждава. От него се научихме как да си създаваме един малък рай за нас сред мръсотията, шума и хаоса на железопътната система.

„Вие, *гауди* [името на кастата на Винаяк] от Майсур, не знаете как да пътувате правилно — каза ми той веднъж — Свивате се на седалката си в най-неудобната поза и след това мизерно чакате влака да пристигне на местоназначението си. Това пътуване е самият живот! Насладете му се в пълна степен!“

Той обичаше железниците и изглежда познаваше всяка гара в страната. Ако при него идваха хора, за да му кажат плановете си за

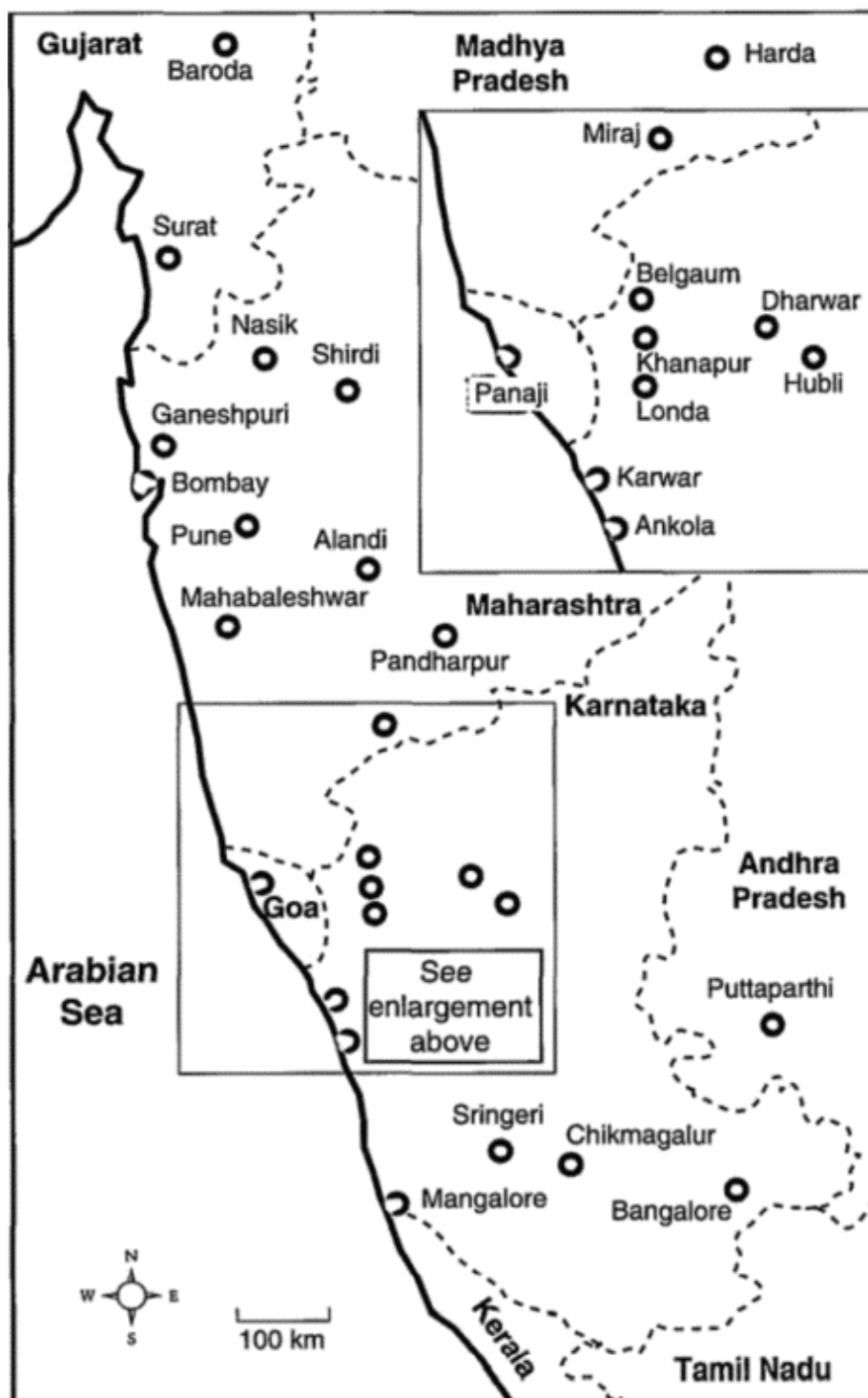
пътуване, той прегледаше маршрута им и даваше подробни инструкции къде да ядат по пътя. Той казваше неща като: „Кафето на тази и тази гара не е добро. Изчакайте следващата.“ Или: „Когато влакът спре на тази гара, той ще престои там двадесет минути. Можете да получите хубав омлет в столовата на гарата, докато чакате. Изпратете моите поздрави на този и този, ако ги видите там.“ Той сякаш носеше лична енциклопедия на железопътната система в главата си и непрекъснато ни изумяваше с познанията си за хора и съоръжения на отдалечени места.

Когато го опознавах за първи път, Пунджаджи сякаш живееше и пътуваше на практика без никакви пари. Аз събирах багажа му и се грижех за дрехите му, така че мога да свидетелствам, че той никога не носеше пари, освен няколко рупии, които държеше в джоба на ризата си, за чаши чай и така нататък. Неговите билети за влак бяха плащани от поклонниците, които го канеха в даден град. При пристигането му те поемаха цялата грижа за неговото хранене и настаняване, преди да го предадат на следващата група, която иска да го види. Аз се удивлявах на уверения начин, по който той пътуваше надлъж и нашир из страната, без да носи никакви пари. Понякога той внезапно заминаваше и прекарваше по няколко месеца в усамотение в Хималаите. Нямам и най-малка представа как се оправяше с финансирането на тези пътувания.

Моят дядо, който не беше поклонник, веднъж попита Пунджаджи: „Каква е печалбата от Себе-познаването?“ Ние се почувствахме малко неудобно от въпроса му, защото всички смятахме, че е неуважителен.

Пунджаджи само се разсмя и отговори: „Където и да отида хората ми купуват храна и билети за влака. Постоянно пътувам. Моите поклонници вероятно харчат около двеста хиляди рупии годишно, за да ме издържат, където и да отида. Нямам абсолютно никакви собствени доходи, обаче тези хора ме обсипват с пари, билети и подаръци, където и да отида. Това не показва ли, че от просветлението може да се извлече добра печалба?“

Дядо ми, който беше голям материалист, трябваше да се съгласи с него. Въпреки че се гордееше с финансовия си успех, доходите на дядо ми бяха много по-малки от сумата, която ние, поклонниците, харчехме за Пунджаджи. Той никога не стана поклонник, но започна да уважава това, което Пунджаджи прави и това, което е постигнал.

Когато брат ми и аз учехме в колежа в Хубли, поне веднъж седмично Пунджаджи хващаше влака и идваше да ни посети. Обикновено идваше през уикендите и оставаше да пренощува в местен хотел, защото нямаше къде да го настаним. Спомням си, че плащахме по 8 рупии на вечер, за да го настаним в Удипи Шри Кришна Бхаван,

който беше близо до жп гарата. Той не идваше в Хубли, за да види само нас. Там имаше още четири или пет семейства, които също бяха негови поклонници. Той прекарваше деня с тези други хора, но вечерите бяха запазени за нас. Ако ни посещаваше през делничните дни той никога не ни позволяваше да пропускаме колежа, за да прекарваме време с него. Той обаче винаги ни позволяваше да пътуваме с него до Лонда във влака. Ние правехме пътуването на връщане, само за да му правим компания в частта на неговото пътешествие към дома.

По някаква причина той обичаше да пере всичкото си пране в Хубли. Шегуваше се с нас, като казваше: „Лонда е толкова влажна, имам нужда да идвам тук всяка седмица, за да си изсуша дрехите“. Винаги когато го посещавахме в неговия хотел, винаги имаше редица от изпрани дрехи, които се сушат в стаята му.

В онези дни той сякаш пътуваше почти през цялото време. Рядко прекарваше повече от няколко дни на едно място, защото винаги имаше хора, които искаха да го видят в различни части на Индия. Всеки път, когато се връщаше в Рам Мандир, той отваряше пощата си и намираще покани до всички части на страната. Никога не знаехме кои ще приеме и кои ще отхвърли.

Понякога дни предварително той планираше пътуване и след това го отменяше в последния момент, без да дава никакви причини. В други случаи нямаше никакво планиране. Излизаше от къщата, казвайки, че отива на пътешествие и че вероятно ще отсъства за няколко дни.

Спомням си едно посещение, което направихме в Лонда. Когато си тръгнахме, Пунджаджи каза, че ще дойде с нас на гарата.

На перона един от нас шеговито каза: „Хайде, Пунджаджи, защо не дойдеш с нас?“

„Това е добра идея“ — отвърна той.

Купихме му билет, без да знаем дали е сериозен или не. Когато влакът пристигна, той ни придружи до Хубли и прекара няколко дни там.

Самият Пападжи има една интересна случка с влака от този период:

Веднъж, докато работех в гората, отидох в Бангалор, за да изтегля пари от банката. Имах нужда от тях, за да платя на работниците си. После си купих билет за Лонда с експреса Бангалор-Пуна. След като пристигнах на гара Лонда, отидох направо в Рам Мандир, който е на около километър и половина от жп гарата. Д-р Дататрея ме чакаше с цялата поща, която ми беше препратена. Докато я преглеждах, забелязах пощенска картичка от Свами Абхишиктананда, на която пишеше, че той ще пристигне този същия ден с експрес Пуна. Разбрах, че той трябва да е бил в същия влак, с който пристигнах.

Казах на доктора: „Дай да се върнем на гарата. Свами Абхишиктананда прекъсва своето пътуване, за да ме види тук.“

Докторът не смяташе, че е бил във влака. „Това е много малка гара. Ако той беше слязъл от влака, щеше да го видиш. Не много хора слизат тук. Няма смисъл да се връщаме обратно.“

Настоях да се върнем, за да видим дали е още там. При пристигането си ние намерихме Свами Абхишиктананда да стои пред купето си. Влакът е трябвало да тръгне около половин час по-рано, но все още чакаше на гарата.

Когато не съм го посрещнал на гарата, свамито предположил, че не съм в Лонда. Той бързо си купил друг билет от Лонда до Пуна и се върнал във влака. Убедил кондуктора да му позволи да заеме същото място, което е заемал преди. Влакът обаче не помръдвал, затова той излязъл отново, за да протегне краката си на перона.

Когато ни видя да се приближаваме, Свами Абхишиктананда взе чантите си от купето и тръгна към мен да ме поздрави. Докато вървеше към мен, влакът започна да излиза от гарата.

След като си разменихме обичайните поздравии, аз му казах, че съм бил в същия влак и че съм прочел пощенската му картичка едва когато пристигнах в Рам Мандир. Първо отидохме до билетната каса и му върнахме парите за билета. После той ми разказа какво се бе случило с влака.

„Този влак би трябвало да има престой тук само от десет минути. Всъщност аз спях, когато влакът пристигна тук, поради което ти не ме видя на перона. Някой, който знаеше, че трябва да слеза тук, ме събуди и ми каза къде съм.“

Когато изтекоха десетте минути, машинистът даде свирка и кондукторът развя знамето си, но нищо не се случи. Влакът не

помръдваше. Този влак беше заседнал тук за близо час. Никой не успя да го накара да тръгне. Когато те видях да вървиш по перона, влязох вътре и си свалих чантите. Веднага щом си свалих багажа от влака, той започна да се изтегля от гарата.

Сега знам защо влаковете толкова често закъсняват в Индия. Никой не знае, че съществува една висша сила, която може да спре влака, даже и двигателят да е в перфектно състояние!“

Той остана с мен в Лонда известно време и след това заедно заминахме за Гоа. После той замина за Пуна сам.

В началото на 90-те години, по време на един от неговите сатсанги в Лакнау, Пападжи небрежно отбеляза, „Аз имах сидхи [свръхестествени сили], но се отказах от тях. Не исках да ги задържам повече.“

Когато един от поклонниците му го попита какво е можел да прави, Пападжи разказа тази история за влака, заседнал на гара Лонда, и призна, че по някакъв начин е използвал волята си, за да се увери, че влакът все още ще е там, когато стигне на гарата.

Винак продължава със своите спомени за периода на Пападжи в Карнатака:

Повечето от пътуванията му бяха до близки градове или райони, които бяха сравнително лесни за достигане: Белгаум, Гоа, Хубли, Анкола, Дхарвар, Мирадж, Ханapur и Дандели, който беше на място дълбоко в гората, където баща ми понякога ходеше по работа. По-рядко Пунджаджи ходеше до по-далечни места, като Бомбай или Северна Индия. Веднъж баща ми го заведе в Дандели, за да се срещне с някои поклонници, и докато беше там, той даже успя да убеди Пунджаджи да му направи снимка. Това беше голямо постижение, защото в онези дни той обикновено отказваше всички молби за снимки.

Когато нашето семейство станахме поклонници на Пунджаджи, ние естествено искахме да имаме негова фотография за стаята ни за пуджа. По това време имавме поставени фотографии на Сатя Сай Баба, Рамана Махарши и Рамакришна Парамахамса, но нямавме снимка на Пунджаджи. Аз се обърнах към Нараян Бакре и го попитах дали може

да ни даде една хубава фотография, която да поставим в нашата стая за *пуджа*, но той не помогна много.

„Никога не го споменавай на Пунджаджи — посъветва той — Той не разрешава да се правят снимки. Ако хората попитат, той обикновено им става сърдит. Виж, мога да ти покажа единствените, които имам.“

Той посочи две снимки, които висяха на стената му. Те бяха с много лошо качество.

„Те са направени от Кулкарни — каза той — Той искаше близък план, затова се скри зад един храст и направи снимка между листата, докато Пунджаджи минаваше покрай него. Тъй като беше нервен, снимката излезе много размазана. Мисля, че ръцете му сигурно са треперели, когато я е снимал.“

Други хора имаха даже още по-малко късмет, когато се опитваха да му направят снимка. Един човек, когото познавах, направи няколко снимки без знанието или съгласието на Пунджаджи, но когато се опитал да ги извади, цялата ролка филм се оказала празна. Някои от поклонниците, които чува за това, го приписаха на силата на Пунджаджи: въпреки че той не бе направил нищо умишлено, те смятаха, че неприязънта му към снимките по някакъв начин е причинила повреда на филма.

Нашето семейство се справи малко по-добре. Баща ми успя да направи една снимка в Дандели и даже аз успях да направя една, без да прибегвам до никакви измамни средства. При второто посещение на Пунджаджи в семейната ни къща в Анкола баща ми излезе с него на разходка. Искях да отида с тях, но Пунджаджи отказа да ми позволи да ги придружа.

Докато вървяха обратно към нас, аз се приближих до него със стара камера-кутия в ръце и казах: „Много хора биха искали твоя снимка, за да я поставят в стаите си за *пуджа*, но досега на никого не си дал разрешение. Може ли сега да направя една снимка и да я раздам на поклонниците, които искат копие?“

За наше голямо изумление той се усмихна и каза: „Разбира се! Давай.“

С него имаше двама души: баща ми и Учителят Наяк, последователят на Ганди, чийто дейности бях обсъдил при първата си среща с Пунджаджи. Те тримата застанаха под едно мангово дърво и позираха за снимката. Това беше една от първите разрешени снимки и

когато излезе, листата и клоните на дървото бяха ясно оформени като „Ом“. Всички, разбира се, искаха копия. Дадеше ли Пунджаджи одобрението си за дадено начинание, то винаги преминаваше успешно, но не го ли направеше, то често свършваше зле. Забранените снимки бяха размазани или повредени; разрешените излязоха прекрасно. След около година той стана по-отпуснат относно това, да бъде сниман. Той даже ни позволи да направим копия от някои стари негативи, които имаше. Спомням си една снимка, която е била направена, когато е бил на около четиридесет години. Беше много млад и як на вид, с тежко мускулесто тяло. Някой, който никога не го е срещал, като гледа тази снимка можеше да си помисли, че той е професионален борец или щангист.

Един от най-интересните посетители в онези дни беше един суфи на име Абдул Гафар. Самият той беше учител и имаше много свои ученици. След като самият той бе имал много мистични преживявания, Абдул Гафар можеше да разпознае величието на Пунджаджи, въпреки че последният не принадлежеше на суфистката традиция. Абдул Гафар правеше редовни посещения в Лонда, придружен от много от своите ученици. Мисля, че той имаше собствен център в Белгаум, който беше на около петдесет километра. Понякога идваха групи до стотина души. Сатсангите започваха с пеене на религиозни песни на арабски от Абдул Гафар, понякога с акомпанимент от неговите последователи. След това той и Пунджаджи обсъждаха с голям ентусиазъм различни аспекти на суфизма. Пунджаджи можеше да говори добре персийски и урду, и беше много запознат със суфистката литература на двата езика. Той изглежда много харесваше компанията на Абдул Гафар. Винаги когато последният ни посещаваше, Пунджаджи изглеждаше, че е в много приповдигнато настроение.

Снимката с „Ом в дървото“, отляво надясно, Учителя Наяк, Винаяк, Пападжи, д-р Дататрея Бакре и Радж.

Санскритската буква, която означава „Ом“ е показана вляво.

На практика всички поклонници, които идваха в Рам Мандир в Лонда, бяха на някакъв духовен път, когато за първи път срещаха Пунджаджи. На всички тях той даваше един и същ съвет: „Откажете се от практиките си. Те не са нужни.“ Повечето от хората, които идваха при него, дори и онези, които се смятаха за негови поклонници, не можеха да приемат този съвет. Те продължаваха със своите *садхани* и *пуджи*, когато Пунджаджи го нямаше, а някои от тях дори бягаха при други гурута, винаги когато той отсъстваше при някое от пътуванията си. Те се опитваха да крият своите дейности от Пунджаджи, като не му казваха за тях, но той знаеше какво става. Макар че беше напълно наясно какво се случва, той никога не се оплакваше, нито критикуваше. Това беше едно от нещата, с които той спечели любовта ни. Той никога не принуждаваше своите поклонници да се държат по определен начин. Даваше съвет, ако му го поискаха, но никога не налагаше ученията си на хората, ако те не желаят да ги приемат.

Нашето семейство беше едно от малкото, които напълно приеха съвета му и мисля, че това беше една от причините той да обича да ни посещава. Той ни беше казал, индивидуално и колективно: „Не е нужно да правите нищо. Вие ми се отдадохте. Отсега нататък вашето духовно благополучие е моя работа, а не ваша. Оставете всичко на мен.“ Всички ние му вярвахме и приехме съвета му. Отказахме се от всичките си ритуали, от всичките си вярвания, от всичките си предишни практики. Даже отстранихме всички други снимки от нашата стая за *пуджа*, с изключение на тези на Рамана Махарши и Пунджаджи. На практика, ние го направихме глава на нашето семейство. Отнасяхме му всичките си проблеми, както духовни, така и светски, и приемахме съветите му във всички области на живота ни.

Имаше още един мъж, който успя да се откаже от всичките си предишни вярвания и ритуали. Когато Пунджаджи за първи път пристигна в Лонда, д-р Дататрея Бакре прекарваше по-голямата част от времето си в изпълнение на *пуджи* на боговете. В продължение на два до три часа всеки ден той ритуално обожаваше всички статуи в стаята си за *пуджа*. Тези церемонии бяха най-важната част на живота му. Неговите пациенти можеше да лежат на смъртно легло, но ако д-р Бакре не беше завършил сутрешните си *пуджи*, нямаше да получат посещение от него. Той никога не се срещаше с нито един от пациентите си, преди всичките сто или повече идола да не са

церемониално обожавани, един по един. Ако Бог някога забравеше всички различни форми, в които се бе проявил, Той можеше да отиде в стаята за *пуджа* на д-р Бакре за опреснителен курс. Д-р Бакре не се задоволяваше, например, с една статуя на Ганеш. Тъй като имаше осем различни форми на Ганеш, д-р Бакре трябваше да има осем отделни статуи, всяка малко по-различна от останалите. Всички останали богове бяха там в многобройните си проявления. Всяка статуя получаваше няколко минути от неговото внимание всяка сутрин. Първо той измиваше и избърсваше статуята; след това правеше кратка *пуджа* на нея, напявайки мантри, подходящи за това конкретно божество.

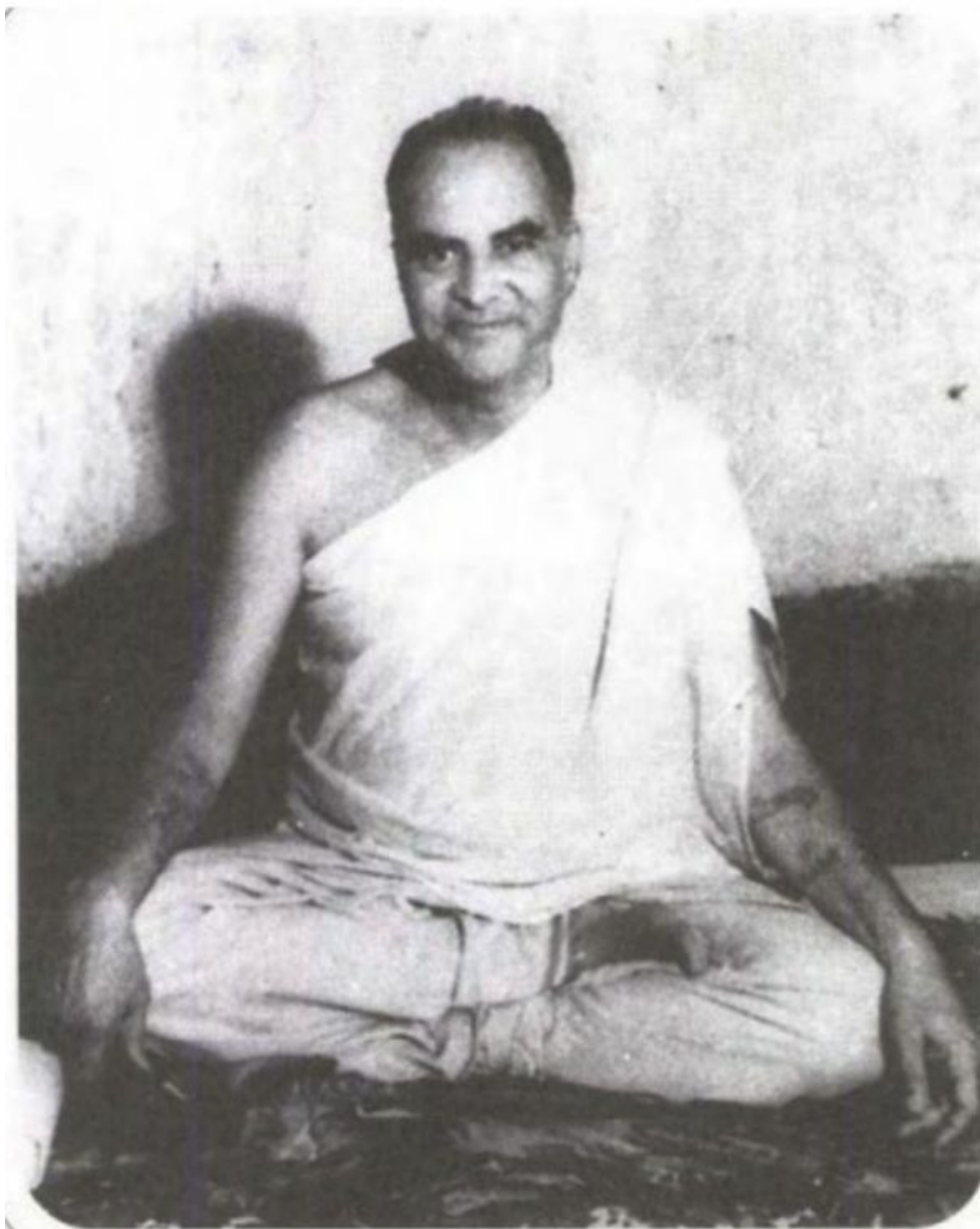
Пунджаджи знаеше, че духовният живот на д-р Бакре се върти около сутрешните му ритуали. Той никога не го помоли директно да спре, но след известно време самият д-р Бакре осъзна, че тези практики вече не са необходими. В края на 60-те години той придружи Пунджаджи на поклонение в Хардвар, носейки всичките си идоли със себе си в голям метален куфар. На жп гарата му бяха нужни двама-трима носачи, за да носят куфара, защото тежеше над 100 кг. При пристигането си в Хардвар той отнесе куфара на един мост над Ганг и накара носачите да го хвърлят в реката. Това е начинът, по който се отърваваме от нежелани богове в Индия. Потапяме ги в свещена река. След като бях виждал стаята за *пуджа* на д-р Бакре, знаех, че много от статуите му са направени от благородни метали. Боговете, които той хвърли в реката този ден, вероятно струваха колкото бе сумата на заплатата му за няколко години. При следващото си посещение в Лонда погледнах в стаята му за *пуджа* и бях изненадан да видя само две снимки: една на Пунджаджи и една на Рамана Махарши. Попитах го какво се е случило, но той не можеше да говори за това. Започна да описва някаква трансформация, която се бе случила в него, но след няколко изречения просто се отказа и започна да плаче. Никога повече не попитах, защото това изглежда бе нещо, за което той не искаше да говори.

Не знам какво се бе случило вътре в него, но мога да свидетелствам за факта, че характерът и личността му претърпяха драматична промяна към по-добро. Докато той все още изпълняваше своите *пуджи*, всички в селото го уважаваха и се страхуваха от него. Той беше авторитарна личност, която малтретираше пациентите си с много ядосан тон на гласа. Въпреки че беше добър лекар, обноските му

с болните бяха много заплашителни. Казаха ми, че той имал толкова страховита репутация, че местните деца се разбягвали, когато го видят да върви по улицата. Обаче, след завръщането си от Хардвар, той стана тих и смирен, и прекарваше много време вършейки черна работа в Рам Мандир. Понякога влизах и го намирах на ръце и колене, да търка пода. Той готвеше ястията на Пунджаджи вместо него и после лично му ги сервираше. Докато Пунджаджи ядеше храната си, той стоеше тихо зад него със сълзи на очи и събрани длани в знак на благодарност.

Двамата доктори Бакре се грижеха за медицинските нужди на Лонда и всички околни села. Пунджаджи понякога питаше за хора, които познаваше, които бяха болни, но иначе рядко се месеше в това, което правеха. Веднъж обаче самият той пое един случай. Д-р Нараян Бакре лекуваше един случай на жълтеница и беше загубил надежда за пациента. Случаят беше толкова тежък, че той очакваше човекът да умре до няколко дни. При следващото си посещение в Рам Мандир той спомена случая на Пунджаджи, прогнозирайки, че човекът вероятно ще умре след още няколко дни.

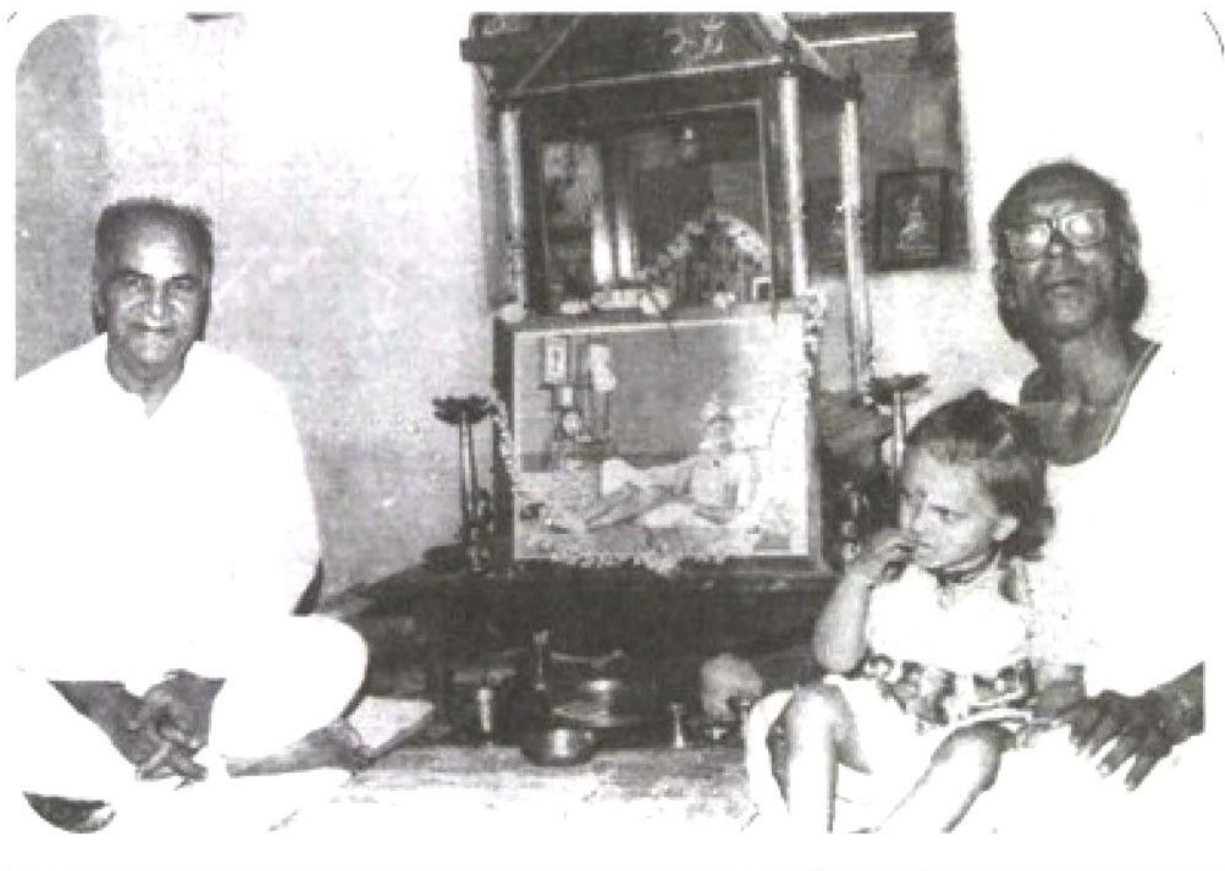
„Глупости! — отвърна Пунджаджи — Има много просто лекарство за жълтеница. Да отидем да го видим.“

Фотографията уредена от бащата на Винаяк и направена в Дандели през 1966 г.

При пристигането си в дома на пациента Пунджаджи му даде неузрял банан, отгоре намазан с малко паста от лайм [бел.прев. вид

зелен лимон]. Тази паста от лайм е същата субстанция, която приготвящите *паан* слагат върху листата си. На следващия ден пациентът беше много по-добре, а на по-следващия ден беше започнал стабилно да се възстановява. Д-р Нараян смяташе, че това е нов естествен лек за жълтеница. Впоследствие той го изпробва при всички нови случаи, на които попадна, но нито един от болните не се излекува. В крайна сметка той трябваше да стигне до заключението, че самият Пунджаджи е дал сила на цяра и че лекарството с лайм и банан няма нищо общо с това.

Д-р Дататрея Бакре, със своя внук на колене, в неговата стая за пуджа, след като е изхвърлил всичките си статуи и ги е заменил с фотографии на Рамана Махарши и Пападжи.

Когато показах тази снимка и текста към нея на Пападжи, той написа бележка под нея, която гласеше: „Тази, която първоначално започна да ги изхвърля, беше едно малко момиченце, което ме придружаваше. Тя беше толкова малка, че едва можеше да ходи. Когато

д-р Бакре видя какво бе сторила тя, той направи прострация на нея и никога не ги върна в стаята.“ Направих известно проучване и накрая намерих един поклонник в Бомбай, който си спомняше как това момиченце влачело навън статуите, някои от които били големи почти колкото нея.

Когато Пунджаджи започна да пътешества надалеч от средата на 60-те години нататък, той взимаше нови поклонници, където и да отидеше. За да поддържа връзка с тях, той използваше Рам Мандир за пощенски адрес. Радж и аз носехме писма от страната и въздушна поща за него всеки път, когато идвахме от Хубли, защото знаехме колко обемиста кореспонденция има той. Всеки път, когато се връщаше в Лонда, го чакаше голяма купчина писма. Той ги преглеждаше в дните след завръщането си и отговаряше на почти всички.

При нашите посещения ние носехме и други предмети, които смятахме, че може да са полезни. Хората, които живеяха в Лонда, се чудеха на нещата, които донасяхме, защото те винаги бяха предмети, които са дефицитни. Пунджаджи небрежно отбелязваше, че е необходим някакъв конкретен предмет и в рамките на няколко дни Радж или аз го донасяхме от Хубли. Нямахме представа как той е довел съобщението до нас. Ние просто решавахме да отидем да го видим и купувахме нещо по пътя. Обикновено нещата, които решавахме да купим, бяха предметите, от които той е бил казал, че се нуждае, ден или два преди това.

Когато Пунджаджи пътуваше, ние също му пишехме редовно и не минаваше и седмица без писмо от него в отговор. В онези дни бях изпълнен с пламенна отдаденост и това изобилие се прояви в много от писмата, които написах. Пунджаджи ги харесваше много. В отговорите си до мен той често казваше, че е чел на глас писмата ми пред поклонници в други части на страната. Пунджаджи също така ни изпращаше и копия на писма, които други поклонници му бяха писали. Ако получеше писмо, съдържащо разкази за добри преживявания, той обичаше да споделя собствената си радост и радостта на автора на писмото, като разпространяваше ксерокопия на писмото до поклонниците в различни части на страната.

По време на кореспонденцията ни забелязахме, че Пунджаджи е телепат. Понякога му пишехме писмо, като му разказвахме за някакъв конкретен проблем, който се е появил. Често отговорът му идваше по

пощата, преди нашето писмо да стигне до него. Стигнахме до извода, че ако му напишем писмо и го изпратим, той веднага ще разбере какво искаме. Той нямаше нужда да чака писмото да стигне до него. Изпращаше ни отговор в рамките на няколко часа след изпращането на писмото до него.

През 1974 г. Винаяк гледал филм за живота на Тукарам, средновековния светец от Марати, и изведнъж се изпълнил с голямо желание да се отрече от света, за да отиде и да живее като садху. Това бил отговорът на Пападжи:

26 март 1974 г.

Делхи

Ти гледа филма „Тука Заласе Каласа“ по телевизията и реагира силно, мислейки, да се откажеш от света и да избягаш в Пандхарпур. Твоето писмо ме принуждава да те заведа на бойното поле на Курукшетра. Виж какво каза Арджуна. „Няма да се бия. Как мога да убия възрастните и почитани хора от моето семейство: моя собствен *ачария* [учител], моя свекър, моите зетъове? Вместо да убивам други, за да си върна царството, аз ще се оттегля в усамотено място за поклонение и ще прося храната си.“ Кришна не му позволи да избяга. Нито пък аз ще ти позволя да избягаш. Ти също си наред бойно поле. Как мога да ти позволя да му обърнеш гръб и да избягаш в Пандхарпур? Твоят Пунджаджи ще внесе Пандхарпур в твоето СЪРЦЕ. Не се тревожи. Твоето освобождение е гарантирано. Имай доверие в МЕН. Аз никога няма да изпусна ТЕБ, нито ти някога ще изпуснеш МЕН. Това, че имаш такива мисли, ме удовлетворява, че почвата е плодородна и че дъждовете ще дойдат навреме. А сега стой в покой за изобилната реколта... Бъди сигурен, аз съм влюбен в теб...

Винаяк останал в покой за дълго време, в очакване на изобилната си реколта. Казвам това, защото говорих с него в средата на 1996 г., когато той дойде, за да присъства на тържествата за Гуру Пурнима в Лакнау. Показах му ръкописа си и го помолих да го прегледа, за да провери историите, за които е знаел от първа ръка, и да добави свои, които все още не са включени. Той го прегледа и направи няколко полезни предложения и корекции. Около месец по-късно той изпратил следното писмо до мой приятел в Америка, когото познавал от няколко години:

Толкова се радвам, да ти пиша. Това е като съживяване на някоя много стара връзка. Със сигурност ние всички сме били заедно в едно семейство с нашия любим Пападжи в предишни животи и сме се разделили след тези животи поради минали неизпълнени желания, постижения, стремежи и т.н., които биха дали различни бъдещи задачи на всеки от нас. Ние сме късметлии, че скъпият Пападжи ни извика обратно във времето. Той увери всички нас поотделно, че сега сме в сигурни ръце.

Няма значение, че в процеса са били загубени някои години. Много милиони са били изразходени по-рано и по милостта на нашия любим *Сатгуру*, сега сме близо до края на цикъла. Десетилетията на раздяла са нищожни в еоните на единство.

След скорошното ми посещение в Лакнау, бях тъжен, че съм далеч от него. Имах и дълбоко чувство на разкаяние, че не съм напреднал много, въпреки тридесетгодишния контакт с нозете му. Това чувство стана особено силно, докато пътувах с местния влак от центъра на Мадрас до Тамбарам, за да посетя клиент. Спомних си, че не съм имал нито едно преживяване, сравнимо с това, което са имали много поклонници. Мнозина видяха светлина пред затворените си очи, някои чуха божествената флейта в мъртвата тишина отвътре. Някои благословени души преживяха облаци от блаженство, спускащи се върху тях, и безброй други благословени видения. Други дори преживяха единение с други форми на живот, което е много

благородно преживяване по пътя на Себе-познанието. Но аз не бях имал никакво преживяване.

„С изключение на това, че живях с Учителя, близо до нозете му, споделях храна и подслон с него, ядях от ръцете му и слушах вечните му шепи, аз бях лишен от всичките други преживявания през моите тридесет дълги години на сатсанг.“

Когато тези мисли станаха много силни по време на това пътуване, се почувства внезапно преживяване на покой. Усещах, че съм имал този върховен покой през цялото време, през последните тридесет години и дори по-рано. Някакво уверение дойде много силно отвътре: „Този покой е всичко, което съществува. Другите преживявания нямат значение.“

Започнах да плача и моите спътници си помислиха, че съм луд.

Все още пребивавам в това щастие и не бих го жертвал дори за мястото на Брахма. Както ти правилно каза онзи ден, специалната благословия на скъпия Пападжи на нашето семейство е, че ние никога, нито за миг не падахме от нозете Му. Нашето общуване с Него не беше тридесет години. То беше безначално.

Преди няколко дни имах забавно преживяване. Докато чувствах, че покаят, усещан от мен, е по-висш от всяко друго преживяване, изведнъж започнах да усещам аромата на един силен парфюм около себе си за цял ден. Това продължи за двадесет и четири часа и след това той изчезна сам, но докато беше там, това беше много силен, мощен и рядък парфюм. Аз промених всичко около себе си, за да видя дали ще изчезне, но той не се измени. Накрая, трябваше да се помоля на Учителя да го отблъсне, тъй като се оказа, че разсейва. Сега аз не завиждам на поклонниците, които усещат парфюм или други преживявания. Ето така ни учи скъпият Пападжи чрез неговите *лили*.

Както Винаяк сподели в началото на своя разказ, първият член на семейството му, който се срещнал с Пападжи, бил неговият баща

Шри Рамачандра Прабху. Това е откъс от статия, която последният е изпратил през 60-те години в „Планинската пътека“, списание, издавано от Шри Раманасрамам.

Рамачандра Прабху и съпругата му, Сунанда.

Аз играх важна роля в борбата за освобождение през 1942 г. Бях чел произведенията на светци като Рам Тирта, Чайтаня Махапрабху, Свами Вивекананда и Рамакришна Парамахамса, но идеята ми за *садхана* в онези дни беше да се боря за свобода и да служа на бедните и угнетените. След Независимостта, когато разбрах, че бедните не получават никакви икономически ползи от нашата свобода, аз станах марксист. По-късно се присъединих към партията на Конгреса и станах член на държавното законодателно събрание. В крайна сметка се разочаровах от политиката и вместо това станах бизнесмен, но бизнес партньорите ми ме измамиха и загубих много пари.

През 1965 г. работата ми като горски предприемач ме отведе в Лонда, мястото, където Шри Пунджа живееше и работеше. В онези дни той все още беше на работа в минния бизнес. Срегнах го там в Рам Мандир, малкия ашрам, който е бил построен за него. Великолепната личност на Учителя Пунджаджи, неговата постоянна, изключително доброжелателна, успокояваща усмивка и непривързаната му любов към неговите поклонници стопиха егото ми и за първи път в живота си аз се предадох. Приех го за свой Гуру и направих прострация пред него. Шри Пунджаджи ме вдигна, погледна ме успокояващо и след това ме прегърна с голяма обич, сякаш той с нетърпение бе очаквал моето пристигане.

Пападжи си кореспондирал с него през 70-те и 80-те години по най-разнообразни теми.

*15 декември 1978 г.
Лакнау*

Скъпи Прабху Джи,

Имам удоволствието да чета съдържанието на писмото ти от 11 декември, в което заявяваш: „Нека процъфтяваме в нашата привързаност към Учителя“. Това е тайната на тайните, известна само на малцина Благословени, макар да е стара колкото самото време. В древните времена Гириджа [Парвати], дъщеря на хималайския крал Дакша, била толкова извънредно отдадена на своя Учител, че никой не можел да я откъсне от тази привързаност. Нито баща ѝ, нито *ришите*, нито боговете. Тя била приета от великия Учител [Шива], който живее в местата за кремация. Един ден тя провела следния разговор със своя Учител:

Парвати: О, Господи, как да вляза в *нирвикална самадхи*?

Шива: Погледни МЕ. Кого виждаш?

Парвати: Виждам Господ Шива.

Шива: Отиди отвъд това видение! Какво виждаш?

Парвати: Виждам СВЕТЛИНА.

Шива: Отиди отвъд тази Светлина! Какво виждаш?

Парвати Запазва ТИШИНА и се слива със СЕБЕТО.

Неотдавнашното ми пътуване беше добро. Срегнах се с някои добри хора. Един млад инженер от Хошангабад, на име Шарад; една дама от Барода, Сухас Бен, която г-жа Шашикала е виждала в Бомбай, и самата г-жа Шашикала [снаха на Р. М. Прабху]. Тя дойде един ден, седна пред мен и попита: „Учителю Джи, какво трябва да правя?“ От няколко години не ми беше задавала въпрос, въпреки че винаги съм харесвал нейното служене на мен. Погледнах я и казах: „Ти трябва да правиш Нищо!“ Това беше всичко, но тя изведнъж се промени. Тя изглеждаше, че е във велик Покой и лицето ѝ показваше една излъчваща се Светлина. Радвам се за това.

С Любов към теб, г-жа Прабху и Чи Винаяк.

Твой с любов

4 август 1981 г.

Лонда

Скъпи Прабху Джи,

... Учителската работа се върши и аз съм доволен от тази работа, която ми е поверена. Няма да си отдъхна, докато всички не са в Мир и Блаженство...

15 октомври 1981 г.

Ария Нивас

Хардвар

Скъпи Прабху Джи,

... Радвам се да прочета за твоето преживяване. Наречи го видение или зърване или каквото искаш. То показва ясното състояние на твоя чист ум и стремежи. Поглеждай през своето Същество постоянно или дори от време на време. Не може да има никакъв проблем в това, да осъзнаваш своята изначална Себе-природа. Това е, с което човек наистина е надарен — вътрешна способност да я погълне. Освободеният ум може да го направи с едно щракване с пръст...

13 февруари 1983 г.

Лакнау

Скъпи Прабху Джи,

... в писмото ти от 10 януари, изпратено от Мускат, съжалявам да кажа, че нямам ясно разбиране за това, което пишеш:

„ОТНОШЕНИЕТО НА УЧИТЕЛЯ КЪМ ВЕНКАТЕШ [синът на Прабху Джи] Е РАЗЛИЧНО ОТ ОТНОШЕНИЕТО НА НЕГОВИТЕ РОДИТЕЛИТЕ КЪМ НЕГО. КОГАТО ГЛЕДАМ НА ВЕНКАТЕШ С ВНИМАНИЕТО НА БАЩА, АЗ РАЗВИВАМ ПРИВЪРЗАНОСТ И ЛИЧЕН ИНТЕРЕС В

НЕГОВАТА ДЕЙНОСТ. НО КОГАТО ГО ГЛЕДАМ С ОЧИТЕ НА УЧИТЕЛ, АЗ ВИЖДАМ НЕГОВАТА НЕВИННОСТ И ЧИСТА ПРЕДАНОСТ И ЛЮБОВ КЪМ УЧИТЕЛЯ И МАЙКА СИ.“

Това е болестта, от която страда цялата вселена: раздвоена личност, раздвоен ум, шизофрения, параноя. Човек трябва да има само един вид поглед да вижда нещата. Човек не трябва да прави разлика между привързаност и непривързаност, баща и Учител, Учител и ученик, приятел и враг, добър и лош. ПРОСТО ГЛЕДАЙ И НЕ РАЗГРАНИЧАВАЙ. Това е ключът към Нирвана-Мир-Блаженство.

Великият световен Учител [Кришна] не учеше ли Арджуна на бойното поле: „Давам ти моя поглед. Гледай както аз гледам. Изпълнявай своя дълг. Бий се...“?

1 март 1983 г.

Лакнау

Уважаеми Прабху Джи,

... В Индия също страната е гола и замърсена поради обезлесяването. Ти си или беше в същия бизнес, така че знаеш по-добре от мен колко много хаос е причинен даже в областите Карвар и Дарвар. Милиони дървета бяха изсечени заради язовир Калинади. Видях, че дори *гхатите* в Лонда бяха лишени от дървесно богатство, но не можем да помогнем.

Бях в Хардвар и Ришикеш. Ежедневно виждах около 2000 мъже, жени и деца, да секат дървета и да пресичат Ганг с глави, натоварени с дърва за горене. Това продължава от векове. Има причина за това. Всеки човек ще получи по 8 рупии за товара на главата си, а гражданите нямат друго гориво за кухнята, освен дърва. Газът не е наличен за цялата страна. Не виждам никакъв изход. Всеки ден по време на вечерните си разходки виждах множество хора да удрят брадвите си по нежните клонки на младите или едва

поникнали дръвчета. Всеки удар беше удар по ръцете ми. Нямам друг лек, освен да отида на бойното поле на Курукшетра и да слушам диалога между ученика и неговия мъдър учител, когато армиите били изправени една срещу друга, гърди срещу гърди.

„Но аз не мога да се бия, Сър — каза Арджуна — Те са мои братовчеди, роднини и моят учител по стрелба с лък.“ Той хвърли лъка си на земята, коленичи с наведена глава, с разтреперано тяло, пребледняло от страх лице и силно стиснати устни.

Тук започна *Гитата*. Мъдростта на вселената, изречена от Самия Господ. Можем да говорим в Бомбай за това, което се случва след това. Ти ме провокира да кажа това, защото в последното си писмо ти цитира изобилно от *Гитата*. Аз сега въздържам коментарите си, защото когато говоря, това ще бъде много истинен и безкраен диалог. Даже Кришна спря в края на осемнадесетата глава, след 700 *шлоки*, но говорейки за това, което Кришна каза на своя любим ученик и приятел, аз никога не мога да спра. Нито времето, нито езикът могат да обхванат това, което имам да кажа.

Започнах с темата за замърсяването и после се отклоних към *Гитата*, Арджуна и Кришна, защото Кришна се занимаваше с основното замърсяване, първоначалното замърсяване на човешките умове, което е започнало с Адам и Ева, и все още продължава. Нашите умове са замърсени. Една религия е срещу друга, има евреи срещу араби, араби срещу иранци, капиталисти срещу социалисти, каста срещу каста, фамилия срещу фамилия, брат срещу брат, съпруг срещу съпруга. Това е умственото замърсяване. Ако това бъде премахнато от умовете ни, ние можем да живеем като богове в небесата. Аз може да мечтая, но искам това да се случи.

Срещам млади момчета, момичета и деца, и ги уча как да живеят в любов с всички същества, с всички видове. Всички богове, хора, животни, птици, дървета, морски живот и дори камъните и пясъкът сочат към този един

източник, който се е превърнал във всичко — включително минало, настояще и бъдеще — без да нарушава единството на Себе Си...

Останалото ще ти го кажа лично. Благодаря ти.

29 юли 1984 г.

Скъпи Прабху Джи,

... Друг млад мъж от Санкхли дойде с мен с джип до Понда и прекара една нощ с мен на леглото ми, масажирайки краката ми. На сутринта той ми благодари, като каза: „Аз съм просветлен“. Изпращам ти копие от бележката, която той ми остави.

Скъпи Пуджйя Пунджаджи,

Напускам това място с голямо удовлетворение. Получих всичко, което исках и не търся нищо повече. Аз съм свободен, щастлив, задоволен, просветлен и освободен благодарение на благодатта на Учителя, Гуруто, Себето, които сте вие. Благодарности.

Искрено Ваш, Патил...

27 юли 1985 г.

Лакнау

Скъпи Прабху Джи,

Изпитах дълбока душевна агония да прочета за смъртта на 329 невинни хора на борда на полет 182 на Каникша Еър Индия на 23 юни 1985 г., в който неродени още деца, жени и мъже на всякакви възрасти загинаха във въздуха без причина. Това е най-голямата въздушна катастрофа откакто самолетът на „Император Ашока“

избухна в Арабския океан, минути след излитането от Санта Круз.

В продължение на много дни в моите сънища и видения се гмурках в Атлантическия океан срещайки мъртвите тела и търсейки черната кутия [полетното записващо устройство, което може да посочи причината за катастрофата]. Не мога да се върна към нормалното си състояние...

Това е, на което религиите учат своите последователи: да убиват хората, които не принадлежат на тяхната собствена група.

Изразявам съчувствието си на най-близките роднини на загиналите, за да съберат смелостта си да се изправят пред загубата на своите близки. Моля се за *шантите* на душите на нещастните починали хора. Особено децата, които са държали куклите си в ръце по време на бедствието.

ХАРИ АУМ.

13 април 1987 г.

Лакнау

Скъпи Прабху Джи,

... Доволен съм от мисията си, която ме поддържа да извървя целия път до края. Аз правя прострация пред Господ Рамана, който използва този инструмент за собствената си работа и собствената си воля да използва невъобразимата, неукротима, непозната Светлина, присъстваща във всеки мъж и жена, и във всички същества...

Докато събирах материали за тази книга, аз показвах на Пападжи всички интересни истории, писма или разкази, дошли от негови стари поклонници. Четеше ги с интерес, но с едно изключение,

той никога не пое инициативата, да ме помоли да се свържа с конкретни хора, които може да имат истории за разказване.

Един ден обаче, той изведнъж ме погледна и каза: „Габри писа ли ти вече?“

Шри Габри е бил началник на пощата в Лонда по времето, когато Пападжи редовно давал сатсанги там. Вече се бях свързал с него и той ми отговори, като ми изпрати кратка бележка, в която каза, че предпочита да не говори за преживяванията си, тъй като не смята, че те ще представляват интерес за някого. Не бях показал писмото на Пападжи, защото не съдържахше нищо интересно, но когато той внезапно зададе въпроса, аз го извадих от моите папки и му го показах.

Пападжи го прочете и след това каза: „Пиши му отново и му кажи, че аз го моля да напише историята си. Аз искам да знам какво се случи с него.“

После Пападжи даде няколко подробности, за да събуди апетита ми.

„Лонда беше малко място. Всеки познаваше всички останали. Габри беше местният пощенски началник. Той беше комунист и атеист, и изглежда неговуваше срещу факта, че в селото му се провеждат големи сатсанги. Той поздравяваше всички в селото много приятелски, но когато срещнеше мен, той враждебно се втрещаваше в мен или ме игнорираше напълно. След това настъпи внезапна и драматична трансформация. Спомням си как жена му нахлу в моя сатсанг една сутрин с изражение на пълно неверие на лицето. «Съпругът ми седи в стаята ми за пуджа и медитира! Какво си му направил?»

Аз все още не знам какво се смята, че съм направил, но нещо определено му се случи. Пиши му пак и му кажи, че аз искам да знам.“

Писах на Шри Габри, като споменах какво е казал Пападжи за него. Този път получих дълъг и информативен отговор.

Въздържах се да напиша подробен отговор на първото ти писмо, защото се смятам за обикновен човек, недостатъчно достоен, за да бъде споменат в биографията на световноизвестен учител от ранга на Шри Пунджаджи. Все още чувствам, че моят принос ще има малка стойност,

тъй като идва от селянин, който е малко известен дори в собственото си село.

Пунджаджи може и да ме е помислил за комунист, но аз никога не приех техните идеи, въпреки че бях чел много книги за социализма. Мисля, че би било по-правилно да се каже, че бях рационалист. Аз бях човек, който желае да приеме нови идеи, но само тези, за които може да се докаже, че са работещи или полезни.

Паметта ми не е толкова добра в днешно време, така че разказът, който следва, е взет предимно от дневник, който писах по онова време. Пунджаджи ме насърчи да пиша този дневник, тъй като каза, че това ще ме предпази от унасянето в мечти, което ми пречеше да изпълнявам правилно служебните си задължения.

Когато работех като заместник-началник на пощата в Лонда, от време на време посещавах диспансера на д-р Нараян Бакре, не по медицински причини, а за да дискутираме политиката и религията. Нямах никаква вяра в Бог и се изказвах енергично срещу всички религиозни вярвания и практики. Тогава бях под влиянието на Бертранд Ръсел и други съвременни мислители. Бях запален читател на антирелигиозни книги и обичах да предавам техните виждания на всеки, който би ме слушал.

Бях в диспансера на д-р Бакре в началото на ноември 1979 г., когато дочух той да казва на някого: „Той пристигна вчера“. Не беше споменато име и имах чувството, че той не иска да знам за това събитие. По-късно разбрах, че те искат да крият пристигането на Шри Пунджа от мен, в случай че реша да наруша сатсанга им с някоя от моите антирелигиозни речи. По това време не знаех много за Шри Пунджаджи, освен че бил духовен учител, високо почитан както от д-р Нараян Бакре, така и от баща му, д-р Дататрея Бакре. Знаех, че те държат за него една къща в селото, която никога не се обитава, освен ако той не е там.

Веднъж д-р Нараян Бакре ми беше казал: „Рам Мандир не беше първоначално строен за Пунджаджи. Той беше в процес на изграждане, когато той за първи път дойде тук и самите ние планирахме да се нанесем в него. Когато Пунджаджи за първи път стана свидетел на строежа, той възкликна: «Всяка тухла на тази сграда изрича „Рам! Рам!“» След като чухме това, решихме да запазим сградата за

използване единствено от Шри Пунджаджи. Когато той не е тук, ние го заключваме. На никой друг не се позволява да стои там.“

Бях любопитен да видя и срещна този човек, когото толкова много хора в селото се стичаха да видят. Не исках да разстройвам реда, но бях доста решен да защитавам атеизма си, ако бъда предизвикан за това.

При това първо посещение чух Шри Пунджаджи да разказва една дълга история за някакъв свами, който бил дошъл да го срещне в хотелската му стая. Този свами му казал, че е прочел всички писания и че е правил много *тапас*, но нищо от това не му е донесло просветление или покой на ума. Шри Пунджаджи добави, че самият този човек е бил гуру и че е бил на път за Хималаите с някои от своите поклонници. Пунджаджи каза, че му е казал да излезе вън и да остави целия боклук от миналото извън стаята, а след това да влезе отново без него. Свамито се обидил, но направил каквото му било казано. Няколко секунди по-късно той се втурнал в стаята, направил прострация пред Шри Пунджаджи и казал, че е просветлен. Имаше и много други подробности, но това беше същността на историята.

Аз не бях впечатлен. Помислих си: „Този човек просто се хвали“. Излязох от стаята, без да поздравя или да благодаря на Шри Пунджа по никакъв начин.

На следващия ден се върнах да хвърля още един поглед. Когато влизах ги чух да говорят за мен.

Когато ме видя да влизам, д-р Нараян Бакре обяви: „Ето го и него: Шри Габри.“

Пунджаджи насочи вниманието си към мен и каза: „Значи не вярваш в Бог?“

„Не — казах аз — не вярвам. Бог е творение на един програмиран ум“.

„Тогава го депрограмирай“ — предложи Шри Пунджаджи.

„Не може да се направи — отвърнах аз — Не е възможно.“

„Можеш ли да ми отделиш една секунда от времето си? — попита той — Би ли желал да ти покажа как умът може да се депрограмира?“

Програмирането на ума беше една от любимите ми теории по онова време, затова аз проявях интерес да опитам всякакъв метод или система, която обещава отстраняване на този проблем.

„Да — казах аз — Готов съм да ви дам една секунда, ако можете да демонстрирате как може да се направи това“.

Той ме накара да седна пред него. Погледнах го право в очите и той погледна обратно в моите. Запазихме мълчание.

Накрая трябваше да кажа: „Независимо колко силно се опитвам, аз не мога да ви дам една секунда от времето си“.

Тръгнах си с непокътнати убеждения, но през следващите ден-два започнах да осъзнавам, че този човек ме е докоснал и ме е привлякъл по някакъв начин.

Една част от мен казваше: „Няма да се поддам на този свами“, но друга част от мен започваше да чувства, че аз съм една егоистична личност, която се нуждае от помощ, и че тази помощ може да дойде в сатсангите, които Шри Пунджаджи провежда.

Посетих още няколко сатсанга вечер, след като приключех работа, но не участвах в нито една от дискусиите. Сатсангите не ми дадоха никакъв покой. Напротив, имах чувството, че те причиняват умствени смущения в мен. Имах една теория, че Шри Пунджаджи се опитва да манипулира ума ми, за да ме привлече и да ме направи един от своите поклонници. Това, чувствах аз, беше причината да изпитвам тези странни умствени състояния. Независимо от необичайните усещания, аз все още чувствах, че ситуацията е под контрол. Взех решение: „Няма да се поддам на този свами и няма да избягам от него. Няма да му позволя да контролира моето вземане на решения.“

В дните, когато седях мълчаливо отзад, разговорът често се насочваше към Шри Рамана Махарши и неговите учения. Бях видял една голяма снимка на Махарши на маса в къщата на д-р Нараян Бакре, но не й бях обърнал внимание. Сега, знаейки, че този човек е Учителят на Пунджаджи, аз бавно започнах все повече и повече да се интересувам от историите, които Пунджаджи разказваше за него.

След няколко дни, през които мълчаливо наблюдавах сатсангите, д-р Бакре ми даде да прочета неговия екземпляр на „Разговори с Шри Рамана Махарши“. По онова време вече бях достатъчно любопитен, за да го прегледам, за да видя какво има да каже. Веднага бях поразен от метода на себе-изследване, който Махарши препоръчва. По-рано бях казал на Шри Пунджаджи, че не смятам, че е възможно да се депрограмира ума, но когато прочетох за техниката на Махарши, ми хрумна, че това е прост, рационален и дори научен начин да разбере

какво има в източника на ума. Изглежда не изискваше никаква система от вярвания; беше просто начин за определяне на природата на ума, начина на неговото възникване и възможното място на неговия източник. Реших да изпълнявам техниката като рационално изследване на природата на „аза“.

Същата нощ се събудих около 2:30 ч. и почувствах силно желание да се концентрирам дълбоко върху усещането за „аз“. Опитах се да го направя, но нищо не се случи. През следващите няколко дни желанието да разбера какво всъщност съм „аз“ ставаше все по-силно и по-силно. Моето себе-изследване стана обсебващо и открих, че прекарвам все по-дълги и по-дълги периоди в дълбоко съзерцание върху природата на мисълта „аз“.

Въпреки че нямах голям успех, изследването ме завладя по такъв начин, че не можех да го спра. По това време сигурно съм проявявал странни симптоми, защото когато Шри Пунджаджи замина за Бомбай за няколко дни, той помоли д-р Бакре да ме държи под око, защото подозираше, че има възможност да полудея! Не бях обезкуражен от това. Макар че не бях решил задоволително проблема „Кой съм аз?“, аз открих, че животът ми започва да се променя. Развих отвращение към ежедневната работа както в службата ми, така и в домакинството ми, и дори започнах да усещам една дистанцираност към жена си и децата си, и едно нежелание да общувам с тях.

Когато Пунджаджи се върна след няколко дни, започнах отново да посещавам неговите сатсанги. Не разбирах какво се случва там, но някак си това не изглеждаше важно. Все още четях „Разговорите“ в свободното си време и бях приятно изненадан да установя, че мога да отворя книгата на произволна страница и да намеря там отговор на въпросите си относно себе-изследването. На този етап аз не се консултирах с Пунджаджи относно моето изследване; предпочитях да получавам отговорите си от тази книга.

Аз намирах личността и похватите на Шри Пунджаджи за малко смущаващи и се чувствах неловко да се обърна към него. Казах на д-р Дататрея Бакре за това и той просто се разсмя.

„За мен — каза той — той е като малко дете. Аз общувам с него и го обичам по същия начин, по който обичам собственото си семейство. Отнасям се с него все едно е млад член на собственото ми семейство.“

Наблюдавах го и открих, че това е вярно. Той седнаше до него и го придумваше като малко бебе. Ако искаше да го накара да хапне нещо специално, той го умоляваше по същия начин, както би направил с дете. Изглежда за него това работеше, но аз няхах такива отношения с Шри Пунджаджи. За мен той все още беше една много резервирана и строга личност.

Скоро осъзнах, че съм пристрастен към присъствието на Шри Пунджаджи. Не можех да стоя далеч от него.

Моето себе-изследване ставаше все по-интензивно и по-интензивно. Посред нощ се опитвах да отхвърлям и изхвърлям ума си толкова насилствено, че от устата ми излизаха пъшкащи звуци, докато полагах усилия. Най-накрая се обърнах към Пунджаджи за това и той отбеляза: „Продължавай така. Напредваш добре.“

На следващия ден почувствах, че съм избутал ума си до ръба на нещо.

Отвъд този ръб сякаш имаше много голям, тъмен проход. Когато казах на Пунджаджи за това, той просто отбеляза: „Отиди отвъд тъмния проход“.

И тогава най-после нещо се случи. Посред нощ, около 1:30 ч., аз се събудих. Лежах на една койка, но веднага разбрах, че не съм в обичайното си състояние. Когато седнах, имаше едно осъзнаване на всички неща, които бяха във физическа близост с мен: къщата, пътят отвън и близката железопътна линия, но те вече не бяха извън и отделно от мен. Аз знаех и преживях, че те всички са вътре в мен. Имах отчетливо усещане, че обгръщам всичко. Цялата вселена беше в мен. Един влак мина по железопътната линия и аз знаех, че той преминава *през* мен, а не *покрай* мен.

Ощипах бедрото си, за да се уверя, че не сънувам, и се уверих, че наистина съм буден. Искях да отида до тоалетната, но ме беше страх да помръдна. Чувствах, че ако се движа, целият свят някак си ще се движи заедно с мен. Най-накрая, когато повече не можех да чакам, реших да рискувам. Станах и се насочих право към стената. Чувствах, че тъй като стената е вътре в мен, а не нещо отвън и отделно от мен, тя няма да попречи на моето придвижване до тоалетната. Ударих стената с тъп звук и осъзнах, че макар че светът може да е вътре в мен, той все още е толкова твърд, колкото беше и преди. Освен това научих, че все още трябва да използвам врати.

След пътуването ми до тоалетната аз се върнах, седнах на койката и се насладих на това странно ново състояние с чувство на благоговение и възхищение. Накрая отново заспах за няколко часа. Когато отново се събудих около 6:30 ч., аз се почувствах като дете, щастлив, жизнерадостен и в много добро настроение. Отидох на работа и изпълних всичките си задължения по обичайния начин.

Същата вечер отидох на сатсанг с Шри Пунджаджи, подарих му една връзка банани, направих прострация пред него и обявих: „Аз разбрах“.

Той изрева от смях и каза: „Никой никога не е идвал пред мен с такава увереност и не е правил такава прокламация!“ Той не ми опонира тогава и не знам защо изведнъж почувствах, че това преживяване е истинското нещо.

Преживяването да имам всичко в себе си се случи няколко пъти, обикновено посред нощ. Внезапно имах чувството „аз съм отвъд и над всичко“ и после наистина чувствах, че съм навсякъде, над и отвъд облаците, луната, небето и т.н.

Една сутрин, когато седях на външната веранда, имах внезапно преживяване на това космическо Себе, което беше придружено от странни усещания в тялото. Почувствах се разцепен на две половини вертикално. Чувствах, че лявата ми половина е нормална, докато дясната е в състояние на аномалия. Оттогава нататък започнах все по-често и по-често да се намирам в странни състояния. Понякога гледах крайниците си и установявах, че не съм в състояние да ги движа; понякога чувствах, че съм на път да умра; понякога чувствах, че егото ми е изчезнало напълно. Но всички тези състояния преминаваха и накрая се озовавах в обичайното си ежедневно състояние. Поглеждайки назад, мисля, че това беше някакъв срыв на нервната система. Не се съмнявах, че тези странни и лишавачи ме от самоконтрол състояния бяха предизвикани от връзката ми с Шри Пунджаджи.

Към края на ноември 1979 г., се будех посред нощ, обикновено около 2:30 ч., и чувах лекции да се произнасят вътре в мен. Всички те бяха по теми на адвайта, като *стита праджна*, природата на реалността и как *Брахман* е един без втори. Тези лекции продължиха всяка вечер за около седмица. Докато ги слушах, имах чувството, че ме подготвят за нещо. Споменах този феномен на д-р Бакре, който веднага искаше да научи повече подробности: откъде мисля, че идват

гласовете? Как звучат? И така нататък. Не можех да отговоря на въпросите му. Всъщност, когато той попита, аз дори не можех да кажа на какъв език бяха лекциите. Имаше просто това усещане за предаване на знания, но не по нормален начин. Спомням си, че си помислих: „Ето как *Ведите* и *Упанишадите* са безсмъртни. Те би трябвало да произнасят себе си безкрайно по някакъв фин начин и понякога хора, които са в чисто състояние, могат да се настроят на тях.“

Странните преживявания продължиха, но с тях дойде и по-добро разбиране на това, което е зад и отвъд тях. Разглеждайки дневника си, намирам следния запис от 29 ноември 1979 г.:

Аз е всичко. Аз е нула. Осъзнай, че разбиране не е необходимо. Не се опитвай да променяш себе си в нещо. Ти прилягаш, където си; ти правиш правилното нещо. Нищо не е погрешно. Все пак разбери. Третирай всичко като Аз и виж, че Аз е отвъд умствената концепция.

Откакто срещнах Учителя, се опитвах да променя себе си, характера си, поведението си и т.н. Сега изглежда, че това не е необходимо.

Ако всичко е наред и е както би трябвало да бъде, кой ще променя? Кого да променя? Защо да променя?

Осъзнай абсолютната *сатя* [Истината]. Знай, че *сатя* е всепоглъщаща. Не се опитвай да я имаш за цел. Бъди *сатя*.

От този ден нататък аз приемах, че всичко и всеки е мой гуру. Усещах, че има някаква истина, която трябва да науча от всеки и всичко, и откривах потенциални гурута във всичко, което виждах около себе си.

През следващите дни преживявах една интензивна тишина през цялото време. Понякога вървах сам към Рамнагар [нов град близо до Лонда] или Уотъргейт [жп прелез извън Лонда], дълбоко погълнат в себе си, наслаждавайки се на дълбоката тишина вътре. Тази тишина беше плътна. Нарекох я абсолютно съществуване, защото така я усещах. Тя продължи в продължение на няколко месеца. Тя беше истина; беше тишина; беше невероятно плътна и непоклатима; нищо не

й беше наложено и нищо не *можеше* да й бъде наложено. Опитах се да я разбера, но не успях, защото тя не *можеше* да бъде разбрана.

Има известен светец от област Канада, наречен Аллама Прабху. Неговите слова, които говорят за прякото преживяване на реалността, започнаха да се произнасят в мен. Докато те се разгръщаха, аз знаех, че те описват и моето собствено състояние. Разбрах ги, като имах същото преживяване и като бях в същото състояние като Аллама Прабху.

Като преглеждам старите си дневници, намирам много записи, в които съм се мъчел да открия същността на това преживяване. Сравнявах го с неща, които Шанкара и други мъдреци са казвали, и се опитвах сам да го проучвам, но без особен успех. Има също така много записи, в които изобилно възхвалявам Шри Пунджаджи за това, че ме е дарил със своята благодат и че ме е отворил, така че да мога да преживея това прекрасно състояние. Една бележка казва: „Най-накрая, аз се предавам на моя Гурудев“.

Бях в едно силно заредено състояние в продължение на две до три години след тези първоначални преживявания. Усещането, че имам всичко вътре в мен и че не съм различен от никого или нищо, отново се утвърждаваше. Ако бях във влак, аз знаех, че съм в абсолютен покой и неподвижност. Не аз се движех през света; светът се движеше през мен. Понякога поглеждах хора и ми беше трудно да ги разделя на отделни същества. Спомням си, че веднъж видях редица просяци на фестивал в Балакундри. Не можех да ги разделя на различни същества. Като ги гледах сякаш виждах различни лица на една душа. Понякога дори малки неща ми създаваха проблеми. Веднъж се втренчих в ориза в чинията си и се колебаех дали да го ям, защото не можех да отделя себе си от него. Той беше толкова много част от мен, че не исках да го наранявам, като го хапя. Трябва да призная, че дълги години се държах много странно. Някои хора мислеха, че съм малко луд.

В продължение на много години единствената ми тема за разговор беше Себе-познаването, ученията на Рамана Махарши и преживяванията, които бях имал с Шри Пунджаджи. Провеждах седмични сатсанги, на които с ентузиазъм говорех за тези неща и в които насърчавах всеки, който дойде да отиде при Шри Пунджаджи, за да преживее неговата благодат.

След няколко години състоянието започна да избледнява и след около девет години то изчезна напълно. Макар че лесното и

непрекъснато осъзнаване на Себето вече го няма, почитта и уважението към моя Гуру, Шри Пунджаджи, още остават. По същия начин остава и уважението ми към Шри Рамана Махарши, моят *Парамагуру*. Чрез тях ми беше показана една красота, за която дори не съм подозирал, че съществува. Всъщност, преди да срещна Шри Пунджаджи, угаждайки на себе си аз се опитвах да убеждавам други хора, че такива състояния и преживявания даже не съществуват.

Уважението и почитта, които изпитвам към Шри Пунджа сега, са като тези на син към неговия любящ баща. Посредством неговата милост аз имах едно зърване на неговото собствено възвишено състояние и за това аз винаги ще го обичам и почитам. Но аз го обичам и заради неговата обикновеност. Той яде, говори и пие с нас като всеки друг член на семейството. Помни всички ни и прави любящи запитвания за всички наши деца, внуци и т.н. Той е несравним йога, но също така е и един от най-любящите мъже, които съм срещал.

Пападжи продължил да посещава Лонда редовно през 70-те и 80-те години, за да поддържа връзка с многобройните си поклонници, които живеели в и около града. С разпространяване на репутацията му в околните райони, все повече и повече хора идвали да получат неговия даршан и учения. Един такъв човек бил Б. В. Хукери, инженер, който живеел в близкия град Белгаум.

Разказът, който следва, е интересен по две причини. Първо, той съдържа редки учителски диалози от този период. На никой от сатсангите на Пападжи в онези дни не е бил правен аудио запис, но Шри Хукери си водел бележки в дневника си, записвайки ключови разговори, които е имал с Пападжи. Второ, Пападжи дава подробни съвети относно кундалини. В днешно време Пападжи никога не препоръчва йогистки практики, които биха могли да доведат до преживявания на кундалини, защото според него условията в света в момента не са подходящи за такива практики.

Когато го питат за класически методи на йога и по-специално практики за кундалини, той обикновено отговаря: „Те се нуждаят от абсолютно чист въздух, много чиста диета и постоянен надзор. В днешно време такива условия не могат да се намерят даже в планините. Има твърде много замърсяване, за да бъдат тези техники

ефективни. Дори храната, която ядем, всичката е замърсена. Аз самият съм правил тези техники, така че знам кое работи и кое не.“

През 1980 г. аз работех в отдел обществено благоустройство, като инженер на язовир на около петдесет километра от Белгаум. Отговарях за рехабилитацията на селяните, чиито земи предстоеше да бъдат потопени. На девети март имах духовна дискусия с един от моите приятели, когато Шри Габри, заместник-началника на пощата в Лонда, влезе и се присъедини към нас. Той беше близък приятел на човека, с когото разговарях.

Когато разбра, че се интересувам от духовни въпроси, той каза: „Защо не дойдете в Лонда? Там живее един велик мъдрец, наречен Пунджаджиджи Махарадж, който ще разсее всичките ви съмнения.“

Още щом чух името му, сърцето ми веднага се почувства привлечено към него.

Няколко дни по-късно взех автобуса до Лонда и Шри Габри ме представи на Пунджаджиджи. Отдавна изпитвах желание за Себепознаване, така че когато се появи възможност, започнах да му задавам някои въпроси за това. Преди да започна да разказвам този първи разговор, трябва да кажа, че в днешно време аз наричам Шри Пунджаджиджи „Гурудео“, защото за мен той е и Гуру, и Бог. Ще го наричам с това име в целия си разказ.

Въпрос: Чел съм *Бхагавад Гита*, *Джнанишвари* и други произведения. След като ги прочетох, умът ми приема, че аз съм не умът, а Себето. Имам желание да уча философия. Моля, посъветвайте ме каква *садхана* трябва да следвам, за да позная себе си.

Гурудео: Няма процес. Аз не преподавам никаква *садхана*.

Въпрос: Тогава какво трябва да правя?

Гурудео: Защо не познаеш себе си тук и сега? Защо не го приключиш сега? Аз не заблуждавам хората, като ги моля да правят това или онова. Няма да те моля да си губиш времето.

Въпрос: Колко време ще отнеме да приключа въпроса?

Гурудео: Просто ми дай една минута.

Въпрос: Ако съм просветлен, ще мога ли да се върна у дома и да изпълнявам всичките си задължения? Или ще трябва да напусна работата си? Децата ми в момента се учат. Искам да ги оженя

подходящо и да продължа с работата си. Какво ще се случи след просветлението?

Гурудео: Какво искаш да правиш? Кой си ти?

Въпрос: Аз съм Себето, *Атманът*, но искам да го видя.

Гурудео: Не мога да ти покажа, защото ти вече си това. Само невежеството трябва да бъде премахнато. Ако това бъде направено, ти ще бъдеш свободен. Ще останеш като свидетел на всичко, което се случва след това. След като ти не си извършителят, защо трябва да се тревожиш за децата?

Въпрос: Умът ми още не е готов. Моля, дайте ми малко време.

Гурудео: Няма нищо страшно. След като си гледал кино-прожекция, не обичаш ли да гледаш най-добрите моменти отново и отново?

Въпрос: Да.

Гурудео: Веднага след като сватбата приключи, булката и младоженецът обичат да прекарват всичкото си време един с друг. Никога не им се иска да се разделят. Това е състоянието на просветления човек. Той винаги иска да остава с блаженството на Себето и постоянно ще се връща към него. Ако отложиш, ти просто ще имаш бъдещи раждания. Защо не приключиш работата си сега? Веднъж щом познаеш кой си, ти си осъзнат за собственото си съзнание. С това осъзнаване работата ти ще бъде свършена по-добре от преди. Ти можеш да видиш същото съзнание, което е в теб, и в своята жена, в децата ти и във всички други.

Въпрос: Въпреки че моят интелект приема, че аз съм съзнание, все пак аз чувствам, че умът ми още не е готов.

Гурудео спря да се опитва да ме убеждава и вместо това се вгледа неотклонно в мен за няколко секунди. Открих, че очите му са толкова ярки и пронизващи, че не можех да издържам погледа му. Сведох очи и после ги затворих.

Държах ги затворени за около петнадесет минути. Казаха ми, че през това време Гурудео ме е гледал неотклонно и непрекъснато. Докато седях там, почувствах как сякаш някакъв вид електричество тече нагоре по гръбначния ми мозък към областта на сърцето. Умът беше спокоен и цялото тяло беше изпълнено с блаженство.

Когато отворих очи, Гурудео помоли Шри Габри да ме заведе на обяд и да ме върне вечерта. През целия този ден огънат, който той

запали в мен, гореше силно. Вечерта го видях отново и седях с него в състояние на блаженство и мир. Накрая той трябваше да ми напомни, че трябва да си тръгна и да хвана влака си за вкъщи.

Върнах се отново при него няколко дни по-късно и седях мълчаливо с него цял ден. Той ме попита дали съм донесъл още съмнения със себе си и аз отговорих: „Не, Свамиджи, нямам никакви съмнения, защото чувствам, че сега съм ви установил в сърцето си“.

Той напусна Лонда скоро след това, така че нямах възможност да го видя отново до следващата година. Въпреки че не ми беше дал да правя никаква практика, аз все още изпитвах желание да медитирам по два до три часа всеки ден. Д-р Бакре ми беше дал *Разговори с Шри Рамана Махарши* и от тази книга научих техниката на себе-изследване, както е преподавана от Учителя на Гурудео. Попитах го за това на следващата ни среща:

Въпрос: Опитвам се да медитирам от половин до един час сутрин, опитвайки се да изследвам „Кой съм аз?“ Въпреки че се чувствам по-добре от това, умът ми е предимно празен. Винаги когато съм свободен, се опитвам да чета философски книги и използвам името на Бога, за да ме поддържа във връзка с мен. Макар че ми дадохте указания миналия път, аз не ги разбирам. Какво да правя?

Гурудео: Моят начин на обучение не включва четене на книги. Медитацията от половин до един час не е достатъчна. Дори три часа не са достатъчни. Можеш да медитираш до осемдесетгодишна възраст, но това няма да ти помогне за нищо. Пак ще имаш неспирни мисли. Опитвай се да бъдеш без мисли в продължение на една минута всеки ден. Това е достатъчно. Нашият метод е да оставаме без мисли. Твоята истинска природа е медитацията. Оставай без мисли през цялото време.

Въпрос: Все още има един страх от просветлението, но не знам защо.

Гурудео: Не бива да има страх. Защо трябва да се страхуваш да бъдеш освободен от клетката на робството?

Въпрос: Моля за вашата милост.

Гурудео: Милостта винаги присъства, иначе ти нямаше да дойдеш при мен.

Неговите отговори някак си ме задоволиха. Направих прострация и се върнах в Белгаум. През следващата година започнах кореспонденция с него, защото чувствах, че имам нужда от съвет по

няколко въпроса. Открих, че той винаги с радост отговаря на писма от своите поклонници. Нещо повече, той изразяваше изключителна радост и щастие, ако му съобщавахме за добри преживявания. Следващите редове са откъси от писма, които той ми писа през юли и август 1982 г.:

Опитвай се да стоиш настрана от мислите. Гледай, да видиш откъде идва мисълта, и стой там. Това би могло да е твоята истинска същност... Седи в медитация. Наблюдавай работата на ума. Как възниква, как стои и как изчезва... Главната пречка е прекомерната привързаност към неща, които не пребивават в същността. Един ден ние трябва да ги изоставим и да се върнем у дома сами, тъй както сме дошли... Нека да помним *Сам Пуруша* [съвършения човек], да завършим работата си скоро и да се приготвим за нашето заминаване.

През октомври същата година получих следното писмо в отговор на едно от моите:

Писмото ти е истински израз на твоето вътрешно доверие, любов и искреност. Ти имаш среща с твоя собствен възлюбен, когото игнорираш от петдесетина години, преследвайки щастието в сетивни обекти, които не са постоянни, стабилни и пребиваващи в същността. Как може човек да има спокойствие в съзнанието си, когато се занимава с преходни неща?

Отдели един час от ежедневието си и седи тихо. Наблюдавай изходящата тенденция на ума си, която е станала причина да се въплъщаваш милион пъти.

Последвах съвета му и в началото на 1983 г. започнах да изпитвам нещо, което изглеждаше като преживявания на *кундалини*. Когато медитирах, задната част на тялото се нагряваше, в гръбнака се издигаше енергия, крайниците ми започваха да вибрират, главата ми се

тресеше и понякога идваха странни звуци в дясното ми ухо. Писах на Гурудео за това и той ми отговори:

Позволи на твоята *садхана* да бъде естествена като дишането. Движението на върха на главата ти се дължи на усилието да се концентрираш. Позволи ѝ да бъде медитация без усилие. Всички вибрации показват издигането на *кундалини*. Продължавай така. Посвети се по-сериозно на тази *шакти*. Не изпитвай никакъв страх. Страхът, който описваш, се дължи на това, че ти вървиш нагоре срещу течението с един необичаен начин на живот. Умът не обича своя убиец. Затова има страх.

Преживяванията на *кундалини* продължиха през целите 1983 и 1984 г. Горещи вълни се издигаха нагоре по гръбнака ми и топли, приятни усещания проникваха и изпълваха цялото ми тяло. Течението сякаш се издигаше до врата. Имаше и неволеви движения на главата. Съобщих за всички тези преживявания на Гурудео при следващото му посещение в Лонда. Той много се зарадва да чуе за тях. Каза, че подобни преживявания изгарят минали карми. Той също така ми каза: „Никакви по-нататъшни усилия не са необходими. Ако силата се е издигнала до врата, това, което се случва по-нататък, е отговорност на Гуруто. Той ще те отведе нагоре до *чакра сахасрара* и ще те освободи от всички по-нататъшни раждания и робства.“

Той също така ми каза, че ще дойдат още преживявания и че те ще бъдат проявления на милостта на Гуруто. „Помни това състояние през целия ден — каза той — и няма да е нужна никаква друга *садхана*.“

Получих *даршана* на Гурудео много пъти по време на посещенията му в Лонда през 1984 г. Аз го срещнах и в къщата на Шри Бабурао Мургод в Тилаквади, предградие на Белгаум. Гурудео ми посочи Шри Мургод като пример за човек, който е познал истината без никакви усилия или практика.

„Той вършеше *сева* [служба] на Гуру с вяра и не искаше нищо — отбеляза Гурудео — Той не четеше нищо, не боготвореше никакви богове и не ходеше на никакви поклонения на свети места“.

Попитах Шри Мургод за неговото преживяване и той отговори: „Аз съм само съзнание. Трите състояния преминават през него. Не осъзнавам тялото или действията, които то извършва.“

Получих потвърждение за това, когато той ни караше с джипа си. Гурудео попита: „Бабу, кой управлява колата?“ и той отговори: „Не знам. Аз също се чудех. Как може мъртво тяло да кара кола?“

През същата година Гурудео благослови и моя дом, който е на около петдесет километра от Лонда. Запознах го с мой приятел мюсюлманин, Шри Б. М. Инамдар, с когото проведеха оживена дискусия за суфизма. Шри Инамдар прегърна Гурудео и докато го правеше, каза, че усеща как третото му око се отваря. По какъвто и път да вървеше човек, Гурудео можеше да предостави необходимата благодат и съвет, за да отведе търсача по-нататък.

Както предсказа Гурудео, през следващите няколко години имах още много преживявания на *кундалини*. Понякога те бяха дълбоко блажени; в други случаи предизвикваха страх и болка. Аз съобщавах за преживяванията си на Шри Гурудео лично или с писмо. Това са някои от отговорите, които той ми изпрати:

Получих писмото ти и го прочетох. Разбирам какво се случва в тялото ти. Наблюдавах лицето ти, когато беше в Лонда, и наблюдавах горещината и настръхването на космите на кожата ти. Трябва да бъдеш малко по-сериозен... Наблюдавай дейността на ума...

Има поне четирима души, които ми описаха подобни преживявания наскоро. Продължавай своята *садхана* много сериозно. Успехът зависи от *бхактито* на твоя Гуру и от твоята сериозност. Посвещавай все повече и повече време на нея...

Ти дойде и седна пред мен с полузатворени очи, влажни от стичащи се сълзи на блаженство, и започна да разказваш историята за издигането на твоята *кундалини* до *анакхата чакра*. Ти беше изпълнен с екстаз... Бъди в покой и наблюдавай издигането на *кундалини*. Не отклонявай ума си към други неща и стой в сатсангите на някои свети хора като Шри Габри...

Не се колебай. Не гледай наоколо. Вечната Шакти Ма стои с протегнати ръце и чака да те целуне. ЦЕЛУВКА! Вкусът, на която никога не си опитвал, скъпо мое дете. Посвети ѝ повече време в тишина, любов и уединение...

Точно сега, по времето, когато пиша това писмо, ти седна пред мен. Писалката ми се запъна в писането и започнах да ти говоря за прегръдката. Надявам се да разбираш какво имам предвид. Моля те, разбери, че това не е необичайно с моите добри ученици, когато им пиша...

Влез през портата съвсем сам. Застани лице в лице с красотата на собственото си Лице, нещо, което никога досега не си виждал. Когато умът е заблуден, никой човек не може да се събуди за собствената си същност. Човек трябва да потърси опитен учител, за да научи как да влезе в царството на отца си. Това никога не се открива в спорове, четене на писания, ритуали или заклинания. Поддържай ума си в добра форма. Това е всичко, което трябва да правиш.

Толкова е лесно, нали?

През 1986 г. отидох да го видя в Хардвар с Шри Дата Гинде, друг поклонник, който го беше срещнал в Лонда. Той ни поздрави много любящо. Насърчи ни да се изкъпем в Ганг и да посетим всички интересни места в и около града. Също така ни заведе на Ганг *арти* [пуджа] и дори плати за всички цветя, които предложихме на реката. Същата вечер имяхме сатсанг с него в Дуличанд Бхатя Бхаван, мястото, където беше отседнал. Там беше един испански *санясин*, наречен Свами Сатянанда. Записах следния разговор между тях:

Въпрос: Казва се, че Индия е мястото на *мокша*. Защо е така?

Гурудео: Да, така е. [дълга пауза] Чуждите страни се интересуват от *бхога* [удоволствията], докато Индия е известна с *тияга* [жертвоприношението]. Чужденците имат сексуални привързаности дори в ранна възраст. В чуждите страни средата не е благоприятна, защото атмосферата на секса е навсякъде. Няма никакви места и никакви времена, които да са благоприятни за медитация.

Много чужденци са се раждали в Индия в техни предишни животи, но сега се раждат там заради *бхога*. Те са принудени да се върнат отново в Индия, когато познаят резултата от *бхога* — нямайки

никакъв покой в съзнанието си. Индия е единствената страна, която е благоприятна за духовен напредък. Това е единственото място, където човек може да постигне *мокша* [освобождение].

Докато гледах как Шри Гурудео се занимава с всички хора, които идваха при него, аз бях поразен от това, колко много любов показва той към всичките си поклонници. Казах му какво чувствам и докато казвах думите, собственото ми сърце се изпълни с любов. Веднага ми потекоха сълзи и започнах да плача и ридая. Радостта, която изпитвах, беше неконтролируема. Беше като отварянето на шлюз на голям резервоар, с тази разлика, че потокът беше блаженство, а не вода. Усещах, че се излива от сърцето от дясната страна, за която Шри Гурудео и неговият Учител от време на време говорят. Умът изобщо го нямаше. Това продължи около петнадесет минути, през което време бях с глава върху бедрата на Гурудео. Той също беше щастлив, защото го видях да пролива сълзи от радост.

Когато риданията утихнаха малко, той ме попита: „Наслаждавал ли си се някога преди, дори веднъж, на блаженство като това?“

Трябваше да кажа „Не“.

Тогава Гурудео каза: „Човек никога не може да получи такова блаженство от наслаждението на какъвто и да е материален обект. Наслаждението от такива неща е въображаемо, а не реално. Ти изпълни целта на твоето пътешествие тук.“

На следващия ден неговата милост отново ме завладя и още веднъж открих, че плача непрекъснато в продължение на около десет минути. Гурудео коментира: „Ти дойде тук за инструкции и сега ги получи. Много съм щастлив.“

За първи път в живота си разбрах какво е истинско блаженство. Ръцете на Учителя са винаги даващи, но ако ние не взимаме, чия е вината?

По време на разказа си (страница 313) Шри Хукери спомена, че един приятел-поклонник, Бабурао Мургод, е имал дълбоко преживяване на благодатта на Пападжи. Ето какво пише той:

„Гурудео ми посочи Шри Мургод като пример за човек, който е познал истината без никакви усилия или практика.“

„Той вършеше сева [служба] на Гуру с вяра и не искаше нищо — отбеляза Гурудео — Той не четеше нищо, не боготвореше никакви богове и не ходеше на никакви поклонения на свети места“.

Бабурао Мургод е познавал Пападжи от най-ранните дни на последния в Рам Мандир в Лонда, но кулминацията на връзката им настъпила едва почти двадесет години по-късно, през 1984 г. Няколко дни след събитието Бабурао Мургод написал кратко описание на това, което му се случило:

На осемнадесети август 1984 г., Бхагаван [Пападжи] и аз обядвахме заедно. След това към нас се присъедини Шри Бетагири. Двата седяхме пред Бхагаван и разговаряхме с него.

Изведнъж, без видима причина, аз загубих външно осъзнаване и изпитах вътрешно преживяване на неопируемо блаженство. Думите са винаги слаби, когато се опитвам да обясня какво се случи или какво преживях.

На следващия ден, деветнадесети, отново седяхме в сатсанг с Бхагаван. Беше около 17 ч. и ми се стори, че Бхагаван е в някакво състояние на *самадхи*. Докато го наблюдавах, изведнъж видях една яркосиня *чакра* да се върти зад него. Изглеждаше като *чакрата сударшан* на Шри Кришна [дискът, който е най-мощното оръжие на Кришна]. Това видение продължи около три или четири часа.

По някое време през този период Бхагаван отвори очи и ме погледна, но между нас не преминаха думи. Около 21 или 22 ч. Бхагаван наруши мълчанието, като предложи всички да излезем. Бхагаван сигурно е искал да се ангажирам с някаква дейност, защото ми каза, че иска да го закарам с колата. Вземме един джип и отидохме до жилището на Шри Габри в Какати. По време на цялото шофиране аз бях напълно несъзнателен. Имах чувството сякаш едно мъртво тяло караше джипа. Когато се върнахме отидохме на разходка. Въпреки че тялото вървеше, то не осъзнаваше заобикалящата го среда.

По-късно Бхагаван ме помоли да напиша нещо за моето преживяване. Всичко, което можах да напиша, беше: „Аз съм винаги свободен“.

Имаше едно чувство на тотално отдаване. Аз напълно се бях предал на моя *Садгуру*, и в мен не беше останало друго чувство, освен чувството на единение с него.

Великият адвайтски светец на Карнатака, Аллама Прабху, веднъж пише за това преживяване, описвайки го като: „седене върху *симхасана* на празнотата“. [*Симхасана* е императорският трон.] Ако трябваше да опиша състоянието си, бих казал, че е същото.

След това преживяване в негово присъствие аз съм постоянно с Учителя, и той е винаги вътре в мен. Никога няма да изляза от тази ситуация или това състояние. Това беше обещанието на Бхагаван към мен. Той допълнително ме благослови, с думите: „Това е *мокша*“.

Пиша тези думи, защото Бхагаван ме помоли да разкажа тази случка, за да се ползват други поклонници.

В началото на 80-те години е взето решение за преименуване на Рам Мандир на „Датта Нивас“. Тъй като „мандир“ означава „храм“, старото име насърчавало много странстващи садху да вярват, че там могат да получават безплатна храна и настаняване. Това никога не е била функцията на Рам Мандир. Това просто е била къща, запазена за ползване единствено от Пападжи, винаги когато е в Лонда. Новото име, означаващо „Домът на Датта“, е имало за цел да бъде по-добро отражение на истинската му функция.

Докато Б. В. Хукери, инженерът от Белгаум, разказваше историята за общуването си с Пападжи, той спомена, че е отишъл в Хардвар с приятел-поклонник, наречен Датта Гинде. Шри Гинде, който идва от същия град като Шри Хукери, се срещнал с Пападжи в Лонда за първи път в средата на 80-те години. Това е разказът на Шри Гинде за някои от многото срещи, които е имал с Пападжи:

Срещнах Шри Пунджаджи за първи път в Датта Нивас, Лонда, на 20 юли, 1984 г. и се представих. Някак си и той беше доволен и каза: „Аз те притеглях и се чудех как така още не си дошъл“. Той ме попита какво искам. Отговорих: „Спокойствие на ума“, защото по онова време не знаех нищо за просветлението или осъзнаването. Той ме извика и аз се поклоних. За две-три секунди той докосна бузите ми и след това

каза: „Това вече е в теб. Сега го развий.“ Тялото ми започна да се върти в екстатично блаженство, състояние, на което се наслаждавах повече от три часа.

Учителят ме помоли да питам природата с цялото си смирение: „Откъде си дошла? Къде отиваш?“ Правех това около месец по-късно, когато бях залят от светлина и в тази светлина видях ясно мястото на своя произход. Това бе последвано от екстаз, който продължи една седмица. През това време толкова много се смеех, че мускулите на лицето ми започнаха да ме болят. През цялото това време имах странното усещане, че мога да погълна цялата вселена. Спомням си, че гледах слънцето и си мислех, че мога просто да отворя устата си и да го глътна. Радостта и екстазът бяха завладяващи.

След като Пападжи напуснал Лонда, Шри Гинде му написал няколко писма, молейки за съвет и насоки за неговата медитация. Ето три от отговорите на Пападжи:

*25 декември 1984 г.
Лакнау*

Скъпи Датта Гинде,

Прочетох писмото ти от 17 декември. Ти си написал това писмо със сълзите на РАДОСТТА и пълния екстаз, чийто вибрации са се превърнали в думите и съдържанието на това така наречено писмо, иначе бих го нарекъл *Бхагаватам*, рецитирана не от кой друг, а от самия Сука. То ми дава щастие да го чета отново и отново. Може би ти не знаеш какво си написал в този екстатичен транс. Продължавай, ти си близо до ДОМА. Не изпитвай тревоги за семейството. Те са точно като вълните на океана: издигат се, пътуват, вдигат шум и утихват. Този процес ще продължи ако се гмурнеш дълбоко. Под течението няма вълна. Практикувай това. Гмурни се под бурните вълни на *самсара сагар* [океана на *самсара*] и бъди СВОБОДЕН.

5 февруари 1985 г.
Лакнау

Скъпи Датта Гинде,

Прочетох твоето препоръчано писмо с непокътнато приложение. *Аширвади* [благословии]. Това конкретно писмо изразява твоето дълбоко, установено състояние. Ти си отишъл в сферите на царството на Истинското Същество. Твоето твърдение, че медитацията ти се е превърнала в *сахаджа стхити*, ми доставя изключителна радост. Ти работи добре и успя за кратък период от време. **СЕГА СЕ КОНЦЕНТРИРАЙ ВЪРХУ СОБСТВЕНИЯ СИ ЕКСТАЗ, ВМЕСТО ДА ПОВТАРЯШ КАКВАТО И ДА Е МАНТРА. И СТОЙ ТИХ И В ПОКОЙ. НЕ СЕ КОЛЕБАЙ. СЕГА Е ВРЕМЕТО ДА УДАРИШ, КАКТО КАЗВАШ В ПИСМОТО СИ.**

Блаженството е Истинското Състояние и е твоето собствено Същество. Кой медитира върху кого? Ти си свободен от самото начало, мое скъпо възлюбено дете. Свободата не може да бъде постигната. Тя е вече там върху дланта на ръката. Не пораждай нито една мисъл.

Остани такъв, какъвто си.

7 март 1985 г.
Лакнау

Скъпи Гинде Джий,

Прочетох писмата ти от 18-ти, 19-ти и 22-ри февруари 1985 г. едно след друго.

18-ти. Ако не можеш да седиш дълго и чувстваш дискомфорт в краката, може да правиш няколко кратки седенета през деня. Винаги когато имаш спокойно време, **УСТАНОВЯВАЙ СЕ В СЪРЦЕТО СИ. НЕ ПОЗВОЛЯВАЙ НА УМА ДА СТАВА ПРАЗЕН.** Не се концентрирай върху физическото сърце. Избягвай да усещаш тежест в главата. Не се концентрирай между веждите. Екстазът е добър знак да продължаваш.

19-ти. НЕ СЕ КОНЦЕНТРИРАЙ върху сърцето. Довери се. Отпусни се. Седи и не гледай никъде.

22-ри. Имай пълна вяра в своя Учител и всичко ще върви добре. Не се притеснявай, ти си на правилния безпътен път.

По време на екскурзията до Хардвар през 1986 г., спомената от Шри Хукери, Шри Гинде открива, че преживява многократни екстази в присъствието на Пападжи. Шри Хукери отбелязва в дневника си, че вътре в Шри Гинде се случва спонтанна вътрешна джапа и че тялото му неволно се движи в различни асани, нещо, което никога не се било случвало преди. Въпреки че постоянните движения му пречели да лежи и да спи през нощта, на лицето му имало радостна светлина, която била забелязана и от Пападжи, и от Шри Хукери. Ето описание на едно такова преживяване, последвано от разказ за по-дълбоко и дълготрайно преживяване, което го последвало:

Седях с Учителя в Хардвар, когато всичките ми крайници започнаха да треперят. Спонтанно се озовах в позата на Бог Натараджа и видях *сударшан чакрата* на Бог Кришна да се върти пред мен. Видението ме държа в екстаз до следващата сутрин. На следващия ден Учителят положи ръце върху главата ми и каза: „Ти свърши работата си. Остави останалото на мен“.

Странни видения продължиха да се появяват даже години след това събитие, но ключовото събитие се случи няколко месеца по-късно през декември 1986 г. в Хардвар. Посред нощ Учителят ми разкри смисъла на съществуването/несъществуването, формата/безформеността, с атрибути/без атрибути, крайното/безкрайното. Разтворих се в сълзи от екстаз, плачейки: „Учителю, Аум, Аум! Колко си мил! Колко си любящ!“

В присъствието на *Садгуру* има майчина любов, покой в съзнанието и ценни инструкции, които напълно прогонват всички съмнения. Той ни караше да се смеем и да забравим всичко на света, освен него. Тези, които можеха да отворят сърцето си и да бъдат

възприемчиви към него, се разтваряха в нищото и познаваха истината за себе си.

Разкази на други поклонници, които са се срещнали с Пападжи през този период, ще се появяват по-късно в следващите глави. Обаче, преди да завърша тази част за събитията в Рам Мандир и поклонниците, които са се срещали с Пападжи там, ще дам едно последно преживяване. То е записано от Шри Камлани, поклонник от Лонда, който е държал столовата на местната жп гара. Шри Камлани почина, преди да започна да правя проучвания за тази книга, така че не успях да запиша нито едно от неговите преживявания директно. Обаче успях да намеря кратък разказ от него в една от тетрадките на Пападжи. През 80-те години, ако поклонниците са имали невероятни преживявания в неговото присъствие, Пападжи често ги молен да напишат описание на събитието в тетрадка, която той винаги носел със себе си, когато пътувал.

Политиката на Пападжи винаги е била да моли поклонниците, които са имали преживявания на пробуждане в негово присъствие, да се опитат да ги опишат по някакъв начин. Макар че повечето признават, че не са в състояние да го направят, той все пак ги насърчава да опитват.

Лонда

14 август 1984 г.

Седейки пред моя Гуру, аз изпаднах в транс и се гмурнах все по-дълбоко и по-дълбоко в себе си. За кратко време цялата външна среда изчезна. Все още можех да чувам външни гласове, но те всички звучаха, сякаш идваха от много далеч. Чух силния звук от биенето на сърцето си и за известно време чувствах, сякаш сърцето ми е плътно и тежко, и го удрят с чук. След известно време блесна светлина и почувствах, че виждам стена, една тежка стена, която изглежда се състоеше от нещо като слънчева светлина, само че беше по-ярка от слънцето. Преживявах тази светлина дълго време. С неохота, бавно отворих очи и

видях пред себе си моя Гуру да ми се усмихва. Ярка ослепителна светлина идваше от очите му. Имах чувството, че самото слънце грее в очите ми. Колкото повече гледах Учителя, толкова повече той блестеше. Беше толкова интензивно, че сълзи се стичаха от очите ми. Това беше едно незабравимо преживяване, нещо, което човек не може да види и в милион животи. Колко благословен бях да получа тази блага усмивка от светлина от моя Учител! Тя проникна в Сърцето, източника на сътворението, и унищожи ума ми там. Колко съм благословен! Това дълбоко гмуркане в Сърцето унищожи всичко. Всичко се разпадна. Сега знам, че има само едно универсално Сърце, което е навсякъде. Накъдето и да обърна очи, там е само Сърцето. Ах, чудото на всичко това! Нека Учителят винаги да ме държи в това свято състояние. Нека благословиите му ваят върху мен завинаги.

И. Дж. Камлани

[1] Според мен, в този абзац се има предвид вътрешно безмълвие на ума, докато външно може да говориш. Другото нещо е, да различаваш кое се върши от висшата сила чрез теб и кое се върши от егото ти. — Б.пр. ↑

[2] За обяснение, може да проверите думата „гуна“ в речника на стр. 340. — Б.пр. ↑

[3] За сравнение, в България теснолинейният път е с ширина 76 см, а стандартният е 143.5 см. — Б.пр. ↑

ИЗТОЧНИЦИ И БЕЛЕЖКИ

Историите, които Пападжи разказва в тази книга, рядко могат да бъдат отнесени към един-единствен източник. По време на моето проучване аз събрах всички налични версии на всяка история и в резултат създадох обединени описания, които включваха всички подробности, които бях успял да събера. Не съм си правил труда да посочвам източници за историческа информация, която лесно може да се намери в стандартни трудове за съвременната индийска история.

Следните съкращения показват някои от източниците, които съм използвал:

AI („интервюта на автора“) — по-голямата част от информацията, която се появява като разкази от първо лице от поклонници, е написана от мен след провеждане на интервюта със съответните хора.

DM („записки на поклонник“) — писмени записки, предадени от поклонници.

DN („дневници и тетрадки“) — понякога цитирах записи от дневници, които Пападжи е водел през 80-те години.

FIN — на 16 и 21 февруари 1995 г. финландски телевизионен журналист, наречен Риши, интервюира Пападжи в продължение на няколко часа за живота му. Филм обаче никога не беше направен.

L („писма“) — когато датата и получателят на писмата са дадени в текста, не съм дублирал информацията тук. С много малки изключения, оригиналите на всички писма, написани от Пападжи, се притежават от поклонниците, към които са били адресирани.

PI („Интервюта с Пападжи“) — откъси от *Интервюта с Пападжи*, публикувани от Фондация Авадхута през 1993 г. Номерата в записите **PI**, **PMS** и **TTI** са номера на страници.

PMS („Ръкопис на Пападжи“) — през 1994 г. аз изпратих на Пападжи въпросник от шестнадесет страници за всички аспекти на живота му. Той отговори, като изписа 234 страници отговори в три

много големи тетрадки (с формат на хартията 33/44 см — близък до формат А3).

POL — поредица от писмени отговори, които Пападжи ми даде в отговор на въпросник, който му дадох на 18 юни 1995 г. Темата беше неговата политическа и революционна дейност.

SAT („аудиокасета от сатсанг“) — от 1991 г. нататък, сатсангите в Лакнау бяха записвани на деветдесетминутни аудиокасети. В моите описания на източниците съм давал номера на лентата, а не на датата, тъй като сатсангите от различни дни често са записвани на една и съща лента. Копия от тези ленти можете да поръчате от Аудиокасети на Пападжи, Боулдър, Колорадо, САЩ.

SUM — интервю от декември 1994 г. със Сумитра, по-малката сестра на Пападжи, в дома ѝ в Делхи.

TTI („Истината Е“) — макар че това е главно колекция от диалози, в които Пападжи дава обяснения и наставления, той включва и много лични истории в отговорите си.

UT („незаписани разговори“) — много допълнителни подробности идват от коментари, които Пападжи е направил в дома си, или при други случаи, когато не е имало устройства за записване на казаното от него.

Посочванията на източниците имат следния формат:

1. Номер на страницата или страниците.
2. Първите три и последните три думи от цитирания материал. За улесняване на препратката, трите цитирани думи идват или от самото начало или от края на параграфа.
3. Източници на материала.
4. Понякога съм добавял допълнителни бележки.

Пападжи прочете около две трети от завършения ми ръкопис по време на неговите сатсанги в Лакнау през 1996 г. Останалата трета част той прочете и провери насаме. Преди да започне описването по номера на страници за всяка глава, аз дадох номерата на SAT за дните, в които Пападжи прочете цялата или част от тази глава.

РАНЕН ЖИВОТ

15 *Семейството на Пападжи не... възможности за работа.* DN 27 февруари 1981 г. Пападжи е написал следния списък от шест поколения от своите предци от страната на баща си: Рамдьял, Мехр Чанд, Гурудаттамал, Дасмал, Пармананд, Хариванш Лай Пунджа. Гурудатамал е бил пандизът, който е работил за Махарадж Ранджит Сингх.

16 *В по-ранни източници... в „Източници и бележки“.* Избрах 13 октомври 1913 г. като вероятна дата на раждане на Пападжи по различни причини, главната от които е неговото свидетелство за зрелост, копие от което е представено на по-следващата страница. Датата на издаване от 1942 г. показва, че Пападжи вероятно е поръчал този дубликат, когато е трябвало да докаже възрастта си и образователната си квалификация преди приемането си в Индийската военна академия през април 1942 г. Тъй като училищните изпити са се провели през март, Пападжи би трябвало да бъде на шестнадесет и половина, когато става зрелостник през март 1930 г. Тези удостоверения за напускане на училище се използвали като документи за самоличност в Индия до такава степен, че можело да се издаде паспорт, дори и при липса на акт за раждане, стига този сертификат за зрелост да може да бъде представен. Пападжи е наясно, че цялата му официална документация, включително паспорта му, показва, че датата му на раждане е през 1913 г., но въпреки това той чувства, че вярната година е 1910 г. По-късната дата обаче е подкрепена от други доказателства, някои от които идват от самия Пападжи:

1. Запис в дневника на Пападжи от 1983 г. (20 април 1983 г.) разказва за сън, който той е имал тази година, в който е видял един от старите си съученици. Пишейки за съня си на следващия ден, Пападжи отбелязва: „По време на дрямката, аз видях мой стар приятел, който издържа последните си изпити с мен, и оттогава не се бяхме виждали вече петдесет и три години“. Тъй като Пападжи приема, че е напуснал училище, когато е бил на шестнайсет, това също сочи към датата на раждане през 1913 г.

2. Когато говорих със Сумитра, по-малката сестра на Пападжи, тя започна разказа си казвайки: „Аз съм родена през 1918 г., така че съм с пет години по-млада от *Бай Сахеб*.“

3. Всички в семейството на Пападжи, включително самият Пападжи, са съгласни, че Пападжи се е оженил, когато е бил на шестнайсет. Видявати, съпругата на Пападжи, е казала на един от неговите поклонници в Лакнау, че се е омъжила за Пападжи „около 1930 г.“ Веднъж самият Пападжи ми каза: „Ожених се, когато бях на шестнадесет, и първото ми дете се роди около четири години по-късно“. Според официалните му документи, шестнадесетият рожден ден на Пападжи се пада на 13 октомври 1929 г. Сурендра, оцелелият син на Пападжи, ме информира, че Нирмала, първото дете на Пападжи, е родена през 1933 г.

4. Говорих с Балдев Радж, поклонник от Лакнау, чиито истории участват в главата „Хардвар, Ришикеш“ в том втори. Той познавал семейството на Пападжи, когато са живели в Лиалпур през 20-те години. Когато го попитах за възрастта на Пападжи, той се засмя и отговори: „Когато бяхме момчета, аз бях с две години по-възрастен от него. Сега той изглежда с две години по-възрастен от мен.“

DUPLICATE. Roll No. 12456.

The University of the Panjab.

The Matriculation and School Leaving Certificate Examination.

SESSION 1930 .

This is to certify that Hari Vanah Lall Kansar

son of B. Parm Anand Sharma

of the Dhanpat Mal A.S. High School, Lyallpur **passed in**

the Second **Division, the Matriculation and School Leaving**

Certificate Examination of the Panjab University held in March, 1930

Passed also in One **Additional Subject.**

Date of Birth 13th October, 1913.

(Thirteenth October, One Thousand

Scouts Hall, Nine Hundred and Thirteen).

Signed: Barir Al-Haikh **Asstt. Registrar,**

The 3rd January, 1942. **For ~~Secretary of Examinations~~ Registrar,**

Barir Al-Haikh
Asstt. Registrar,
University of the Panjab.

Каусар е бил псевдонимът на Пападжи, когато е бил на училище.
Удостоверението му завършване на средно образование би го поставило в средата на училищната класация сред онези, които са издържали изпита.

Тъй като доказателствата от разказите съвпадат с датата от официалните му документи, аз съм склонен да я приема за вярна. Макар че Пападжи все още чувства, че е роден през 1910 г., аз си позволих да променя някои от числата в неговите разкази, за да ги приведа в съответствие с тази по-късна дата. Например, когато Пападжи казва, че преживяването му в Лахор през 1919 г. се е случило, когато е бил на осем или девет, аз смених възрастта на шест.

15 Около 1911 г. Пармананд... североизточно от Лиалпур. PMS 138-43.

17 Цял живот бях... до другия бряг. PMS 88-95.

17–9 **Дейвид:** Кой са най-ранните... при местните *садху*. **SUM**;
Не успях да определя датите, на които Пападжи е пребивавал на много
места, споменати от сестра му на осемнадесета страница, с изключение
на това, че Пападжи веднъж ми спомена, че е живял в Харапа през 1924
г.

19–20 **Маст Каландар:** Можете ли да... доста по-практично
постижение. **SAT** 811.

20–1 По време на детството ми... играта рязко приключи. **PI** 9.

21 **Дейвид:** Пападжи разказа една... въздуха със самолет. **SUM**.

22–3 Не си пишех... изляза и да играя? **SAT** 333.

23 Ключовото събитие в... това единствено събитие. **PI** 3.

23–5 Беше 1919 г.... ще се върне. **PI** 3–6.

25–6 Сълзи капеха от... какво е то. **FIN**.

26 Не виждах нищо... на това състояние. **SAT** 163.

26–7 **Риши:** Защо станяхте... на моята възраст. **FIN**.

27–8 Майка ми сама... с външния свят. **PI** 6-8; **PMS** 156.

28 Когато бях момче... със себе си. **PMS** 138–43.

23–30 **Сумитра:** Жените обикновено... страст към Бога. **SUM**.

30–1 Уважаеми Бай Сахеп... в продължение на няколко месеца. **L**
от Лийла до Пападжи, без дата, но написано някъде през 1995 г.

31 Никога не съм... на тези истини. **SAT** 219.

31–2 *Майката на Пападжи редовно... тези ранни уроци.* **PMS**
151.

32–4 Майка ми ме... много години по-късно. **PMS** 138-43; **SAT**
332.

34–5 Той [Исвар Чандър]... стихове на глас. **PI** 15–6.

35–6 **Сумитра:** Майка ни... чакам докато порасна. **SUM**.

36–7 *В допълнение към... връзката си с него.* **PMS** 151.

37 Авадхута Шалиграм много... отида с него. **PI** 16-7; **PMS** 44; в
PI стр. 64 включих бележка, в която се посочва, че Пападжи ме е
информирал, че учителят на майка му (Авадхута Шалиграм) е джнани.
Въпреки това, в **PMS** 151 Пападжи пише: „Той [Авадхута Шалиграм]
четеше Йога Васища на нея [майката на Пападжи], но той не бе имал
никакво преживяване на просветление.“

37 *Веднъж Пападжи ми каза... със семейството си.* **UT**.

37–8 Тя обяви, че... заведе при него. **PI** 17.

38 Аз бях просто... се случваше с мен. **SAT** 209.

39–43 Всичко започна, когато... спяхме в едно легло. **SAT** 163, 253, 440, 557; **PI** 9-15; **TTI** 492.

44 **Дейвид:** Спомняш ли... „първи се запалват.“ **SUM**.

44 *В един от... от живота си.* **SAT** 397.

44–5 Как се случи... игра на ума. **SAT** 209; **TTI** 395.

45–6 **Дейвид:** В твоите... още известно време. **PMS** 156–7.

47–9 Когато бях на... обичайното си ежедневие. **PI** 17-9; **SAT** 552.

49–50 Един от учителите... проявяваше подобна наклонност. **PI** 16.

50 *Когато е бил... много силна жена...* **UT**.

51 Баща ми много... предприети по-нататъшни действия. **SUM**.

51–2 Веднъж говорих с... към моята *джапа*. **AI**; интервю с Б. Д. Десай, декември, 1994 г.

52 *И Ямуна Деви... да мине следващият влак.* **AI**; тази история дойде при мен чрез Ом Пракаш Сиал, който я е чул директно от самия Пармананд в края на 60-те години.

52–3 Всяка сутрин се... доста добри приятели. **PI** 19-21; **SAT** 202, 265.

54 **Дейвид:** Колко добър... Обикновено печелех. **PMS** 149; **UT**.

54–5 Веднъж някакви крадци... много приятелски начин. **UT**.

56–7 **Дейвид:** Пападжи понякога... беше освободено невинно. **SUM**.

59–60 Британското управление на... изгонването им насила. **PI** 22.

60 *Желанието на Пападжи да... запази работата си.* **POL**.

60–1 **Дейвид:** Ами... да се ожени. **SUM**.

61–2 За известно време... Революционната партия. Взято от *Амар Шахийдон Ке Санмаран*, произведение на хинди за пенджабските революционери.

62 *Напомних на Пападжи... британците със сила.* **POL**.

64 *Повечето от революционерите... Революционната партия.* **POL**; **PI** 23.

65 *Когато за пръв път... бомби за революционерите.* **UT**; **POL**; никоя от историческите книги, които проучих, не дават категорична картина на това, кой точно е участвал в планирането или изпълнението на бомбения атентат на влака на вицекраля.

65–7 **Дейвид:** Веднъж ми каза... аз се отказах. **UT**; **SAT** 626, 696;
POL.

68 Аз изучавах урду... да ги съчинявам. **PMS** 159.

69 *Пападжи нямал никакъв... четиринадесетия си рожден ден.*
UT.

69 След като си взех... семейството ми в Лиалпур. **PMS** 160.

69–70 **Дейвид:** Какво направи... в дневника му. **SUM**.

70–1 *Двете оцелели деца... реакцията му към нея.* Пападжи и Видявати са имали пет деца. Нирмала е родена през 1933 г. и умира около 1963 г. по време на раждане; Виджай, син, живял 1934–37 г.; Сивани, родена през 1935 г., е все още жива; Сурендра, роден през 1936 г., също е все още жив; Рамини, последната дъщеря, умира в Лакнау около 1948 г., след като живяла около осемнадесет месеца.

71 Една от дъщерите... в съзнанието си. **PMS** 150–1.

71–2 *Пападжи остава в Бомбай... често, колкото искал.* **PMS** 104; **SAT** 438; **L** до Р. М. Прабху от 13 юни 1984 г.; **L** до Б. Д. Десай от 14 декември, 1977 г. И в двете писма Пападжи споменава, че посещението му в Насик се е състояло през 1930 г.

71–3 Срещнах Нитянанда за... Тируванамалай до Бангалор. **PMS** 107-8; **SAT** 681.

74 *Годините на Пападжи в... който изглеждаше интересен.* **UT**; Трябва да призная, че не успях да открия почти нищо за единадесетте години (1931–42), които Пападжи явно е прекарал работейки в Бомбай. Никога не съм го чувал да говори за тези години, нито съм намирал член на семейството или поклонник, който да може да ми предостави информация за тези липсващи години.

74 *Пападжи трябва да... кулминират през 1938 г.* **SAT** 633.

76–7 *В отговор на... Ария Самадж.* **POL**; **SAT** 633.

77 Няколко от нас... моите партизански дейности. **PI** 23–4.

78–9 Аз се боря... мир на света. **FIN**.

80–2 През 1942 г... беше изтрило всичките. **FIN**; **SAT** 158, 214, 331, 615; **PI** 23-5; **PMS** 160–1.

83 Може да звучи... в транс наред пътя. **PI** 24.

83 През 40-те години... пари за нас. **SUM**.

84–6 Животът в армията... в моето търсене. **PI** 24-6; **SAT** 638.

РАМАНА МАХАРШИ

87 *Търсенето на Пападжи за... бързо се разочаровал.* **UT**; Само веднъж чух Пападжи мимолетно да споменава пътуването, което е направил до Насик, когато е бил на пет.

87–8 Този свами беше... често срещани навсякъде. **SAT** 438.

88 *Преди няколко години...* Свами Шивананда, Ришикеш. **L** на Дейвид Годман, 15-ти ноември 1992 г.

88 *Посещението на Пападжи... наречена „Санатан Дхарма“.* **PMS** 104.

88–90 Аз ходех от място... ме пуснаха обратно. **SAT** 126, 240, 429, 438, 648; **FIN**; **PI** 26–7.

90–4 Скоро след завръщането ми... когато се случи. **PI** 27-32; **FIN**; **SAT** 126 429 648; *Тайната на Аруначала*, Свами Абхишиктананда, ISPCCK, 1979, стр. 87-92; „Как дойдох при Махарши“ от Х. В. Л. Пунджа, публикувана в *Планинския път*, 1965 г., стр. 155–6. Това е единственият публикуван разказ за живота му, който Пападжи някога е написал. Той обаче не беше доволен от начина, по който е бил редактиран. Вижте **PI** 64.

94 *Само веднъж съм... някакво подобно преживяване?* За оригиналното изявление на Рамана Махарши вижте „Писмото на Бхагаван до Ганапати Муни“, от Майкъл Спенсър, *Планинският път*, април 1982 г.

94–8 Макар че бях... да говоря с тях. **PI** 32-6; **FIN**.

98–9 От детството си... вярва в него. **FIN**; **SAT** 813; **TTI** 261.

99–104 Една сутрин, около... пътуване за мен. **PI** 36-7; **FIN**; **PMS** 123-7; **SAT** 241; **TTI** 395–7.

106–6 Когато се опитах... срещи били незадоволителни. **L** до Дейвид Годман, 15 ноември 1992 г.; **PI** 37–8.

105–9 Мислите ми отново... търся никъде другаде. **PI** 38–42.

109 *Последователността на събитията... промяна. Благодаря ти.* (1) **L** до Дейвид Годман 15-ти ноември 1992 г.

110 **Въпрос:** Какво ви накара... Ние сме едно и също. **FIN**.

110–2 **Въпрос:** Защо боговете... приемам подобни концепции. **FIN**.

112–22 **Дейвид:** Това е... какво ще се получи. **SAT** 740; поставените в по-тясна колона цитати не са от **PMS**, те са от друга поредица от писмени отговори, които Пападжи ми даде през 1994 г.

123 Имах пряко преживяване... усъмните в думите му. **SAT** 813.

123–7 След това преживяване... чудо от това. **PI** 46-54; *Ден след ден с Бхагаван*, от Девараджа Мудалиар, публикувана от Шри Раманасрамам, запис от 23 май 1946 г.; **SAT** 267, 566; **PMS** 167.

127–31 Докато работех в... от ислямските светци. **PMS** 118-22; **UT**; **PI** 48.

131–2 Ниранджанананда Свами, известен... настоятели на ашрама. **PMS** 162–4.

132–5 В съботните вечери... да го направиш. **SAT** 222 231, 263, 326, 336, 626; **TTI** 84, 450.

136–7 През 1947 г.... период от време. **PI** 54-5; **SAT** 691.

137 През по-голямата част... да говоря с никого. **PMS** 161-2; **UT**.

137–42 Този ден, докато... с олио за готвене. **PI** 55-60; **PMS** 147–50, 167-8; **FIN**; **SAT** 616; **TTI** 286–7.

142–4 Бях назначен в... пътуването си до Лакнау. **PMS** 35-6; **SAT** 203.

145–7 Кариерата ми на... да работя ненатрапчиво. **PMS** 179-82; **FIN**; **UT**.

148–50 Бях отседнал в... когато посещавах Аллахабад. **SAT** 450; **PMS** 183–5.

151 Чужденците за пръв... да бъде разбирани. **SAT** 560, 666.

151–5 След разделянето на... в границите на града. **PMS** 15–9.

155 В 8:45 ч. вечерта... следващия ден. **PI** 60.

156 Толкова много хора... бях живял преди. **TTI** 251.

157 Моят Учител говореше... осъзнаване] МЕ прие. **L** до Р. М. Прабху, 6-ти март 1982 г.

РЪКОВОДИТЕЛ НА МИНА

SAT 883, 884, 885, 886, 888, 889, 890, 891

158–9 До 1952 г. по-голямата... започне афера с мен. **PMS** 19–24, 151–2.

159–61 Изкачвах се по хълма... нещо от мен. **PMS** 188-91; **L** Пападжи до Габри, 18 март 1985 г.; **SAT** 484.

162–6 „Как успя да стигнеш...“ често казваше той. *Тайната на Аруначала*, Свами Абхишиктананда, стр. 80–86. Абхишиктананда пише (стр. 79), че срещата се е състояла на 13 март 1952 г.

166–9 Когато се върнах... 8. Благосъстояние на работниците. **PMS** 152–6. Пападжи не можеше да си спомни къде точно е бил този минен лагер, освен че бил на пет часа път с кола от Бангалор и наблизо имало храм, свързан с Видяраня. Вероятно това е била една от двете мини, които Пападжи посочва като намиращи се в област Тумкур (вж. стр. 197), тъй като те биха били на необходимото разстояние от Бангалор. В биографията на Свами Абхишиктананда (*Свами Абхишиктананда, животът му разказан чрез писмата му*, от Джеймс Стюарт, публикувана от ISPSK, Делхи, стр. 130) Абхишиктананда разказва, че той посещава Пападжи през 1958 г., което наложило седемчасово пътуване с автобус до манганова мина. Това вероятно е било едно от по-късните му работни места в област Читрадурга. Вижте картата на страница 202.

171–2 Особено ми харесваше... гъсталак на джунглата. *Тайната на Аруначала*, стр. 91–2.

172–4 Харесвах уединението на... привлечени към него. **SAT** 111, 273 736; **UT**; След като Пападжи прочете в един от сатсангите си моя разказ за срещите му с питона, мечките, змията и жабата, на него му беше припомнено за историята с тигъра (която никога не бях чувал по-рано) и по-късно ме попита защо не съм я включил.

175–7 Докато чаках автобус... блестеше още повече. **PI** 49-50; **SAT** 681.

177 Моята фирма ме изпрати... сбогува се и изчезна. **PMS** 134.

178 Работех в Южна Индия... около 210 сантиметра. **SAT** 476; **PMS** 88–98, 133–4.

181–1 Аз се срещам с Рамешвар... в началото на 80-те години. **AI** с Ом Пракаш, декември 1994 г.

183–4 Кайлаш Мишра беше... преди да тръгне. **UT**; Говорих с Кайлаш Мишра на следващия ден и той потвърди всички подробности, които Пападжи беше разказал.

184–5 Успях да получа... формата на реката. **PMS** 88–98, 133-4; **TTI** 272.

186–7 **Въпрос:** За индуса... в определена форма. **SAT** 638.

187–9 Г-н Мишра беше... а другото започва. **PMS** 37, 229-31; **SAT** 206, 260; **TTI** 127.

189–90 Пападжи е разказвал... е пред него. **SAT** 514; **UT**.

190–1 През януари 1994 г., ... тук, във Вриндаван. **PMS** 8-9; **UT**.

- 191–2 *Не всеки, който... нисш пътен полицай.* **УТ.**
- 192–3 Спомням си друг... получиш друг шанс. **SAT** 733.
- 194–6 Бях в Юга... жена си и децата си. **PMS** 2–7, 229–31.
- 196–7 Почти всяка година... повече. Лека нощ! *Тайната на Аруначала*, стр. 94–5.
- 197 Трябваше да работя... 1953 до 1966 г. **PMS** 203.
- 198–200 Шри Пунджаджи прекара... говорела с часове. **L** от Пани до Дейвид Годман, без дата, но получено в началото на 1995 г.
- 200–1 Бях отишъл да... върши работата си. **PMS** 193-5; **SAT** 115.
- 201–5 Веднъж пътувах с... изплатя този дълг. **PMS** 197-200; **УТ.**
- 205–8 *По време на трудовата...* бяхме негови гости. **PMS** 134; **SAT** 220. Тези две референции са за срещите с Нитянанда и Гнанананда. Имам подробен **SAT** препис за срещите на Пападжи с Амаду Амма и Сай Нараян, но няма посочени дати или номера на ленти.
- 208–11 Беше Нова година... нищо общо с мен. **PMS** 191-3; **УТ.**
- 212–3 Бях на гости... вест от него. **SAT** 204, 240, 255, 429; **PMS** 185–7.
- 214–5 Този човек някога... грижи за ферма. **PMS** 37-40; **SAT** 657.
- 215–8 Винаги когато трябваше... бяха изчезнали всичките. **PMS** 40-3; **L** Пападжи до Радж Прабху, 9 януари 1987 г.; **PI** 44–5.
- 218–22 **Дейвид:** Колко живота... означава „върховна реч“. **PMS** 40-3; **TTI** 330; **УТ;** **AI;** Реконструирах историята на Паравани, като добавих версията на Пападжи към разказите на други двама поклонници, които са били очевидци.
- 222–4 Прочетох книгата на... проблем също изчезна. **PMS** 157-8; **УТ.**
- 224–8 Докато вървахме към... което интуитивно виждат. **PMS** 201; **SAT** 682, 692; **УТ.**
- 228–32 Тя писала на... повече не я видях. **PMS** 19–24.

РАМ МАНДИП

SAT 881, 882

233 *От 1953 до... в началото на 1965 г.* **AI;** интервю със Сурендра, сина на Пападжи, през 1995 г.

233 Много благодаря за... да се извършат там. **L** от 18 февруари; копия на всички писма до Свами Абхишиктананда бяха получени от отец Джеймс Стюарт от Обществото Абхишиктананда, Делхи.

234–8 Работех за минна... място „Рам Мандир“. **PMS** 169–78.

238–42 За първи път срещнах... милостта на Пунджаджи. **DM**, подадено от Субаш Тенгсе.

243–4 Един ден видях... задължения към тях. **PMS** 169–78, 202–3.

244–6 Пападжи на няколко... през цялото това време. **UT**; Пападжи ми разказа историята как е уредил брака на Сивани. Другата информация в този раздел идва от разговорите ми със Сурендра и Сивани.

247 Скъпи мой приятелю... когато чу това. **L** без дата, но с пощенски печат от 31 март, 1966.

249–51 Срещал съм много... своята божествена благодат. **DM**; Не успях да установя самоличността на този сътрудник. Дори Пападжи не можа да предположи кой може да е той. Показах го на няколко души, които са познавали Пападжи в края на 60-те години. Никой не знаеше със сигурност кой е той, но всички се съгласиха, че звучи автентично.

251–3 Още от детството... могъл да желая? **AI** с Б. Д. Десай, декември 1994 г.

253 Пападжи има поклонници... препоръчва в днешно време. Пападжи подписва повечето от писмата си с „Х. В. Л. Пунджа“. За да пестя място и да избягвам излишно повторение, аз включвах само подпис ако той беше написал нещо друго, като например „Хариванш“.

257 Веднъж отидох в... проявяват пред него. **PMS** 113–4.

264–7 По това време работех... някаква божествена намеса. **PMS** 113–4.

268–9 Да, най-важно е... като не Я гледаш... **L**, 7 февруари 1976 г.; **L**, 22 април 1976 г.; **L**, 14 юли 1974 г.

269–70 Познавам Шри Пунджаджи... нещата около мен. **DM**, подадено от Рави Бакре.

270–1 Преди Шри Пунджаджи... в дома ни за няколко дни. **DM**; **AI**; Винак ми представи ръкопис от шест страници. Едно последващо интервю разкри подробности за много от неговите писмени истории, и в допълнение обхвана много нови теми.

284–6 Веднъж, докато работех... стигне на гарата. **PMS** 188-91; Коментарите на Пападжи за неговите *сидхи* ми бяха предадени от

Свами Раманананда Гири, който чул тези коментари в незаписан сатсанг в началото на 90-те години.

286–94 Повечето от пътуванията... изпращането на писмото до него. **DM**; **AI**; виж бележката за стр. 269–70.

295–6 Толкова се радвам... чрез неговите лили. **L** Винаяк до Камал, средата на 1996 г.

297–8 Аз играх важна... очаквал моето пристигане. **DM**; тази статия никога не била публикувана в *Планинският път*. Получих тази информация от ксерокопие на машинопис, който авторът е изпратил на Пападжи.

302–9 Въздържах се да... мъже, които съм срещал. **DM**, подадено от С. Р. Габри, от 9 февруари 1995 г.

310–7 През 1980 г. аз... чия е вината? **DM**; съкратено от осемдесет страници машинопис, предоставен от Б. В. Хукери през 1995 г.

317–8 На осемнадесети август... ползват други поклонници. **DN**, 20 август 1984 г.; първоначално написана на езика канада, тя ми беше преведена от Винаяк Прабху.

318 *В началото на 80-те години... истинската му функция.* Разговор с Рави Бакре, 1997 г.

319 Срещнах Шри Пунджаджи... екстазът бяха завладяващи. **DM**, подадено от Датта Гинде.

320–1 Седях с Учителя... истината за себе си. **DM**, подадено от Датта Гинде.

321–2 Седейки пред моя... И. Дж. Камлани. **DN**, 14 август 1984 г.

РЕЧНИК НА СПЕЦИАЛНИ ДУМИ

Дефинициите на технически философски термини дадени тук не са изчерпателни. Те просто посочват как термините са използвани в тази книга. Думите, последвани от звездичка (*), са дефинирани на друго място в речника. Ако една буква е поставена в скоби в рамките на една дума, напр. *линга(м)*, това показва, че думата може да бъде изписана със или без буквата в скобите. Индийските езици завършват една и съща дума по различни начини. В горния пример, *линг* би бил на хинди, *линга*, на санскрит и *лингам*, на тамил.

ачария — учител; духовен наставник.

Ади-Шанкара — виж Шанкара.

адвайта — буквално „не-две“; недвойственост или абсолютно единство; чист монизъм. Училище на *Веданта*(*), едно от шестте православни училища на индийската философия; по-специално недуалистичната, нерелигиозната интерпретация на *Упанишадите*(*) и *Брахма сутрите*, дадени от Шанкара(*) (788–820 г. сл.н.е.). Основното ѝ учение е, че индивидуалната душа и *Брахман*(*) са идентични. Тя утвърждава, че това, което е, е само *Брахман*, Крайната Реалност. Тя също така утвърждава нереалността на света и емпиричния аз.

адвайтин — последовател или практикуващ адвайта.

агори — екстремна секта от *садху*(*), предполага се, че е основана от Горакхнат, чиито членове са известни с това, че се отдават на странни действия, като пиене на човешка кръв, ядене на плът от мъртви тела, носене на огърлици от човешки кости и използване на човешки черепи като съдове. Изглежда, че Пападжи използва термина *агори*, за да обозначава всеки *садху*, който проявява социално неприлично поведение.

ахам Брахмасми — „Аз съм Брахман(*).“ Намира се в *Брихадараняка Упанишад*(*), тази известна сентенция е една от четирите такива „велики поговорки“ (*махаваки*(*)) от *Упанишадите*

(*), всяка от които утвърждава идентичността между индивида (*Джива*(*)) и върховния (*Брахман*).

аджна — виж *кундалини*.

анахата — виж *кундалини*.

ананда — блаженство.

Ананда Маи Ма (1896–1982 г. сл.н.е.) — буквално, „пропита с блаженство майка“; известна бенгалска светица, която е имала много ашрами, включително един в Канкал, Хардвар.

анна — единица индийска валута, равна на една шестнадесета от рупията, от периода преди въвеждане на десетичната система.

Арджуна — един от петимата братя Пандави, женени за Драупади, и най-великият стрелец с лък на древна Индия. Господ Кришна(*) му служи като колесничар във войната на Пандавите срещу Кауравите, която е описана в *Махабхарата*(*). Кришна предава ученията на *Бхагавад Гита*(*) на Арджуна на бойното поле *Курукшетра*(*) непосредствено преди кулминационната битка.

Аруначала — буквално, „червена планина“; свещена планина в Тамил Наду, Южна Индия; счита се за проявление на Господ Шива(*) под формата на естествен *лингам*. В подножието ѝ лежи град Тируванамалай и ашрамът, основан от Шри Рамана Махарши(*), който считал Аруначала за свой Гуру(*). В много от своите стихове и устни отговори Шри Рамана заявява, че е постигнал Себе-познание чрез благодатта на Аруначала.

Ария Самадж — буквално „Общество на Благородниците“; индуско социално и религиозно движение за реформи, основано от Свами Даянанд (1824–1883 г. сл.н.е.) като реакция на западните влияния върху индуизма. Вижте стр. 74–77 за повече подробности.

Асадхи Екадаши — поклонници от цяла Махаращра се събират в Пандхарпур за този фестивал, който се провежда всяка година през юли или август. Походът главно пресъздава и отбелязва поклонението извършено от Джнанешвар(*) от Аланди до Пандхарпур преди около 700 години. Около 700 000 поклонници присъстват на кулминационния ден и въпреки че движещият се *даршан*(*) на божеството продължава по двадесет и четири часа на ден, опашката често е дълга 5 км.

асани — физически пози, чието редовно изпълнение е стандартен елемент на много йога(*) практики.

ашрам — уединено общежитие в гора, жилище на мъдреци, йоги(*) и техните ученици или поклонници.

Ащавакра — буквално, „осемкратно осакатеният“; силно деформираният Гуру(*) от Джанака(*). *Ащавакра Гита* (около 500–400 г. пр.н.е.) съдържа отговора на Ащавакра на въпроса на Джанака: „Как може да се постигне просветление?“ Случката, която Пападжи разказва за Джанака, който получил просветление докато се качвал на кон, била любима на Рамана Махарши(*). Не съм намерил източник от свещените писания за тази история, но версията на Шри Рамана може да бъде намерена в *Писма и спомени* от Сури Нагамма, стр. 28–32, издание от 1992 г., публикувано от Шри Раманасрамам(*).

Ащавакра Гита — виж *Ащавакра*.

Атма(н) — във Веданта(*), безсмъртното истинско Себе(*) на всички същества, идентично с *Брахман*(*), но използвано по-специално за обозначаване на *Брахман* като индивидуализиран в рамките на човека.

аум — виж *Ом*.

авадхут(а) — Буквално „отхвърлен“ или „отърсен“; просветлено същество, чиято реализация е толкова интензивна, че е довела до отхвърлянето на всички социално-религиозни общоприети правила и всички признаци на външни различия. *Авадхутите* са склонни да бъдат бездомни скитници, които избягват човешкото общество.

аватар(а) — буквално „слязъл“; прераждане или „спускане“ на божество, особено едно от десетте прераждания на Вишну(*), които включват Рам(*) и Кришна(*).

авидя — невежество, особено непознаването от човека на неговата истинска природа.

Бадринат — известен също като *Бадрика*; главният храм в този известен център за поклонение в Хималаите се предполага, че е основан от Шанкара(*). Традиционно, това е едно от четирите *дхами* („Божии царства“), посещавани от индусите, които търсят Себе-познание.

баниян — тениска, обикновено носена като бельо от индийските мъже.

Бхагавад Гита — буквално „Песен за Бога“ или „Небесна песен“; съставена около 400–300 г. пр.н.е., това е най-известният свещен текст на индуизма. Намиращ се в шеста глава на

Махабхарата(*), той се състои от ученията, дадени на арийския принц Арджуна(*) от Бог Кришна(*) на бойно поле при Курукшетра(*). Той се опитва да синтезира много направления на индийската философия (напр. *Веданта*(*), *Йога*(*), *Самкхия*(*)), и препоръчва лично боготворене на Кришна.

Бхагаван — „Господ Бог“; 1) Епитет на Вишну и Шива; 2) Едно от имената, с които е известен Шри Рамана Махарши(*).

Бхагаватам — известна също като Бхагавата Пурана и Шримад Бхагаватам. Съставена около 750 г. сл.н.е. и приписвана на Вияса(*), тя съдържа обширни истории за ранния живот на Кришна(*).

Бхагирати — името на река Ганг, преди тя да се слее с река Алакнанда. Тя е кръстена на мъдреца Бхагират, който първоначално е убедил Ганг да слезе от небесата и да потече на земята.

Бай Сахейб — „уважаван по-голям брат“; това е едновременно название за по-голям брат и начин за обръщане към него в разговор.

бхаджан — от корена *бхадж* на санскрит(*), „да обичам, обожавам, почитам“; песен или химн на обожание.

бхакта — човек влюбен в Бога, преданоотдаден; човек, който следва или практикува пътя на *бхакти*(*).

бхакти — „любяща преданост към Бога“; идеалната религиозна нагласа според религиозния индуизъм.

бханг — счукани листа от марихуана, обикновено консумирани в храна или напитки.

бхикша — храна, получена като милостиня; даването на такава храна; актът на излизане за просенето ѝ.

Брахма — В индуската космология, Бог като творец, първият съзнателен ум във Вселената и първото сътворено същество.

брахмачари — 1) този, който практикува *брахмачария*; първият от четирите етапа на живота; 2) периодът на ученическа преданоотдаденост; 3) млад безбрачен ученик, обикновено живеещ в къщата на своя гуру(*).

брахмачария — буквално, „обитаване, пребиваване в Брахман(*)“; първият от четирите етапа от живота в ортодоксалния индуизъм, този на целомъдрен ученик; често това просто означава безбрачие.

Брахман — Обозначението в индуизма за безличната Абсолютна Реалност, крайната истина, съществуване-знание-блаженство;

единственият, безформен, недуален, Абсолютен, вътрешната основа на всичко което съществува; идентичен с *Атман*(*).

брамин — член на най-висшата индуска каста; член на свещеническата класа, който има задълженията да учи, преподава и извършва ритуали (*пуджа*(*)) и жертвоприношения (*ягна*).

браминска нишка — кръг от връв с диаметър около 60 см; прикрепен през лявото рамо и около кръста, той се носи до кожата от много брамини.

Чадуик, майор — британски поклонник на Шри Рамана Махарши(*), който е живял в Шри Раманасрамам(*) в периода 1935–1962 г.

чакри — виж *кундалини*.

чапати — кръгъл, плосък, безквасен хляб; присъства повсеместно във всички северноиндийски яденета.

чилам — печена, глинена тръба, често използвана за пушене на *ганджа*(*).

Читракют — Мястото, където Рам(*) и Сита(*) са прекарвали единадесет от своите четиринадесет години в изгнание. Рам отседнал на Камад Гири, което означава „хълмът, който може да изпълни всички желания“. Други места в близост до Читракют, които се споменават от Пападжи, са (1) Сати Анасуя: шестнадесет километра нагоре по течението на река Мандакини, това е ашрамът на мъдреца Атрея и съпругата му Анасуя, чиито трима синове са възплъщения на Брахма(*), Вишну(*) и Шива(*). (2) Гупт Годавари: разположен на осемнадесет километра от града, той има две пещери, в които се смята, че Рам и брат му Лакшман(*) са провеждали съд. (3) Хануман Дхара: извор, за който се твърди, че е създаден от Хануман(*), когато се е завърнал, след като подпалил Ланка. (4) Сита Расой: Кухнята на Сита, разположена на върха на близък хълм. (5) Бхарат Кууп: кладенец, където се казва, че Бхарат, братът на Рам, е съхранявал вода, събирана от всички места за поклонение в Индия.

Комисар — титлата на старши държавен служител, който управлява няколко области или който ръководи голям държавен отдел.

Дакша — баща на Сати, жената, която става Парвати(*) в следващото си прераждане.

даршан — от санскритския(*) корен, *дрш*, означаващ „да видя“; виждане на свят човек или храмово божество, особено когато

погледите се срещнат; да бъдеш в или да бъдеш приет в присъствието на светец.

Дататрея — постведичен мъдрец, на когото се приписва, наред с другото, авторството на *Авадхута Гита*, *Дживанмукта Гита* и *Трипура Рахася*, всички от които подкрепят доктрината на *адвайта Веданта*(*). Много училища претендират, че той е от тяхната традиция, за различни групи той представлява идеалният *аватар*(*), идеалният отречен и идеалният Гуру(*). Дататрея Сампрадая, популярна в много части на Западна Индия, го почита като основател на своята линия на Гуру(*).

Даянанд(а), Свами — виж Ария Самадж.

дева — небесно същество, бог; жител на индуския рай. Женското същество е *деви*.

Девапраяг — сливането на реките Бхагирати и Алакнанда, след което двата потока официално стават Ганг. В духовно отношение, това е второто по важност сливане в Индия след Праяг в Алахабад.

Девараджа Мудалиар — един от основните поклонници на Шри Рамана Махарши(*); автор на *Ден след ден с Бхагаван*, дневник на събития и разговори в Шри Раманасрамам(*) през 40-те години.

девастанам — „място на Бог“; индуски храм или свято място.

дхарамсала — крайпътен заслон, където поклонниците могат да останат да пренощуват, или безплатно или на незначителна цена. Такива места са често срещани на основните поклоннически маршрути.

дхарма — буквално, „това, което носи, поддържа“; 1) вечният принцип на правилното действие; 2) морален дълг; 3) добродетел; 4) божествен закон; 5) религиозна традиция.

дхоби — перач.

дхоти — правоъгълно парче плат, носено от индийски мъже. Увито около талията, то прилича на пола.

доса — южноиндийска палачинка от закваска, която обикновено се яде на закуска или вечеря.

Екнат (1533–99 г. сл.н.е.) — светец от Марати, който редактира *Джнанешвари*(*) и пише свои стихове, заедно с коментари за *Бхагавад Гита*(*) и *Бхагаватам*(*). Неговият коментар към *Бхагаватам*, който Пападжи нарича „*Бхагват*“, е коментар към единадесетата песен на *Бхагаватам*.

Ганготри — малък град близо до извора на река Ганг. Самата Ганг започва от Гаумукх, на около двадесет километра нагоре по течението, когато излиза от основата на ледник.

ганджа — сушени листа от марихуана; в Индия обикновено се пушат в *чилам*(*).

Гаруда — в индуската митология, полубог във формата на орел; цар на птиците и унищожител на змиите; свещената планина на Господ Вишну(*) и неговата съпруга Лакшми(*).

гхат — стъпаловидни тераси отстрани на река; всеки стръмен насип.

Гириджа — буквално, „родена в планината“; едно от многото имена, дадени на съпругата на Шива(*), Парвати.

Гита — виж *Бхагавад Гита*.

Гнанананда Гири — съвременен светец на Индия, прекарал последните си години в Тапован Ашрам, на около двадесет километра от Тируванамалай. По време на живота си три пъти обикаля периметъра на Индия. Когато умира през 1974 г., неговите поклонници твърдят, че той е бил на повече от 300-годишна възраст.

гопики — виж *гопи*.

гопи — известни също като *гопики*; жените пастирки на крави от Вриндаван, които напуснали домашните си задължения и домове, за да играят и танцуват с Шри Кришна(*); те се смятат за образец на любяща преданост. Главната гопи е била Радха(*). В по-общ смисъл, терминът в наши дни може да означава всяка жена поклонничка на Кришна.

Горакхнат — светец от Пенджаб от 9-ти век и *сидха*(*), той се смята за един от най-големите Учители на *хата* йога(*). Вероятно той основава йогистките секти Нат и Канпхата(*). Практикуващите в тези секти се стремят към физическо безсмъртие и *сидхи*(*).

гуха — пещера; понякога се използва метафорично за описание на „пещерата на Сърцето“.

Гуджарати — езикът на регион на север от Бомбай, предимно съседен на щата Гуджарат; човек, който говори този език като свой майчин език.

гуна — буквално, „качество“; много индуски секти твърдят, че природата се състои от три „качества“ или „нишки“, никога в покой, наречени *сатва* (хармония, чистота, яснота), *раджас* (възбуда,

дейност, страст) и *тамас* (инерция, тъмнина, невежество), едно от които винаги е преобладаващо. Взаимодействието между *гуните* отчита качеството на всички промени както в проявлението, така и в съзнанието.

гуру — буквално, „този, който премахва мрака“; духовен учител или наставник, квалифициран да посвещава ученици в духовна традиция. Когато е написано с главни букви в тази книга, като Гуру или Садгуру(*), се отнася до този Гуру, който притежава силата да покаже на учениците си кои са те наистина.

Гуру Пурнима — „Гуру пълнолуние“; годишен фестивал, празнуван в деня на юлското пълнолуние, в който поклонниците демонстрират преклонението си към или поздравяват своите духовни Учители.

Хануман — богът-маймуна, известен като предания слуга на Рам(*). Помага на Рам да си върне Сита(*), освобождавайки я от плен в Ланка. Историята е разказана на санскрит от Валмики(*) в *Рамаяна*(*) и в нейната версия на хинди(*) на култа *бхакти*(*) — *Рамчаритманас*(*).

Хари — „този, който спечелва“; име за Вишну(*) и Неговите аватари(*). Правилата на санскритската граматика променят „Хари“ на „Харе“, когато е последвано от име, напр. „Харе Рам, Харе Кришна“.

Сърце — термин, често използван както от Пападжи, така и от Шри Рамана Махарши(*), то е превод на санскритската(*) дума *хридаям*, която буквално се превежда според Шри Рамана Махарши, като „това е центърът“. Когато е написано с главна буква в тази книга, то е синоним на Себето(*). То обозначава духовния център на човешкото същество и мястото, от което първоначално се проявяват всички мисли и материални явления.

Хинди — родният език на повечето северноиндийци; най-широко разпространеният език в Индия.

Холи — в днешно време, голям пролетен фестивал в Северна Индия, по време на който индусите хвърлят цветен прах или течности един върху друг. Първоначално той отбелязва смъртта на жената-демон Холика, която била изгорена до смърт докато се опитвала да убие Прахлад, нейния племенник — бебе.

хома — *ягна*(*), при която освещавани приношения на бог са ритуално хвърляни в свещен огън.

хридаям — санскритският(*) термин за духовното Сърце(*); центърът и източникът, от който се проявяват всички умствени и физически творения.

идли — южноиндийски заквасен кекс, направен от ориз и черен нахут; обикновено се яде на закуска или вечеря.

ISKCON — Международно общество за Кришна съзнание.

Джай Ситарам — „Победа“ или „Слава на Ситарам(*)“.

Джанабай — Слугиня и поклонничка на Намдев(*), тя била талантива мистична поетеса и пламенна поклонничка на Витал(*), образа на Кришна(*) в Пандхарпур. Тя и Муктабай, сестра на Джнанешвар(*), се считат за двете най-изтъкнати жени светци на Махаращра.

Джанака — цар на Видеха, бащата на Сита(*); той е идеалът за мъдреца, който живее спокойно в света, след като е постигнал просветление. Вижте също Ащавакра.

Джанмастами — празникът на раждането на Шри Кришна(*), празнува се ежегодно в месец Шраван (август).

джапа — буквално, „произнасяне“; научното повторение, обикновено след посвещение, на дума или думи (мантра(*)), или име на Бог. Повтаря се като средство за призоваване на благодат, видение на божество или Себе-познание.

Джайя Витал Пандуранга — „Слава! Слава на Витал(*), Богът на Пандхарпур.“

Джий — виж джи.

джи — почетна наставка на хинди(*) и санскрит(*) добавяна към име за обозначаване на уважение; уважителен начин на обръщение, съкратено от *джива*(*).

джива — философски термин, обозначаващ индивидуалната въплътена човешка душа, особено когато е непросветлена. Индийските учения се различават по въпроса за степента на реалност, която има тя. В *адвайта*(*), тя има формална, относителна реалност само докато човек не стане просветлен, след което се вижда, че тя не е отделна или е едно с всичко, което е.

дживанмукта — „освободена душа“; традиционно, този, който е освободен докато е още жив, за разлика от *видеха мукти*(*), този, който е освободен в момента на смъртта.

джнана — знание, мъдрост, особено знание, което е неоспоримо и постоянно; абсолютно знание.

Джнанешвар (около 1271–1296 г. сл.н.е.) — основателят на движението *бхакти*(*) в Махаращра, автор на *Джнанешвари*(*), превод и коментари на *Бхагавад Гита*(*) в стихове и един от най-великите светци-поети на Маратхи.

Джнанешвари — „Богинята на Мъдростта“; най-важният труд на Джнанешвар(*), това е коментар на *Бхагавад Гита*(*) в 9 000 стиха, написан в края на тринадесети век. Той е известен още като Джнандев.

джнани — буквално, „този, който знае“; човек, който има *джнана*(*); освободен или просветлен човек. *Джнана* не е преживяване на истинско знание, *джнана* е самото знание. „Няма *джнани*, има само *джнана*.“ — Шри Рамана Махарши(*).

джвалана — интензивен стомашен огън, създаван от напреднали йоги(*) в *манипура чакра*(*). Създаден е от интензивна *пранаяма*(*), предполага се, че съзерцаването на тази *джвалана* предизвиква голямо блаженство. Макар да изглежда, че Пападжи е използвал този огън само за изгаряне на несмляната си храна, йогическите текстове твърдят, че адептите, в момента на смъртта, могат да изгорят цялото си тяло, съзерцавайки този вътрешен огън. В такива случаи от физическото тяло не остава и следа.

Кабир (около 1440–1518 г. сл.н.е.) — прославен светец, поет и мистик на Варанаси. Неграмотен тъкач по професия, неговата поезия и мистични учения все още формират центъра на популярна секта в съвременна Индия. Кабир е бил над кастовите и класовите различия, против ритуализма и идолопоклонството, и бил еднакво предразположен както към индусите, така и към мюсюлманите. *Биджакът*, антология на неговите поеми, е свещеният текст на Кабир Пант, група, която почита Кабир като Бог. Книгата е разделена на *Раймини*, *Сабдас* и *Сакхи*.

Кали — известна още като Дев; съпругата на Шива(*); макар и изобразявана в ужасяваща форма, тя е първичната творческа сила зад проявлението и тя също така дарява благодатта, която унищожава егото.

Канада — родният език на повечето хора в щата Карнатака.

карма — буквално „действие“, „ритуал“, „работа“; законът на възмездното действие, моралната сила, генерирана и съпътстваща

всяко изпълнение на действие, държаща да върне на извършителя доброто или злото според мотива на извършителя, в този или в бъдещ живот.

Каурави — виж *Махабхарата*.

Каусар — литературното име на Пападжи изглежда произлиза от името на езеро от нектар в мюсюлманския рай. Наречено „Езерцето на изобилието“, миризмата му се смята, че е по-сладка от мускус. Според Корана, който пие от него, никога няма да ожаднее.

Кришна — буквално, „Този, който привлича или спечелва на своя страна“; богът пастир, чието свирене на флейта и спортни умения омагьосали *гопите*(*); Неговите инструкции към Арджуна(*) на бойното поле по време на голямата война *Махабхарата*(*) формират текста на *Бхагавад Гита*(*). Осмият *аватар*(*) на Вишну(*), Той се смята за въплъщение на любовта и е почитан Сам по Себе си.

Кумбха Мела — велик индуски панаир, който се провежда веднъж на всеки дванадесет години в Аллахабад. Три други поклоннически центъра (Хардвар, Уджейн и Насик) също имат Кумбха Мела на всеки дванадесет години.

кундалини — „змийската сила“; психо-духовна сила, която лежи в спящо състояние в основата на гръбначния стълб, докато се активира от йогистките практики. Представяна от йогите(*) като навита змия, тя се развива и постепенно се издига нагоре по гръбначния стълб през различните *чакри* (буквално „колела“), които могат да се представят като въртящи се енергийни вихри и които са разположени във финото тяло в центъра на туловището и главата. Чакрите са *муладхара* („колело на корена-основата“), разположена при ануса, *свадхищана* („колело на основата на аза“), разположена при гениталиите, *манипура* („колело на скъпоценния град“), разположена при пъпа, *анаката* („колело на непроизнесения звук“), разположена при сърцето, *вишудха* („чисто колело“), разположена при гърлото, *аджна* („командно колело“), разположена в центъра на главата, зад точката между веждите, и *сахасрара* („колело с хиляди спици“) на или над короната на главата. Според философията на Йога(*), когато *кундалини* достигне *сахасрара чакра*, настъпва *самадхи*(*).

курта — мъжка риза с дълги ръкави, без яка.

Курукшетра — бойното поле, на което се води войната в *Махабхарата*(*).

кутир — малка вила или хижа, особено такава, използвана за уединено убежище.

ладу — сферичен сладкиш, обикновено с размерите на топка за голф.

лакх — сто хиляди.

Лакшман(а) — верен брат на Рам(*); Той придружава Рам и Сита(*) в изгнание в гората; индуски идеал на предания брат.

Лакшми — съпруга на Вишну(*) и богиня на богатството и късмета.

лила — буквално „забавление“, „игра“; според поклонниците на Вишну (Вайшнавите(*)) тя е божествената цел зад създаването на проявената вселена.

линга(м) — буквално „знак“ или „емблема“; вертикална каменна колона със заоблен връх; символ на непроявения Шива(*), той се почита във вътрешните светилища на всички храмове на Шива (Сайвитски(*) храмове).

лота — месингов или меден съд, използван за питейна вода.

ланги — виж *дхоти*.

Махабхарата — „Великата Бхарата“; съставена между 200 г. пр.н.е. и 200 г. сл.н.е., тя представлява внушителна поетична компилация от митове и легенди за индуските богове. В центъра ѝ е разказ, описващ борбата между две семейства, Кауравите и Пандавите, за контрол над Бхарата (Северна Индия).

махарадж(а) — „велик цар“ или „велик владетел“; титла, притежавана от много владетели на индийски княжески щати; уважителна титла давана на някои духовни учители.

махатма — буквално „велика душа“; напълно просветлен светец; титла, дадена на Мохандас Ганди (1869–1948), лидер на Движението за Независимост на Индия.

махавакя — буквално, „велика поговорка“; термин, използван за означаване на едно от четирите велики изречения от *Упанишадите*(*), по едно от всяка *Веда*(*), които изразяват по различен начин основната истина — *Атман*(*) и *Брахман*(*) са едно и също.

мала — в индуизма, молитвена броеница от 108 мъниста, използвана в практиката *джапа*(*); означава и гирлянд.

манипура — виж *кундалини*.

мантра — свещена дума или фраза, дадена на ученик от неговия Гуру(*); повтарянето на мантрата (*мантра-джапа*(*)) е едно от най-често срещаните форми на *садхана*(*).

Маст Каландари — членове на суфистката секта на Каландари, те умишлено действат публично по начини, които са предназначени да обидят хората, които срещат. Известни със своите музикални партита, наречени *сама*, те се обличат скандално и често консумират големи количества хашиш. „Маст“ означава екстатично, блажено състояние, в което човек не осъзнава заобикалящата го среда.

мауна — „тишина“; понякога се отнася до практиката да не се говори, макар че може да обозначава и умственото състояние на мълчание, при което не възникват никакви мисли.

мела — фестивал; голямо събиране на хора, които са се събрали поради духовни, търговски или културни причини, или просто да се забавляват.

Мира(бай) (1498–1546 г. сл.н.е.) — прославена северноиндийска принцеса, светица и поетеса; нейните поеми и песни, изразяващи нейната преданост към Кришна(*), даже и днес са известни и пети от обикновените индуси из цяла Индия. Обущарят-светец Равидас(*) бил нейн Гуру(*).

мокша — „освобождение“, „свобода“; в индуската философия, освободеното състояние на *джива*(*) или индивидуалната душа; свобода от кръга на прераждания (*самсара*(*)); Себе-познание, просветление.

муладхара — виж *кундалини*.

мулла(х) — в ислямска Индия, учен човек, учител, доктор на ислямското право; този, който води молитвите в джамия; обикновено означава учител.

нагас — секта от *садху*(*), които традиционно не носят дрехи.

Намдев (1270–1350 г. сл.н.е.) — шивач-светец от Марати, който е бил съвременник на Джнанешвар(*). Той пътувал много из Индия, възхвалявайки ефикасността на повтарянето на Божието име.

Нарасимха (1414–1480 г. сл.н.е.) — този Нарасимха, който е споменат от майката на Пападжи, вероятно е бил Нарасимха Мета, гуджаратски светец и поет. Считан за баща на гуджаратската поезия, неговите поетични композиции възхваляват любовта към Кришна(*) и неговите *лили*(*).

Нараяна — буквално „син на Нара“, което означава „син на човек“; много ранно, традиционно име на върховното същество в индуизма. Чрез синкретичен^[1] процес, често срещан в индуската митология, името на Нараяна започва да се отнася или за Вишну(*), или за Кришна(*)).

Натараджа — Шива(*), изобразен като изпълняващ *тандава*, космическия танц на сътворението, поддържането и разрушението.

Ним Кароли Баба — съвременен светец и Гуру(*) с неопределен произход, починал през 1973 г.; пламенен *бхакта* на Рам(*) и Хануман(*), той бил известен с ексцентричното си поведение и с многото чудеса, които правел.

Немишараня — „Гората на Немиша“; разположена близо до Ситапур в северна Индия, тя е била известна в пуранските времена по няколко причини: там се е провеждала голяма *ягна*(*) с продължителност дванадесет години и която е била посещавана от хиляди *риши*(*); според някои източници Сука(*), синът на Вяса(*), е направил първото рецитиране на *Махабхарата*(*) там; дискът на Кришна(*), *сударшанската чакра*, паднал там в края на войната от *Махабхарата*(*). Мястото, където е паднал, сега е място за поклонение.

нетти-нетти — буквално „не това, не това“; известната сентенция в *Брихадараняка Упанишад*(*), която твърди, че *Брахман*(*) не може да бъде описан с думи или обхванат от мисълта, тъй като той е отвъд всички разграничения между субекта и обекта. Повтаряна като духовна практика, тя се опитва постепенно да открие Абсолюта, като отрича всички неща, които той не е.

нирвана — „изчезване“; будистки термин, обозначаващ състоянието на просветление, в което всички желания са угасени.

нирвикална самадхи — това *самадхи*(*), в което не възникват или не се възприемат никакви различия; върховното свръхсъзнателно състояние; безформеното, интензивно блажено *самадхи* от недвойнствения съюз с *Брахман*(*), най-висшето състояние на съзнанието според *Веданта*(*) и *Йога*(*).

Нисчалдас — неизвестен, но уважаван учен-светец от началото на 19 век в северна Индия, чийто научни и оригинални произведения по *адвайта Веданта*(*) предизвикват възхищението на Свами

Вивекананда(*), Свами Рам Тирта(*) и Шри Рамана Махарши(*). Автор на *Вичар Сагар*.

Нитянанда Свами — прочут гол, мълчалив *авадхут*(*), той е бил Гуру(*) на Свами Муктананда. Нитянанда прекарал много години в състояние, известно като *сарпа бхава самадхи*, тоест лежащ на една страна неподвижно като змия, не се помръдвал даже за храна. Около него е израснало село Ганешпури, станало известно от ашрама на Свами Муктананда. Муктананда е починал на 4 август 1961 г.

Низам — титлата на владетеля на щата Хайдерабад, преди той да бъде включен в Индия. Преди Независимостта той е бил най-големият независим щат в Индия, с територия приблизително с размерите на Франция.

Ом — според индуизма това е изначалният звук, от който произлиза всичко сътворено. Той е най-важният елемент във всички *мантри*(*).

Ом *шанти*, *шанти*, *шанти* — „Ом(*), мир, мир, мир“; древно ведическо благословение, завършващо молитвените мантри(*), което е използвано за въведение в много от класическите *Упанишади*(*); често срещана форма на благословение след рецитиране на мантра или в края на ритуално поклонение (*пуджа*(*)). В продължение на няколко години Пападжи започвал всичките си сатсанги(*) с тази мантра.

па(а)н — смес от нарязани палмови ядки, лайм и понякога други съставки, увити в лист бетел и дъвкини. Той оцветява венците и зъбите в характерно червено.

пада пуджа — ритуално поклонение на нозете на Бог или Гуру(*) като акт на почитане и уважение.

падмасана — „поза лотос“; в класическата и хата йога(*), поза пълен лотос, при която тялото е седнало със сгънати крака поставени върху бедрата, левият глезен над десния, гръбнакът и шията изправени. Правилно усвоена, тя позволява на тялото да остане за дълги периоди в транс или *самадхи*(*), без да падне.

пайса — множествено число *пайсе*; валутна единица, сега равна на 1/100 от рупията. Преди Независимостта е имало различно деление на рупията: тя е била разделена на шестнадесет ани, като всяка ана имала четири пайсе.

пакора — вид приготвена храна от нарязани зеленчуци, покрити с тесто и пържени потопени в дълбока мазнина, която ги покрива.

Панчадаси — класическа експозиция от 14-ти век на *адвайта Веданта*(*) от Видяраня(*).

Пандави — виж *Махабхарата*.

Пандхари — виж Пандхаринат.

Пандхаринат — „Господът на Пандхари“; титла на Господ Витал(*), божеството в храма Пандхарпур.

пандит — индуски учен; този, който пише за, изследва или преподава теми, чийто авторитет произтича от свещените индуски текстове.

Пандуранга — виж Пандхаринат.

Парикрама — приблизително кръгов маршрут около свещено място; актът на ходене по маршрута по посока на часовниковата стрелка от поклонник като акт на почитане или поклонение.

Парвати — съпругата на Шива(*).

Патанджали — пише около 2-ри век сл.н.е., Той събира и систематизира съществуващите познания по Йога(*) и им дава здрава философска база.

пир — мюсюлмански светец или свят човек; терминът обикновено е запазен за тези, които имат поклонници или ученици.

праджна — буквално „знание отвъд“; трансцендентна мъдрост, знанието присъщо на свободата. Еквивалентно на *джнана*(*).

прана — жизнена енергия; жизнен дъх; общата основа на дишането и ума.

пранаяма — йогистки упражнения, които контролират или регулират дишането. Тъй като философията на Йога(*) твърди, че дъхът и умът са свързани, контролът върху първото се предполага, че контролира второто.

прасад — осветен подарък; храната, предложена на Гуру(*) или божество, се превръща в *прасад*, когато част или цялата от нея се раздава на хората или се връща на поклонника, който я е предложил.

пуджа — ритуално поклонение; поклонение и украса на божество или светец с мантри, *янтри*(*), химни и приношения на светлина, вода, цветя, сандалова паста, храна, подаръци и др.

пуджапат — практики на поклонение като *пуджа*(*), напяване на Божието име, рецитиране на духовни текстове и т.н.

Пурани — основните хранилища на митове и легенди за индуските богове. Повечето от осемнадесетте основни пурани са

съставени преди 1000–2000 години, въпреки че някои са с по-нов произход.

пурва самскари — умствени навици и тенденции, пренесени от предишно прераждане.

Радха — главната *гопи*(*), пастирките от Вриндаван, които били любимите обожателки и партньорки в игрите на Шри Кришна(*).

раджас — виж *гуни*.

раджа йога — буквално „царска йога(*)“ в индийската философия, обикновено се приема да означава йога на медитацията (*дхяна* или *самадхи*(*) йога), свързана с школата на Патанджали(*) и разяснена в неговите *Йога Сутри*(*) и сродни текстове. За най-висока цел тя има недвойнственото *нирвикална самадхи*(*).

Рам Тирта, Свами (1873–1906 г. сл.н.е.) — известен северноиндийски светец и мистичен поет, чийто лирически възхвали на чистото адвайтско състояние, на хинди(*), английски, персийски и урду, са сред най-добрите в техния жанр. Съвременник на Свами Вивекананда(*), чиито беседи той организира в Лахор, той също така пътува до Съединените щати (1902–1904 г.) и се среща с президента Теодор Рузвелт, преди да се върне в Индия, където се оттегля във високите Хималаи. Той се удавя в Ганг при Техри, Гархвал, през 1906 г. Рам Тирта е чичо по майчина линия на Пападжи.

Рам(а) — седмият *аватар*(*) на Вишну(*), за който се казва, че е инкарнация (въплъщение) на *дхарма*(*). Той е едноименният герой на един от великите национални епоси на Индия, *Рамаяна*(*), която разказва историята за спасяването на Сита(*), неговата кралица, от пленяването ѝ от Равана(*), демоничният крал на Ланка.

Мисия на Рамакришна — всеки клон на ордена Рамакришна; монашески орден, основан от Свами Вивекананда(*) и неговите съмишленици-ученици след смъртта на техния Учител, Шри Рамакришна Парамахамса(*), през 1886 г.

Рамакришна Парамахамса (1836–1886 г. сл.н.е.) — великият бенгалски светец и визионер-мистик, осъзнал истината за великите световни религии чрез пряк опит. Гуру(*) на Свами Вивекананда(*), той е имал голямо хармонизиращо и съживяващо влияние върху съвременния индуизъм. Независимо от неговото постигане на *джнана*(*), той остава пожизнен поклонник на Божествената Майка, която идентифицира с Кали(*).

Рамана Махарши (1879–1950 г. сл.н.е.) — Гуру(*) на Пападжи и една от най-възхваляваните духовни фигури на съвременността. След юношеството си, той прекарва целия си живот в Тируванамалай, в подножието на Аруначала(*). Неговото ясно представяне на *адвайта*(*), святият му начин на живот и иновативният му метод за себе-проучване привличат поклонници от цял свят.

Рамаяна — един от големите национални епоси на Индия, той разказва историята на Рам(*). Оригиналната версия е написана на санскрит(*) от Валмики. Версията на култа *бхакти* е съставена на хинди(*) от Тулсидас(*) (1532–1623 г. сл.н.е.) и се нарича *Рамчаритманас*(*). Това е най-популярното писание в съвременна Индия.

Рамчаритманас — „Свещеното езеро на делата на Рам(*)“; заглавието на *Рамаяна*(*) на хинди, написана от Тулсидас(*) между 1574 и 1584 г. сл.н.е. Макар че основната тема е същата като санскритската версия на Валмики(*), Тулсидас поставя по-голям акцент върху предаността към Рам.

рас лила — драма, изпълнена от поклонници на Кришна(*), при която те се обличат като Кришна и Неговите *гопи*(*) и след това, с музика и танци умоляват Кришна да се появи пред тях.

расам — пикантна, водна супа, състояща се предимно от варен пипер и тамаринд (вид тропически плод).

Равана — владетел на Ланка и главният злодей на *Рамаяна*(*). С отвлечането на Сита(*), съпругата на Рам(*), той предизвиква голяма война, която той накрая губи.

Ра(в)идас — обуцар поет-светец от Варанаси, който вероятно е живял през четиринадесети или петнадесети век. В допълнение на стиховете си, някои от които се появяват в *Гуру Грант*, той е известен с това, че по чудодееен начин е извадил диамантена огърлица от чанта, в която е бил нахиснал парчета кожа.

риши — буквално „ясновидец“; този, който чрез вътрешно зрение вижда истината за себе си или тази на духовни текстове.

Рукмини — съпругата на Витал(*) в храма в Пандхарпур, Махаращра.

Садгуру — буквално „Учител на Истината“; Себето или Атман(*), проявяващ се чрез човешка форма. Виж Гуру.

садхак — този, който практикува духовни упражнения или *садхана*(*).

садхана — от санскритския(*) корен *садх*: „да отидеш направо към целта, да бъдеш успешен“; съзнателно духовно упражнение; това, което произвежда успех (*сидхи*(*)) или търсения резултат; духовна практика.

садху — аскетичен свят човек; този, който прави *садхана*(*), особено като начин на живот.

*садху бел*а — разговорен пенджабски израз, който обозначава място, където *садху*(*) се събират или пребивават.

сахаджа — „естествен“; в съединения като *сахаджа самадхи*(*) и *сахаджа стити*(*) обозначава естественото, напълно просветлено състояние.

сахаджа стити — „естественото състояние“; състоянието на просветление.

сахасрара — виж *кундалини*.

Сай Баба, Сатя — роден 1925 г., той е може би най-известният жив^[2] духовен учител в Индия. Неговият ашрам в Путапарти привлича милиони посетители всяка година.

Сай Баба, Ширди — светец от Махаращра с неизвестен произход, който е живял в Ширди и е починал там през 1918 г. Добре известен със своите чудотворни сили, той все още има много поклонници в западна Индия.

Сайвит — отнасящ се за почитането на Шива(*); последовател или поклонник на Шива.

шакти — божествена сила или енергия; космическата сила, която позволява проявлението да се случи, и енергията, която дава благодат и просветление.

самадхи — буквално „да носим или подкрепяме заедно“; 1) силно блажено, свръхсъзнателно състояние или транс; най-висшето състояние на човешкото съзнание, при което е надраснато различаването между виждащ и видяно, субект и обект; 2) гробът на светец.

Самкхия — произлиза от дума, означаваща „число“, нейните доктрини се основават на двадесет и петте *татви* или „категории на съществуване“. Повечето от тях се отнасят до или класифицират различни нива на проявлението. На практика, *Самкхия* учи на

постепенно отказване от всичко, което не е *Пуруша*, терминът на *Самкхия* за Себето(*). Литературата на школата се развива преди повече от 2000 години. Макар че все още е посочена като една от шестте основни школи на индийската философия, тя е в състояние на упадък от поне 1000 години.

самсара — емпиричният^[3] свят на имена и форми, особено по начина, по който той изглежда на непросветения ум; неспирният цикъл на смърт и прераждане, на който *джива*(*) е подложена, докато не се освободи.

самскара — умствен навик или склонност, особено такава, която е била наследена от предишно прераждане.

Санатан Дхарма — „Вечна истина“; оригиналното име на индуизма; също името на организация, която проповядва индуски учения.

Шанкара (788–820 г. сл.н.е.) — известен също като Ади-Шанкара или Ади-Шанкарачария, той е великият индуски учен-свещенник и реформатор, чийто коментари на класическите *Упанишади*(*), *Бхагавад Гита*(*) и *Брахма Сутри* възразяват ортодоксалния индуизъм по време, когато той е бил в застой при ритуалния браминизъм. Той основава *адвайта Веданта*(*) на базата на необорима популярност, като я прави доказателство срещу яростната атака от будизма на Махаяна, особено школата Мадхямика на Нагарджуна, която впоследствие изчезва в Индия. Представката „Ади“ означава „истинският“. Използва се за разграничаване на първия и оригинален Шанкарачария от неговите наследници.

Шанкарачарии — почетна титла, давана на ръководителите или първосвещениците на петте основни монашески институции, основани от Ади-Шанкара(*): Джоши Мат, близо до Бадринат; Канчипурам, югозападно от Мадрас; Пури, на източния бряг близо до Кутак; Дварка, в западен Гуджарат; Срингери, в югозападната част на Карнатака. Всеки от тези манастири (*мат*) води своя произход до един от четирите преки ученици на Ади-Шанкарачария (Сурешварачария, Падмапада, Тротакачария и Хастамалака) или до самия Ади-Шанкара.

саняса — отреченост, по-специално монашеският обред, въвеждащ обета за отреченост; последният и най-висш етап от индуския живот, когато човек напуска светските грижи и отговорности, за да приеме странстващия живот на монах, живеещ от

милостиня и имащ свободата (*мокша*(*)) като единствена цел на живота.

санясин — този, който е приел *саняса врата*, обетът за отреченост; отречен човек.

Санскрит — вече не се говори широко, това е езикът, на който свещените текстове на индуизма са били първоначално написани.

сари — традиционна форма на рокля за индуски жени, при която пет до девет метра плат се увиват първо около долната половина на тялото, а след това накрая над рамото.

сатсанг — буквално „другарство или компания с истината“; Разговорът с и/или компанията на просветлен светец; групата на ученици или търсачи, които образуват такава компания; разговор, който води човека към истината; свещен и съществен елемент на духовния живот за всички традиции в ортодоксалния индуизъм.

сатва — виж *гуни*.

Себе — терминът, който, когато е с главна буква, е приет на английски език да означава *Атман*(*).

Змиевидната сила — английски превод от 1918 г. на два текста за *лея* йога от Джон Уудроф, британски съдия, който тогава работел в Калкута. Сега, творбата се счита за класика в литературата по *кундалини*(*).

Шамс Табриз от Мултан — Най-известният Шамс Табриз бил Гуру(*) на Джелалудин Руми, прославеният суфи от 13 век. Той обаче, не е бил от Мултан и никога не бил посещавал Индия. Друга възможност би била Мохамед Шамс ад-Дин Мултани, персийски суфи от 9 век от ордена на Кадири.

шанти — мир.

шлока — вид санскритски(*) стих, особено от свещен текст, от четири половин реда, обикновено съдържащи възхвала или наставление; литературна форма на съвременния хинди(*), прилагана към много видове стихове.

шрадх(а) — годишна церемония, при която индусите хранят духовете на своите предци.

сидха — просветлено същество; този, който е усвоил много *сидхи*(*); форма на индийско народно лечение; практикуващ тази форма.

сидхи — от санскритския(*) корен *сидх*, „да се постигне; успявам“; свръхчовешки сили или постижения, обикновено постигнати чрез практикуване на йога(*). *Ащадха сидхи*, осемте главни постижения варират в различните текстове, но най-често се цитират следните: 1) *анима* — способността тялото да се свива до миниатюрен, даже атомен размер. 2) *махима* — увеличаване на тялото до гигантски размери, което позволява на адепта (*сидха*(*)) да наблюдава космологични процеси като образуването на звезди. 3) *лагима* — безтегловност, използвана за левитиране на тялото. 4) *пракамя* — желанията на човека по отношение на местоположението му и размера на тялото му да бъдат изпълнявани просто с тяхното пожелаване. 5) *гарима* — правене на тялото толкова тежко, колкото човек желае. 6) *иситва* — господство или контрол над всички същества и вещества. Чрез тази сидха адептът може или да създаде нови същества, или да заповядва на живи същества или неодушевени предмети да се появяват и изчезват. 7) *васитва* — всемирно господство; адепт с тази способност може да накара всяко същество да действа както той иска, а също така може да променя хода на природата, тъй като има контрол върху вятъра, дъжда и други стихии. 8) *прапти* — способността да се постигне всичко желано, или състояние, в което нищо не остава да се желае.

Сита — дъщеря на Джанака(*), крал на Видеха, съпруга на Рам(*), седмата инкарнация на Вишну(*). Тяхната история е разказана в Рамайна(*).

Ситарам — боговете Сита(*) и Рам(*), третиран като едно съвместно, божествено същество.

Шива — богът на унищожението в индуската митология; също така, като допълнение, богът, който разрушава егото на своите поклонници.

Шивананда, Свами (1887–1963 г. сл.н.е.) — популярен северноиндийски свами, който основава Обществото на божествения живот в Ришикеш. Неговите световни турнета и над 300 книги са допринесли много за популяризирането на *хата* йога(*) и медитацията през 60-те и 70-те години в Индия и на Запад.

Шмт — съкращение от Шримати; уважителна форма на обръщение към омъжена индуска жена; приблизително еквивалентно на „госпожа“.

Шри — буквално „благоприятният“; думата е често използвана като почетна представка, тя също така обозначава Деви, Божествената Майка или Лакшми(*), съпругата на Вишну(*).

Шри Раманасрамам — ашрамът(*) на Шри Рамана Махарши(*) в Тируванамалай. Основан през 1922 г., Шри Рамана прекарва последните двадесет и осем години от живота си там.

ститха праджна — състоянието на просветление; състоянието на трансцендентна мъдрост.

сударшан чакра — неотразимо, подобно на диск оръжие, владяно от Кришна(*).

Сук(а)дев — виж Сука.

Сука — известен още като Сукдев, той е син на Вияса(*), на когото се приписва авторството на *Махабхарата*(*) и *Брахма Сутрите*. Сука бил разказвач на *Бхагават Пурана*, известна още като *Бхагаватам*(*).

свадхищана — виж кундалини.

свами — буквално „свой собствен“; по-точно „Господар на себе си“; човек, който е познал Себето(*); духовен учител, гуру(*); често се използва като уважителен начин за обръщение към старши монаси, приблизително еквивалентен на „сър“.

тамас — виж гуни.

Тамил — дравидският език, който се говори главно в Тамил Наду, Южна Индия; майчиният език на Рамана Махарши(*).

тапас — буквално „жар“; аскетизъм или аскетична практика; една от добавките към *садхана*(*) за школата по йога(*); *Веданта*(*) също има свой аналог. Дълбоко вкоренената идея в индуизма е, че за трансформация е необходима някаква форма на сдържаност или дисциплина (психологическа горещина).

татви — виж Самкхия.

тилак — цветна точка, нанасяна върху челото, или като украса, или в кулминацията на индуска религиозна церемония.

тонга — малка, покрита двуколка, теглена от кон. В миналото, основна форма на обществен транспорт в много индийски градове.

Тукарам (1608–1649 г. сл.н.е.) — маратски поет-светец, живял близо до Пуна, Махаращра. Автор на много поклоннически поеми, адресирани до Рам(*).

тулси — свещено растение, чийто аромат наподобява босилек.

Тулсидас (1532–1623 г. сл.н.е.) — най-прославеното име в хинди(*) литературата, неговият *Рамчаритманас*(*) е най-влиятелният религиозен текст в северна и централна Индия. Брамин(*) от Утар Прадеш, той принадлежал към родословие, което може да бъде проследено до Рамананда, Гуруто(*) на Кабир(*). Други подробности от живота му са оскъдни и вероятно измислени.

тияга — жертвоприношение.

Упанишади — буквално „седейки близо до“; по-късната „част от знанието“ на *Ведите*(*), която включва дълбоките размишления и учения, първоначално тайни, на древните арийски ясновидци на индуизма. Тъй като тези учения са дошли по-късно, след ритуалната част на Ведите, като група те се наричат Веданта(*) или „края на *Ведите*(*)“. Традиционно, *Упанишадите* са 108 на брой. Те са основните авторитети на индуските учения за прераждането, кармата(*) и доктрината, че Себето(*) и *Брахман*(*) са идентични.

Урду — езикът, получен от сливането на хинди(*) и персийски по време на управлението на Мугалите. Подобен на хинди в граматиката, той се пише с персийско-арабска азбука и съдържа множество персийски, арабски и турски думи. Това е националният език на Пакистан.

Вайшно Деви — пещера-храм в Кашмир, където се почитат три главни богини, той се намира на височина 1500 метра, на шестдесет и един километра северно от Джаму (Кашмир) и на четиринадесет километра от Катра. Над един милион поклонници посещават основните фестивали през март/април и септември/октомври.

Вайшнава — поклонник на Вишну(*). Виж Вайшнавизъм.

Вайшнавизъм — едно от трите големи подразделения на съвременния религиозен индуизъм (другите две са Сайвизъм и Шактизъм), което идентифицира Вишну(*) — или едно от неговите превъплъщения, Рам(*) или Кришна(*) — с Брахман(*), Върховното Същество.

васана — фино желание; тенденция, създадена у човека чрез извършване на дадено действие или наслаждаването му; финото впечатление от дадено действие, което остава несъзнателно в ума и което е способно да се развие отново в действие.

Веданта — буквално „край на Ведите“(*), системата на индуската мисъл, основана на *Упанишадите*(*), *Бхагавад Гита*(*) и

Брахма Сутрите, и поддържаща преди всичко доктрините на чистия недуализъм (*адвайта*(*)) и квалифицирания недуализъм (*висистадвайта*).

Веди — буквално „знание, мъдрост“; най-висшите, най-старите и най-свещените писания на индуизма, и най-старите писани религиозни текстове в света. Най-ранните части са на около 4000 години.

вибхути — пепел от свещен огън, която впоследствие се използва за поклонение. Нанася се върху тялото и понякога се поглъща като *прасада*(*).

Вицекрал — „заместник-император“; титлата, давана на най-висшия британски служител в Индия по време на колониалните времена.

видеха мукти — „бездтелесно освобождение“; обикновено се разбира като посмъртно състояние на просветлени същества. Пападжи, аргументирайки се с някои свещени писания, го приема за състояние преди смъртта, състояние на перфектна идентичност с Абсолюта, при което цялото телесно съзнание е изгубено.

видя — знание; то включва както по-висше, абсолютно знание, така и по-нисше, относително знание.

Видяраня — прочут светец и учен от 14-ти век, първосвещеник на манастира Срингери, прочуто седалище на обучението по *адвайта*. Той е написал няколко важни произведения на санскрит(*) за системата *адвайта*(*), включително *Панчадаси*(*) и *Дживанмукта Вивека*.

Вишну — „бързоходният“, „проникващият“; в индуската троица, Богът на запазването и външния вид. Той е владетелят на *мая* и пазителят на *дхарма*(*). Във формата на своите *аватари*(*) *Рам*(*) и *Кришна*(*), той слиза от небесната си обител, за да победи различни демони, тормозещи човечеството, и да насърчи вечните човешки цели на *дхарма*(*) и *мокша*(*).

вишудха — виж *кундалини*.

Витал — името на *Кришна*(*), когато Той се появява в храма в *Пандхарпур*, *Махаращра*.

Вивекананда, *Свами* — динамичен наследник на *Рамакришна Парамхамса*(*), през 1893 г., той е бил един от първите индийски свамита, които пренасят посланието на индуизма на Запад. Чрез

лекциите, книгите си и чрез организацията, която основава, той насърчава голямо възраждане на индуската култура и философия.

Вияса — общ термин, означаващ „поддържащият“ или „съставителят“, той се прилага към автора или авторите на различни важни санскритски(*) произведения, особено към Веда-Вияса, поддържащият *Ведите*(*). Той е посочен като автор на *Махабхарата*(*), *Бхагаватам*(*) и осемнадесетте главни *Пурани*(*). Някои текстове споменават цели двадесет и осем Вияси, които са се появявали на земята по различни времена, за да събират и разпространяват ведическите знания.

ягна — жертвен огън; ритуално жертвоприношение, особено такова, което следва ведическите предписания.

Яджур Веда — едно от четирите основни разкрити или „чути“ писания (*шрути*) на ортодоксалния индуизъм. Те имат най-висок авторитет и древност и съдържат формули за жертвоприношения, които да се напаяват, заедно със свещени обреди.

Ямунотри — официалният извор на река Ямуна, въпреки че всъщност реката извира по-нагоре по течението в труднодостъпно ледниково езеро.

янтра — свещена геометрична форма; изпълването на *янтрите* със сила и последващото им ритуално поклонение са централен елемент на *тантра*.

Йога — буквално, „да съедини, впрегне, обедини“; ортодоксалната система на индуската философия, свързана с *Йога Сутрите* на Патанджали(*) (1-ви или 2-ри век сл.н.е.). Състои се от пътя с осем крайници, определен в *Йога Сутрите*(*): спазване на морала (*яма*); самодисциплина (*нияма*); физически пози (*асани*); контрол на дишането (*пранаяма*); обуздаване на сетивата (*пратяхара*); концентрация (*дхарана*); медитация (*дхияна*); и *самадхи*(*), в което субектът и обектът на медитация са станали едно.

Йога Сутри — съставени от Патанджали(*), те съдържат 195 афоризми върху Йога(*), разделени в четири глави. Те са ранно и авторитетно изложение на класическата Йога.

Йога Васища — произведение на санскрит от 32 000 реда; съставено между 9-ти и 13-ти век сл.н.е., то е класифицирано като епос (*итихаса*). Съдържа ученията за освобождение, дадени на Господ Рам(*) от неговия Гуру(*), мъдрецът Васища. Въпреки че има много

дълги притчи с поучения и понякога отклонения в различни йогистки техники, основното му послание, че съществува единствено Себето(*), е категорично адвайтско. Авторът е неизвестен.

йоги — човек, който практикува йога(*); човек, който сериозно се стреми към единение с Бога, особено по пътя на *раджа* йога; този, който е постигнал *сидхи*(*) (успех) в йога; човек, който е станал „хармонизиран“ или „впрегнат“ в *Брахман*(*); духовно напреднала или освободена душа.

[1] Свързан с комбиниране или сливане на различни философски или религиозни системи на вярвания. — Б.пр. ↑

[2] Към момента на писане на книгата е бил жив, но напуска тялото си през 2011 г. — Б.пр. ↑

[3] Светът, на базата на преживяване и виждане, а не на базата на теории. — Б.пр. ↑

Издание:

Автор: Дейвид Годман

Заглавие: Нищо никога не се е случвало

Преводач: Иван Барзов

Година на превод: 2022

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Хайдакан

Година на издаване: 2022

Тип: роман

Националност: английска

ISBN: 978-954-829-930-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/17096>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.